శ్రీమదాపస్తంబమహర్షయే నమః.

యజుర్వేదపూర్వప్రయోగము.

[illegible]

ప్రథమ ద్వితీయభాగ సహితము.

[illegible]ప్రాచీనతాళపత్రగ్రంథములనుండి సంగృహీతంబై

లోకోపకారార్థముగ

కృష్ణాజిల్లా బందరుపట్టణనివాసులును సుప్రసిద్ధులైన

భల్లా నాగలింగశాస్త్రులవారిపుత్రుడగు

లక్ష్మీనృసింహశాస్త్రిచే

గృహ్యసూత్ర, ధర్మశాస్త్ర, సుస్వర, సప్రయోగసహితముగ

వ్రాయబడి

స్వకీయ శ్రీ

[illegible] ముద్రితమైనది.

తృతీయ ముద్రణము 1500 ప్రతులు

[illegible] 1916

చల్లా లక్ష్మీనృసింహ శాస్త్రి.

శ్రీరస్తు.

ఓమ్ పరబ్రహ్మణేనమః

శ్రీమదాపస్తంబ మహర్షయేనమః.

యజుర్వేద పూర్వప్రయోగనామాంతర

యాజుషస్మార్తానుక్రమణికా

శ్లోకయుక్తగ్రంథః ప్రథమద్వితీయభాగసహితః.

అయమ్.

ప్రాచీనతాళపత్ర బహుగ్రంథేభ్య స్సంగృహీతస్సన్ కృష్ణారాజధాన్యాః ప్రధాననగర్యాం బృందావనపుర్యాం నివాసినా సుప్రసిద్ధేన చల్లాన్వయ సంభూతేన నాగలింగశాస్త్రి పుత్రేణ లక్ష్మీనృసింహశాస్త్రిణా గృహ్యసూత్ర ధర్మశాస్త్ర స్వరప్రయోగాదీన్ క్రమేణ సంపుటీకృత్య స్వకీయ శ్రీ ఆర్యానందముద్రాక్షర శాలాయాం ముద్రాపితో విజయతేతరామ్.

తృతీయవారే ముద్రాపిత గ్రంథ సంఖ్యా. 1500

హూణశకవత్సరాః. 1916

ఏతద్గ్రంథమూల్యం సార్ధద్విరూప్యకమ్.

పీ ఠి క.

పరాశరః ॥శ్లో॥ సంధ్యాస్నానం జపో హోమో దేవతానాం చ పూజనమ్ । ఆతిథ్యం వైశ్వదేవం చ షట్కర్మాణి దినేదినే ॥మనుః॥ అధ్యాపనం చాధ్యయనం యజనం యాజనం తథా । దానంప్రతిగ్రహశ్చైతి షట్కర్మాణ్యగ్రజన్మనః ॥ షణ్ణాం తు కర్మణా మస్య త్రీణికర్మాణి జీవికా । యాజనా ధ్యాపనేచైవ విశుద్ధాచ్చప్రతిగ్రహః॥ షట్కర్మ సహితోవిప్రః కృషికర్మ చ కారయేత్ ॥

తా॥ కాలత్రయమునందు సంధ్యావందనము, స్నానము, గాయత్రీజపము, ఔపాసనాగ్ని హోత్రాది కర్మములు, దేవతారాధనము అతిథిపూజ, వైశ్వదేవము, అను నీయాఱుకర్మంబులును నిత్యముగృహస్థుఁడు జరుపవలయును, మఱియు శిష్యులకు వేదముఁ జెప్పుట, తాను అధ్యయనముసేయుట, యజ్ఞముసేయుట. ఇతరులచేఁ జేయించుట, ఒకరికి దానమిచ్చుట. ఇతరులచే గ్రహించుట, ఈ యాఱుకర్మంబులు బ్రాహ్మణ గృహస్థుని కర్మంబులు, వీనిలో యాజనము, అధ్యాపనము, పరిశుద్ధునివలన దానముఁ గొనుట, అను నీమూఁడుకర్మంబులును జీవనోపాయంబులు, ఒకవేళ ఈయాజనాదులవలన జీవనము జరుగనియెడల షట్కర్మములఁ జరుపుకొనుచు కృషికర్మమును జరిగింపఁదగును, మఱియు, జగత్సృష్ట్యారంభమున నేర్పడిన బ్రాహ్మణ, క్షత్రియ, వైశ్య, శూద్రులనెడు ఱ జాతులలోఁ గ్రిందనుండి యొకరికంటె నొకరు జన్మముచేతనే శ్రేష్ఠులగుచున్నారు, శ్రీభగవంతుని యుత్తమాంగమునందుఁ బుట్టుటవలనను, వేదములను ధరించుటవలనను, అన్నిటికి ధర్మముగా బ్రాహ్మణుఁడే ప్రభువు, దేవతలయొక్కయు,పితృదేవతలయొక్కయు,హవ్యకవ్యములను బ్రాహ్మణ

ముఖ్యముగా భుజింపుచున్నారు, అట్లగుటం జేసి యితరవర్ణములవారికంటె విప్రులధికులు, బ్రాహ్మణజన్మమే శాశ్వతధర్మముయొక్క శరీరము, కావున బ్రాహ్మణుఁడు ధర్మము నిలుపుటకై పుట్టి తుదిని మోక్షమునకు సమర్థుఁడగుచున్నాఁడు, తొలుతఁ జతుర్ముఖుఁడు శ్రీమన్నారాయణుని గూర్చి తపముచేసి వేదములఁ గాపాడుటకును. పితృదేవతలఁ దృప్తిఁ బొందించుటకును, ధర్మముల రక్షించుటకును బ్రాహ్మణులను సృజించెను, కనుక జన్మముచేతనే శ్రేష్ఠులై సకలభూతములకును దల్లియుఁ దండ్రియు గురువులై సకలవర్ణములకును శ్రేష్ఠులుగా నున్నందున ముల్లోకములయందును వీరికంటె పూజనీయులు మఱియొకరు లేరు, వేదవిద్యావిశేషముచేతఁ దమలో నొకరి నొకరు పూజింపుకొనుచు, నొకనికి నొకరు గురువులై అతిథులై పరస్పర ముపకరించుకొనుచుఁ దాము తరించి యితరులఁ దరింపఁజేయుచున్నారు. మఱియు సకలభూతములలో ప్రాణులు శ్రేష్ఠములు, వానికంటె చేతనములు వానికంటె మనుష్యులు, వారికంటె విద్వాంసులు, వారికంటె వేదార్థపరిజ్ఞాతలు, వారికంటె బ్రహ్మవేత్తలు, శ్రేష్ఠులని సమస్తగ్రంథములు వక్కాణింపుచున్నవి. ఆపస్తంబః॥ సర్వవర్ణానాం స్వధర్మానుష్ఠానే పరమపరిమితం సుఖం, తతః పరివృత్తౌ కర్మఫలశేషేణ జాతింరూపం వర్ణం బలం మేధాం ప్రజ్ఞాం ద్రవ్యాణి ధర్మానుష్ఠానమితి ప్రతిపద్యతే తచ్చక్రవదుభయోర్లోకయోస్సుఖ మేవ వర్తతే॥

సకలవర్ణములవారికిని స్వధర్మానుష్ఠానము సలిపినమాత్రముననే పరలోకమునం దపరిమితసౌఖ్యము గలుగును, అట్టి సుఖానుభవముఁ జెందినపిదపఁ దిరిగి భూలోకమున జనించి శేషించిన కర్మఫలముచేత నుత్తమజాతిని సౌందర్యాదులను, శరీరవర్ణమును, బలమును, ధారణాశక్తిని, బుద్ధిని, ద్రవ్యమును ధర్మానుష్ఠానము మొదలగువానిని బొందుచున్నారు, కావున

సుఖదుఃఖములనుభవించుచు సుఖమే మనుజునిఁ జెంది చక్రమువలె తిరుగుచుండును. మఱియు శ్రీభగవంతుఁడు లోకధర్మసంరక్షణార్థము చతుర్ముఖునిముఖమునుండి మొదట వేదములను వెలిపుచ్చె. అట్టివేదములయందలి ధర్మములను, శ్రీమదాపస్తంబ, మను, పరాశర, గౌతమ, భరద్వాజప్రముఖు లగుమహర్షులు, స్మృతులమూలముగఁ బ్రకాశింపఁజేసిరి. తరువాత (వ్యాసో నారాయణో హరిః) అనువచనము ప్రకారముపాతాన్నారాయణాంశ సంభూతుఁడగు వేదవ్యాస మహామునీంద్రుఁడు స్మృత్యుక్తవర్ణాశ్రమ ధర్మానులను, భగవదవతార ప్రభావంబులను, అనేకదేవతామహిమలను నానావిధనీతిప్రకారంబులను బ్రకాశింపఁజేసిరి. అట్టియష్టాదశపురాణములు లోకమందుఁ బ్రకాశింపుచున్న విషయము అందఱికిని దెలిసినవిషయమేను. మఱియు ఆమహాపురాణములయందు అద్భుతవిషయంబులు గలిగి కర్మసిద్ధిద్వారా జ్ఞానము, జ్ఞానమువలన. మోక్షమార్గసాధనంబులని ఘోషింపుచున్నవి. గనుక మనము ముందుకర్మకాండను గుఱించియు, పిమ్మట ఉపాసనాకాండను గుఱించియు, అటుపిమ్మట జ్ఞానకాండనుగుఱించియు విచారింతము.— "వేదయతీతి వేదః" తెలియఁజేయునదిగాన వేదమని చెప్పఁబడెను. వేదశబ్దనిష్పత్తియెట్లనఁగా "విదన్తియతో ధర్మాధర్మావితి వేదః" అనఁగా దీని సహాయము వలన ధర్మాధర్మములు తెలియఁబడును. "శ్రూయత ఇతి శ్రుతిః" అనఁగా పరమేశ్వరునుండియే వినఁబడినందున శ్రుతియనఁబడెను. మఱియు శ్రోత్రేంద్రియముచే శబ్దరూపముగాఁ దెలియఁబడుటనుబట్టి "శ్రుతిః" యని చెప్పఁబడెను, ఆమ్నాయః అనఁగా వల్లించుటయని యర్థము. ఇంతియుగాక వేదమునుగుఱించియు వేదానుష్ఠానమును గుఱించియు ఆదియందు భగవంతుఁడు బ్రహ్మదేవునకుపదేశించెను. బ్రహ్మదేవుఁడు ఋషులకును

బోధించెను. ఋషులు తమ శిష్యులకుపదేశించిరి. తదాది స్మార్తకర్మానుష్ఠానము గురించి విపులముగా ఆపస్తంబ గౌతమ భరద్వాజాది ప్రముఖులైనఋషులు వారివారి సూత్రములు ప్రకటనజేసిరి. ఆయా సూత్రములయందు ఇహపరసుఖములకుఁ దగిన కర్మానుష్ఠానములను జేయు పద్ధతులును; అశ్వమేధము, వాజపేయము, మొదలగు యజ్ఞములు చేయు విధములును; అవి చేయుటవలనఁ గలుగు ఫలములును బోధించును. ఉపాసనాకాండము పరమేశ్వరునియందు లక్ష్యము నిల్పువిధము, అట్టిభక్తులకుఁ గలుగుఫలమును బోధించును. జ్ఞానకాండము:—తత్త్వబోధవలన బ్రహ్మజ్ఞానమును బొందుమార్గమును, అందువలనఁ గలుగు ప్రయోజనమును బోధించును. మఱియు బ్రాహ్మణులకు ద్విజత్వము షోడశకర్మాచరణంబుచేఁ గలుగును, కావున నీ ద్విజత్వసిద్ధికొఱకు ప్రథమములో షోడశకర్మలు జెప్పఁబడును. ఎట్లనిన ౧ గర్భాధానము, ౨ పుంసవనము, 3 సీమంతము, ౪ జాతకర్మము, ౫ నామకరణము, ౬ అన్నప్రాశనము, ౭ చౌలము, ౮ ఉపనయనము, ౯ ప్రాజాపత్యము, ౧౦ సౌమ్యవ్రతము, ౧౧ ఆగ్నేయవ్రతము, ౧౨ వైశ్వదేవము, ౧౩ గోదానము, ౧౪ స్నాతకము, ౧౫ వివాహము, ౧౬ పితృమేధమనిసంకల్పము. ఈషోడశకర్మలునుకొందరు సూత్రమార్గముగను మఱికొందరు భట్టీయమార్గముగను జేయుదురు. ఈరెండుమార్గములు నొకగ్రంథమందు సస్వరప్రయోగవిధిగా లేనందున, వేదశాస్త్రములయందుఁ బ్రవీణతగలయాజ్ఞికులకుఁ దప్పతక్కువ సామాన్య యాజ్ఞికులకు దానింజూచి గ్రహించుటకుఁ గఠినముగానున్నది. మఱియునీమాత్రముఁ జెప్పి ఈక్రియఁజేయవలయునని యెల్లరకుఁదెలియకయు; నడుమ నడుమధర్మశాస్త్రముండుటచేఁ బ్రయోగమును వరుసగా గ్రహించుటకుఁ దెలియకయున్నది. పెక్కుదేశముల

యుందు ధర్మశాస్త్రరీతిగఁజేయించు విప్రవర్యులు క్రమముగ్గుచుండిన కర్త్రి యింతయని జెప్పనలవిగాదు. ప్రయోగములు కొందరు క్రాంతకాలము వలనఁజదివియు కొన్ని ప్రయోగాదులయందు సందేహము గలవారై యున్నారు. కొందరుయీ వేదోక్త ప్రయోగములు దురవగాహంబని ప్రారంభింపకయే యున్నారు. బహుజనులు ఇట్టి క్రమపద్ధుటనుజూచి, ఈగ్రంథము 1909 - వ సంవత్సరంబున సహస్రప్రతులును, పునః 1912సంవత్సరంబున సహస్రప్రతులును ముద్రింపించితిని ముద్రింపించిన ద్విసహస్రప్రతులును శీఘ్రకాలములోనే ఆప్రతులన్నియు సెలవైనవి. ఇదీ ఇట్లుండగా దేశములనుంచి బహుజనులు ఈగ్రంథములు పంపుమని పదేపదే జాబులువ్రాసిరి. అందుమీద యీతృతీయ ముద్రణమందు పూర్వముకన్న ప్రాచీన సంప్రదాయములును, సస్వరమును, యిందు గృహ్యసూత్రమును, మధ్యమధ్య ధర్మశాస్త్రవిషయములును,చేర్పఁబడి వేదశాస్త్రప్రవీణులైన, బ్ర॥ వేమూరి చిరంజీవావధానులవారి చేతను, 2 బ్ర॥ వేమూరి వేంకటరామసోమయాజులవారిచేతను, 3 బ్ర॥ కావూరి రంగయ్యశాస్త్రులవారిచేతను, 4 బ్ర॥ ప్రభల ఆదినారాయణఘనా పాటిగారిచేతను పరిష్కరింపఁబడి ప్రకటింపఁబడెను. గనుక ఇఁక సజ్జనులు సహాయులై న్నాశ్రమసార్థకంబు చేసిరేని నిట్టియుద్గ్రంథము లనేకములు వెలువరింప నుత్సాహించగుదును. విద్యాదక్షులు సమయోచితమును సద్గ్రంథప్రకటన ప్రయోజనమును నెఱుంగుదురు గాన విశేషమువిన్న వింపఁబని లేదు. ఈగ్రంథమందు స్వరాదిస్ఖాలిత్యములున్నచో వానింగను గొన్న మహనీయులునన్ను మన్నించి వానిని విశదముగా నాకుఁదెలిపిరేని రాబోవు చతుర్థకూర్పునందు సవరణచేయుదును. కాఁబట్టివేదశాస్త్ర సంపన్నులను ప్రార్థించెదను. మఱియు శ్రౌతకర్మ ప్రయోగమును

సంబంధియు బ్రహ్మమేధసంస్కారమును గూర్చియు ప్రత్యేక ప్రత్యేకముగా ముందు ముందు ముద్రించగలను. గనుక ఆవిషయములు ఇందు వివరింపనైతిని. ఈ తృతీయముద్రణమునకు బహువిఘ్నములు సంభవించినందున గలిగిన యాలస్యమునుగూర్చి ఈపుస్తకము నిమిత్తము వ్రాసిన దరఖాస్తుదారలందఱు గ్రహింతురుగాక. మఱియొక విజ్ఞాపనము మన పూర్వులు తాళపత్త్రములయందు వ్రాసియుంచిన మఱికొన్ని నూతనవిషయములను చూచితిని చతుర్థముద్రణమందు చేర్చంబడును.

విజ్ఞప్తి.

మా వంశమునందుండు వారిలో కొందరి నామధేయములు.

1 చెల్లా బుచ్చన్న శాస్త్రిగారు - ధర్మపత్ని - లక్ష్మీదేవమ్మగారు.
వీరిపుత్త్రులు.

2 వేంకటరామశాస్త్రులగారు ,, రామమ్మగారు.
వీరిపుత్త్రులు.

3 గంగాధరశాస్త్రులగారు ,, మహాలక్ష్మమ్మగారు.
వీరిపుత్త్రులు.

4 నాగలింగశాస్త్రులగారు ,, సీతాదేవమ్మగారు.
వీరిపుత్త్రుఁడు - గ్రంథకర్త.

5 లక్ష్మీనృసింహశాస్త్రి - ధర్మపత్ని - సుందరలక్ష్మి.
వీరిపుత్త్రులు

1 సుబ్బాయశాస్త్రి, 2 నాగేశ్వరశాస్త్రి, 3 సీతారామశాస్త్రి.

మచిలీపట్టణము
బచ్చుపేట.

ఇట్లు,
చెల్లా లక్ష్మీనృసింహశాస్త్రి.

గ్రంథస్థ విషయములు.

గ్రంథస్థవిషయములు సమాప్తము.

మఱియొక విజ్ఞాపనము.

ఈ గ్రంథమునందు శుద్ధపత్రిక వ్రాయకపోవుటకు కారణము. శుద్ధపత్రికను కూర్పించుచుండగా బహుజను లీగ్రంథములు వెంటనే పంపుమని వ్రాయుటచే వ్యవధిలేక నిల్పివేసినాఁడను.

మచిలీపట్టణము
బచ్చుపేట.

ఇట్లు,
చెల్లా లక్ష్మీనృసింహశాస్త్రి.

శ్రీరస్తు

శ్రీగురుభ్యో నమః హరిః ఓమ్.

యాజుష స్మార్తానుక్రమణికారంభః.

ఆదౌ విఘ్నేశ్వరపూజా ప్రారంభః.

ఓమ్॥ దేవీం వాచ మజనయంత దేవాస్తాం విశ్వరూపాః పశవో వదంతి। సా నో మంద్రేష మూర్జం దుహానా ధేను ర్వాగస్మానుపసుష్టుతైతు॥ అయం ముహూర్త స్సుముహూర్తోఽస్తు॥ యశ్శివో నామరూపాభ్యాం యా దేవీ సర్వమంగళా। తయో స్సంస్మరణాత్పుంసాం సర్వతో జయమంగళమ్॥ శుక్లాంబరధరం విష్ణుం శశివర్ణం చతుర్భుజమ్। ప్రసన్నవదనం ధ్యాయే త్సర్వవిఘ్నోపశాంతయే॥ తదేవ లగ్నం సుదినం తదేవ తారాబలం చంద్రబలం తదేవ। విద్యాబలం దైవబలం తదేవ లక్ష్మీపతే తేఽంఘ్రియుగం స్మరామి॥ యత్ర యోగేశ్వరః కృష్ణో యత్ర పార్థో ధనుర్ధరః। తత్ర శ్రీర్విజయో భూతి ర్ధ్రువా నీతి ర్మతి ర్మమ॥ స్మృతే సకలకల్యాణభాజనం యత్ర జాయతే। పురుషం తమజం నిత్యం వ్రజామి శరణం హరిమ్॥ సర్వదా సర్వకార్యేషు నాస్తి తేషా మమంగళమ్। యేషాం హృదిస్థో భగవాన్మంగళాయతనం హరిః॥ లాభ స్తేషాం జయ స్తేషాం కుత స్తేషాం పరాభవః। యేషా మిందీవరశ్యామో హృదయస్థో జనార్దనః॥ ఆపదా మపహర్తారం దాతారం సర్వసంపదామ్। లోకాభిరామం శ్రీరామం భూయో భూయో నమామ్యహమ్॥ సర్వమంగళమాంగల్యే శివే సర్వార్థసాధికే। శరణ్యే త్ర్యంబకే దేవి నారాయణి నమోఽస్తు తే॥

శ్రీలక్ష్మీనారాయణాభ్యాం నమః - ఉమామహేశ్వరాభ్యాం న
మః - వాణీహిరణ్యగర్భాభ్యాం నమః - శచీపురందరాభ్యాం నమః -
అరుంధతీవసిష్ఠాభ్యాం నమః - సీతారామాభ్యాం నమః - సర్వేభ్యోమ
హాజనేభ్యో నమః ॥ ఆచమ్య - ఓమ్ కేశవాయ స్వాహా ॥ ఓమ్ నా
రాయణాయ స్వాహా - ఓమ్ మాధవాయ స్వాహా - ఓమ్గోవిందాయ
నమః - విష్ణవేనమః - మధుసూదనాయ నమః - త్రివిక్రమాయ న
మః- వామనాయ నమః- శ్రీధరాయ నమః- హృషీకేశాయ నమః-
పద్మనాభాయ నమః- దామోదరాయ నమః- సంకర్షణాయ నమః-
వాసుదేవాయ నమః- ప్రద్యుమ్నాయ నమః- అనిరుద్ధాయ నమః-
పురుషోత్తమాయ నమః -అధోక్షజాయ నమః -నారసింహాయనమః-
అచ్యుతాయ నమః - జనార్దనాయనమః - ఉపేంద్రాయ నమః -
హరయే నమః- శ్రీకృష్ణాయ నమః ॥

ఉత్తిష్ఠంతు భూతపిశాచాః యే తే భూమిభారకాః । ఏతేషా
మవిరోధేన బ్రహ్మకర్మ సమారభే ॥ ఓం భూః- ఓం భువః- ఓగ్ం
సువః- ఓం మహః - ఓం జనః - ఓం తపః - ఓగ్ం సత్యమ్- ఓం
తత్సవితుర్వరేణ్యమ్। భర్గోదేవస్య ధీమహి। ధియోయోనః ప్రచో
దయాత్ ॥ ఓమాపోజ్యోతీరసోఽమృతంబ్రహ్మభూర్భువస్సువరోమ్॥

మమోపాత్తదురితక్షయద్వారా శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థంశుభే
శోభనే ముహూర్తే శ్రీమహావిష్ణోరాజ్ఞయా ప్రవర్తమానస్య అద్య
బ్రహ్మణః- ద్వితీయపరార్ధే- శ్వేతవరాహకల్పే - వైవస్వత మన్వంత
రే - కలియుగే - ప్రథమపాదే - జంబుద్వీపే - భరతవర్షే - భరత
ఖండే - మేరోర్దక్షిణదిగ్భాగే - శ్రీశైలస్య ఈశాన్యప్రదేశే- కృష్ణా
గోదావర్యోర్మధ్యదేశే - శోభనగృహే సమస్తదేవతా బ్రాహ్మణస

స్మిన్ధా- అస్మిన్వర్తమాన వ్యావహారిక చాంద్రమానేన...సంవత్సరే...
అయనే..ఋతౌ...మాసే...పక్షే...తిథౌ...వాసరే॥ శుభనక్షత్రే శు
భయోగే- శుభకరణ ఏవంగుణ విశేషణ విశిష్టాయాం శుభతిథౌ- శ్రీ
మాన్- గోత్రః- నామధేయః - శ్రీమతః గోత్రస్య నామధేయస్య మ
మోపాత్తదురితక్షయద్వారా శ్రీపరమేశ్వర ప్రీత్యర్థమాయుష్యాభివృ
ద్ధ్యర్థం పాణిగ్రహణాఖ్యం కర్మ కరిష్యమాణ స్తదంగత్వేన తదాదౌ
శుద్ధ్యర్థం వృద్ధ్యర్థం శాంత్యర్థ మభ్యుదయార్థంచ మహాజనై స్సహ
స్వస్తి పుణ్యాహవాచనం కరిష్యే ॥ ఆదౌ నిర్విఘ్నపరిసమాప్త్య
ర్థం శ్రీమహాగణాధిపతిపూజాం కరిష్యే ॥ కలశంగంధపుష్పాక్షతై
రభ్యర్చ్య॥ శ్లో ॥ కలశస్య ముఖేవిష్ణుః కంఠేరుద్రస్సమాశ్రితః। మూలే
తత్రస్థితో బ్రహ్మా మధ్యే మాతృగణాః స్మృతాః ॥ కుక్షౌతు సాగరా
స్సర్వే సప్తద్వీపా వసుంధరా। ఋగ్వేదోఽథ యజుర్వేద స్సామవే
దో హ్యథర్వణః। అంగైశ్చసహితా స్సర్వే కలశాంబు సమాశ్రితాః॥
ఆకలశేషు ధావతి పవిత్రే పరిషిచ్యతే। ఉక్థైర్యజ్ఞేషువర్ధతే।ఆపో వా
ఇదగ్ం సర్వం విశ్వాభూతా న్యాపః ప్రాణావా ఆపః పశవఆపోఽన్న
మాపోఽమృతమాప స్సమ్రాడాపో విరాడాప స్స్వరాడాప
శ్ఛందాగ్ం స్యాపో జ్యోతీగ్ం ష్యాపో యజూగ్ం ష్యాప స్సత్యమా
పస్సర్వా దేవతా ఆపో భూర్భువ స్సువ రాప ఓమ్॥

శ్లో॥ గంగేచ యమునే కృష్ణే గోదావరి సరస్వతి। నర్మదేసిం
ధుకావేరి జలేఽస్మిం త్సన్నిధింకురు ॥ ఆయాంతు శ్రీమహాగణాధిపతి
పూజార్థం మమ దురితక్షయకారకాః॥ కలశోదకేనపూజాద్రవ్యాణిసం
ప్రోక్ష్య దేవమాత్మానంచ సంప్రోక్ష్య ॥ ఓం అసునీతే పున రస్మాసు

చక్షుః పునః ప్రాణ మిహ నో ధేహి భోగమ్ । జ్యోక్పశ్యేమ సూర్య
ముచ్చరంత మనుమతే మృడయా న స్స్వస్తి ॥ అమృతం వై ప్రాణా
అమృత మాపః ప్రాణానేవ యథాస్థాన ముపహ్వయతే ॥ స్థిరో భవ ।
వరదో భవ । సుముఖో భవ । సుప్రసన్నో భవ । స్థిరాసనం కురు ॥
ఓం గణానాం త్వా గణపతిగ్ం హవామహే కవిం కవీనా ముపమశ్ర
వస్తమమ్ । జ్యేష్ఠరాజం బ్రహ్మణాం బ్రహ్మణస్పత ఆనశ్శృణ్వన్నూతిభి
స్సీదసాదనమ్ ॥ శ్రీమహాగణాధిపతయే నమః ధ్యాయామి ॥ ఆవాహ
యామి ॥ సువర్ణరత్నఖచితసింహాసనం సమర్పయామి ॥ పాదయోః పా
ద్యం సమర్పయామి ॥ హస్తయో రర్ఘ్యం సమర్పయామి ॥ శుద్ధాచమనీ
యం సమర్పయామి ॥ ఓం ఆపో హి ష్ఠా మయోభువః । తా న ఊర్జే ద
ధాతన । మహే రణాయ చక్షసే । యో వశ్శివతమో రసః । తస్య భాజ
యతేహ నః । ఉశతీరివ మాతరః । తస్మా అరంగమామ వః । యస్య క్ష
యాయ జిన్వథ । ఆపో జనయథా చ నః ॥ శ్రీమహాగణాధిపతయే నమః ॥
శుద్ధోదకస్నానం సమర్పయామి ॥ స్నానానంతరం శుద్ధాచమనీయం స
మర్పయామి ॥ ఓమభివస్త్రా సువసనా న్యర్షాభి ధేనూ స్సుదుఘాః
పూయమానాః । అభిచంద్రా భర్తవే నో హిరణ్యా భ్యశ్వా న్రథినో దే
వ సోమ ॥ శ్రీమహాగణాధిపతయే నమః । వస్త్రయుగ్మం సమర్పయామి ॥
వస్త్రధారణానంతరం శుద్ధాచమనీయం సమర్పయామి ॥ యజ్ఞోపవీతం
పరమం పవిత్రం ప్రజాపతే ర్యత్సహజం పురస్తాత్ । ఆయుష్య మగ్ర్యం
ప్రతిముంచ శుభ్రం యజ్ఞోపవీతం బలమస్తు తేజః ॥ శ్రీమహాగణాధిపత

యేనమః యజ్ఞోపవీతం సమర్పయామి॥ యజ్ఞోపవీతధారణానంతరం శు
ద్ధాచమనీయం సమర్పయామి॥ గంధద్వారాం దురాధర్షాం నిత్యపు
ష్టాం కరీషిణీమ్। ఈశ్వరీగ్ం సర్వభూతానాం తామిహోపహ్వయే
శ్రియమ్॥ శ్లో॥ శ్రీగంధం చందనోన్మిశ్రం కర్పూరేణ సుసంయుతమ్। వి
లేపనం సురశ్రేష్ఠ ప్రీత్యర్థం ప్రతిగృహ్యతామ్॥ శ్రీమహాగణాధిపతయే న
మః॥ శ్రీగంధం సమర్పయామి॥ ఆయనే తే పరాయణే దూర్వా రోహంతు
పుష్పిణీః। హ్రదాశ్చ పుండరీకాణి సముద్రస్య గృహా ఇమే॥ శ్రీమహాగ
ణాధిపతయే నమః గంధస్యోపరి అలంకరణార్థం అక్షతాన్సమర్పయా
మి॥ పుష్పైః పూజయామి॥ ఓం సుముఖాయ నమః। ఓం ఏకదంతాయ
నమః। ఓం కపిలాయ నమః। ఓం గజకర్ణకాయ నమః। ఓం లంబోదరా
య నమః। ఓం వికటాయ నమః। ఓం విఘ్నరాజాయ నమః। ఓం గణాధి
పాయ నమః। ఓం ధూమకేతవే నమః। ఓం గణాధ్యక్షాయ నమః। ఓం
ఫాలచంద్రాయ నమః। ఓం గజాననాయ నమః। ఓం వక్రతుండాయ నమః।
ఓం శూర్పకర్ణాయ నమః। హేరంబాయ నమః। ఓం స్కందపూర్వజాయ
నమః। ఓం సర్వసిద్ధిప్రదాయకాయ నమః॥ శ్రీమహా—నమః॥
షోడశనామపూజాం సమర్పయామి॥ శ్లో॥ వనస్పత్యుద్భవైర్దివ్యైర్నా
నాగంధైస్సుసంయుతః। ఆఘ్రేయస్సర్వదేవానాం ధూపోఽయం
ప్రతిగృహ్యతామ్॥ శ్రీమహా—నమః॥ ధూపమాఘ్రాపయామి॥ శ్లో॥
సాజ్యం త్రివర్తిసంయుక్తం వహ్నినా యోజితం ప్రియమ్। గృహాణ మం
గళం దీపం త్రైలోక్యతిమిరాపహ। భక్త్యా దీపం ప్రయచ్ఛామి దేవా
య పరమాత్మనే। త్రాహి మాం నరకాద్ఘోరాద్దివ్యజ్యోతిర్నమోఽస్తు
తే॥ శ్రీమహా—నమః॥ దీపం దర్శయామి॥ ధూపదీపానంతరం శుద్ధా
చమనీయం సమర్పయామి॥ నైవేద్యం॥ ఓం భూర్భువస్సువః। ఓం తత్సవి

తుర్వరేణ్యమ్। భర్గో దేవస్యధీమహి।ధియోయోనః ప్రచోదయాత్॥
సత్యం త్వర్తేన పరిషించామి॥ అమృతమస్తు। అమృతోపస్తరణమసి ॥
శ్లో॥ నైవేద్యం షడ్రసోపేతం ఫలలడ్డుకసంయుతమ్। భక్ష్యభోజ్యసమా
యుక్తం ప్రీత్యైతత్ప్రతిగృహ్యతామ్॥ శ్రీమహా-నమః ॥ మహానైవేద్యం
సమర్పయామి॥ ఓం ప్రాణాయ స్వాహా॥ ఓం అపానాయ స్వాహా। ఓం
వ్యానాయ స్వాహా। ఓం ఉదానాయ స్వాహా। ఓం సమానాయస్వాహా
మధ్యేమధ్యే పానీయం సమర్పయామి ॥ అమృతాపిధానమసి ॥ ఉత్త
రాపోఽశనం సమర్పయామి। హస్తౌ ప్రక్షాళయామి। పాదౌ ప్రక్షాళ
యామి। శుద్ధాచమనీయం సమర్పయామి॥ శ్లో॥ పూగీఫలైస్సకర్పూరై
ర్నాగవల్లీదళైర్యుతమ్। ముక్తాచూర్ణసమాయుక్తంతాంబూలం ప్రతి
గృహ్యతామ్॥ శ్రీమహా - నమః॥ తాంబూలంసమర్పయామి॥ శ్లో॥ ఘృ
తవర్తిసహస్రైశ్చ కర్పూరశకలైస్తథా। నీరాజనం మయా దత్తం
గృహాణ వరదో భవ॥ శ్రీమహా - నమః॥ నీరాజనం సమర్పయామి॥
శ్లో॥ సుముఖశ్చైకదంతశ్చ కపిలో గజకర్ణకః। లంబోదరశ్చ వికటో వి
ఘ్నరాజో గణాధిపః। ధూమకేతుర్గణాధ్యక్షః ఫాలచంద్రో గజాననః
వక్రతుండ శ్శూర్పకర్ణో హేరంబ స్స్కందపూర్వజః॥ షోడశైతానినా
మాని యః పఠే చ్ఛృణుయా దపి ॥ విద్యారంభే వివాహేచ ప్రవేశే
నిర్గమే తథా। సంగ్రామే సర్వకార్యేషు విఘ్నస్తస్యనజాయతే॥ శ్రీ
మహా - నమః॥ సువర్ణమంత్రపుష్పం సమర్పయామి॥ శ్లో॥ యాని కాని
చపాపానిజన్మాంతరకృతానిచ। తానితాని ప్రణశ్యంతిప్రదక్షిణపదేపదే
పాపోఽహంపాపకర్మాఽహంపాపాఽత్మాపాపసంభవః। త్రాహిమాం
కృపయా దేవ శరణాగతవత్సల॥ అన్యథా శరణం నాస్తి త్వమేవ శ
రణం మమ॥ తస్మాత్కారుణ్యభావేనరక్షరక్ష గణాధిప॥ శ్రీమహా +

నమః॥ ఆత్మప్రదక్షిణ నమస్కారాన్ సమర్పయామి ॥ శ్లో॥ విఘ్నేశ్వరాయ వరదాయ గణేశ్వరాయ సర్వేశ్వరాయ శుభదాయ సురేశ్వరాయ విద్యాధరాయ వికటాయచ వామనాయ భక్తప్రసన్న వరదాయ నమో నమోఽస్తు॥ శ్లో॥ యస్యస్మృత్యాచ నామోక్త్యా తపఃపూజాక్రియాదిషు। న్యూనం సంపూర్ణతాంయాతి సద్యోవందేగణాధిపమ్॥ మంత్రహీనం క్రియాహీనం భక్తిహీనం గణాధిప। యత్పూజితం మయాదేవ పరిపూర్ణం తదస్తు తే॥ అనయా ధ్యానావాహనాది షోడశోపచారపూజయా భగవాన్ సర్వాత్మకః శ్రీమహాగణాధిపతి స్సుప్రీతో వరదో భూత్వా ఉత్తరే శుభకర్మణ్యవిఘ్న మస్త్వితి భవంతో బ్రువంతు ॥ ఉత్తరేశుభకర్మణ్యవిఘ్న మస్తు । శ్రీమహాగణాధిపతి ప్రసాదం శిరసా గృహ్ణామి॥ యజ్ఞేన యజ్ఞ మయజంత దేవా స్తాని ధర్మాణి ప్రథమా న్యాసన్। తేహ నాకం మహిమాన స్సచంత యత్ర పూర్వే సాధ్యా స్సంతి దేవాః ॥ శ్రీమహాగణాధిపతిం యథాస్థానముద్వాసయామి॥ శ్లో॥ వక్రతుండమహాకాయసూర్యకోటిసమప్రభ। అవిఘ్నం కురు మే దేవ సర్వకార్యేషు సర్వదా॥ శోభనార్థం పునరాగమనాయ చ॥ ఓమ్ తత్పురుషాయ విద్మహే వక్రతుండాయ ధీమహి । తన్నో దంతిః ప్రచోదయాత్॥ ఇతి జపంకృత్వా ॥ ఓమ్ తత్సత్.

శ్రీవిఘ్నేశ్వరపూజా సమాప్తా.

విష్వక్సేన పూజా.

ఆచారనిర్విఘ్న పరిసమాప్త్యర్థం విష్వక్సేన పూజాంకరిష్యే॥ ఇతి సంకల్ప్య॥

విష్వక్సేనం సకలవిబుధప్రౌఢసైన్యాధినాథం ముద్రాచక్రేకరతలయుగే శంఖదండౌదధానం। మేఘశ్యామంసుమణిమకుటం పీతవస్త్రం శుభాంగం ధ్యాయేదేవందళితదనుజం సూత్రవత్యా సమేతమ్॥ శ్రీవిష్వక్సేనంధ్యాయామి॥ ముగ్ధసూత్రవతీనాథం చతుర్భుజవిరాజితమ్ పరిశోభితాఖిలానీకం దేవమావాహయామ్యహమ్॥ శ్రీవిష్వక్సేన మావాహయామి॥ రత్నసింహాసనం సమర్పయామి॥ పాదయోఃపాద్యంసమర్పయామి॥ హస్తయోరర్ఘ్యంసమర్పయామి॥ముఖే ఆచమనీయంసమర్పయామి॥ ఆపోహిష్ఠేతిస్నాపయామి॥ స్నానానంతరం శుద్ధాచమనీయంసమర్పయామి॥ చమూపతేనమస్తేస్తునరకార్ణవతారక। దదామి వస్త్రందేవేశ ధారయత్వమనుత్తమం॥ వస్త్రంసమర్పయామి॥ ఊర్ధ్వపుండ్రం సమర్పయామి॥ యజ్ఞోపవీతంసమర్పయామి॥ కస్తూరీకుంకుమోపేతం కర్పూరేణసమన్వితం। గృహ్యతాందేవతాశ్రేష్ఠ దివ్యచందనలేపనమ్॥ దివ్యశ్రీ చందనంసమర్పయామి॥ అలంకారార్థమక్షతాంస్సమర్పయామి॥ ఓం విష్వక్సేనాయనమః। సకలవిబుధప్రౌఢసైన్యాధినాథాయనమః। జ్ఞానముద్రధరాయనమః। శంఖచక్రాయుధాయనమః। దండపాణయేనమః। మేఘశ్యామాయనమః। సుమణిమకుటాయనమః। పీతవస్త్రాయనమః। శుభాంగాయనమః। దేవాదిదేవాయనమః। విజితదనుజాయనమః। సూత్రవతీసమేతాయనమః। సర్వవిఘ్నహరాయనమః। సర్వార్థప్రదాయినేనమః। వేత్రహస్తాయనమః। పుండరీకాక్షాయనమః। నానావిధపరిమళపుష్పాణిసమర్పయామి॥ వనస్పత్యుద్భవై

ర్దివ్యై ర్గంధాఢ్యైస్సుమనోహరైః । కపిలాఘృతసంయుక్తో ధూపో
యం ప్రతిగృహ్యతామ్ ॥ ధూపమాఘ్రాపయామి ॥ సాజ్యంత్రివర్తి
సంయుక్తం వహ్నినాయోజితంప్రియం । గృహాణమంగళందీపం త్రై
లోక్యతిమిరాపహ ॥ దీపందర్శయామి ॥ ధూపదీపానంతర మాచ
మనీయం సమర్పయామి॥ నైవేద్యం ॥ గుడోపహారనైవేద్యంసమర్ప
యామి ॥ మధ్యేమధ్యేపానీయంసమర్పయామి ॥ ఉత్తరాపోశనంసమ
ర్పయామి॥ హస్తౌప్రక్షాళయామి॥ పాదౌప్రక్షాళయామి ॥ శుద్ధాచ
మనీయం సమర్పయామి ॥ పూగీఫలైస్సకర్పూరై ర్నాగవల్లీదళైర్యు
తమ్। ముక్తాచూర్ణేనసంయుక్తం తాంబూలంప్రతిగృహ్యతామ్॥ తాం
బూలం సమర్పయామి॥ విష్వక్సేన నమస్తేస్తు లోకరక్షణతత్పర। నమ
స్తేత్రవతీనాథ వేత్రహస్తాయతేనమః ॥ ప్రదక్షిణనమస్కారాంత్స
మర్పయామి॥ పవిత్రం సర్వలోకానాం సర్వాభీష్టార్థసాధకమ్ । సర్వ
మోహకరం తుభ్యం స్వర్ణపుష్పందదామ్యహమ్ ॥ సువర్ణమంత్రపు
ష్పం సమర్పయామి॥మంత్రహీనం క్రియాహీనం భక్తిహీనంచయా
పతే। యత్పూజితంమయాదేవ పరిపూర్ణంతదస్తుతే॥ అనయాధ్యానా
వాహనాది షోడశోపచారపూజయా భగవాంత్సర్వాత్మక శ్రీ విష్వ
క్సేనస్సుప్రీత స్సుప్రసన్నో వరదో భవతు ॥ ఉత్తరే శుభకర్మణ్యవిఘ్న
మస్తు॥ శ్రీ విష్వక్సేన ప్రసాదం శిరసా గృహ్ణామి ॥ విష్వక్సేనం యథా
స్థానముద్వాసయామి॥ యజ్ఞేనయజ్ఞమయజంతదేవాస్తానిధర్మాణిప్రథ
మాన్యాసన్ । తేహనాకం మహిమానస్సచంతే యత్రపూర్వే
సాధ్యాస్సంతిదేవాః॥ యాజుష స్మార్తానుక్రమణికాయాం

విష్వక్సేనపూజా సమాప్తా

అథ పుణ్యాహవాచనవిధిః.

ప్రయోగపారిజాతే॥

శ్లో॥ ద్వాత్రింశదంగుళందీర్ఘం సమంతాచ్చతురశ్రకమ్। లేఖేద్వే కోణతఃకోణే తిర్యక్కుర్యీతపార్శ్వయోః। కోష్టానికారయేత్తత్రద్వాత్రింశత్సంఖ్యకానితు । పదవత్పార్శ్వయోస్తత్ర పురతో గజతుండవత్ । పశ్చిమేకలశాకారం నిర్మితంబ్రహ్మణాపురా। తదేవస్వస్తికంచేతి ప్రవదంతిమహర్షయః । తండులైస్సంలిఖేద్భూమౌ ఆదౌతుశుభకర్మణామ్। తన్మధ్యేస్థాపయేద్రాశీన్ స్సజలంకలశత్రయం। సౌవర్ణరాజితంవాపికాంస్యంవారత్నపూరితమ్। త్రిపాత్రేవిన్యసేత్తత్ర సౌవర్ణే రాజితేపివా । సఫలేకాంస్యపాత్రేవా న్యసేత్తండులపూరితే। సువర్ణపత్రపుష్పైర్వాపంచరత్నైస్సమన్వితే। పత్నీపుత్రైస్సమాయుక్తో శుభార్థీబ్రాహ్మణైస్సహ। వివాహంతేషుసర్వేషు గర్భాధానాదికర్మసు । నాందీశ్రాద్ధం సముద్దిశ్య స్వస్తివాచనమాచరేత్। స్వస్తివాచనమంత్రేషు సర్వేషాంవృద్ధికర్మణామ్ ॥

తా॥ పుణ్యాహవాచనవిధిని వ్రాయుచున్నాను ॥ "ద్వాత్రింశదంగుళం దీర్ఘం ... కర్మణామ్" ఇరువది రెండంగుళముల పొడవున్నీ అంతటను నాలుగంచులును, రెండు లేఖములును, కోణములును, పార్శ్వములనుండునట్లు చేయవలయును. ఇరువది రెండుకోష్టములను గల్పింపవలయును. పార్శ్వములయందుఁబదాకారముగఁ జేయవలయును. ముందరగజతుండాకారముగరచింపవలయును. పశ్చిమమునందుఁ గలశాకారమును నిర్మించవలయును. అదియేస్వస్తికమని మహర్షులుచెప్పుచున్నారు. శుభకర్మలను జేయునపుడు ముందుగఁ దండులములచే సంలేఖనమును జేయవలయును. దానిమధ్యమునఁబా

శ్వ ద్భాగములయందు జలముతోఁగూడిన మూడు కలశములను స్థాపించవలయును. రత్నపూరితములగు బంగారుపాత్రలనైనను, రజితపాత్రలనైనను, కాంస్యపాత్రలనైనను, నుంచవలయును. రత్నములులభించనియెడల తండులములచేతనైనను, ఆపాత్రలయందుంచవలయును. అయిదుసువర్ణపుష్పములనైనను, అయిదురత్నములనైనను నుంచవలయును, అల్లుంచిపత్నీపుత్రులతోఁగూడి శుభార్థియైబ్రాహ్మణులతోఁగూడ పుణ్యాహ వాచనమునుసకల శుభకర్మలయందును నాచరింపవలయును. వివాహాదులయందును గర్భాధానాది కర్మలయందును నాందీ శ్రాద్ధము నుద్దేశించి స్వస్తివాచనము నాచరించవలయును. సమస్తవృద్ధి. కర్మలకును పుణ్యాహవాచనము ముందు చెప్పఁబడినదని తాత్పర్యము.

ఇతి పుణ్యాహవాచనవిధిస్సమాప్తః.

పుణ్యాహవాచన సూత్రమ్.

ఆ శ్వ లా య న గృ హ్యా ప రి శి ష్టే

అథ స్వస్తివాచన మృద్ధిపూర్తేషు స్వస్త్యయనం వాచయేదిత్యాచార్యః । ఋద్ధిర్వివాహాంతా అపత్యసంస్కారాః । ప్రతిష్ఠోద్యాపనే పూర్తం । తత్కర్మణ ఆద్యంతయోః కుర్యాచ్ఛుచి స్స్వలంకృతో వాచయీతతథాభూతే సద్మని మంగళసంభారభృతి యుగ్మాన్ బ్రాహ్మణాన్ ప్రశస్తానాచారలక్షణ సంపన్నానర్ఘ్యాదిభిరభ్యర్చ్య దక్షిణయా తోషయే దథప్రాఙ్ముఖాః ప్రశస్తాదర్భపాణయస్తిష్ఠేయుస్తద్దక్షిణతో వాచయితో దఙ్ముఖస్సంస్కార్యా వాచయితు ర్దక్షిణపార్శ్వే ఘాతిష్ఠేయు రథవాచయితా దర్భపాణి రపాంపూర్ణముద

కుంభం స్వర్చితం సపల్లవముఖం ధృత్వాతిష్ఠన్ సమాహితో మన స్సమాధీయతామితి బ్రాహ్మణాన్బ్రూయాత్సమాహితమనసస్స్మఃఇతి తేబ్రూయుః ప్రసీదంతు భవంతఇతి వాచయిత్వా ప్రసన్నాస్స్మః ఇతి తైరుక్తేఽథ తేసర్వేసంభూత్య శాంతిః పుష్టిస్తుష్టిర్వృద్ధిరవిఘ్నమాయు ష్య మారోగ్యం శివంకర్మ కర్మసమృద్ధి ర్ధర్మసమృద్ధిః పుత్రసమృద్ధి ర్వేదసమృద్ధి శ్శాస్త్రసమృద్ధి ర్ధనధాన్యసమృద్ధిరిష్టసమృద్ధి రిత్యేతాని పంచదశతంత్రాణ్యుక్తాని తన్నామ్నా కర్మదేవతాం ప్రీయతా మితి బ్రూయు రథ వాచయితాపూర్వవత్తల్లింగమంత్రాన్ పఠిత్వాత్రి ర్మంగళమధ్యేచ్ఛస్వస్తి రోంపుణ్యాహం భవంతో బ్రువంతు స్వస్తిభ వంతో బ్రువంతు బుద్ధింభవంతో బ్రువంత్వితి బ్రూయాత్తేఽపి తథా ప్రత్యేకం ప్రతిబ్రూయు రోమిత్యృద్ధ్యతా మిత్యృద్ధా ప్రతిబ్రూ యు రథ ప్రాఙ్ముఖమాసీనం సామాత్యం యజమానం బ్రాహ్మణాస్సపల్ల వదర్భపాణయః ప్రత్యఙ్ముఖాస్తిష్ఠేయు రద్భిః పవిత్రలింగాభి ర్ఋగ్భి రభిషించేయుః పురస్త్ర్యోసీరాజనాది కుర్యుః॥

తా॥ అనంతరము స్వస్తివాచనము (చెప్పబడుచున్నది) బుద్ధికర్మలయందును పూర్తకర్మలయందును స్వస్తివాక్యములను చెప్పవలసినది అని ఆచార్యులు చెప్పిరి. (గర్భాధానము మొదలు) వివాహముతుదిగాగల కాలమునకు చేయందగిన సంస్కారములు బుద్ధికర్మలు. వాపీకూపాదులయొక్క ప్రతిష్ఠయు (గ్రామాదులయొక్క) ఉద్యాపనమున్ను పూర్తకర్మలు, ఆకర్మలయొక్క ప్రారంభమందును అవసానమందును (స్వస్తి వాచనమును) చేయవలసినది. (యజమానుడు) శుచియైఅలంకరించబడినవాడై (స్వస్తి వాక్యములను) చదివించవలసినది. అలంకరించబడిన మంగళవస్తువులు కలిగియున్న గృహమందు యోగ్యులును ఆచారసంపన్నులును (అయిన) ద్వంద్వముగానున్న బ్రాహ్మణులను అర్ఘ్యపాద్యాదులచే పూజించి దక్షిణచే సంతోషపెట్టవలసినది. పిమ్మట యోగ్యులగు (ఆబ్రాహ్మణులు) దర్భలు హస్తములయందుగలవారై తూర్పు మొగముగలవారై ఉండవలసినది. (పుణ్యాహమంత్రములను) చదివించే (యజమానుడు) ఉత్తరముఖుడుగలవాడై ఆబ్రాహ్మణులకు దక్షిణదిశయందు (ఉండవలసినది) (యజ

మానుని చే) సంస్కారము చేయఁబడిన (కుమార్తె మొదలగువారు) యజమానునియొక్క దక్షిణభాగమందుండవలసినది. పిమ్మట యజమానుఁడు దర్భలు హస్తమందు గలవాఁడగుచు ఉదకముతో నిండియున్న అలంకరించబడిన చిగుళ్లు ముఖమందుగల ఉదకపాత్రమును ధరించి ఉన్నవాఁడగుచు స్థిరచిత్తుఁడై మనస్సు స్థిరపరచబడుఁగాక యని బ్రాహ్మణులనుగూర్చి చెప్పవలసినది. స్థిరపరచబడిన మనస్సు గలవారమగుచున్నాము అని ఆబ్రాహ్మణులు (ప్రతివాక్యమును) చెప్పవలసినది. (ఓ బ్రాహ్మణులారా) మీరు ప్రసన్నులగుదురుగాక అని యజమానుఁడు (చెప్పుచున్నాఁడు) ప్రసన్నులమగుచున్నాము అని బ్రాహ్మణులు (చెప్పుచున్నారు) పిమ్మట ఆయజమానుఁడు బ్రాహ్మణులున్ను అందరునుకూడి శాంతి, పుష్టి, తుష్టి, వృద్ధి, అవిఘ్నము, ఆయుష్యము, ఆరోగ్యము శివమైనకర్మ, కర్మసమృద్ధియు, ధర్మసమృద్ధియు, పుత్రసమృద్ధియు వేదసమృద్ధియు శాస్త్రసమృద్ధియు, ధనధాన్యసమృద్ధియు. ఇష్టసమృద్ధియు అను ఈపదిహేనుకృత్యములు చెప్పఁబడినవి. ఆపేరుచేత కర్మదేవతనుగూర్చి తృప్తినొందుఁగాక" యని చెప్పవలసినది. పిమ్మట యజమానుఁడు పూర్వమువలె శాంతి, పుష్టి. (మొదలగుపదములు) గల మంత్రములను పఠించి మూఁడేసిమార్లు (మొదటిపర్యాయము) అల్పస్వరముచేతను (రెండవపర్యాయము) మధ్యమ స్వరముచేతను (మూఁడవపర్యాయము) ఉచ్చస్వరముచేతను "ఓం పుణ్యాహం భవంతో బ్రువంతు" "స్వస్తిభవంతో బ్రువంతు" "ఋద్ధింభవంతో బ్రువంతు" అని (ఈమూఁడువాక్యములును) చెప్పవలసినది. ఆబ్రాహ్మణులున్ను వేరు వేరుగా ప్రతివాక్యమును పలకవలసినది. ఋద్ధికర్మయందు "ఓమిత్యృధ్యతాం" అని ప్రతివాక్యమును పలకవలసినది. పిమ్మట తూర్పు మొగముగా కూర్చున్న భృత్యాదులతో కూడియున్న యజమానునిగూర్చి బ్రాహ్మణులు చిగుళ్ళతోను దర్భలతోను కూడిన హస్తములు గలవారగుచు పడమర మొగములు గలవారలయియుండవలసినది. శాంతి, పవిత్ర మొదలగు పదములుగల ఋక్కులచేత (యజమానుని) అభిషేకము చేయవలసినది. కుటుంబవంతులయిన సువాసినీస్త్రీలు నీరాజనము మొదలగు దానిని చేయవలెను.

వ్యాసః॥శ్లో॥ సంపూజ్యగంధమాల్యాద్యై ర్బ్రాహ్మణాన్ స్వస్తి వాచయేత్ । కామ్యకర్మణి మాంగల్యే సంగ్రామాద్భుత దర్శనే ॥

యమః॥ ఓంకారం బ్రహ్మణేకుర్యా న్నిరోంకారం మహీపతే । ఉపాంశుచ తథా వైశ్యే స్వస్తి శూద్రే ప్రకీర్తయేత్ ॥

పుణ్యాహవాచనవిషయము సమాప్తము.

అథ పుణ్యాహవాచన ప్రయోగః.

---

(3) ఓం పుణ్యాహం దీర్ఘ మాయు రస్తు। (శిర స్యభిమంత్ర్య) శివా
ఆపస్సంతు-(కల శేష్వభిమృశ్య) సౌమనస్య మస్తు (3) (హృద యేఽ
భిమృశ్య) అక్షతం చారిష్టం చాస్తు- ఓం అర్చత ప్రార్చత। ప్రియ మే
ధా సో అర్చత। అర్చంతు పుత్రకా ఉత పురం న ధృష్ణ్వర్చత। అర్చ
త ప్రార్చత ॥ గంధద్వారాం దురాధర్షాం నిత్యపుష్టాం కరీషిణీమ్। ఈ
శ్వరీగ్ం సర్వభూతానాం తా మిహోప హ్వయే శ్రియమ్ ॥ గం
ధాః పాంతు॥ ఓం ఆయనే తే పరాయణే దూర్వా రోహంతు పుష్పి
ణీః। హ్రదాశ్చ పుండరీకాణి సముద్రస్య గృహా ఇమే॥ అక్షతాః పాం
తు ॥ ఆయుష్య మస్తు ॥ పుష్పాణి పాంతు - సౌమంగల్యం చాస్తు ॥
తాంబూలాని పాంతు - ఐశ్వర్య మస్తు ॥ దక్షిణాః పాంతు- బహుదే
య మస్తు॥ శ్రేయస మస్తు। ప్రజాపతిః ప్రియతామ్। శాంతి రస్తు।
యం కృత్వా సర్వ వేదయజ్ఞక్రియాకరణకర్మారంభా శ్శుభాశ్శోభనాః
ప్రవర్తంతే। త మహ మోంకార మాదిం కృత్వా- భవద్భి రనుజ్ఞాతః
పుణ్యం పుణ్యాహం వాచయిష్యే॥ వాచ్యతామ్। భద్రంకర్ణేభిశ్శృ
ణుయామ దేవాః। భద్రం పశ్యే మాక్షభి ర్యజత్రాః। స్థిరై రంగైస్తు
ష్టువాగ్ంస స్తనూభిః। వ్యశేమ దేవ హితం యదాయుః॥ ద్రవిణో
దా ద్రవిణస స్తుర స్య। ద్రవిణోదా స్సనర స్య ప్రయం సత్। ద్రవిణో
దా వీరవతీ మిషం నో। ద్రవిణోదా రాసతే దీర్ఘ మాయుః ॥ సవితా
పశ్చాతా త్సవితా పురస్తా త్సవితో త్తరాత్తా త్సవితాధరాత్తాత్। స

సవితా న స్సువతు సర్వతాతిం సవితా నో రాసతాం దీర్ఘమాయుః॥
నవో నవో భవతి జాయమానో ఽహ్నాం కేతు రుషసా మేత్యగ్రే।
భాగం దేవేభ్యో విదధా త్యాయ న్ప్రచంద్రమా స్తిరతి దీర్ఘమాయుః॥
ఆప ఉందంతు జీవసే దీర్ఘాయుత్వాయ వర్చసే॥ యస్త్వా హృదా కీరి
ణా మన్యమానో ఽమర్త్యం మర్త్యో జోహవీమి। జాతవేదో యశో
అస్మాసు ధేహి ప్రజాభి రగ్నే అమృతత్వ మశ్యామ్। యస్మై త్వగ్ం
సుకృతే జాతవేద ఉలోక మగ్నే కృణవ స్స్యోనమ్। అశ్వినగ్ం సపు
త్రిణం వీరవంతం గోమంతగ్ం రయిం నశ తే స్వస్తి॥ సంత్వా సించా
మి యజుషా ప్రజా మాయు ర్ధనంచ॥ దక్షిణకలశ మాదాయ। ప్రా
క్కలశే కించి త్కించి దుదకం నినయతి। దీర్ఘ మాయు రస్తు - మన
స్సమాధీయతామ్॥ సమాహితమనసస్స్మః। ప్రసీదంతు భవంతః।
ప్రసన్నా స్స్మః। శాంతి రస్తు। పుష్టి రస్తు। తుష్టి రస్తు। వృద్ధి రస్తు।
అవిఘ్న మస్తు। ఆయుష్య మస్తు। ఆరోగ్య మస్తు। స్వస్తి శి
వం కర్మాస్తు। కర్మసమృద్ధి రస్తు। పుత్రసమృద్ధి రస్తు। వేదసమృద్ధి
రస్తు। శాస్త్రసమృద్ధి రస్తు। ధనధాన్య సమృద్ధి రస్తు। ఇష్టసంపదస్తు।
ఈశాన్యాం బహిర్దేశే అరిష్టనిరసన మస్తు। కలశయో రీశాన్యదేశే
ఉదకం సించేత్। యత్పాపం తత్ప్రతిహత మస్తు। యచ్ఛ్రేయ స్తదస్తు॥
శుక్రాంగారక బుధ బృహస్పతి శనైశ్చర రాహు కేతు సోమసహితా ఆ
దిత్యపురోగా స్సర్వే గ్రహాః ప్రీయంతామ్। తిథికరణముహూ ర్తజన్మ
నక్షత్రదిగ్దేవతాః ప్రీయంతామ్। నైరృత్యాం దిశి శామ్యంతు ఘోరా
ణి। శామ్యంతు పాపాని। శామ్యంతు ఈతయః। ప్రథమకలశే। శుభాని
వర్ధంతామ్। శివా ఋతవ స్సంతు। శివా ఓషధయ స్సంతు। శివా వ

నస్పతయ స్సంతు। అహోరాత్రే శివే స్యాతామ్। ఉత్తరే శుభకర్మ
ణ్యవిఘ్న మస్తు। ఉత్తరోత్తరం మహాభివృద్ధి రస్తు। ఉత్తరోత్తరాశ్శు
భాః క్రియా స్సంపద్యంతామ్। అగ్నిపురోగా విశ్వేదేవాశ్చ ప్రీయం
తామ్। మాహేశ్వరీపురోగాః మాతరః ప్రీయంతామ్। ఇంద్రపురో
గా మరుద్గణాః ప్రీయంతామ్। వసిష్ఠపురోగా ఋషిగణాః ప్రీయంతామ్।
శ్రీవిష్ణుపురోగా స్సర్వే దేవాశ్చ ప్రీయంతామ్। ఆదిత్యపురోగా స్స
ర్వే గ్రహాః ప్రీయంతామ్। ఋషయ శ్ఛందాగ్ స్యాచార్యా వేదా
యజ్ఞా దక్షిణాశ్చ ప్రీయంతామ్। బ్రహ్మచ బ్రాహ్మణాశ్చ ప్రీయం
తామ్। బ్రహ్మవిష్ణుమహేశ్వరాశ్చ ప్రీయంతామ్।శ్రద్ధామేధే ప్రీయేతా
మ్। ప్రీయతాం భగవా న్నారాయణః। ప్రీయతాం భగవా న్పర్జ
న్యః ప్రీయతాం భగవాన్ స్వామీ మహాసేనః। ప్రీయతాం భగవాన్పితా
మహః ప్రీయతాం భగవా న్ప్రపితామహః॥ సత్యా ఏతా ఆశిష స్సం
తు। పుణ్యాహకాలా వాచ్యంతామ్॥ ఉద్గాతేవ శకునే సామగాయ
సి బ్రహ్మపుత్ర ఇవ సవనేషు శగ్ంససి॥ వృషేవ వాజీ శిశుమతీ రపీత్యా
సర్వతో న శ్శకునే భద్ర మావద। విశ్వతో న శ్శకునే పుణ్య మా
వద। యాజ్యయా యజతి ప్రత్త్యైవ యాజ్యాః। పుణ్యైవ లక్ష్మీః పు
ణ్యా మేవ తల్లక్ష్మీగ్ం సంభావయతి। పుణ్యాం లక్ష్మీం సంస్కురుతే॥ య
త్పుణ్యం నక్షత్రమ్। తద్బట్కుర్వీతోపవ్యుషమ్। యదా వై సూర్య ఉ
దేతి। అథ నక్షత్రం నైతి। యావతి తత్ర సూర్యో గచ్ఛేత్। యత్ర
జఘన్యం పశ్యేత్। తావతి కుర్వీత యత్కారీ స్యాత్॥ ఓంతాని వా ఏ
తాని యమనక్షత్రాణి। యాన్యేవ దేవనక్షత్రాణి తేషు కుర్వీత య

త్వాశీస్యాత్ । పుణ్యాహ వేదనరుతే । ఓంపుణ్యాహం భవన్తో బ్రు
వన్తు । ఓం పుణ్యాహమ్ ॥ ఏవం త్రిః ॥ స్వస్తయే వాయు ముపబ్రవామ
హై సోమమ్ । స్వస్తిభువనస్య యస్పతిః । బృహస్పతిగ్ం సర్వగణగ్ం స్వస్త
యే । స్వస్తయ ఆదిత్యాసో భవన్తునః । ఆదిత్య ఉదయనీయః । య ఏవం
వేద స్వస్త్యా క్షియన్తి । పశ్యం స్వస్తిమభ్యుద్యన్తి । స్వస్త్యై వేద క్రి
యాన్తి । స్వస్త్యుద్యన్తి । స్వస్త్యుద్యన్తి ॥ స్వస్తి న ఇన్ద్రో వృద్ధశ్రవాః ।
స్వస్తినః పూషా విశ్వవేదాః । స్వస్తిన స్తార్క్ష్యో అరిష్టనేమిః । స్వ
స్తినో బృహస్పతిర్దధాతు ॥ అష్టౌ దేవా వసవ స్సోమ్యాసః ।
చతస్రో దేవీ రజరాః శ్రవిష్ఠాః । తే యజ్ఞం పాన్తు రజసః పు
రస్తాత్ । సంవత్సరీణ మమృతగ్ం స్వస్తి ॥ మహ్యం సహకుటుమ్బా
య శుద్ధివృద్ధ్యభ్యుదయకర్మణే మహాజనా న్నమస్కుర్వాణా యాశీర్వ
చన మపేక్షమాణా యాయుష్మతే స్వస్తిభవన్తో బ్రువన్తు ॥ ఆయు
ష్మతేస్వస్తి ॥ ఏవం త్రిః ॥ ఓగ్ం స్వస్తిభవన్తో బ్రువన్తు । ఓగ్ం స్వస్తి ।
ఏవం త్రిః ॥ ఋధ్యాస్మ స్తోమగ్ం సమ్యాసువాచ మాన్తోమత్రగ్ం
సర ద్ధోహాపయాతమ్ । యక్షోను పక్ష్వా మఘు గోష్వంతరా భూ
తాంశో అశ్వినోః కామ మప్రాః ॥ సర్వామృద్ధి మృధ్నుయాః మితిరుం
నై తేజ సైవ పురస్తాత్పర్యభవ చ్ఛన్దోభిర్మధ్యతోఽక్షరై రుపరిష్టా
ద్గాయత్ర్యాసర్వాభో ద్వాదశాహం పరిభూయా త్సర్వా మృద్ధిమా
ర్ధ్నోత్సర్వా మృద్ధి మృధ్నోతి య ఏవం వేద ॥ ఋధ్యాస్మ హవ్యై
ర్నమ సోపసద్య । మిత్రం దేవం మిత్రధేయం నో అస్తు । అనూరాధా

ధాః ప్రావిషా వర్ధయంతః । శతం జీవేమ శరద స్సవీరాః ॥ త్రీణి త్రీణివై దేవానా మృద్ధాని । త్రీణి ఛందాగ్ంసి త్రీణి సవనాని । త్రయ ఇమేలోకాః । ఋద్ధ్యా మేవ త ద్వీర్య్య మేషు లోకేషు ప్రతితిష్ఠతి । వామదక్షిణహస్తాభ్యాం దక్షిణోత్తరకలశౌ యుగప ద్గృహీత్వా॥ ఋద్ధిం భవంతో బ్రువంతు॥ ఋధ్యతామ్॥ ఋద్ధి సమృద్ధిః॥ ముఖసమ ముద్ధృత్య॥

స్వస్తి పుణ్యాహసమృద్ధి రస్తు । వర్షశతసంపూర్ణ మస్తు । గోత్రాభివృద్ధి రస్తు । శాంతిః పుష్టి స్తుష్టి శ్చాస్తు॥ శుభగ్ం శుభ మస్తు। పున రపి గోబ్రాహ్మణేభ్య శ్శుభం భవతు॥ సర్వసంప దస్తు । (ఇ త్యుదకం నిక్షిప్య.) శుచీవో హవ్యా మరుత శ్శుచీనాగ్ం శుచిగ్ం హినో మ్యధ్వరగ్ంశుచిభ్యః । ఋతేన సత్య మృత సాప ఆయన్ఛుచిజన్మాన శ్శుచయః పావకాః॥ అగ్ని శ్శుచివ్రతతమ శ్శుచి ర్విప్ర శ్శుచిః కవిః । శుచీ రోచత ఆహుతః । ఉదగ్నే శుచయ స్తవ శుక్రా భ్రాజంత ఈరతే । తవ జ్యోతీగ్ంష్యర్చయః॥ యత్తో న్విన్ద్రం స్తవామ శుద్ధం శుద్ధేన సామ్నా । శుద్ధై రుక్థై ర్వావృధ్వాంసమ్ । శుద్ధ ఆశీర్వాం మమత్తు॥ ఇంద్ర శుద్ధో న ఆగహి। శుద్ధ శ్శుద్ధాభి రూతిభిః। శుద్ధో రయిం నిధారయ। శుద్ధో మమద్ధి సోమ్యః । ఇంద్ర శుద్ధో హినో రయిమ్। శుద్ధో రత్నాని దాశుషే । శుద్ధో వృత్రాణి జిఘ్నసే । శుద్ధో వాజగ్ం సిషాససి । బ్రాహ్మణ స్త్వమృతగ్ం హితమ్ । యేన దేవాః పవిత్రేణ। ఆత్మానం పునతే సదా । తేన సహస్రధారేణ। పావమాన్యః

పునంతు మా ప్రాజాపత్యం పవిత్రమ్ । శతోద్యామగ్ంహిరణ్మయమ్ ।
తేన బ్రహ్మవిదో వయమ్ । పూతం బ్రహ్మ పునీమహే । ఇం
ద్రస్సునీతీ సహ మా పునాతు । సోమ స్స్వస్త్యా వరుణ స్సమీ
చ్యా । యమో రాజా ప్రమృణాభిః పునాతు మా । జాతవేదా మో
ర్జయంత్యా పునాతు ॥ (ఇతి మార్జనం కృత్వా.) ప్రాచ్యాం దిశి
దేవా ఋత్విజో మార్జయంతామ్ । దక్షిణాయాం దిశి మాసాః పిత
రో మార్జయంతామ్ । ప్రతీచ్యాం దిశి గృహాః పశవో మార్జయంతా
ముదీచ్యాం దిశ్యాప ఓషధయో వనస్పతయో మార్జయంతా మూ
ర్ధ్వాయాం దిశి యజ్ఞ స్సంవత్సరో యజ్ఞపతి ర్మార్జయంతామ్ ॥ ఏతేభ్యో
బ్రాహ్మణేభ్యో నానాగోత్రేభ్యో నానానామభ్య శ్శ్రీలక్ష్మీనారాయణో
మా మహేశ్వరాదిత్యాది నవగ్రహ స్వరూపేభ్య శ్శ్రీలక్ష్మీనారాయణో
మామహేశ్వరాదిత్యాది నవగ్రహప్రీత్యర్థం స్వస్తిపుణ్యాహవాచన
మంత్రజపదక్షిణాం మనసోత్సాహపరిమిత హిరణ్యం తుభ్య మహం
సంప్రదదే న మమ ॥ వాస్తోష్పతే ప్రతిజానీ హ్యస్మా న్త్స్వావేశో అన
మీవో భవా నః । యత్త్వే మహే ప్రతి తన్నో జుషస్వ శం న ఏధి
ద్విపదే శం చతుష్పదే । వాస్తోష్పతే శగ్మయా సగ్ంసదా తే సక్షీమహి
రణ్వయా గాతుమత్యా । ఆవః క్షేమ ఉత యోగే వరం నో యూయం
పాత స్వస్తిభి స్సదా నః । అమీవహా వాస్తోష్పతే విశ్వారూపా
ణ్యావిశన్ త్సఖా సుశేవ ఏధి నః ॥ శుభగ్ం శుభమ్ ॥ స్వస్త్యయ
నం తార్క్ష్య మరిష్టనేమిం మహద్భూతం వాయసం దేవతానామ్ ।

అస్మిన్నమింద్రసఖం సమత్సుబృహద్యశో న్నావ మివారుహేమ ।
అగ్గ్ం హైతాముచసాంగిరసం గయంత్య స్వస్త్యాత్రేయం మనసా
చతార్ధ్త్ర్యమే । ప్రయతపాణి శ్శరణం ప్రపద్యే స్వస్తి సంబాధే ష్వభ
యంనో అస్తు ॥ శుభగ్ం శుభమ్ ॥ ఓంతత్సత్ ॥

ఇతి యాజుష స్మార్తాను క్రమణికాయాం
పుణ్యాహవాచనం సమాప్తమ్॥

అథకర్మాంగపుణ్యాహవాచనమ్.

ఆచమ్య ఏవంగుణ...ప్రీత్యర్థం తదంగకర్మణః పుణ్యాహవాచనం కరిష్యే॥ ఆదౌ నిర్విఘ్నేన పరిసమాప్త్యర్థం శ్రీమహాగణాధిపతి పూజాం సమాచరేత్ ॥ అథ సోదకం కలశం తండుల తాంబూలంని ధా యథావత్క్షితౌ ప్రతిష్ఠాప్య ॥ బ్రాహ్మణాన్ ప్రార్థయేత్ ॥ ఓంకర్మణః పుణ్యాహం భవంతో బ్రువంతు ॥ ఓంపుణ్యాహంకర్మణోఽస్తు ॥ ఏవం త్రిః॥ యత్పుణ్యం నక్షత్రమ్...... పుణ్యాహ మేవ కురుతే ఓం కర్మణః స్వస్తి భవంతో బ్రువంతు । ఓగ్ స్వస్తి కర్మణోఽస్తు॥ ఏవం త్రిః ॥ స్వస్తిన ఇంద్రో వృద్ధశ్రవాః......స్వస్తినస్తార్క్ష్యో అరిష్టనేమిః । స్వస్తి నో బృహస్పతి ర్దధాతు ॥ ఓమ్ ॥ కర్మణ ఋద్ధిం భవంతో బ్రువంతు ॥ ఓమ్ ॥ కర్మఋధ్యతామ్ ॥ ఏవం త్రిః ॥ ఋధ్యాస్మహవ్యై ర్నమ సోపసద్య । మిత్రం దేవం మిత్రధేయ న్నో అస్తు । అనూరాధాన్ హవిషా వర్ధయంతః । శతం జీవేమ శరదస్సవీరాః ॥ త్రీణి త్రీణి వై దేవానా మృద్ధాని । త్రీణి ఛందాగ్ంసి త్రీణి సవనాని । త్రయ ఇమే లోకాః ॥ ఋద్ధ్యామేవ త ద్వీర్య మేషు లోకేషు ప్రతితిష్ఠతి । ఋద్ధిం భవంతో బ్రువంతు ।

ఋధ్యతా మృద్ధి స్సమృద్ధిః ॥ ముఖసమం కలశ ముద్ధరేత్ ॥ కర్మ-
ణః పుణ్యాహసమృద్ధి రస్తు । వర్షశతసంపూర్ణ మస్తు । గోత్రా-
భివృద్ధి రస్తు । శాంతిః పుష్టి శ్చాస్తు । శుభగ్ం శుభ మస్తు । పున
రపి గోబ్రాహ్మణేభ్య శ్శుభం భవతు । సర్వసంప దస్తు । శుచీ
వో హవ్యా మరుత శ్శుచీనాగ్ం । శుచిగ్ం హినో మ్యధ్వరగ్ం
శుచిభ్యః । ఋతేన సత్య మృత సాప ఆయన్ఛుచి జన్మాన శ్శుచయః
పావకాః ॥ అగ్ని శ్శుచి వ్రతతమ శ్శుచి ర్విప్ర శ్శుచిః కవిః । శుచీ
రోచత ఆహుతః । ఉదగ్నే శుచయ స్తవ శుక్రా భ్రాజంత ఈరతే ।
తవ జ్యోతీగ్ ష్యర్చయః ॥ పఈ నో న్వింద్రం స్తవామ శుద్ధం శుద్ధేన
సామ్నా । శుద్ధైరుక్థై ర్వావృధ్వాంసమ్ ॥ శుద్ధ ఆశీ ర్వాం మమత్తు ।
ఇంద్ర శుద్ధోన ఆగహి । శుద్ధ శ్శుద్ధాభి రూతిభిః । శుద్ధో రయిం నిధా-
రయ । శుద్ధో మమద్ధి సోమ్యః । ఇంద్ర శుద్ధోహి నో రయిమ్ । శుద్ధో
రత్నాని దాశుషే । శుద్ధో వృత్రాణి జిఘ్నసి । శుద్ధో వాజం శిషా-
ససి ॥ ప్రాణా న్వామృతగ్ం హితమ్ । యేన దేవాః పవిత్రేణ ।
ఆత్మానం పునతే సదా । తేన సహస్రధారేణ । పావమాన్యః పునంతు
మా । ప్రాజాపత్యం పవిత్రమ్ । శతోద్యామగ్ం హిరణ్మయమ్ । తేన
బ్రహ్మవిదో వయమ్ । పూతం బ్రహ్మ పునీమహే । ఇంద్ర స్సునీతీ సహ
మా పునాతు । సోమ స్స్వస్త్యా వరుణ స్సమీచ్యా । యమో రాజా
ప్రమృణాభిః పునాతు మా । జాతవేదా మోర్జయంత్యా పునాతు ॥
ప్రాచ్యాం దిశి దేవా ఋత్విజో మార్జయంతామ్ । దక్షిణాయాం దిశి
మాసాః పితరో మార్జయంతామ్ । ప్రతీచ్యాం దిశి గృహాః పశవో

మార్జయంతాముదీచ్యాం దిశి శ్యాపః ఓషధయో వనస్పతయో మార్జ
యంతామూర్ధ్వాయాం దిశి యజ్ఞస్సంవత్సరో యజ్ఞపతిర్మార్జయం
తామ్ ॥ ఏతేభ్యో బ్రాహ్మణేభ్యో నానాగోత్రేభ్యో నానానామభ్య
శ్శ్రీలక్ష్మీనారాయణో మామహేశ్వరా దిత్యాది నవగ్రహా స్వరూ
పేభ్య శ్శ్రీ లక్ష్మీనారాయణో మా మహేశ్వరా దిత్యాది నవగ్రహా
ప్రీత్యర్థం కర్మాంగపుణ్యాహవాచన మంత్రజప దక్షిణాం మనసోత్సా
హాపరిమిత హిరణ్యం తుభ్య మహం సంప్రదదే న మమ ॥ వాస్తో
ష్పతే ప్రతిజానీ హ్యస్మాన్ త్స్వావేశో అనమీవో భవానః ।
యత్త్వే మహే ప్రతి తన్నో జుషస్వ శం న ఏధి ద్విపదే శం చతుష్ప
దే ॥ వాస్తోష్పతే శగ్మయా సగ్ంసదా తే సక్షీమహి రణ్వయా
గాతుమత్యా । ఆవః క్షేమ ఉత యోగే వరం నో యూయం పాత
స్వస్తిభి స్సదా నః । అమీవహా వాస్తోష్పతే విశ్వా రూపాణ్యా
విశన్ సఖా సుశేవ ఏధి నః । శుభగ్ం శుభం ॥ స్వస్త్యయనం
తార్క్ష్య మరిష్టనేమిం మహద్భూతం వాయసం దేవతానామ్ । అసురఘ్న
మింద్రసఖం సమత్సు బృహద్యశో నావ మివారుహేమ । అగ్ం
హోముచ మాంగిరసం గయంత్య స్వస్త్యాత్రేయం మనసాచ
తార్క్ష్యమ్ । ప్రయతపాణి శ్శరణం ప్రపద్యే స్వస్తి సంబాధే(ష్వ)భయం
నో అస్తు శుభగ్ం శుభమ్ ॥ హరిః ఓంతత్సత్ ॥

ఇతి యాజుష స్మార్తానుక్రమణికాయాం - కర్మాంగ
పుణ్యాహవాచనం సమాప్తమ్॥ శ్రీ శ్రీ శ్రీ.

అంకురార్పణమ్.

శ్లో॥ కర్తవ్యోవిధితోఽంకురార్పణవిధి శ్చౌలాదికర్మాదితో రాత్రిష్వేవ శరాగ్ని శైలగణనా స్వోక్తాసు సద్యోఽథవా। రిక్తాపర్వవిమప్రదోష రహితే వారే శుభానాం గృహేఽక్షి ప్రస్వాతిమృదుధ్రువాసురమఘా విష్ణుత్రయాఖ్యోడుషు॥

తా॥ అంకురార్పణమును - గృహ్యసూత్రములో జెప్పినప్రకారము - అన్నప్రాశనచౌల ఉపనయన, వివాహ - సీమంత - పుంసవన కర్మలకు పూర్వమందనగా వీటి ముహూర్త దినానికి పూర్వ రాత్రియందైనను - సద్యఃకాలమందైనను - పరరాత్రియందైన చేయవలెను - అట్లుచేయని పక్షంబున - ముహూర్తదినానికి - 3వ రాత్రియందైనను [illegible] రాత్రియందైనను - 2వ రాత్రియందైనను - చవితి - నవమి - చతుర్దశి - యీ రిక్తతిథులును - పూర్ణిమ - అమావాస్య - కృష్ణాష్టమి - కృష్ణచతుర్దశి - సంక్రమణములీ పర్వములును - చవితి - సప్తమి - త్రయోదశి - ప్రదోషదినములును - త్యాజ్య గడియలును - నిషేధించి - సోమ - బుధ - బృహస్పతి - శుక్రవారములయందును - వృషభ - మిథున - కర్కాటక - కన్య - ధనుర్మీనములైన శుభగ్రహములయొక్క లగ్నములయందును - అశ్విని - పుష్యమి - హస్త - స్వాతి - చిత్ర - రేవతి - మృగశిర - అనూరాధ - రోహిణి - ఉత్తర - ఉత్తరాషాఢ - ఉత్తరాభాద్ర - మూల - మఖ - శ్రవణ - ధనిష్ఠ - శతభిష - నక్షత్రములయందును - అంకురార్పణము చేయవలయునని తాత్పర్యము.

శ్లో॥ సర్వేషు మంగళేష్వాదావంకురార్పణమిష్యతే। పూర్వం వా త్రిదినే సప్తదివసే పంచమేఽపి వా॥ పంచాంగశుద్ధదివసే బీజనక్షత్రసంయుతే। సహమంగళఘోషాద్యైర్ద్విజపుణ్యాంగనాదిభిః। స్వగ్రామాత్ప్రాగుదగ్వాపి మృత్తికానయనం శుభం॥ అథాతోఽంకురా

ర్పణవిధిం వ్యాఖ్యాస్యామోఽన్నేనపరితుష్య సాయంకాలే బ్రాహ్మణా
నాహూయ పుణ్యాహం వాచయిత్వా॥ శుభమస్తు॥ య శ్శివో నామ
రూపాభ్యాం...సర్వేభ్యో మహాజనేభ్యో నమః॥ ఆచమ్య॥ ఏవం...శుభ
తిథౌ మమ కుమారస్యాయుష్యాభివృద్ధ్యర్థమ్ ఉపనయనాంగభూత మం
కురారోపణాఖ్యం కర్మ కరిష్యమాణ స్తదంగత్వేన తదాదౌ శుద్ధ్యర్థం
...సహ స్వస్తిపుణ్యాహవాచనం కరిష్యే॥ ఆదౌ నిర్విఘ్నేన పరిసమా
ప్త్యర్థం శ్రీమహాగణాధిపతిపూజాం కరిష్యే॥ గణాధిపతిపూజాం పుణ్యా
హవాచనం చ సమాపయేత్ ॥ ఆచమ్య...ఏవంగుణ + ప్రీత్యర్థం మమ
కుమారస్యాయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం తత్తత్కర్మాంగభూత మంకురారోపణా
ఖ్యం కర్మ కరిష్యే॥ ఇతిసంకల్ప్యాంకురారోపణాంగత్వేన బ్రాహ్మణా
న్భోజయిత్వాఽశిషో వాచయిత్వా॥ అథ శుచౌదేశే గోమయేనానులి
ప్య గంధపుష్పాక్షతైస్సంప్రకీర్య పంచపాలికాః సౌవర్ణరజతతామ్రమృణ్మ
యైర్వా యథాసంభవం గృహీత్వా॥శ్లో॥ మధ్యేచతుర్ముఖంవింద్యాత్పూ
ర్వే వజ్రిణమేవచ। దక్షిణేచ యమంవింద్యాత్పశ్చిమే వరుణం తథా
ఉత్తరే శశినం వింద్యాత్పాలికాస్థాపనం క్రమాత్ ॥ దూర్వా మశ్వత్థప
ర్ణంచ శిరీషం బిల్వపత్రికం।తాసాంమూలే తు బధ్నీయాచ్ఛ్వేతసూ
త్రేణ వేష్టయేత్ ॥ శుద్ధప్రదేశే భూమి భూమ్నేతి భూమి మభిమం
త్ర్య। భూమి భూమ్నా ద్యౌర్వరిణాంతరిక్షం మహిత్వా। ఉపస్థే
తేదేవ్యదితేఽగ్ని మన్నాద మన్నాద్యాయాదధే।ఆయంగౌః పృశ్నిర
క్రమీ దసన న్మాతరం పునః। పితరంచ ప్రయంత్సువః। త్రింశద్
ధామ విరాజతి వాక్పతంగాయ శిశ్రియే। ప్రత్యస్య వహ ద్యుభిః।అస్య
ప్రాణా దపాన త్యంతశ్చరతి రోచనా। వ్యఖ్య న్మహిష స్సువః।

యత్త్వా క్రుద్ధః పరోవప మన్యునా యదవర్త్యా। సుకల్ప మగ్నే తత్తవ పున స్త్వోద్దీపయామసి। యత్తే మన్యుపరోప్తస్య పృథివీ మను దధ్వసే। ఆదిత్యా విశ్వే త ద్దేవా వసవశ్చ సమాభరన్। మనో జ్యోతి ర్జుషతా మాజ్యం విచ్ఛిన్నం యజ్ఞగ్ం సమిమం దధాతు। బృహస్పతి స్తనుతా మిమ న్నో విశ్వే దేవా ఇహ మాదయంతామ్। సప్త తే అగ్నే సమిధ స్సప్త జిహ్వాః సప్తర్షయ స్సప్త ధామప్రియాణి। సప్తహోత్రా స్సప్తధా త్వా యజంతి సప్త యోనీ రాపృణ స్వా ఘృతేన। పున రూర్జా నివర్తస్వ పున రగ్న ఇషా యుషా। పున ర్నః పాహి విశ్వతః। సహ రయ్యా నివర్త స్వాగ్నే పిన్వస్వ ధారయా। విశ్వప్స్నియా విశ్వతస్పరి। లేక స్సలేక స్సులేక స్తే న ఆదిత్యా ఆజ్యం జుషాణా వియంతు॥ కేత స్సకేత స్సుకేత స్తేన ఆదిత్యా ఆజ్యం జుషాణా వియన్తు వివస్వాగ్ం అదితి ర్దేవ జూతి స్తే న ఆదిత్యా ఆజ్యం జుషాణా వియన్తు॥ మా వో రిషత్ఖని తేతి భూమిం ఖనతి। మా వో రిష త్ఖనితా యస్మై చాహం ఖనామి వః। ద్విపచ్చతుష్ప దస్మాకగ్ం సర్వ మ స్త్వనాతురమ్॥ అప ఉపస్పృశ్య॥ భూమి ర్ధేను రితి మృద మభిమంత్ర్య॥ భూమి ర్ధేను ర్ధరణీ లోక ధారిణీ........... ప్రణవేన పూరయిత్వా ॥ ఓం, గ ॥ శ్లో ॥ వల్మీకమృత్తికాం చైవ గోమయం చ తథైవ చ। ఏతాని ప్రక్షిపే త్తాసు పాలికాసు యథాక్రమం। పాలికాసు కించిత్కించి దుదకం సంప్రోక్ష్య తిలమాషయవవ్రీహిముద్గసర్షపచణకకుళుత్థగోధూమప్రియంగుశ్యామాకాది చతుర్దశ ద్వాదశ వా యథాసంభవం గృహీత్వా॥ యా జాతా

ఓషధయ ఇత్యనువాకేన కాంస్యపాత్రే మిశ్రయిత్వా క్షీరేణ ప్రక్షాళ్య ॥
యా జాతా ఓషధయో దేవేభ్య స్త్రియుగంపురా । మందామి బభ్రూ
ణా మహగ్ం శతం ధామాని సప్తచ । శతంవో అంబ ధామాని సహస్ర
ముత వో రుహః । అధా శతక్రత్వో యూయ మిమం మే అగదం
కృత । పుష్పావతీః ప్రసూవతీః ఫలినీ రఫలా ఉత । అశ్వా ఇవసజిత్వరీ
ర్వీరుధః పారయిష్ణవః । ఓషధీ రితి మాతర స్తద్వో దేవీ రుపబ్రువే। రపా
గ్ంసి విఘ్నతీ రిత రపః ॥౧॥ చాతయమానాః । అశ్వత్థే వో నిషదనం
పర్ణే వో వసతిః కృతా । గోభాజ ఇత్కిలాసథ యత్సనవథ పూరు
షమ్। యదహం వాజయన్నిమా ఓషధీ ర్హస్త ఆదధే । ఆత్మా
యక్ష్మస్య నశ్యతి పురా జీవగృభో యథా। యదోషధయ స్సంగచ్ఛం
తే రాజాన స్సమితావివ । విప్ర స్స ఉచ్యతే భిషగ్రక్షోహామీవచా
తనః । నిష్కృతి ర్నామ వో మాతా థా యూయగ్ం స్థ సంకృతీః ।
సరాః పతత్రిణీః ॥ ౨ ॥ స్థనయదామయతి నిష్కృత। అన్యా వో అన్యా
మవ త్వన్యాన్యస్యా ఉపావత। తా స్సర్వా ఓషధయ స్సంవిదానా
ఇదం మే ప్రావతా వచః । ఉచ్ఛుష్మా ఓషధీనాం గావో గోష్ఠాది వేరతే।
ధనగ్ం సనిష్యంతీనామాత్మానం తవ పూరుష । అతివిశ్వాః పరిష్ఠాః స్తేన
ఇవవ్రజమక్రముః । ఓషధయః ప్రాచుచ్యవు ర్యత్కించ తనువాగ్ం రపః।
యాః ॥ 3 ॥ తా ఆతస్థు రాత్మానం యా ఆవివిశుః పరుఃపరుః । తాస్తే య
క్ష్మం విబాధంతా ముగ్రో మధ్యమశీరివ । సాకం యక్ష్మ ప్రపత శ్యేనేన

క్రిమినా । సాకం వాతస్య ధ్రాజ్యా సాకం నశ్య నిహాకయా । అశ్వావ
తీగ్ం సోమవతీ మూర్జయంతీ ముదోజసం। ఆవిత్సి సర్వా ఓషధీ రస్మా
అరిష్టతాతయే । యాః ఫలినీ ర్యా అఫలా అపుష్పా యాశ్చ పుష్పిణీః।
బృహస్పతిప్రసూతా స్తానో ముంచంత్వగ్ంహసః । యాః॥ ర॥ ఓషధయ
స్సోమరాజ్ఞీః ప్రవిష్టాః పృథివీ మను । తాసాం త్వ మ స్యుత్తమా ప్ర
ణో జీవాతవే సువ । అవపతంతీ రవదన్దివ ఓషధయః పరి । యం జీవ
మశ్నవామహై న స రిష్యాతి పూరుషః । యా శ్చేద ముపశృణ్వం
తి యాశ్చ దూరం పరాగతాః । ఇహ సంగత్య తా స్సర్వా అస్మై సం ద
త్త భేషజం । మా వో రిష త్ఖనితా యస్మై చాహం ఖనామి వః । ద్విప
చ్చతుష్ప దస్మాకగ్ం సర్వమస్త్వనాతురమ్। ఓషధయ స్సంవదంతే సో
మేన సహ రాజ్ఞా। యస్మై కరోతి బ్రాహ్మణ స్తగ్ం రాజ న్పారయామసి।
బ్రహ్మ జజ్ఞానం ప్రజాపతే న త్వదేతా నితి మధ్యపాలికాయాం।బ్రహ్మజ
జ్ఞానం ప్రథమం పురస్తా ద్విసీమత స్సురుచో వేన ఆవహ । సబుధ్నియా
ఉపమా అస్య విష్ఠా స్సత శ్చ యోని మసత శ్చ వివః।ప్రజాపతే నత్వ
దేతా న్యన్యో విశ్వాజాతాని పరితా బభూవ॥ యత్కామాస్తే జుహుమ
స్త న్నో అస్తు వయగ్గ్ స్యామ పతయో రయీణామ్। యత ఇంద్ర భ
యామహే స్వస్తిదా విశస్పతి రితి ప్రాచ్యాం। యత ఇంద్ర భయామహే
తతో నో అభయం కృధి । మఘవ ఞ్ఛగ్ధి తవ త న్న ఊతయే విద్విషో
విమృధో జహి । స్వస్తిదా విశస్పతి ర్వృత్రహా విమృధో వశీ । వృ
షేంద్రః పుర ఏతు న స్స్వస్తి దా అభయంకరః। యమాయ సోమ

మిమం య. మేతి దక్షిణస్యాం । యమాయ సోమగ్ం సునుత యమాయ జుహుతా హవిః । యమగ్ం హ యజ్ఞో గచ్ఛ త్యగ్ని దూ తో అరం కృతః । ఇమం యమ ప్రస్తర మాహి సీ దాంగిరోభిః పితృభి స్సంవిదానః । ఆ త్వా మంత్రాః కవిశస్తా వహంత్వేనా రాజన్ హవిషా మాదయస్వ।ఇమం మేవరుణ తత్త్వాయామీతి ప్రతీచ్యాం। ఇమం మే వ రుణ శ్రుధీ హవ మద్యా చ మృడయ। త్వా మవస్యు రాచకే। తత్త్వా యామి బ్రహ్మణా వందమాన స్త దా శాస్తే యజమానో హవిర్భిః । అ హేడమానో వరు ణేహ బో ధ్యురుశగ్ంస మా న ఆయుః ప్రమోషీః। సోమో ధేను మాప్యాయ స్వే త్యుదీచ్యాం।సోమో ధేనుగ్ం సోమో అర్వంత మాశుగ్ం సోమో వీరం కర్మణ్యం దదాతు । సాదన్యం విద థ్యగ్ం సభేయం పితృ శ్రవణం యో దదాశదస్మై।ఆప్యాయస్వ స మేతు తే విశ్వత స్సోమ వృష్ణియం। భవా వాజస్య సంగథే। శుద్ధాభి స్సికతాభిః ప్రచ్ఛాదయే త్పంచగవ్యేన జలేనవా ప్రోక్షయేత్ । మ ధ్యమపాలికాయాం । ఓంభూః । బ్రహ్మాణ మావాహయామి। ఓంభువః। ప్రజాపతి మావాహయామి । ఓగ్ంసువః। హిరణ్యగర్భ మావాహయా మి।ఓంభూర్భువస్సువః । చతుర్ముఖ మావాహయామి । ప్రాచ్యాం। ఓంభూః । వజ్రిణ మావాహయామి । ఓంభువః । ఇంద్ర మావాహయా మి । ఓగ్ంసువః । శతక్రతు మావాహయామి । ఓంభూర్భువ స్సువః । శచీపతి మావాహయామి । దక్షిణస్యాం । ఓంభూః । యమ మావాహ యామి । ఓంభువః । వైవస్వత మావాహయామి । ఓగ్ంసువః । పితృపతి

మావాహయామి । ఓంభూర్భువస్సువః । ధర్మరాజ మావాహయామి ।
ప్రతీచ్యాం । ఓంభూః । ప్రచేతస మావాహయామి । ఓంభువః । వరుణ
మావాహయామి । ఓగ్ంసువః । అపాంపతి మావాహయామి । ఓం
భూర్భువస్సువః।సురూపిణమావాహయామి । ఉదీచ్యాం।ఓంభూః । శశిన
మావాహయామి । ఓంభువః । నిశాకర మావాహయామి । ఓగ్ంసువః
చంద్ర మావాహయామి॥ఓంభూ...వః।సోమమావాహయామి । అథైతా
స్స్వద్భి రాపో హిష్ఠా మయోభువ ఇతి తిసృభిర్హిరణ్యవర్ణా ఇతి చత
సృభిః పవమాన స్సువర్జన ఇత్యేతె నానువాకేన చ సంప్రోక్ష్య।సర్వో
పచారా న్కృత్వాముష్మైనమోఽముష్మైనమ ఇతి । ఆపోహిష్ఠామ +
జనయథా చ నః । హిరణ్యవర్ణాః...బల మోజో నిధత్త । పవమాన స్సు
వర్జనః।పవిత్రేణ విచర్షణిః । యః పోతా స పునాతుమా । పునంతు మా
దేవజనాః । పునంతు మనవో ధియా । పునంతు విశ్వ ఆయవః । జాతవే
దః పవిత్రవత్ । పవిత్రేణ పునాహి మా । శుక్రేణ దేవదీద్యత్ ।అగ్నే
క్రత్వా క్రతూగ్ంరను । యత్తే పవిత్ర మర్చిషి । అగ్నే వితత మంతరా।
బ్రహ్మ తేన పునీమహే । ఉభాభ్యాం దేవ సవితః । పవిత్రేణ సవేన చ।
ఇదం బ్రహ్మ పునీమహే । వైశ్వదేవీ పునతీ దేవ్యాగాత్ । యస్యై బ
హ్వీ స్తనువో వీతపృష్ఠాః । తయా మదంత స్సధమాద్యేషు । వయగ్ గ్
స్యామ పతయో రయీణాం । వైశ్వానరో రశ్మిభిర్మా పునాతు । వాతః
ప్రాణే నేషిరో మయోభూః । ద్యావాపృథివీ పయసా పయోభిః।ఋతా
వరీ యజ్ఞియే మా పునీతాం । బృహద్భి స్సవిత స్తృభిః । వర్షిష్ఠై
ర్దేవ మన్మభిః । అగ్నే దక్షైః పునాహి మా । యేన దేవా అపునత।తేహో

నాపోద్దివ్యంకశః। తేన ద్రివ్యైన బ్రహ్మణా। ఇదం బ్రహ్మ పునీమహే। యుః పావమానీ రధ్యేతి। ఋషిభి స్సంభృతగ్‌ం రసమ్। సర్వగ్‌ం సపూత మశ్నాతి। స్వదితం మాతరిశ్వనా। పావమానీ ర్యో అధ్యేతి। ఋషిభి స్సంభృతగ్‌ం రసం। తస్మై సరస్వతీ దుహే। క్షీరగ్‌ం సర్పి ర్మధూదకం। పావమానీ స్స్వస్త్యయనీః। సుదుఘా హి పయస్వతీః। ఋషిభిస్సంభృతో రసః। బ్రాహ్మణే ష్వమృతగ్‌ం హితం। పావమానీ ర్దిశంతునః। ఇమంలోక మధో అముం। కామాన్త్సమర్ధయంతు నః। దేవీ ర్దేవై స్సమాభృతాః। పావమానీ స్స్వస్త్యయనీః। సుదుఘాహిఘృతశ్చుతః। ఋషిభి స్సంభృతో రసః। బ్రాహ్మణే ష్వమృతగ్‌ం హితం। యేన దేవాః పవిత్రేణ...జాతవేదా మ్మోర్జయంత్యా పునాతు॥ అథ ధ్యానావాహనాదిషోడశోపచారపూజాం సమర్పయామి॥ బ్రహ్మణేనమః - ఇంద్రాయనమః - యమాయనమః-వరుణాయనమః - సోమాయనమః - ఇతి నమస్కృత్య॥

శ్లో॥ దిశాంపతీ న్నమస్యామి సర్వకామఫలప్రదాన్। కుర్వంతు సఫలంకర్మ కుర్వంతు సతతం శుభం॥ తా॥ పాలికాయావత్కర్మాంతం సురక్షితం కృత్వా తత్తచ్ఛుభకర్మకాలే సాంకురాః పాలికా వేదికాచతుష్కోణేషు సంస్థాపయేత్॥ ఆచమ్య + ఏవంగుణ + శుభతిథౌ మమ కుమారస్యాయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం చౌలోపనయనాంగభూతం నాందీశోభన దేవతాముద్దిశ్య నాందీశోభనదేవతాప్రీత్యర్థం నాందీదేవతాహ్వానాఖ్యం కర్మకరిష్యే॥ నమస్సదసే నమ స్సదసస్పతయే - నమ స్సఖీనాం పురోగాణాం చక్షుషే - నమోదివే - నమః పృథివ్యై॥ అథ నాందీ వృద్ధప్రపితామహీ-వృద్ధపితామహీ - వృద్ధమాతరః - గో॥ తాః నాందీముఖాః నాంధీ -

నాందీ వృద్ధప్రపితామహ వృద్ధపితామహ వృద్ధపితరః - గోత్రాః - నాందీముఖాః నాందీ - నాందీమాతామహ మాతుఃపితామహ మాతుః ప్రపితామహాః పత్నీసమేతాః - గోత్రాః - నాందీముఖాః నాందీ-నాందీ ఉభాభ్యా ముఖాభ్యాం సత్యవసుసంజ్ఞకవిశ్వేదేవాం శ్చ గృహాసిద్ధాన్నేన హిరణ్యద్రవ్యేణ వాద్య తోషయిష్యే॥ అథ బ్రాహ్మణాయ యథాశక్తి హిరణ్యం దద్యాత్ ॥

అత్ర దేవతానుమోదనార్థం మిడావాచనం కరిష్యే॥ ఇడా దేవహూర్మను ర్యజ్ఞనీర్బృహస్పతి రుక్థా మదాని శగ్ంసిషద్విశ్వే దేవాః సూక్తవాచః పృథివిమాతర్మామాహిగ్ంసీర్మధు మనిష్యే మధు జనిష్యే మధు వక్ష్యామి మధు వదిష్యామి మధుమతీం దేవేభ్యో వాచ ముద్యాసగ్ం శుశ్రూషేణ్యాం మనుష్యేభ్యస్తం మా దేవా అవంతు శోభాయై పితరో ఽనుమదంతు॥ ఇడ ఏహి॥ ఏతా శ్శోభన దేవతాః మమ కుమారస్య ఉపనయనాదిపాలాశపర్యంతం మమ గృహే వసంతు॥ మాం రక్షంతు - మమ కుమారం రక్షంతు॥

ఇడా మగ్నే పురుదగ్ంసగ్ం సనిం గోశ్శశ్వత్తమగ్ం హవమానాయ సాధ । స్యాన్నః సూను స్తనయో విజావాఽగ్నే సా తే సుమతి ర్భూత్వస్మే॥ అదిత ఏహి ॥ ఏతా శ్శోభనదేవతాః × + రక్షంతు ॥ ఈడామహై దేవాగ్ం ఈడేఽన్యాన్నమస్యామనమస్యాన్ యజామ యజ్ఞియా నిత్యాహ మనుష్యా వా ఈడేన్యాః పితరో నమస్యా దేవా యజ్ఞియా దేవతా ఏవ తద్యథాభాగం యజతి॥ సరస్వత్యేహి॥ ఏతాశ్శోభ

పదేవతాః × రక్షంతు ॥ శోభనం శోభనం శోభనమ్॥ అథ నాందీశోభన దేవతాభ్యోనమః । షోడశోపచారపూజాం సమర్పయామి ॥

ఆసప్తరాత్రాత్ప్రజాకామ ఆపంచరాత్రాత్పశుకామఆత్రిరాత్రాదన్నాద్యకామ స్సద్యస్కాలఆయుష్యకామ ఇత్యాహ భగవాన్ బోధాయనః॥ బ్రాహ్మణాన్ సంతోషయేత్ ॥ ఆశీర్వాదఃకర్తవ్యః॥ ఇత్యంకురారోపణమ్ ॥ ఇతి యాజుషస్మార్తానుక్రమణికాయాం అంకురారోపణం

స మా ప్తమ్.

అగ్నిముఖం - అత్ర చతుష్పాత్రప్రయోగవిధిః.

శ్లో॥ నాఘారౌ నాజ్యభాగౌచ న చేధ్మం న జయాదయః। చతుష్పాత్రప్రయోగేతు నిశ్చితోక్తం కపర్దినా॥ ప్రాణా నాయమ్య॥ ఏవంగుణవిశేషణ........ప్రీత్యర్థం...ఆయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం ... హోమం కరిష్యే ॥ తదంగ మగ్నిప్రతిష్ఠాపనం కరిష్యే॥ యత్రాగ్నిఃస్థాప్యతే తత్ర శ్వేతతండులచూర్ణేన ప్రాదేశమాత్రం చతురశ్ర (మండలం)స్థండిలం కల్పయిత్వా॥ ద్వాభ్యాం దర్భాభ్యాముల్లిఖ్య॥ తత్ర ప్రాచీ రుదక్సంస్థాః ఉదీచీః ప్రాక్సంస్థాః తిస్రః తిస్రో రేఖా లిఖిత్వా॥ అద్భిరవోక్ష్య॥ శేష ముత్సృజ్య॥ భూ ర్భువస్సువరో మిత్యగ్నిం ప్రతిష్ఠాప్య॥ ఓం భూర్భువ స్సువరోమ్॥ చత్వారి శృంగా త్రయో అస్య పాదాద్వే శీర్షేసప్త హస్తాసో అస్య॥ త్రిధా బద్ధో వృషభోరోరవీతి మహోదేవో మర్త్యాగ్ం ఆవివేశ ॥ (యజ్ఞేశ్వరం ధ్యాయామి) సప్తహస్త శ్చతుశ్శృంగస్సప్తజిహ్వో ద్విశీర్షకః । త్రిపాత్ప్రసన్నవదన స్సుఖాసీన శ్శుచిస్మితః । స్వాహాం తుదక్షిణే పార్శ్వే దేవీం వామే స్వధాంతథా । బిభ్ర

ద్దక్షిణ హస్తైస్తు శక్తి మన్నం స్రుచం స్రువమ్। తోమరం వ్యజనం వామై
ర్ఘృతపాత్రం తు ధారయన్ । మేషారూఢం జటాబద్ధం గౌరవర్ణ
మహౌజసమ్ । ధూమధ్వజం లోహితాక్షం సప్తార్చి స్సర్వకామదమ్ ।
ఆత్మాభిముఖ మాసీన మేవం ధ్యాయే ద్ధుతాశనమ్॥ ఏష హ దేవః ప్రది
శోఽనుసర్వాః పూర్వో హ జాత స్స ఉ గర్భే అంతః॥ స విజాయమాన స్స
జనిష్యమాణః ప్రత్యఙ్ముఖా స్తిష్ఠతి విశ్వతోముఖః॥ ప్రాఙ్ముఖాగ్నే ము
మాఽభిముఖో భవ। సుముఖో భవ। సుప్రసన్నో భవ। వరదో భవ॥
యథోక్త జిహ్వాయా హవి ర్గృహాణ॥ ఓం భూర్భువస్సువః। ఓం
తత్సవితు ర్వరేణ్యమ్। భర్గో దేవస్య ధీమహి। ధియో యో నః ప్ర
చోదయాత్॥ అగ్నిం పరిసమూహ్య॥ అలం కృత్య॥ అగ్నయే నమః॥
హుతవహాయ నమః॥ హుతాశనే నమః॥ కృష్ణవర్త్మనే నమః॥ దేవము
ఖాయ నమః॥ సప్తజిహ్వాయ నమః॥ వైశ్వానరాయ నమః॥ జాతవేద
సే నమః॥ ప్రాగాదిదర్భై రగ్నిం పరిస్తృణాతి॥ పురస్తాత్॥ దక్షిణతః॥
పశ్చాత్॥ ఉత్తరతః॥ ఉత్తరేణాగ్నిం ప్రాగగ్రాన్ దర్భాన్ సంస్తీర్య।
ద్వంద్వం న్యంచి పాత్రాణి ప్రయునక్తి॥ దర్వ్యాజ్యస్థాల్యౌ ప్రోక్షణీస్రు
వావితి॥ సమౌ సాగ్రౌ ద్వౌ దర్భౌ ప్రాదేశమాత్రౌ పవిత్రే కురుతే॥
అద్భి రనుమృజ్య॥ ప్రోక్షణీపాత్రే నిధాయ॥ ప్రోక్ష్య॥ తస్యా మప
ఆనీయ॥ హస్తయో రంగుష్ఠోపకనిష్ఠికాభ్యా ముదగగ్రే గృహీత్వా॥
ప్రాచీ స్త్రిరుత్పూయ॥ సపవిత్రేణ పాణినా పాత్రాణి సంస్పృశ్య॥ పా
త్రాణ్యుత్తానాని కృత్వా॥ త్రిః ప్రోక్ష్య॥ ప్రోక్షణీశేషం దక్షిణతో
నిధాయ॥ తత్పవిత్రమాజ్యస్థాల్యా మాదాయ॥ ఆజ్యం విలాప్య॥
అపరేణాగ్నిం పవిత్రాంతర్హితాయామాజ్యస్థాల్యా మాజ్యం నిరూప్య॥
ఉదీచోఽంగారా న్నిరూహ్య। తేష్వధిశ్రిత్య। జ్వలతా దర్భే ణావ

దోహ్యేత్య। ద్వేదర్భాగ్రే ప్రచ్ఛిద్య ప్రక్షాళ్య ప్రత్యస్య। ఆజ్యే ప్రాస్య। అప ఉపస్పృశ్య। త్రిః పర్యగ్ని కృత్వా॥ ఉద గుద్వాస్య॥ అంగారా న్ప్రత్యూహ్య। ఉదగగ్రాభ్యాం పవిత్రాభ్యాం పునరాహార మాజ్యం త్రి రుత్పూయ। పవిత్రగ్రంథిం విస్రస్య। ప్రక్షాళ్య। ప్రాగగ్ర మగ్నౌ పవిత్రేఽనుప్రహరతి। స్రుక్స్రువౌ వాఽగ్నౌ ప్రతితప్య। దర్భాగ్రైస్సం మృజ్య। పునః ప్రతితప్య। ప్రోక్ష్య। స్రువముత్తరతో నిధాయ। దర్భా నద్భిస్సగ్గ్ స్పృశ్యాగ్నౌ ప్రహరతి॥ అదితేఽనుమన్యస్వ॥ అనుమతేఽనుమన్యస్వ॥ సరస్వతేఽను మన్యస్వ॥ దేవ సవితః ప్రసువ। తతః విధిప్రకారేణ హోమం కుర్యాత్॥ అదితేఽన్వ మగ్గ్ స్థాః॥ అనుమతేఽన్వమగ్గ్ స్థాః॥ సరస్వతేఽన్వమగ్గ్ స్థాః॥ దేవసవితః ప్రాసావీః॥ అనేన...హోమేన భగవాన్ సర్వాత్మకః......మమ కుమారస్యాయుష్యాభివృద్ధి రస్త్వితి భవంతో బ్రువంతు॥ ఆయుష్యాభివృద్ధి రస్తు॥

అదితేఽన్వమగ్గ్ స్థాః (ఇతి దక్షిణతః ప్రాచీనమ్)

అనుమతేఽన్వమగ్గ్ స్థాః (ఇతిపశ్చా దుదీచీనమ్)

సరస్వతేఽన్వమగ్గ్ స్థాః (ఇత్యుత్తరతః ప్రాచీనమ్)

దేవ సవితః ప్రాసావీః (ఇతి సమంతమ్)

ఇత్యుత్తరపరిషేచనం కుర్యాత్.

పరిస్తరణ దర్భలు అగ్నికి దక్షిణోత్తరములు ప్రాగగ్రములు తూర్పుపడమర లుత్తరాగ్రములు గాను నుండవలయును దక్షిణపరిస్తరణము తూర్పుపడమరల పరిస్తరణములకు మీదుగాను ఉత్తర పరిస్తరణము తూర్పుపడమరలకు క్రిందుగాను నుండ వలయును.

ఇతి యాజుష స్మార్తానుక్రమణికాయాం

చతుష్పాత్రప్రయోగస్సమాప్తః. చౌ॥ లౌ॥

అథ షట్పాత్రప్రయోగః.

ప్రాణానాయమ్య ॥ ఏవంగుణవిశేషణ...ప్రీత్యర్థం ... ఆయుష్యా
భివృద్ధ్యర్థం... హోమం కరిష్యే॥ శ్వేతతండులచూర్ణేన ప్రాదేశమా
త్రం స్థండిలం చతురశ్రమండలం కల్పయిత్వా ॥ ద్వాభ్యాం దర్భాభ్యా
ముల్లిఖ్య ॥ శ్లో॥ ప్రాచీః పూర్వ ముదక్సంస్థం దక్షిణారంభ మాలిఖేత్ ।
అథోదీచీః పుర స్సంస్థం పశ్చిమారంభ మాలిఖేత్ ॥ అవాక్కరోఽ
భ్యుక్ష్య నిధాయ వహ్ని ముత్సిచ్యతే వోక్షణాతోయశేషమ్ । ప్రాక్తో
య॰మన్య న్నిదధా త్యుద గ్వా యథాబహి స్స్యాచ్చ పరిస్తరాణామ్॥
ఓం భూర్భువ స్సువరో మిత్యగ్నిం ప్రతిష్ఠాప్య॥ ఓం భూర్భువస్సువరోమ్॥
అగ్ని మిద్ధ్వా॥ ఓమ్ చత్వారి శృంగా త్రయో అస్య పాదా ద్వే శీర్షే
సప్తహస్తాసో అస్య । త్రిధాబద్ధో వృషభో రోరవీతి మహోదేవో
మర్త్యాగ్ం ఆవివేశ । సప్తహస్త శ్చతుశ్శృంగ స్సప్తజిహ్వో ద్విశీర్ష
కః । త్రిపా త్ప్రసన్నవదన స్సుఖాసీన శ్శుచిస్మితః ॥ స్వాహాంతు దక్షి
ణే పార్శ్వే దేవీం వామే స్వధాం తథా । బిభ్ర ద్దక్షిణహస్తైస్తు శక్తి
మన్నం స్రుచం స్రువమ్ । తోమరం వ్యజనం వామైర్ఘృతపాత్రంతు
ధారయన్ । మేషారూఢం జటాబద్ధం గౌరవర్ణం మహౌజసమ్॥ ధూ
మధ్వజం లోహితాక్షం సప్తార్చి స్సర్వకామదమ్।ఆత్మాభిముఖ మాసీన
మేవం ధ్యాయే ద్ధుతాశనమ్॥ ఏష హి దేవః ప్రదిశోను సర్వాః పూ
ర్వోహి జాత స్స ఉ గర్భే అంతః । స విజాయమాన స్సజనిష్యమాణః
ప్రత్యఙ్ముఖా స్తిష్ఠతి విశ్వతోముఖః॥ ఇతి పశ్చిమే సాక్షతోదకం నినీ
య॥ ప్రాఙ్ముఖాగ్నే మ మాభిముఖో భవ । సుముఖో భవ । సుప్రసన్నో
భవ । వరదో భవ । ఇత్యుక్త్వా ॥ యథోక్తజిహ్వాయా హవి

గృహాణ ॥ ఓం భూర్భువ స్సువః । ఓం తత్సవితు ర్వరేణ్యమ్ । భర్గో దేవస్య ధీమహి । ధియో యో నః ప్రచోదయాత్ ॥ (ఇతి ప్రోక్ష్య) సోదకేన పాణినా ప్రదక్షిణ మగ్నిం పరిసమూహ్య ॥ అలంకృత్య ॥ అగ్నయే నమః॥ హుతవహాయ నమః ॥ హుతాశనే నమః ॥ కృష్ణవర్త్మనే నమః॥ దేవముఖాయ నమః॥ సప్తజిహ్వాయ నమః ॥ వైశ్వానరాయ నమః॥ జాతవేదసే నమః॥ ప్రాగగ్రై ర్దర్భై రగ్నిం పరిస్తృణాతి ॥ ప్రాగుదగగ్రై ర్వా । దక్షిణా నుత్తరా న్కరోతి । ఉత్తరానధరాన్ ॥ పురస్తాత్ ॥ దక్షిణతః ॥ పశ్చాత్ ॥ ఉత్తరతః ॥ ఉత్తరేణాగ్నిం ప్రాగగ్రా న్దర్భాన్ సగ్ స్తీర్య ॥ ద్వంద్వం న్యంచి పాత్రాణి ప్రయునక్తి దర్వ్యాజ్యస్థాల్యౌ । ప్రోక్షణీప్రణీతే । ఇధ్మస్రువా వితి ॥ సమౌ సాగ్రౌ ద్వౌ దర్భౌ ప్రాదేశమాత్రౌ పవిత్రే కురుతే॥ తృణం కాష్ఠం వాంతర్ధాయ ఛినత్తి॥ న నఖేన ॥ అప ఉపస్పృశ్య॥ అద్భి రనుమృజ్య। ప్రోక్ష్య ॥ తస్యా మప ఆనీయ ॥ హస్తయో రంగుష్ఠోపకనిష్ఠికాభ్యాముదగగ్రే గృహీత్వా । ప్రాచీ స్త్రి రుత్పూయాభిమంత్ర్య॥ సపవిత్రేణ పాణినా పాత్రాణి సంస్పృశ్య॥ పాత్రా ణ్యుత్తానాని కృత్వా॥ విస్రస్యేధ్మమ్ ॥ త్రిః ప్రోక్ష్య ॥ శేష ముత్సిచ్య ॥ పూర్ణపాత్ర మాదాయ । అపరే ణాగ్నిం పవిత్రాంతర్హితే పాత్రే అప ఆనీయ ॥ ఉదగగ్రాభ్యాం పవిత్రాభ్యాం ప్రాచీ స్త్రిరుత్పూయ॥ సమం ప్రాణైర్హృత్వా ॥ ఉత్తరే ణాగ్నిం దర్భేషు సాదయిత్వా ॥ దర్భైః ప్రచ్ఛాద్య ॥ బ్రాహ్మణం దక్షిణతో దర్భేషు నిషాద్య॥ అస్మిన్......హోమకర్మణి ॥ త్వం బ్రహ్మా భవ॥ బ్రహ్మణః ఇద మాసనం సుఖాసనమ్ ॥ ఆజ్యస్థాలీమాదాయ ॥ ఆజ్యం విలాప్య॥ అపరే ణాగ్నిం పవిత్రాంతర్హితాయా మా

జ్యస్థాల్యా మాజ్యం నిరూప్య॥ ఉదీ చోఽంగారా న్నిరూహ్య॥ తే ష్వ ధిశ్రిత్య॥ జ్వలతా తృణే నాధోగామినాఽ దీప్త్వాఽవేక్ష్య ప్రతిఫలీకృత్య॥ ద్వే దర్భాగ్రే ప్రచ్ఛిద్య॥ ప్రక్షాళ్య। అప ఉపస్పృశ్య। ఆజ్యే ప్రత్య స్య॥ త్రిః పర్యగ్ని కృత్వా॥ ఉద గుద్వాస్య॥ అంగారాన్ప్రత్యూహ్య॥ ఉదగగ్రాభ్యాం పవిత్రాభ్యాం పునరాహార మాజ్యం త్రి రుత్పూయ॥ ప్రాగారభ్య ప్రాగేవ సమాప్తిః॥ పవిత్రగ్రంథిం విస్రస్య॥ ప్రక్షాళ్య।పా గ్ర మగ్నౌ పవిత్రే అనుప్రహరతి॥ స్రుక్స్రువా వాదాయ॥ అగ్నౌ ప్రతితప్య॥ దర్భాగ్రైస్సమ్మృజ్య॥ పునః ప్రతితప్య॥ ప్రోక్ష్య॥ నిధాయ. దర్భా నద్భిస్సగ్ స్పృశ్యాగ్నౌ ప్రహరతి॥ ఇధ్మమాదాయ॥ పరిధీ న్పరిద ధాతి॥ స్థవిష్ఠం పశ్చాత్॥ దక్షిణతోఽణీయాగ్ంసం ద్రాఘిష్ఠమ్॥ అనిష్ఠ గ్ం హ్రస్వ ముత్తరతః। ఉదగగ్రం మధ్యమమ్। ప్రాగగ్రా వితరౌ॥ మధ్యమపరిధి ముపస్పృశ్య॥ పురస్తా దూర్ధ్వే ద్వే ఆఘారసమిధా వాద ధాతి॥ అగ్నిం పరిషిచ్య॥

అదితే ఽనుమన్యస్వ, (ఇది దక్షిణతః ప్రాచీనమ్)

అనుమతే ఽనుమన్యస్వ, (ఇది పశ్చాదుదీచీనమ్)

సరస్వతే ఽనుమన్యస్వ, (ఇత్యుత్తరతః ప్రాచీనమ్)

దేవసవితః ప్రసువ, (ఇతి సమంతం పరిషిచ్య)

ఇధ్మ మలంకృత్య। స్వయ మలంకృత్య। బ్రహ్మాణ మలం కృత్య। ఇధ్మ మభిఘార్య॥ ఓం చత్వారిశృంగా......ఆవివేశ॥ అస్మిన్......హోమే ఇధ్మ మాధాస్యే (ఇతీధ్మహోమం కుర్యాత్.) ఆధత్స్వ॥ (ఇతి బ్రహ్మ వదేత్)॥ ఇధ్మప్రక్షేపణముహూర్త స్సుము హూర్తోఽ స్త్వితి భవంతో బ్రువంతు (ఇతి వదేత్) ఇధ్మప్రక్షే

షణముహూర్త స్సుముహూర్తోఽస్తు ॥ (ఇతిబ్రాహ్మణో వదేత్.) ఆఘారా వాఘారయతి దర్శపూర్ణమాసవ త్తూష్ణీమ్ ॥ ఇతరదర్వీ మాదాయ। ఉత్తరపరిధిసంధి మన్వవహృత్య ప్రజాపతిం మనసా ధ్యాయన్ దక్షిణతః ప్రాంచ మృజుగ్ం సంతత మాఘారయతి । వాయవ్యా దాగ్నేయాంతమ్॥ (జుహుయాత్.) ప్రజాపతయ ఇదం నమమ ॥ ఇత్యుక్త్వా॥ప్రధానదర్వీ మాదాయ ద్వితీయ మైంద్ర మితరపరిధిసంధి మన్వవహృత్య ప్రాగుదంచం పూర్వవ దాఘారయతి । నైరృత్యా దీశానాంతం । (జుహుయాత్.) ఇంద్రా యేదం నమమ ॥ ఇత్యుక్త్వా ॥ ఆజ్యహోమః॥ ఏకమ్ । ద్వే। త్రీణి । చత్వారి । (ఇత్యాజ్యం గృహీత్వా) అగ్నయే స్వాహా ॥ ఉత్తరార్ధపూర్వార్ధే॥ అగ్నయ ఇదం న మమ ॥ ఏకమ్ । ద్వే । త్రీణి । చత్వారి ॥ సోమాయ స్వాహా ॥ దక్షిణార్ధపూర్వార్ధే । సోమా యేదం నమమ ॥ సమం పూర్వేణ ॥ యథోపదేశం ప్రధానాహుతీ ర్హుత్వా । జయాభ్యాతానా న్రాష్ట్రభృతః ప్రాజాపత్యాం వ్యాహృతీ ర్వ్యాహృతా స్స్విష్టకృత మిత్యుపజుహోతి । ఇధ్మసన్నహనా న్యద్భి స్సగ్గ్ స్పృశ్యాగ్నౌ ప్రహరతి । రుద్రాయ తంతిచరా యేదమ్ నమమ॥ అపఉపస్పృశ్య। అస్యకర్మణఃహోమప్రతిష్ఠాసిద్ధ్యర్థం వృద్ధికామః జయాదిహోమం కరిష్యే ॥ స్రువేణాజ్య మాదాయ ॥ అథ జయాదిహోమం కుర్యాత్ ॥శ్లో॥ ప్రథమాఘార హోమస్య ప్రధానాహుత్యనంతరమ్। యద్ధోతవ్యంతు తత్సర్వంస్రువేణోక్తం కపర్దినా॥

ఇతి యాజుష స్మార్తానుక్రమణికాయాం

షట్పాత్ర ప్రయోగస్సమాప్తః॥ చ॥ ల॥

అథ జయాది హోమః.

ఓమ్॥ చిత్తంచ స్వాహా॥ చిత్తా యేదం న మమ॥ చిత్తిశ్చ స్వాహా॥ చిత్త్యా ఇదం న మమ॥ ఆకూతం చ స్వాహా॥ ఆకూతా యేదం న మమ॥ ఆకూతి శ్చ స్వాహా॥ ఆకూత్యా ఇదం న మమ॥ విజ్ఞాతం చ స్వాహా॥ విజ్ఞాతా యేదం న మమ॥ విజ్ఞానం చ స్వాహా॥ విజ్ఞానా యేదం న మమ॥ మనశ్చ స్వాహా॥ మనస ఇదం న మమ॥ శక్వరీశ్చ స్వాహా॥ శక్వర్యా ఇదంన మమ॥ దర్శ శ్చ స్వాహా॥ దర్శా యేదం న మమ॥ పూర్ణమాసశ్చ స్వాహా॥ పూర్ణమాసా యేదం న మమ॥బృహచ్చ స్వాహా॥ బృహత ఇదం న మమ॥ రథంతరం చస్వాహా॥ రథంతరా యేదం న మమ॥ ప్రజాపతిర్జయా నింద్రాయ వృష్ణే ప్రాయచ్ఛదుగ్రః పృతనా జ్యేషు తస్మైవిశ స్సమనమంత సర్వాస్స ఉగ్రస్సహిహవ్యోబభూవ స్వాహా॥ ప్రజాపతయ ఇదం న మమ॥అగ్నిర్భూతానా మధిపతి స్స మావ త్వస్మిన్బ్రహ్మ న్నస్మిన్క్షత్రే స్యా మాశిష్యస్యాం పురోధాయా మస్మి న్కర్మ న్నస్యాం దేవహూత్యాగ్ స్వాహా॥ అగ్న యేభూతానా మధి పతయ ఇదం న మమ॥ ఇంద్రో జ్యేష్ఠానామధిపతి స్సమావ త్వస్మి న్బ్రహ్మన్నస్మిన్క్షత్రే స్యా మాశి ష్యస్యాం పురోధాయా మస్మి న్కర్మన్నస్యాం దేవహూత్యాగ్ స్వాహా॥ ఇన్ద్రాయ జ్యేష్ఠానామధిపతయ ఇదం న మమ॥ యమః పృథివ్యా ఉధిపతి స్సమావత్వస్మిన్బ్రహ్మ న్నస్మిన్క్షత్రే ఉస్యామాశి ష్యస్యాంపురోధాయా మస్మిన్కర్మన్నస్యాం దేవహూత్యాగ్ స్వాహా॥ యమాయ పృథివ్యాధిపతయ ఇదం నమమ॥

వాయు రంతరిక్షస్యాధిపతిస్సమావ త్వస్మి న్బ్రహ్మ న్నస్మి న్క్షత్రేఽస్యా
మాశి ష్యస్యాం పురోధాయా మస్మి న్కర్మ న్నస్యాం దేవహూత్యా
గ్ స్వాహా॥ వాయవే అంతరిక్షస్యాధిపతయ ఇదం న మమ॥ సూర్యో
దివోఽధిపతి స్సమావ త్వస్మి న్బ్రహ్మ న్నస్మి న్క్షత్రేఽస్యా మాశి ష్య
స్యాం పురోధాయా మస్మిన్కర్మ న్నస్యాం దేవహూత్యాగ్ స్వాహా॥
సూర్యాయ దివోఽధిపతయ ఇదం న మమ॥ చంద్రమా నక్షత్రాణా మ
ధిపతి స్సమావ త్వస్మి న్బ్రహ్మ న్నస్మి న్క్షత్రేఽస్యా మాశి ష్యస్యాం
పురోధాయా మస్మి న్కర్మ న్నస్యాం దేవహూత్యాగ్ స్వాహా॥ చం
ద్రమసే నక్షత్రాణామధిపతయ ఇదం న మమ॥ బృహస్పతి ర్బ్రహ్మణోఽ
ధిపతి స్సమావ త్వస్మి న్బ్రహ్మ న్న స్మిన్క్షత్రేఽస్యా మాశి ష్యస్యాం
పురోధాయా మస్మి న్క ర్మ న్నస్యాం దేవహూత్యాగ్ స్వాహా॥ బృహ
స్పతయే బ్రహ్మణోఽధిపతయ ఇదం న మమ॥ మిత్ర స్సత్యానామధిపతి
స్సమావ త్వస్మి న్బ్రహ్మ న్నస్మిన్క్షత్రేఽస్యా మాశి ష్యస్యాంపురో
ధాయా మస్మిన్కర్మ న్నస్యాం దేవహూత్యాగ్ స్వాహా॥ మిత్రాయస
త్యానా మధిపతయ ఇదం న మమ॥ వరు ణోఽపా మధిపతి స్సమావ
త్వస్మి న్బ్రహ్మ న్నస్మిన్క్షత్రేఽస్యా మాశి ష్యస్యాం పురోధాయా మస్మి
న్కర్మ న్నస్యాం దేవహూత్యాగ్ స్వాహా॥ వరుణాయాపా మధిపతయ
ఇదం న మమ॥ సముద్ర స్స్రోత్యానా మధిపతి స్సమావ త్వస్మి న్బ్ర
హ్మ న్నస్మి న్క్షత్రేఽస్యా మాశి ష్యస్యాం పురోధాయా మస్మి న్కర్మ
న్నస్యాం దేవహూత్యాగ్ స్వాహా॥ సముద్రాయ స్రోత్యానామధిపతయ

ఇదం న మమ ॥ అన్నగ్ం సామ్రాజ్యానా మధిపతి తన్మా వత్వస్మి
న్బ్రహ్మ న్నస్మిన్ క్షత్రేఽస్యా మాశి ష్యస్యాం పురోధాయా మస్మిన్కర్మ
న్నస్యాం దేవహూత్యాగ్ స్వాహా॥ అన్నాయ సామ్రాజ్యానామధిపతయ
ఇదం న మమ ॥ సోమ ఓషధీనా మధిపతి స్స మావత్వస్మిన్బ్రహ్మన్న
స్మిన్ క్షత్రేఽస్యా మాశి ష్యస్యాం పురోధాయా మస్మిన్ కర్మన్న
స్యాం దేవహూత్యాగ్ స్వాహా॥ సోమాయౌషధీనా మధిపతయ ఇదం
న మమ॥ సవితా ప్రసవానా మధిపతి స్స మావత్వస్మిన్బ్రహ్మన్నస్మి
న్ క్షత్రేఽస్యా మాశి ష్యస్యాం పురోధాయా మస్మిన్ కర్మ న్నస్యాం
దేవహూత్యాగ్ స్వాహా॥ సవిత్రే ప్రసవానామధిపతయ ఇదం న మమ॥
రుద్రః పశూనా మధిపతి స్స మావత్వస్మిన్బ్రహ్మన్నస్మిన్ క్షత్రేఽస్యా
మాశి ష్యస్యాం పురోధాయా మస్మిన్ కర్మ న్నస్యాం దేవహూ
త్యాగ్ స్వాహా ॥ రుద్రాయ పశూనా మధిపతయ ఇదం న మమ॥
అప ఉపస్పృశ్య ॥ త్వష్టా రూపాణా మధిపతి స్స మావత్వస్మిన్బ్రహ్మ
న్నస్మిన్ క్షత్రేఽస్యా మాశి ష్యస్యాం పురోధాయామస్మిన్కర్మన్నస్యాం
దేవహూత్యాగ్ స్వాహా॥ త్వష్ట్రే రూపాణా మధిపతయ ఇదం న మమ॥
విష్ణుః పర్వతానా మధిపతి స్స మావత్వస్మిన్బ్రహ్మన్నస్మిన్ క్షత్రేఽస్యా
మాశిష్యస్యాం పురోధాయా మస్మిన్కర్మ న్నస్యాం దేవహూ
త్యాగ్ స్వాహా ॥ విష్ణవే పర్వతానామధిపతయ ఇదం న మమ॥ మరుతో
గణానా మధిపతయ స్తే మావన్త్వస్మిన్బ్రహ్మన్నస్మిన్ క్షత్రేఽస్యా
మాశి ష్యస్యాం పురోధాయా మస్మిన్కర్మన్నస్యాం దేవహూత్యాగ్

స్వాహా॥ మరుద్భ్యః గణానా మధిపతిభ్య ఇదం న మమ॥ పితరః పితా మహాః పరే వరే తతా స్తతామహా ఇహ మావత । అస్మిన్బ్రహ్మన్న స్మిన్క్షత్రేఽస్యా మాశి ష్యస్యాం పురోధాయా మస్మి న్కర్మ న్న స్యాం దేవహూత్యాగ్ స్వాహా॥ మంత్రోక్తదేవతాభ్య ఇదం న మమ॥

(జీవపితృక శ్చేత్) తండ్రి జీవించి యుండిన నీ మంత్రముఁ జెప్పవలయును.

పితామహా అవరే తతా స్తతామహా ఇహ మావత । అస్మిన్బ్రహ్మన్న స్మిన్క్షత్రేఽస్యా మాశి ష్యస్యాం పురోధాయా మస్మి న్కర్మ న్న స్యాం దేవహూత్యాగ్ స్వాహా॥ మంత్రోక్తదేవతాభ్య ఇదం న మమ॥

(పితామహో జీవతిచేత్) పితామహుఁడు జీవించి యుండిన నీమంత్రముఁ జెప్పవలయును.

పితరః పరే తతా స్తతామహా ఇహ మావత। అస్మిన్బ్రహ్మన్న స్మిన్క్షత్రేఽస్యా మాశి ష్యస్యాం పురోధాయా మస్మి న్కర్మ న్న స్యాం దేవహూత్యాగ్ స్వాహా। మంత్రోక్తదేవతాభ్య ఇదం నమమ॥

పితృపితామహయోర్జీవతో స్సతోర్జపఏవ కర్తవ్యః॥ తండ్రియు తాతయుఁ జీవించి యున్నయెడల పైచెప్పిన రెండుమంత్రములను జపముమాత్రముచేయవలయును అనఁగా నాజ్యహోమము గూడదు.

అథ ఉపస్పృశ్య । ఋతాషా డృతధా మాగ్ని ర్గంధర్వ స్తస్యౌ షధ యోఽప్సరస ఊర్జో నామ స ఇదం బ్రహ్మ క్షత్త్రం పాతు తా ఇదం బ్రహ్మక్షత్త్రం పాంతు తస్మై స్వాహా॥ ఋతాసాహే ఋతధా మ్నే అగ్నయే గంధర్వా యేదం న మమ॥ తాభ్య స్స్వాహా॥ ఓష

ధీభ్యో౽ప్సరోభ్య ఊర్గ్భ్య ఇదం న మమ॥ సగ్ంహితో విశ్వసామా
సూర్యో గంధర్వస్తస్య మరీచయో౽ప్సరస ఆయువో నామ స ఇదం
బ్రహ్మక్షత్త్రం పాతు తా ఇదం బ్రహ్మ క్షత్త్రం పాంతు తస్మై స్వాహా॥
సగ్ంహితాయ విశ్వసామ్నే సూర్యాయ గంధర్వా యేదం న మమ॥
తాభ్యస్స్వాహా॥ మరీచి భ్యో౽ప్సరోభ్య ఆయుభ్య ఇదం న మమ॥
సుషుమ్నస్సూర్యరశ్మిశ్చంద్రమా గంధర్వస్తస్య నక్షత్రాణ్యప్సర
సో బేకురయో నామ స ఇదం బ్రహ్మక్షత్త్రం పాతు తా ఇదం బ్రహ్మ
క్షత్త్రం పాంతు తస్మై స్వాహా॥ సుషుమ్నాయ సూర్యరశ్మయే చంద్ర
మసే గంధర్వా యేదం న మమ॥ తాభ్యస్స్వాహా॥ నక్షత్రే భ్యో౽
ప్సరోభ్యో బేకురిభ్య ఇదం న మమ॥ భుజ్యుస్సుపర్ణో యజ్ఞో గంధర్వ
స్తస్య దక్షిణా అప్సరసః స్తవా నామ స ఇదం బ్రహ్మక్షత్త్రంపాతు తా
ఇదం బ్రహ్మక్షత్త్రం పాంతు తస్మై స్వాహా॥ భుజ్యవే సుపర్ణాయ య
జ్ఞాయ గంధర్వా యేదం న మమ॥ తాభ్యస్స్వాహా। దక్షిణాభ్యో౽
ప్సరోభ్య స్తవాభ్య ఇదం న మమ॥ ప్రజాపతిర్విశ్వకర్మా మనో గంధ
ర్వస్తస్య ఋక్సామా న్యప్సరసో వహ్నయో నామ స ఇదం బ్రహ్మ
క్షత్త్రం పాతు తా ఇదం బ్రహ్మ క్షత్త్రం పాంతు తస్మై స్వాహా॥ ప్ర
జాపతయే విశ్వకర్మణే మనసే గంధర్వా యేదం న మమ॥ తాభ్య
స్స్వాహా॥ ఋక్సామే భ్యో౽ప్సరోభ్యో వహ్నిభ్య ఇదం న మమ॥
ఇషిరో విశ్వవ్యచా వాతో గంధర్వ స్తస్యాపో౽ప్సరసో ముదా నా

తు స త ఇదం బ్రహ్మ క్షత్త్రం పాతు తా ఇదం బ్రహ్మ క్షత్త్రం పాంతు
తస్మై స్వాహా॥ ఇషిరాయ విశ్వవ్యచసే వాతాయ గంధర్వా యేదం న
మమ॥ తాభ్యస్స్వాహా॥ అద్భ్యోఽప్సరోభ్యో ముదాభ్య ఇదం న
మమ॥ భువనస్య పతే యస్య త ఉపరి గృహా ఇహ చ। స నో రాస్వా
జ్యానిగ్ం రాయస్పోషగ్ం సువీర్యగ్ం సంవత్సరీణాగ్ం స్వస్తిగ్ం స్వాహా॥
భువనస్య పతయ ఇదం న మమ॥ పరమేష్ఠ్యధిపతి ర్మృత్యు ర్గంధర్వ స్త
స్య విశ్వ మప్సరసో భువో నామ స ఇదం బ్రహ్మ క్షత్త్రం పాతు తా
ఇదం బ్రహ్మ క్షత్త్రం పాంతు తస్మై స్వాహా॥ పరమేష్ఠినేఽధిపతయే
మృత్యవే గంధర్వా యేదం న మమ॥ తాభ్య స్స్వాహా॥ విశ్వస్మా అ
ప్సరోభ్యో భూభ్య ఇదం న మమ॥ సుక్షితి స్సుభూతి ర్భద్రకృ త్సువ
ర్వా న్పర్జన్యో గంధర్వ స్తస్య విద్యుతోఽప్సరసో రుచో నామ। స
ఇదం బ్రహ్మ క్షత్త్రం పాతు తా ఇదం బ్రహ్మ క్షత్త్రం పాంతు తస్మై
స్వాహా॥ సుక్షితయే సుభూతయే భద్రకృతే సువర్వతే పర్జన్యాయ
గంధర్వా యేదం న మమ॥ తాభ్య స్స్వాహా॥ విద్యుద్భ్యోఽప్సరో
భ్యో రుగ్భ్య ఇదం న మమ॥ దూరే హేతి రమృడయో మృత్యు
ర్గంధర్వ స్తస్య ప్రజా అప్సరసో భీరువో నామ స ఇదం బ్రహ్మ క్షత్త్రం
పాతు తా ఇదం బ్రహ్మ క్షత్త్రం పాంతు తస్మై స్వాహా॥ దూరే హేతయే
అమృడయాయ మృత్యవే గంధర్వా యేదం న మమ॥ తాభ్య స్స్వాహా॥
ప్రజాభ్యోఽప్సరోభ్యో భీరుభ్య ఇదం న మమ॥ చారుః కృపణకాశీ కా

మో గంధర్వ స్తస్యౌషధయో ఽప్సరస శ్శోచయంతీ ర్నామ స న ఇదం
బ్రహ్మ క్షత్త్రం పాతు తా ఇదం బ్రహ్మ క్షత్త్రం పాంతు తస్మై స్వాహా॥ [illegible]
రవే కృపణకాశినే కామాయ గంధర్వాయేదం న మమ॥ తాభ్య స్స్వా
హా॥ ఆధిభ్యోఽప్సరోభ్య శ్శోచయంతీభ్య ఇదం న మమ॥ స నో భువ
నస్య పతే యస్య త ఉపరి గృహా ఇహ చ। ఉరు బ్రహ్మణేఽస్మై క్షత్త్రాయ
మహి శర్మ యచ్ఛ స్వాహా॥ భువనస్య పతయే బ్రహ్మణ ఇదం న మమ॥
ప్రజాపతే న త్వదేతా న్యన్యో విశ్వా జాతాని పరితా బభూవ। యత్కా
మాస్తే జుహుమ స్తన్నో అస్తు వయగ్గ్ స్యామ పతయో రయీణాగ్ం
స్వాహా॥ ప్రజాపతయ ఇదం న మమ॥ భూ స్స్వాహా॥ అగ్నయ ఇదం
న మమ॥ భువ స్స్వాహా॥ వాయవ ఇదం న మమ॥ సువ స్స్వాహా॥
సూర్యా యేదం న మమ॥ యదస్య కర్మణోఽత్యరీరిచం యద్వా న్యూ
న మిహాకరమ్। అగ్నిష్ట త్స్విష్టకృ ద్విద్వాన్। సర్వగ్గ్ స్విష్టగ్ం సుహు
తం కరోతు స్వాహా॥ అగ్నయే స్విష్టకృత ఇదం న మమ॥ మధ్యమ
పరిధిం ప్రహృత్య। ఇతరౌ యుగప త్ప్రహరణ ఉత్తరార్ధ స్యాగ్ర ము
గారే ష్వాపోహతి। పరిధీ నభిమృత్య॥ అథాంసమిధౌ ప్రహరతి॥
దర్వ్యా మితరదర్వ్యాగ్ర మవధాయ సగ్గ్స్రావే ణాభిజుహోతి॥ స్వా
హా॥ వసుభ్యో రుద్రేభ్య ఆదిత్యేభ్య స్సగ్గ్స్రావభాగేభ్య ఇదం న మ
మ॥ అస్మి న్ప్రాకృతే కర్మణి జ్ఞాతాజ్ఞాత దసకలదోషనివారణార్థ ము
నాజ్ఞాతత్రయమ్। కర్మాంతరితకర్మణి పర్యాస ప్రాయశ్చిత్తార్థం త్వన్నో
అగ్నే స త్వన్నో అగ్న ఇతి। వ్యాహృత్యంతపదవృత్తివర్ణలోప ప్రాయశ్చిత్తా

ర్థ మాభిర్గీర్భిరితి । వాజ్ఞ్నియమలోపప్రాయశ్చిత్తార్థ మిదంవిష్ణుస్త్ర్యంబక మితి । ఋత్విక్స్త్రీసక్తప్రాయశ్చిత్తార్థం యద్విద్వాగ్ంసేతి। స్కన్నాదిదోష ప్రాయశ్చిత్తార్థ మస్కాంద్యౌరితి। మించాదిదోషప్రాయశ్చిత్తార్థం యన్మ ఆత్మన ఇతి।సమస్తభయోపద్రవదోషనిర్హరణార్థం పునరగ్నిశ్చక్షురితి। అగ్న్యుపఘాతప్రాయశ్చిత్తార్థం పునస్త్వాదిత్యా ఇతి।సర్వప్రాయశ్చిత్తార్థం భూర్భువస్సువరిత్యేతైర్మంత్రైర్ద్వాదశాహుతీ ర్హోష్యామి ॥ ఇతిసంకల్ప్య॥

అనాజ్ఞాతం యదాజ్ఞాతం యజ్ఞస్య క్రియతే మిథు। అగ్నే తదస్య కల్పయ త్వగ్ంహి వేత్థ యథాతథగ్ం స్వాహా॥ అగ్నయ ఇదం న మమ॥ పురుషసమ్మితో యజ్ఞో యజ్ఞః పురుషసమ్మితః । అగ్నే తదస్య కల్పయ త్వగ్ంహి వేత్థ యథాతథగ్ం స్వాహా॥ అగ్నయ ఇదం న మమ॥ యత్పాకత్రా మనసా దీనదక్షా న యజ్ఞస్య మన్వతే మర్త్యాసః। అగ్నిష్టద్ధోతా క్రతువిద్విజానన్ యజిష్ఠో దేవాగ్ం ఋతుశో యజాతి స్వాహా॥ అగ్నయ ఇదం న మమ॥ త్వన్నో అగ్నే వరుణస్య విద్వాన్ దేవస్య హేడోవయాసిసీష్ఠాః। యజిష్ఠో వహ్నితమ శ్శోశుచానో విశ్వా ద్వేషాగ్ంసి ప్రముముగ్ధ్యస్మత్స్వాహా॥ అగ్నీవరుణాభ్యా మిదం న మమ॥ స త్వన్నో అగ్నే వమో భవోతీ నేదిష్ఠో అస్యా ఉషసో వ్యుష్టౌ। అవయక్ష్వ నో వరుణగ్ం రరాణో వీహి మృడీకగ్ం సుహవో న ఏధి స్వాహా॥ అగ్నీవరుణాభ్యా మిదం నమమ॥ అభి గీర్భి ర్యదతో న ఊనమాప్యాయయ హరివో వర్ధమానః। యదా స్తోతృభ్యో మహి గోత్రా రుజాసి భూయిష్ఠభాజో అధ తే స్యామ స్యామ స్వాహా॥ఇంద్రాయ

హరివత ఇదం న మమ॥ ఇదం విష్ణు ర్విచక్రమే త్రేధా నిదధే పదమ్ ।
సమూఢ మస్యపాగ్ంసురే స్వాహా॥ శ్రీవిష్ణవ ఇదం న మమ॥ త్ర్యం
బకం యజామహే సుగంధిం పుష్టివర్ధనమ్ । ఉర్వారుక మివ బంధనా
న్మృత్యో ర్ముక్షీయ మామృతాత్ స్వాహా॥ త్ర్యంబకా యేదం న మ
మ॥ యద్విద్వాగ్ంసో యదవిద్వాగ్ంసో ముగ్ధాః కుర్వంత్యృత్విజః ।
అగ్ని ర్మా తస్మా దేనస శ్శిశ్రథా ద్రేచ ముంచతాగ్ స్వాహా॥ అగ్న
యే శ్రద్ధాదేవ్యా ఇదం న మమ॥ అస్కన్నద్యౌః పృథివీ మస్కన్నృష
భో యువాగాః స్కన్నే మా విశ్వా భువనా స్కన్నో యజ్ఞః ప్రజన
యతు । అస్కా నజని ప్రాజని । ఆస్కన్నాజ్జాయతే వృషా । స్కన్నా
త్ప్రజనిసీమహి స్వాహా॥ స్కన్నాదిభ్యో దేవతాభ్య ఇదం న మమ॥
యన్మ ఆత్మనో మిందా భూ దగ్ని స్తత్పున రాహా ర్జాతవేదా విచర్ష
ణి స్స్వాహా॥ మిందాదిభ్యో దేవతాభ్య ఇదం న మమ॥ పున రగ్ని శ్చ
క్షు రదా త్పున రింద్రో బృహస్పతిః । పున ర్మే అశ్వినా యువం చక్షు
రాధత్త మక్ష్యో స్స్వాహా॥ అగ్నీంద్రబృహస్పత్యశ్విభ్య ఇదం న మ
మ॥ పున స్త్వాదిత్యా రుద్రా వసవ స్సమింధతామ్ పున ర్బ్రహ్మాణో వ
సునీథ యజ్ఞైః । ఘృతేన త్వం తనువో వర్ధయస్వ సత్యా స్సంతు యజ
మానస్య కామా స్స్వాహా॥ అగ్నయే వసునీథా యేదం న మమ॥
శ్రీవిష్ణవే స్వాహా॥ శ్రీవిష్ణవే పరమాత్మన ఇదం న మమ॥ ఓంభూర్భువ
స్సువ స్స్వాహా॥ ప్రజాపతయ ఇదం న మమ॥

అథ పూర్ణాహుతి హోమః.

ఆజ్యాద్ద్వాదశకృత్వస్తు గృహీత్వాపూరయేత్స్రుచమ్ ।
తయా చాద్యాహుతిః కార్యా సా పూర్ణాహుతిరిష్యతే ॥

ఏవంగుణ......ప్రీత్యర్థం మమ ఆయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం...హోమసంపూర్ణసిద్ధ్యర్థం పూర్ణాహుతిహోమం కరిష్యే॥ హోమద్రవ్యాణి పాత్రే నిధాయ ॥ పూజాదికం కుర్యాత్ ॥ ఏకమ్ । ద్వే । త్రీణి। చత్వారి । పంచ । షట్ । సప్త । అష్టౌ । నవ। దశ ఏకాదశ।ద్వాదశ। సప్త తే అగ్నే ... ॥ పూర్ణాహుతిముత్తమాం జుహోతి। సర్వం వై పూర్ణాహుతిః। సర్వమేవాప్నోతి । అథో ఇయం వై పూర్ణాహుతిః అస్యామేవ ప్రతితిష్ఠతి । వసోర్ధారాం జుహోతి వసోర్మే ధారాసదితి వా ఏషా హూయతే ఘృతస్య వా ఏనమేషా ధారాఽముష్మిఁల్లోకే పిన్వమానోపతిష్ఠత ఆజ్యేన జుహోతి తేజో వా ఆజ్యం తేజో వసోర్ధారా తేజసైవాస్మై తేజోఽవరుంధేఽథో కామా వై వసోర్ధారా కామానేవావరుంధే॥ పూర్ణాహుతి ముహూర్తస్సుముహూర్తోఽస్తు॥...
అస్మిన్ ప్రకృతే కర్మణి యజుర్వేదప్రాయశ్చిత్తం కరిష్యే॥ఓమ్ భువస్స్వాహా ॥ వాయవ ఇదం న మమ॥ హస్తం ప్రక్షాళ్య ॥ ఆచమ్య ॥ ప్రాణానాయమ్య॥ విష్ణోర్విష్ణోర్విష్ణుః॥ ఏతావత్పర్యంతం నానాప్రకారేణ సంభావిత సకలదోషనివారణార్థం సర్వప్రాయశ్చిత్తం కరిష్యే॥ఓమ్ భూర్భువస్సువస్స్వాహా॥ ప్రజాపతయ ఇదం న మమ॥ అదితేఽన్వమగ్గ్ స్థాః॥ అనుమతేఽన్వమగ్గ్ స్థాః॥ సరస్వతేఽన్వమగ్గ్ స్థాః॥ దేవసవితః ప్రసావీః॥ ప్రణీతా స్వప ఆసీయ ॥ సదస్పతి సన్మే భూర్భువస్సువర్వ్యసి సర్వం...

భూయాః పూర్ణ మసి పూర్ణం మే భూయా అక్షిత మసి మామేక్షేష్ఠాః॥ ఇత్యృగ్భిమంత్ర్య॥ యేన దేవాః పవిత్రేణ। ఆత్మానం పునతేసదా। తేన సహస్రధారేణ। పావమాన్యః పునంతు మా। ప్రాజాపత్యం పవిత్రమ్। శతోద్యామగ్ంహిరణ్మయమ్। తేన బ్రహ్మవిదోవయమ్। పూతం బ్రహ్మ పునీమహే। ఇంద్రస్సునీతీ సహ మా పునాతు। సోమస్స్వస్త్యా వరుణస్స మీచ్యా। యమోరాజా ప్రమృణాభిః పునాతు మా। జాతవేదా మోర్జయంత్యా పునాతు॥ ఇతి మార్జయిత్వా॥ అథ దిఙ్మార్జనమ్॥ ప్రాచ్యాం దిశి దేవా ఋత్విజో మార్జయంతామ్॥ దక్షిణాయాం దిశి మాసాః పితరో మార్జయంతామ్॥ ప్రతీచ్యాం దిశి గృహాః పశవో మార్జయంతామ్॥ఉదీచ్యాందిశ్యాప ఓషధయో వనస్పతయోమార్జయంతామ్॥ఊర్ధ్వాయాం దిశి యజ్ఞస్సంవత్సరో యజ్ఞపతి ర్మార్జయంతామ్॥ఇతి దిఙ్మార్జనం కృత్వా॥ సముద్రం నః ప్రహిణోమి స్వాం యోని మపి గచ్ఛత।అచ్ఛిద్రఃప్రజయా భూయాసం మాపరాసేచి మత్పయః॥అంజలౌ పూర్ణపాత్ర మానయతి। రేత ఏవాస్యాం ప్రజాం దధాతి। ప్రజయా హి మనుష్యః పూర్ణః।ముఖం విమృష్టే। అవభృథ స్యైవ రూపం కృత్వో త్తిష్ఠతి॥ అక్షతాన్ శిరసి ధారయేత్॥ బ్రహ్మాణం పూజయామి॥ జయాది బ్రహ్మవిసర్జనాంతే భవత్కృతబ్రహ్మత్వదక్షిణాం మనసోత్సాహ పరిమితహిరణ్యాం తుభ్య మహాం సంప్రదదేనమమ॥

శాంతి రస్తు॥ పుష్టి రస్తు॥ ధనధాన్యసమృద్ధి రస్తు। కర్మసమృద్ధి రస్తు॥ భగవాన్ వాస్తోష్పతిః ప్రీయతామ్॥ ప్రాగాది పరి స్తరణము త్తరే

విసృజేత్ ॥ అగ్నే స్తృణా న్యపచినోతి । తేజస్వీ యశస్వీ బ్రహ్మవర్చసీ భవతి ॥ ఘణోమృాం తే శ్రీయజ్ఞపురుషాయ నమః ॥ ధ్యానాదిషోడశోప చారపూజా స్సమర్పయామి ॥ స్వస్తి శ్రద్ధాం మేధాం యశః ప్రజ్ఞాం విద్యాం బుద్ధిం శ్రియం బలమ్ । ఆయుష్యం తేజ ఆరోగ్యం దేహి మే హవ్యవాహన॥ యస్యస్మృత్యాచ నామోక్త్యా తపో హోమక్రియాదిషు న్యూనమ్ సంపూర్ణతాం యాతి సద్యో వందే హుతాశన। యద్ధుతంతు మయా దేవ పరిపూర్ణంత దస్తుతే ॥ చతుస్సాగరపర్యంతం...అహం భో అభివాదయే ॥ అగ్నే నయ సుపథా రాయే అస్మాన్ విశ్వానిదేవ వయునాని విద్వాన్ । యుయోధ్యస్మజ్జుహురాణ మేనో భూయిష్ఠాం తే నమ ఉక్తిం విధేమ । ప్రవశ్శుక్రాయ భానవే భరధ్వమ్ హవ్యంమతిం చాగ్నయే సుపూతమ్ । యో దైవ్యాని మానుషా జనూగ్ంషి అంతర్వి శ్వాని విద్మనా జిగాతి । అచ్ఛాగిరో మతయో దేవయంతీ రగ్నిం యంతి ద్రవిణం భిక్షమాణాః। సుసందృశగ్ం సుప్రతీకగ్గ్ స్వంచగ్ం హవ్యవాహ మరతిం మానుషాణామ్। అగ్నే త్వ మస్మద్యుయోధ్యమీవా అనగ్నిత్రా అభ్యమంత కృష్టీః। పున రస్మభ్యగ్ం సువితాయ దేవక్షాం విశ్వేభి రజరేభి ర్యజత్ర । అగ్నే త్వం పారయా నవ్యో అస్మాంత్స్వస్తిభి రతి దుర్గాణి విశ్వా ॥ పూశ్చ పృథ్వీ బహులా న ఉర్వీ భవాతోకాయ తనయాయ శంయోః । ప్రకారవో మననా వచ్యమానా దేవద్రీచీం నయథ దేవ యంతః। దక్షిణా వాడ్వాజినీ ప్రాచ్యేతి హవి ర్భరంత్యగ్నయే ఘృతా

ప్రీ ॥శ్లో॥నమ స్తే గార్హ పత్యాయ నమ స్తే దక్షిణాగ్నయే। నమ ఆహ
వనీయాయ మహావేద్యై నమోనమః॥ కాండద్వయోపపాద్యాయకర్మ
బ్రహ్మస్వరూపిణే। స్వర్గాపవర్గరూపాయ యజ్ఞేశాయ నమోనమఃయజ్ఞే
శాచ్యుత గోవింద మాధ వానంత కేశవ। కృష్ణ విష్ణో హృషీ కేశవాసు
దేవ న మోఽస్తుతే ॥ సకృత్తే అగ్నే నమః । ద్విస్తే నమః । త్రిస్తే
నమః । చతుస్తే నమః । పంచకృత్వ స్తే నమః । దశకృత్వస్తే నమఃశత
కృత్వ స్తే నమః । సహస్రకృత్వస్తే నమః ॥ ఆసహస్రకృత్వస్తే నమః ।
అపరిమితకృత్వస్తేనమః। నమస్తేఅస్తు మామాహిగ్ంసీః॥ అహం పురస్తా
దహ ముపస్తాద్దహంజ్యోతిషా వితమో వవార । యదంతరిక్షం తదు మే
పితా భూ దహగ్ంసూర్య ముభయతో దదర్శాహం భూయాస ముత్తమ
స్సమానానామ్॥సంతతశ్రీరస్తు। సమ స్తమంగళాని భవంతు॥శ్లో॥ మత్క-
ర్మ కుర్వతాంపుంసాం కర్మలోపో భవేద్యది । తత్కర్మ సఫలం కుర్యు
స్తిస్రః కోట్యోమహర్షయః॥అపరాధ సహస్రాణి క్రియం తేఽహర్నిశం
మయా। దాసోఽయ మితి మాంమత్వా క్షమస్వ శ్రీయజ్ఞేశ్వర ॥ య
త్కరోమియదశ్నామి యజ్జుహోమిదదామి యత్ । యత్తపస్యామి
వార్ష్ణేయ తత్కరోమి త్వదర్పణమ్॥ శ్రద్ధాం మేధాం యశః ప్రజ్ఞాం
విద్యాంబుద్ధిం శ్రియం బలమ్ ఆయుష్యం తేజ ఆరోగ్యం దేహి మే హవ్య
వాహన॥ప్రమాదా త్కుర్వతాం కర్మ ప్రచ్యవేతాధ్వరేయది। స్మరణా
దేవ త ద్విష్ణో స్సంపూర్ణం స్యా దితి స్మృతిః ॥ విష్ణు ర్విష్ణు ర్విష్ణుః॥

ఇతి యాజుషస్మార్తాను క్రమణికయాం
పుర్ణాహుతిహోమసహిత జయాదయ స్సమాప్తః.

అథ దీపవిధిః.

శ్లో॥ రవేర స్తం సమారభ్య యావత్సూర్యోదయో భవేత్ ॥ యస్య తిష్ఠే ద్గృహే దీప స్తస్య నాస్తి దరిద్రతా । ఆయుర్దః ప్రాఙ్ముఖో దీపో ధనద స్స్యాదుదఙ్ముఖః । ప్రత్యఙ్ముఖో దుఃఖదోఽసౌ హానిదో దక్షిణా ముఖః । స్థాపితా యది చైవ స్యుర్దిక్షు దీపా శ్చతసృషు । శుభదా స్తే సదా సర్వే న దోష స్తత్ర కశ్చన ॥

తా॥ సూర్యాస్తమయసమయము మొదలుకొని సూర్యోదయమువఱకును దీపము గల గృహమునందు దారిద్ర్యము కలుగనేరదు; తూర్పుమొగముగఁ బెట్టినదీపమాయుర్వృద్ధిని గలుగఁజేయును, ఉత్తరాభిముఖముగఁ బెట్టినదీపము ధనాభివృద్ధిని జేయును; పశ్చిమాభిముఖమగుదీపము దుఃఖమును గలుగఁజేయును; దక్షిణాభిముఖముగఁ బెట్టిదనదీపము హానిని గలుగఁజేయును; నాలుగుదిక్కులయందును నొక్కసారిగ దీపములు బెట్టిరేని దోషమేమియును లేదని తాత్పర్యము.

శుభకర్మసు సర్వదా ఆదౌ దీపారాధనం కృత్వా, ప్రణమ్య, తాంబూలఫలాదికం గృహీత్వా, విధిప్రకారేణ ప్రయోగం కుర్యాత్ ॥

→ గృహ్యసూత్రప్రారంభః. ←

సూత్రం॥ సుహృదస్సమవేతాన్మంత్రవతో వరాన్ప్రహిణుయాత్తా వాదితో ద్వాభ్యామభిమంత్రయేత స్వయంవృష్ట్వా తృతీయాం జపేచ్చతుర్థ్యా సమీక్షేతాంగుష్ఠేనోప మధ్యమయా చాంగుళ్యా దర్భం సంగృహ్యోత్తరేణ యజుషా తస్యా భ్రువోరంతరం సంమృజ్య ప్రతీచీనం నిరస్యేత్ ప్రాప్తే నిమిత్త ఉత్తరాం జపేత్ యుగ్మాంస్సమవేతా న్మంత్రవత ఉత్తరయాద్భ్యః ప్రహిణుయాదుత్తరేణ యజుషా తస్యాశ్శిరసి దర్భేణ్వం నిధాయ తస్మిన్నుత్తరయా దక్షిణం యుగచ్ఛిద్రం ప్రతిష్ఠాప్య ఛిద్రే సువర్ణముత్తరయాం తర్ధాయోత్తరాభిః పంచ భిస్స్నాపయిత్వోత్తర యా

అహతేనవాససాచ్ఛాద్యోత్తరయా యోక్త్రేణ సన్నహ్యాత్యర్థేనాముత్త
రయాదక్షిణేహస్తేగృహీత్వాగ్ని మభ్యానీయాపరేణాగ్ని ముదగగ్రంకట
గ్రగకంటమాస్తీర్య తస్మిన్నుపవిశత ఉత్తరోవరోఽగ్నేరుప సమాధానా
ద్యాజ్యభాగాంతే ॥*॥ అథైనామాదితో ద్వాభ్యామభిమంత్రయేతాథా
స్యైదక్షిణేనసీచాహస్తేనదక్షిణముత్తానగ్ం హస్తగ్ంగృహ్ణీయాద్యదికామ
యేతస్త్రీరేవజనయేయమిత్యంగుళీరేవగృహ్ణీయాద్యదికామయేతపుగ్ం
స ఏవజనయేయమిత్యంగుష్ఠమేవసోఽభీవాఙ్గుష్ఠమభీవలోమానిగృహ్ణాతిగృ
హ్ణామితఇత్యేతాభిశ్చతసృభిరథైనాముత్తరేణాగ్నిందక్షిణేనపదా ప్రాచీ
ముదీచీంవా దిశమభిప్రక్రమయత్యేకమిష ఇతి సఖేతిసప్తమేపదేజపతి
ప్రాఘ్నోమాత్ప్రదక్షిణమగ్నింకృత్వాయథాస్థాన ముపవిశ్యాన్వారబ్ధా
యాముత్తరాఆహుతీర్జుహోతి * సోమాయజనివిదేస్వాహేత్యేతైః
ప్రతిమంత్రం అథైనాముత్తరేణాగ్నిం దక్షిణేన పదాశ్మాన మాస్థాప
యత్యాతిష్ఠేత్యథాస్యా అంజలావుపస్తీర్య ద్విర్లాజానోప్యాభిఘారయతి
తస్యాస్సోదరోలాజానావపతీత్యేకే జుహోతీయంనారీ త్యుత్తరాభిస్తి
సృభిఃప్రదక్షిణమగ్నిం కృత్వాశ్మానమాస్థాపయతి యథాపురస్తాద్ధో
మశ్చోత్తరయా పునఃపరిక్రమణ మాస్థాపనగ్ం హోమశ్చోత్తరయాపు
నఃపరిక్రమణంజయాదిప్రతిపద్యతే పరిషేచనాంతం కృత్వోత్తరాభ్యాం
యోక్త్రంవిముచ్యతాంతతఃప్రవాహయే త్ప్రివాహరయేత్స మోప్యై
తమగ్నిమనుహరంతినిత్యోధార్యోనుగతోమంథ్యశ్శ్రోత్రియాగారాద్వా
హార్యఉపవాసశ్చాన్యతరస్యభార్యాయాఃపత్యుర్వానుగతేపివోత్తరయా
జుహుయాన్నోపవసేదుత్తరా రథస్యోత్తంభనీవాహావుత్తరాభ్యాం యు
నక్తిదక్షిణమగ్రఆరోహతీ ముత్తరాభిరభిమంత్రయతే సూత్రేవర్త్మనో

ర్వ్యూఢ స్తృణోత్యుత్తరయాసీలం దక్షిణస్యాంలోహిత ముత్తరస్యాస్తీర్ణ
ఉత్తరాభిరభియాతి తీర్థస్థాణుచతుష్పథ వ్యతిక్రమేచోత్తరాం జపేత్ ।
నావ ముత్తరయానుమంత్రయతే నచనావ్యాగ్ స్తరతీవధూః పశ్యేత్తీ
ర్థ్వోత్తరాంజపేచ్ఛ్మశానాదివ్యతిక్రమేభాండేరథేవారిష్టేగ్నేరుపసమా
ధానాదాజ్యభాగాంతేఽన్వారబ్ధాయాముత్తరాఆహుతీర్హుత్వాజయాది
ప్రతిపద్యతేపరిషేచనాంతంకరోతి క్షీరిణామన్యేషాంవా నత్కృణ్యానాం
వృక్షాణాంనదీనాంధన్వనాంచవ్యతిక్రమఉత్తరేయథాలింగంజపేత్ - గృ
హానుత్తరయా సంకాశయతివాహా వుత్తరాభ్యాంవిముంచతిదక్షిణమగ్రే
లోహితం చర్మాన డుహం ప్రాచీనగ్రీవ ముత్తరలోమ మధ్యే గార
స్యోత్తరయా స్త్రీర్యగృహాన్ప్రపాదయన్నుత్తరాంవాచయతిదక్షిణేనపదా
నచదేహళీమధితిష్ఠత్యుత్తరపూర్వే దేశేగారస్యాగ్నేరుప సమాధానా
దాజ్యభాగాంతే న్వారబ్ధాయాముత్తరా ఆహుతీర్హుత్వా జయాది
ప్రతిపద్యతేపరిషేచనాంతంకృత్వోత్తరయాచర్మ ణ్యుపవిశతఉత్తరో
వరోథాస్యాః పుగ్ంస్యోజీవపుత్రాయాఃపుత్రమంక ఉత్తరయోపవేశ్య
తస్మైఫలాన్యుత్తరేణయజుషా ప్రదాయోత్తరేజపిత్వావాచం యచ్ఛత
ఆనక్షత్రేభ్యఉదితేషునక్షత్రేషుప్రాచీముదీచీంవాదిశముపనిష్క్రమ్యో
త్తరాభ్యాం యథాలింగంధ్రువమరుంధతీంచదర్శయతి॥అథైనామాగ్నే
యేనస్థాలీపాకేనయాజయతిపత్న్యవహంతిచరుగ్ంశ్రపయిత్వాఽభిఘార్య
ప్రాచీనముదీచీనంవో ద్వాస్యప్రతిష్ఠితమభిఘార్యాగ్నేరుప సమాధానా
దాజ్యభాగాంతేన్వారబ్ధాయాగ్ స్థాలీపాకాజ్జుహోతిసకృదుప స్తరణా
భిఘారణౌద్విరవదానమగ్నిర్దేవతాస్వాహాకారప్రదానోపివాస కృదుప
హత్యజుహుయాదగ్నిస్విష్టకృద్ద్వితీయ స్సకృదుప స్తరణావదానేద్విరభి:

ధారణంమధ్యాత్పూర్వస్యావదానంమధ్యేహోమ ఉత్తరార్ధాదుత్తర
స్యోత్తరార్ధపూర్వార్ధేహోమోలేపయోః ప్రస్తరవత్తూష్ణీంబర్హి
రుక్త్వాగ్నౌప్రహరతిసిద్ధముత్తరంపరిషేచనంతేన సర్పిష్మతాబ్రాహ్మణం
భోజయేద్యోస్యాపచితస్తస్మాఋషభందదాత్యేవమత ఊర్ధ్వం దక్షిణా
వర్జముపోషితాభ్యాంపర్వసుకార్యః పూర్ణపాత్రస్తుదక్షిణేత్యేకేసా
యంప్రాతరతఊర్ధ్వగ్ంహస్తేనైతే ఆహుతీతండులైర్యవైర్వాజుహు
యాత్స్థాలీపాకవద్దైవతగ్ం సౌరీపూర్వాహుతిః ప్రాతరిత్యేక ఉభ
యతః పరిషేచనంయథాపురస్తాత్పార్వణేనాతోన్యానికర్మాణివ్యా
ఖ్యాతాన్యాచారాద్యాని గృహ్యంతే యథోపదేశందేవతా అగ్నిగ్స్వి
ష్టకృతంచాంతరేణావికృతమాతిథ్యాంవైశ్వదేవేవిశ్వేదేవాః పౌర్ణమా
స్యాంపూర్ణమాసీయస్యాంక్రియతే ॥*॥ ఉపాకరణేసమాపనేచఋషిర్యః
ప్రజ్ఞాయతే సదసస్పతిర్ద్వితీయః స్త్రియానుపేతేనక్షారలవణావరాన్న
సగ్ంసృష్టస్యచహోమంపరిచక్షతే యథోపదేశంకామ్యానిబలయశ్చస
ర్వత్రస్వయంప్రజ్వలితేగ్నావుత్తరాభ్యాగ్ంసమిధావాదధ్యాదాపన్మా
(శ్రీశ్రీ)మార్గాదితిపైతదహర్వ్యాజానీయాద్యదహర్భార్యామావహతే
త్రిరాత్రముభయోరధశ్శయ్యాబ్రహ్మచర్యంక్షారలవణవర్జనంచతయో
శ్శయ్యామంతరేణదండోగంధలిప్తోవాససాసూత్రేణవాపరివీతస్తిష్ఠతితం
చతుర్థ్యామపరరాత్ర ఉత్తరాభ్యాముత్థాప్యప్రక్షాళ్యనిధాయాగ్నేరు
పసమాధానాద్యాజ్యభాగాంతే న్వారబ్ధాయాముత్తరా ఆహుతీర్హు
త్వాజయాదిప్రతిపద్యతే పరిషేచనాంతంకృత్వా౽పరేణాగ్నిం ప్రాచీ
ముపవేశ్యతస్యాశ్శిరస్యాజ్యశేషాద్వ్యాహృతిభిరోంకారచతుర్థాభిరా
నీయోత్తరాభ్యాంయథాలింగంమిథస్సమీక్ష్యోత్తరయాజ్యశేషేణహృద
యదేశౌసమృజ్యోత్తరాస్తిస్రోజపిత్వాశేషగ్ంసమావేశనజపేదన్యోన్యస్మై

తామభిమంత్రయేత యదామల వద్వాసొస్యాదథైనాం బ్రాహ్మణ ప్రతి
షిద్ధానికర్మాణిసగ్ంశా స్త్రియాం మలవద్వాససమిత్యేతానిరజసః ప్రా
దుర్భావాత్త్రాఽఽతామృతు సమావేశన ఉత్తరాభిరభి మంత్రయతే-

చతుర్థీప్రభృత్యా షోడశీ

ముత్తరా ముత్తరాం యుగ్మాం ప్రజానిశ్రేయసమృతుగమన ఇత్యుప
దిశం త్వక్షణపాత్రిధ్వస్య పరిషువే పరికాసనేచాప ఉపస్పృశ్యోత్తరే
యథాలింగం జపేదేవ ముత్తరై ర్యథా లింగంచిత్స్రిం వనస్పతిగ్
సిగ్వాతగ్ం శకుని మిత్యుభయోర్హృదయసగ్ం సర్గేషుస్త్రీరా
త్రివరంబ్రహ్మచర్యం చరిత్వా స్థాలీపాకగ్ం శ్రపయిత్వాగ్నే రుపస
మాధానాద్యాజ్య భాగాంతే న్వారబ్ధాయాముత్తరా అహుతీహుత
త్వాజయాది ప్రతిపద్యతే పరిషేచనాంతం కృత్వా తేన సర్పిష్మతా
యుగ్మాన్ ద్వ్యవరాన్బ్రాహ్మణా న్భోజయిత్వా సిద్ధిం వాచయీత
శ్వస్తిష్యేణాతి త్రిస్నస్తైరశ్వైః పాతాంపరికిరతియదివారుణ్యాసి వరుణా
త్వానిష్క్రీణామీతియదిసౌమ్యాసి సోమాత్వానిష్క్రీణామీతిశ్వోభూత
ఉత్తరయోస్థా ప్యోత్తరాభి స్తిసృభి రభిమం త్ర్యోత్తరయా ప్రతిచ్ఛ
న్నాగ్ం సాస్త్రయోరాబధ్య శయ్యాకాలేబాహుభ్యాం భర్తారం ప
రిగృహ్ణీయా దుపధాన లింగయా వశ్యోభవతి సపత్నీబాధనం చైతే
నైవకామెనోత్తరె ణానువాకేన సదాదిత్యముపతిష్ఠతే యత్స్మగృహీతా
మన్యాంవా బ్రహ్మచర్య యుక్తః పుష్కరసంవర్త మూలై రుత్తరైర్య
థాలింగమంగాని సంమృజ్య ప్రతీచీనం నిరస్యే ద్వధూవాస ఉత్తరాభిశే
తద్విదేదద్యాత్॥ ఇతి యాజుషస్మార్తాను క్రమణికాయాం గృహ్యసూ

త్రేవివాహ మంత్రసూత్రంసమాప్తం

హరిః ఓం శ్రీకృష్ణార్పణమస్తు.

గృహ్యసూత్రే ద్వితీయప్రశ్నః ప్రారంభః.

సూ ॥ ఉపనయనం వ్యాఖ్యాస్యామో గర్భాష్టమేషు బ్రాహ్మణ
ముపనయీత గర్భైకాదశేషు రాజన్యం గర్భద్వాదశేషు వైశ్యం
వసంతో గ్రీష్మశ్శరదిత్యృతవో వర్ణానుపూర్వేణ బ్రాహ్మణాన్భోజ
యిత్వా శిషోవాచయిత్వా కుమారం భోజయిత్వానువాకస్య ప్రథ
మేన యజుషాప స్సగ్ంసృజ్యోష్ణా శ్శీతాస్స్వనీయోత్తరయా శిర
ఉనత్తి త్రిగ్ంస్త్రీందర్భా నంతర్ధాయోత్తరాభి శ్చతసృభిః ప్రతిమంత్రం
ప్రతిదిశంప్రవపతి వపంత ముత్తర యానుమంత్రయతే దక్షిణతో
మాతా బ్రహ్మచారీవానడుహే శకృత్పిండే యవాన్నిధాయ తస్మి న్కే
శానుపయ మ్యోత్తర యోదుంబరమూలే దర్భస్తంబేవా నిదధాతి
స్నాతమగ్నే రుపసమాధానా ద్యాజ్యభాగాంతే పాలాశీగ్ం సమిధ
ముత్తర యాధాప్య ఉత్తరేణాగ్నిం దక్షిణేన పదాశ్మాన మాస్థాప
యత్యాతిష్ఠేతివాస స్సద్యఃకృత్తోత ముత్తరాభ్యా మభిమంత్ర్యోత్తరా
భిస్తిసృభిః పరిధాప్య పరిహిత ముత్తరాయానుమంత్రయతే మౌంజీం
మేఖలాంత్రి వృతాంత్రిఃప్రదక్షిణ ముత్తరాభ్యాం పరివీయాజిన ముత్తర
ముత్తర యోత్తరేణాగ్నిం దర్భాంత్సగ్ స్తీర్య తేష్వేన ముత్తర యా
వస్థాప్యో దకాంజలి మస్యాఅంజలా వానియోత్తరయాత్రిః ప్రోక్ష్యో
త్తరై ర్దక్షిణేహస్తే గృహీత్వోత్తరై ర్దేవతాభ్యః ప్రదాయోత్తరేణ
యజుషోపనీయసుప్రజా ఇతిదక్షిణేకర్ణేజపతి ॥ బ్రహ్మచర్యమాగామితి
కుమారఆహ ప్రష్టంపరస్యప్రతివచనం కుమారస్యశేషం పరోజపతి
ప్రత్యగాశిషంచైనం వాచయత్యుక్తమాజ్యభాగాంత మత్రైనముత్తరా
ఆహుతీర్హావయిత్వాజయాది ప్రతిపద్యతే పరిషేచనాంతంకృత్వాఽస్మై

ణాగ్ని ముత్తరాగ్రంకూర్చంనిధాయ తస్మిన్నుత్తరేణ యజుషోపసత్యోప
విశతి పురస్తాత్ప్రత్యఙ్ఙాసీనః కుమారో దక్షిణేన పాణినా దక్షిణం
పాదమన్వారభ్యాహ సావిత్రీంభో అనుబ్రూహీతి తస్మా అన్వాహ తత్స
వితురితి పచ్ఛోర్ధర్చశస్తత స్సర్వాం వ్యాహృతీర్విహృతాః పాదాదిష్వం
తేషువా తథార్ధర్చయోరుత్తమాం కృత్స్నాయాంకుమార ఉత్తరేణ
మంత్రేణోత్తరమోష్ఠ ముపస్పృశతి కర్ణావుత్తరేణదండముత్తరేణాదత్తే
పాలాశోదండో బ్రాహ్మణస్య నైయ్యగ్రోధస్కంధజోవాఙ్గ్రో రాజన్య
స్యబాదర ఔదుంబరోవా వైశ్యస్యవార్క్షోదండ ఇతిస్మృతంచమ ఇత్యే
తద్వాచయిత్వాగుర వేవరం దత్వోదాయుషేత్యుత్థాప్యోత్తరై రాదిత్య
ముపతిష్ఠతేయం కామయేతనాయమచ్ఛిద్యేతేతితముత్తర యాదక్షిణే
హస్తే గృహ్ణీయాత్త్ర్యహమేత మగ్నింధారయంతిక్షారలవణ వర్జనంచ
పరిత్వేతి పరిమృజ్యోత్తరై ర్మంత్రైస్సమిధ ఆదధ్యాదేవ మన్యస్మిన్నపి
సదా రణ్యాదేధా నాహృత్యోత్తరయాసగ్ం శాస్తివాసశ్చతుర్థీముత్తర
యాదత్తేన్యత్పరిధాప్య ॥ వేదమధీత్యస్నాస్యన్ప్రాగుదయాద్వ్రజం ప్రవి
శ్యాంతర్లోమ్నాచర్మణా ద్వారమపిధాయాస్తేనైన మేతదహ రాభిత్యోభిత
పేన్మధ్యందినేగ్నే రుప సమాధానాద్యాజ్యభాగాంతే పాలాశీగ్ంసమిధ
ముత్తరయాధాయాపరేణాగ్నిం కటఏరకాయాం వోపవిశ్యోత్తరయా
క్షురమభిమంత్ర్యోత్తరేణయజుషావప్త్రే ప్రదాయాపాగ్ంసగ్ం సర్జనా
ద్యాకేశ నిధానాత్సమానంజఘనార్ధే వ్రజస్యోపవిశ్య విస్రస్యమేఖలాం
బ్రహ్మచారిణే ప్రయచ్ఛతితాగ్ంస ఉత్తరయోదుంబరమూలేదర్భస్తంబే
వోపగూహత్యేవం విహితాభిరేవా ద్భిరుత్తరాభి ష్షడ్భిస్స్నాత్వోత్తర
యోదుంబరేణదతోధావతేస్నానీయోచ్ఛాదిత స్స్నాతఉత్తరేణయజు
షాఽహతమంతరంవాసః పరిధాయసార్వసురభిణా చందనేనోత్తరైర్దేవ

తాభ్యాః ప్రదాయోత్తరయాను లిప్యమణిగ్ం సౌవర్ణగ్ం సోపధానగ్ం
సూత్రప్రోతముత్తరయాదపాత్రైః ప్రదక్షిణం పరిప్లావ్యోత్తరయాగ్రీవా
స్వాబధ్యైవమేవబాదరం మణింమంత్రవర్జగ్ం సవ్యేపాణావాబధ్యావా
తముత్తరంవాసోరేవతీస్త్వేతి సమానంతస్యదశాయాం ప్రవర్త్య ప్రబ
ధ్యదర్వ్యా మాధాయాజ్యేనాభ్యానాయన్యుత్తరా అహంతేపార్జ
త్వాజయాది ప్రతిపద్యతేపరిషేచనాంతంకృత్వా । ఏతాభిరేవదక్షిణే
కర్ణ ఆబధ్నీతైతాభిస్సవ్య ఏవముత్తరైర్యథాలింగగ్గ్ స్రజశ్శిరస్యాంజనమా
దర్శాదవేక్షణముపాన హౌఛత్రం దండమితి వాచంయచ్ఛత్యానక్షత్రే
భ్య ఉదితేషునక్షత్రేషు ప్రాచీముదీచీంవా దిశముపనిష్క్రమ్యోత్తరే
ణార్ధర్చేన దిశఉపస్థాయోత్తరేణ నక్షత్రాణిచంద్రమస మితిరాతినా
సంభాష్య యథార్థంగచ్ఛతి ॥ ౮ ॥ అథైతదపరంతూష్ణీమేవ తీర్థే
స్నాత్వాతూష్ణీగ్ంసమిధమా దధాతి యత్రాస్మాఅపచితింకుర్వంతి త
త్కూర్చఉపవిశతి యథాపురస్తాదేన ముత్తరాభ్యాం యథాలింగగ్ం
రాజాస్థపతిశ్చాపః పాద్యాఇతి ప్రాహోత్తరయాభిమంత్ర్య దక్షిణం
పాదంపూర్వంబ్రాహ్మణాయప్రయచ్ఛేత్సవ్యగ్ం శూద్రాయప్రక్షాళయి
తార ముపస్పృశ్యోత్తరేణ యజుషాత్మానం ప్రత్యభిమృశేత్కూర్చా
భ్యాం పరిగృహ్య మృన్మయేనార్హణీయా ఆప ఇతిప్రాహోత్తరయాభి
మంత్ర్యాంజలావేకదేశ ఆనీయమాన ఉత్తరం యజుర్జపేచ్ఛేషం పురస్తా
న్నినీయమాన ఉత్తరయానుమంత్రయతేదధిమధ్వితిసగ్ంసృజ్యకాగ్ంసేనవ
ర్షీయసాపిధాయ కూర్చాభ్యాం పరిగృహ్య మధుపర్కఇతిప్రాహ త్రివృ
మేకేమృతంచపాఙ్క్తమేకేథానాస్సక్తూంశ్చోత్తరాభ్యామభి మంత్ర్య
యజుర్భ్యామప ఆచామతి పురస్తాదు పరిష్టాచ్చోత్తరయాత్రిః ప్రాశ్యా
నుకంప్యాయ ప్రయచ్ఛేత్ప్రతిగృహ్యైవ రాజాస్థపతిర్వా పురోహితాయ

గారితిగాం పాణిం హోత్తరయాభిమంత్ర్య తస్యైవపాగ్ం శ్రపయిత్వోప
స్తీర్ణాభిఘారితాం మధ్యమే నాంతమేనవాపలాశపర్ణేనోత్తర యా జు
హోతి యద్యుత్సృజేదుపాగ్ం శూత్తరాంజపిత్వో ముత్సృజ తేత్యు
చ్చైరన్నం ప్రోక్త ముపాగ్ం శూత్తరై రభిమంత్ర్యోంకల్పయతే త్యు
చ్చై రాచార్యా యర్త్విజే శ్వశురాయ రాజ్ఞ ఇతి పరిసంవత్సరాదు
పతిష్ఠద్భ్యః ఏతత్కార్యగ్ం సకృత్ప్రవర్త్రి చిత్రియః ॥ ౯ ॥ ఖండః ॥ సీమం
తోన్నయనం ప్రథమే గర్భే చతుర్థే మాసి బ్రాహ్మణాన్భోజయిత్వాశి
షో వాచయిత్వాగ్నే రుపసమాధానాద్యాజ్య భాగాంతే న్వారబ్ధా
యాముత్తరా ఆహుతీర్హుత్వా జయాదిప్రతిపద్యతే పరిషేచనాంతం
కృత్వాఽపరేణాగ్నిం ప్రాచీ ముపవేశ్య త్రేణ్యాశలల్యా త్రిభి ర్దర్భ
పుంజీలై శ్శలాలుగ్లప్సేనే త్యూర్ధ్వగ్ం సీమంత మున్నయతి వ్యాహృతీ
భిరుత్తరాభ్యాంచ గాయతమితి వీణాగాథినౌసగ్ం శాస్త్యుత్తరయోః
పూర్వా సాల్వానాం బ్రాహ్మనామితరానదీనిర్దేశశ్చ యస్యాం వసంతి
యహాస్వీరూథానాబధ్యవాచంయచ్ఛతఆనక్షత్రేభ్యఉదితేషు నక్షత్రేషు
ప్రాచీముదీచీం వాదిశముపనిష్క్రమ్యవత్స మన్వారభ్యవ్యాహృతీశ్చజ
పిత్వావాచం విసృజేత్ ॥ ౧౦ ॥ ఖ ॥ పుగ్ంసువనం వ్యక్తేగర్భే తిష్యేణ
న్యగ్రోధస్యయా ప్రాచ్యుదీచీవా శాఖాతతస్సవృషణాగ్ం శుంగామా
హృత్య సీమంతవదగ్నే రుపసమాధానాద్యనవస్నాతయా కుమార్యా
దృషత్పుత్రే దృషత్పుత్రేణ పేషయిత్వా పరిప్లావ్యాపరేణాగ్నిం ప్రాచీ
ముత్తానాం నిపాత్యోత్తరేయజు షాంగుష్ఠేనదక్షిణేనాసికా చ్ఛిద్రో
పిన యతిపుమాగ్ం సంజనయతి క్షిప్రపుగ్ం సువన మనా ప్రీతేన
శరావేణానుస్రోతస ముదక మాహృత్య పత్తస్తూర్యంతీం నిధాయ
మూర్ధ్వన్గంచోష్యంతీ ముత్తరేణ యజుషాభిమృశ్యైతాపిరే వాద్భిరు

త్తరాభి రవేక్షేత్ ॥౧౧॥ జాతం వాత్సప్రేణా భిమృశ్యో త్తరేణ యజుషో
పస్థ ఆధాయో త్తరాభ్యా మభిమంత్రణం మూర్ధన్యాచిదద్రిమభి సత్వరా
యంజనా యదగ్ని మయజంతపంచ। శ్రీణాముదారో ధరుణో రయీణాం
మనీషాణాం ప్రార్పణస్సోమగోపాః। వసోస్సూనుస్సహసో అప్సురాజా
విభాత్యగ్ర ఉషసామిధానః। యస్తే అద్య కృణవద్భద్ర శోచేపూపం
దేవఘృత వంతమగ్నే। ప్రతన్నయ ప్రతరాంవస్యో అచ్ఛాభిద్యుమ్నందే
వభక్తం యవిష్ఠ। అతంభజసౌశ్రవసేష్వగ్న ఉక్థఉక్థ ఆభజశస్యమానే।
ప్రియస్సూర్యే ప్రియో అగ్నా భవాత్యుజ్జాతేనభిన దదుజ్జనిత్వైః। త్వా
మగ్నే యజమానా అనుద్యూన్విశ్వావసూనిదధిరేవార్యాణి। త్వయా
సహద్రవిణ మిచ్ఛమానా వ్రజంగోమంతముశిజోవివవ్రుః। దృశానోరు
క్మ ఉర్వ్యా వ్యద్యౌద్దుర్మర్షమాయుశ్శ్రియేరుచానః। అగ్నిరమృతో
అభవద్వయోభిర్యదేనం ద్యౌరజనయత్సురేతాః॥ అస్మిన్నహగ్ంసహ
స్రంపుష్యాస్మేధమానాస్స్వేవశే। అవఘ్రాణం దక్షిణే కర్ణే జాపోనక్ష
త్రనామచ నిర్దిశతి తద్రహస్యం భవతి మధుఘృత మితిసగ్ంసృజ్య త
స్మిన్దర్భేణ హిరణ్యాం నిష్టర్క్యం బధ్వావదాయో త్తరై ర్మంత్రైః కు
మారం ప్రాశయిత్వో త్తరాభిః పంచభిస్స్నపయిత్వా దధిఘృత మితి
సగ్ం సృజ్యకాగ్ంసేనపృషదాజ్యం వ్యాహృతీ భిరోంకార చతుర్థాభిః
కుమారం ప్రాశయిత్వాద్భిశ్శేషగ్ం సగ్ంసృజ్య గోష్ఠే నినయేదుత్తర
యా మాతురుపస్థ ఆధాయో త్తరయా దక్షిణగ్గ్ స్తనం ప్రతిధాప్యో త్త
రాభ్యాం పృథివీమభి మృశ్యో త్తరేణ యజుషాసంవిష్టముత్తరేణ యజు
షా శిరస్థ ఉదకుంభంనిధాయ సర్షపాన్ఫలీకరణమిశ్రా నంజలినోత్తరై
స్త్రిస్త్రిః ప్రతిస్వాహాకారగ్ంహుత్వా సగ్ంశాస్త్రిప్రవిష్టే ప్రవిష్టఏవం
తూష్ణీ మగ్నా వావపతేత్యేవ మహరహ రానిర్దశతాయాం దశమ్యా

ముత్థితాయాగ్ంస్నాతాయాం పుత్రస్యనామ దధాతిపితామాతేతిద్వ్యక్ష
రం చతురక్షరంవా నామపూర్వమాఖ్యాతోత్తరందీర్ఘాభినిష్ఠానాంతం
ఘోషవదాద్యంతరం తస్థమపి వాయస్మిన్నాత్యుపసర్గస్స్యాత్తద్ధి ప్రతి
ష్ఠితమితిహి బ్రాహ్మణమయుజాక్షరం కుమార్యాః ప్రవాసాదేత్యపుత్ర
స్యోత్తరాభ్యా మభిమంత్రణం మూర్ధన్యవఘ్రాణం దక్షిణేకర్ణ ఉత్తరా
న్మంత్రాన్ జపేత్కుమారీ ముత్తరేణయజుషాభిమంత్రయతే॥౧౨॥ జన్మ
నోధివర్తమాసి బ్రాహ్మణాన్భోజయిత్వా శిషోవాచయిత్వా దధిమధు
ఘృతమోదనమితి సగ్ంసృజ్యోత్తరైర్మంత్రైః కుమారం ప్రాశయేత్తై
త్తిరీయేణ మాగ్ం సేనేత్యేకే జన్మనోధి తృతీయే వర్షేచౌలం పునర్వ
స్వో ర్బ్రాహ్మణానాం భోజనముపాయనవత్సీమంతవ దగ్నేరుప సమా
ధానా ద్యపరేణాగ్నిం ప్రాంచముపవేశ్య త్రేణ్యా శలల్యాత్రిభిర్దర్భ పుం
జీలైః శ్శలాలుగ్లప్సేనేతి తూష్ణీం కేశాన్వినీయ యథర్షి శిఖానిదధాతియ
థా వై పాంకులధర్మస్స్యాదపాగ్ంసగ్ంసర్జనాద్యాకేశ నిధానా త్సమా
నం క్షురం ప్రక్షాళ్య నిదధాతి తేనత్ర్యహం కర్మనివృత్తిర్వారందదాత్యే
వం గోదాన మప్యస్మిన్నపి నక్షత్రే షోడశేవర్షేగ్ని గోదానోవా
స్యాత్సంవత్సరం గోదానవ్రత మిత్యేక ఉపదిశం త్యేతా వన్నానా
సర్వాన్కేశా న్వాపయత ఉదకోపస్పర్శనమితి ఛందోగాః ॥ ౧౩ ॥

గృహ్యసూత్రే - ఉత్తరభాగ ప్రారంభః.

ఓం దక్షిణాప్రత్యక్ప్రవణమగారావకాశ ముద్ధత్యపాలాశేనశ
మీమయేనవోదూహేన్నైతామేవ దిశముత్తరయోదూహత్యేవంత్రిః కృ
త్వోత్తరయాభిమృశ్య ప్రదక్షిణగ్ స్థూణాగర్తాన్ ఖానయిత్వాభ్యం
తరంపాగ్ం సూనుకుప్యోత్తరాభ్యాందక్షిణాం ద్వారస్థూణామవదధా

శ్యైవమితరాంయథాఖాతమితరాఅన్వవధాయవగ్ంశమాకీయ పౌాన
ముత్తరేణయజుషాభిమంత్రయతే సమ్మితముత్తరైర్యథాలింగం పాలాశ
గ్ంశమూమయం వేశ్మమాదీప్యోత్తరయాగ్నిముద్ధృత్యోత్తరేణయజుషా
గారంప్రపాద్యోత్తరపూర్వేదేశేగారస్యోత్తరయాగ్నిం ప్రతిష్ఠాపయతీత
స్మాద్దక్షిణముదధానాయతనంభవతితస్మిన్ప్రాచీనాగ్రాన్దర్భాగ్ం స్త
గ్ంస్తీర్యతేషూత్తరయావ్రీహియవాన్న్యుప్యతత్రోదధానంప్రతిష్ఠాపయ
తీతస్మిన్నుత్తరేణ యజుషాచతురఉదకుంభానానయతి దీర్ఘముత్తరయాను
మంత్రయతేగ్నేరుపసమాధానా ద్యాజ్యభాగాంతఉత్తరా ఆహుతీర్హు
త్వాజయాదిప్రతిపద్యతే పరిషేచనాంతం కృత్వోత్తరేణ యజుషోద
కుంభేనత్రిఃప్రదక్షిణమంతరగారం నివేశనంవాపరిషిచ్య బ్రాహ్మ
ణాన్భోజయేదపూపైస్సక్తుభిరోదనేనేతి॥ ఖణ్డః॥ ౧౭॥ శ్వగ్రహాగృహీ
తారం కుమారం తపోయుక్తోజాలేన ప్రచ్ఛాద్యకంసంకింకిణీంవాహ్రాద
యన్నద్వారేణ సభాం ప్రపాద్య సభాయా మధ్యేధిదేవనముద్ధత్యా
వోక్ష్యాక్షాన్న్యుప్యాక్షేషూత్తానం నిపాత్యదధ్నాలవణ మిశ్రేణాంజలి
నోత్తరైరవోక్షేత్ప్రాతర్మధ్యందినే సాయముగదోభవతిశంఖనంకుమా
రంతపో ఉక్తముత్తరాభ్యా మభిమంత్ర్యోత్తరయో దకుంభేన శిరస్తోవన
యేత్ప్రాతర్మధ్యందినేసాయమగదోభవతి శ్రావణ్యాం పౌర్ణమాస్యా
మస్తమితే స్థాలీపాకః పార్వణవదాజ్యభాగాంతే స్థాలీపాకాద్ధుత్వాంజలి
నోత్తరైః ప్రతిమంత్రం కింశుకానిజుహోత్యుత్తరాభిస్తిసృభిరాశగ్వధ
మయ్యాసమిధ ఆజ్యాహుతీరుత్తరాజయాది ప్రతిపద్యతే పరిషేచనాం
తంకృత్వా వాగ్యతసంభారా నాదాయప్రాచీ ముదీచీంవాదిశముప
నిష్క్రమ్య స్థండిలం కల్పయిత్వా తత్ర ప్రాచీరుదీచీస్తిస్రస్తిస్రో రేఖా
లిఖిత్వాద్భి రుపనినీయతా సూత్తర యూపసక్తూన్నివపతి తూష్ణీం సం

పుష్పా-ధానాలాజానాంజనాభ్యంజనే స్థగరోసీరమిత్యుత్తరై రుపస్థా
యాపః పరిషిచ్యా ప్రతీక్షస్తూష్ణీమేత్యా పశ్చాత్పదేత్యేతా భ్యాముద
కుంభేనత్రిః ప్రదక్షిణమంతరతోఽగారం నివేశనంవా పరిషిచ్య బ్రాహ్మ
ణాన్భోజయేత్ ॥౧౮॥ ఖండః॥ ధానాఃకుమారా న్ప్రాశయంత్యేవమత
ఊర్ధ్వం యదశనీయస్యాన్నస్య సక్తూనాం వైతంబలింహరేదామార్గ
శీర్ష్యా మార్గశీర్ష్యాం పౌర్ణమాస్యామస్తమితే స్థాలీపాకోఽవార్ష
మితి బలిమంత్రస్య సన్నామోత్రైవముత్సృజత్యనాహితాగ్నే రాగ్ర
యణంనవానాం స్థాలీపాకగ్ం శ్రపయిత్వాఽగ్రయణదేవతాభ్యస్స్విష్ట
కృచ్చతుర్థాభ్యోహుత్వా తండులానాంముఖం పూరయిత్వాగీర్త్వాచ
మ్యౌదనపిండం సభృత్యోత్తరేణ యజుషాగారస్తూప ఉద్వర్ద్ధేమంతే
ప్రత్యవరోహణ ముత్తరేణ యజుషా ప్రత్యవరూహ్యోత్తరైర్దక్షిణైః
పార్శ్వైర్నవస్రస్తరే సంవిశంతి దక్షిణతఃపితోత్తరామాతైవ మశిష్టా
నాంజ్యేష్ఠోజ్యేష్ఠోనంతరస్సహాయోత్తరాభ్యాంపృథివీమభిమృశ త్యేవగ్ం
సంవేశనాదిత్రి రీశానాయస్థాలీపాకగ్ శ్రపయిత్వాక్షేత్రపత్యాంచ ప్రాచీ
ముదీచీంవా దిశముపనిష్క్రమ్యస్థండిలం కల్పయిత్వాగ్నే రుపసమా
ధానా ద్యపరేణాగ్నింద్వేకుటీకృత్వా॥౧౯॥ ఉత్తరయాదక్షిణస్యామీశా
నమావాహయతి లౌకిక్యానాచోత్తరస్యామీఢుషీం మధ్యేజయంతం
యథోఢముదకానిప్రదాయత్రీనో దనపిండాన్కల్పయిత్వాగ్ని మభ్యాసీ
యోత్తరైరుపస్పృశ్య యిత్యుత్తరైర్యథాస్వమోదనేభ్యో హుత్వాసర్వత
స్సమవాదాయోత్తరేణ యజుషాగ్నిగ్ స్విష్టకృతముత్తరేణ యజుషోప
స్థాయోత్తరైస్సహౌదనానిపర్ణాన్యే కైకేనద్వేద్వేదత్వాదశ దేవసే
నాభ్యో దశోత్తరాభ్యః పూర్వవదుత్తరేణయజుషా వృక్షఆసజ్జత్యత్ర
రుద్రాన్ జపేత్ప్రథమోత్తమావాఽభితఏతదగ్నింగాస్థాపయతి యత్రై

నాభ్యామః ప్రాప్నుయాత్తాగం హైదర్భాగ్రముష్టినావోక్షతి. వృషా
ణమేవాగ్రేగవాం మార్గేణ తస్మైతేత్రస్యపతిం యజత ఈశానవదా వా
హానంభుత్పృషు సప్తమపాఘణేమునామూదేశం దధాతి క్షీరం యుతేత
షాపకో దేవ ఉత్తరాభ్యాముపతిష్ఠతే స్థాలీపాకం బ్రాహ్మణాన్ భోజయేత్
త్రైస్త్రేతపత్యం ప్రాక్షన్ని ఘేసనాభ తౌభవంతి యథా వైషాం కులధర్మ
స్స్యాత్ ॥ ౨౦॥ మాసిశ్రాద్ధస్యాపరపక్షే యథోపదేశం కాలాశ్శుచీన్మంత్ర
వతోయోని గోత్రమంత్రాసంబంధా నయుగ్మాగ్ త్ర్యవరానర్థా
పేక్షో భోజయేదన్నస్యోత్తరాభి ర్జుహోతి త్యాజ్యాహుతీరుత్తరా. ఏత
ద్వావీపరీతగ్ం సర్వముత్తరైరభిమృశేత్ప్రశస్తాన్వా ప్రతిపూరుషముత్త
రేణ యజుషోపస్పర్శయిత్వా భుక్తవతోనువ్రజ్య ప్రదక్షిణీకృత్య ద్వైధం
దక్షిణాగ్రాన్ దర్భాన్ సగ్ంస్తీర్య తేషూత్తరైరపోదత్వోత్తరై ర్దక్షిణాప
వర్గాన్పిండాన్ దత్వా పూర్వవదుత్తరైరపోదత్వోత్తరై రుపస్థాయో
త్తరయోదపాత్రేణ త్రిః ప్రసవ్యం పరిషిచ్య న్యుబ్జ్యపాత్రాణ్యుత్తరం యజు
రనవానంత్యావరార్ధ్యమావర్తయిత్వా ప్రోక్ష్యపాత్రాణి ద్వంద్వ
మభ్యుదాహృత్య సర్వతస్సమవదాయోత్తరేణ యజుషా శేషస్య గ్రాసా
వరార్ధ్యం ప్రాశ్నీయాద్యామాఘ్యాః పౌర్ణమాస్యా ఉపరిష్టాద్వ్యష్ట
కాతస్య మష్టమీ జ్యేష్ఠయా సంపద్యతేతా మేకాష్టకేత్యా చక్షతేతస్యా
స్సాయమౌపాసనకార్యమపూపం చతుశ్శరావగ్ం శ్రపయిత్వాష్టా కపాల
ఇత్యేకే పార్వణవదాజ్యభాగాంతే ఽంజలినోత్తరయా పూపాజ్జుహోతి
సిద్ధశ్శేషస్తమష్టధాకృత్వా బ్రాహ్మణేభ్య ఉపహరేత్ ॥ ౨౧॥ శ్వోభూతే
దర్భేణగా ముపాకరోతి పితృభ్యస్త్వా జుష్టముపాకరోమీతి తూష్ణీం
పంచాజ్యాహుతీర్హుత్వా తస్యై వపాగ్ శ్రపయిత్వోపస్తీర్ణాభిఘారితాం
మధ్యమేనాంతమేనవా పలాశపర్ణేనోత్తరయా జుహోతీమాగ్ం

సాదనము త్తరాభిః పిష్టాన్నము త్తరయా జుహుయా దుత్తరాస్స్విష్టకృత్ప్రి భృతిసమానం మాపిండనిధానాదన్వష్టకాయా మేవైకేపిండనిధానమిత్యు పదిశంత్యుత్తరేదపరందద్న ఏవాంజలినా జుహోతియయాపూపమత ఏవ యథార్థం మాగ్ఁసగ్ంశిష్ట్వాశ్వోభూతేన్వష్టకాతస్యా మాసిశ్రాద్ధేన కల్పో వ్యాఖ్యాతస్సనిమిత్తోత్తరాః జపిత్వాథం బ్రూయాద్రథం లబ్ధ్వాయోజయిత్వా ప్రాంచమవస్థాప్యోత్తరయారథచక్రే అభిమృశతి పక్షసహోత్తరేణ యజుషాధిరోహ్యోత్తరయా ప్రాచీముదీచీంవా దిశ మభిప్రయాయయథార్థం యాయాదశ్వ ముత్తరైరారోహేద్ధస్తిన ముత్తరయాతాభ్యాం శేషణేపూర్వవత్పృథివీ మభిమృశే త్సంవాద మేష్యంత్సవ్యేనపాణినా ఛత్రందణ్డంచాదత్తే ॥ ౨౨ ॥ దక్షిణేనఫలీకరణ ముష్టి ముత్తరయాహుత్వా గత్వోత్తరాంజపే త్క్రుద్ధముత్తరాభ్యా మభిమంత్రయేత విక్రోధో భవత్యసంభవేప్సుః పరేషాంసూలాథారికా జీవచూర్ణాని కారయిత్వోత్తరయా సుప్తాయా స్సంబాధ ఉపవపేత్సిద్ధే ర్థేబభ్రూ మూత్రేణ ప్రక్షాళయీతసిద్ధ్యర్థే యదస్య గ్రహేవణ్యం స్యాత్తత ఉత్తరయాజుహోతియం కామయేతనాయ మచ్ఛిద్యేతేతి జీవ విషాణేస్వం మూత్రమానీయ సుప్తముత్తరాభ్యాం త్రిః ప్రసవ్యం పరి షించేద్యేన పథాదాసకర్మకరాః పలాయేరం స్తస్మి న్నిఖ్యాన్యుపసమా ధాయోత్తరా ఆహుతీర్జుహుయాద్యద్యేనం వృక్షాత్ఫల మభినిపతే ద్వాయో వాభీవిక్షిపేతావర్షాదక్షేపాంబిందురభినిపతే దుత్తరైర్యథా లింగం ప్రక్షాళయీతాగారస్థూణాధిరోహణేమిథున ఉపవేశనేకుస్త్వాం కపోత దర్శనేఽమాత్యానాగ్ంశరీర రేషణేఽన్యేషుచాద్భుతేష్వమావా స్యాయాం నిశాయాంయత్రాపాన్న శృణుయా త్తత్రాగ్నే రుపసమాధా.

నాజ్యస్య భాగాంత ఉత్తరా ఆహుతీర్హుత్వా జయాది ప్రతిపద్యోపరి షేచనాంతం కృత్వాభిమృశ్యోత్తరయా దక్షిణతోఽశ్మానం పరిధిం ద ధాతిదధాతి ॥ ఖణ్డః ॥ ౨౨ ॥

ఇతి యాజుస్మార్తానుక్రమణికాయాం

గృహ్యసూత్రం సమాప్తమ్. చౌ॥ ల॥

అథ నాందీముఖమ్.

ఆచమ్య ॥ ఏవంగుణ...శుభతిథౌ ధర్మపత్నీసమేతస్య మమ కుమారస్యాయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం చౌలోపనయనాంగత్వేన నాందీ దేవతావాహనం కరిష్యే ॥ అత్ర దేవతాః॥ నాందీవృద్ధప్రపితామహీవృద్ధపితామహీ వృద్ధమాతరః గోత్రాః నాందీముఖాః నాందీ ॥ నాందీవృద్ధ ప్రపితామహ వృద్ధపితామహ వృద్ధపితరః గోత్రాః నాందీముఖాః నాందీ ॥ నాందీమాతామహ మాతుః పితామహమాతుః ప్రపితామహాః గోత్రాః పత్నీసమేతాః నాందీముఖాః నాందీ॥ ఉభాభ్యా ముభాభ్యాంసత్యవసు సంజ్ఞకవిశ్వేదేవాంశ్చ గృహసిద్ధాన్నేన హిరణ్యద్రవ్యేణవా ఉద్య తోషయిష్యే ॥ అత్ర దేవతానుమోదనార్థ మిడావాచనం కరిష్యే ॥ ఇడా దేవహూర్మను ర్యజ్ఞనీ ర్బృహస్పతి రుక్థామదాని శగ్ంసిషద్విశ్వేదేవాః సూక్తవాచః పృథివిమాత ర్మామాహిగ్ంసీర్మధు మనిష్యే మధుజనిష్యే మధు వక్ష్యామి మధు వదిష్యామి మధుమతీం దేవేభ్యో వాచ ముద్యాసగ్ం శుశ్రూషేణ్యాం మనుష్యేభ్య స్తం మా దేవా అవంతు

శోభాయై పితరోఽనుమదంతు ॥ ఏతా శ్శోభనదేవతాః మమ కుమార స్యోపనయనాదిచతుర్థ దివసపర్యంతం మమగృహే వసంతు ॥ మాం రక్షంతు ॥ యజమానగ్ం రక్షంతు॥ ఇడ ఏహి॥ ఇడా మగ్నే పురుదగ్ం సగ్ంసనిం గోశ్శశ్వత్తమగ్ హవమానాయ సాధ । స్యాన్నః సూను స్తనయో విజావాఽగ్నే సా తే సుమతి ర్భూత్వస్మే॥

ఏతా శ్శోభనదేవతాః.........మమ గృహే వసంతు ॥ మాం రక్షంతు ॥ మమ కుమారగ్ం రక్షంతు ॥ యజమానగ్ం రక్షంతు ॥ అదితఏహి॥

ఈడామహై దేవాగ్ం ఈడే న్యా న్నమస్యామ నమస్యాన్ య జామ యజ్ఞియా నిత్యాహ। మనుష్యా వా ఈడే న్యాః॥ పితరో నమస్యాః॥ దేవాయజ్ఞియా దేవతా ఏవ తద్యథాభాగం యజతి ॥ ఏతా శ్శోభన దేవతాః.........పర్యంతం మమ గృహే వసంతు ॥ మాం రక్షంతు ॥ మమ కుమారగ్ం రక్షంతు॥యజమానగ్ం రక్షంతు ॥ సరస్వత్యేహి॥ ఇక్షఏహ్యాదిత ఏహి సరస్వత్యేహి ॥ శోభనం శోభనం శోభనమ్॥ నాందీ శోభన దేవతాభ్యో నమః ధ్యానాది షోడశోపచార పూజాం సమర్పయామి॥

అనయా పూజయా నాందీశోభనదేవతా స్సుప్రీతా స్సుప్రసన్నా వరదా భవంతు ॥ ఆభ్యుదయిక బ్రాహ్మణభోజన ప్రత్యామ్నా యం యథాశక్తి హిరణ్యం తుభ్య మహం సంప్రదదే న మమ॥

అథ నాందీవిధిః.

అథాస్మద్వృద్ధశ్రాద్ధానా మధునాపాశ్వమహోత్రిణామ్ ।
అనామ్నాతమతిలాహైర్వ్యాప్య నాందీశ్రాద్ధంవిధీయతే॥

శ్లో॥ మాతా పితామహీ చైవ తథైవ ప్రపితామహీ । పితా పితామహశ్చైవ తథైవ ప్రపితామహః॥ మాతామహ స్సపత్నీకావిశ్వే దేవాస్త్వనంతరమ్ । ఏతే రక్షంతు నః ప్రీతాః ప్రయచ్ఛంత్వివహ మంగళమ్ ॥ శంఖః ॥ దక్షస్య దుహితా సాధ్వీ విశ్వా నామ ప్రకీర్తితా । తస్యాః పుత్రా మహావీర్యా విశ్వేదేవా స్త్రయోదశ ॥ ఇష్టిశ్రాద్ధే క్రతూ సంకీర్త్యౌ వైశ్వదేవకౌ । నాందీముఖే సత్యవసూ సాపిండ్యే కాలకామకౌ । పురూరవార్ద్రవౌ చైతౌ పార్వణే సముదాహృతౌ । హేమశ్రాద్ధే ధనురుచీ తీర్థే ధురివిలోచనౌ । ఏకోద్దిష్టే రుద్రసంజ్ఞో విశ్వేదేవా స్త్రయోదశ ॥ సూత్రార్థసంగ్రహకారః ॥ వివాహే కన్యకాయాశ్చ వరస్యైవ గృహేపిచ । నాందీశ్రాద్ధం హి పూర్వేద్యుః కర్తవ్యం స్మృతిశాసనాత్ । మాతుః శ్రాద్ధంతు పూర్వం స్యాత్పితౄణాం తదనంతరమ్ । తతో మాతామహాదీనాం వృద్ధౌ శ్రాద్ధత్రయంస్మృతమ్॥ అత్ర కాలనియమ మాహ గర్గః ॥ మాతు శ్శ్రాద్ధం తు పూర్వేద్యుః కర్మాహనితు పైతృకమ్ । మాతామహ్యాం చోత్తరేద్యు ర్వృద్ధౌ శ్రాద్ధత్రయం స్మృతమ్ ॥ ఏతచ్చ సతి సామర్థ్యే వేదితవ్యమ్॥ అసామర్థ్యే త్వేకస్మి న్నేవ దివసే వృద్ధౌ కాలత్రయే శ్రాద్ధత్రయ మభిహితమ్ ॥ కాలచంద్రికాయాం శాతాతపః ॥ పూర్వాహ్ణే మాతృకం శ్రాద్ధం మధ్యాహ్నే పైతృకం తథా । తతో మాతామహానాంచ వృద్ధౌ శ్రాద్ధత్రయం స్మృత మితి॥ తత్రాప్యసామర్థ్యే స ఏవాహ॥ పృథగ్దినేష్వశక్తశ్చేదేకస్మిన్నేవ వాసరే । శ్రాద్ధత్రయం ప్రకుర్వీత వైశ్వదేవంతు తాం

త్రికమితి ॥ మనురపి ॥ అలాభే భిన్నకాలానాం నాందీశ్రాద్ధత్రయం బుధః । పూర్వేద్యు రైవ ప్రకుర్వీత పూర్వాహ్ణే మాతృపూర్వక మితి ॥ సూత్రార్థసంగ్రహకారః॥ నాందీముఖే వివాహేచ ప్రపితామహపూర్వకమ్। అపి జీవత్పితా నాందీ శ్రాద్ధం కుర్యా చ్ఛుభాగమే । పితుశ్చ ప్రపితామహా ద్యుద్దిశ్యతు యథావిధి । ఏభ్య ఏవ పితా దద్యా త్తేభ్యో దద్యా త్స్వయం సుతః । జీవమానేపి పితరి నాందీశ్రాద్ధం ప్రసజ్యతే॥ నాందీముఖే కర్మణి సంప్రవృత్తే పితర్యతో జీవతి యస్య పుంసః ॥ యేభ్యశ్చ దద్యాత్స్వపితాస్వయంచ తేభ్యశ్చ దద్యా దితి శాస్త్రసిద్ధమ్॥ నాందీశ్రాద్ధం కుర్యాదిత్యుక్తం భవతి ॥ ఉక్తంచ॥కాలచంద్రికాయామ్॥ శ్లో॥ నాందీశ్రాద్ధం పితా కుర్యా త్పుత్రీపుత్రవివాహయోః । ఉత్తరేషు వివాహేషు స్వయం కుర్యా త్తు నాందిక మితి ॥ తత్కథం కుర్యాదిత్యపేక్షాయాం గంగాభట్టీయే శాతాతపః ॥ నాందీశ్రాద్ధం పితా కుర్యాదాద్యే పాణిగ్రహే బుధః । అత ఊర్ధ్వం సుతః కుర్యా దేభ్య ఏ వేత్యసా వితి ॥ సూత్రార్థ సంగ్రహకారః ॥ సత్యాం మాతరి జీవంత్యాం శేషవర్గా సమర్పయేత్ । మాతామాతామహా సంతౌ జీవంతేః పితరం యజేత్ ॥ ప్రయోగ పారిజాతే॥ జీవమానే మాతృవర్గే మాతామహ్యాది వర్జయేత్ । షట్పిండవిధినా కుర్యా త్త్రిక్షశ్రాద్ధేమహాలయే ॥ పిత్రాదిజీవనే విష్ణుః ॥ పితరి జీవతి య శ్శ్రాద్ధం కుర్యాత్ ॥ యేషాం పితాకుర్యాత్॥తేషాంకుర్యాత్॥పితరి పితామహేచజీవతి యేషాం పితామహ స్తేషాం కుర్యాత్ ॥ పితరి పితామహే ప్రపితామహేచ జీవతి నైవకుర్యాత్.॥ ఏక ద్విత్రిజీవనే పూర్వవదే వేత్యర్థః ॥ త్రిషు జీవత్సు నైవకుర్యా దితి పరిశిష్టే సూత్రార్థసంగ్రహకారః ॥ అసగోత్ర స్సగోత్రో వా య ఆచార్య ఉపాయనే । స తూపనేయపిత్రాదీ నుద్దిశ్యాభ్యు

దయుథ చ రేత్ ॥ కన్యకాయా మయం మార్గో మునిభిః పరికీర్తితః ॥ ఇత్యుక్తం యాజ్ఞికై ర్గృహ్యవిద్భి ర్వృద్ధైః పురాతనైః । తస్మాద్ధిపుత్రీ కృతపుత్రికాత్మజా మాతా మహ స్యాఖిలరిక్థహారిణః । తథాఽసురో ద్వాహితకన్యకాత్మజా స్తచ్ఛ్రాద్ధకృత్యే హ్యధికారిణ స్త్రియః॥ వృద్ధా గయాయాంచ మహాలయే కురుక్షేత్రే ప్రయాగాద్యఖిలేషు కర్మసు । మాతామహశ్రాద్ధ ఇమేఽధికారిణో భవం త్యమాదిష్వపి నేతరే సదేతి ॥ కించ ॥ స్మృత్యర్థసారే ॥ స్వపితృభ్యః పితా దద్యా త్సుతసంస్కార కర్మసు । యావద్వివాహం పుత్రస్య తావదేవహి తత్పితా । నాందీ శ్రాద్ధే పితా కుర్యా దాద్యే పాణిగ్రహే బుధః । అత ఊర్ధ్వం సుతః కుర్యా త్పితౄణాం తద్ధివై పితుః ॥ యథా జీవత్పితా నాందీ శ్రాద్ధం కుర్యా ద్విధానతః । పిత్రో ర్మాతా మహాదీనా మేష ధర్మ స్సనాతనః॥ ఏకస్మింశ్చదినే శ్రాద్ధ మే కైకం వృద్ధిసంజ్ఞికమ్ । శుభార్థీ విధివత్కుర్యా దేకస్మి న్నపి వాదినే ॥ హేమాద్రౌ ॥ నాందీముఖే వివాహేచ ప్రపితా మహ పూర్వకమ్ । నామ సంకీర్తయే ద్విద్వా నన్యత్రపితృ పూర్వకమ్॥

ఇతి యాజుష స్మార్తానుక్రమణికాయాం

నాందీముఖ విధి స్సమాప్తః. చ॥ ల॥

అథ పునస్సంధానమ్.

వధూ ముత్తరత ఉపవేశ్య స్వయం దక్షిణత ఆసీనః॥ ఆచమ్య... ఏవం...ప్రీత్యర్థం అనుగత స్యాగ్నేః పునస్సంధానాఖ్యంకర్మ కరిష్యమాణ స్తదంగత్వేన తదాదౌ శుద్ధ్యర్థం వృద్ధ్యర్థం శాంత్యర్థ మభ్యుదయార్థంచ మహాజనైస్సహ స్వస్తిపుణ్యాహావాచనం కరిష్యే॥ అదౌ నిర్విఘ్నేన పరిసమాప్త్యర్థం శ్రీమహాగణాధిపతిపూజాంకరిష్యే॥ గణాధిపతిపూజాం కృత్వా॥ తతః పుణ్యాహం వాచయిత్వా॥ పునః ప్రాణానాయమ్య॥ ఏవం గుణ...శుభతిథౌ శ్రీమాన్...గోత్ర...నామధేయః శ్రీమతః...గోత్రస్య ...నామధేయస్య మమధర్మపత్నీ సమేతస్య మమోపాత్తదురితక్షయద్వారా శ్రీపరమేశ్వర ముద్దిశ్య శ్రీపరమేశ్వరప్రీత ర్థం మమఔపాసనాంతరితదినా దారభ్య ఏతత్క్షణపర్యంతం ఔపాసనాతిక్రమణదోషనివృత్త్యర్థం వైశ్వదేవేఽంతరితే పునర్వైశ్వదేవాధికారసిద్ధ్యర్థం ప్రతిపద్ధోమేఽంతరితే పునఃప్రతిపద్ధోమాధికారసిద్ధ్యర్థం యథాశక్తిసంభవత్ప్రాయశ్చిత్తం కరిష్యే॥ పరిషద్దక్షిణాం గృహీత్వా॥ శ్లో॥ సమస్త సంపత్సమవాప్తిహేతవ స్సముత్థితాపత్కులధూమకేతవః।అపారసంసార సముద్రసేతవః పునంతు మాం బ్రాహ్మణపాదపాంసవః। అపద్ఘనధ్వాంతసహస్రభానవస్సమీహితార్థార్పణకామధేనవః। సమస్తతీర్థాంబుపవిత్రమూర్తయో రక్షంతు మాంబ్రాహ్మణపాదపాంసవః।ఆధివ్యాధిహరంనృణాం మృత్యుదారిద్ర్యనాశనమ్। శ్రీపుష్టికీర్తిదంవందే విప్రశ్రీపాదపంకజమ్ ॥ అశేషే హే పరిషన్మదీయాంవిజ్ఞాపనామవధార్యమయాసమర్పితామిమాంపరిషద్దక్షిణాం యథోక్త దక్షిణామివస్వీకృత్య॥ మమౌపాసనాంతరితదినాదారభ్య

ఏతత్క్షణపర్యంతం ఔపాసనాతిక్రమణదోషనివృత్త్యర్థం ప్రాయశ్చిత్తం తే
ఉంతరితేపునస్త్రైశ్వదేవాధికారసిద్ధ్యర్థం ప్రతిపద్ధోమే ఉంతరితేపునః ప్రతి
పద్ధోమాధికారసిద్ధ్యర్థం ప్రాయశ్చిత్తం నిశ్చిత్య ఉపదిశ్య మా మనుగృ
హ్ణంతు భవంతః॥ ఔపాసనాధికారసిద్ధి రస్త్వితి భవంతో బ్రువంతు ॥
ఔపాసనాధికారసిద్ధి రస్తు। పునః ప్రాణానాయమ్య। ఏవం...ప్రీత్యర్థం ధర్మ
పత్నీసమేతస్య మమ శరీరశుద్ధ్యర్థం స్వర్ణధాన్యాజ్యకృచ్ఛ్రాణ్యాచరిష్యే॥
శ్లో॥ స్వర్ణం పవిత్ర మమలం స్వర్ణం పాపప్రణాశనమ్। స్వర్ణం హిశంకరరం
యస్మాదత శ్శాంతిం ప్రయచ్ఛ మే॥ ఇతి స్వర్ణదానం దత్వా॥ శ్లో॥ ధన్యాం
కరోషి దాతార మిహ లోకే పరత్ర చ। యస్మా త్తస్మా చ్ఛివం మే స్యా
దత శ్శాంతిం ప్రయచ్ఛ మే॥ ఇతి ధాన్యదానం దత్వా॥ శ్లో॥ కామధే
నో స్సముద్భూతం సర్వక్రతుషు సంస్థితమ్। దేవానా మాజ్య మాహార
మత శ్శాంతిం ప్రయచ్ఛ మే॥ ఇ త్యాజ్యదానం దద్యాత్ ॥ శ్లో ॥ హిర
ణ్య గర్భ గర్భస్థం హేమబీజం విభావసోః। అనంతపుణ్యఫలద మత శ్శాం
తిం ప్రయచ్ఛ మే॥ ఇదం కృచ్ఛ్రత్రయప్రత్యామ్నాయం యథాశక్తి హిర
ణ్యం శ్రీమహావిష్ణుప్రీతిం కామయమానః తుభ్య మహం సంప్రదదే నమమ॥
ఇతి హిరణ్యదానం దద్యాత్ ॥ ఏవంగుణ...శుభతిథౌ మయా కృతై రేభి
స్స్వర్ణధాన్యాజ్యకృచ్ఛ్రై ర్భగవాన్ సర్వాత్మకః శ్రీమహావిష్ణు స్సు
ప్రీతో వరదో భూయాత్ ॥ మమ శరీరశుద్ధి ర స్త్వితి భవంతో బ్రువంతు॥
శరీరశుద్ధి రస్తు॥ ఏవం...ప్రీత్యర్థం మ మౌపాసనత్యాగదోషనివృత్త్యర్థం
తండులసహితాజ్యదానం కరిష్యే॥ తదంగత్వేన బ్రాహ్మణమభ్యర్చ్య॥ అస్మై
బ్రాహ్మణాయ శ్రీమహావిష్ణుస్వరూపాయ యజుశ్శాఖాధ్యాయినే...గో
త్రాయ...బ్రాహ్మణాయ ప్రతిగ్రహీత్రే॥ శ్రీమాన్......గోత్రః...
దాతా ధర్మపత్నీసమేతో ఉహం హోమాతిక్రమణదోషనివృత్త్యర్థం

హోమద్రవ్యదానం తుభ్యమహం సంప్రదదే న మమ॥ దైవస్య త్వా..
ప్రతిగృహ్ణాతు॥ దానసాద్గుణ్యార్థం దక్షిణాం తుభ్య మహం...న మమ॥
శ్లో॥ మాసత్రయే తు కృచ్ఛ్రం స్యాత్షణ్మాసే ద్విగుణం భవేత్। త్రిగుణం
నవమాసే తు పంచకృచ్ఛ్రాణి వత్సరే। షష్ఠప్రస్థమిదం ధాన్యం ప్రస్థత్రిక
మిదం ఘృతమ్। ఔపాసనార్థ మాఖ్యాతం వత్సరస్య మనీషిభిః॥ ఏవం
ప్రకారేణ హోమద్రవ్యదానం కుర్యాత్॥ పునః ప్రాణా నాయమ్య॥
ఏవం...శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం అనుగత స్యాగ్నేః పునస్సంధానాఖ్యం కర్మ
కరిష్యే॥ స్థండిలోల్లేఖనా ద్యగ్నిప్రతిష్ఠాపనాంతం కృత్వా॥ సమిధ మా
దాయ॥ ఓమ్॥ ఉపావరోహ జాతవేదః పున స్త్వం దేవేభ్యో హవ్యం వహా
నః ప్రజానన్। ఆయుః ప్రజాగ్ం రయిమస్మాసు ధే హ్యజస్రో దీదిహి నో
దురోణే॥ త దగ్నౌ సమిధం నిక్షిప్య॥ బహిర్గతనాశ శ్చేత్ ఉపావరోహా
ణం న కర్తవ్యమ్॥ అగ్నీంధనాదిచతుష్పాత్రప్రయోగం కుర్యాత్॥

పునస్సంధానాహుతులు.

మహో హావి హోతా, మన్నో జ్యోతి, ర్యద్దస్మిన్, త్రయస్త్రి
గ్ంశ, త్తంతుం తన్వన్, ఉద్బుధ్య స్వాగ్నే, ఉదు త్తమం, ఉద్వయం,
ఉదుత్యం, చిత్రం దేవానా, మగ్నే భ్యావర్తి, న్నగ్నే అంగిర శ్శతం, పున
రూర్జా, సహర య్యేతి చతుర్దశ శాజ్యాహుతీ ర్హుత్వా॥ పూర్వ
పరిషేచనం కృత్వా॥ స్రువేణ చతుర్గృహీతం గృహీ త్వానార్భా
యామ్॥ అయాశ్చా గ్నే ఽస్యనభిశ స్తీశ్చ సత్య మిత్త్వమయా అసి। అయ
సా మనసా ధృతో ఽయసా హవ్య మూహిషే ఽయా నో ధేహి భేషజ
మగ్నే స్వాహా॥ అయసే ఽగ్నయ ఇదమ్ న మమ॥ స్రువే ణాజ్యమాదా

ఊ॥ ఓమ్భూర్భువస్సువ స్స్వాహా॥ ప్రజాపతయ ఇదం న మమ॥
చతుర్గృహీతం గృహీత్వా॥ మహాహవిర్హోతా। సత్యహవి రధ్వర్యుః।
అచ్యుతపాజా అగ్నీత్। అచ్యుతమనా ఉపవక్తా। అనాధృష్యశ్చాప్రతిధృ
ష్యశ్చ యజ్ఞస్యాభిగరౌ। అయాస్య ఉద్గాతా। వాచస్పతే హృద్విధేనా
మన్। విధేమ తే నామ। విధేస్త్వమస్మాకం నామ। వాచస్పతిస్సోమమ
పాత్। మా దైవ్య స్తంతుశ్ఛేది మా మనుష్యః। నమో దివే నమః పృ
థివ్యై స్వాహా॥ వాచస్పతయే బ్రహ్మణ ఇదం న మమ॥ ఏకం - ద్వే -
త్రీణి - చత్వారి॥ మనో జ్యోతి ర్జుషతా మాజ్యం విచ్ఛిన్నం యజ్ఞగ్ం స
మిమం దధాతు। యా ఇష్టా ఉషసో నిమ్రుచశ్చ తాస్సందధామి హ
విషా ఘృతేన స్వాహా॥ ఉషసో నిమ్రుగ్భ్య ఇదం న మమ॥ యదస్మిన్
యజ్ఞేఽంతరగామ మంత్రతః కర్మణో వా। అనయాఽహుత్యా తచ్ఛమ
యామి సర్వం తృప్యంతు దేవా ఆవృధంతాం ఘృతేన స్వాహా॥ దే
వేభ్య ఇదం న మమ॥ త్రయస్త్రిగ్ంశత్తంతవో యే వితత్నిరే। య
ఇమం యజ్ఞగ్ం స్వధయా దదంతే తేషాం ఛిన్నం ప్రత్యేతద్దధామి స్వా
హా ఘర్మో దేవాగ్ం అప్యేతు స్వాహా॥ దేవేభ్య ఇదం న మమ॥ తంతుం
తన్వ న్రజసో భాను మన్విహి జ్యోతిష్మతః పథో రక్ష ధియా కృతాన్।
అనుల్బణం వయత జోగువామపో మను ర్భవ జనయా దైవ్యం జనగ్గ్
స్వాహా॥ అగ్నయే తంతుమత ఇదం న మమ॥ ఉద్బుధ్య స్వాగ్నే ప్రతి
జాగృహ్యేన మిష్టాపూర్తే సగ్ంసృజేథా మయంచ। పునః కృణ్వగ్గ్ స్త్వా

పితరం యువాన మన్వాతాగ్ంసీ త్వయి తంతు మేతగ్గ్ స్వాహా॥ అగ్నయే
తంతుమత ఇదం న మమ॥ ఉదుత్తమం వరుణపాశ మస్మ దవాధమం వి
మధ్యమగ్గ్ శ్రథాయ। అథా వయమాదిత్యవ్రతే త వానాగసో అదితయే
స్యామ స్వాహా॥ వరుణాయాదిత్యా యేదం న మమ॥ ఉద్వయం తమస స్పరి
పశ్యంతో జ్యోతి రుత్తరమ్ దేవం దేవత్రా సూర్య మగన్మ జ్యోతి రుత్త
మగ్గ్ స్వాహా॥ సూర్యా యేదం న మమ॥ ఉదుత్యం జాతవేదసం దేవం
వహంతి కేతవః। దృశే విశ్వాయ సూర్యగ్గ్ స్వాహా॥ సూర్యా యేదం
న మమ॥ చిత్రం దేవానా ముదగా దనీకం చక్షుర్మిత్రస్య వరుణ స్యా
గ్నేః। ఆప్రా ద్యావాపృథివీ అంతరిక్షగ్ం సూర్య ఆత్మా జగత స్తస్థుష
శ్చ స్వాహా॥ సూర్యాయేదం న మమ॥ అగ్నే ఽభ్యావర్తి న్నభిన ఆవ
ర్తస్వాయుషా వర్చసా సన్యా మేధయా ప్రజయా ధనేన స్వాహా॥ అ
గ్నయే ఽభ్యావర్తిన ఇదం న మమ॥ అగ్నే అంగిరశ్శతం తే సంత్వావృ
తస్సహస్రంత ఉపావృతః। తాసాం పోషస్య పోషేణ పునర్నో నష్టమా
కృధి. పునర్నో రయి మాకృధి స్వాహా॥ అగ్నయేఽంగిరస ఇదం న మమ॥
పునరూర్జా నివర్తస్వ పునరగ్న ఇషాయుషా। పునర్నః పాహి విశ్వత
స్స్వాహా॥ అగ్నయ ఇదం న మమ॥ సహ రయ్యా నివర్తస్వాగ్నే పిన్వ
స్వ ధారయా। విశ్వప్స్నియా విశ్వతస్పరి స్వాహా॥ అగ్నయ ఇదం న
మమ॥ స్రువేణాజ్య మాదాయ॥ సర్వప్రాయశ్చిత్తం కరిష్యే॥ ఓం భూ
ర్భువస్సువ స్స్వాహా॥ ప్రజాపతయ ఇదం న మమ॥ ద్వాదశగృహీతేన స్రు

చం పూరయిత్వా॥ ఏకం। ద్వే। త్రీణి। చత్వారి। పంచ। షట్। సప్త। అష్టౌ। నవ। దశ। ఏకాదశ। ద్వాదశ॥ ఓమ్ ॥ సప్త తే అగ్నే సమిధస్సప్త జిహ్వాస్సప్తర్షయస్సప్తధామ ప్రియాణి। సప్తహోత్రాస్సప్తధా త్వా యజంతి సప్తయోనీ రాపృణ స్వాఘృతేన స్వాహా ॥ అగ్నయే సప్తవతే ఇదం న మమ॥

అది తేఽన్వమగ్గ్‌స్థాః (ఇతి దక్షిణతః ప్రాచీనమ్)
అనుమ తేఽన్వమగ్గ్‌స్థాః (ఇతి పశ్చాదుదీచీనమ్)
సరస్వ తేఽన్వమగ్గ్‌స్థాః (ఇత్యుత్తరతః ప్రాచీనమ్)
దేవ సవితః ప్రసావీః (ఇతి సమంతం) పరిషిచ్య॥

అనేన పునస్సంధాన హోమేన భగవాన్ సర్వాత్మకః శ్రీయజ్ఞేశ్వరస్సుప్రీణాతు ఏతత్ఫలం శ్రీయజ్ఞేశ్వరార్పణ మస్తు॥

శ్లో॥ విచ్ఛిన్నవహ్నౌ స్సంధిత్వే పరిధీన్ప్రహరేన్నతు । చరుం జయాదికం కుర్యాన్న సందేహః కపర్దినా ॥ పునస్సంధానవహ్నౌ తు పరిధిప్రహరణం నహి। జయాదిహోమః కర్తవ్యోనసందేహఃకపర్దినా। ఆత్మన్యారోపణాత్పూర్వమనలే శాంతిమాగతే । పునస్సంధానవేళాయామాదౌ నోపావరోహణం । అగ్న్యాద్యాచారవిహీనో యశ్చిరకాలగతో భవేత్ ॥ పునస్సంధానవేళాయా మాదౌ నోపావరోహణమ్ । కాలశబ్దఋతుపర్యాయః॥ నాశంగతేఽగ్నౌ యంకుక్షిమధ్యేకుర్యాత్తదగ్నౌ వమనం పురస్తాత్ । బహిర్గతే నాశముపైతి వహ్నౌ సంధానమగ్నే ర్యది లౌకికేఽగ్నౌ ॥ వమనం ఉపావరోహణం॥ చతుర్థీహోమప్రభృతి త్రిరాత్రమధ్యే తు లఘుపునస్సంధానం కుర్యాత్॥

అథ తంతుమతీస్థాలీపాక ప్రయోగః.

ప్రాణానాయమ్య॥ ఏవం..ప్రీత్యర్థం పునస్సంధానాంగత్వేనాగ్ని దాధాఖ్యర్థం తంతుమతీస్థాలీపాకం కరిష్యే ॥ పత్న్యవహంతి చరుగ్గ్రక్షపయిత్వా॥ అభిఘార్య। ప్రాచీన ముదీచీనం వోద్వాస్య ప్రతిష్ఠిత మభిఘార్య ॥ ఓంభూర్భువస్సువరోం-ఓంచత్వారిశృంగాత్రయో... అత్ర మ ల్ప్యాత్రప్రయోగం కుర్యాత్॥ అగ్నే రుపసమాధానాద్యాజ్యభాగాంతే॥ తత స్స్రుచ్యుప స్తీర్య చరుమధ్యాద్ద్విరవదా యాభిఘార్య। హవిః ప్రత్యభిఘారయతి। అగ్నయే స్వాహా ॥ అగ్నయ ఇదం న మమ॥ దక్షిణాపూర్వ ముప స్తీర్య చరుమధ్యా ద్ద్వి రవదా యాభిఘార్య హవిః ప్రత్యభిఘారయతి॥ అగ్నయే తంతుమతే స్వాహా॥ అగ్నయే తంతుమత ఇదం న మమ॥పున స్స్రుచ్యుప స్తీర్య।ఉత్తరార్ధా త్సకృ త్స్విష్టకృ తేఽవదాయ ద్విరభిఘార్య।న హవిః ప్రత్యభిఘారయతి ॥ అగ్నయే స్విష్టకృతే స్వాహా॥ అగ్నయే స్విష్టకృత ఇదం న మమ ॥ ఇధ్మసన్నహనా న్యద్భి స్సగ్గ్స్పృశ్యాగ్నౌ ప్రహరతి॥ రుద్రాయ తంతిచరా యేదం న మమ॥ అథ ఉపస్పృశ్యాస్య కర్మణః హోమప్రతిష్ఠా సిద్ధ్యర్థం వృద్ధికామఃజయాది హోమం కరిష్యే॥స్రువే ణాజ్య మాదాయ॥ ఓం చిత్తం చ స్వాహా ...జయాది బ్రహ్మవిసర్జనాంతే భవత్కృతబ్రహ్మత్వదక్షిణాం + + సంప్రదదేన మమ॥...ఔపాసనం వైశ్వదేవం చ కుర్యాత్ ॥

ఔ పా స న మ్.

అథ ప్రాతరౌపాసనమ్॥ ఆచమ్య..ఏవం..ప్రీత్యర్థం శ్రీమాన్... గోత్రః + నామధేయః ధర్మపత్నీ సమేతోఽహం - శ్రీమతః... గోత్ర

స్య + నామధేయస్యమమధర్మపత్నీ సమేతస్య మమోపాత్తదురితక్షయ ద్వారా శ్రీపరమేశ్వర ప్రీత్యర్థం ప్రాతరౌపాసనంతండులైర్హోష్యామి॥ ఇతి సంకల్ప్య॥ ఓం భూర్భువస్సువరోమ్॥ చత్వారిశృంగా త్రయోఅస్య పాదా ద్వేశీర్షే సప్త హస్తాసో అస్య... విశ్వతోముఖః ॥ ప్రాఙ్ముఖాగ్నే । మమాభిముఖో భవ, సుముఖో భవ, సుప్రసన్నో భవ, వరదో భవ, యథోక్త జిహ్వయా హవిర్గృహాణ॥ ఓంభూర్భువస్సువః । ఓంతత్సవితుర్వరేణ్యం భర్గో దేవస్య ధీమహి। ధియోయో నః ప్రచోదయాత్ ॥ సోదకేన పాణినా ప్రదక్షిణ మగ్నిం పరిసమూహ్య॥ అలంకృత్య॥ అగ్నయే నమః- హుతవహాయనమః- హుతాశినేనమః- కృష్ణవర్త్మనేనమః- దేవముఖాయనమః- సప్తజిహ్వాయనమః- వైశ్వానరాయనమః- జాతవేదసేనమః॥ ఇత్యలంకృత్య॥ పరిషేచనమ్- అదితేఽనుమన్యస్వ । అనుమతేఽనుమన్యస్వ। సరస్వతేఽనుమన్యస్వ। దేవసవితః ప్రసువ॥ ఇతిసమంతంపరిషిచ్య॥ ఓంసూర్యాయ స్వాహా। సూర్యాయేదంనమమ॥ ఇతిమధ్యేఽగ్నౌ జుహోతి॥ ...... అగ్నయే స్విష్టకృతే స్వాహా॥ అగ్నయే స్విష్టకృత ఇదం న మమ॥ అగ్నే రుత్తర పూర్వదేశే జుహోతి ॥ ఓం ఓం శుభతిథా॥ ఆహుతిసంసర్గ ప్రాయశ్చిత్తార్థం వనస్పతిహోమంకరిష్యే॥ యత్రవేత్థవనస్పతే దేవానాం గుహ్యానామాని। తత్రహవ్యాని గామయస్వాహా॥ వనస్పతయఇదంనమమ॥ అదితేఽన్వమగ్గ్‌స్థాః + దేవసవితః ప్రాసావీః॥ ఉపస్థానమ్॥ అగ్నేత్వన్నో అంతమః । ఉత త్రాతా శివో భవవరూథ్యః । తం త్వా శోచిష్ఠ దీదివః । సుమ్నాయ నూనమీమహే సఖిభ్యః వసురగ్ని ర్వసుశ్రవాః । అచ్ఛానక్షిద్యుమత్తమో రయిందాః । స నో బోధి

శ్రద్ధీ హవ ముర్తుష్యాణో అఘాయత స్స మస్మాత్ ॥ హోమసాద్గు
ణ్యార్థం అనాజ్ఞాతత్రయమంత్రజపం కరిష్యే ॥ అనాజ్ఞాతం యదాజ్ఞాతం
యజ్ఞస్య క్రియతే మిథు। అగ్నేతదస్య కల్పయ త్వగ్ంహి వేత్థ యథా
తథం ॥ పురుషసమ్మితో యజ్ఞో యజ్ఞః పురుషసమ్మితః । అగ్నే తదస్య
కల్పయ త్వగ్ం హి వేత్థ యథాతథమ్॥ యత్పాకత్రా మనసా దీనదక్షా
న యజ్ఞస్య మన్వతే మర్త్యాసః । అగ్నిష్టద్ధోతా క్రతువి ద్విజానన్
యజిష్ఠో దేవాగ్ం ఋతుశో యజాతి ॥ అనేన ప్రాతరౌపాసన హో
మేన భగవాన్ సర్వదేవాత్మకః శ్రీయజ్ఞేశ్వర స్సుప్రీణాతు। శ్రీయజ్ఞేశ్వరా
ర్పణ మస్తు॥ శ్లో॥ స్వస్తి శ్రద్ధాం మేధాం యశః ప్రజ్ఞాం విద్యాం బుద్ధిం
శ్రియంబలం । ఆయుష్యం తేజ ఆరోగ్యం దేహిమే హవ్యవాహన॥యస్య
స్మృత్యా చ నామోక్త్యా తపోహోమక్రియాదిషు । న్యూనం సంపూ
ర్ణతాం యాతి సద్యో వందేతమచ్యుతమ్ ॥ మంత్రహీనం క్రియాహీనం
భక్తిహీనం హుతాశన । యద్ధుతం తు మయా దేవ పరిపూర్ణం తదస్తు
తే॥ ...... చతుస్సాగరపర్యంతం గోబ్రాహ్మణేభ్య శ్శుభం భవతు...
గోత్ర ముచ్చార్య॥ అహం భో అభివాదయే॥ బృహత్సామక్షత్రభృ
ద్వృద్ధవృష్ణియం త్రిష్టుభౌజ శ్శుభిత ముగ్రవీరం। ఇంద్ర స్తోమేన పంచ
దశేన మధ్య మిదం వా తేన సగరేణ రక్ష॥ (ఈ మంత్రము కొందఱు రక్ష
కొఱకు చెప్పుచున్నారు) అథ ప్రదక్షిణం కుర్యాత్॥ నమస్తే గార్హపత్యాయ
నమస్తే దక్షిణాగ్నయే। నమ ఆహవనీయాయ మహావేద్యై నమోనమః
కాండ ద్వయోపపాద్యాయ కర్మబ్రహ్మస్వరూపిణే। స్వర్గాపవర్గరూపాయ
యజ్ఞేశాయ నమోనమః॥ యజ్ఞేశాచ్యుత గోవింద మాధవానంత

కేశవ। కృష్ణ విష్ణో హృషీకేశ వాసుదేవ నమోఽస్తు తే॥ అహం పరస్తాదహ
మవస్తాదహం జ్యోతిషా వితమో వవార। యదన్తరిక్షం తదు మే పితా
భూదహగ్ం సూర్యముభయతో దదర్శాహం భూయాసముత్తమ స్స
మానానాం॥ బ్రాహ్మణాశీర్వాదః కర్తవ్యః॥(అగ్నిని ఆత్మారోపణము చేయు
నప్పుడు)యా తే అగ్నే యజ్ఞియా తనూ స్తయేహ్యారోహాత్మాత్మానం।
అచ్ఛా వసూని కృణ్వన్నస్మే నర్యా పురూణి। యజ్ఞో భూత్వా యజ్ఞ
మాసీద స్వాం యోనిం జాతవేదో భువ ఆజాయమానః సక్షయ ఏహి॥
ఇత్యౌపాసనమ్॥(సాయమౌపాసనమ్- అని సాయంకాలమున సంకల్పింప వలయును.)
అగ్నయే స్వాహా। అగ్నయ ఇదం నమమ॥ అగ్నయే స్విష్టకృతే స్వాహా॥
అగ్నయే స్విష్టకృత ఇదం నమమ॥ ఇతి హుత్వా॥

అథ లఘుపునస్సంధాన విధిః.

"నిఃగో్య ధాగ్యోయ మగ్ని ర్యది సమనుగతో మంథ్య" ఇత్యాది నోక్తా వహ్న్యుత్పత్తి। స్తదేనోఽపరసన ముపవాసశ్చ పత్యుశ్చపత్న్యాః। నాశేచైవాపహారే జ్వలన ముపసమాధాయ సంస్కృత్యాసర్పిశ్చాదయా శ్చ వ్యాహృతీ ద్వే హుతభుజి జుహుయా త్స్రుక్స్రువాభ్యాం క్రమేణ॥ ఆచమ్య...ఏవం...ప్రీత్యర్థం అనుగత స్యాగ్నేః పునస్సంధానాఖ్యం కర్మ కరిష్యే॥ శ్రోత్రియాగారా దగ్ని మాహృత్యాయతనే విధినాగ్నిం ప్రతిష్ఠాప్య అగ్నిం ధ్యాత్వాలంకృత్య॥ చతుష్పాత్ర ప్రయోగం కృత్వా। అదితేఽనుమన్యస్వేత్యాదిభిః పరిషిచ్య। సకృద్గృహీతం గృహీత్వా స్వార ధాయామ్॥ అయాశ్చాగ్నే స్యనభిశస్తీశ్చ సత్యమిత్త్వ మయా అసి।

అయసా మనసా ధృతోఽయసా హవ్యమూహిషేఽయానో ధేహి భేషజగ్గ్ స్వాహా॥ అయసేఽగ్నయ ఇదం (నమమ)॥ స్రువేణాజ్యమాదాయ। సర్వప్రాయశ్చిత్తం కరిష్యే॥ ఓంభూర్భువస్సువస్స్వాహా॥ ప్రజాపతయ ఇదం (నమమ)॥ ఉత్తరపరిషేచనం కృత్వా। ఔపాసనం కుర్యాత్॥

అధీతవేదస్య గృహాద్గృహీత్వానిధాయ వహ్నిం విధినాసమింధేత్। ఆజ్యంతుసంస్కృత్యసకృద్గృహీత్వాపరిస్తృతేఽగ్నౌజుహుయాదయాశ్చ॥ ప్రాయశ్చిత్తేషు హోమేషు చతుష్పాత్రప్రయోగతః। నాఘారౌచక్షుషీ చైవ ప్రణీతీధ్మం వినాకృతం। నాఘారౌ నాజ్యభాగౌచ న చేధ్మంన జయాదయః। చతుష్పాత్రప్రయోగేతు నిశ్చిత్యోక్తం కపర్దినా॥ ఏవమేవోత్తరాణి చ లఘుపునస్సంధానాని కర్తవ్యాని॥

అథ ఔపాసనవిధిః.

ముఖ్యో గౌణశ్చ విఖ్యాత ఇతి ధర్మో వ్యవస్థితః। ముఖ్యం కర్తుమశక్తానాం గౌణ ఏవ విధీయతే। ఇడాపింగళనాడీభ్యాం నిస్సార్య హృదయాంబుజాత్। తాభ్యామావాహయే ద్వహ్నిం తాభ్యాముద్వాసయేద్ధృది। అతః తానింధమాదాయ సమ్యగ్వాయుం నిగృహ్యాచ। మంత్రముక్త్వా హృత్స్థవహ్నిం వమన్నగ్నౌ వినిక్షిపేత్॥ ఉపావరోహ... దుర్గోణే॥ తదగ్నౌ సమిధం నిక్షిప్య॥ ప్రాణానాయమ్య॥ ఏవం...ప్రీత్యర్థం సాయంప్రాతరౌపాసనంతండులైర్హోష్యామి॥ ఔపాసనప్రయోగం పూర్వముక్తమ్॥

అథ షడాహుతితండులవైశ్వదేవమ్.

ఆచమ్య...ప్రీత్యర్థం సాయంప్రాతరౌపాసనహోమేషడాహుతితండులవైశ్వదేవం కరిష్యే॥ పూర్వపరిషేచనం కృత్వా॥ అగ్నయే స్వా

హా॥ అగ్నయ ఇదంనమమ ॥ విశ్వేభ్యో దేవేభ్య స్స్వాహా॥ విశ్వేభ్యో దేవేభ్య ఇదంనమమ ॥ ధ్రువాయ భూమాయ స్వాహా॥ ధ్రువాయ భూమాయేదంనమమ ॥ ధ్రువక్షితయే స్వాహా॥ ధ్రువక్షితయ ఇదంనమమ॥ అచ్యుతక్షితయే స్వాహా॥ అచ్యుతక్షితయ ఇదంనమమ॥ అగ్నయే స్విష్టకృతే స్వాహా॥ అగ్నయే స్విష్టకృత ఇదంనమమ॥ ఉత్తరపరిషేచనంకృత్వా బృహత్సామక్షత్ర + + సగరేణ రక్షః। అగ్న్యుపఘాత ప్రాయశ్చిత్తం॥ పునస్త్వాదిత్యా...కామాస్స్వాహా॥ దివానక్తం చారిభ్యో వసుభ్యో రుద్రేభ్య ఆదిత్యేభ్య ఇదంనమమ ॥ యే భూతాః ప్రచరంతి దివా నక్తం బలిమిచ్ఛంతో వితుదస్య ప్రేష్యాః। తేభ్యో బలిం పుష్టి కామో హరామి మయి పుష్టింపుష్టిపతి ర్దధాతు స్వాహా॥ దివానక్తంచారిభ్యో భూతేభ్యః ఇమం బలిం దదామి॥ పాదౌ ప్రక్షాళ్యాచమ్య। నమస్తేగార్హపత్యాయ + క్షమస్వ...శ్రీయజ్ఞేశ్వర॥ యత్కరోమి యదశ్నామి యజ్జుహోమి దదామి యత్। యత్తపస్యామి వార్ష్ణేయ తత్కరోమి త్వదర్పణమ్॥ శ్రద్ధాం మేధాం యశః ప్రజ్ఞాం విద్యాం బుద్ధిం శ్రియం బలం। ఆయుష్యం తేజ ఆరోగ్యం దేహి మే హవ్యవాహన॥ ప్రమాదాత్కుర్వతాం కర్మ ప్రచ్యవే తాధ్వరే యది। స్మరణా దేవ తద్విష్ణోః। సంపూర్ణం స్యాదితిస్మృతిః॥ ఏతస్మిన్ మూలం మృగ్యమ్॥

ఆత్మారోపణమ్.

యా తే అగ్నే యజ్ఞియా తనూ స్తయే హ్యారోహాత్మాత్మానం। అచ్ఛా వసూని కృణ్వ న్నస్మే నర్యాపురూణి। యజ్ఞో భూత్వా యజ్ఞ

మాసీద్ర స్వాం యోనిం। జాతవేదో భువ ఆజాయమాన స్సక్షయ ఏహి॥ యదా సంఛీయతే వహ్నిః ప్రాత ర్మధ్యందినేఽపి వా। తదాసాయం విజానీయా త్సాయమాహుతిపూర్వకం। ఉపావరోహ త్వార్వ మనలే శాంతి మాగతే। పునరగ్నిం ప్రతిష్ఠాప్య పున స్త్రేతి సమింధనం। ఉపావరోహణా దూర్ధ్వం శ్రూయతే సూతకద్వయం। కృత్వా చౌపాసనం సాంగ మగ్ని మాత్మని నిక్షిపేత్। నిత్య మౌపాసనే కాలే వమనంయః ప్రయత్నతః। సర్వ మౌపాసనం కృత్వాచాత్మ న్యారోపయే త్పునః।జలసంయుక్త మేతద్ధి ధారణా నిష్ఫలం భవేత్। నిర్జలం ధారణం కుర్యా త్పుత్రదారాభివృద్ధయే। హవిషాం ధారణా చ్చైవ సమారోపణపూర్వకం।తతః పశ్చాన్న కుర్వీత ధారణం నిష్ఫలం భవేత్। యాతే అగ్నే యజ్ఞియా తనూ...ఏహి॥ ఇదం జపిత్వా॥ హస్తే నాగ్నౌ ప్రతప్యచ। త్రివారం వా సకృత్కృత్వా చాత్మ న్యగ్నిం సమాపయేత్॥ స్ఫుటమంత్రం జపే ద్వాయు మాసమాప్తే ర్నిగృహ్యా చ। ఏవం త్రివార ముక్త్వాఽగ్ని తప్తహస్తం ముఖేక్షిపేత్॥

ఇతి ఆత్మారోపణమ్.

అథ శయనవిధిః.

శ్లో॥ స్వగృహే ప్రాఙ్ముఖః కుర్యాత్ శ్వాశురే దక్షిణాముఖః। ప్రత్యఙ్ముఖః ప్రవాసే చ న కదాచి దుదఙ్ముఖః। తృణే దేవాలయేచైవ పాషాణే చైవ పల్లవే। అంగణే ద్వారదేశేతు మధ్యభాగేగృహస్యచ। రిక్తభూమౌ తదా లోష్టే పార్శ్వే వోచ్ఛిష్టసన్నిధౌ। శూన్యాలయే శ్మశానే చ వృక్షమూలే చతుష్పథే। మాతా వా భగినీ వాపి తథా

చాన్య స్త్రియో౽పి వా । ఏతాసాం సన్నిధౌ నైవ న స్వపే ద్బ్రాహ్మణః క్వచిత్ ।చందనం చానులిప్యాంగే ధృత్వా పుష్పాణి దంపతీ। తాంబూలచర్వణం కృత్వా ప్రదీపే మైథునం చరేత్ । దీపే నష్టే తు య స్సంగం కరోతి మనుజో యది। యావజ్జన్మ దరిద్రత్వం సంతతే ర్నాత్రసంశయః॥

తా॥ స్వగృహంబున ప్రాఙ్ముఖుఁడై శయనింపవలయును, శ్వశురగృహంబున దక్షిణాభిముఖుఁడై శయనింపవలయును, ప్రవాసంబున ప్రత్యఙ్ముఖుఁడై శయనింప వల యును - ఉత్తరాభిముఖముగ నెప్పటికిని శయనింపఁగూడదు, తృణమునందును, దేవాలయమునందును, పాషాణమునందును, పల్లవమునందును, అంగణమునందును, ద్వారదేశమునందును, గృహమధ్యభాగమునందును, రిక్తభూమియందును, లోష్టములయందును, పార్శ్వమునందును, ఉచ్ఛిష్టసన్నిధియందును, శూన్యాలయమునందును, శ్మశానమునందును, వృక్షమూలమునందును, నాలుగుత్రోవలుగల ప్రదేశమందును, తల్లి అక్క మొదలగు స్త్రీలయొక్క సన్నిధియందును, శయనింపఁగూడదు. దంపతు లిరువురును చందనాను లిప్తదేహులై పుష్పాదులను ధరించి తాంబూలచర్వణమును జేసి చక్కఁగ దీపమును వెలింగించికొని మైథునకర్మ నాచరింపవలయును; దీపము లేకయే దంపతులు సంభోగము చేసిరేని వారి సంతానము బ్రతికి యున్నంతవఱకును దారిద్ర్యము ననుభవించును.

ఋతుస్నాతాయాం భార్యాయాం శుభే౽హని పునస్సంధానాది ఔపాసనాదికం కృత్వా ॥ రాత్రౌ శుభలగ్నే గర్భాధాన మితి కర్తవ్యమ్॥ ఆదౌ గణాధిపతి మభ్యర్చ్య॥ ఆచమ్య...ఏవంగుణ... శుభతిథౌ దంపత్యోః ఆయుర్బలాభివృద్ధ్యర్థం గర్భాధానాఖ్యం కర్మ కరిష్యమాణః ...మహాజనై స్సహ కర్మణః పుణ్యాహవాచనం కరిష్యే ॥ ఆదౌ నిర్విఘ్నేన పరిసమాప్త్యర్థం శ్రీమహాగణాధిపతిపూజాం కరిష్యే॥ గణాధిపతి పూజాం కృత్వా॥ ఓం కర్మణః పుణ్యాహం భవంతో బ్రువం త్విత్యాది పత్నీ మార్జనాంతం కుర్యాత్ । తతః వధూవరయోః నూతనవస్త్రాలంకారాది ధారయేత్॥

ఓం అర్చత ప్రార్చత॥ సుమంగలీరియం వధూరిమాగ్ం సమేత పశ్యత। సౌభాగ్యమస్యై దత్త్వా యాథాస్తం విపరేతన॥ ఇతి మంత్రముచ్చార్య తత్తద్దాతృనామ వదేత్ ॥ ఇతి వధ్వాః॥ యువం వస్త్రాణి పీవసా వసాథే యువోరచ్ఛిద్రా మంతవో హ సర్గాః। అవాతిరతమనృతాని విశ్వా ఋతేన మిత్రావరుణా సచేథే ॥ ఇతి మంత్రముచ్చార్య తత్తద్దాతృనామవదేత్ ॥ ఇతి వరస్య॥ నూతనవస్త్రాణి ధృత్వాఽఽచమ్య॥ ఏవం గుణ...శుభతిథౌ దంపత్యోః ॥ ఆయుర్వర్చోయశోబలాభివృద్ధ్యర్థం అస్యాం భార్యాయాం ప్రథమగర్భ సంస్కారద్వారా సర్వగర్భ శుద్ధ్యర్థం గర్భాధానాఖ్యం కర్మ కరిష్యే॥ ఉత్తరో వరః॥ నారికేళఫలపుష్పతాంబూలదక్షిణాదికం గృహీత్వా॥ ఆరోహోరుముపబర్హస్వ బాహుం పరిష్వజస్వ జాయాగ్ం సుమనస్యమానః। తస్యాం పుష్యతం మిథునౌ సయోనీ బహ్వీం ప్రజాం జనయంతౌ సరేతసా। ఆర్ద్రయాఽరణ్యా యత్రామంథత్పురుషం పురుషేణ శక్రః। తదేతౌ మిథునౌ సయోనీ ప్రజయాఽమృతే నేహ గచ్ఛతమ్ । అహం గర్భమదధామోషధీష్వహం విశ్వేషు భువనేష్వంతః। అహం ప్రజా అజనయం పితౄణామహం జనిభ్యో అపరీషు పుత్రాన్। పుత్రిణేమా కుమారిణా విశ్వమాయుర్వ్యశ్నుతమ్। ఉభా హిరణ్యపేశసా వీతిహోత్రా కృతద్వసూ। దశస్యంత్వాఽమృతాయ కగ్ం శమూధో రోమశగ్ం హథో దేవేషు కృణుతో దువః॥ విష్ణుర్యోనిం కల్పయతు త్వష్టా రూపాణి పిగ్ంశతు। ఆసించతు ప్రజాపతిర్ధాతా గర్భం దధాతు తే । గర్భం ధేహి సినీవా

లి గర్భం ధేహి సరస్వతి । గర్భం తే అశ్వినౌ... దేవా వాధత్తాం
పుష్కరస్రజా ।, హిరణ్మయీ అరణీ యం నిర్మన్థతో అశ్వినా। తం తే
గర్భగ్ం హవామహే దశమే మాసి సూతవే। యథేయం పృథివీ మహీ
తిష్ఠస్త్రీ గర్భ మాదధే । ఏవం త్వం గర్భ మాధత్స్వ దశమే మాసి
సూతవే। యథా పృథివ్యగ్నిగర్భా ద్యౌర్యథేన్ద్రేణ గర్భిణీ। వా
యుర్యథా దిశాం గర్భ ఏవం గర్భం దధామి తే। విష్ణోః శ్రేష్ఠేన రూ
పేణాస్యాం నార్యాం గవీన్యామ్। పుమాగ్ంసం గర్భ మాధేహి దశ
మే మాసి సూతవే। నేజమేష పరాపత సపుత్రః పున రాపత। అస్యై
మే పుత్రకామాయై గర్భ మాధేహి యః పుమాన్। వ్యస్య యోనిం ప్రతి
రేతో గృహాణ పుమాన్పుత్రో ధీయతాం గర్భే అన్తః। తం మాతా
దశమాసో బిభర్తు స జాయతాం వీరతమస్స్వానామ్। ఆ తే గ
ర్భో యోని మేతు పుమా న్బాణ ఇవ శేవధిమ్। ఆ వీరో జాయతాం
పుత్ర స్తే దశమాస్యః। కరోమి తే ప్రాజాపత్య మా గర్భో యోని
మేతు తే। అనూనః పూర్ణో జాయతా మశ్లోణో౽పిశాచధీతః। పుమా
గ్ స్తే పుత్రో నారి తం పుమా ననుజాయతామ్। యాని భద్రాణి బీజా
న్యృషభా జనయన్తి నః। తాని భద్రాణి బీజా న్యృషభా జనయన్తు
నః। తైస్త్వం పుత్రిణీ విన్దస్వ సా ప్రసూ ర్ధేనుకా భవ।
కామ స్సమృధ్యతా మహ్యా మపరాజిత మేవ మే। యం కామం
కామయే దేవ తం మే వాయో సమర్ధయ॥ ఇతి పత్నీ మభిమన్త్ర్య॥

యథాస్థాన ముపవిశ్య। గర్భాధాన ముహూర్తః సుముహూర్తోఽస్తు॥ సూర్యాదీనాం...రస్తు ॥ ఏవం...ప్రీత్యర్థం సత్సంతాన సౌభాగ్య ఫలావాప్త్యర్థం బహుసుపుత్రావాప్త్యర్థం ఫలప్రదానానికరిష్యే॥ప్రస్వాస్థనః ప్రేయం ప్రజయా భువనే శోచేష్ట। యాః ఫలినీర్యా అఫలా అపుష్పా యాశ్చపుష్పిణీః। బృహస్పతి ప్రసూతా స్తానో ముంచన్త్వగ్ంహసః॥ శ్లో॥ఫలంమనోరథఫలంప్రదదాతిసదానృణాం పుత్రపౌత్రాభివృద్ధ్యర్థమత శ్శాంతింప్రయచ్ఛమే॥ ఇదం ఫలం సతాంబూలం సదక్షిణాకం...తుభ్య మహం సంప్రదదే న మమ॥ ఏవం సర్వత్ర బ్రాహ్మణేభ్యః ఫలప్రదానాని దద్యాత్ ॥ బ్రాహ్మణాశీర్వాదః కర్తవ్యః॥ తయా సహ సంభోగం కుర్యాత్ ॥

శ్లో॥ ఋతుః స్వాభావికః స్త్రీణాం రాత్రయ షోడశ స్మృతాః। చతుర్భిరితరైస్సార్థ మహోభిస్సద్విగర్హితైః॥ తాసామాద్యాశ్చతస్రస్తు నింద్యా ఏకాదశీ చ యా। త్రయోదశీ చ శేషాస్తు ప్రశస్తా దశ రాత్రయః॥ ఇతి మనువచనాత్॥ చతుర్థీప్రభృత్యాషోడశీ ముత్తరాం యుగ్మాం ప్రజానిశ్శ్రేయస మృతుగమన మి త్యుపదిశంతి॥

ఇతి గర్భాధానమ్.

అథ పుంసవనమ్.

వ్యక్తే గర్భే తృతీయే మాసి శుభతిథౌ పుష్యనక్షత్రే పున్నక్షత్రేషు వా పత్న్యాః పుంసవనం కర్మ కరిష్య ఇతి సంకల్ప్య॥పూర్వేద్యు రాభ్యుదయికం కృత్వా పరేద్యు ర్దంపతీ మంగళస్నాతౌ భూత్వా ఆచమ్య। ఏవం...శుభతిథౌ యజమానీ సహితయజమానస్య + గోత్రోద్భ

వస్య.+ నామధేయస్య మమోపాత్తదురితక్షయద్వారా శ్రీపరమేశ్వర ప్రీత్యర్థం మమ ఆయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం అస్యాం మమ భార్యాయాం జనిష్యమాణగర్భస్య పుంరూపతాప్రాప్త్యర్థంగర్భస్థపిండశుద్ధ్యర్థంపుంసవనాఖ్యం కర్మ కరిష్యమాణః తదాదౌ శుద్ధ్యర్థం...సహ స్వస్తిపుణ్యాహావాచనం కరిష్యే॥ ఆదౌ నిర్విఘ్నేన పరిసమాప్త్యర్థం శ్రీమహాగణాధిపతిపూజాం కరిష్యే॥ గణాధిపతిపూజాం పుణ్యాహవాచనంచ కృత్వా॥ ఏవం గుణేత్యాదిశుభతిథౌ...మమ పత్న్యాః ప్రథమగర్భసంస్కారద్వారా సర్వగర్భసంస్కారార్థం పుంసవనాఖ్యం కర్మ కరిష్యే॥ ఇతి కేచిత్-సంకల్ప్య॥ ఏవం + శుభతిథౌ శ్రీమాన్ + గోత్రః + నామధేయః శ్రీమతః + గోత్రస్య + నామధేయస్య మమ ధర్మపత్నీ సమేతస్య మమోపాత్తదురితక్షయద్వారా శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం మమ ఆయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం అస్యాం మమ భార్యాయాం జనిష్యమాణగర్భస్యపుంరూపతాప్రాప్త్యర్థం గర్భస్థపిండశుద్ధ్యర్థం పుంసవనాఖ్యం కర్మ కరిష్యే॥ పత్నీందక్షిణత ఉపవేశ్య స్వయముత్తరత ఆసీనః॥[2]పునఃఆచమ్య...ఏవం పత్నీ సమేతస్య మమ పుంసవనాంగత్వే నోభయోః రక్షార్థం రక్షాబంధనంకరిష్యే॥తతః రక్షాబంధనపూజాంకృత్వా॥ విశ్వేత్తా తే సవనేషు ప్రవాచ్యా యాచకర్థ మఘవన్నింద్ర సున్వతే। పారావతం యత్పురుసంభృతం వస్వపావృణోశ్శరభా యృషిబంధవే॥ఇతి వరస్య దక్షిణకరే బధ్నాతి॥ బృహత్సామ క్షత్రభృద్వృద్ధవృష్ణియం। త్రిష్టుభౌజశ్శుభితముగ్రవీరం ఇంద్ర

1. పుంసవనమంత్రే గర్భలిప్స్యేణ॥

2. భార్యను దక్షిణముగా కూర్చుండబెట్టి తాను ఉత్తరభాగముగా గూర్చుండి ప్రాణాయామమును జేసి సంకల్పమును జెప్పి ఉదకమును స్పృశించవలయును॥

యథాస్థాన ముపవిశ్య। గర్భాధాన ముహూర్తః సుముహూర్తోఽస్తు॥
సూర్యాదీనాం...రస్తు॥ ఏవం...ప్రీత్యర్థం సత్సంతాన సౌభాగ్య ఫలా
వాప్త్యర్థం బహుసుపుత్రావాప్త్యర్థం ఫలప్రదానాఖ్యకరిష్యే॥ప్రస్వస్థ్నః
ప్రేయం షృజయా భువనే శోచేష్ట। యాః ఫలినీర్యా అఫలా అపుష్పా
యాశ్చపుష్పిణీః। బృహస్పతి ప్రసూతాస్తా నో ముంచన్త్వగ్ంహసః॥
శ్లో॥ఫలంమనోరథఫలంప్రదదాతిసదానృణాం పుత్రపౌత్రాభివృద్ధ్యర్థమత
శ్శాంతిం ప్రయచ్ఛమే॥ ఇదం ఫలం సతాంబూలం సదక్షిణాకం...తుభ్య
మహం సంప్రదదే న మమ॥ ఏవం సర్వత్ర బ్రాహ్మణేభ్యః ఫలప్రదానా
ని దద్యాత్॥ బ్రాహ్మణాశీర్వాదః కర్తవ్యః॥ తయా సహ సంభోగం
కుర్యాత్॥

శ్లో॥ ఋతుః స్వాభావికః స్త్రీణాం రాత్రయ షోడశ స్మృతాః।
చతుర్భితరై స్సార్ధ మహోభి స్సర్వసమ్మతైః॥ తాసామాద్యాశ్చతస్ర
స్తు నింద్యా ఏకాదశీ చ యా। త్రయోదశీ చ శేషాస్తు ప్రశస్తా దశ
రాత్రయః॥ ఇతి మనువచనాత్॥ చతుర్థీప్రభృత్యాషోడశీ ముత్తరాం
యుగ్మాం ప్రజానిఃశ్రేయస మృతుగమన మి త్యుపదిశంతి॥

ఇతి గర్భాధానమ్.

అథ పుంసవనమ్.

వ్యక్తే గర్భే తృతీయే మాసి శుభతిథౌ పుష్యనక్షత్రే పున్నక్ష
త్రేషు వా పత్న్యాః పుంసవనం కర్మ కరిష్య ఇతి సంకల్ప్య॥పూర్వేద్యు
రాభ్యుదయికం కృత్వా పరేద్యు ర్దంపతీ మంగళస్నాతౌ భూత్వా ఆచ
మ్య। ఏవం...శుభతిథౌ యజమానీ సహితయజమానస్య + గోత్రోద్భ

వస్య + నామధేయస్య మమోపాత్తదురితక్షయద్వారా శ్రీపరమేశ్వర ప్రీత్యర్థం మమ ఆయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం అస్యాం మమ భార్యాయాం జనిష్యమాణగర్భస్య పుంరూపతాప్రాప్త్యర్థం గర్భస్థపిండశుద్ధ్యర్థం పుంసవనాఖ్యం కర్మ కరిష్యమాణః తదాదౌ శుద్ధ్యర్థం...స్వస్తిపుణ్యాహవాచనం కరిష్యే॥ ఆదౌ నిర్విఘ్నేన పరిసమాప్త్యర్థం శ్రీమహాగణాధిపతిపూజాం కరిష్యే॥. గణాధిపతిపూజాం పుణ్యాహవాచనంచ కృత్వా॥ ఏవం గుణేత్యాదిశుభతిథౌ...మమ పత్న్యాః ప్రథమగర్భసంస్కారద్వారా సర్వగర్భసంస్కారార్థం పుంసవనాఖ్యం కర్మ[1] కరిష్యే॥ ఇతి కేచిత్- సంకల్ప్య॥ ఏవం + శుభతిథౌ శ్రీమాన్ + గోత్రః + నామధేయః శ్రీమతః + గోత్రస్య + నామధేయస్య మమ ధర్మపత్నీ సమేతస్య మమోపాత్తదురితక్షయద్వారా శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం మమ ఆయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం అస్యాం మమ భార్యాయాం జనిష్యమాణగర్భస్య పుంరూపతాప్రాప్త్యర్థం గర్భస్థపిండశుద్ధ్యర్థం పుంసవనాఖ్యం కర్మ కరిష్యే ॥ వధూం దక్షిణత ఉపవేశ్య స్వయముత్తరత ఆసీనః॥[2] పునః ఆచమ్య...ఏవం పత్నీ సమేతస్య మమ పుంసవనాంగత్వేనోభయోః రక్షార్థం రక్షాబంధనం కరిష్యే॥ తతః రక్షాబంధనపూజాంకృత్వా ॥ విశ్వేత్తా తే సవనేషు ప్రవాచ్యా యాచకర్థ మఘవన్నింద్ర సున్వతే। పారావతం యత్పురుసంభృతం వస్వపావృణోః శరభాయ ఋషిబంధవే॥ ఇతి వరస్య దక్షిణకరే బధ్నాతి॥ బృహత్సామ క్షత్రభృద్వృద్ధవృష్ణియం। త్రిష్టుభౌజః శుభితముగ్రవీరం ఇంద్ర

1. పుంసవనం వ్యక్తే గర్భే తిష్యేణ॥

2. భార్యను దక్షిణముగా కూర్చుండబెట్టి తాను ఉత్తరభాగముగా కూర్చుని ప్రాణాయామమును జేసి సంకల్పము నంజెప్పి ఉదకమును స్పృశింపవలయును॥

స్తోమేన పంచదశేన మధ్యమిదం వాతేన సగరేణరక్ష॥ వధ్వావామశేబ
ధ్నాతి॥ రక్షాబంధనముహూర్తస్సుముహూర్తోఽస్తు॥ పుగ్ంసవనంవ్యక్తే
గర్భే తిష్యేణ న్యగ్రోధస్య యా ప్రాచ్యుదీచీ వా శాఖా తత స్సవృ
షణాగ్ం తుంగా మాహృత్య సీమంతవ దగ్నేరుపసమాధానాదిఔపా
సనాగ్నిం ప్రజ్వాల్య ధ్యాత్వాఽలంకృత్య పరస్తీర్య॥అథవాలౌకికాగ్నిం
ప్రతిష్ఠాప్య॥పుంసవనహోమంకుర్యాత్॥[1] ఆచమ్య...ఏవం...ప్రీత్యర్థం
మమ ఆయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం మమ భార్యాయాం జనిష్యమాణగర్భస్య
పుంరూపతాప్రాప్త్యర్థం గర్భస్థపిండశుద్ధ్యర్థం పుంసవన హోమఙ్కరి
ష్యే॥ తదంగ మగ్ని ప్రతిష్ఠాపనం కరిష్యే॥ విధిప్రకారేణ షట్పాత్రప్ర
యోగం కుర్యాత్ ॥ ... పాత్రప్రయోగకాలే॥ శ్లో॥ ఫలద్వయేన సం
యుతం వటాంకురం దృషత్సుతౌ సుపాయనాయ వస్త్రకం క్షిపేత్సహై
వ పుంసవే॥ పవిత్రకరణాద్యాజ్యభాగాంతేఽన్వారబ్ధాయాం- ధాతాద
దాతు న ఇత్యష్టాభిర్హుత్వా॥ స్రుచా ఆజ్య మానాయ। ధాతా దదాతు
నో రయి మీశానో జగతస్పతిః। స నః పూర్ణేన వావనత్ స్వాహా॥
ధాత్రఇదంనమమ॥ ధాతా ప్రజాయా ఉతరాయ ఈశే ధాతేదం విశ్వం
భువనం జజాన-ధాతా పుత్రం యజమానాయ దాతా తస్మా ఉ హవ్యం
ఘృతవద్విధేమస్వాహా॥ ధాత్రఇదం న మమ। ధాతా దదాతు నోరయిం
ప్రాచీం జీవాతు మక్షితాం। వయం దేవస్య ధీమహి సుమతిగ్ం సత్యరా

1. ఔపాసనాగ్ని నిజ్వాలచేసి ధ్యానించి అలంకరించి పరిస్తరణలు చేసి పాత్రాసాదన కాలమందు రెండుపండ్లుగల మర్రిచిగురును సన్నికల్లు పాత్రరములను వస్త్రమునుగూడా నాసాదించి ఆజ్యభాగాంతకర్మనుచేసి పత్నియనుసరించియుండగా "ధాతాదదా" అనునవి మొదలగు నెనిమిదిహోమములను చేయవలెను.

ధస్థస్స్వాహా॥ ధాత్ర ఇదం నమమ॥ ధాతా దదాతు దాశుషే వసూని
ప్రజాకామాయ మీఢుషే దురోణే। తస్మై దేవా అమృతాః సంవ్యయం
తాం విశ్వేదేవాసో అదితి స్సజోషాః స్వాహా॥ ధాత్రఇదం నమమ॥
యస్త్వా హృదా కీరిణా మన్యమానోమర్త్యం మర్త్యో జోహవీమి। జాత
వేదో యశో అస్మాసు ధేహి ప్రజాభి రగ్నే అమృతత్వ మశ్యాగ్
స్వాహా॥ అగ్నయే జాతవేదస ఇదం న మమ॥ యస్మై త్వగ్ం సుకృతే
జాతవేద ఉలోక మగ్నే కృణవ స్స్యోనం। అశ్వినగ్ం స పుత్రిణం వీర
వంతం గోమంతగ్ం రయి న్నశతే స్వస్తిస్వాహా॥ అగ్నయే జాతవేదస
ఇదం నమమ॥ త్వే సు పుత్ర శవసోఽవృత్రన్ కామకాతయః। న త్వా
మింద్రాతిరిచ్యతే స్వాహా॥ ఇంద్రాయపుత్రిణ ఇదం నమమ॥ ఉక్థఉక్థే
సోమ ఇంద్రం మమాద నీథేనీథే మఘవానగ్ం సుతాసః। యదీగ్ం
సబాధః పితరం న పుత్రా స్సమానదక్షా అవసే హవంతే స్వాహా॥
ఇంద్రాయ మఘవత ఇదం న మమ॥

ఇధ్మసన్నహనా న్యద్భి స్సగ్గ్స్ప శ్యాగ్నౌ ప్రహరతి॥అగ్నయ
ఇదంనమమ॥ రుద్రాయ తంతిచరాయేదం(నమమ)॥ అపఉపస్పృశ్య॥
అస్య కర్మణః హోమప్రతిష్ఠాసిద్ధ్యర్థం వృద్ధికామః జయాదిహోమం
కరిష్యే॥ స్రువే ణాజ్య మాదాయ ఓం చిత్తంచ స్వాహా...జయాదిబ్ర
హ్మవిసర్జనాంతే భవత్కృతబ్రహ్మత్వదక్షిణాం తుభ్య మహంసంప్రదదే
నమమ॥ [1] అనవస్నాతయా కుమార్యా దృషత్పుత్రే దృషత్పుత్రేణ వట

జయాదిహోమమును జేసి స్విష్టకృద్ధోమమును పరిధిప్రహరణమును సంస్రావమును
జేసి అవాజ్ఞాతాదిపరిషేచ నాంతకర్మను జేయవలయును॥

శుంగాం పేషయిత్వా వస్త్రేణ పరిస్రావ్య అపరేణాగ్నిం ప్రాఙ్ముఖముత్తా
నాం నిపాత్య-పుగ్ంసవన మసీతి యజుషా అంగుష్ఠేన దక్షిణే నాసికా
చ్ఛిద్రే రసం నినయేత్-పుగ్ంసవన మసి। సాత మాగర్భా గ్గిర। త్యాః
శోవాచయిత్వా-అభిష్ట్వే త్యభిమృశ్య-అభిష్ట్వాహం దశభి రభిమృశామి
దశమాస్యాయ సూతవే। యథైవ సోమః పవతే యథా సముద్ర ఏజతి
ఏవం తే గర్భ ఏజతు। సహ జరాయుణా నిష్క్రామ్య। ప్రతితిష్ఠత్వాయుః
బ్రహ్మావర్చసి యశసి వీర్యే౽న్నాద్యే। దశ మాసాంఛ్ఛయానో ధాత్రా
హి తథా కృతం। ఐతు గర్భో అక్షితో జీవో జీవంత్యాః॥ ఆయమనీ
త్యనయత గర్భ మాపో దేవీ సరస్వతీః॥ ఇత్యభిమృశ్య తిలదే౽వపద్య
స్వేతి ద్వాభ్యా ముపోత్థేత్-తిలదే౽వపద్యస్వ న మాగ్ంసమస్తి నోదకం
స్థవిత్ర్యవపద్యస్వ న మాగ్ంసేషు న స్నావసు న బద్ధ మసి మజ్జసు। నిరైతు
పృశ్ని శేవలగ్ం శునే జరాయ్వత్తవే- ఇత్యుపోత్థేత్-బ్రాహ్మణేభ్యో
యథాశక్తి హిరణ్యం దద్యాత్॥ బ్రాహ్మణాన్ భోజయేత్॥ తతః బ్రా
హ్మణాశీర్వాదః॥ శ్లో॥ [1] పరిస్రావ్యచ వస్త్రేణ వధూంతద్వ న్నివేశయేత్
తత్రోత్తానాం నిహత్యైనాం దక్షిణాంగుష్ఠతో రసం। దక్షిణే నాసికా
చ్ఛిద్రే తం పుంసవనమంత్రతః॥ నినయేత్సా వధూః పశ్చాత్పుమాంసం
జనయ త్యథ। అన్వారభ్యవధూం పూర్వం హోమమస్సమంతవద్య వేత్
ప్రహాగోపి చ సంస్రావో విశేష ఇతి సంస్మృతః॥ చంద్రచూడీయే।

---

1. హోమమును చేసి రజస్వలగాని స్త్రీచే మఱిపండును నూరించి వస్త్రములో నుంచి గర్భిణీస్త్రీని పరుండబెట్టి దక్షిణనాసికా రంధ్రములో పిడిచేతి । బొటనవేలుచే వీ ప్రయోగములోనుండు మంత్రము చెప్పి పిడుచవలెనుము ॥

ద్వితీయే చ తృతీయే వా మాసి పుంసవనం భవేత్ ॥ వ్యక్తే గర్భే భవే
త్కార్యం సీమంతేన సహాథవా ॥ [1] [2]

ఇతి పుంసవనమ్.

అథ క్షిప్రపుంసవనమ్.

వధూం దక్షిణత ఉపవేశ్య స్వయ ముత్తరత ఆసీనః ప్రాణా నా యమ్య-ఏవం...ధర్మపత్నీ సమేతోఽహం క్షిప్రపుంసవనాఖ్యంకర్మ కరిష్యే॥ క్షిప్రపుంసవన మనాప్రీతేన శరావే గాన్ముస్రోతస ముదక మాహృత్య పత్తస్తూర్యంతీం నిధాయమూర్ధని చోష్యంతీ ముత్తరేణ యజుషాభిమృశ్య - అభిష్ట్వాహం దశభి రభిమృశామి దశమాస్యాయ సూతవే-హస్తాభ్యాంమూర్ధానమభిమృశ్య । ఏతాభిరద్భి రుత్తరాభిరవో క్షేత్ - యథైవ సోమః పవతే యథా సముద్ర ఏజతి ఏవం తే గర్భ ఏజతు।సహాజరాయుణా నిష్క్రమ్య-ప్రతితిష్ఠత్వాయుషి బ్రహ్మవర్చసి యశసి కీర్త్యేఽన్నాద్యే - దశమాస్యాగర్భ శయానో ధాత్రాహి తథా కృతమ్ - ఐతు గర్భో అక్షితో జీవో జీవంత్యాః ఆయుష్మదీర్యమయత్ర గర్భ మాపో దేవీ స్సరస్వతీః॥ యది జరాయు న పతే దేవంవిహితాభి రేవాద్భిరుత్తరాభ్యా మవోక్షేత్ - తిలదేఽవపద్యస్వ నమాంసమసి

---

1. అనవస్నాతయా కుమార్యా ద్రవతన్త్రేణ పేషయిత్వా పరిస్థాప్యాఖరజాగ్ని పార్శ్వచీమత్రా నాంనిపాత్యోక్తిరేణ యజుషాంగుష్ఠేన దక్షిణే నాసికాచ్ఛిద్రే సిఞ్చతి ॥

2. స్త్రీగర్భస్య యాపార్శ్వమ్యదీచీవారాభారతః సవిపారాం శృంగామావార్యక ప్రతిష్ఠితాగ్ని ఉపసమాధానాది॥ (పుమాంసమనయతి॥)

నోదలం స్థవి త్ర్యావపద్యస్వ్యాన మాంగంసేషు న స్నావస్తు న బద్ధ మసి
మజ్జసు - నిరైత్తుపక్షిన్న శేవలగంశుసే జరాస్యుత్తవే॥ శ్లో ॥ అనాశ్రిత
శరావేణ చానుస్రోతసమాహరేత్ । జలంపత్త స్తుతూర్యంతీం నిధా
యాద్భిః ప్రసేచయేత్ ॥ సూత్రార్థసంగ్రహకారోఽపి ॥ శ్లో॥క్షిప్రప్ర
సూత్యర్థమిహహా చానాశ్రితేన చాతపాళితనూతనేన । క్వచిన్మనాక్ఛాళన
వర్జితేన గ్రాహ్యాం। హ్యనుస్రోతస మంభఏతత్ । తతః పరం బ్రాహ్మణ
భోజనంచ కృత్వాశిషో వాచన మాచరేయుః। ఔపాసనాగ్నావేకార్యే
హి సీమంతకపుంసవనాఖ్యే- గర్భిణీశోషపరిహారార్థం సద్యః కుంభకార
గృహా దానీతే నానాశ్రితేన అప్రతపాళితేనన వేనశరావేణఅనుస్రోతసం
స్రోతసోఽనులోమ ముదక మాహృత్యానీయ ప్యత్త్తస్యాః పాదయోః
మూలేతూర్యంతీ మధః పుష్పికాఖ్యా మోషధీం నిధాయ తథా ఉదక
మపి తత్రైవ విన్యస్య శోష్యంతీంప్రసవపీడాయాశ్శుష్యమాణాంస్త్రియ
మభిమృశేత్ ।తస్యాః మూర్ధానం హస్తాభ్యా మభిమృశే దిత్యర్థః॥

ఇతి క్షిప్రపుంసవనమ్.

అథ సీమంతోన్నయనమ్.

సీమంతోన్నయనం ప్రథమేగర్భే చతుర్థేమాసి
బ్రాహ్మణా న్భోజయిత్వా.

ప్రథమే గర్భే చతుర్థే మాసిషష్ఠేఽష్టమేవా శుభేఽహని
దంపతీ మంగళస్నాతౌ భూత్వా॥ ఏవంగుణ......శుభతిథౌ ధర్మపత్నీ
సమేతోఽహం మమధర్మపత్న్యాం ప్రథమగర్భ సంస్కార ద్వారా
సర్వగర్భశుద్ధ్యర్థం సీమంతోన్నయనం కర్మ కరిష్య మాణః తదా

దా శుద్ధ్యర్థం...సహ స్వస్తి పుణ్యాహవాచనం కరిష్యే॥ -ఆదౌ నిర్విఘ్నేన పరిసమాప్త్యర్థం శ్రీమహాగణాధిపతిపూజాంకరిష్యే॥గణాధి పతిపూజాం పుణ్యాహవాచనంచ కృత్వా॥ వధూం దక్షిణత ఉపవేశ్య స్వయ ముత్తరత ఆసీనః॥ ఆచమ్య ॥ ఏవం...ప్రీత్యర్థం - మమ భార్యా యాం జనిష్యమాణ సర్వగర్భాణాం బీజగర్భ సముద్భవైనోనిబర్హణ ద్వారా ప్రతిగర్భసంస్కారాతిశయద్వారా శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థంసీమం తోన్నయనం కర్మ కరిష్యే॥

పునః ప్రాణానాయమ్య ఏవంగుణ...పత్నీ సమేతోఽహం సీమం తోన్న యనాంగత్వేనోభయోః రక్షార్థం రక్షాబంధనంకరిష్యే॥ రక్షా బంధన పూజాంచకృత్వా ॥ విశ్వేత్తా తే సవనేషు ప్రవాచ్యా యాచకర్థ మఘవన్నింద్రసున్వతే। పారావతం యత్పురుసంభృతం వస్వపావృణో శ్శరభాయర్షిబంధవే॥ ఇతి వరస్య దక్షిణకరే బధ్నాతి ॥ బృహత్సా మక్షత్రభృద్వృద్ధవృష్ణియం త్రిష్టుభౌజ శ్శుభిత ముగ్రవీరం। ఇంద్రస్తో మేన పంచదశేన మధ్య మిదం వాతేన సగరేణ రక్ష॥వధ్వా వామకరే బధ్నాతి. ॥ రక్షాబంధనముహూర్తస్సుముహూర్తోఽస్తు॥ ఏవం...ప్రీత్య ర్థం సీమంతోన్నయనాంగత్వేన ఆభ్యుదయికం కర్మకరిష్యే॥ తదంగత్వేన బ్రాహ్మణపూజాం కరిష్యే॥ శ్రీమహావిష్ణుస్వరూపస్య బ్రాహ్మణస్యఇద మాసనం - ఇదంపాద్యం ॥ శ్లో.॥ నమోఽస్త్వనంతాయ సహస్రమూ ర్తయే। సహస్రపాదాక్షిశిరోరుబాహవే। సహస్రనామ్నే పురుషాయ శాశ్వతే। సహస్రకోటీయుగధారిణేనమః॥ శ్రీమహా... అయంవోగంధః- సుగంధః ॥ అలంకారార్థా ఇమే అక్షతాః సంత్వక్షతాః ॥ సకలారా ధనైః స్వర్చిత మస్తు॥ ఓంభూర్భువ + ప్రచోదయాత్ ॥.........శ్రీమహా

విష్ణుస్వరూపాయ బ్రాహ్మణాయాభ్యుదయికప్రత్యామ్నాయం యథా శక్తిహిరణ్యం తుభ్యమహం సంప్రదదే న మమ॥ బ్రాహ్మణాన్ భోజయిత్వాశిషో వాచయిత్వా॥ తదంగ...కర్మణః పుణ్యాహం వాచయిష్యే॥ ఓం కర్మణః పుణ్యాహం భవంతో బ్రువంత్విత్యాది పత్నీ మార్జనాంతం కుర్యాత్॥ పునః ప్రాణానాయమ్య...ఏవం ... ప్రీత్యర్థం మమ ధర్మపత్న్యాం ప్రథమగర్భసంస్కారద్వారాసర్వగర్భసంస్కారార్థంసీమంతహోమం కరిష్యే॥ ఔపాసనాగ్నౌ హోమం కుర్యాత్॥ అథవా లౌకికాగ్నౌ హోమం కుర్యాత్॥ బ్రాహ్మణైస్సహ స్థండిలోల్లేఖనాద్యగ్ని ప్రతిష్ఠాపనాంతం కురాత్॥ పట్పాత్రప్రయోగః॥శ్లో॥ యవాన్వ్రీహీన్ తిలాన్ సపుంజాం గ్లప్సం యవానామపిబంధనంచ।ఏతాని సీమంతవిధౌ ప్రయుంజ్యాత్పాత్రాణి సాకం ఖలు మాను షాణి॥ పవిత్రకరణాద్యాజ్యభాగాంతే న్వారబ్ధాయాముత్తరా ఆహుతీర్హుత్వా॥ ధాతా దదాతు నోరయిమితి చతస్రో యస్త్వా హృదా కీరిణేతి చతస్రః ఇత్యష్టాజ్యాహుతీర్హుత్వా॥స్రువేణాజ్యమాదాయ॥ ధాతా దదాతు నో<u>ర</u>యి మీశానో జగతస్పతిః। సనః పూర్ణేన వావనత్ స్వాహా॥ ధాత్ర ఇదం న మమ॥౧॥ ధాతా ప్రజాయా ఉత రాయ ఈశే ధాతేదం విశ్వం భువనం జజాన-ధాతా పుత్రం యజమానాయ దాతా తస్మా ఉ హవ్యం ఘృతవ ద్విధేమ స్వాహా॥ ధాత్ర ఇదం న మమ॥౨॥ ధాతా దదాతు నో రయిం ప్రాచీం జీవాతు మక్షితాం। వయం దేవస్య ధీమహి సుమతిం సత్యరాధసః స్వాహా॥ ధాత్ర ఇదం న మమ॥ ౩॥ ధాతా దదాతు దాశుషే వసూని ప్రజాకామాయ మీఢుషే దురోణే తస్మై దేవా

ఱమృత్యో హవ్యమాయుస్తాం విశ్వే దేవాస్తో అదితి స్సజోషాః స్వాహా
ధాత్ర ఇదంనమమ॥ ర॥ యస్త్వా హృదా కీరిణా మన్యమానో మర్త్యో
మర్త్యం జోహవీమి। జాతవేదో యశో అస్మాసు ధేహి ప్రజాభిరగ్నే అమృ
తత్వమశ్యాగ్ం స్వాహా॥ అగ్నయే జాతవేదస ఇదంనమమ॥ ౫॥ యస్మై
త్వగ్ం సుకృతే జాతవేద ఉ లోక మగ్నే కృణవ స్స్యోనం అశ్వినగ్ం
సపుత్రిణం వీరవంతం గోమంతగ్ం రయిన్నశతే స్వస్తి స్వాహా॥ అగ్నయే
జాతవేదస ఇదంనమమ॥ ౬॥ త్వే సు పుత్ర శవసోఽవృత్రన్ కామకా
తయః। న త్వామింద్రాతిరిచ్యతే స్వాహా॥ ఇంద్రాయ పుత్రిణ ఇదం
నమమ॥ ౭॥ ఉక్థ ఉక్థే సోమ ఇంద్రం మమాద। నీథేనీథే మఘవానగ్ం
సుతాసః। యదీగ్ం సబాధః పితరం న పుత్రాస్సమానదక్షా అవసే
హవంతే స్వాహా॥ ఇంద్రాయ మఘవత ఇదంనమమ॥ ౮॥ ఇధ్మసన్న
హనాన్యద్భి స్సగ్గ్స్పృశ్యాగ్నౌ ప్రహరతి॥ అగ్నయ ఇదం న మమ॥
రుద్రాయ తంతిచరా యేదం న మమ॥ అప ఉపస్పృశ్య॥ అస్య కర్మణః
హోమప్రతిష్ఠాసిద్ధ్యర్థం వృద్ధికామః జయాది హోమం కరిష్యే॥ స్రువే
ణాజ్య మాదాయ॥ ఓం చిత్తం చ స్వాహా......జయాది బ్రహ్మ విసర్జ
నాంతే భవత్కృత బ్రహ్మత్వ దక్షిణాం తుభ్య మహం సంప్రదదే నమమ॥

అత్ర షట్పాత్ర ప్రయోగ కాలే॥ శ్లో॥ యవా.........హోమమహాని॥

{ ఈ సీమంత కర్మయందలి పాత్రాసాదనము చేయునప్పుడు, యవాంకురములను
ఏదుపందిముల్లును మేడికొమ్మను యవాంకురములను కట్టి
త్రాడుకూడ నాసాదించవలయును. }

సూ॥ అశిపోషా చల్యుశా॥ సూ॥ అగ్నిరుపసమాధాపాది॥

అపరే ణాగ్నిం ప్రాచీ ముపవేశ్య॥ త్రేణ్యా శలల్యా త్రిభి ర్దర్భపుంజీలై శ్శలాలుగ్లప్సేన ఔదుంబర శాఖయాచ। వ్యాహృతిభీ రాకా మహా మితి చ పురస్తా న్నాభే రూర్ధ్వగ్ం సీమంత మున్నయతి। తత స్సుముహూర్తే అపరేణాగ్నిం * ప్రాఙ్ముఖీం జాయా ముపవేశ్య స్వయం తు ప్రత్యఙ్ముఖః త్రేణ్యా శలల్యేత్యాదిద్రవ్యాణి యుగప ద్గృహీత్వా తై రేవ నాభిప్రదేశ మారభ్యోర్ధ్వం శిరఃకేశమధ్యస్థసీమంతరేఖాంత మున్నీయ తత్పం

* క్రియ। శుభముహూర్తమునందు పత్నిని అగ్నికి పడమరవైపు ప్రాఙ్ముఖము గాగూర్చుండబెట్టి తాను పశ్చిమముఖుడయియుండి వ్యాహృతులను "రాకామహం" "యాస్తేరాకే," అనుమంత్రములను చెప్పి ఏదుబందిముల్లును గూడు దర్భకట్టలను మేడికొమ్మతో చేర్చి వక్కమారుగ్రహించి నాభిప్రదేశము మొదలు పాపిటవఱకు నూర్ధ్వముగా బొందించి పడమరవైపు పారవేసి ఉదకమును స్పృశించవలయును.

క్రియ। "యౌగంధరిరేవ" అనుమంత్రముచే సాల్వదేశస్థులకు వీణాగానమును చేయువారిని నియమించవలయును. "సోమఏవనో రాజా" అనుమంత్రముచే నితరదేశీయులగు బ్రాహ్మణులకు వీణాగానమును నియోగించవలయును. "సోమానో రాజా" అనుమంత్రముచే నితరదేశీయులగు క్షత్రియవైశ్యులకు వీణాగానము చేయించవలయును

"అంకురితామ్" ప్రగ్రథతాం నధ్వాశ్శిరస్యబధ్నాతి॥

క్రియ। యవాంకురములను పత్ని శిరస్సునందు కట్టవలయును "నక్షత్రోదయ పర్యంతము వాఙ్నియముచేసి నక్షత్రోదయ మయిన తరువాత వత్సననుసరించియుండి వ్యాహృతులను జపించి వాఙ్నియమమును విడువవలయును.

సూ॥ అపరేణాగ్నింప్రాచీముపవేశ్య త్రేణ్యాశలల్యాత్రిభిర్దర్భ పుఞ్జీలైశ్శలాలుగ్లప్సేనౌదుంబరేణోర్ధ్వంసీమంతమున్నయతివ్యాహృతిభిరుత్తరాభ్యాంచ.

సూ॥ గాయతమితి వీణాగాథినౌ సంశాస్తి॥

ఉత్తరయోః పూర్వాసాల్వానామ్॥

బ్రాహ్మణా వామితరాసాంనదీనిర్దిశేద్యస్యాంవసన్తి

సూ॥ యవాన్విరూఢానాబధ్య వాచం యచ్ఛత్యానక్షత్రేభ్యః

ఉదితేషు నక్షత్రేషుప్రాచీముదీచీం వాదిశముపనిష్క్రమ్య వత్సమన్వారభ్య వ్యాహృతీః జపిత్వావాచం విసృజతే.

సూ॥ ఆశ్వత్థో గాత్రే న్యగ్రధారయాయుక్తరో అపాంతిపాలశాః॥

జం ప్రతీచీనం నిరస్యాఽప ఉపస్పృశేత్ ॥ భూః-భువః-సువః-రాకా
మ్మహాగ్ం సుహవాగ్ం సుష్టుతీ హువే శృణోతు నస్సుభగా బోధతు
త్మనా-సీవ్యత్వపస్సూచ్యాచ్ఛిద్యమానయాదదాతు వీరగ్ం శతదాయ
ముక్థ్యం- యాస్తే రాకే సుమతయస్సుపేశసో యాభిర్దదాసి దాశుషే
వసూని। తాభిర్నో అద్య సుమనా ఉపాగహి సహస్రపోషగ్ం సుభగే రరా
ణా। ప్రతీచీనం నిరస్యాఽపఉపస్పృశ్య-గాయత మితివీణాగాథినా సగ్ంశా
స్త్యుత్తరయోః పూర్వా సాల్వానాం। యౌగంధరి రేవ నో రా జేతి
సాల్వీ రవాదిషుః। వివృత్తచక్రా ఆసీనా స్తీరేణ యమునే తవ। బ్రాహ్మ
ణానా మితరా-సోమ ఏవ నో రా జేత్యాహు ర్బ్రాహ్మణీః ప్రజాః॥ వివృ
త్తచక్రా ఆసీనా స్తీరే ణాసౌ తవ-నదీనిర్దేశశ్చ యస్యాం వసంతి - యు
వా న్విరూఢా నాబధ్య అంకురితాన్ తస్సుప్రగ్రథితాన్ వధ్వా శ్శిర స్యా
బధ్నాతి-వాచం యచ్ఛ త్యానక్షత్రేభ్య-ఉదితేషు నక్షత్రేషు ప్రాచీ
ముదీచీం వా దిశ ముపనిష్క్రమ్య వత్స మన్వారభ్య వ్యాహృతీ శ్చ
జపిత్వా వాచం విసృజేత్ ॥ శ్లో॥ అన్వారభ్య తదా వత్సం వ్యాహృతీ
శ్చ జపే దథ। విసృజేత పున ర్వాచం భుంజీత సహ బంధుభిః॥ అతిక్రా
మతి కాలశ్చే ద్ద్విజః పుంసువనస్య తు ॥ సీమంతోన్నయనే ప్రాప్తే ప
శ్చాత్పూర్వం సమాపయేత్ ॥ యస్మిన్ కాలే సీమంతోక్తచతుర్థమా
సాదికాలే సీమంతం పుంసువనం చ కరోతి। తదాస్య కాలబలవత్తరేణ
సీమంతం కృత్వా పశ్చా త్పుంసువనం కుర్యాత్। న శ్వోకదినే। తత్రాప్యే
కస్మిన్నహ న్యేవ కుర్యా చ్చే త్తదా వాచం యచ్ఛ త్యానక్షత్రేభ్య
ఇతి వచనబలా త్పూర్వం పుంసువనం పశ్చాత్సీమంతం చ కుర్యాత్ ॥ శ్లో॥

సీమంతోన్నయనం కర్మ యస్మిన్నేకదినే భవేత్ । తత్ర పుంసువనం చేత్తు పూర్వా పుంసువనక్రియా॥ ఏకస్మిన్ దివసే చేత్తు యుగపద్గర్భకర్మణీ తత్ర పుంసువనం పూర్వం పశ్చాత్సీమంత మాచరేత్॥ సత్యవ్రతః॥ స్త్రీ యదా కృతసీమంతా ప్రసూయేత కథంచన।గృహీతపుత్రా విధివత్పున స్సంస్కార మర్హతి॥

ఇతి యాజుషస్మార్తానుక్రమణికాయాం

ఇతి సీమంతప్రయోగస్సమాప్తః.

అథ ముఖావలోకనమ్.

దేశకాలౌ సంకీర్త్య॥ అథ ముఖావలోకనవిధిం వ్యాఖ్యాస్యామః. పుణ్యాహే దంపత్యోశ్చంద్రతారాబలాన్వితే పూర్వాహ్ణే దంపతీ మంగళస్నాతౌ భూత్వా॥ శుక్లాంబరధర...ఏవంగుణ...శుభతిథౌ శ్రీమాన్ + గోత్రః + నామధేయః ÷ శ్రీమతః × గోత్రస్య + నామధేయస్య + మమధర్మపత్న్యాః అశ్వినీనక్షత్రే ప్రథమచరణే యుక్తగండే పుత్రపుత్రికాజననేన ఆవయోః సకలగండదోషపరిహారార్థం జాయాపత్యోశ్శిశోశ్చ త్రయాణా మాయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం శాంతి ముఖావలోకనపూర్వకం గృహముఖాఖ్యం కర్మ కరిష్యమాణ స్తదంగత్వేన తదాదౌ శుద్ధ్యర్థం.. సహస్వస్తిపుణ్యాహవాచనం కరిష్యే॥ ఆదౌ నిర్విఘ్నేన పరిసమాప్త్యర్థం శ్రీమహాగణాధిపతిపూజాం కరిష్యే॥ గణాధిపతిపూజాంచ కృత్వా॥ పున స్సంకల్ప్య॥ ఏవం...శుభతిథౌ...మమ ధర్మపత్న్యాః అశ్వినీనక్షత్రే ప్రథమచరణే యుక్తగండే పుత్రపుత్రికాజననేన ఆవయోః సకలగండదోష పరిహారార్థం జాయాపత్యోశ్శిశోశ్చ త్రయాణా మాయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం మమ కుమారస్య ముఖావలోకనాఖ్యం కర్మక

రిష్యే॥గంధపుష్పాద్యై రలంకృత్య॥ స్వర్ణయుక్తం కాంస్యపాత్రం గోఘృ
తపూరితం తండులేషు నిధాయ॥అంతఃపటలంకృత్వా(తెరపట్ట పలయును.)...
రూపగ్ం రూపం ప్రతిరూపో బభూవ-త దస్యరూపం ప్రతిచక్షణాయ-
ఇంద్రో మాయాభిః పురురూప ఈయతే। యుక్తా హ్యస్య హరయ శ్శ
తాదశ॥ముఖావలోకన ముహూర్త స్సుహూర్తోఽస్తు॥ ఏవం ముఖావలో
కనంకృత్వా॥ పాదౌ ప్రక్షాళ్యాచమ్య॥ నిరీక్షితాజ్యదానం కరిష్యే। ఇతి
సంకల్ప్య॥ ప్రతిగ్రహీతారం బ్రాహ్మణ మభ్యర్చ్య॥ యాఽలక్ష్మీ ర్యచ్చ
మే దౌస్థ్యం సర్వాఙ్గేషు వ్యవస్థితం। తత్సర్వం శమ యాజ్య త్వం
శ్రియం పుష్టిం చ వర్ధయ॥ నిరీక్షితాజ్యం సదక్షిణాకం సతాంబూలం
బ్రాహ్మణాయ దద్యాత్॥ నిరీక్షితాజ్యం కేచిత్ శివాలయే దీపారాధనం
కుర్వంతి॥ తతః పుణ్యాహవాచనం గ్రహపూజాం చ సమాప్య-తత్తద్దో
షదానాదికం యథావిధి శాంతిం కుర్యాత్॥ (స్త్రీజననమైన) పుత్రికాజ
ననేన ఆవయో రితిసంకల్ప్య। అథ రజస్వలాదోషే సంకల్పవిధిః॥ మమ
ధర్మపత్న్యాః...నక్షత్రే... చరణేయుక్తగండే ప్రథమరజోదర్శనేన
ఆవయోః సకల గండదుదోష పరిహారార్థం మ మాయుష్యాభి
వృద్ధ్యర్థం ముఖావలోకనాఖ్యం కర్మ కరిష్యే॥ ఇతి సంకల్ప్య। పూర్వో
క్త ప్రయోగానుసారేణ ముఖావలోకనం కుర్యాత్॥

ఇతి యాజుస్స్మార్తానుక్రమణికాయాం-
ముఖావలోకనం సమాప్తమ్.

అథ శాంతి పీఠికా.

అథా గణాధిపతి మభ్యర్చ్య॥ తతః మండపతోరణం కృత్వా తతః పుణ్యాహం వాచయిత్వా॥ ఆచమ్య...ప్లవంగున...శుభతిథౌ శ్రీమాన్...గోత్రః...నామధేయః శ్రీమతః...గోత్రస్య...నామధేయస్య మమ ధర్మపత్న్యాః...నక్షత్రే...చరణే, యుక్తగండే పుత్రీజననే, అవరోహ సకలగండదుర్దోష పరిహారార్థం జాయాపత్యోః శిశోశ్చ గ్రహాణామాయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం...నక్షత్రపూర్వక మాదిత్యాది నవగ్రహదేవతా ఉద్దిశ్య నక్షత్రపూర్వకమాదిత్యాది నవగ్రహదేవతా ప్రీత్యర్థం మమజన్మరాశివశాత్ నామరాశివశాత జన్మనక్షత్రవశాత్ నామనక్షత్రవశాత్ జన్మలగ్నవశాత్ నామలగ్నవశాత్ జన్మాంశవశాత్ నామాంశవశాచ్చ మహాదశాదివశాత్ షడ్బలవేధవశాత్ - గోచారవేధవశా ద్వామవేధవశాత్ - త్రివిధశాస్త్రోక్తవేధవశా త్కాలచక్రవశాత్సర్వతో భద్రచక్రవశాచ్చ "ఛత్రిచామరాది తోరణ సింహాసన దశాంకరాహు చక్రాది నరపతి చతుష్పతి చక్రవశా దష్టక వర్గాది జీవరూపాది బలైర్యామళప్రోక్తవశాచ్చ మమ జన్మకర్మసాంఘాతిక సాముదాయిక వైనాశిక లత్తలత్తోపరి అంగగ్రహవశా ద్భావగ్రహవశా త్పక్షగ్రహవశాచ్చ అథ నక్షత్రగ్రహవశాచ్చ అథ నామాంశవశా ద్భూతగ్రహవశాచ్చ - భూతాద్యంతరిక్షమహోత్పాతక దుస్స్వప్నదుశ్శకున వశాచ్చ - యోఽరిష్ట సూచితః తదరిష్టపరిహారద్వారాయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం యే యే గ్రహాః శుభస్థానేషు స్థితాః తేషాం గ్రహాణా మతిశయఫలావాప్త్యర్థం యే యే గ్రహాః అరిష్టస్థానేషు స్థితాః తైస్తైః క్రియమాణ కరిష్యమాణ వర్తమానవర్తిష్యమాణ సూచితాగామిసర్వారిష్ట పరిహారద్వారా శుభస్థానఫలావాప్త్యర్థం యజమాని నీ సహితయజ

మానస్య...గోత్రోద్భవస్య...నామధేయస్య మమ క్షేమస్థైర్యవిజయా
భయాఽఽయురారోగ్యైశ్వర్యాభివృద్ధ్యర్థం అస్యాం గోమయేనానులిప్తా
యాం భూమౌ రంగవల్లీవిరచిత శ్వేతతండులైః పరివిరచితాష్టదళపద్మ
కర్ణికోపరి నవకోష్ఠాది మధ్యమకోష్ఠే ఏకైకగ్రహస్యాధిదేవతాప్రత్యధి
దేవతాసహితం తత్తద్దిక్షు తత్తన్మంత్రైరావాహ్య సంభవద్భి ర్ద్రవ్యైః
సంభవద్భిః పదార్థై స్సంభవద్భి రుపచారై స్సంభవతా నియమేన పూ
జాంచ మమ ఆయురభివృద్ధ్యర్థం... నక్షత్రపూర్వకాదిత్యాది నవగ్రహా
ణాం. తత్తత్సమిదాజ్యం ప్రత్యేకం ప్రతిద్రవ్యం హోమ కర్మచ మమ
ఆయురభివృద్ధ్యర్థం అభిమంత్రితకలశపూజాంచ- దుర్గాగణపతిక్షేత్రపాల
కాఽభయంకరమృత్యుంజయసదాశివానుద్దిశ్య- దుర్గాగణపతిక్షేత్రపాల
కాభయంకర మృత్యుంజయసదాశివప్రీత్యర్థం త్ర్యంబకమంత్రేణ న్యాస
పూర్వకం మృత్యుంజయజపంచ హోమంచ - వ్యాహృతిభిః తిలహో
మంచ మమ ఆయురభివృద్ధ్యర్థం- అవేక్షితాజ్యపూరితకాంస్యపాత్రదా
నంచ..నక్షత్రదేవతాముద్దిశ్య-ప్రీత్యర్థం స్వర్ణస్వర్చిత వస్త్రప్రతిమాదా
నంచ-అభిమంత్రితకలశోదకేన మార్జనంచనక్షత్రపూర్వకషోడశదానాని
చ-మమఆయురభివృద్ధ్యర్థంఛాయాఉషాసమేతసవితాశ్రీసూర్యనారాయ
ణదేవతా ముద్దిశ్య...ప్రీత్యర్థం సూర్యనమస్కారాన్ అశ్వత్థప్రదక్షిణాని
చ మమ...ర్థం॥జాపకేభ్యో దక్షిణాదానంచ-బ్రహ్మత్వదక్షిణాదానంచ
దశదానానిచ - గోదానంచ - భూదానంచ - మహిషదానంచ - గజదా
నంచ- అనడుహదానంచ- అయఃఖండకార్పాసలవణదానానిచ బ్రాహ్మ
ణేభ్యో మృష్టాన్నదానంచ । ఇతరేషాం భూరిదానంచ । తదనంతర
తాంబూలదానంచ ॥ ఏవం సాంగోపాంగం...నక్షత్రపూర్వకా దిత్యాది

నవగ్రహదేవతా ఉద్దిశ్య...ప్రీత్యర్థం నవగ్రహముఖాఖ్యం కర్మకరిష్యే ॥ తదంగత్వేన ఆచార్యబ్రహ్మఋత్విగ్వరణంకరిష్యే ॥ ఆచార్యం త్వామహం వృణే ॥ బ్రహ్మాణం త్వా మహం వృణే ॥ నక్షత్రపూర్వకాదిత్యాది నవగ్రహజప మస్మదర్థం భవంతఃకుర్వంతు॥ రుద్రాభిషేకార్థం + కుర్వంతు ॥ సూర్యనమస్కారార్థం + కుర్వంతు । అశ్వత్థప్రదక్షిణార్థం + తు॥ వృతోఽస్మి కరిష్యామీతి ప్రతివచనమ్......శ్లో ॥ ఏకస్మిన్నేవ నక్షత్రే భ్రాతౄర్వా పితృపుత్రయోః । ప్రసూతిశ్చేత్తయో ర్మృత్యుర్భవేదేకస్య నిశ్చితః॥ ఇత్యేకనక్షత్రజననసంభవేయథావిధిశాంతిం కుర్యాత్ ॥

గ్రహకోష్ఠములు.

బు.	శు.	చ.
గు.	సూ.	కు.
కే.	శ.	రా.

నవగ్రహములు.		ధాన్యములు:		సమిధలు.
సూర్యునకు	...	గోధుమలు	...	జిల్లేడు
చంద్రునకు	...	బియ్యము	...	మోదుగ
కుజునకు	...	కందులు	...	చండ్ర
బుధునకు	...	పెసలు	...	ఉత్తరేణి
గురునకు	...	సెనగలు	...	రావి
శుక్రునకు	...	బొబ్బర్లు	...	అత్తి
శనికి	...	నువ్వులు	...	జమ్మి
రాహువునకు	...	మినుములు	...	గరిక
కేతువునకు	...	ఉలవలు	...	దర్భ

అథ నక్షత్రేష్టికా.

శ్రీగురుభ్యో నమః హరిః ఓమ్ ॥ అగ్నిర్నః పాతు కృత్తికాః । నక్షత్రం దేవ మింద్రియమ్ । ఇదమాసాం విచక్షణమ్ । హవిరాసంజుహోతన । యస్య భాంతి రశ్మయో యస్య కేతవః । యస్యేమా విశ్వా భువనాని సర్వా । స కృత్తికాభిరభిసంవసానః । అగ్నిర్నో దేవ

స్సువితే దధాతు ॥ కృత్తికానక్షత్రదేవతా మగ్ని మావాహయామి
స్థాపయామి పూజయామి ॥ (అధిదేవతాభరణి - ప్ర - రోహిణి) ౧॥

రోహిణి॥ ప్రజాపతే రోహిణీ వేతు పత్నీ । విశ్వరూపా బృహ
తీ చిత్రభానుః । సా నో యజ్ఞస్య సువితే దధాతు । యథా జీవేమ శరద
స్సవీరాః । రోహిణీదే వ్యుదగాత్పురస్తాత్ । విశ్వా రూపాణి ప్రతిమోద
మానా । ప్రజాపతిగ్ం హవిషా వర్ధయంతీ । ప్రియా దేవానా ముపయా
తు యజ్ఞమ్॥ రోహిణీనక్షత్రదేవతాం ప్రజాపతి మా—మి॥ ౨॥

మృగశీర్షః॥ సోమో రాజా మృగశీర్షేణ ఆగన్ । శివం నక్షత్రం
ప్రియ మస్య ధామ । ఆప్యాయమానో బహుధా జనేషు । రేతః ప్రజాం
యజమానే దధాతు । యత్తే నక్షత్రం మృగశీర్ష మస్తి । ప్రియగ్ం రా
జ న్ప్రియతమం ప్రియాణామ్ । తస్మై తే సోమ హవిషా విధేమ । శం న
ఏధి ద్విపదే శం చతుష్పదే॥ మృగశీర్షానక్షత్రదేవతాం సోమమా—మి॥

ఆర్ద్రా॥ ఆర్ద్రయా రుద్రః ప్రథమాన ఏతి । శ్రేష్ఠో దేవా
నాం పతి రఘ్నియానామ్ । నక్షత్ర మస్య హవిషా విధేమ । మా నః ప్ర
జాగ్ం రీరిష న్మోత వీరాన్ । హేతీ రుద్రస్య పరిణో వృణక్తు । ఆర్ద్రా నక్షత్రం
జుషతాగ్ం హవి ర్నః । ప్రముంచమానౌ దురితాని విశ్వా । అపాఘశ
గ్ంస న్నుదతా మరాతిమ్॥ ఆర్ద్రానక్షత్రదేవతాం రుద్రమా—మి॥ ౪॥

పునర్వసు॥ పున ర్నో దేవ్యదితి స్పృణోతు । పునర్వసూ నః
పున రేతాం యజ్ఞమ్ । పున ర్నో దేవా అభియంతు సర్వే । పునః పున ర్నో

హవిషా యజామః । ప్రైవా న దేవ్యదితి రనర్వా । విశ్వస్య భర్త్రీ
జగతః ప్రతిష్ఠా । పునర్వసూ హవిషా వర్ధయంతీ । ప్రియం దేవానా
మప్యేతు పాథః ॥ పునర్వసూనక్షత్రదేవతా మదితిమా—మి॥ ౭॥

పుష్యమి॥ బృహస్పతిః ప్రథమం జాయమానః । తిష్య న్నక్షత్ర
మభిసంబభూవ । శ్రేష్ఠో దేవానాం పృతనాసు జిష్ణుః । దిశోను సర్వా
అభయ న్నో అస్తు । తిష్యః పురస్తా దుత మధ్యతో నః । బృహస్పతి
ర్నః పరిపాతు పశ్చాత్ । బాధేతాం ద్వేషో అభయం కృణుతామ్।
సువీర్యస్య పతయ స్స్యామ॥ పుష్యమినక్షత్రదేవతాంబృహస్పతిమా-మి॥

ఆశ్రేష । ఇదగ్ం సర్పేభ్యో హవి రస్తు జుష్టం। ఆశ్రేషా యేషా
మనుయంతి చేతః। యే అంతరిక్షం పృథివీం క్షియంతి । తేన స్సర్పాసో
హవ మాగమిష్ఠాః । యే రోచనే సూర్యస్యాపి సర్పాః । యే దివం దేవీ
మనుసంచరంతి। యేషా మాశ్రేషా అనుయంతి కామం। తేభ్య స్సర్పే
భ్యో మధు మజుహోమి॥ ఆశ్రేషానక్షత్రదేవతాంసర్పమా - మి॥ ౮ ॥

మఖ॥ ఉపహూతాః పితరో యే మఘాసు। మనోజవస స్సుకృ
త స్సుకృత్యాః। తే నో నక్షత్రే హవ మాగమిష్ఠాః। స్వధాభి ర్యజ్ఞం
ప్రయతం జుషంతాం। యే అగ్నిదగ్ధా యేఽనగ్నిదగ్ధాః। యేఽముం లోకం
పితరః క్షియంతి । యాగ్‌శ్చ విద్మ యాగ్ం ఉ చ న ప్రవిద్మ। మఘాసు
యజ్ఞగ్ం సుకృతం జుషంతాం॥ మఖానక్షత్రదేవతాం పిత్రూనా - మి॥౯॥

పూఫ॥ గవాంపతిః ఫల్గునీనా మసి త్వం। త దర్యమ న్వరుణమిత్ర
చారు। తం త్వా వయగ్ం సనితారగ్ం సనీనాం। జీవా జీవంత ముపసం

విశేమ। యే నేమా విశ్వా భువనాని సంజేతా। యస్య దేవా అనుసం
యంతి చేతః। అర్యమా రాజా జర స్తువిష్మాన్ । ఫల్గునీనా మృషభో
రోరవీతి॥ పూర్వఫల్గునీదేవతాం సూర్య మా—మి॥

ఉఫ॥ శ్రేష్ఠో దేవానాం భగవో భగాసి।తత్త్వావిదుః ఫల్గునీ స్తస్య
విత్తాత్ । అస్మభ్యం క్షత్ర మజరగ్ం సువీర్యం। గోమ దశ్వవ దుపసన్ను
దేహ। భగో హ దాతా భగ ఇత్ప్రదాతా । భగో దేవీః ఫల్గునీ రావివే
శ । భగ స్యేత్తం ప్రసవం గమేమ। యత్ర దేవై స్సధమాదం మదేమ॥ఉ
త్తరఫల్గునీనక్షత్రదేవతాం భగమా—మి॥ ౧౦॥

హస్త॥ ఆయాతు దేవ స్సవి తోపయాతు। హిరణ్యయేన సువృతా
రథేన। వహన్ హస్తగ్ం సుభగం విద్మనాపసం। ప్రయచ్ఛంతం పపురిం
పుణ్య మచ్ఛ। హస్తః ప్రయచ్ఛ త్వ మృతం వసీయః। దక్షిణేన ప్రతి
గృభ్ణీమ ఏనత్ । దాతార మద్య సవితా విదేయ। యో నో హస్తాయ
ప్రసువాతి యజ్ఞమ్। హస్తానక్షత్రదేవతాం అర్యమణమా—మి॥ ౧౧॥

చిత్రా॥ త్వష్టా నక్షత్ర మభ్యేతి చిత్రాం। సుభగ్ం ససంయువ
తిగ్ం రోచమానాం । నివేశయ న్నమృతా న్మర్త్యాగ్ శ్చ। రూపాణి
పిగ్ంశ న్భువనాని విశ్వా । త న్న స్త్వష్టా త దు చిత్రా విచష్టాం।
త న్నక్షత్రం భూరిదా అస్తు మహ్యం। త న్నః ప్రజాం వీరవతీగ్ం సనో
తు। గోభి ర్నో అశ్వై స్సమనక్తు యజ్ఞమ్॥ చిత్రానక్షత్రదేవతాం త్వ
ష్టార మా—మి॥ ౧౨॥

స్వాతీ॥ వాయు ర్నక్షత్ర మభ్యేతి నిష్ట్యాం। తిగ్మశృంగో వృషభో రోరువాణః। సమీరయన్ భువనా మాతరిశ్వా। అప ద్వేషాగ్ంసి నుదతా మరాతీః॥ తన్నో వాయు స్తదు నిష్ట్యా శృణోతు। తన్నక్షత్రం భూరిదా అస్తు మహ్యం। తన్నో దేవాసో అనుజానంతు కామం। యథా తరేమ దురితాని విశ్వా॥ స్వాతీనక్షత్రదేవతాం వాయు—మి॥ ౧౩॥

విశాఖా॥ దూర మస్మచ్ఛత్రవో యంతు భీతాః। తదింద్రాగ్నీ కృణుతాం తద్విశాఖే। తన్నో దేవా అనుమదంతు యజ్ఞం। పశ్చాత్పురస్తా దభయ న్నో అస్తు। నక్షత్రాణా మధిపత్నీ విశాఖే। శ్రేష్ఠావింద్రాగ్నీ భువనస్య గోపౌ। విషూచ శ్శత్రూ నపబాధమానౌ। అప క్షుధ న్నుదతా మరాతిమ్॥ విశాఖానక్షత్రదేవతే ఇంద్రాగ్నీ ఆవాహయామి॥ ౧౪॥

అనూరాధా॥ బుధ్యా స్మ హవ్యై ర్నమ సోపసద్య। మిత్రం దేవం మిత్రధేయ న్నో అస్తు। అనూరాధాన్ హవిషా వర్ధయంతః। శతం జీవేమ శరద స్సవీరాః। చిత్రం నక్షత్ర ముదగా త్పురస్తాత్। అనూరాధాస ఇతి యద్వదంతి। తన్మిత్ర ఏతి పథిభి ర్దేవయానైః॥ హిరణ్యయై ర్వితతై రంతరిక్షే॥ అనూరాధా నక్షత్రదేవతాం మిత్రం ఆ—మి॥ ౧౫॥

జ్యేష్ఠా॥ ఇంద్రో జ్యేష్ఠా మను నక్షత్ర మేతి। యస్మి న్వృత్రం వృత్రతూర్యే తతార। తస్మి న్వయ మమృతం దుహానాః। క్షుధంతరేమ దురితిం దురిష్టిం। పురందరాయ వృషభాయ ధృష్ణవే। అషాఢాయ

సహమానాయ మీఢుషే। ఇంద్రాణా జ్యేష్ఠా మధుమ త్తుహానా। ఉరుం కృణోతు యజమానాయ లోకం ॥ జ్యేష్ఠానక్షత్రదేవతా మింద్ర మావాహయామి॥ ౧౬॥

మూల॥ మూలం ప్రజాం వీరవతీం విదేయ। పరాచ్యేతు నిర్‌ఋతిః పరాచా। గోభిర్నక్షత్రం పశుభిస్సమక్తం। అహర్భూయా ద్యజమానాయ మహ్యాం। అహర్నో అద్య సువితే దధాతు। మూలం నక్షత్ర మితి యద్వదంతి। పరాచీం వాచా నిర్‌ఋతిం నుదామి। శివం ప్రజాయై శివమస్తు మహ్యాం ॥ మూలానక్షత్రదేవతాం అసుర మా—మి॥ ౧౭॥

పూ-షా॥ యా దివ్యా ఆపః పయసా సంబభూవుః। యా అంతరిక్ష ఉత పార్థివీ ర్యాః। యాసా మషాఢా అనుయంతి కామం। తా న ఆపశ్శగ్గ్ స్యోనా భవంతు। యాశ్చ కూప్యా యాశ్చ నాద్యాస్సముద్రియాః। యాశ్చ వైశంతీరుత ప్రాసచీర్యాః । యాసా మషాఢా మధు భక్షయంతి। తా న ఆపశ్శగ్గ్ స్యోనా భవంతు॥ పూర్వాషాఢా నక్షత్రదేవతా అప ఆవాహయామి॥ ౧౮॥

ఉషా ॥ తన్నో విశ్వే ఉపశృణ్వంతు దేవాః। తదషాఢా అభి సంయంతు యజ్ఞం। తన్నక్షత్రం ప్రథతాం పశుభ్యః। కృషి ర్వృష్టి ర్యజమానాయ కల్పతాం। శుభ్రాః కన్యా యువతయ స్సుపేశసః। కర్మకృత స్సుకృతో వీర్యావతీః। విశ్వాన్ దేవాన్ హవిషా వర్ధయంతీః। అషాఢాః కామముపయాంతు యజ్ఞమ్॥ ఉత్తరాషాఢానక్షత్రదేవతా విశ్వాన్ దేవా వాావాా నాాయామి॥ ౧౯॥

శ్రవణా॥ శృణ్వంతి శ్రోణా మమృతస్య గోపాం। పుణ్యామస్యా ఉపశృణోమి వాచం । మహీం దేవీం విష్ణుపత్నీ మజూర్యాం ప్రతీచీ మేనాగ్ం హవిషా యజామః । త్రేధా విష్ణు రురుగాయో విచక్రమే । మహీం దివం పృథివీ మంతరిక్షం । తచ్ఛ్రోణైతి శ్రవ ఇచ్ఛమానా। పుణ్యగ్గ్ శ్లోకం యజమానాయ కృణ్వతీ ॥ శ్రవణనక్షత్రదేవతాం విష్ణుమావాహయామి॥ ౨౦॥

ధనిష్ఠా॥ అష్టౌ దేవా వసవ స్సోమ్యాసః। చతస్రో దేవీ రజరాః శ్రవిష్ఠాః । తే యజ్ఞం పాంతు రజసః పురస్తాత్ । సంవత్సరీణ మమృతగ్గ్ స్వస్తి। యజ్ఞ న్నః పాంతు వసవః పురస్తాత్। దక్షిణతోఽభియంతు శ్రవిష్ఠాః । పుణ్యం నక్షత్ర మభిసంవిశామ। మానో అరాతి రఘశగ్ంసాగన్॥ ధనిష్ఠానక్షత్రదేవతా వసూ నావాహయామి॥ ౨౧॥

శతతారా॥ క్షత్రస్య రాజా వరుణోఽధిరాజః। నక్షత్రాణాగ్ం శతభిష గ్వసిష్ఠః । తౌ దేవేభ్యః కృణుతో దీర్ఘమాయుః। శతగ్ంసహస్రా భేషజాని ధత్తః । యజ్ఞం నో రాజా వరుణ ఉపయాతు । త న్నో విశ్వే అభిసంయంతు దేవాః । త న్నో నక్షత్రగ్ం శతభిష గ్జుషాణం । దీర్ఘ మాయుః ప్రతిర ద్భేషజాని ॥ శతభిషఙ్నక్షత్రదేవతాం వరుణమా—మి॥ ౨౨॥

పూర్వాభాద్ర॥ అజ ఏకపా దుదగా త్పురస్తాత్ । విశ్వాభూతాని ప్రతిమోదమానః । తస్య దేవాః ప్రసవం యంతి సర్వే । ప్రోష్ఠపదాసో

అమృతస్య గోపాః । విభ్రాజమాన స్సమిధాన ఉగ్రః । ఆంతరిక్ష మరుహ
దగం ద్యాం । తగ్ం సూర్యం దేవ మజ మేకపాదం । ప్రోష్ఠపదాసో
అనుయంతి సర్వే ॥ పూర్వాభాద్రపదనక్షత్రదేవతా మజ మేకపాద
మా—మి ॥ ౨౩॥

ఉత్తరాభాద్ర॥ అహిర్బుధ్నియః ప్రథమాన ఏతి । శ్రేష్ఠో దేవానా
ముత మానుషాణాం । తం బ్రాహ్మణా స్సోమపా స్సోమ్యాసః । ప్రోష్ఠప
దాసో అభిరక్షంతి సర్వే । చత్వార ఏక మభికర్మ దేవాః । ప్రోష్ఠప
దాస ఇతి యాన్ వదంతి । తే బుధ్నియం పరిషద్యగ్ం స్తువంతః । అహిగ్ం
రక్షంతి నమ సోపసద్య ॥ ఉత్తరాభాద్రదేవతా మహిర్బుధ్నియమా—మి॥

రేవతీ॥ పూషా రేవ త్యన్వేతి పంథాం । పుష్టిపతీ పశుపా వాజ
బస్త్యౌ । ఇమాని హవ్యా ప్రయతా జుషాణా । సుగైర్నో యానై రుప
యాతాం యజ్ఞం । క్షుద్రాన్ పశూన్ రక్షతు రేవతీ నః । గావో నో
అశ్వాగ్ం అన్వేతు పూషా । అన్నగ్ం రక్షంతౌ బహుధా విరూపం ।
వాజగ్ం సనుతాం యజమానాయ యజ్ఞం ॥ రేవతీనక్షత్రదేవతాం
పూషణ మావా—మి ॥ ౨౫॥

అశ్వని॥ త దశ్వినా వశ్వయు జోపయాతాం । శుభం గమిష్ఠౌ
సుయమేభి రశ్వైః । స్వం నక్షత్రగ్ం హవిషా యజంతౌ । మధ్వా
సంపృక్తౌ యజుషా సమక్తౌ । యౌ దేవానాం భిషజౌ హవ్యవాహౌ ।
విశ్వస్య దూతా వమృతస్య గోపౌ । తౌ నక్షత్రం జుజుషాణోపయాతాం ।

నమో౽శ్విభ్యాం. కృణుమో౽శ్వయుగ్భ్యామ్ ॥ అశ్వినీనక్షత్రదేవతే
శ్వినా వావాహయామి ॥ ౨౬॥

భరణి ॥ అపపాప్మానం భరణీ ర్భరంతు । తద్యమో రాజా
భగవాన్ విచష్టాం । లోకస్య రాజా మహతో మహాన్ హి । సుగం నః
పంథా మభయం కృణోతు । యస్మి న్నక్షత్రే యమ ఏతి రాజా। యస్మి
న్నేన మభ్యషించంత దేవాః॥ తదస్య చిత్రగ్ం హవిషా యజామ। అప
పాప్మానం భరణీ ర్భరంతు ॥ భరణీనక్షత్రదేవతాం యమ మావాహయామి॥

ప్రతినక్షత్రమునకు అధిదేవతానక్షత్రము పూర్వనక్షత్రము. ప్రత్యధిదేవయనక్ష
త్రము పరనక్షత్రము.

అథ ఉపహోమాః.

కృ॥ అగ్నయే స్వాహా। కృత్తికాభ్య స్స్వాహా। అంబాయై స్వాహా
దులాయై స్వాహా । నితత్న్యై స్వాహా । అభ్రయంత్యై స్వాహా। మేఘ
యంత్యై స్వాహా । వర్షయంత్యై స్వాహా । చుపుణీకాయై స్వాహా।
...రో॥ ప్రజాపతయే స్వాహా। రోహిణ్యై స్వాహా। రోచమానాయై స్వాహా
ప్రజాభ్య స్స్వాహా ॥ ...మృ॥ సోమాయ స్వాహా। మృగశీర్షాయ స్వాహా
ఇన్వకాభ్య స్స్వాహా । ఓషధీభ్య స్స్వాహా । రాజ్యాయ స్వాహా । అభి
జిత్యై స్వాహా॥ ఆ॥ రుద్రాయ స్వాహా । ఆర్ద్రాయై స్వాహా । పిన్వమా
నాయై స్వాహా। పశుభ్య స్స్వాహా॥ ...పు॥ అదిత్యై స్వాహా। ...పునర్వసుభ్యా
గ్ స్వాహా । భూత్యై స్వాహా । ప్రజాత్యై స్వాహా॥ పుష్య ॥ బృహస్ప

తయే స్వాహా । తిష్యాయ స్వాహా। బ్రహ్మవర్చసాయ స్వాహా॥...ఆశ్రేషా॥
సర్పేభ్య స్స్వాహా । ఆశ్రేషాభ్య స్స్వాహా। దందశూకేభ్య స్స్వాహా।
...మఘా॥ పితృభ్య స్స్వాహా। మఘాభ్య స్స్వాహా। అనఘాభ్య స్స్వాహా। అగదా
భ్య స్స్వాహా। అరుంధతీభ్య స్స్వాహా ॥ పూఫ ॥ అర్యమ్ణే స్వాహా। ఫల్గునీ
భ్యాగ్ స్వాహా। పశుభ్య స్స్వాహా॥...ఉఫ॥ భగాయ స్వాహా। ఫల్గునీభ్యా
గ్ స్వాహా । శ్రైష్ఠ్యాయ స్వాహా॥...హస్త॥ సవిత్రే స్వాహా । హస్తాయ
స్వాహా । దదతే స్వాహా । పృణతే స్వాహా । ప్రయచ్ఛతే స్వాహా। ప్రతిగృ
భ్ణతే స్వాహా॥ చిత్ర॥ త్వష్ట్రే స్వాహా॥...చిత్రాయై స్వాహా। చైత్రాయ
స్వాహా । ప్రజాయై స్వాహా॥ -స్వాతీ॥ వాయవే స్వాహా। నిష్ట్యాయై స్వాహా।
కామచారాయ స్వాహా । అభిజిత్యై స్వాహా॥-విశాఖ॥ ఇంద్రాగ్నిభ్యాగ్
స్వాహా । విశాఖాభ్యాగ్ స్వాహా । శ్రైష్ఠ్యాయ స్వాహా । అభిజిత్యై స్వా
హా ॥...అనూ॥ మిత్రాయ స్వాహా। అనూరాధేభ్య స్స్వాహా। మిత్రధేయా
య స్వాహా। అభిజిత్యై స్వాహా ॥ ...జ్యేష్ఠ॥ ఇంద్రాయ స్వాహా । జ్యేష్ఠా
యై స్వాహా । జ్యైష్ఠ్యాయ స్వాహా । అభిజిత్యై స్వాహా॥...మూల॥ అద్భ్య
స్స్వాహా। అషాఢాభ్య స్స్వాహా । సముద్రాయ స్వాహా। కామాయ స్వా
హా। అభిజిత్యై స్వాహా॥...పూషా॥ విశ్వేభ్యో దేవేభ్య స్స్వాహా। అషా
ఢాభ్య స్స్వాహా । అనపజయ్యాయ స్వాహా । జిత్యై స్వాహా॥...ఉషా॥
బ్రహ్మణే స్వాహా । అభిజితే స్వాహా । బ్రహ్మలోకాయ స్వాహా । అభిజి
త్యై స్వాహా॥...శ్రవణం॥ విష్ణవే స్వాహా । శ్రోణాయై స్వాహా । శ్లోకా
య స్వాహా । శ్రుతాయ స్వాహా॥...ధనిష్ఠ॥ వసుభ్య స్స్వాహా । శ్రవిష్ఠా

భ్యస్స్వాహా । అగ్రాయస్వాహా । పరీత్త్యైస్వాహా॥...శతభిష॥ వరుణాయస్వాహా । శతభిషజేస్వాహా । భేషజేభ్యస్స్వాహా ॥...పూభా॥ అజాయైకపదేస్వాహా । ప్రోష్ఠపదేభ్యస్స్వాహా । తేజసేస్వాహా। బ్రహ్మవర్చసాయస్వాహా॥ ...ఉభా ॥ అహయేబుధ్నియాయస్వాహా । ప్రోష్ఠపదేభ్యస్స్వాహా । ప్రతిష్ఠాయైస్వాహా॥ ...రేవతి ॥ పూష్ణేస్వాహా । రేవత్యైస్వాహా । పశుభ్యస్స్వాహా ॥...అశ్వి ॥ అశ్విభ్యాగ్ స్వాహా । అశ్వయుగ్భ్యాగ్ స్వాహా । శ్రోత్రాయస్వాహా । శ్రుత్యైస్వాహా॥ ...భరణి ॥ యమాయస్వాహా। అపభరణీభ్యస్స్వాహా । రాజ్యాయస్వాహా । అభిజిత్యైస్వాహా ॥

అథ నవగ్రహారాధనమ్.

మధ్యేవర్తులమండల మాదిత్యాయ । ఆగ్నేయ్యాం చతురశ్రగ్ం సోమాయ । దక్షిణే త్రికోణ మంగారకాయ। ఈశాన్యాం బాణాకారం బుధాయ।ఉత్తరేదీర్ఘచతురశ్రం బృహస్పతయే । ప్రాక్పంచకోణగ్ం శుక్రాయ।పశ్చిమే ధనురాకారగ్ం శనైశ్చరాయ। నైరృత్యాం శూర్పాకారం రాహవే । వాయవ్యాం ధ్వజాకారం కేతవే । అర్కసమిధ మాదిత్యాయ । పాలాశగ్ంసోమాయ । ఖాదిర మంగారకాయ । అపామార్గం బుధాయ । అశ్వత్థం బృహస్పతయే । ఔదుంబరగ్ం శుక్రాయ।శమిగ్ం శనైశ్చరాయ । రాహవేదూర్వాః । కేతవేకుశాః॥ ఆ (సత్యేనా)కృష్ణేనాగ్నిం దూతం కద్రువిదాని యే త్యాదిత్యాయ ॥ ఆప్యాయ స్వప్తు మే గారీమి మా॰ యేతి సోమాయ॥ అగ్ని ర్మూర్ధా॰ స్యోనా పృథివీ త్తే

త్రస్య పతినా వేయ మిత్యంగారకాయ॥ ఉద్బుధ్య స్వాగ్నే దం విష్ణుస్సనా ప్రశీర్షా పురుష ఇతి బుధాయ॥ బృహస్పతే బ్రహ్మజజ్ఞాన మింద్రం వో విశ్వత స్ప రీతి బృహస్పతయే॥ శుక్రం తే అన్య దింద్రాణీంద్ర మరుత్వ శ్శుక్రాయ॥ శ న్నుగ్ని ర్య్యమాత్ము । ప్రజాపతే నేతిశనైశ్చరాయ॥ కయా న శ్చిత్ర ఆయం గౌర్న మోఅస్తుసర్పేభ్య ఇతి రాహవే॥ కేతుం కృణ్వ సచిత్ర చిత్రం బ్రహ్మ ద్దేవానా మితి కేతవే॥

గృహస్య ఈశానదిగ్భాగే గ్రహారాధనం కుర్యాత్ ॥ నూతన వస్త్రద్వయేన మంటపద్వయమాసాద్య॥ త స్యోపరి యథాశక్తితండులా న్నిక్షిప్య॥ తత్ర తామ్రనిర్మితకలశద్వయం నిధాయ। తత్ర పంచపల్లవాని నారికేళాదిఫలపుష్పాది కలశే నిధాయ॥ నూతనవస్త్రేణా వేష్ట్య॥

నక్షత్రప్రతిమ - సువర్ణము. సూర్యప్రతిమ - సువర్ణము. చంద్రప్రతిమ - వెండి.	ఈ మూడు ప్రతిమలుమాత్రము నవ గ్రహారాధనమునకు ముఖ్యముగా నుండవల యును.

ఆచమ్య- ఏవంగుణ ..శుభతిథౌ...నక్షత్రపూర్వకాదిత్యాదీనాం నవానాం గ్రహాణాం మధ్యే యేయే గ్రహాః అరిష్టస్థానేషుస్థితాః తేషాం గ్రహాణా మనుకూలత్వసిద్ధ్యర్థం యేయే గ్రహాః శుభస్థానేషు స్థితాః తేషాం గ్రహాణాం అత్యంతశుభఫలావాప్త్యర్థం అపమృత్యు పరిహార ద్వారా ఆయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం నక్షత్రపూర్వకాదిత్యాదినవగ్రహదేవతా ఉద్దిశ్య...ప్రీత్యర్థం నవగ్రహప్రసాదసిద్ధ్యర్థం నవగ్రహమంటపారా ధనాఖ్యం కర్మ కరిష్యే॥ తదంగత్వేనప్రతిమాశోధనంకరిష్యే॥ శ్లో॥ దధి సర్పిర్మధుక్షీరైః శర్కరేణ ఫలైస్సహ । ప్రక్షాళనం ప్రకుర్వీత ప్రతి

మాం శోధయేత్తతః ॥ మంత్రః॥ ఆప్యాయస్వ సమేతు తే విశ్వతస్సోమ వృష్ణియం భవా వాజస్య సంగథే॥ దధిక్రావ్ణో అకారిషం జిష్ణోరశ్వస్య వాజినః। సురభి నో ముఖా కరత్ప్రణ ఆయూగ్ంషి తారిషత్ ॥ శుక్రమసి జ్యోతి రసి తేజోఽసి దేవో వ స్సవితోత్పునాత్వచ్ఛిద్రేణ పవిత్రేణ వసోస్సూర్యస్య రశ్మిభిః ॥ మధువాతా ఋతాయతే మధుక్షరంతి సింధవః। మాధ్వీర్నస్సంత్వోషధీః । మధు నక్త ముతోషసి మధుమత్పార్థివగ్ంరజః । మధు ద్యౌరస్తు నః పితా। మధుమాన్నో వనస్పతిర్మధుమాగ్ం అస్తు సూర్యః। మాధ్వీర్గావో భవంతు నః॥ తా శ్శర్కరా అభవన్ తచ్ఛర్కరాణాగ్ం శర్కరత్వం వజ్రో వై శర్కరాః పశు రగ్నిర్యచ్ఛర్కరాభిరగ్నిం పరిమినోతి వజ్రేణైవాస్మై పశూన్పరిగృహ్ణాతి తస్మాద్వజ్రేణ పశవః పరిగృహీతా స్తస్మా త్స్థేయానస్థేయసో నోపహరతే త్రిసప్తాభిః పశుకామస్య ॥ ఓం ఆపో హిష్ఠా మయోభువ స్తాన ఊర్జే దధాతన । మహేరణాయ చక్షసే। యో వ శ్శివతమో రస స్తస్య భాజయతేహ నః । ఉశతీరివ మాతరః॥ తస్మా అరంగమామవో యస్య క్షయాయ జిన్వథ । ఆపో జనయథా చ నః ॥ ఇతి పంచామృతేన శుద్ధోదకేన ప్రతిష్ఠాశ్య ॥ ఓం గణానాం త్వా...సాదనం॥ గణాధిపతిమా—మి॥...పూర్వోక్తప్రకారేణ నక్షత్రేశా మధిదేవతాం ప్రత్యధిదేవతా మావాహ్య॥...

శ్లో॥ సూర్యారిష్టే తు సంప్రాప్తే సూర్యపూజాంచ కారయేత్।
సూర్యధ్యానం ప్రవక్ష్యామి ఆత్మపీడోపశాంతయే॥

శ్లో॥ చంద్రారిష్టే తు సంప్రాప్తే చంద్రపూజాం చ కారయేత్।
చంద్రధ్యానం ప్రవక్ష్యామి మనఃపీడోపశాంతయే॥

శ్లో॥ కుజారిష్టేతు సంప్రాప్తే కుజపూజాం చ కారయేత్।
కుజధ్యానం ప్రవక్ష్యామి రోగపీడోపశాంతయే॥

శ్లో॥ బుధారిష్టే తు సంప్రాప్తే బుధపూజాం చ కారయేత్।
బుధధ్యానం ప్రవక్ష్యామి బుద్ధిపీడోపశాంతయే॥

శ్లో॥ గుర్వరిష్టే తు సంప్రాప్తే గురుపూజాం చ కారయేత్।
గురుధ్యానం ప్రవక్ష్యామి పుత్రపీడోపశాంతయే॥

శ్లో॥ శుక్రారిష్టే తు సంప్రాప్తే శుక్రపూజాం చ కారయేత్।
శుక్రధ్యానం ప్రవక్ష్యామి పత్నీపీడోపశాంతయే॥

శ్లో॥ శన్యరిష్టే తు సంప్రాప్తే శనిపూజాం చ కారయేత్।
శనిధ్యానం ప్రవక్ష్యామి ప్రాణపీడోపశాంతయే॥

శ్లో॥ రాహ్వరిష్టే తు సంప్రాప్తే రాహుపూజాం చ కారయేత్।
రాహుధ్యానం ప్రవక్ష్యామి చక్షుపీడోపశాంతయే॥

శ్లో॥ కేత్వరిష్టే తు సంప్రాప్తే కేతుపూజాం చ కారయేత్।
కేతుధ్యానం ప్రవక్ష్యామి జ్ఞానపీడోపశాంతయే॥

౧॥ ఆకృష్ణేనేత్యస్యమంత్రస్య। హిరణ్యస్తూపఋషిః సవితాదేవతా। త్రిష్టుప్ఛందః యజమానస్యాధిదేవతా ప్రత్యధిదేవతాసహితసూర్యగ్రహ ప్రసాదసిద్ధ్యర్థే సూర్యగ్రహారాధనే వినియోగః॥

శ్లో॥ వేదీమధ్యే లలితమలే కర్ణికాయాంత్రకష్టస్సప్తాశ్వోఽరుణాఢ్యోఽరుణరుచివపుస్సప్తరజ్జుర్ద్విబాహుః । గోత్రేస్మిన్ బహువిధగుణేకాశ్యపాఖ్యే ప్రసూతః। కాళింగాఖ్యే విషయజనితః ప్రాఙ్ముఖః పద్మనాస్థః॥

పద్మాసనః పద్మకరో ద్విబాహుః॥ పద్మద్యుతిస్సప్తతురంగవాహః॥దివాకరో లోకవపుః కిరీటీ। మయి ప్రసాదం విదధాతు దేవః॥ ఆకృష్ణేనరజసా వర్తమానో నివేశయన్నమృతం మర్త్యంచ।హిరణ్యయేనసవితారథేనా దేవో యాతి భువనానిపశ్యన్॥ ఓంభూర్భువస్సువః। సూర్యగ్రహ మాగచ్ఛ। సూర్యగ్రహం రక్తవర్ణం రక్తగంధం రక్తపుష్పం రక్తమాల్యాంబరధరం రక్తచ్ఛత్రధ్వజరథపతకాదిశోభితం దివ్యరథసమారూఢం మేరుం ప్రదక్షిణీకుర్వాణం ప్రాఙ్ముఖంపద్మాసనస్థం।ద్విభుజం।సప్తాశ్వం।సప్తరజ్జుం కళింగదేశాధిపతిం। కాశ్యపసగోత్రం ప్రభవసంవత్సర మాఘకృష్ణ సప్తమ్యాం విశాఖానక్షత్రేజాతం సింహరాశ్యధిపతిం। భానువారప్రయుక్తం కిరీటినం సుఖాసీనం పత్నీపుత్రపరివారసమేతం గ్రహమండలేప్రవిష్టమస్మిన్నధికరణే మధ్యే వర్తులాకార మండలే సూర్యగ్రహ మావాహయామి స్థాపయామి పూజయామి॥అగ్నిం దూతం వృణీమహే హోతారం విశ్వవేదసం అస్య యజ్ఞస్యసుక్రతుం। సూర్యగ్రహాధి దేవతాం అగ్నిం సాంగం సాయుధం సవాహనంసశక్తిపత్నీపుత్రపరివారసమేతం సూర్యగ్రహస్య దక్షిణతః అగ్ని మావాహయామి స్థాపయామి పూజయామి॥ కద్రుద్రాయ ప్రచేతసే మీఢుష్టమాయతవ్యసే। వోచేమశంతమగ్ం హృదే। సూర్యగ్రహప్రత్యధిదేవతాం రుద్రం సాంగం సాయుధం సవాహనం సశక్తిపత్నీపుత్రపరివారసమేతం సూర్యగ్రహస్యఉత్తరతః రుద్రమావాహయామి స్థాపయామి పూజయామి॥

౨॥ ఆప్యాయ స్వేత్యస్య మంత్రస్య। గౌతమ ఋషిః। చంద్రో దేవతా। గాయత్రీ ఛందః। యజమానస్యాధిదేవతాప్రత్యధిదేవతాసహి.

త చంద్రగ్రహప్రసాదసిద్ధ్యర్థే చంద్రగ్రహారాధనేవినియోగః॥ ఆగ్నేయభాగే సరథో దశాశ్వ శ్చాత్రేయజో యామునదేశజశ్చ। ప్రత్యఙ్ముఖస్థశ్చతురశ్రపీఠే గదాధరాఙ్గో హిమవత్స్వభావః ॥ శ్వేతాంబరశ్శ్వేతవపుః కిరీటీ శ్వేతద్యుతి ర్దండధరో ద్విబాహుః । చంద్రోఽమృతాత్మావరదః కిరీటీ శ్రేయాంసి మహ్యం విదధాతు దేవః ॥ ఆప్యాయస్వ సమేతు తే విశ్వత స్సోమ వృష్ణియం। భవా వాజస్య సంగథే। ఓంభూర్భువస్సువః చంద్రగ్రహ హేహాగచ్ఛ। చంద్రగ్రహం శ్వేతవర్ణం శ్వేతగంధం శ్వేతపుష్పం శ్వేతమాల్యాంబరధరం శ్వేతచ్ఛత్రధ్వజరథపతాకాదిశోభితం దివ్యరథసమారూఢం మేరుం ప్రదక్షిణీకుర్వాణం దశాశ్వ రథవాహనం ప్రత్యఙ్ముఖం ద్విభుజం దండధరం యామునదేశాధిపతిం। ఆత్రేయసగోత్రం నందనసంవత్సరకార్తికశుద్ధపూర్ణిమాయాం కృత్తికానక్షత్రజాతం కర్కటకరాశ్యధిపతిమ్ ఇందువాసరప్రయుక్త కిరీటేనం సుఖాసీనంపత్నీపుత్రపరివారసమేతం గ్రహమండలే ప్రవిష్ట మస్మిన్నధికరణే సూర్యగ్రహస్యాఽగ్నేయదిగ్భాగే సమచతురశ్రమండలే చంద్రగ్రహమావాహయామి స్థాపయామి పూజయామి ॥ అప్సుమే సోమో అబ్రవీ దంతర్విశ్వాని భేషజా। అగ్నించ విశ్వశంభువ మాపశ్చ విశ్వభేషజీః ॥ చంద్రగ్రహాధిదేవతా అపః సాంగాః సాయుధాః సవాహనాః సశక్తిపుత్ర పరివార సమేతాః చంద్రగ్రహస్యదక్షిణతః అపఃఆవాహయామి స్థాపయామిపూజయామి॥ గౌరీ మిమాయ సలిలాని తక్షత్యేకపదీ ద్విపదీసా చతుష్పదీ। అష్టాపదీ నవపదీ బభూవుషీ। సహస్రాక్షరా పరమే వ్యోమన్। చంద్రగ్రహ ప్రత్యధిదేవతాం గౌరీం సాంగాం సాయుధాం సవాహనాం

సశక్తిపుత్త్రపరివారసమేతాం చంద్రగ్రహాధ్యుత్తరతః గౌరీమావాహయామి స్థాపయామి పూజయామి।

3॥ అగ్నిర్మూర్ధేత్యస్య మంత్రస్య । విరూప ఋషిః।అంగారక గ్రహో దేవతా । త్రిష్టుప్ఛందః । యజమానస్యాధిదేవతా ప్రత్యధిదేవతాసహితాంగారకగ్రహప్రసాదసిద్ధ్యర్థే అంగారక గ్రహారాధనే వినియోగః॥ శ్లో॥యామ్యే గదాశక్తిధరశ్చశూలీ వరప్రదో యామ్యముఖోఽతిరక్తః।కుజస్త్వవంతీవిషయస్త్రికోణస్తస్మిన్ భరద్వాజకులే ప్రసూతః॥ రక్తాంబరో రక్తవపుః కిరీటీ చతుర్భుజో మేషగమో గదాభృత్ । ధరాసుతశ్శక్తిధరశ్చ శూలీ సదా మమస్యాద్వరదః ప్రశాంతః ॥ ఓం అగ్నిర్మూర్ధా దివః కకుత్పతిః పృథివ్యా అయం । అపాగ్ం రేతాగ్ంసి జిన్వతి। ఓంభూర్భువః। అంగారకగ్రహేహాగచ్ఛ । అంగారకగ్రహాం రక్తవర్ణం రక్తగంధం రక్తపుష్పం । రక్తమాల్యాంబరధరం రక్తచ్ఛత్త్రధ్వజరథపతాకాదిశోభితం । దివ్యరథ సమారూఢం । మేరుం ప్రదక్షిణీకుర్వాణం। మేషవాహనం దక్షిణాభిముఖం। చతుర్భుజం। గదాశూలశక్తిధరం।అవన్తిదేశాధిపతిం। భారద్వాజసగోత్రం అక్షయ సంవత్సరశ్రావణమాసే శుక్లపక్షే త్రయోదశ్యాంపూర్వాషాఢానక్షత్రజాతం। మేషం వృశ్చికరాశ్యాధిపతిం । భౌమవాసరప్రయుక్తం। కిరీటినం సుఖాసీనం పత్నీపుత్త్రపరివారసమేతం । గ్రహమండలే ప్రవిష్టమస్మిన్నధికరణే సూర్యగ్రహస్య దక్షిణదిగ్భాగే త్రికోణాకారమండలే అంగారకగ్రహమావాహయామి స్థాపయామి పూజయామి । స్యోనా పృథివి భవా నృక్షరా నివేశనీ।యచ్ఛా నశ్శర్మ సప్రథాః॥ అంగారకగ్రహాధిదేవతాం పృథివీం సాంగాం సాయుధాం సవాహనాం సశక్తిపుత్త్రపరివారసమేతాం అంగారక

గ్రహస్య దక్షిణతః పృథివీమావాహయామి స్థాపయామి పూజయామి। క్షేత్రస్య పతినావయగ్ం హితే నేవ జయామసి।గా మశ్వం పోషయిత్వా స నో మృడాతీదృశే॥ అంగారకగ్రహప్రత్యధిదేవతాం క్షేత్రపాలకం సాంగం సాయుధం సవాహనం సశక్తిపత్నీ పుత్రపరివారసమేతం।అంగారకగ్రహస్యోత్తరతః క్షేత్రపాలక మావాహయామి స్థాపయామి పూజయామి॥

౪॥ ఉద్బుధ్యస్వేత్యస్య మన్త్రస్య నారాయణ ఋషిః। బుధగ్రహో దేవతా త్రిష్టుప్ఛందః।యజమాన స్యాధిదేవతా ప్రత్యధిదేవతా సహితబుధగ్రహప్రసాదసిద్ధ్యర్థే బుధగ్రహారాధనే వినియోగః॥ శ్లో॥ఉదఙ్ముఖో మాగధజో హరిస్థ శ్చాత్రేయగోత్ర శ్శరమండలస్థః। సఖడ్గచర్మో రుగదాధరో జ్ఞస్త్వైశానభాగే వరద స్సుపీతః॥ పీతాంబరః పీతవపుః కిరీటీ చతుర్భుజో దండధరి శ్చ సౌమ్యః। చర్మాసిధృత్సోమసుత స్సుమే రు స్సింహాధిరూఢో వరదో బుధ శ్చ॥ ఉద్బుధ్య స్వాగ్నే ప్రతిజాగృహ్యేన మిష్టాపూర్తే సగ్ంసృజేథా మయంచ। పునః కృణ్వగ్ స్త్వా పితరం యువాన మన్వాతాగ్ంసీ త్వయితంతు మేతం। ఓంభూర్భువః। బుధగ్రహేహాగచ్ఛ।బుధగ్రహంపీతవర్ణం పీతగంధంపీతపుష్పంపీతమాల్యాంబరధరం పీతచ్ఛత్రధ్వజరథపతాకాదిశోభితం దివ్యరథసమారూఢంమేరుంప్రదక్షిణీకుర్వాణం।సింహవాహనం। ఉదఙ్ముఖం। మగధదేశాధిపతిం।చతుర్భుజం। ఖడ్గచర్మాంబరధరం। ఆత్రేయసగోత్రం । సౌమ్యసంవత్సర జ్యేష్ఠమాసే కృష్ణపక్షే ఏకాదశ్యాం భరణీనక్షత్రజాతం। కన్యామిథునరాశ్యాధిపతిం। సౌమ్యవాసరప్రయుక్తం। కిరీటినం సుఖాసీనం।పత్నీపుత్రపరివారసమేతం గ్రహమండలే ప్రవిష్ట మస్మిన్నధికరణే సూర్యగ్రహ స్యేశానదిగ్భాగ బాణాకారమండలేబుధగ్రహ మావాహయామి స్థాపయామి పూజయా

మ॥ ఇదం విష్ణుర్విచక్రమే త్రేధా నిదధే పదం। సమూఢమస్య పాగ్ంసురే। బుధగ్రహాధిదేవతాం విష్ణుం సాంగం సాయుధం సవాహనం సశక్తిపత్నీపుత్రపరివారసమేతం బుధగ్రహస్య దక్షిణతః విష్ణుమావాహయామి స్థాపయామి పూజయామి॥ సహస్రశీర్షా + ద్దశాంగులం। బుధగ్రహప్రత్యధిదేవతాం నారాయణం। సాంగం సాయుధం సవాహనం సశక్తిపత్నీపుత్రపరివారసమేతం బుధగ్రహస్య ఉత్తరతః నారాయణమావాహయామి స్థాపయామి పూజయామి ॥

గీ॥ బృహస్పతే అతియదర్యేత్యస్య మన్త్రస్య । గృత్సమద ఋషిః । బృహస్పతిగ్రహో దేవతా త్రిష్టుప్ఛందః । యజమానస్యాధిదేవతా ప్రత్యధిదేవతాసహితబృహస్పతిగ్రహప్రసాదసిద్ధ్యర్థే బృహస్పతిగ్రహారాధనే వినియోగః॥ శ్లో॥ సౌమ్యేసుదీర్ఘే చతురశ్రపీఠేరథేఙ్గిరాః పూర్వముఖస్వభావః । దండాక్షమాలాజలపాత్రధారీ సింధ్వాఖ్యదేశే వరదస్సురేశః। కనకాంబరః కనకవపుః కిరీటీచతుర్భుజో దేవగురుః ప్రశాంతః। తథాసిదండం చ కమండలుం చ తథాక్షసూత్రాద్వరదోస్తుమహ్యం॥ బృహస్పతే అతియదర్యో అర్హాద్ద్యుమద్విభాతి క్రతుమజ్జనేషు । యద్దీదయచ్ఛవస ర్తప్రజాతతదస్మాసు ద్రవిణం ధేహి చిత్రం॥ ఓం భూర్భువస్సువః। బృహస్పతిగ్రహే హాగచ్ఛ । బృహస్పతిగ్రహం కనకవర్ణం కనకగంధం కనకపుష్పం కనకమాల్యాంబరధరం కనకచ్ఛత్రధ్వజరథపతాకాదిశోభితం దివ్యరథసమారూఢం। మేరుం ప్రదక్షిణీకుర్వాణం పూర్వాభిముఖం పద్మాసనస్థం। చతుర్భుజం। దణ్డాక్షమాలాధారిణం। సింధుద్వీపదేశాధిపతిం అంగీరసగోత్రం। ఆంగీరససంవత్సరవై శాఖమాసే శుక్లైకాదశ్యాముత్తరాఫల్గునీనక్షత్రజాతం । ధనుర్మీనరాశ్యాధిపతింగురువారప్రయుక్తం। కిరీటినం

సుఖాసీనం పత్నీపుత్రపరివారసమేతం గ్రహమండలే ప్రవిష్ట మస్మిన్నధికరణే సూర్యగ్రహ స్యోత్తరదిగ్భాగే దీర్ఘచతురశ్రమండలే బృహస్పతిగ్రహ మావాహయామి స్థాపయామి పూజయామి ॥ బ్రహ్మ జజ్ఞానం ప్రథమం పురస్తా ద్విసీమత స్సురుచో వేన ఆవః । సబుధ్నియా ఉపమా అస్య విష్ఠా స్సతశ్చ యోని మసతశ్చ వివః । బృహస్పతి గ్రహాధిదేవతాం బ్రహ్మాణం సాంగం సాయుధం సవాహనం సశక్తిపత్నీపుత్రపరివారసమేతం బృహస్పతిగ్రహస్య దక్షిణతః బ్రహ్మాణ మావాహయామి స్థాపయామి పూజయామి ॥ ఇంద్రం వో విశ్వత స్పరి హవామహే జనేభ్యః । అస్మాక మస్తు కేవలః । బృహస్పతిగ్రహ ప్రత్యధిదేవతాం ఇంద్రం సాంగం సాయుధం సవాహనం సశక్తిపత్నీపుత్రపరివారసమేతం బృహస్పతిగ్రహస్య ఉత్తరతః ఇంద్ర మావాహయామి స్థాపయామి పూజయామి ॥

౬॥ శుక్రం తే అన్య దిత్యస్యమన్త్రస్య । భరద్వాజ ఋషిః॥ శుక్రగ్రహో దేవతా । త్రిష్టుప్ఛందః । యజమానస్యాధిదేవతా ప్రత్యధిదేవతాసహిత శుక్రగ్రహప్రసాదసిద్ధ్యర్థే శుక్రగ్రహారాధనే వినియోగః॥ శ్లో॥ ప్రాచ్యాం భృగు ర్భోజకటప్రదేశ స్సభార్గవః పూర్వముఖస్సభావః। సపంచకోణాశ్రరథాధిరూఢో దండాక్షమాలావరదోంబుపాత్రః ॥ శ్వేతాంబర శ్శ్వేతవపుఃకిరీటీచతుర్భుజో దైత్యగురుఃప్రశాన్తః।తథాసిదండంచకమండలుంచ తథాక్షసూత్రాద్వరదోఽస్తుమహ్యం॥ శుక్రం తే అన్య ద్యజతం తే అన్యద్విషురూపే అహనీ ద్యౌరి వాసి । విశ్వాహి మాయా అవసిస్వధావో భద్రా తే పూష న్నిహ రాతి రస్తు॥ ఓంభూర్భువస్సువః॥శుక్రగ్రహే

హాగచ్ఛ। శుక్రగ్రహం శ్వేతవర్ణం శ్వేతగంధం శ్వేతపుష్పం। శ్వేతమాల్యాభరధరం శ్వేతచ్ఛత్రధ్వజరథపతాకాదిశోభితం దివ్యరథసమారూఢం మేరుం ప్రదక్షిణీకుర్వాణం పూర్వాభిముఖం పద్మాసనస్థం చతుర్భుజం దండాక్షమాలాజటావల్కలధారిణం కాంభోజదేశాధిపతిం। భార్గవసగోత్రం। మన్మథసంవత్సర చైత్ర శుక్లైకాదశ్యాం మఖా నక్షత్రజాతం। తులావృషభరాశ్యధిపతిం భృగువారప్రయుక్తం కిరీటినం సుఖాసీనం పుత్త్ర పరివారసమేతం గ్రహమండలే ప్రవిష్టమస్మిన్నధికరణే సూర్యగ్రహస్య ప్రాగ్భాగే పంచకోణాకారమణ్డలే శుక్రగ్రహమావాహయామి స్థాపయామి పూజయామి॥ ఇంద్రాణీమాసు నారిషు సుపత్నీమహమశ్రవం। న హ్యస్యా అపరంచన జరసా మరతే పతిః॥ శుక్రగ్రహాధిదేవతామింద్రాణీం సాంగాం సాయుధాం సవాహనాం సశక్తి పుత్త్ర పరివారసమేతాం శుక్రగ్రహస్య దక్షిణతః ఇంద్రాణీమావాహయామి స్థాపయామి పూజయామి॥ ఇంద్ర మరుత్వ ఇహ పాహి సోమం యథా శార్యాతే అపిబః సుతస్య। తవ ప్రణీతీ తవ శూర శర్మన్నా వివాసంతి కవయః సుయజ్ఞాః॥ శుక్రగ్రహ ప్రత్యధిదేవతాం ఇంద్ర మరుత్వంతం సాంగం సాయుధం సవాహనం సశక్తిపత్నీ పుత్త్రపరివారసమేతం శుక్రగ్రహస్య ఉత్తరతః ఇంద్ర మరుత్వంత మావాహయామి స్థాపయామి పూజయామి॥

౭॥ శమగ్నిరగ్నిభిరిత్యస్య మన్త్రస్య। ఇళింబిళి ఋషిః। శనైశ్చరగ్రహో దేవతా। ఉష్ణిక్ఛందః। యజమానస్యాధిదేవతా ప్రత్యధిదేవతాసహిత శనైశ్చరగ్రహ ప్రసాదసిద్ధ్యర్థే శనైశ్చరగ్రహారాధనే వినియోగః॥ శ్లో॥ చాపాసనో గృధ్రరథస్సునీలః ప్రత్యఙ్ముఖః కాశ్యపజః ప్రతీచ్యాం। సశూలచాపేషు వరప్రదశ్చ సౌరాష్ట్రదేశే ప్రభవశ్చ సౌరిః। నీలద్యుతిర్నీలవపుః కిరీటీ గృధ్రస్థితిశ్చాపకరో ధనుష్మాన్। చతు

ఋషిః. సూర్యసుతః ప్రశాన్త స్స చాస్తు మహ్యం. వరమందగామీ॥ శ
మగ్ని రగ్నిభి స్కరచ్ఛన్నం స్తపతు సూర్యః। శం వాతో వాత్వరపా
అపస్రిధః॥ ఓంభూర్భువస్సువః। శనైశ్చరగ్రహే మాగచ్ఛ। శనైశ్చరగ్ర
హం నీలవర్ణం నీలగన్ధం నీలపుష్పం నీలమాల్యాంబరధరం నీలచ్ఛత్రి
ధ్వజరథపతాకాదిశోభితం దివ్యరథసమారూఢం మేరుం ప్రదక్షిణీకుర్వా
ణం। చాపాసనస్థం। ప్రత్యఙ్ముఖం। గృధ్రరథం। చతుర్భుజం। శూలాయుధధరం।
సౌరాష్ట్రదేశాధిపతిం। విభవ సంవత్సర మాఘమాసే కృష్ణ చతుర్దశ్యాం
ధనిష్ఠానక్షత్రజాతం। మకరకుంభరాశ్యాధిపతిం। మందవారప్రయుక్తం
కిరీటినం సుఖాసీనం పత్నీపుత్రపరివారసమేతం గ్రహమండలే ప్రవిష్టమ
స్మి న్నధికరణే సూర్యగ్రహస్య. పశ్చిమదిగ్భాగే ధనురాకారమండలే శ
నైశ్చరగ్రహ మావాహయామి స్థాపయామి పూజయామి॥ యమాయ
సోమగ్ం సునుత యమాయ జుహుతా హవిః। యమగ్ం హ యజ్ఞో గచ్ఛ
త్యగ్నిదూతో అరంకృతః॥ శనైశ్చర గ్రహాధిదేవతాం యమం సాంగం
సాయుధం సవాహనం సశక్తిపత్నీపుత్రపరివారసమేతం శనైశ్చరగ్రహస్య
దక్షిణతః యమ మావాహయామి స్థాపయామి పూజయామి॥ ప్రజాపతే
న త్వదేతా న్యన్యో విశ్వా జాతాని పరితా బభూవ। యత్కామా
స్తే జుహుమ స్తన్నో అస్తు వయగ్ం స్యామ పతయో రయీణాం॥ శనై
శ్చరగ్రహ ప్రత్యధిదేవతాం ప్రజాపతిం సాంగం సాయుధం సవాహనం సశ
క్తిపత్నీ పుత్రపరివార సమేతం శనైశ్చరగ్రహ స్యోత్తరతః ప్రజాపతి
మావాహయామి స్థాపయామి పూజయామి॥

కయానశ్చిత్రేత్యస్య మంత్రస్య। వామదేవఋషిః। రాహుగ్ర
హో దేవతా। గాయత్రీ ఛందః। యజమానస్యాభి సహితః రా

హుగ్రహప్రసాదసిద్ధ్యర్థే రాహుగ్రహారాధనే వినియోగః॥ శ్లో॥ పైఠీనసో
బర్బరదేశజాత శ్శూర్పాసనస్సింహగతస్స్వభావః । యామ్యాననో నైరృ
తదిక్కరాళో వరప్రద శ్శూలసచర్మఖడ్గః॥ నీలాంబరో నీలవపుః కిరీటీ
కరాళవక్త్రః కరవాలశూలీ। చతుర్భుజ శ్చర్మధరశ్చ రాహు స్సింహా
సనారూఢో వరదోస్తు మహ్యం॥ ఓం కయా న శ్చిత్ర ఆ భువదూతీ
సదావృధస్సఖా। కయా శచిష్ఠయా వృతా॥ ఓం భూర్భువస్సువః॥ రాహు
గ్రహేహాగచ్ఛ-రాహుగ్రహం-నీలవర్ణం-నీలగంధం-నీలపుష్పం-నీలమా
ల్యాంబరధరం-నీలచ్ఛత్రధ్వజరక్షపతాకాదిశోభితం దివ్యరథసమారూఢం
మేరుం అప్రదక్షిణీకుర్వాణం- సింహాసనం- నైరృతిముఖం- శూర్పాస
నస్థం - చతుర్భుజం-కరాళవక్త్రం - ఖడ్గచర్మవరకరం - పైఠీనసగోత్రం-
బర్బరదేశాధిపతిం-పార్థివసంవత్సర భాద్రపద శుద్ధ పూర్ణిమాయాం పూ
ర్వాభాద్రనక్షత్రజాతం-శనివాసరే-కన్యాలగ్న ప్రయుక్తం కిరీటినం సుఖా
సీనం-పుత్రపరివారసమేతం- గ్రహమండలే ప్రవిష్ట మస్మి న్నధికరణే
సూర్యగ్రహస్య నైరృతిదిగ్భాగే శూర్పాకారమండలే రాహుగ్రహమా
వాహయామి స్థాపయామి పూజయామి॥ ఆయంగౌః పృశ్నిరక్రమీద
సనన్మాతరం పునః। పితరం చ ప్రయంథ్సువః॥ రాహుగ్రహాధిదేవతాం
గాం సాంగాం సాయుధాం సవాహనాం సశక్తిపుత్రపరివారసమేతాం
రాహుగ్రహస్య దక్షిణతః గా మావాహయామి స్థా + మి॥ నమోఅస్తు
సర్పేభ్యో యే కేచ పృథివీమను। యే అంతరిక్షే యే దివి తేభ్యస్సర్పే
భ్యో నమః॥ రాహుగ్రహప్రత్యధిదేవతాం సర్పం సాంగం + సమేతం రా
హుగ్రహస్య ఉత్తరతః సర్ప మావాహయామి స్థా + మి॥

౯॥ కేతుం కృణ్వన్నిత్యస్య మంత్రస్య మధుచ్ఛంద ఋషిః కేతుగణో దేవతా-గాయత్రీఛందః। యజమాన స్యాధిదేవతాప్రత్యధిదేవతాసహిత కేతుగణప్రసాదసిద్ధ్యర్థే కేతుగణారాధనేవినియోగః॥ శ్లో॥ ధ్వజాసనో జైమినిగోత్రజోఽంతర్వేదేషు దేశేషు విచిత్రవర్ణః। యామ్యాననో వాయుదిశి ప్రఖడ్గ శ్చర్మాసిభి శ్చాష్టసుత శ్చ కేతుః॥ ధూమ్రో ద్విబాహుర్వరదో గదాభృద్గృధ్రాసనస్థో వికృతానన శ్చ। కిరీట కేయూరవిభూషితాంగ స్స చాస్తు మే కేతుగణః ప్రశాంతః॥ ఓం కేతుంకృణ్వన్న కేతవే పేశో మర్యా అపేశసే। సముషద్భిరజాయథాః ॥ ఓం భూర్భువస్సువః- కేతుగణే హాగచ్ఛ- కేతుగణం- చిత్రవర్ణం-చిత్రగంధం-చిత్రపుష్పం-చిత్రమాల్యాంబరధరం-చిత్రచ్ఛత్రధ్వజరథపతాకాదిశోభితం- దివ్యరథసమారూఢం - మేరు మప్రదక్షిణీకుర్వాణం - ధ్వజాసనస్థం - దక్షిణాభిముఖం- అంతర్వేదిదేశాధిపతిం- ద్విబాహుం- గదాధరం - పైఠీనసగోత్రం కీలకసంవత్సర మార్గశీర్షకృష్ణ అమాయాంమూలానక్షత్రజాతం భౌమవారే కన్యాలగ్నప్రయుక్తం - సింహాసనాసీనం - గ్రహమండలే ప్రవిష్ట మస్మిన్నధికరణే సూర్యగ్రహస్య వాయవ్యదిగ్భాగే ధ్వజాకారమండలే కేతుగణ మావాహయామి స్థాప + మి॥ సచిత్రచిత్రంచితయంతమస్మే చిత్ర క్షత్రం చిత్రతమం వయోధాం। చంద్రం రయింపురువీరం బృహంతం చంద్ర చంద్రాభి ర్గృణతే దువస్వ॥ కేతుగణాధిదేవతాంచిత్రగుప్తం సాంగం + సమేతం కేతుగణస్య దక్షిణతః చిత్రగుప్తమావాహయామి స్థా + మి॥ బ్రహ్మాదేవానాం పదవీః కవీనా మృషి ర్విప్రాణాం మహిషో మృగాణాం। శ్యేనో గృధ్రాణాగ్ స్వధితి ర్వనానాగ్ం సోమః పవిత్రమత్యేతి రేభన్॥ కేతుగణప్రత్యధిదేవతాం బ్రహ్మాణం సాంగం +

షమేతం. క్షేత్రగణ స్యోత్తరతః బ్రహ్మాణ మావాహయామి స్థా + మి॥

ఓం జాతవేదసే సునవామ సోమమరాతీ యతో నిదహాతి వేదః॥ సనః పర్షదతి దుర్గాణి విశ్వా నావేవ సింధుం దురితాత్యగ్నిః॥ దుర్గా మావాహయామి స్థాపయామి పూజయామి॥...... ఓం గణానాం త్వా గణపతిగ్ం హవామహే కవిం కవీనా ముపమశ్రవస్తమం। జ్యేష్ఠరాజం బ్రహ్మణాం బ్రహ్మణస్పత ఆన శ్శృణ్వ న్నూతిభి స్సీదసాదనం॥గణపతి మా + మి॥...క్షేత్రస్య పతినా వయగ్ం హితేనేవ జయామసి। గా మశ్వం పోషయిత్వా స నోమృడా తీదృశే॥ క్షేత్రపాలకమా + మి॥ ...స్వస్తిదా విశస్పతి ర్వృత్రహా విమృధోవశీ। వృషేంద్రః పురఏతున స్స్వస్తిదా అభయంకరః। అభయంకర మా + మి॥ ... ఇంద్రంవో విశ్వ తస్పరి హవామహే జనేభ్యః। అస్మాక మస్తు కేవలః॥ఇంద్రంలోకపాలక మావా + మి॥ ... అగ్నిం దూతం వృణీమహే హోతారం విశ్వవే దసమ్। అస్య యజ్ఞస్య సుక్రతుమ్॥అగ్నిం లోకపాలకమా + మి॥యమా య సోమగ్ంసునుత యమాయ జుహుతా హవిః। యమగ్ంహ యజ్ఞో గచ్ఛ త్యగ్నిదూతో అరం కృతః॥ యమంలోకపా + మి॥...మోషుణః పరాపరా నిరృతిర్ దుర్హణావధీత్ -పదీష్టతృష్ణయా సహ॥నిరృతింలోక పా + మి॥...ఇమంమేవరుణ శ్రుధీహవ మద్యాచ మృడయ। త్వామవ స్యురాచకే॥ వరుణం లోకపాలక + మి॥...తవవాయువృతస్పతే త్వష్టు ర్జామాత రద్భుత। అవాంస్యావృణీమహే॥ వాయుం లోం + మి॥

...సోమో ధేనుగ్ం సోమో అర్వంత మాశుగ్ం సోమో వీరం కర్మణ్యం దదాతు । సాదన్యం విదథ్యగ్ం సభేయం । పితృశ్రవణం యో దదాశ దస్మై ॥ కుబేరం లోక + మి॥...తమీశానం జగత స్తస్థుష స్పతిం ధియం జిన్వ మవసే హూమహే వయం। పూషానో యథా వేదసా మస ద్వృధే రక్షితా పాయు రదబ్ధ స్స్వస్తయే ॥ ఈశానంలోక × మి॥... ఊర్ధ్వ ఊషుణ ఊతయే తిష్ఠా దేవో న సవితా । ఊర్ధ్వో వాజస్య సనితా యదంజిభి । ర్వాఘద్భి ర్విహ్వయామహే ॥ ఊర్ధ్వపురుషమా + మి॥...స్యోనా పృథివి భవా నృక్షరా నివేశనీ । యచ్ఛా నశ్శర్మ సప్రథాః ॥ పృథివీ మా × మి॥...వాస్తోష్పతే ప్రతిజానీ హ్యస్మాన్త్స్వావేశో అనమీవో భవా నః-యత్త్వేమహే ప్రతితన్నో జుషస్వ శం న ఏధి ద్విపదే శంచతుష్పదే॥ వాస్తుపురుషమా + మి॥ -బ్రహ్మదేవానాం + రేభన్ ॥ బ్రహ్మాణ మా + మి॥...ప్రణో దేవీ సరస్వతీ వాజేభి ర్వాజినీవతీ ధీనా మవిత్ర్యవతు॥ సరస్వతీ మా + మి॥...ఇదంవిష్ణు + సురే ॥ విష్ణు మా + మి॥...సక్తుమివ తితఉనా పునన్తో యత్ర ధీరా మనసా వాచ మక్రత। అత్రా సఖాయ స్సఖ్యాని జానతే భద్రైషాం లక్ష్మీర్నిహితాధి వాచి॥లక్ష్మీమా + మి॥...కద్రుద్రాయ ప్రచేతసే + హృదే॥రుద్రమా + మి॥...గౌరీ మిమాయ సలిలా + వ్యోమన్ ॥ గౌరీ మా + మి॥ ... క్రానాశీర్మహీనాం । హిన్వన్నృతస్య దీధితిం విశ్వా పరిప్రియా। భువ దధద్వితా । ఆదిత్ప్రత్నస్య రేతసో జ్యోతిః పశ్యంతి వాసరం । పరో యది

ధ్య తేద్దివా॥ అశ్వినీదేవతామా + మి॥ ... ఏషోఉషా అపూర్వ్యా వ్యుచ్ఛ
తి ప్రియా దివః। స్తుషే వా మశ్వినా బృహత్॥ అశ్వినీదేవతామా +
మి॥...సుపర్ణోఽసి గరుత్మాన్ త్రివృత్తే శిరో గాయత్రం చక్షుః స్తోమ
ఆత్మా సామ తే తనూ ర్వామదేవ్యం। బృహద్రథంతరే పక్షౌ యజ్ఞాయ
జ్ఞియం పుచ్ఛం ఛందాగ్ంస్యంగాని ధిష్ణియా శ్శఫా యజూగ్ంషి నామ
సుపర్ణోఽసి గరుత్మాన్ దివం గచ్ఛ సువః పత। గరుడ మావా + మి॥
...ధన్వనా గా ధన్వనా జిం జయేమ ధన్వనా తీవ్రాస్సమదో జయేమ।
ధను శ్శత్రో రపకామం కృణోతు ధన్వనా సర్వాః ప్రదిశో జయేమ।
ధన్వంతరి మా + మి॥ ముంచామి త్వా హవిషా జీవనాయక మజ్ఞాత
యక్ష్మా దుత రాజయక్ష్మాత్। గ్రాహిర్జగ్రాహ యది వైత దేనం తస్యా
ఇంద్రాగ్నీ ప్రముముక్త మేనమ్॥ ఇంద్రాగ్నీ ఆ-మి॥...యది క్షితాయు
ర్యది వా పరేతో యది మృత్యో రంతికం నీత ఏవ। త మాహరామి
నిరృతే రుపస్థా దస్పార్ష మేనం శతశారదాయ। నిరృతిమా - మి॥...
సంసృష్టం ధన ముభయం। సమా కృతమ స్మభ్యం। దత్తాం వరుణ శ్చ
మన్యుః। భియం దధానా హృదయేషు శత్రవః పరాజితాసో అపనిల
యంతాం। శత్రుఫలమా + మి॥.. దూర మస్మచ్ఛత్రవో యంతు భీతాః।
త దింద్రాగ్నీ కృణుతాంత ద్విశాఖే। త న్నో దేవా అనుమదంతు యజ్ఞం।
పశ్చా త్పురస్తా దభయ న్నో అస్తు। నక్షత్రాణా మధిపత్నీ విశాఖే।
శ్రేష్ఠావింద్రాగ్నీ భువనస్య గోపౌ। విషూచ శ్శత్రూ నపబాధమానా।
అపక్షుధం నుదతా మరాతిం॥ విశాఖానక్షత్రమా—మి॥

అస్య శ్రీత్ర్యంబకస్తోత్రమహామన్త్రస్య। మైత్రావరుణపుత్రోవసిష్ఠ ఋషిః। అనుష్టుప్ఛందః। శ్రీమృత్యుంజయత్ర్యంబకరుద్రోదేవతా। దేవ దేవ్యౌ ప్రణవౌ బీజశక్తీః। అత్ర మూలమన్త్రేణ కరశుద్ధిం కృత్వా। ప్రణవం కరతలయోర్విన్యస్య। వ్యాహృత్యాది మన్త్రపాదచతుష్టయం కరయో రంగుష్ఠాదికనిష్ఠికాంత మంగులీషు విన్యస్య తత స్సర్వేణ వ్యాపకన్యాసంకృత్వాదేహాంగన్యాస మారభేత్। ఓంభూ + వః॥ అంగుష్ఠాభ్యాంనమః।త్ర్యంబకం యజామహే। తర్జ। సుగంధిం పుష్టివర్ధనం।మధ్య। ఉర్వారుకమివ బంధనాత్। అనా। మృత్యోర్ముక్షీయ మామృతాత్। కని। ఓంభూ + వః। త్ర్యంబకం + తాత్। కర। త్ర్యంబక మితి శిరసి। యజామహ ఇతి లలాటే। సుగంధి మితి × ముఖే। పుష్టివర్ధన మితి హృదయే। ఉర్వారుక మితి కుక్షౌ। ఇవేతినాభౌ। బంధనా దితి కట్యాం। మృత్యోరిత్యూరుద్వయే। ముక్షీ యేతిజానుద్వయే। మేతి జంఘద్వయే। అమృతా దితి పాదద్వయే। ఏవందేహాంగన్యాసం కృత్వా షడంగన్యాస మారభేత్॥ ఓంనమోభగవతేత్ర్యంబకాయ శూలపాణయే స్వాహా। హృద॥ఓంనమో ÷ తే రుద్రాయామితమూర్తయే మాం × జీవశిరసే స్వాహా। శిరసే। ఓంన + తే నీలకంఠాయ చంద్రశిరసే జటినే స్వాహా। శిఖా। ఓంన + తేత్రిపురాంతకాయ హ్రాంహ్రీం। కవ। ఓంన + తేత్రిలోచనాయ ఋగ్యజుస్సామాథర్వణమూర్తయే। నేత్ర। ఓంనమోభగవతే రుద్రాయాగ్నిత్రయాయజ్వలజ్వాలస్వమాంరక్షరక్షఅఘోర,అస్త్రాయ ఫట్॥ భూర్భువస్సువరోమితిదిగ్బంధః॥ ధ్యానం॥ తతశ్చంద్రమండలోపరిబద్ధపద్మాసనం చంద్రవర్ణం స్రవదమృత పూర్ణచంద్రకళాధరం॥యోగముద్రాక్ష మాలాబద్ధాదరహస్తద్వయంధృతామృతపూర్ణకనక కలశోత్తరకరద్వయం సోమసూర్యాగ్ని త్రిలోచనం బద్ధపింగజటాజూటంనాగయ

జ్ఞోపవీతినం నాగాభరణభూషితం వ్యాఘ్రచర్మాంబరధరం భక్తానుకంపనం
భస్మానులేపనం శ్రీరుద్రం ధ్యాత్వా స్నేహపూర్ణేన మనసా పూర్వోక్త
మార్గేణార్చయిత్వా శరణం వ్రజేత్ ॥ త్ర్యంబక మహాదేవ త్రాహి మాం
శరణాగతం। జన్మమృత్యుజరారోగైః పీడితం కర్మబంధనైః॥ తావక స్త్వద్గ
తప్రాణ స్త్వచ్చిత్తోహం సదామృడ । ఇతివిజ్ఞాప్యదేవేశం జపేన్మంత్రం
త్రియంబకమ్ ॥ యోసౌ వజ్రధరోదేవ ఆదిత్యానాం ప్రభుర్మతః। సహ
స్రనయన శ్చంద్ర గ్రహపీడాం వ్యపోహతు । ఓంభూర్భువస్సువః॥ త్ర్యం
బకంయజామహేసు + మామృతాత్ ॥ మృత్యుంజయత్ర్యంబక మావా
హయామి స్థాపయామి పూజయామి॥ అపమృత్యుమపక్షుధమపేతశ్శప
థం జహి। అథా నో అగ్న ఆవహ రాయస్పోషగ్ం సహస్రిణం। యే తే
సహస్ర + + మృత్యవే స్వాహా ॥ మమసర్వాపమృత్యుర్నశ్యతుఆయు
ర్వర్ధతాం ॥ అచ్యుతః కల్పవృక్ష శ్చ అనంతః కామధేనవః। చింతామణి
స్తుగోవిందో నామత్రయ ముదాహృతం॥ అచ్యుతాయనమః॥ అనంతాయ
నమః॥ గోవిందాయనమః ॥ ఆవాహయామి స్థాపయామి పూజయామి ॥
తతస్సర్వోపచారైః ప్రపూజయేత్ ॥

ఇతి యాజుష స్మార్తానుక్రమణికాయాం
నవగ్రహారాధనం సమాప్తమ్.

అథ నవగ్రహజపమ్.

ఆచమ్య...ర్థం నవగ్రహజపంకరిష్యే ॥ (ఇతి సంకల్ప్య) ఆదౌ అఖండ దీపారాధనంకరిష్యే తతః దీపారాధనం గణాధిపతిపూజాంచ కృత్వా ॥

౧॥ ఆకృష్ణేనే త్యస్య మంత్రస్య। హిరణ్యస్తూప ఋషిః। సవితా దేవతా। త్రిష్టుప్ఛందః యజమాన స్యాధిదేవతా ప్రత్యధి దేవతా సహిత సూర్యగ్రహ ప్రసాదసిద్ధ్యర్థం సూర్యగ్రహజపంకరిష్యే ॥

శ్లో॥ వేదీమధ్యే లలితకమలే కర్ణికాయాంరథస్థ స్సప్తాశ్వోఽర్కో ఽరుణరుచివపుస్సప్తరజ్జుర్ద్విబాహుః। గోత్రే రమ్యే బహువిధగుణే కాశ్యపాఖ్యే ప్రసూతః । కాళింగాఖ్యే విషయజనితః ప్రాఙ్ముఖః పద్మహస్తః॥ పద్మాసనః పద్మకరో ద్విబాహుః । పద్మద్యుతి స్సప్తతురఙ్గవాహః। దివాకరో లోకవపుః కిరీటీ మయి ప్రసాదం విదధాతు దేవః॥ మంత్రః॥

ఆకృష్ణేన రజసా వర్తమానో నివేశయన్నమృతం మర్త్యంచ। హిరణ్యయేన సవితా రథేనాదేవో యాతి భువనాని పశ్యన్ ॥ అగ్నిం దూతం వృణీమహే హోతారం విశ్వవేదసం అస్య యజ్ఞస్య సుక్రతుం। కద్రుద్రాయప్రచేతసే మీఢుష్టమాయ తవ్యసే। వోచేమ శంతమగ్ం హృదే॥

౨॥ ఆప్యాయ స్వే త్యస్యమంత్రస్య । గౌతమ ఋషిః। చంద్రో దేవతా। గాయత్రీ ఛందః। యజమాన స్యాధిదేవతా ప్రత్యధిదేవతా సహిత చంద్రగ్రహ ప్రసాదసిద్ధ్యర్థం చంద్రగ్రహజపం కరిష్యే॥ శ్లో॥ ఆగ్నేయ భాగేసరథో దశాశ్వ శ్చాత్రేయజో యామునదేశజశ్చ। ప్రత్యఙ్ముఖస్థశ్చతురశ్రపీఠే గదాధరాంగో హిమవత్స్వభావః॥ శ్వేతాంబర శ్శ్వేత వపుః కిరీటీ శ్వేతద్యుతి ర్దండధరో ద్విబాహుః। చంద్రోఽమృతాత్మావరదః కిరీటీ శ్రేయాంసి మహ్యం విదధాతు దేవః॥ మంత్రః॥ ఆప్యా...దే॥

అప్సు మే సోమో అబ్రవీ దన్తర్విశ్వాని భేషజా। అగ్నించ విశ్వశంభువ మాపశ్చ విశ్వభేషజీః॥ గౌరీమిమాయ సలిలాని తక్ష త్యేకపదీ ద్విపదీ సా చతుష్పదీ। అష్టాపదీ నవపదీ బభూవుషీ। సహస్రాక్షరా పరమే వ్యోమన్॥

3॥ అగ్ని ర్మూర్ధే త్యస్య మంత్రస్య। విరూప ఋషిః। అంగారక గ్రహో దేవతా। త్రిష్టు ప్ఛందః। యజమాన స్యాధిదేవతా ప్రత్యధి దేవతాసహితాంగారక గ్రహప్రసాదసిద్ధ్యర్థం అంగారక గ్రహజపం కరిష్యే॥ శ్లో॥ యామ్యేగదాశ క్తిధరశ్చ శూలీ వరప్రదో యామ్య ముఖో ఽవతిరిక్తః। కుజ స్త్వవంతీవిషయ స్త్రికోణ స్తస్మిన్ భరద్వాజ కులే ప్రసూతః॥ రక్తాంబరో రక్తవపుః కిరీటీ చతుర్భుజో మేషగమో గదాభృత్। ధరాసుత శ్శ క్తిధర శ్చ శూలీ సదా మమస్యా ద్వరదః ప్రశాన్తః॥ మంత్రః॥ అగ్నిర్మూర్ధా దివః కకు త్పతిః పృథివ్యా అయం। అపాగ్ం రేతాగ్ంసి జిన్వతి॥ స్యోనా పృథివి భవా నృక్షరా నివేశనీ। యచ్ఛా న శ్శర్మ సప్రథాః॥ క్షేత్రస్య పతినా వయగ్ం హితే నేవ జయామసి। గామశ్వం పోషయిత్న్వా స నో మృడాతీదృశే॥

౪॥ ఉద్బుధ్య స్వేత్యస్య మన్త్రస్య నారాయణ ఋషిః। బుధ గ్రహో దేవతా త్రిష్టు ప్ఛందః। యజమాన స్యాధిదేవతా ప్రత్యధి దేవతాసహిత బుధగ్రహప్రసాదసిద్ధ్యర్థం........జపంకరిష్యే॥

శ్లో॥ ఉదఙ్ముఖో మాగధజో హారిస్థ శ్చాత్రేయగోత్ర శ్శరమాడల స్థః। సఖడ్గచర్మోరుగదాధరో జ్ఞ స్త్రీశానభాగే వరదస్సుపీతః॥ పీతాంబరః పీతవపుః కిరీటీ చతుర్భుజో దండధర శ్చ సౌమ్యః। చర్మాసిధృత్సోమసుతస్సుమేరుస్సింహాధిరూఢో వరదో బుధశ్చ॥ మంత్రః॥ ఉద్బుధ్య...మేతం॥ ఇదంవిష్ణు...సురే॥ సహస్రశీర్షా...గులం॥

౫॥ బృహస్పతే అతియదర్యేత్యస్య మన్త్రస్య । గృత్సమద ఋషిః । బృహస్పతి గ్రహో దేవతా । త్రిష్టుప్ఛందః । యజమానస్య ...ర్థం బృహస్పతి గ్రహ జపంకరిష్యే॥ శ్లో॥ సౌమ్యేసుదీర్ఘే...మహ్యాం॥ మంత్రః ॥ బృహస్పతే...చిత్రం ॥ బ్రహ్మజ...విమః ॥ ఇంద్రవో...కేవలః ॥

౬॥ శుక్రంతే అన్యదిత్యస్య మన్త్రస్య। భరద్వాజఋషిః। శుక్ర గ్రహో దేవతా । త్రిష్టుప్ఛందః । యజమా...ర్థం శుక్రగ్రహజపం కరిష్యే ॥ శ్లో॥ ప్రాచ్యాం భృగురో...మహ్యాం,॥ మం ॥ శుక్రంతేఅన్య...రస్తు ॥ ఇంద్రాణీమా...పతిః ॥ ఇంద్రమరుత్వ...యజ్ఞా॥

౭॥ శమగ్నిరగ్నిభిరిత్యస్య మన్త్రస్య । ఇళింబిళిఋషిః। శనైశ్చర గ్రహో దేవతా । ఉష్ణిక్ఛందః । యజమానస్య...ర్థం శనైశ్చర గ్రహజపంకరిష్యే ॥ శ్లో॥ చాపాసనోగృ...గామీ ॥ మం ॥ శమగ్నిర...థః ॥ యమాయసో...కృతః ॥ ప్రజాపతేనత్వదే...రయీణాం॥

౮॥ కయానశ్చిత్రేత్యస్య మంత్రస్య వామదేవఋషిః । రాహు గ్రహో దేవతా । గాయత్రీచ్ఛందః । యజమానస్య...ర్థం రాహుగ్రహ జపంకరిష్యే ॥ శ్లో॥ పైఠీనసోబర్బర...మహ్యాం ॥ మం॥ కయానశ్చి...వృతా ॥ ఆయంగౌః పృ...వః ॥ నమో అస్తు...నమః॥

౯॥ కేతుంకృణ్వన్నిత్యస్య మంత్రస్య ।మధుచ్ఛందఋషిః॥ కేతు గ్రహో దేవతా । గాయత్రీచ్ఛందః । యజమానస్య...ర్థం కేతుగ్రహ జపంకరిష్యే ॥ శ్లో॥ ధ్వజాసనో...ప్రశాంతః ॥ మం ॥ కేతుంకృణ్వ...యథాః ॥ సచిత్రచిత్రం...దువస్వ ॥ బ్రహ్మదేవానాం...రేభః ॥

జాతవేదసే - అనుమంత్రము తొందలు అపమృత్యు మంత్రమువలెనను, నవగ్రహా రాధనములో జాడేదగును. గ్రంథవిస్తర భయమువలన వ్రాయనైతిని. చ॥

నవగ్రహ జపసంఖ్యాది విషయః

శ్లో॥ అయుతంచసహస్రంచశతమష్టోత్తరంద్విసహస్రకం । చతుఃపంచ సహస్రేణ త్రిశతందిననిర్ణయః ॥

తా॥ రవికి ౧౦ వేలు, చంద్రునకు వేయి, కుజునకు ౬ నూఱులు, బుధునకు ౨ వేలు, గురునకు ౪ వేలు, శుక్రునకు ౫ వేలు, శనికి ౩౦౦ మున్నూరు, ఈప్రకారము దినము ౧-కి జపసంఖ్య, ఈప్రకారము ౪౦ దినములుగానిలేక తదర్ధముగాని యథా శక్తి గ్రహజపము చేయించవలెను, పిమ్మట ఆయాజపసంఖ్యలో పదవయంశము తర్పణము. ఆసంఖ్యలో దశాంశముహోమము, ఆసంఖ్యలో దశాంశము బ్రాహ్మణభోజనము.

శ్లో॥ గ్రహాణాంనవధాన్యాని సద్విప్రాయనివేదయేత । గ్రహ దోషంనిహంత్యాశు గార్గేయవచనంతథా ॥ అపిచ ॥ అరిష్టకాలేచారిష్ట గ్రహమంత్రంజపేత్సుధీః । మహాసౌరవిధానేన మండలంబ్రాహ్మణేనచ। అరుణోక్తప్రకారేణ చార్క-మారాధయేత్సుధీః ॥ పూర్వజన్మకృతం పాపం వ్యాధిరూపేణబాధతే । తచ్ఛాంతిరౌషధైర్దానై ర్జపహోమా ర్చనాదిభిః ॥ ఇతి యాజుషస్మార్తానుక్రమణికాయాం నవగ్రహజపసంఖ్యావిషయ స్సమాప్తః.

అథ నవగ్రహ తర్పణమ్.

ఆచమ్య... ఏవంగుణ... ప్రీత్యర్థం యజమానస్య శరీరే వర్తమాన వర్తిష్యమాణ వాతపిత్త శ్లేష్మకఫోద్భవ నానాకారణ నిమిత్త జ్వరక్షయ పాండు కుష్ఠు శూలాఽతి సారధాతుక్షయ వ్రణమేహాభగంధరాదినానామేహ సమస్తామయ నిదాన హేతుభ్యూత దురితక్షయద్వారాక్షిప్రమే వాయురారోగ్యైశ్వర్యాభి వృద్ధ్యర్థం నక్షత్రపూర్వక ఆదిత్యాది నవగ్రహదేవతా...ప్రీత్యర్థం యవసహిత క్షీరతర్పణం కరిష్యే॥ ఇతిసంకల్ప్య ॥ బ్రాహ్మణైః కార్యమ్ ॥ నక్షత్రాది నవగ్రహ మంత్రము లన్నియు ఈగ్రంథములో వ్రాయఁబడియున్నందున నిచ్చటచేర్పనైతిని॥

ఇతి యాజుష స్మార్తానుక్రమణికాయాం
నవగ్రహ తర్పణమ్ సమాప్తమ్.

అథ నవగ్రహ హోమః.

ఆచమ్య + ఏవంగుణ + శుభతిథౌ... నక్షత్ర పూర్వకాదిత్యాదీనాం నవానాం గ్రహాణాం మధ్యే యేయే గ్రహాః అరిష్టస్థానేషుస్థితాః తేషాంగ్రహాణామనుకూలత్వసిద్ధ్యర్థం యేయే గ్రహాః శుభస్థానేషు స్థితాః తేషాం గ్రహాణామత్యంత శుభఫలా వాప్త్యర్థం అప మృత్యు పరిహారద్వారా ఆయుష్యాభివృద్ధ్యర్థంనక్షత్రపూర్వకాదిత్యాదినవగ్రహ దేవతాఉద్దిశ్య...ప్రీత్యర్థం సమిదాజ్యచరువ్రీహిభిః చతుర్ద్విధ హోమం కరిష్యే ॥ తదంగాగ్ని ప్రతిష్ఠాపనం కరిష్యే॥

అగ్నింధనాది పూర్వోక్తప్రకారేణ షట్పాత్రప్రయోగంకుర్యాత్ ॥ హోమార్థం। ఋత్విగ్వరణం కుర్యాత్ ॥ ఏకం-ద్వే-త్రీణి- చత్వారి-అథాజ్యభాగౌ స్రుచాజుహోతి ॥ అగ్నయే స్వాహా ఉత్తరార్ధపూర్వార్ధే అగ్నయఇదం(నమమ)ఏకం-ద్వే- త్రీణి- చత్వారి-సోమాయ స్వాహా దక్షిణార్ధపూర్వార్ధే సోమాయేదం (నమమ) సమంపూర్వేణ-మధ్యేఽగ్నౌజుహోతి యథోపదేశం ప్రధానాహుతీర్హుత్వా॥ తతస్స్రుచ్యుపస్తీర్య- చరుమధ్యా * ద్విరవదాయ । అభిఘార్యహవిః ప్రత్యభిఘారయతి ॥ ఆదౌ విధిప్రకారేణ నక్షత్రహోమంకుర్యాత్॥ అధిదేవతాప్రత్యధిదేవతాసహితమాద్యంతయోః నక్షత్రహోమంసమాపయేత్॥

అథనవగ్రహహోమంకుర్యాత్॥ఆకృష్ణేన...నిపశ్యన్ స్వాహా॥ సూర్యగ్రహాయేదం॥ అగ్నిందూతం...స్సుక్రతుగ్గ్ స్వాహా॥ అగ్నయఇదం

* కూ॥ జమదగ్ని వత్సానాంస్త్రిరవదానమ్.

కద్రుద్రాయ...హృదేస్వాహా॥ రుద్రాయేదం॥ ఆప్యాయస్వ... సంగథే
స్వాహా॥ చంద్రగ్రహాయేదం॥ అప్సుమే...భేషజేస్స్వాహా॥ అద్భ్య ఇదం॥ గౌరీ
మిమాయ...పరమే వ్యోమన్త్స్వాహా॥ గౌర్యా ఇదం (న మమ) అగ్నిర్మూ
ర్ధా...జిన్వతి స్వాహా॥ అంగారకగ్రహాయేదం॥ స్యోనాపృథివి...సప్రథా
స్స్వాహా॥ పృథివ్యా ఇదం॥ క్షేత్రస్యపతి...దృశేస్వాహా॥ క్షేత్రపాల
కాయేదం॥ ఉద్బుధ్యస్వాగ్నే...నైతగ్ం స్వాహా॥ బుధగ్రహాయేదం॥
ఇదం విష్ణు...స్సురేస్వాహా॥ విష్ణవ ఇదం॥ సహస్రశీర్షా... ద్దశాంగులగ్ం
స్వాహా॥ నారాయణాయేదం॥ బృహస్పతే...చిత్రగ్ం స్వాహా॥ బృహస్పతి
గ్రహాయేదం॥ బ్రహ్మజజ్ఞానం...వివస్స్వాహా॥ బ్రహ్మణ ఇదం॥ ఇంద్రంవో
విశ్వ...కేవలస్స్వాహా॥ ఇంద్రాయేదం॥ శుక్రంతే అన్య...రస్తుస్వాహా॥
శుక్రగ్రహాయేదం॥

ఇంద్రాణీమాసు...పతిస్స్వాహా॥ ఇంద్రాణ్యా ఇదం॥ ఇంద్రమ
రుత్వ...యజ్ఞాస్స్వాహా॥ ఇంద్రమరుత్వత ఇదం॥ శమగ్ని రగ్నిభిస్క...
సిద్ధస్స్వాహా॥ శనైశ్చరగ్రహాయేదం॥ యమాయ... అరంకృతస్స్వా
హా॥ యమాయేదం॥ ప్రజాపతే...రయీణాగ్ం స్వాహా॥ ప్రజాపతయ
ఇదం॥ కయా నశ్చిత్ర...శచిష్ఠయావృతా స్వాహా॥ రాహుగ్రహాయే
దం॥ ఆయంగౌః...ప్రియం తస్స్వ స్వాహా॥ గవ ఇదం॥ నమో అస్తు...
సర్పేభ్యో నమః స్వాహా॥ సర్పేభ్య ఇదం॥ కేతుంకృణ్వన్...రజా యథా
స్వాహా॥ కేతుగ్రహాయేదం॥ సచిత్రచిత్రం...దువస్యస్వాహా॥ చిత్రగుప్త

యేదం॥ బ్రహ్మదేవానాం...రిభతి స్వాహా॥ బ్రహ్మణ ఇదం॥ ఇంద్రంవో
...కేవల స్వాహా॥ ఇంద్రాయ లోకపాలకాయేదం॥ అగ్నిం దూతం...
సుక్రతుగ్ం స్వాహా॥ అగ్నయే లోకపాలకాయేదం॥ యమాయ...అరంకృ
త స్వాహా॥ యమాయ లోక...యేదం॥ మోషుణః పరా...సహస్వాహా॥
నిర్‌ఋతయే లోక...యేదం॥ ఇమం మే...రాచకే స్వాహా॥ వరుణాయ
లోక...యేదం॥ తవ వాయు...వృణీమహే స్వాహా॥ వాయవే లోక...
యేదం॥ సోమోధేనుగ్ం...తస్మై స్వాహా॥ కుబేరాయ లోక...యేదం॥ త
మీశానం...స్వస్తయే స్వాహా॥ ఈశానాయ లోకపాలకాయేదం॥ జాత
వేదసే...త్యగ్నిః స్వాహా॥ దుర్గాయా ఇదం॥ గణానాంత్వా...సాదన
గ్ స్వాహా॥ గణపతయ ఇదం॥ క్షేత్రస్య...దృశే స్వాహా॥ క్షేత్రపాలకా
యేదం॥ యత ఇంద్ర...విమృధో జహి స్వాహా॥ అభయంకరా యేదం॥
వాస్తోష్పతే...చతుష్పదే స్వాహా॥ వాస్తుపురుషాయేదం॥ త్ర్యంబకం...
య మామృతాత్ స్వాహా॥ మృత్యుంజయా యేదం॥ గంధద్వారాం...
శ్రియం స్వాహా॥ శ్రియా ఇదం॥ హవ్యవాహ మభిమాతిషాహం। రక్షోహ
ణం పృతనాసు జిష్ణుం-జ్యోతిష్మంతం దీద్యతం పురంధిం। అగ్నిగ్ స్విష్టకృత
మాహువేమ-స్విష్ట మగ్నే అభి తత్పృణాహి-విశ్వా దేవపృతనా అభి
ష్య-ఉరు నః పంథాం ప్రదిశన్ విభాహి జ్యోతిష్మద్ధే హ్యజరన్న ఆ
యుః స్వాహా॥ అగ్నయే స్విష్టకృత ఇదం॥ సమిధ మిధ్మసన్నహనాన్యద్భి
స్సగ్‌స్పృశ్యాగ్నౌ ప్రహరతి। రుద్రాయ తంతిచరా యేదం-అపఉపస్పృ

శ్య అస్య కర్మణః హోమప్రతిష్ఠాసిద్ధ్యర్థ మృద్ధికామః జయాదిహో
మం కరిష్యే॥ శ్లో॥ ప్రథమాఘారహోమశ్చ ప్రధానహుత్యనంతరంయ
ద్ధోతవ్యంతుతత్సర్వం స్రువేణోక్తం కపర్దినా॥ తతః జయాది హోమం
పూర్ణాహుతిం చ కుర్యాత్ ॥

ఇతి యాజుషస్మార్తానుక్రమణికాయాం.
నవగ్రహహోమస్సమాప్తః.

అథ నవగ్రహదానాని.

నక్షత్రమునకు తండులములు, సూర్యునకు గోధుమలు, చంద్రునకు తండులములు, కుజునకు కందులు, బుధునకు పెసలు, గురునకు సెనగలు, శుక్రునకు బొబ్బర్లు, శనికి తిలలు తండులములు, రాహువునకు మినుములు, కేతువునకు ఉలవలు, త్ర్యంబకమునకు తండులములు, మృత్యుంజయునకు తండులములు, శ్రీమహావిష్ణువునకు ధాన్యము, అపమృత్యువునకు ప్రత్తి మేకు ఉప్పుతండులములు, నామత్రయమునకు తండులములు, బ్రహ్మవిష్ణుమాహేశ్వరులకు తాంబూలసహితఫలదానము; ఈప్రకారము నవగ్రహదానములు బ్రాహ్మణులకు ఇవ్వవలయును.

తత్ప్రయోగః ॥ ఆచమ్య...ఏవం...ప్రీత్యర్థమ్ ఉత్తరానక్షత్రప్రథమచరణేజాతస్య కుమారస్య తిథివారనక్షత్రవర్జ్యాది సకలారిష్టనివృత్తిద్వారా జాయాపత్యోశ్శిశోశ్చ త్రయాణాం ఆయురారోగ్యైశ్వర్యాభివృద్ధ్యర్థం నక్షత్రపూర్వకాదిత్యాదినవగ్రహదేవతాఉద్దిశ్య...ప్రీత్యర్థంతత్తద్ధాన్యదానాదికం కరిష్యే॥ తతః ప్రత్యేకం బ్రాహ్మణపూజాం కరిష్యే ప్రతిగ్రహీతారం బ్రాహ్మణ మభ్యర్చ్య ॥ శ్రీమహావిష్ణు స్వరూపస్య బ్రాహ్మణస్య ఇద మాసనమ్ ॥ సుఖాసనమ్ ॥ ఇదం పాద్యమ్ ॥ సుపాద్యం॥ శ్లో॥ నమోఽస్త్వనంతాయ సహస్రమూర్తయే సహస్రపాదాక్షి

శిరోరుబాహవే । సహస్రనామ్నే పురుషాయ శాశ్వతే సహస్రకోటీ యుగధారిణేనమః ॥ అయం వో గంధః। సుగంధః । అలంకారార్థా ఇమే అక్షతాః॥ సంత్యక్షతాః॥ సకలారాధనైః స్వర్చిత మస్తు॥ ఓంభూర్భువస్సువః...ప్రచోదయాత్ ॥ ఇతి జలేనసంప్రోక్ష్య॥ నక్షత్రమంత్రాన్ పఠిత్వా అస్మైబ్రాహ్మణాయ శ్రీమహావిష్ణుస్వరూపాయ యజుశ్శాఖాధ్యాయినే + గోత్రాయ + బ్రాహ్మణాయ ప్రతిగ్రహీత్రే శ్రీమాన్ + + + గోత్రః + య్యదాతా ధర్మపత్నీ సమేతోఽహం మమసకలారిష్టనివృత్త్యర్థం ...నక్షత్రప్రీతయే శ్వేతతండులాన్ తుభ్య మహంసంప్రదదే న మమ॥ దేవస్య త్వాసవితుః ప్రసవే। అశ్వినో ర్బాహుభ్యాం పూష్ణో హస్తాభ్యాంప్రతిగృహ్ణామి॥ గృహ్ణీయాత్॥ ఏతద్దానసాద్గుణ్యార్థం దక్షిణాం తుభ్య మహం సంప్రదదే న మమ॥ ఇతి దక్షిణాందద్యాత్॥ తాంబూలఫలదానం తుభ్య మహం సంప్రదదే న మమ॥ శతమానం భవతి శతాయుఃపురుష శ్శతేంద్రియఆయు ష్యే వేంద్రియే ప్రతితిష్ఠతి॥

సూర్యస్య॥ ఆకృష్ణేన రజసావర్తమానో నివేశయన్నమృతం మర్త్యంచ । హిరణ్యయేన సవితా రథేనా దేవో యాతి భువనాని పశ్యన్ ॥ + సూర్యగ్రహప్రీతయే గోధూమాం స్తుభ్య + న మమ॥

చంద్రస్య॥ ఆప్యాయస్వ సమేతు తే విశ్వత స్సోమవృష్ణియంభవావాజస్య సంగథే॥ + చంద్రగ్రహప్రీతయే శ్వేతతండులాం స్తుభ్యమహం + న మమ॥

కుజస్య॥ ఓం అగ్ని ర్మూర్ధా దివః కకుత్పతిః పృథివ్యా అయం॥ అపాగ్ం రేతాగ్ంసి జిన్వతి॥ + అంగారక గ్రహప్రీతయే ఆఢకాంస్తుభ్య మహం + న మమ॥

బుధస్య॥ ఓం ఉద్బుధ్యస్వాగ్నే ప్రతిజాగృహ్యేన మిష్టాపూర్తే సగ్ంసృజేథా మయంచ। పునః కృణ్వగ్గ్ స్త్వా పితరం యువాన మన్వాతాగ్ంసీ త్వయి తంతు మేతం॥ + బుధగ్రహప్రీతయే ముద్గాంస్తుభ్యమహం + న మమ॥

బృహస్పతే॥ ఓం బృహస్పతే అతియదర్యో అర్హాద్ద్యుమద్విభాతి క్రతుమజ్జనేషు- యద్దీదయచ్ఛవసర్త ప్రజాత తదస్మాసు ద్రవిణం ధేహి చిత్రం॥ + బృహస్పతిగ్రహప్రీతయే చణకాంస్తుభ్యమహం + న మమ॥

శుక్రస్య॥ ఓం శుక్రంతే అన్యద్యజతంతే అన్యద్విషురూపే అహనీ ద్యౌరివాసి। విశ్వాహిమాయా అవసిస్వధావో భద్రాతే పూషన్నిహ రాతి రస్తు॥ + శుక్రగ్రహప్రీతయే రాజమాషాంతుభ్యమహం + న మమ॥

శనైశ్చరస్య॥ ఓం శమగ్నిరగ్నిభిస్కర చ్ఛన్న స్తపతుసూర్యః। శంవాతోవా త్వరపా అపస్రిధః॥ + శనైశ్చరగ్రహప్రీతయే - తిలతండులాంస్తుభ్య మహం + న మమ॥

రాహోః॥ ఓం కయానశ్చిత్ర ఆభువదూతీసదావృధస్సఖా। కయా శచిష్ఠయావృతా॥ + రాహుగ్రహప్రీతయే మాషాంస్తుభ్యమహం + న మమ॥

కేతోః॥ ఓం కేతుంకృణ్వన్న కేతవే పేశో మర్యా అపేశసే- సముషద్భిరజాయథాః॥ కేతుగ్రహప్రీతయే కుళుత్థాన్ తుభ్యమహం.. న మమ॥

త్ర్యంబకస్య॥ + త్ర్యంబకం యజామహే సుగంధిం పుష్టివర్ధనం- ఉర్వారుకమివ బంధనాన్మృత్యోర్ముక్షీయ మామృతాత్। త్ర్యం

చక్రప్రీతయే శ్వేతతండులాన్ తుభ్యమహం + నమమ॥...మృత్యుంజయ స్య॥ మంత్రః॥ త్ర్యంబకమంత్రంపఠిత్వా॥ శ్వేతతండులాన్ తుభ్య +నమ మ॥...శ్రీమహావిష్ణోః ॥ + ఇదం విష్ణుర్విచక్రమే త్రేధా నిదధేపదం-సమూఢ మస్య పాగ్ంసురే ॥ +శ్రీమహావిష్ణుప్రీతయే ధాన్యం తుభ్య మహం +నమమ॥...అపమృత్యుమపక్షుధమపైతశ్శపథం జహి। అథా న్నో అగ్న ఆవహ రాయస్పోషగ్ం సహస్రిణం-యే తే సహస్రమయుతం పాశా మృత్యో మర్త్యాయ హంతవే। తాన్ యజ్ఞస్య మాయయా సర్వా నవయజామహే॥ మృత్యవేస్వాహా మృత్యవేస్వాహా॥ మమసర్వా పమృత్యుర్నశ్యతు ఆయుర్వర్ధతాం ॥ +అపమృత్యుప్రీతయే అయః ఖండ కార్పాసలవణదానం తుభ్యమహ +న మమ ॥ ...అథ నామత్రయ ప్రీతయే- తండులదానందద్యాత్॥శ్లో॥తాంబూలం శ్రీకరంభద్రం బ్రహ్మ విష్ణుశివాత్మకం। యస్మా త్తస్మా చ్ఛివం మే స్యా దత శ్శాంతిం ప్రయచ్ఛ మే॥ ఫలం మనోరథఫలం ప్రదదాతి సదా నృణాం। పుత్ర పౌత్రాభి వృద్ధ్యర్థ మత శ్శాంతిం ప్రయచ్ఛమే॥ శ్రీలక్ష్మీనారాయణ ప్రీత్యర్థం ఇదంఫలం సతాంబూలం సదక్షిణాకం తుభ్యమహం సంప్రదదే నమమ॥ ఏవం + ర్థం మంటపదేవతానాం పునఃపూజాం కరిష్యే॥ ఛత్త్రం ధార యామి॥చామరం వీజయామి॥ నృత్యం దర్శయామి॥గీతం శ్రావయామి॥ వాద్యం ఘోషయామి॥ ఆందోళికాం ఆరోపయామి॥ అశ్వా నారోప యామి॥ గజా నారోపయామి॥ సమస్తరాజోప...మి॥ అనయా పూజ యా + భవంతు॥ మంటపదేవతాః యథాస్థానం ప్రతిష్ఠాపయామి॥అథ

స్వర్ణస్వర్చిత వస్త్రప్రతిమామంటపదానం కరిష్యే॥ పూర్వోక్త మేవ బ్రాహ్మణ మభ్యర్చ్య॥ తతః మంటపదానం దద్యాత్॥ బ్రాహ్మణేభ్యోఋత్విగ్భ్యో దక్షిణాం దద్యాత్॥ నవగ్రహమఖాభిషేక జపాదిబ్రాహ్మణేభ్యో యథాశక్తి దక్షిణాం దద్యాత్॥ తతః బ్రాహ్మణా న్భోజయే దితి॥ ఆశీర్వాదః॥

ఇతి యాజుష స్మార్తానుక్రమణికాయాం

నవగ్రహదానప్రయోగ

స్సమాప్తః. చ॥ ల॥

ఉపనయన ప్రయోగః.

అత్రాదౌ అనుపనీత ప్రాయశ్చిత్తమ్.

శ్లో॥ యశ్శివో నామరూపాభ్యాం + + సర్వేభ్యో మహాజనే భ్యో నమః॥ ఆచమ్య + ఏవంగుణ + శుభతిథౌ శ్రీమాన్గోత్రః + నామ ధేయః శ్రీమతః + గోత్రస్య + నామధేయస్య ధర్మపత్నీసమేతస్యమమ కుమారస్యాయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం (శ్వః) చౌలోపనయనాభ్యాం కర్మభ్యా గ్ంసగ్గ్స్కరిష్యమాణః పూర్వేద్యుః ఇమం కుమారం జాతకర్మనామ కరణాఽన్నప్రాశనాంకురారోపణచౌలోపనయనాఖ్యైఃకర్మభిస్సగ్గ్స్కరి ష్యమాణస్తదంగత్వేన తదాదౌశుద్ధ్యర్థం వృద్ధ్యర్థం + స్వస్తిపుణ్యాహ వాచనం కరిష్యే॥...ఆదౌ నిర్విఘ్నేన పరిసమాప్త్యర్థం శ్రీమహాగణాధి పతిపూజాం కరిష్యే॥ గణాధిపతిపూజాం పుణ్యాహవాచనం చ సమాప యేత్ ॥...జాతాదికర్మణా ముక్తకాలానుష్ఠానాభావా ప్రాయశ్చిత్త ముచ్యతే॥ ఆచమ్య + ఏవంగుణ + మమకుమార స్యాయుష్యాభివృద్ధ్య ర్థం అనుపనీతప్రాయశ్చిత్తంకరిష్యే ॥ యథాశక్తిపరిమద్దక్షిణాం గృహీ త్వా॥ ఆత్మప్రదక్షిణత్రయంకృత్వా॥శ్లో॥ సమస్తసంపత్సమవాప్తిహేతవ స్సముత్థితాపత్కులధూమకేతవః ।అపారసంసారసముద్రసేతవఃపునంతు మాంబ్రాహ్మణపాదపాంసవః ॥ ఆపద్ఘనధ్వాంతసహస్రభానవస్సమీహి తార్థార్పణకామధేనవఃసమస్తతీర్థాంబుపవిత్రమూర్తయోరక్షంతుమాం బ్రాహ్మణపాదపాంసవః॥ ఆధివ్యాధిహరం నృణాం మృత్యుదారిద్ర్యనా శనం । శ్రీపుష్టికీర్తిదం వందే విప్రశ్రీపాదపంకజమ్ ॥ అశేషే హేపరిష స్మదీయాం విజ్ఞాపనామవధార్య మయా సమర్పితాం ఇమాంపరిమద్దక్షి

ణాం యథోక్తదక్షిణామివ స్వీకృత్య ॥ మమకుమారస్యజన్మాభ్యాసాది
(జన్మప్రభృతి) చౌలోపనయనపర్యంతం మధ్యే సంభావితానాం పాపా
నాం సవర్ణాసవర్ణ ధాత్రీజనయిత్రీప్రభృత్యనేక స్తన్యపాననిజస్తన్యపాన
సహభోజ నోచ్ఛిష్టభోజన పర్యుషితాన్నభోజన-వివసనాన్నపాన-సజా
తీయ విజాతీయ సహచర క్రీడాసల్లాపసంస్పర్శన-తిష్ఠన్మూత్ర-పురీషోత్స
ర్జ నాదీనాంతత్తత్కాలేశౌచాభావప్రభృతీనాం సర్వేషాం దోషాణా
మపనోదనార్థంపూర్వపూర్వకర్మాతిక్రమదోషనిర్హరణార్థంఉత్తరోత్తరక
ర్మద్విజాధికారయోగ్యతాఫలసిద్ధ్యర్థంచతుర్వింశత్యక్షరమంత్రోచ్చార
ణద్విజాశ్రమాధికారయోగ్యతాఫలసిద్ధ్యర్థంశ్రీలక్ష్మీనారాయణముద్దిశ్య
+ ప్రీత్యర్థంఇమాంసౌవర్ణీం శాస్త్రీయాంపరిషద్దక్షిణాంయథోక్తదక్షి
ణామివ స్వీకృత్య - మా మనుగృహ్ణంతు భవంతః ॥ అస్య కుమా
రస్య × కౌండిన్యసగోత్రోద్భవస్య × నామధేయస్య దంతజననప్రభృ
త్యుపనయనశుభలగ్నపర్యంతం సంభావితేభ్యః పాపేభ్యోఽయం కు
మారోముక్తో భూయాత్ విముక్తో భూయాత్ ॥ ఉపనయనాధికార
సిద్ధిర స్త్వితిభవంతో బ్రువంతు॥ ఉపనయనాధికారసిద్ధి రస్తు॥

ఆచమ్య × ఏవంగుణ × శుభతిథౌ మమ కుమారస్యాయుష్యా
భివృద్ధ్యర్థం శరీరశుద్ధ్యర్థం స్వర్ణధాన్యాజ్యకృచ్ఛ్రాణ్యాచరిష్యే ॥శ్లో॥
స్వర్ణం పవిత్ర మమలం స్వర్ణంపాపప్రణాశనం। స్వర్ణం హి శంకరంయస్మా
దతశ్శాంతిం ప్రయచ్ఛమే॥ అస్మైబ్రాహ్మణాయ + శ్రీమహావిష్ణుస్వరూపా
య - శ్రీమహావిష్ణుప్రీత్యర్థం స్వర్ణకృచ్ఛ్రప్రత్యామ్నాయం యథాశక్తి
హిరణ్యం తుభ్యమహం సంప్రదదేనమమ॥శ్లో॥ ధన్యం కరోషి దాతార
మిహాలోకే పరత్ర చ। యస్మాత్తస్మాచ్ఛివం మే స్యా దతశ్శాంతిం
ప్రయచ్ఛమే॥శ్రీవిష్ణుప్రీత్యర్థంధాన్యకృచ్ఛ్రప్రత్యామ్నాయం × నమమ

॥శ్లో॥ కామధేన్వా స్సముద్భూతం సర్వక్రతుషుసంస్థితందేవానా మాజ్య మాహారమతశ్శాంతిం ప్రయచ్ఛమే ॥ శ్రీమహావిష్ణుప్రీత్యర్థం ఆజ్యకృచ్ఛ్రప్రత్యామ్నాయం + నమమ॥ శ్లో ॥ హిరణ్యగర్భగర్భస్థం హేమ బీజం విభావసోః । అనంతపుణ్యఫలద మతశ్శాంతిం ప్రయచ్ఛమే॥ ఇదం కృచ్ఛ్రత్రయప్రత్యామ్నాయం యథాశక్తిహిరణ్యం + నమమ॥ ఏభి స్సువర్ణధాన్యాజ్యకృచ్ఛ్రైర్భగవాన్ త్సర్వాత్మక శ్రీమహావిష్ణు స్సుప్రీతోవరదో భూత్వా మమకుమారస్య శరీరశుద్ధిం కుర్యా దితి భవంతో బ్రువంతు॥ శరీరశుద్ధిరస్తు॥

ఇతి యాజుష స్మార్తానుక్రమణికాయాం
అనుపనీతప్రాయశ్చిత్తం సమాప్తమ్.

అథ పాహిత్రయోదశహోమః.

ఆచమ్య × శుభతిథౌ మమ కుమార స్యాయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం జాతకర్మాదీనాం తత్తత్కాలేషుతత్తత్కర్మాకరణప్రాయశ్చిత్తార్థంపాహిత్రయోదశహోమం కరిష్యే ॥ తదంగ మగ్నిప్రతిష్ఠాపనం కరిష్యే ॥ స్థండిలోల్లేఖనాది చతుష్పాత్రప్రయోగం కుర్యాత్ ॥ పూర్వాపరిషేచనం కృత్వా॥స్రువేణ చతుర్గృహీత మాజ్యం గృహీత్వా ॥ ఓం పునరూర్జా నివర్తస్వ పున రగ్న ఇషాయుషా । పున ర్నఃపాహి విశ్వత స్స్వాహా॥ అగ్నయఇదం॥ సహరయ్యానివర్తస్వాగ్నే పిన్వస్వధారయా। విశ్వప్సియావిశ్వతస్పరిస్వాహా ॥ అగ్నయఇదం ॥ భూరగ్న యేచపృథివ్యై చమహతేచ స్వాహా॥ అగ్న యేచపృథివ్యైచ మహత ఇదం ॥ భువో వాయవేచాంతరిక్షాయ చ మహతేచస్వాహా ॥ వాయవే చాంతరి

షాయ చ మహత ఇదం । సువ రాదిత్యాయ చ దివే చ మహతే చ స్వాహా॥ ఆదిత్యాయ చ దివేచ మహత ఇదం॥ భూర్భువస్సువ శ్చంద్రమసే చ నక్షత్రేభ్య శ్చ దిగ్భ్య శ్చ మహతే చ స్వాహా ॥ చంద్రమసే చ నక్షత్రేభ్యో దిగ్భ్య మహత ఇదం ॥ పాహి నో అగ్న ఏనసే స్వాహా॥ పాహినో అగ్న ఏనస ఇదం ॥ పాహినో విశ్వవేదసే స్వాహా॥ పాహినో విశ్వవేదస ఇదం॥ యజ్ఞం పాహి విభావసో స్వాహా॥ యజ్ఞం పాహి విభావసవ ఇదం ॥ సర్వం పాహి శతక్రతో స్వాహా॥ సర్వంపాహి శతక్రతవ ఇదం॥ పాహి నో అగ్న ఏకయా-పాహ్యుతద్వితీయయా। పాహ్యూర్జం తృతీయయా । పాహి గీర్భి శ్చతసృభి ర్వసో స్వాహా ॥ వసవ ఇదం॥పున రూర్జా నివ ర్తస్వ పున రగ్న ఇ షాయుషా । పున ర్నః పాహి విశ్వత స్స్వాహా॥ అగ్నయఇదం॥ సహ రయ్యా నివ ర్త స్వాగ్నే పిన్వస్వ ధారయా। విశ్వప్స్నియావిశ్వతస్పరి స్వాహా॥ అగ్నయ ఇదం (నమమ) సర్వప్రాయశ్చిత్తం కరిష్యే॥ ఓంభూర్భువస్సువస్వాహా ॥ ప్రజాపతయ ఇదం (నమమ) అద్తితేఽన్వమగ్ స్థాః + ప్రాసావీః॥ ఇత్యుత్తరపరిషేచన కుర్యాత్ ॥అనేన పాహిత్రయోదశహోమేనభగవాన్ త్సర్వాత్మకః శ్రీయజ్ఞేశ్వరఃసుప్రీణాతు । మమ కుమార స్యాయుష్యాభివృద్ధిర స్త్వితిభవంతో బ్రువంతు ॥ అస్య కుమార స్యాయుష్యాభివృద్ధిరస్తు॥

ఇతి యాజుష స్మార్తానుక్రమణికాయాం- పాహిత్రయో
దశ హోమప్రయోగ స్సమాప్తః.

సూత్రం. ౧॥ జాతంవాత్సప్రేణాభిమృశ్య॥
౨॥ ఉత్తరేణ యజుషోపస్థ ఆధాయ॥

అథజాతకర్మప్రయోగః.

ఆచమ్య + ఏవంగుణ + శుభతిథౌ-మమకుమారస్యాయుష్యాభి వృద్ధ్యర్థం జాతేన కర్మణా సగ్ంస్కరిష్యే॥ ఇతి సంకల్ప్య॥ దివస్పరీత్యనువాకేన కుమార మభిమృశ్య॥(జాతం వాత్సప్రేణాభిమృశ్య దివస్పరీ త్యాదిభిః) (దివస్పరి-పరిశబ్దః-పంచమ్యర్థానువాదీఅయంజాతవేదాః)॥

దివస్పరి ప్రథమం జజ్ఞే అగ్ని రస్మ ద్ద్వితీయం పరి జాతవేదాః। తృతీయ మప్సు నృమణా అజస్ర మింధాన ఏవం జరతే స్వాధీః। విద్మా తే అగ్నే త్రేధా త్రయాణి విద్మా తే సద్మ విభృతం పురుత్రా। విద్మా తే నామపరమం గుహా యద్విద్మా తముత్సం యత ఆజగంథ। సముద్రే త్వా నృమణా అప్స్వంత ర్నృచక్షా ఈధే దివో అగ్న ఊధన్। తృతీయే త్వారజసి తస్థివాగ్ంస మృతస్య యోనౌ మహిషా అహిన్వన్। అక్రంద దగ్ని స్తనయన్నివ ద్యౌః క్షామా రేరిహ ద్వీరుధ స్సమంజన్। సద్యో జజ్ఞానో వి హీ మిద్ధో అఖ్య దారోదసీ భానునా భాత్యంతః। ఉశిక్పావకో అరతి స్సుమేధా మర్త్యేష్వగ్ని రమృతో నిధాయి॥ ఇయర్తి ధూమ మరుషం భరిభ్ర దుచ్ఛుక్రేణ శోచిషా ద్యామినక్షత్। విశ్వస్య కేతు ర్భువనస్య గర్భఆ రోదసీ అపృణా జ్జాయమానః। వీడుం చిదద్రి మభినత్ప రాయం జనా య దగ్ని మయజంత పంచ। శ్రీణా ముదారో ధరుణో రయీణాం మనీషాణాం ప్రార్పణ స్సోమగోపాః। వసో స్సూను స్సహసో అప్సురాజా విభా త్యగ్ర ఉషసా మిధానః। యస్తే అద్యకృణవ ద్భద్ర శోచేఽపూపం దేవ ఘృతవంత మగ్నే। ప్రతం నయ ప్రతరాం

వస్తోర్ అచ్ఛాభి ద్యుమ్నం దేవభక్తం యవిష్ఠ । ఆ తం భజ సౌశ్రవసే ష్వగ్న ఉక్థ ఉక్థ ఆ భజ శస్యమానే । ప్రియస్సూర్యే ప్రియో అగ్నా భవా త్యుజ్జాతేన భినదదుజ్జనిత్వైః । త్వా మగ్నే యజమానా అను ద్యూన్ । విశ్వా వసూని దధిరే వార్యాణి । త్వయా సహ ద్రవిణమిచ్ఛ మానా వ్రజం గోమంత ముశిజో వివవ్రుః । దృశానో రుక్మ ఉర్వ్యా వ్యద్యౌద్దుర్మర్షమాయుశ్శ్రియే రుచానః । అగ్నిరమృతో అభవ ద్వయోభి ర్య దేనం ద్యౌ రజనయత్సురేతాః॥ అస్మిన్నహమితి(పిత్ర) యజు షాంక ఉపవేశ్య॥అస్మి న్నహగ్ంసహస్రం పుష్యా మ్యేధమానా స్స్వే వశే॥ అంగాదంగాదితి ద్వాభ్యా మభిమంత్ర్య॥ అంగాదంగాత్సంభ వసిహృదయా దధిజాయసే। ఆత్మావై పుత్రనామాసిస జీవశరదశ్శతం। అశ్మాభవపరశుర్భవ హిరణ్య మస్త్రుతంభవ।పశూనాంత్వాహింకారే ణాభిజిఘ్రామి (రోహిణ)(శ్రీసుబ్బయ్యశర్మన్)తాభ్యా మేవ మూర్ధన్యవ ఘ్రాణం। అంగాదంగా త్సంభవసి + జిఘ్రామి॥ (రోహిణ) తాభ్యామేవ దక్షిణే కర్ణే జపంచ కృత్వా ॥ అంగా దంగా త్సంభవసి + (రోహిణ) నక్షత్రనామచ నిర్దిశతి ॥ తద్రహస్యం భవతి ॥ ...దర్భేణ సౌవర్ణం నిష్టర్క్యం గ్రంథిం బధ్నాతి ॥ తేన ఘృతయుక్తం మధు మేధాంత ఇతి భ్రాజో దధా త్వితృయం తేన కుమారం ప్రాశయేత్ ॥ మేధాం తే దేవ స్సవితా మేధాం దేవీ సరస్వతీ । మేధాం తే అశ్వినౌ దేవావాధత్తాం పుష్కరస్రజా । త్వయి మేధాం త్వయి ప్రజాం త్వ య్యగ్ని స్తేజోద

ధాతు । త్వయి మేధాం త్వయి ప్రజాం త్వయీంద్ర ఇంద్రియం దధా
తు । త్వయి మేధాం త్వయి ప్రజాం త్వయి సూర్యో భ్రాజో దధాతు ॥
భ్రాజో దధాత్విత్యేతేన కుమారం ప్రాశయేత్ ॥ క్షేత్రియైత్వేతి పంచభి
స్స్నాపయిత్వా ॥ క్షేత్రియైత్వా నిరృత్యై త్వా ద్రుహో ముం
చామి వరుణస్య పాశాత్ । అనాగసం బ్రహ్మణే త్వా కరోమి శివే తే
ద్యావాపృథివీ ఉభే ఇమే । శం తే అగ్నిస్సహాద్భి రస్తు శం ద్యావాపృ
థివీ సహౌషధీభిః । శమంతరిక్షగ్ం సహ వాతేన తే శం తే చతస్రః
ప్రదిశో భవంతు । యా దైవీశ్చతస్రః ప్రదిశో వాతపత్నీ రభి సూర్యో
విచష్టే । తాసాం త్వాఽజరస ఆదధామి ప్ర యక్ష్మ ఏతు నిరృతిం
పరాచైః । అమోచి యక్ష్మా ద్దురితా దవర్త్యై ద్రుహః పాశాన్నిరృ
త్యై చోదమోచి । అహా అవర్తి మవిదథ్స్యోన మప్యభూ ద్భద్రే
సుకృతస్య లోకే । సూర్య మృతం తమసో గ్రాహ్యా యద్దేవా అముంచ
న్నసృజ న్వ్యేనసః । ఏవ మహ మిమం క్షేత్రియా జ్జామిశగ్ంసాద్ద్రుహో
ముంచామి వరుణస్య పాశాత్ ॥ వ్యాహృతిభి రోంకార చతుర్థాభిః పృష
దాజ్యం శాగ్ంసేన సకృత్కుమారం ప్రాశయేత్ ॥ భూస్స్వాహేతి
చతుర్భి ర్నిధాయ ॥ భూస్స్వాహా । భువస్స్వాహా । సువస్స్వాహా । ఓగ్ం
స్వాహా । అద్భి శ్శేషగ్ం సగ్ంసృజ్య గోష్ఠే నినయేత్ । మా తే కుమార
మితి మాతు రంక ఆధాయ । మా తే కుమారగ్ం రక్షో వధీన్మా ధేను
రత్యాసారిణీ । ప్రియా ధనస్య భూయా ఏధమానా స్వే గృహే ॥ అయం

కుమార ఇతి మాతు ర్దక్షిణగ్ స్తనం ప్రతిధాప్య ॥ అయం కుమారో
జరాం ధయతు దీర్ఘ మాయుః । యస్మై త్వగ్ స్తన ప్రప్యా యాయు
ర్వర్చో యశో బలం ॥ యద్భూమే రితి ద్వాభ్యాం పృథివీ మభిమంత్ర్య॥
యద్భూమే ర్హృదయం దివి చంద్రమసి శ్రితం। తదుర్వి పశ్యం మాహం
పౌత్ర మఘగ్ం రుదం । యత్తే సుసీమే హృదయగ్ం వేదాహం త
త్ప్రజాపతౌ । వేదామ తస్య తేనాయం మాహం పౌత్రమఘగ్ం రుదం॥
నామయతీతి యజుషా తత్రసన్నివిష్టం కుమార ముపస్పృశ్య ॥ నామ
యతి న రుదతి యత్ర వయం వదామసి యత్ర చాభిమృశామసి ॥ ఆప
స్సుప్తేష్వితి కుమారస్య శిరస్సమీపేఉదకుంభంనిధాయ ॥ ఆపస్సుప్తేషు
జాగ్రత రక్షాగ్ంసి నిరితో నుదధ్వం॥ తత్రాగ్నిం ప్రతిష్ఠాప్య-పరిస్తీర్య
పరిషిచ్య - సర్షపాన్ఫలీకరణమిశ్రానంజలినా సకృదవదాయ-తూష్ణీం
జుహుయా దయం కలిమితి స్వాహాంతేఽష్టౌ ప్రతిమంత్రం తచ్ఛేషం
పునస్స్వాహాకారపూర్వందిర్జుహుయాత్ ॥ఏవంగుణ + శుభతిథౌ మమ
కుమార స్యాయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం అనయోర్బాలసూతికయో శ్చండా
లాదిపిశాచేభ్యో రక్షణార్థం ఫలీకరణహోమం కరిష్యే॥ అయం కలిం
పతయంతగ్ శ్వానమి వోద్వృద్ధం । అజాం వాశితా మివ మరుతః పర్యా
ధ్వగ్ స్వాహా ॥ మరుద్భ్యఇదం ॥ స్వాహా - మరుద్భ్యఇదం ॥ స్వాహా -
మరుద్భ్యఇదం॥ (ఏవం సర్వత్ర) శండేరథ శ్శండి కేర ఉలూఖలః।చ్యవనో
నశ్యతా దిత స్వాహా॥ మరుద్భ్యఇదం ॥ అయ శ్శండో మర్క ఉపవీర
ఉలూఖలః । చ్యవనో నశ్యతా దిత స్వాహా ॥ మరుద్భ్యఇదం॥ కేశినీ

శృఙ్గో౽నిమిషః ఖజాప్తో౽జో౽పకాశినః। అభిత్తవర్త్యతా ద్రిత స్వాహా॥ మరు
ద్భ్య ఇదం॥ ముష్కశీర్షా౽సనః కౌబేరకా రక్షోరాజేన ప్రేషితాః। గ్రామగ్ం
సజానయో గచ్ఛన్తీచ్ఛన్తో౽పరిదాకృతాన్ త్స్వాహా॥ మరుద్భ్య
ఇదం॥ ఏతాన్ఘ్నతైతాన్గృహ్ణీతేత్యయం బ్రహ్మణస్పుత్రః। తా
నగ్నిః పర్యసరత్తానిన్ద్రస్తాన్బృహస్పతిః। తానహం వేద బ్రాహ్మణః
ప్రమృశతః కూటదన్తాన్వికేశాన్ లంబనస్తనాన్ త్స్వాహా॥ మరుద్భ్య
ఇదం॥ నక్తంచారిణ ఉరస్పేశాన్ ఛూలహస్తాన్కపాలపాన్। పూర్వ
ఏషాం పితేత్యుచ్చైః శ్రావ్యకర్ణకః। మాతా జఘన్యా సర్పతి
గ్రామే విధురమిచ్ఛన్తీ స్వాహా॥ మరుద్భ్య ఇదం॥ నిశీథచారిణీ స్వసా
సన్ధినా ప్రేక్షతే కులం। యా స్వపన్తం బోధయతి యస్యై విజాతా
యాం మనః। తాసాం త్వం కృష్ణవర్త్మనే క్లోమానగ్ం హృదయం
యకృత్। అగ్నే అక్షీణి నిర్దహ స్వాహా॥ మరుద్భ్య ఇదం॥ స్వాహా॥
మరుద్భ్య ఇదం। స్వాహా। మరుద్భ్య ఇదం॥ ప్రవిష్టే ప్రవిష్ట ఏవం తూష్ణీ
మగ్నావావపతి॥ అదితే౽న్వమగ్గ్ంస్థాః + ప్రాసాదీః॥ అనేన బలీకర
ణ[illegible]తేన భగవాన్ త్సర్వాత్మకః ..., అస్య కుమారస్యాయుష్యాభి
వృద్ధిరస్త్వితి భవన్తో బ్రువన్తు॥ అస్య కుమార + రస్తు॥

ఇతి యాజుషస్మార్తానుక్రమణికాయాం.

జాతకర్మప్రయోగస్సమాప్తః.

జాతకర్మవిధిః.

జాతకర్మ ప్రకరణే॥ ధర్మశాస్త్ర ప్రమాణాని వక్ష్యతే॥ శ్లో॥ జాతే పుత్త్రే పితుస్స్నానం సచేలంతు విధీయతే। జాతకర్మ తతః కుర్యాచ్ఛ్రాద్ధమభ్యుదయంతతః ॥ కాలవ్యతిక్రమేణైవ మేధాజనకమిష్యతి। వ్యతిక్రమేపిదాతవ్యం స్నానదానవిధిక్రియా। గర్భాధానే వివాహేచ సవనేజాతకర్మణి। నామోపాకర్మస్నాతేషు వ్రతేషుచసమాపనే॥ బ్రాహ్మణాన్భోజయేదంతే వాచయేదాశిషస్తతః। సీమంతోన్నయనంచైవ అన్నప్రాశనచౌలయోః॥ ఉపనీతేచగోదానే త్వాదావేవవిశేషతః। సూతకాంతేవివాహాంతే స్నాతాంతేప్రథమార్తవే। పుంసివ్రతోపనిష్క్రాంతే పుణ్యాహంతువిధీయతే॥ నామాదినాందీకరణం పుణ్యాహంద్విజభోజనం। రక్షాబంధనమన్నాది చౌలాద్యంకురమేవచ। కార్యేష్వక్రియమాణేషు బహూనామథవాద్వయోః॥ రక్షాంకురౌసకృన్నాందీ హోమంచైవ పృథక్పృథక్ ॥ జాతనామవ్రతస్నాన ప్రవేశేషునకౌతుకం। నాఙ్కురంపుంసవాద్యానాం పుణ్యాహంసర్వకర్మసు॥ నామకర్మచజాతేష్టిం యథాకాలంసమాచరేత్। అతిపాతేచకుర్వీత ప్రశస్తేమాసిపుణ్యభే॥ యస్యాఃక్రియాయాస్సంప్రోక్తః కాలోమాసైర్దినైరపి। తస్యాంనమాసదోషోస్తిమూఢత్వంజీవశుక్రయోః॥ఇతివచనంతత్కాలవిషయం॥ ద్రవ్యాభావేద్విజాభావేప్రవాసేపుత్త్రజన్మని। ఆమశ్రాద్ధంప్రకుర్వీత మాతాపిత్రోఃక్షయాదృతే॥ అతఃపక్వాన్నశ్రాద్ధం జాతకర్మనిషిద్ధం॥ జాతేకుమారేతదహః కామంకుర్యాత్ప్రతిగ్రహం। హిరణ్యధాన్యగోవాసస్తిలాన్నగుడసర్పిషాం॥ తత్రసర్వంప్రతిగ్రాహ్యం కృతాన్నంతువిసర్జయేత్। భక్షయిత్వాతుతన్మోహాద్ద్విజశ్చాంద్రాయణంచరేత్॥ ఆశౌచేతుసముత్పన్నే పుత్త్రజన్మయదాభవేత్। కర్తుస్తాత్కాలికీశుద్ధిః పూ

ర్వాశౌచేనశుధ్యతి ॥ పుత్త్రజన్మనియాత్రాయాం శర్వర్యాం దత్తమక్షయం ॥ ఋణమస్మిన్సన్నయతి అమృతత్వంచగచ్ఛతి । పితాపుత్రస్య జాతస్య పశ్యేచ్చేజ్జీవతోముఖమ్ ॥ కించ ॥ జ్యోతిస్సారే॥

శ్లో॥ జాతకే నామకేచైవ అన్నప్రాశనచౌలయోః।
ఉపనయనే వివాహే చ పత్నీపుత్త్రస్తు దక్షిణే॥

దర్పణే॥శ్లో॥ పుత్త్రేజా తేపితుస్స్నానం సచేలంతువిధీయతే।యావన్నచ్ఛిద్యతే నాళం తావన్నాప్నోతి సూతకం । ఛిన్నే నాళే తతఃపశ్చాత్సూతకంతు విధీయతే॥...సర్షపా న్ఫలీకరణమిశ్రా నంజలి నాఽస్మిన్నేవాగ్నౌ వాగ్యతా ఆవప తేతి । ఏవమహరహరానిర్దశతాయాః। ఏవమహరహః ప్రవిష్టేప్రవిష్ట ఇత్యాది రానిర్దశతాయాః। అయం కలిమిత్యేషైర్మంత్రైస్తు తదహ రేవ । ఆజ్ మర్యాదాయాం । తేన దశమేఽహాని రాత్రౌ క్షిపంతి॥ శ్లో॥ ఏకాదశే ప్రతిష్ఠాప్య జాతకాగ్నిం యథావిధి । ప్రాణాయామేన చాగూర్య పశ్చాజ్జాతాభిమర్శనమ్॥

ఇతి యాజుష స్మార్తానుక్రమణికాయాం
జాతకర్మవిధి స్సమాప్తః.

జాతాదిసూతకే కర్తవ్య నిబంధనాని.

జాతాది పంచమే షష్ఠే నిశీథే బలి మాహరేత్ । అర్చయేదష్టదిక్పాలాన్గీతవాదిత్ర నిస్వనైః। కృత్వాజాగరణం దీపైః సూత్రైశ్శ్యంత్రైశ్చపాశకైః। ద్వారే ద్వితీయభాగేచ వర్తులై శ్చాపి కజ్జలైః। ప్రథమే దివసే షష్ఠే దశమేచైవ సప్తధా। త్రిష్వాశౌచం నకుర్వీత సూతకే పుత్త్రజన్మని॥ దద్యాత్తు ప్రథమే దానం షష్ఠే వాపంచమేఽపివా । దశమే బలిదానం స్యా దన్న దానం తథైవచ॥

తా॥ పుట్టినదినము మొదలుకొని ౫ - ౬ - వ దినములయొక్క రాత్రియందు బలిని చేయవలయును. గీతవాద్యనృత్యవిశేషములచే షష్ఠీదిక్పాలకులను పూజింపవలయును. దీపములచేతను, సూక్తములచేతను, శాంతిపాఠములచేతను, జాగరణము చేయవలయును. ద్వారముయొక్క ద్వితీయభాగమునందు వర్తులములగు కజ్జములచేత ప్రథమదివసమందును షష్ఠదివసమందును ౧౦ దివసమునందును, ఏడుప్రకారములుగ రచియింపవలయును. పుత్త్రజన్మాశౌచము ౧ - ౬ - ౫ దివసములందు లేదు. అనగా ప్రథమదివసమునందు దానము చేయవలయును. అట్లు చేయుటకు వలనుపడనియెడల ౫-౬ దినములందైనను చేయవలయును. ౧౦ దినంబున బలిదానము చేయవలయును. ఏకాదశాహ్ని శుచిర్భూత్వా బ్రాహ్మణాన్ భోజయే దితి ప్రయోగసారేచోక్తం. ౧౧ దినంబున పుణ్యాహవాచనమును జరిపించి బ్రాహ్మణులను భోజనముచే తృప్తిపఱుచవలయునని ప్రయోగసారము.

అథ పత్నీకుమారోపవేశనమ్.

ప్రయోగపారిజాతే॥ శ్లో॥ సంస్కార్యః పురుషో వాపి స్త్రీర్వా దక్షిణతో భవేత్।సంస్కారకస్తు సర్వత్ర తిష్ఠేదుత్తరతస్సదా॥ స్మృత్యంతరే॥ జాతకేనామకేచైవ హ్యన్నప్రాశనకర్మణి। నిష్క్రమే చైవచౌలే చ పత్నీపుత్త్రస్తు దక్షిణే। గర్భాధానేపుంసవనేసీమంతోన్నయనేతథా। వధూప్రవేశనే చైవ పునస్సంధానఏవచ। పూజనే మధుపర్కస్యకన్యాదానే తథైవచ। కర్మ స్వేతేషువై భార్యాం దక్షిణే తూపవేశయేత్। కన్యాపుత్త్రవివాహేచ గోదానేవ్రతబంధనే।ఆశీర్వాదేఽభిషేకేచ పత్నీ తూత్తరతో భవేత్। వాపీకూపతటాకానాం ప్రతిష్ఠానాం మహోత్సవే। వ్రతాదౌ శాంతికేచైవ పత్నీస్యా దుత్తరేసదా। శాంతికేషు చ సర్వేషు ప్రతిష్ఠాద్యాపనేషు చ। వామే తూపవిశే త్పత్నీ వ్యాఘ్రస్య వచనం యథా॥

తా॥ సంస్కరింపదగినది పురుషుఁడైనను స్త్రీయైనను, దక్షిణభాగమునందుండవలయును. సంస్కారకుఁడు ఉత్తరపుదిక్కునందుండవలయునని. ప్రయోగపారిజాతమునం

దుఁ జెప్పఁబడిరి. స్మృత్యంతరమందు జాతకర్మ, నామకరణము, అన్నప్రాశనము, నిష్క్రమణము, చౌలము, అనుకర్మలయందు పత్నీపుత్త్రిలు దక్షిణభాగమున నుండవలయును. గర్భాధానము, పుంసవనము, సీమంతోన్నయనము, వధూప్రవేశము, పునస్సంధానము, మధుపర్కపూజనము, కన్యాదానము లనియెడి కర్మలయందు దక్షిణదిక్కున భార్యనుగూర్చుండఁబెట్టవలయును. కన్యాపుత్త్రిలవివాహమునందును, గోదానమునందును, వ్రతబంధనమునందును, ఆశీర్వాదమునందును, అభిషేకమునందును, భార్య ఉత్తరదిక్కున నుండవలయును. వాపీ కూప తటాకములయొక్కయు, దేవప్రతిష్ఠలయొక్కయు, మహోత్సవమునందును, వ్రతాదియందును, శాంతిక వ్రతమునందును, భార్య ఉత్తరమున నుండవలయును. సర్వవిధములగు శాంతికయందును, ప్రతిష్ఠోద్యాపనముల యందును, భార్య వామ భాగమునందుఁ గూర్చుండవలయునని చెప్పఁబడిరి.

ఇతి యాజుష స్మార్తానుక్రమణికాయాం
ఇతి పత్నీకుమారోపవేశనమ్ సమాప్తమ్. చ॥ల॥

అథ నామకరణమ్.

ఆచమ్య + ఏవంగుణ + శుభతిథౌ మమకుమారస్యాయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం కుమారస్య సద్వ్యవహారార్థం నామధాస్యావహే॥ తతోఽభ్యుదయం పుణ్యాహంచ కుర్యాత్॥ కాంస్యపాత్రే తండులాన్నిధాయ॥ ఓంభూః + శుభతిథౌ మమ కుమారస్యాయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం సభాసకల సత్పురుషమధ్యే నామప్రకటనసిద్ధ్యర్థం మాసనామ్నా - నక్షత్రనామ్నా - వ్యావహారికనామ్నా చ సఙ్గ్సకరిష్యావహే॥

అథ మాసనామాని.

పురుష విషయః.		పురుష విషయః.	
చైత్రమాసే	కృష్ణః	ఆశ్వయుజమాసే	ఉపేంద్రః
వైశాఖమాసే	అనంతః	కార్తికమాసే	యజ్ఞపురుషః
జ్యేష్ఠమాసే	అచ్యుతః	మార్గశీర్షమాసే	వాసుదేవః
ఆషాఢమాసే	చక్రీ	పుష్యమాసే	హరిః
శ్రావణమాసే	వైకుంఠః	మాఘమాసే	గోవిందః
భాద్రపదమాసే	జనార్దనః	ఫాల్గునమాసే	పుండరీకాక్షః

స్త్రీవిషయః.		స్త్రీవిషయః.	
చైత్రే	భూదేవీ.	ఆశ్వయుజే	చంద్రావతీ.
వైశాఖే	కల్యాణీ.	కార్తికే	లక్ష్మీః.
జ్యేష్ఠే	సత్యభామా.	మార్గశీర్షే	వాగ్దేవీ.
ఆషాఢే	పుణ్యావతీ.	పుష్యే	పద్మావతీ.
శ్రావణే	రూపిణీ.	మాఘే	శ్రీదేవీ.
భాద్రపదే	ఇందుమతీ.	ఫాల్గునే	సావిత్రీ.

అథనక్షత్రనామసంబుద్ధ్యా నిర్దిశతి-కథం.

శ్లో॥ రోహిణ్యమృగ్జ్యేచిషు వృద్ధి రాద్యా ష్ఠా త్పేచ వాంత్యశ్రవశాశ్వయుక్షు। శేషేషు నార్ద్రో మ్యకపర స్వరోంత్యః స్వాపోరదీర్ఘస్సవిసర్గ ఇష్టః॥ రౌహిణః - రైవతః - మాఘః - మార్గశీర్షః, ష్ఠాత్పేచ - పూర్వప్రోష్ఠపాదః - ఉత్తరప్రోష్ఠపాదః - వాంత్యశ్రవశాశ్వయుక్షు - అపభరణః - ఆపభరణః - శ్రవణః - శ్రావణః - శతభిషక్-శాతభిషజః - అశ్వయుక్ - ఆశ్వయుజః - శేషేషున - కృత్తికః - తిష్యః - ఫల్గునః - హాస్తః - విశాఖః - అనూరాధః - శ్రవిష్ఠః - ఆర్ద్రోమ్యకపరస్వరోంత్యః - ఆర్ద్రకః - మూలకః స్వాపోరదీర్ఘస్సవిసర్గ ఇష్టః - స్వాతిః - పునర్వసుః - సర్వేషాం నక్షత్రనామ్నామ్.

అథ వ్యావహారికనామసు. ద్వ్యక్షరం చతురక్షరం వా నామ పూర్వమాఖ్యాతోత్తరం దీర్ఘాభిష్ఠానాంతం ఘోషవదాద్యంత రంతస్థం-అపి వా యస్మిన్ త్స్వత్యుపసర్గ స్స్యాత్తద్ధి ప్రతిష్ఠిత మితి హి బ్రాహ్మణమ్॥ అయుజాక్షరంకుమార్యాః అవిషమాక్షరం కుమారస్య॥ ఉత్తరోపరి॥ సువర్ణేన త్రిరేఖా లిఖిత్వా(ఉత్తరసమాప్తిః) స్త్రీపుంనామ్నా-రాద్యంతయోః శ్రీకారం లిఖిత్వా-అథ మాసనామ నక్షత్రనామ

వ్యావహారికనామానిచలిఖిత్వా॥ వ్యావహారనామసమాక్షరంపుంసః॥ అసమాక్షరం స్త్రియః॥ ఓంఅసునీతేపునరస్మా + + + ముపవ్యాయతే॥ స్థిరో భవ - వరదో భవ - సుముఖో భవ - సుప్రసన్నో భవ - స్థిరాసనం కురు॥ నామత్రయదేవతాభ్యోనమః ధ్యానాదిషోడశోపచారైః రభ్యర్చ్య॥ అంగాదంగా దితిద్వాభ్యా మభిమంత్ర్య॥ మూర్ధన్యవఘ్రాణం॥ అంగాదంగాత్సంభవసి హృదయా దధిజాయసే(వేదో వై)పుత్రనామాసి సజీవశరద శ్శతం। అశ్మా భవ పరశు ర్భవ హిరణ్య మస్తృతం భవ। పశూనాం త్వాహింకారే ణాభిజిఘ్రామి + శర్మన్॥ ఏవ ముత్తరాభ్యాం మూర్ధన్యవఘ్రాణమ్॥ అంగాదంగా త్సంభవసి × అభిజిఘ్రామి + శర్మన్॥ మాసనామ్నా శ్రీకృష్ణనా మాసి దీర్ఘాయు ర్భవ। నక్షత్రనామ్నా రైవతోఽసి దీర్ఘాయు ర్భవ। వ్యావహారికనామ్నా శ్రీనివాసోఽసి దీర్ఘాయు ర్భవ॥ ఇతి మాతాపితరౌ తత్త దుపర్యుక్తాన్ ఛ్ఛిశో శ్శిరసి నిక్షిప్య॥ దీర్ఘాయుష్మాన్ భవ॥ అగ్ని రాయుష్మా నితి పంచ మంత్రాన్ దక్షిణ కర్ణే జపేత్॥ అగ్ని రాయుష్మాం త్స వనస్పతిభి రాయుష్మాన్ తేన త్వాయు షాయుష్మంతం కరోమి॥ ౧॥ సోమ ఆయుష్మాన్ త్స ఓషధీభి రాయుష్మాన్ తేన త్వాయు షాయుష్మంతం కరోమి॥ ౨॥ యజ్ఞ ఆయుష్మాం త్సదక్షిణాభి రాయుష్మాన్ తేన త్వాయు షాయుష్మంతంకరోమి॥ 3॥ బ్రహ్మాయుష్మ త్తద్బ్రాహ్మణై రాయుష్మ త్తేన త్వాయు షాయుష్మంతం కరోమి॥ ౪॥ దేవా ఆయుష్మంత స్తేఽమృతే నాయుష్మంత స్తేన త్వాయు షాయుష్మంతంకరోమి॥ (ఘృత మ్నిష్పిబ త్వాయు రైవ్యామృత ముప్తృతగ్ం హిరణ్యా మమృతా క్షేత్ వాయు ర్నిష్పిబతి.)

శతమానం భవతి శతాయుః పురుష శ్శతేంద్రియ ఆయుష్యే వేంద్రియే ప్రతితిష్ఠతి॥ అనేన నామ్నా వర్ధస్వ నామకరణాంగత్వేన సద్య స్సాలహిరణ్యాఽభ్యుదయికం బ్రాహ్మణాన్ భోజయిష్యే॥ బ్రాహ్మణభోజన ప్రత్యామ్నాయం యథాశక్తి హిరణ్యం తుభ్యమహం సంప్రదదే నమమ॥ దక్షిణాతో వరః॥ అథాశీర్వాదః॥ తతః కర్మణః పుణ్యాహం కుర్యాత్॥ ...సర్వస్మాద్గాత్రాత్సంభూతాసి సా జీవ శరదశ్శతమితి యజుషా- బ్రాహ్మణై స్త్రివార మాశీర్వచనం కారయేత్॥...శ్లో॥ నామాది నాందీ కరణం పుణ్యాహం ద్విజభోజనం। రక్షాబంధనమన్నాది చౌలాద్యంకుర మేవ చ॥...మదనరత్నే బృహస్పతిః॥శ్లో॥ ద్వాదశే దశమే వాపి జన్మతోఽపి త్రయోదశే। షోడశే వింశతౌ చైవ ద్వాత్రింశే వర్ణతః క్రమాత్॥ నారదీయే॥ సూతకాంతే నామకర్మ విధేయం స్వకులోచితం। నామపూర్వంతు బాలస్య మంగళం సునమాక్షరైః॥ తత్రైవ గార్గ్యః॥ మాసనామ గురోర్నామ దద్యాద్బాలస్య వై పితా॥ శంఖః॥ కులదేవతానక్షత్రసంబంధం పితా నామ కుర్యాత్॥శ్లో॥ పుణ్యాహవాచనే నామ్ని మధ్యమే స్వస్తివాచనే। స్నాత్వా బాలకనామాస్తై స్వస్తిస్త్యన్య త్సమం భవేత్॥

ఇతి యాజుష స్మార్తానుక్రమణికాయాం
నామకరణం సమాప్తమ్.

అన్నప్రాశనమ్.

షష్ఠేమాస్యన్నప్రాశనేన కర్మణా సంస్కరిష్యామీతి సంకల్ప్య ప్రాణా నాయమ్య ఏవం...శుభతిథౌ ధర్మపత్నీసమేతస్య మమకుమార స్యాయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం అముం + శర్మాణం కుమార మన్నప్రాశనకర్మ

ణా సగ్ంస్కరిష్యే ॥ అన్నప్రాశనాంగత్వేన కర్మాదౌ రక్షార్థం రక్షాబంధనంకరిష్యే॥ రక్షాబంధనదేవతాభ్యోనమః॥ధ్యానావాహనాదిషోడశోపచారపూజాం సమర్పయామి॥ బృహత్సామక్షత్రభృద్వృద్ధవృష్ణియం - త్రిష్టుభౌజశ్శుభిత ముగ్రవీరం ఇంద్రస్తోమేన పంచదశేన మధ్య మిదం వాతేన సగరేణరక్ష ॥ రక్షాబంధన ముహూర్త + అస్తు ॥ వటో రేవం రక్షాబంధనం కర్తవ్యమ్ ॥ నవోనవోభవతీతి నవతంతుధారణం కుర్యాత్ ॥ ఓంభూః + శుభతిథౌ మమకుమార స్యాయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం తూష్ణీ మాచమనాధికారయోగ్యతాసిద్ధ్యర్థం నవతంతుధారణం కరిష్యే ॥ నవతంతుదేవతాభ్యోనమః। ధ్యానావాహనాది షోడశోపచారపూజాంసమర్పయామి ॥ నవోనవోభవతి జాయమానో౽హ్నాం కేతు రుషసామేత్యగ్రే। భాగందేవేభ్యోవిదధాత్యాయన్ప్రచంద్రమా స్తిరతిదీర్ఘమాయుః॥ నవతంతుధారణముహూర్త స్సుముహూర్తో౽స్తు॥ అన్నప్రాశనాంగత్వేన కర్మణః పుణ్యాహం వాచయిష్యే ॥ కర్మణః పుణ్యాహం కృత్వా ॥ దధిమధుఘృతోదనాని సగ్ంసృజ్య భూరపామితి చతసృభిః సకృత్సకృత్కుమారం ప్రాశయేత్ ॥ ఓంభూ రపాం త్వౌషధీనాగ్ం రసంప్రాశయామి శివాస్తఆప ఓషధయ స్సంత్వనమీవా స్తఆప ఓషధయ స్సంతు + శర్మణే ॥ భువో౽పాం త్వౌషధీనాగ్ం రసం ప్రాశయామిశివాస్త ఆపఓషధయ స్సం త్వనమీవా స్త ఆప ఓషధయ స్సంతు + శర్మణే ॥ సువ రపాం త్వౌషధీనాగ్ం రసం ప్రాశయామి శివా స్తఆప ఓషధయ స్సం త్వనమీవా స్తఆప ఓషధయ స్సంతు ॥ + శర్మణే॥ భూర్భువస్సువ రపాం

శ్వోష ధీనాగ్ం రసం ప్రాశయామి శివా స్త ఆప ఓషధయ స్సం శ్వోవ
మీవా స్త ఆప ఓషధయ స్సంతు॥ + శర్మ ॥ ముఖం శోధయేత్ ॥
తై త్తిరీయేణ మాగ్ంసేనేత్యేకే ॥ అన్నప్రాశనముహూర్త స్సుముహూ
ర్తోఽస్తు॥

యాజుష స్మార్తానుక్రమణికాయాం
ఇత్యన్నప్రాశనమ్ సమాప్తమ్.

అథ చౌలప్రకరణమ్.

శ్లో॥ తృతీయే వత్సరే చౌలం కుర్వీతహ్యుత్తరాయణే । శుక్లప
క్షే శుభార్క్షేతు కృత్వాభ్యుదయికం తతః॥ (జన్మనోఽధితృతీయేవర్షే
చౌలం పునర్వసోః) ఓంభూః + ఏవంగుణ + శుభతిథౌ మమ కుమార
స్యాయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం చూడాకర్మణా సగ్ంస్కరిష్యే॥ చూడాకర్మణా
ఽంగత్వేన కర్మాదౌ రక్షాబంధనం కరిష్యే॥ షోడశోపచారైరభ్యర్చ్య॥
బృహత్సామతక్షత్రభృద్వృద్ధవృష్ణియం । త్రిష్టుభౌజ శ్శుభిత ముగ్ర
వీరం ఇంద్ర స్తోమేన పంచదశేన మధ్య మిదం వాతేన సగరేణరక్ష॥
రక్షాబంధనముహూర్త స్సుముహూర్తోఽస్తు॥

బ్రాహ్మణానాం భోజన ముపాయనవ, త్సీమంతవదగ్నే రుపసమా
ధానాది, పాత్రప్రయోగకాలే॥ శ్లో॥ జలద్వయుగ్మం కుశాః యువాః
శలాలుదర్భపుంజలాః శకృచ్ఛలల్యర్థే పే త్సహైవ చౌలకర్మణి॥
పవిత్రకరణా ద్యాజ్యభాగాంతేఽన్వారబ్ధే కుమారే ధాతా దదాతు నో
రయిమితి చతసృభిః యస్త్వాహృదాకీరిణేతి చతసృభిః ప్రతిమంత్ర మష్టా
జ్యాహుతీ హుత్వా॥ ఓంభూర్భువస్సువరోం + ఓంచతుర్వారి శృంగా

త్రేధా + + + షట్పాత్రప్రయోగం కుర్యాత్ ॥ సోమాయ స్వాహా ॥
దక్షిణార్ధపూర్వార్ధే సోమాయేదం న మమ ॥ ఏకం-ద్వే-త్రీణి-చత్వారి ॥
ధాతా దదాతు నో రయి మీశానో జగతస్పతిః। సనః పూర్ణేన వావన
త్స్వాహా ॥ ధాత్ర ఇదం న మమ ॥ ధాతా ప్రజాయా ఉత రాయ ఈశే
ధాతేదం విశ్వం భువనం జజాన। ధాతా పుత్రం యజమానాయ దాతా
తస్మా ఉహవ్యం ఘృతవ ద్విధేమ స్వాహా ॥ ధాత్ర ఇదం న మమ ॥ ధాతా
దదాతు నో రయిం ప్రాచీం జీవాతు మక్షితాం। వయం దేవస్యధీమహి
సుమతిగ్ం సత్యరాధస స్స్వాహా ॥ ధాత్ర ఇదం న మమ ॥ ధాతా దదాతు
దాశుషే వసూని ప్రజాకామాయ మీఢుషే దురోణే। తస్మై [illegible]
అమృతా స్సంవ్యయంతాం విశ్వే దేవాసో అదితి స్సజోషా స్వాహా
ధాత్ర ఇదం న మమ ॥ య స్త్వా హృదా కీరిణా మన్యమానో మర్త్యం
మర్త్యో జోహవీమి। జాతవేదో యశో అస్మాసు ధేహి ప్రజాభి రగ్నే
అమృతత్వ మశ్యాగ్ స్వాహా ॥ అగ్నయే జాతవేదస ఇదం న మమ ॥
యస్మై త్వగ్ం సుకృతే జాతవేద ఉ లోక మగ్నే కృణవ స్స్యోనం।
అశ్వినగ్ం సపుత్రిణం వీరవంతంగోమంతగ్ం రయిన్నశతే స్వస్తి స్వాహా ॥
అగ్నయే జాతవేదస ఇదం న మమ ॥ త్వే సుపుత్ర శవసోఽవృత్రన్ కామ
కాతయః। న త్వామింద్రాతిరిచ్యతే స్వాహా ॥ ఇంద్రాయ పుత్రిణ ఇదం
న మమ ॥ ఉక్థఉక్థే సోమ ఇంద్రం మమాద నీథేనీథే మఘవానగ్ం సు
తాసః। యదీగ్ం సబాధః పితరన్న పుత్రాస్సమానదక్షా అవసే హవంతే
స్వాహా ॥ ఇంద్రాయ మఘవత ఇదం న మమ ॥ అగ్నయ ఇదం న మమ ॥

రుద్రాయ తంతిచరా యేదం నమమ॥ అస్య కర్మణః హోమప్రతిష్ఠా సిద్ధ్యర్థ మృద్ధికామః జయాదిహోమం కరిష్యే॥ స్రువే ణాజ్య మాదాయ ఓంచిత్తంచ స్వాహా+++జయాద్బ్రహ్మావిసర్జనాంతే+న మమ॥ అపరేణాగ్నిం కుమారం ప్రాచీ ముఖ వేశ్య॥ త్రేణ్యా శలల్యా త్రిభిర్దర్భ పుంజీలై శ్శలాలుగ్లప్సే నేతి తూష్ణీం కేశా న్వినీయ యథర్షి శిఖా నిదధాతి। యథా వైషాం కులధర్మ స్స్యాదపాగ్ం సగ్ంసర్జనా ద్యాకే శనిధానా త్సమానం॥ఉష్ణేన వాయవయితి యజుషా ఉష్ణా శ్శీతా స్స్వప ఆనీయ॥ ఉష్ణేన వాయవుదకే నే హ్యాదిత్రిః కేశాన్ వపతు॥ ఉష్ణోదకం శీతోదకంనినీయ। ఆపఉందం త్వితికుమారస్యశిర ఉనత్తి॥ ఆపఉందంతు జీవసే దీర్ఘాయుత్వాయ వర్చసే। జ్యోక్చ సూర్యం దృశే। యే నావప తీతి చతసృభిః ప్రతిమంత్రం ప్రదక్షిణం ప్రతిదిశం ప్రవపతి॥ యేనావపత్స వితా క్షురేణ సోమస్య రాజ్ఞో వరుణస్య విద్వాన్। తేన బ్రహ్మాణో వప తేద మస్యాయుష్మాన్ జరదష్టి ర్యథాస ద్రయం సుబ్బయ్య శర్మా॥ ఇతి పూర్వతో వపతి॥ తాన్ కేశాన్ చ్ఛకృత్పిండే నిధాయ॥ అప ఉపస్పృశ్య॥ త్రీన్ స్త్రీన్ దర్భానంతర్ధాయ॥ యత్క్షురేణేతి ప్రథమవ పంతం మాతానుమంత్రయతే। యత్క్షురేణ మర్చయతాసుపేశసా వప్తా వపసి కేశాన్। శుంధి శిరో మాఽస్యాయుః ప్రమోషీః। తేన తే వపామి + శర్మన్॥ యేన పూషా బృహస్పతే రగ్నేరింద్రస్య చా యుషేఽవపత్। తే నా స్యాయుషే వప సౌశ్లోక్యాయ స్వస్తయే॥ఇతి దక్షిణతో వపతి। తా న్కేశా న్ఛకృత్పింతే నిధాయ॥ అప ఉపస్పృశ్య

పునః త్రిగ్స్త్రి స్దర్భా నంతర్ధాయ॥ యేన భూయశ్చరా త్యయం
జ్యోక్చ పశ్యాతిసూర్యం। తేనాస్యాయుషే వపసౌశ్లోక్యాయస్వస్త
యే॥ ఇతిపశ్చిమతో వపతి ॥ తాన్కేశా న్ఛకృత్పిండే నిధాయ ॥ అప
ఉపస్పృశ్య॥ పునః త్రిగ్స్త్రి స్దర్భా నంతర్ధాయ॥ యేనపూషాబృహ
స్పతే రగ్నె రింద్రస్య చాయుషేఽవపత్। తేన తేవపామి + శర్మనా
యుషా వర్చసా యథాజ్యోక్సుమనా అసాః ॥ ఇత్యుత్తరతో వపతి ॥
తా న్కేశా న్ఛకృత్పిండే నిధాయ ॥ అప ఉపస్పృశ్య॥ ఉప్త్వాయ కేశా
నిత్యౌదుంబరమూలే దర్భస్తంబే వా నిదధాతి॥ ఉప్త్వాయ కేశాన్ వరు
ణస్య రాజ్ఞో బృహస్పతిస్సవితాసోమోఽగ్నిః తేభ్యోనిధానం బహు
ధాఽన్వవింద న్నంతరా ద్యావాపృథివీ అపస్సువః॥ క్షురంప్రక్షాళ్యనిద
ధాతి ॥ తేనత్ర్యహం కర్మనివృత్తి శ్చౌలవత్కుర్యాత్ ॥ కర్ణరంధ్రౌకృ
త్వా ॥ తతోబ్రహ్మణే వరందదాతి ॥ సంవత్సరం గోదానవ్రతమేక ఉప
దిశం త్యేతావన్నానా సర్వాన్ కేశాన్ వాపయత్యుదకోప స్పర్శనమి
తి॥ శ్లో॥ సూనోర్మాతరి గర్భిణ్యాం చూడాకర్మ న కారయేత్ । పంచ
మాసా దధః కుర్యా దత ఊర్ధ్వం న కారయేత్ ॥ ఛందోగాః॥ శ్లో॥ వ
స్త్రేక్షురం సమాధాయ దీక్షామధ్యేనిధాయచ । చతుర్థదివసాదూర్ధ్వం
నాపితాయ ప్రయచ్ఛతి॥

ఇతి యాజుష స్మార్తానుక్రమణికాయాం
చౌలప్రయోగ స్సమాప్తః

అథ మాతరి రజస్వలాయాం నిర్ణయః.

జ్యోతిస్సారే॥ శ్లో॥ ఉద్వాహే వ్రతచూడాసు మాతా యస్యా రజస్వలా। తదా న మంగళం కార్యం శుద్ధే కార్యం శుభేప్సుభిః। ప్రారంభాత్ప్రాగ్వివాహస్య మాతా యది రజస్వలా। నివృత్తిస్తేన కర్తవ్యా సహసా శ్రుతిచోదనాత్। నాందీశ్రాద్ధే కృతే పశ్చాన్మాతా యది రజస్వలా। మౌంజీబంధం న కుర్వీత గార్గ్యస్య వచనం యథా॥

తా॥ వివాహమునందును, వ్రతచూడాకర్మలయందును, తల్లి రజస్వల యయ్యెనేని అంతటితో మంగళకార్యమును జాలింపవలయును. వివాహకృత్యప్రారంభమునకు బూర్వమందు తల్లి రజస్వల యయ్యెనేని అంతటితో నా శుభకృత్యమును జాలింపవలయును. నాందీశ్రాద్ధానంతరమందు తల్లి రజస్వల యయ్యెనేని యుపనయనమును చేయగూడదని గర్గమహర్షి జ్యోతిస్సారమునందు జెప్పెను.

ప్రయోగపారిజాతే॥ గర్గః॥ శ్లో॥ మాతృభోజనాత్పూర్వం యస్య మాతా స్పృశేద్యది। తదా కర్మ న కుర్వీత యది కుర్యాన్నిరర్థకమ్॥ శౌనకః॥ వృద్ధిశ్రాద్ధే కృతే పశ్చాద్వటోర్మాతా రజస్వలా। తదా కర్మ న కుర్వీత యావద్భూదనసంగతా॥

తా॥ మాతృభోజనమునకు బూర్వమునందు తల్లి రజస్వల యయ్యెనేని యంతటితో కర్మము జాలింపవలయును. అట్లుగాక చేసినయెడల నిరర్థక మగునని గర్గాచార్యుడు చెప్పెను. ఇదిగాక వృద్ధిశ్రాద్ధమును జేసినపిమ్మట వటువుయొక్క తల్లిరజస్వలయయ్యెనేని యంతటితో నుపనయనమును జాలింపవలయు నని శౌనకుడుచెప్పెను

షట్త్రింశన్మతే॥ శ్లో॥ మాత్రా సహైవ భుంజీత ఊర్ధ్వం మాతా రజస్వలా। వ్రతబంధోఽప్రశస్తస్స్యాదిత్యాహ భగవాన్యమః॥ నాందీశ్రాద్ధే కృతే పశ్చాత్కన్యామాతా రజస్వలా। కన్యాదానం పితా కుర్యాదిత్యాంగిరసభాషితం॥ నాందీశ్రాద్ధే కృతే యస్య భవేన్మాతా రజస్వలా। వివాహేనైవ దోషస్స్యాద్దోషస్స్యాన్మౌంజిబంధనే॥

తా॥ షాంది శ్రాద్ధానంతరమునందు తల్లి రజస్వలయైనచో వివాహోపనయనాది కర్మములు చేయవచ్చు ననియును, ఉపనయనమునందు చేయఁగూడదనియును శ్రీతికారములచే చెప్పఁబడియున్నది.

శ్లో॥ మాత్రాసహైవ భుంజీయా ద్వివాహే భార్యయాసహ ।
మాత్రాసహైవ భుంజీయా చ్చౌలమానేక భాజనే॥

తా॥ ఉపనయనమునందు తల్లితోఁగూడ భుజింపవలయును. వివాహమునందు భార్యతోఁగూడ భుజింపవలయును. చౌలమునందు తల్లితోఁగూడ భోజనము చేయ వలయును.

ఇతి యాజుష స్మార్తానుక్రమణికాయాం
మాతరి రజస్వలాయాం నిర్ణయ స్సమాప్తః.

అథ ఉపనయనమ్.

సూత్రమ్॥ ౧॥ ఉపనయనం వ్యాఖ్యాస్యామః.
గర్భాష్టమేషు బ్రాహ్మణ ముపనయీత.
గర్భైకాదశేషు రాజన్యం గర్భద్వాదశేషు వైశ్యం.
వసంతో గ్రీష్మశ్శరదిత్యృతవో వర్ణానుపూర్వ్యేణ.
౨॥ బ్రాహ్మణా న్భోజయిత్వా.

అద్య ప్రత్యావర్తం కాల ముపనాత్రమిణో ఽస్య కుమారస్య బ్రహ్మాధికారసిద్ధ్యర్థం మధ్యయనసంపాద నార్థమాయుస్తేజో యశశ్శ్రీ పుష్టికామ్యాభివృద్ధ్యర్థం సాంగోపాంగం సకల వేదాధ్యయ నాధ్యాపన తత్త్వజ్ఞతాపాదనార్థం, చతుర్వర్గం శత్యక్షర మంత్రోచ్చారణ ద్విజాత్రిమూధికారయోగ్యతా సిద్ధ్యర్థం మమకుమారం + గోత్రం + శర్మాణం కుమార ముపనేష్యే॥ (ఇతిసంకల్ప్య) ఉపనయనం వసంతే ఽగ్నిం ప్రతిష్ఠాప్య॥ కౌపీనాచ్ఛన్నం కృతశౌచం కుమారం దక్షిణత ఉపవేశ్య స్వయము

త్తరత ఆసీనః ప్రాణా నాయమ్య ॥ + ఓంభూః + + శుభతిథౌ మమ కుమార స్యాయుష్యాభి వృద్ధ్యర్థమ్ ఉపనయనాంగ త్వేన కర్మాదౌ రక్షార్థం రక్షాబంధనం కరిష్యే ॥ రక్షాబంధన దేవతాభ్యోనమః । ధ్యానావాహనాది షోడశోపచారపూజాం సమర్పయామి ॥ విశ్వేత్తా తే సవనేషు ప్రవాచ్యా యాచకర్థ మఘవ న్నింద్ర సున్వతే । పారావతం య త్పురు సంభృతం వ స్వపావృణో శ్శరభాయర్ షిబంధవే॥ రక్షాబంధన ముహూర్త స్సుముహూర్తోఽస్తు॥ ప్రాణానాయమ్య ॥ ఏవం + శుభతిథౌ మమకుమార స్యాయుష్యాభి వృద్ధ్యర్థం శ్రౌతస్మార్తనిత్యకర్మానుష్ఠానయోగ్యతా సిద్ధ్యర్థం పరమపవిత్ర యజ్ఞోపవీత ధారణం కరిష్యే॥ యజ్ఞోపవీత దేవతాభ్యోనమః ధ్యానావాహనాది షోడశోపచారై రభ్యర్చ్య॥............సుజనాః యజ్ఞోపవీతం స్పృశేయుః॥ ఆచమ్య॥ కేశవాయనమః + శ్రీకృష్ణాయనమః॥ యజ్ఞోపవీతం పరమంపవిత్రం ప్రజాపతే ర్య త్సహజం పురస్తాత్ । ఆయుష్య మగ్ర్యం ప్రతిముంచ శుభ్రం యజ్ఞోపవీతం బల మస్తు తేజః॥ పునః ఆచమ్య॥ కేశవా...నమః॥ ధ్రువం తే...బ్రహ్మణస్పతిః॥

అథ నాందీసమారాధనం కుర్యాత్ ॥ ఆచమ్య + ప్రీత్యర్థం మమ కుమార స్యాయుష్యాభివృద్ధ్యర్థమ్ ఉపనయనాంగభూతం నాందీశోభన దేవతా ప్రీత్యర్థం నాందీసమారాధనం కరిష్యే॥ తదంగత్వేన బ్రాహ్మణ పూజాం కరిష్యే॥ శ్రీమహా విష్ణుస్వరూపస్య బ్రాహ్మణస్య ఇద మాసనం॥ సుఖాసనమ్॥ ఇదంపాద్యం॥ సుపాద్యం॥ శ్లో॥ నమోఽ స్త్వనంతాయ సహస్రమూర్తయే సహస్రపాదాక్షి శిరోరుబాహవే।సహస్రనామ్నే పురుషాయ శాశ్వతే సహస్రకోటీయుగధారిణే నమః॥ శ్రీమహా + అయం

వో గంధః॥ సుగంధః॥ గంధానా + శోభన మస్తు॥ వస్త్రాదికం దద్యాత్॥ ఏవం బ్రాహ్మణాన్ సంపూజ్య॥ నాందీశోభన దేవతా స్వరూపా బ్రాహ్మణాః అమృత మస్తు॥ అమృతోప స్తరణమసి॥ ఏతత్ఫలం నాందీశోభన దేవతా స్సుప్రీతో + భవంతు॥ మాత్రా సహ కుమారం భోజయేత్॥ ఆచమ్య॥ పరిషేచనాపోశనప్రాణాహుతిసహితం క్షారలవణవర్జం కుమారం భోజయిత్వా॥ (లఘుభోజనం) శ్లో॥ కుమారలగ్నకాలేతు మాత్రా చ సహ భోజనం। సప్రాణాహుతివహానం చ గురు స్స్నానవకం వదేత్॥ స్నాత్వాచమ్య॥ కుమారస్య శరీరశుద్ధ్యర్థం కర్మణఃపుణ్యాహం కుర్యాత్॥ ఓం కర్మణః పుణ్యాహం భవంతో బ్రువం త్వితాద్యాది పత్నీమార్జనాంతం కుర్యాత్॥

[వటూనాం ప్రయోగమునందు ఇధ్మము ౨౦ సమిధ లుండవలయును శ్రోతిమునకు ౨౧ ఉండవలయును.]

శ్లో॥ కుమారభుక్తికాలేతు గాయత్రీంసముదీరయేత్ । ఆచార్య స్స్వయమేవాన్నం ప్రోక్షయేదిగౌతమః॥

ఉష్ణేన వాయవితి యజుషా । ఉష్ణాశ్శీతా స్స్వప ఆనీయ॥ ఉష్ణేన వాయవుదకేనేహ్యదితిః కేశాన్ వపతు॥ ఉష్ణోదకం శీతోదకస్మిన్సీయ॥ క్రియ॥ ఈ మంత్రమునుజెప్పి ఉష్ణోదకమును శీతోదకముతో గలప వలయును.

ఆప ఉందం త్వితి కుమారస్యశిర ఉనత్తి॥ ఆప ఉందంతు × జ్యోక్చసూర్యం దృశే॥ యేనావపదితి చతసృభిః ప్రతిమంత్రంప్రదక్షిణం ప్రతిదిశం ప్రవపతి॥

పిమ్మట వటునియొక్క శిరస్సును తడపవలయును.

యే నావపత్సవితా + సుబ్బయ్య శర్మణ సాశ్లోకాయాయుషస్వ స్తయే॥ ఇతి పూర్వతో వపతి॥ తాన్ కేశాన్ ఛకృత్పిండే నిధాయ॥ అప ఉపస్పృశ్య॥ త్రీన్ త్రీన్ దర్భా నంతర్ధాయ॥ యత్క్షురేణేతి పరివపంతం మాతాఽనుమంత్రయతే॥

పిమ్మట మూడు దర్భలను మధ్యనుంచుకొని ఈ మంత్రముచే వటుని శిరస్సుయొక్క పూర్వభాగమునందు వపనమును జేయవలయును.

యత్క్షురేణ మర్చయతా + ప్రమోషీః॥ తేన తేవపామి + శర్మణ

వటునకు దక్షిణమున కూర్చున్న తల్లిగాని బ్రహ్మచారి గాని వపనమును జేయుచున్న ఆచార్యుని మంత్రముచే అభి మంత్రించవలెను.

యేన పూషా బృహస్పతే...స్వ స్తయే॥ఇతి దక్షిణతో వపతి॥

పిమ్మట మంత్రమునుజెప్పి వటుని శిరోదక్షిణ భాగమున వపనమును జేయవలయును.

తాన్ కేశాన్ఛకృత్పిండే నిధాయ॥ అపఉపస్పృశ్య॥పునః త్రీన్ త్రీన్ దర్భా నంతర్ధాయ॥యేన భూయశ్చరా + స్వస్తయే॥ ఇతి పశ్చిమతో వపతి॥

పిమ్మట ఈ మంత్రముచే పశ్చిమ భాగము నందు వపనము జేయవలయును.

తాన్ కేశాన్ఛకృత్పిండేనిధాయ।అప ఉపస్పృశ్య॥ పునః త్రీన్ త్రీన్దర్భా నంతర్ధాయ॥ యేన పూషా బృహస్పతే + తేన తే వపామి + శర్మన్నాయుష్మాన్ వర్చస్వాన్ యథా జ్యోక్సుమనా అసః॥ ఇత్యుత్తరతో వపతి॥

పిమ్మట ఈమంత్రముచే నుత్తర భాగమున వపనము జేయ
వలయును.

తాన్కేశా చ్ఛకృత్పిండే నిధాయ॥ అథ ఉపస్పృశ్య॥ ఉప్త్వాయ కేశా
ని త్యౌదుంబరమూలే దర్భస్తంబే వా నిదధాతి॥

దక్షిణపార్శ్వమున గూర్చున్న తల్లిగాని బ్రహ్మచారి గానియె
గ్గుపేడచే చేయబడిన పేడజోతి యవలనుంచి అందు కేశ
ములనుంచి ఈమంత్రముచే మేడిచెట్టుగాని దర్భస్తంభమం
దుగాని విడువవలయును.

ఉప్త్వాయ కేశాన్వరుణస్య రాజ్ఞో బృహస్పతిస్సవితాసోమో అగ్నిః।
తేభ్యో నిధానంబహుధా న్వవింద న్నంతరా ద్యావాపృథివీ అపస్సువః॥
క్షురంప్రక్షాళ్యంనిదధాతి॥ అథ కుమారంస్నాపయిత్వా॥ స్నాత మగ్నే
రుపసమాధానాదిపాత్ర పరియోగకాలే॥ పాత్రప్రయోగే తు కుశాం
బుకూర్చవస్త్రాశ్మదండాఽజినమేఖలాశ్చ। దైవ్యాని పాత్రాణి నియుజ్య
పశ్చాద్యుంజీత చామూని స హోపనేతా॥

వటుని స్నానమును జేయించి అగ్న్యుపసమాధానాదికర్మను జేసి అందుపాత్రా
సాదనకాలమునందు దేవపాత్రల నాసాదించిన తరువాత ఈ యుపనయనకర్మయందు
౧ దర్భలు, ౨ ఉదకము, 3 కూర్చ, ౪ వస్త్రము, ౫ సన్నికల్లు ౬ దండము, ౭ అజి
నము, ౮ మేఖలము,ఈవస్తువులుగూడ నాసాదించి ఆజ్యభాగాంతికర్మను జేయవలయును.

అగ్ని మిద్ధ్వా॥ ఓంభూర్భువస్సువరోమ్॥ చత్వారి శృంగా + ష
ట్పాత్రప్రయోగం కుర్యాత్ ॥ ఆఘారా వాఘారయతి దర్శపూర్ణమా
సవ త్తూష్ణీం॥ ఇంద్రా యేదం ॥ ఏకం - ద్వే - త్రీణి - చత్వారి॥ అగ్న
యే స్వాహా ॥ ఉత్తరార్ధపూర్వార్ధే అగ్నయ ఇదం ॥ ఏకం + చ
త్వారి। సోమాయ స్వాహా॥ దక్షిణార్ధ పూర్వార్ధే సోమాయేదం॥తతః
కుమార మాయుర్దా ఇతి పాలాశీం .సమిధ ముత్తర యాధాయ॥

శ్లో॥ ఆయుర్దాస మిధా ధానేన స్వాహాకారఇష్యతే। ఆధేహీత్యే వమంత్రాంతే వటుమాధాపయేద్గురుః ॥

ఆయుర్దా దేవజరసం గృణానో ఘృతప్రతీకో ఘృతపృష్ఠో అగ్నే। ఘృతంపిబన్నమృతంచారుగవ్యంపితేవ పుత్రింజరసే నయేమమ్ ॥ ఆధేహిఅగ్నయ ఇదం (నమమ) అథ ఉత్తరే ణాగ్నిం దక్షిణేన పదాతిష్ఠే త్యశ్మానమాస్థాప్య ॥ ఆతి ష్ఠేమ మశ్మాన మశ్మేవత్వగ్గ్ స్థిరోభవ।అభి తిష్ఠ పృతన్యతస్సహస్వ పృతనాయతః॥

కుమారస్యైవ హోమకర్తృత్వం నతుమంత్రోచ్చారణా స్వాహాకారః॥ ఆధేహీతి బ్రూయాత్ ॥శ్లో॥ స్వాహాకారో సచాయుర్దా ఇత్యత్ర సమిధాహుతౌ । ఆధేహీత్యేవ మంత్రాంతె వటు మాధాపయే ద్గురుః॥

రేవతీ స్త్వేతి ద్వాభ్యాం వాసోఽభిమంత్ర్య॥ ఓంభూః + శుభ తిథౌ అస్య కుమారస్యాయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం శీతవాతోష్ణాది నివారణ ద్వారాదేహాలంకరణార్థం నూతనవస్త్రమౌంజ్యాజినదండధారణంకరిష్యే॥ ఇతి సంకల్ప్య॥ రేవతీ స్త్వావ్యక్ష్ణన్ కృత్తికా శ్చాకృన్తగ్గ్ స్త్వా । ధియోఽవయన్న గ్నా అవృంజన్ త్సహస్రమంతాగ్ం అభితో అయ చ్ఛన్॥ దేవీర్దేవాయ పరిధీ సవిత్రే మహత్తదాసా మభవ న్మహి త్వనమ్ ॥ యా అకృంతన్నితి తిసృభిర్వాసః పరిధాప్య ॥ యా అకృంతన్నవయన్ యా అతన్వత యాశ్చ దేవీ రంతా నభితోఽదదంత । తాస్త్వా దేవీర్జరసే సంవ్యయం త్వాయుష్మా నిదం

పరిధత్స్వవాసః। పరిధత్త ధత్తవాస సైనగ్ం శతాయుషం కృణుత దీ
ర్ఘమాయుః।బృహస్పతిః ప్రాయచ్ఛ ద్వాస ఏత త్సోమాయ రాజ్ఞే
పరిధాతవా ఉ। జరాం గచ్ఛాసి పరిధత్స్వ వాసో భవా కృష్టీనా
మభిశస్తిపావా॥

[శ్లో॥ అశ్మని స్థాపితో యేన వాసోఽపిపరిధాయ చ। మేఖలా
మజినం చైవ యావ దశ్మాన మాచరేత్ ॥ శ్లో ॥ మౌంజ్యాజినవ
స్థాపన ప్రోక్షణోత్థాప నానితు । సమంత్రమేతా న్యాచార్యః పూ
ర్వంకృత్వాథ వాచయేత్] శతం చ జీవ శరద స్సువర్చా రాయశ్చ
పోష ముప సంవ్య యస్వ ॥ పరిహితం పరీద మిత్యను మంత్రయతే ॥
పరీదం వాసో అధథా స్స్వస్తయేఽభూ రాపీనా మభిశస్తి పావా।
శతంచ జీవ శరదః పురూచీ ర్వసూని చార్యో విభజాసి జీవన్ ॥ ఇయం
దురుక్తా దితి ద్వాభ్యాం పరివీయ వాచయేత్॥ ఇయం దురుక్తాత్పరిబా
ధమానా శర్మవరూథం పునతీ న ఆగాత్ । ప్రాణాపానాభ్యాం బలమా
భరంతీ ప్రియా దేవానాగ్ం సుభగా మేఖ లేయం॥ ఋతస్య గోప్త్రీ
తపసః పరస్వీ ఘ్నతీ రక్షస్సహమానా అరాతీః। సా న స్సమంత మను
పరీహి భద్రయా భర్తారస్తే మేఖలే మారిషామ॥ అజినం మిత్రస్య
ప్రతీక్ష్య వాచయేత్ ॥ మిత్రస్య చక్షు ర్ధరుణం బలీయ స్తేజో యశ
స్విస్థవిరగ్ం సమిద్ధమ్ । అనాహనస్య వసనం జరిష్ణు పరీదం వాజ్య
జినం దధేఽహామ్॥ తే ష్వాగం త్రేత్యవస్థాప్య॥ అగ్నంత్రా సమగచ్ఛహి

ప్రసు మృత్యుం యుయోతన। అరిష్టాస్సంచరేమహి స్వస్తి చరతాది
హ స్వస్త్యాగృహేభ్యః॥ ఉదకాంజలిమస్యాంజలావానీయ తాభిస్సము
ద్రాదితి త్రిః ప్రోక్ష్య ॥ వాచయేత్॥ సముద్రాదూర్మిర్మధుమాగం
ఉదారదుపాగంశునా సమమృతత్వమశ్యామ్। ఇమేను తే గశ్మయ
స్సూర్యస్య యేభిస్సపిత్వం పితరో న ఆయన్॥ అగ్నిష్ట ఇతి దశభిః
కుమారస్య సకృద్దక్షిణహస్తం గృహీత్వా॥ అగ్నిష్టే హస్తమగ్రభీత్॥
సోమస్తే హస్తమగ్రభీత్॥ సవితా తే హస్తమగ్రభీత్॥ సరస్వతీ తే
హస్తమగ్రభీత్॥ పూషా తే హస్తమగ్రభీత్। బృహస్పతిస్తే హస్తమ
గ్రభీత్॥ అర్యమా తే హస్తమగ్రభీత్॥ అగంశుస్తే హస్తమగ్రభీత్॥
భగస్తే హస్తమగ్రభీత్॥ మిత్రస్తే హస్తమగ్రభీత్॥ మిత్రస్త్వమసి
ధర్మణాఽగ్ని రాచార్యస్తవ॥ అగ్నయే త్వేతి ప్రతిమంత్రం దేవతాభ్యో
రక్షణాయ దత్త్వా॥ అగ్నయే త్వా పరిదదామి సుబ్బయ్యశర్మణ్ ॥ సో
మాయ త్వా పరిదదామి సుబ్బయ్య శర్మణ్ ॥ సవిత్రే త్వా పరిదదామి
సుబ్బయ్య శర్మణ్ ॥ సరస్వత్యై త్వా పరిదదామి + శర్మణ్ । మృ
త్యవే త్వా పరిదదామి + శర్మణ్ ॥ యమాయ త్వా పరిదదామి +
శర్మణ్ ॥ గదాయ త్వా పరిదదామి + శర్మణ్ ॥ అంతకాయ త్వా పరి
దదామి + శర్మణ్ ॥ అద్భ్యస్త్వా పరిదదామి + శర్మణ్ ॥ ఓషధీ
భ్యస్త్వా పరిదదామి + శర్మణ్ ॥ పృథివ్యై త్వా సవైశ్వానరాయై పరిద
దామి సుబ్బయ్య శర్మణ్ ॥ తత స్సముహూర్తే ॥ స్వస్త్యపాశీతి సహా

ప్రాణాంద్విజగురుదైవత్యానాం + + స్సుప్రీతా స్సుముఖా స్త్వాస్సుప్రసన్నా వరదాభవంతు ॥ దేవస్య త్వాసవితుః ప్రసవ ఉపనయేఽసౌ। సుప్రజా ఇతి దక్షిణే కర్ణేజపతి ॥ సుప్రజాః ప్రజయా భూయాస్సువీరో వీరైస్సువర్చావర్చసా సుపోషః పోషైః। బ్రహ్మచర్య మిత్యాది ప్రసూత మిత్యంతం॥

శ్లో॥ అంతేతు సర్వ మంత్రాణాం హస్తగ్రహణ మిష్యతే। దేవతాభ్యః పరీదానం రక్షణాయ పృథక్పృథక్॥

కుమార ఆహ ॥ బ్రహ్మచర్య మాగా ముపమానయస్వ దేవేన సవిత్రా ప్రసూతః॥ కో నామాసీతి గురుణోక్తః॥ ఆచార్యః కోనామాసి॥ కుమారస్స్వనామోక్త్వా సుబ్బయ్యశర్మనామాస్మి॥ కస్య బ్రహ్మచార్యసి॥ సుబ్బయ్య శర్మన్॥ ప్రాణస్య బ్రహ్మచార్యస్మి ॥ సుబ్బయ్యశర్మన్నేష తే దేవ సూర్య బ్రహ్మచారీ తం గోపాయ సమామృతైష తే సూర్యపుత్ర స్తందీర్ఘాయు స్స మా మృత। యాగ్ స్వస్తి మగ్ని ర్వాయు స్సూర్య శ్చంద్రమా ఆపోఽను సంచరంతి తాగ్ స్వస్తి మనుసంచర సుబ్బయ్య శర్మన్ ॥ అధ్వనా మితి కుమారం వాచయతి ॥ అధ్వనా మధ్వపతే శ్రేష్ఠ స్యాధ్వనః పార మశీయ ॥ సుబ్బయ్యశర్మన్ ॥ అథ యోగాదీన్ నవమంత్రాన్ వాచయన్ ॥ ద్వితీయచతుర్థౌ స్వయంబ్రువన్ ॥ ప్రతిమంత్రం మేకా[illegible]జ్యాహుతీః కుమారేణ హావయిత్వా॥

శ్లో॥ యోగాదీ న్వాచయన్నేవ కుమారం హావయేత్తథా॥ ద్వితీయచతుర్థౌ బ్రూయాదాచార్యో జుహుయా ద్వటుః॥ ఏకం-ద్వే-త్రీణి-చ

త్వారి॥కుమారో జుహోతి॥యోగే యోగేతవ స్తరం వాజే వాజే హవా-
మహే।సఖాయ ఇంద్రమూతయే స్వాహా॥ఇంద్రాయేదం (నమమ)లిల-
ఆచార్యః॥ఇమమగ్న ఆయుషే వర్చసే కృధి ప్రియగ్ం రేతో వరుణసోమరా-
జన్।మాతేవాస్మా అదితే శర్మయచ్ఛ విశ్వే దేవా జరదష్టిర్యథాఽసత్స్వా
హా॥అగ్నివరుణసోమాదితి విశ్వేభ్యో దేవేభ్య ఇదం॥ ఇతికుమారః।శతమి
న్ను శరదో అంతి దేవా యత్రా నశ్చక్రా జరసం తనూనాంపుత్రాసో
యత్ర పితరో భవంతి మానో మధ్యా రీరిషతాయు ర్గంతోః స్వాహా॥
దేవేభ్య ఇదం॥ తతఆచార్యః॥ అగ్నిష్ట ఆయుః ప్రతరాం దధాత్వగ్నిష్టే
పుష్టిం ప్రతరాం కృణోతు। ఇంద్రో మరుద్భిర్ ఋతుధాకృణోత్వాది
త్యైస్తే వసుభి రాదధాతు స్వాహా॥ అగ్నీంద్రమరుదాదిత్యవసుభ్య ఇదం॥
కుమారః॥ మేధాం మహ్య మంగిరసో మేధాగ్ం సప్తర్షయో దధుః
మేధాం మహ్యం ప్రజాపతి ర్మేధా మగ్ని ర్దధాతు మే స్వాహా॥ అంగిర
సప్తర్షిప్రజాపత్యగ్నిభ్య ఇదం॥ అప్సరాసు చ యా మేధా గంధర్వేషు
చ యద్యశః। దైవీ యా మానుషీ మేధా సామా మావిశతా దిహ
స్వాహా॥ మేధాదేవ్యా ఇదం॥ ఇమం మే వరుణ శ్రుధీ హవ మద్యా చ
మృడయ। త్వా మవస్యు రాచకే స్వాహా॥ వరుణా యేదం॥ తత్త్వా
యామి బ్రహ్మణా వందమాన స్తదాశాస్తే యజమానో హవిర్భిః। అహే-
డమానో వరుణేహ బోధ్యురుశగ్ంస మాన ఆయుః ప్రమోషీః స్వా
హా॥ వరుణా యేదం॥ త్వన్నో అగ్నే వరుణస్య విద్వాన్ దేవస్య హే-

డోఽవయాసిసీష్ఠాః । యజిష్ఠోవహ్నితమః శోశుచానో విశ్వాద్వేషాగ్ంసి ప్రముముగ్ధ్యస్మ త్స్వాహా ॥ అగ్నీవరుణాభ్యా మిదం ॥ సత్వన్నో అగ్నేఽవమోభవోతీ నేదిష్ఠో అస్యాఉషసో వ్యుష్టౌ । అవయక్ష్వనో వరుణగ్ం రరాణో వీహి మృడీకగ్ం సుహవో న ఏధి స్వాహా ॥ అగ్నీవరుణాభ్యామిదం ॥ త్వమగ్నే అయాస్యయా సన్మనసా హితః । అయాసన్ హవ్యమూహిషేఽయా నో ధేహి భేషజగ్ం స్వాహా ॥ అయసేఽగ్నయ ఇదం (సమిధమాదాయ ॥ హుత్వా ॥ అగ్నయ ఇదం ॥ సన్నిహానం - రుదావియతాం తిచరా యేదం ॥ అస్య కర్మణః ప్రవాసప్రతిష్ఠాసిద్ధ్యర్థ మృద్ధికామః జయాదిహోమం కరిష్యే ॥ స్రువేణాజ్య మాదాయ ॥ ఓంచిత్తంచ స్వాహా + + + జయాదిబ్రహ్మవిసర్జనాంతే॥ అపరేణాగ్నిముదగగ్రం కూర్చం నిదధాతి॥ తస్మిన్ గురూ రాష్ట్రభృదసీతి యజుషోపవిశతి॥ ౧॥ రాష్ట్రభృద స్యాచార్యాసందీ మా త్వద్యోషం ॥ ఆచార్యః పురస్తాత్ప్రత్యఙ్ముఖాసీనః కుమారో దక్షిణేన పాణినా గురోః దక్షిణం పాద మన్వారభ్యాహ ॥ శ్లో॥ ఆచార్యాయ వటుః కూర్చం దద్యా దగ్ర ముద గ్యథా। తథా నిధాయ తత్కూర్చే రాష్ట్రభృ ద్యజుషా గురుః ॥ సావిత్రీం భో అనుబ్రూహీతి బ్రూయాత్ ॥ తస్మా అన్వాహ తత్సవితు రితి పచ్ఛోఽర్ధర్చశః । తత స్సర్వా వ్యాహృతీర్విహృతాః పాదాదిష్వంతేషు వాతథార్ధర్చయో రుత్తమాం కృత్స్నాయాం దద్యాత్ ॥ ౨॥ ఓం భూః తత్సవితుర్వ

క్రియ॥ ౧॥ అగ్నికి పశ్చిమదిక్కున బర్హిస్సును వేసి దానియందు నాచార్యుడు రాష్ట్రభృదయను మంత్రమును జెప్పి ప్రాఙ్ముఖముగా గూర్చుండవలెను.

క్రియ॥ ౨॥ వటుడు ఆచార్యునిముందు ప్రత్యఙ్ముఖముగా గూర్చుని తనదక్షిణహస్తముచే నాచార్యుని దక్షిణపాదమును గ్రహించి ఈ దిగువ వ్రాయఁబడు ఓం భూః అను మంత్రములను, ఉపదేశపూర్వకముగా పఠింపఁదగును.

రేణ్యం-ఓం భువః- భర్గో దేవస్య ధీమహి ॥ ఓగ్ం సువః ధియోయో నః ప్రచోదయాత్ ॥ ఓం భూః ॥ తత్సవితు ర్వరేణ్యం భర్గో దేవస్యధీమహి॥ ఓం భువః ధియోయోనః ప్రచోదయాత్ ॥ ఓగ్ంసువః తత్సవితు ర్వరేణ్యం భర్గో దేవస్య ధీమహి। ధియోయోనః ప్రచోదయాత్ ॥3॥

గాయత్ర్యుపదేశముహూర్త + స్సుముహూర్తోఽస్తు॥ స్వాముత్తరమోష్ఠం శ్యావాంతపర్యంత ముపస్పృశ్యాచామేత్ । అవృధ మసౌసౌమ్య ప్రాణ స్వమ్మేగోపాయ॥బ్రహ్మణ ఆణీ స్థః ఇతి కర్ణౌయుగపత్కారాభ్యాముపస్పృశ్యాచామేత్ ॥౪॥బ్రహ్మణ ఆణీస్థః॥ సుశ్రవఇతి పాలాశం దండం దక్షిణేన హస్తే నాదత్తే॥ ఓంభూః + శుభతిథౌ ఆచార్యవటోః ఆయుర్వర్చోయశోబలాభివృద్ధ్యర్థం గోసర్పభయనివృత్త్యర్థం పాలాశదండధారణం కరిష్యే॥ సుశ్రవ స్సుశ్రవసం మా కురు యథా త్వగ్ంసుశ్రవ స్సుశ్రవాఅస్యేవ మహగ్ం సుశ్రవ సుశ్రవా భూయాసం యథా త్వగ్ం సుశ్రవ స్సుశ్రవో దేవానాం నిధిగోపోఽస్యేవ మహం బ్రాహ్మణానాం బ్రహ్మణో నిధిగోపో భూయాసమ్॥౫॥తతః స్మృతం చ మఇత్యే

క్రియ॥ 3। ఈ ప్రకారము ఆచార్యుడు వటునకు గాయత్రీ మంత్రోపదేశమును జేయవలయును.

క్రియ॥ ౪॥ వటుడు అవృధ అనుమంత్రము నుచ్చరించి ఊర్ధ్వోష్ఠమును స్పృశించుకొనవలయును.

క్రియ॥ ౫॥ వటుడు-బ్రహ్మణ ఆణీస్థః అను మంత్రము నుచ్చరించి కర్ణములను స్పృశించుకొనవలయును.

ఖం వటుం వాచయతి॥౬॥ స్మృతం చ మేఽ స్మృతం చ మే తన్మ ఉభ
యం వ్రతం॥ నిందా చ మేఽనిందా చ మే తన్మ ఉభయం వ్రతగ్ం శ్ర
ద్ధా చ మేఽశ్రద్ధాచమేతన్మ ఉభయం వ్రతం ॥ విద్యాచ మేఽవిద్యాచ
మేత న్మ ఉభయం వ్రతగ్ం శ్రుతంచ మేఽశ్రుతంచమే తన్మ ఉభయంవ్ర
తగ్ం॥ సత్యంచ మేఽనృతం చ మే తన్మ ఉభయంవ్రతం ॥ తపశ్చ మేఽ
తపశ్చ మే తన్మ ఉభయం వ్రతం ॥ వ్రతం చ మెఽవ్రతం చ మే తన్మ
ఉభయం వ్రతం ॥ యద్బ్రాహ్మణానాం బ్రహ్మణి వ్రతం ॥ యదగ్నే
స్సేన్ద్రస్య సప్రజాపతికస్య సదేవస్య సదేవరాజస్య సమనుష్యస్య సమ
నుష్యరాజస్య సపితృకస్య సపితృరాజస్య సగంధర్వాప్సరస్కస్య య
న్మ ఆత్మనఆత్మని వ్రతం తే నాహగ్ం సర్వవ్రతో భూయాసమ్॥ గురో
వరం తే దదా మీతి గురవే వటు ర్వరం గాం దద్యాత్ ॥౭॥గురు స్సప్త
దశకృత్వోఽపాస్య ॥ దేవస్యత్వేతి గాం ప్రతిగృహ్ణాతు ॥ రుద్రాయగామి
తిమంత్రసన్నామః॥ దేవస్యత్వా సవితుః ప్రసవెఽశ్వినో ర్బాహుభ్యాం
పూష్ణో హస్తాభ్యాం ప్రతిగృహ్ణామి రాజా త్వా వరుణో నయతు దేవిద
క్షిణే రుద్రాయ గాంతే నామృతత్వ మశ్యాం + ప్రతిగృహ్ణాతు॥ఉదా
యుషే త్యేనమ్ ఉత్థాప్య వాచయతి ॥ ఉదాయుషాస్వాయుషాదోషధీ
నాగ్ం రసేనోత్పర్జన్యస్యశుష్మేణోదస్థా మమృతాగ్ంఅను॥ తచ్చక్షు
రితి సూర్యం దృశే ఇత్యంతం వటు రాదిత్య ముపస్థాయ॥ తచ్చక్షుర్దే

క్రియ॥ ౬॥ సుశ్రవయను మంత్రము వటునిచే జెప్పించి దండమును గ్రహింపఁదగును.
క్రియ॥ ౭॥ వటునిచే నీ మంత్రములను జెప్పించవలెను.

వహితం పురస్తాచ్ఛుక్ర ముచ్చరత్। పశ్యేమ శరదశ్శతం జీవేమశ్శరద
శ్శతం నందామ శరద శ్శతం మోదామ శరదశ్శతం భవామ శరద
శ్శతగ్ం-శృణవామశ్శరద శ్శతం ప్రబ్రవామశ్శరద శ్శతమజీతాస్స్యామ
శరదశ్శతంజ్యోక్చసూర్యందృశే॥యస్మిన్ భూత మితి కుమారస్యదక్షిణ
హ స్తంగృహీత్వా।యస్మిన్భూతంచ భవ్యంచ సర్వేలోకా స్సమాహి
తాః। తేన గృహ్ణామి త్వా మహం మహ్యం గృహ్ణామి త్వా మహంప్రజా
పతినా త్వా మహ్యం గృహ్ణామి సుబ్రహ్మణ్య స్తస్మిన్॥

అథాగ్నికార్యమ్.

ఈ అగ్నికార్యమునకు సంకల్పము చేసిన పిమ్మట అగ్నికి అష్టదిక్కుల యందు-అరిసెలు- చక్కెరాలు శక్తికొలది సమర్పించవలెను.ఇది లోకాచారముగా సర్వత్రా జరుగు చుండెను.

అగ్నింపరిత్వేతిపరిమృజ్య-పరిషిచ్య॥అద్యపూర్వ + ఏవంగుణ + శుభతిథౌ శ్రీమాన్గోత్రః + నామధేయోఽహంమమోపాత్తదురితక్షయ ద్వారా శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం ఆయుర్వర్చోయశోబలాభివృద్ధ్యర్థంప్రాత రగ్నికార్య సమిదాధానం కరిష్యే॥ పరి త్వాఽగ్నే పరిమృజా మ్యా యుషా చ ధనేన చ। సుప్రజాః ప్రజయా భూయాసగ్ం సువీరోవీరైస్సు వర్చా వర్చసా సుపోషః పోషై స్సుగృహోగృహైస్సుపతిః పత్యా సుమేధామేధయాస్సుబ్రహ్మబ్రహ్మచారిభిః॥పరిమృజ్యాఽలంకృత్య॥ అదితే ఽను మన్యస్వ-అనుమతేఽనుమన్యస్వ-సరస్వతేఽనుమన్యస్వ-దేవస వితః ప్రసువ॥ అథ సమిధ మాదాయ ॥ అగ్నయే సమిధ మాహార్షం

బృహతే జాతవేదసే-యథాత్వమగ్నే సమిధా సమిధ్యస ఏవం మామా
యుషా వర్చసా సన్యా మేధయా ప్రజయా పశుభిర్బ్రహ్మవర్చసేనాన్నా
ద్యేన సమేధయ స్వాహా॥ అగ్నయ ఇదం॥ఏధో౽స్యేధిషీమహి స్వాహా॥
అగ్నయ ఇదం॥సమిదసి సమేధిషీమహి స్వాహా॥ అగ్నయ ఇదం॥ తేజో౽సి
తేజో మయి ధేహి స్వాహా॥అగ్నయ ఇదం॥అపో అద్యాన్వచారిషగ్ంరసేన
సమసృక్ష్మహి। పయస్వాగ్ం అగ్న ఆగమంతంమా సగ్ంసృజ వర్చసా స్వా
హా॥అగ్నయ ఇదం॥సంమా౽గ్నే వర్చసా సృజ ప్రజయా చ ధనేన చ స్వా
హా॥అగ్నయ ఇదం॥ విద్యున్మే అస్య దేవా ఇంద్రో విద్యాత్ సహ ఋషిభి
స్స్వాహా॥ ఇంద్రాయేదం॥ అగ్నయే బృహతే నాకాయ స్వాహా॥ అగ్న
యే బృహతే నాకాయేదం ॥ ద్యావా పృథివీభ్యాగ్ స్వాహా॥ ద్యావా
పృథివీభ్యామిదం । ఏషా తే అగ్నే సమిత్తయా వర్ధస్వ చాప్యాయస్వ
చ తయా౽హం వర్ధమానో భూయాసమాప్యాయమానశ్చ స్వాహా ॥
అగ్నయ ఇదం॥ యోమా౽గ్నే భాగినగ్ం సంతమథాభాగం చికీర్
షత్యభాగమగ్నే తం కురు మామగ్నే భాగినం కురు స్వాహా ॥ అగ్న
య ఇదం॥ సమిధ ఆధాయాగ్నే సర్వవ్రతో భూయాసగ్ం స్వాహా ॥
అగ్నయ ఇదం॥ భూస్స్వాహా ॥ అగ్నయ ఇదం ॥ భువస్స్వాహా ॥ వాయ
వ ఇదం ॥ సువస్స్వాహా ॥ సూర్యాయేదం॥ ఓం భూర్భువస్సువస్స్వాహా॥
ప్రజాపతయ ఇదం॥ అస్తి తే౽స్వమగ్గ్ స్థాః + ప్రాసావీః॥ ఇత్యుత్తర పరిషే
చనం కృత్వా॥ (అగ్న్యుపస్థానం)యత్తే అగ్నే తేజస్తేనా౽హం తేజస్వీ
భూయాసం యత్తే అగ్నే వర్చస్తేనా౽హం వర్చస్వీ భూయాసం

యత్తే అగ్నె హరస్తే నాఽహగంహరస్వీభూయాసం ॥ మయిమేధా మ్మయి ప్రజాం మయ్యగ్ని స్తేజో దధాతు మయి మేధా మ్మయిప్రజా మ్మయీన్ద్ర ఇంద్రియన్దధాతు మయిమేధామ్మయి ప్రజా మ్మయిసూర్యో భ్రాజో దధాతు॥ మానస్తోకేతనయె మాన ఆయుషి మానోగోషు మానో అశ్వేషు రీరిషః । వీరాన్మానోరుద్రభామితో వధీ ర్హవిష్మన్తో నమసావిధేమతే॥ త్ర్యాయుషం జమదగ్నేః కశ్యపస్యత్ర్యాయుషం య ద్దేవానాం త్ర్యాయుషంతన్మే అస్తు త్ర్యాయుషం ॥ భస్మనా శిరోలలా టవక్షస్స్కంధేషు తిలకాని కుర్యాత్ ॥ మేధావీభూయాసం తేజస్వీ భూయాసం వర్చస్వీ భూయాసం - బ్రహ్మవర్చస్వీభూయాసం-ఆయు ష్మాన్ భూయాసం అన్నాదో భూయాసం యశస్వీభూయాసం సర్వస మృద్ధో భూయాసం-పునస్త్వాదిత్యా రుద్రా వసవ స్సమిన్ధతాంపునర్బ్ర హ్మాణో వసునీథయజ్ఞైః । ఘృతేన త్వన్తనువో వర్ధయస్వ సత్యాస్సన్తు యజమానస్య కామాస్స్వాహా ॥ అగ్నయే వసునీధాయేదం ॥ స్వస్తి శ్రద్ధాం మేధాం యశః ప్రజ్ఞాం విద్యాం బుద్ధిం శ్రియంబల మాయుష్యం తేజ ఆరోగ్యం దేహిమే హవ్యవాహన ॥ యస్యస్మృత్యాచనామోక్త్యా తపోహోమక్రియాదిషు । న్యూనంసంపూర్ణతాంయాతి సద్యోవందేత మచ్యుతం ॥ మంత్రహీనంక్రియాహీనం భక్తిహీనం హుతాశన । యద్ధు తంతుమయాదేవ పరిపూర్ణంతదస్తుతే ॥ చతుస్సాగర + అభివాదయే॥

ఇతి యాజుష స్మార్తానుక్రమణికాయాం

అగ్నికార్యం సమాప్తమ్,

తతోగురుర్మాతర మన్యాగ్శ్చవృద్ధాన్న మస్కృత్య- భిక్షాంయాచయేత్॥తతోగురుర్బ్రహ్మచార్యసీతి। బాఢమేవంకరోమీతివటుఃబ్రూయాత్॥ ఆచార్యః - బ్రహ్మచార్యసి।కుమారః॥ బాఢంకామచారవాదభక్షణకామోనభవామి, ఆచార్యః॥అపోశాన, కుమారః॥ బాఢమశ్నామి, ఆచార్యః॥కర్మకురు,కుమారః॥ బాఢంకరోమి-ఆచార్యఃమాదివాసుషుప్థాః-కుమారః॥ బాఢందివానస్వపామి,ఆచార్యః।భిక్షాచర్యంచర, కుమారః॥బాఢం చరామి, ఆచార్యః॥ఆచార్యాధీనోభవ- కుమారః॥బాఢం భవామి॥

అథ భిక్షాక్రమః.

ఆదౌ మాతృ నమస్కారం కుర్యాత్॥ చతుస్సాగరపర్యంతంగోబ్రాహ్మణేభ్యశ్శుభంభవతు॥ భవతీభిక్షాందేహీతి స్త్రియంయాచయేత్॥ భవాన్ భిక్షాందదాత్వితి పురుషం యాచయేత్॥

యస్యత ఇతిపూర్వపరిషేచనం వటురాదిత్య ముపస్థాయ॥యస్యత్రేప్రథమవ్యాస్యగ్ం హారామస్తం త్వా విశ్వే అవంతు దేవాః । తం త్వా భ్రాతరస్సువృధో వర్ధమాన మనుజాయంతాం బహవస్సుజాతమ్। ఆశీర్వాదః॥

శ్లో॥ గాయత్రీం గురుణాదిష్టాం తిష్ఠన్నా సూర్యమభ్యసేత్।సూర్యేఽస్తశిఖరం ప్రాప్తే సాయంసంధ్యాముపక్రమేత్ । అగ్నికార్యంతతః కుర్యాత్సంధ్యయోరుభయోరపి । తతోభివాదయేద్వృద్ధా నసావహమితిబ్రువన్ ॥ సగ్ంశాసనాంతే భిక్షాచరణం-అథాస్మాఅరిక్తం పాత్రం ప్రయచ్ఛన్నాహ మాతరమేవాగ్రే భిక్షస్వేతి బోధాయనగృహ్యాత్॥ శ్లో॥ బ్రహ్మచార్యస్య పోశానే త్యనుశిష్యవటుంగురుః । బాఢమిత్యేవసర్వత్ర ప్రతిబ్రూయాత్తతోవటుః । ఆదిమధ్యావసానేషు భవచ్ఛబ్దోపల

ష్ఠితం । బ్రాహ్మణక్షత్రియ విశాం భిక్షాచర్యం యథాక్రమం॥ వాసశ్చైతు
ర్థీ-ము త్తరయోదత్తేఽన్యత్పరిధాప్య ॥

యాజుష స్మార్తానుక్రమణికాయాం
ఉపనయన ప్రయోగస్సమాప్తః.

అథ గోదానవ్రతమ్.

హరిః ఓమ్॥ ఏవం గోదాన మప్యస్మిన్నపి నక్షత్రే షోడశే వర్షేఽగ్ని
దానో వా స్యాత్॥ ఆచమ్య + ఏవం + శుభతిథౌ ధర్మపత్నీసమేతస్య
మమకుమారస్యాయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం గోదానవ్రతాఖ్యం కర్మకరిష్య
మాణ స్తదంగత్వేన తదాదౌ శుద్ధ్యర్థం వృద్ధ్యర్థం + మహాజనైస్సహ
స్వస్తి పుణ్యాహవాచనం కరిష్యే ॥ ఆదౌ నిర్విఘ్నేన పరిసమాప్త్యర్థం
శ్రీమహాగణాధిపతి పూజాంకరిష్యే॥ గణాధిపతిపూజాంకృత్వా॥ పుణ్యా
హం వాచయిత్వా॥ ఆచమ్య + మమకుమారస్యాయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం
ఇమం + శర్మాణం కుమారం గోదానాఖ్యేన కర్మణా సంస్కరిష్యే ॥
తదంగమాభ్యుదయికం కరిష్యే॥ ఆభ్యుదయికంకుర్యాత్॥ బ్రాహ్మణా
న్సంతోషయేత్ ॥ ఆచమ్య + ఏవంగుణ + మమకుమారస్యాయుష్యాభి
వృద్ధ్యర్థం గోదానవ్రతసిద్ధ్యర్థం గోదానవ్రతహోమం కరిష్యే ॥ తదంగ
మగ్నిప్రతిష్ఠాపనంకరిష్యే॥ స్థండిలోల్లేఖనాది॥ తతః పాత్రప్రయోగం
కుర్యాత్॥ శ్లో॥ పాత్రప్రయోగే ఖలు యోజనీయో గోదానకర్మణ్యపి
చౌలవత్తు । నస్లిప్సపుంజీలకలల్యాఇష్టా అత్రార్థలుప్తాహి భవంతియస్మా
త్॥ పవిత్రకరణాద్యాజ్యభాగాంతేఽన్వారబ్ధేకుమారే ధాతాదదాతు
నో రయి మితి చతస్రో యస్త్వా హృదా కీరి ణేతి చతస్ర ఇత్యష్టాజ్యా
హుతీ ర్హుత్వా॥ ధాతా దదాతు నో రయి మీశానో జగతస్పతిః-స నః

పూర్ణేన వావసత్వాస్వాహా॥ ధాత్రఇదం॥ ధాతా ప్రజాయా + వర్ద్వా ధేను స్వాహా॥ ధాత్రఇదం॥ ధాతా దదాతు + సత్యరాధస స్వాహా॥ ధాత్ర ఇదం॥ ధాతా దదాతు + అదితి స్సహాస్స్వాహా॥ ధాత్రఇదం॥ యజో స్త్వా హృదా + తత్త్వమశ్యాగ్ స్వాహా॥ అగ్న యే జాతవేదస ఇదం॥ యస్మై త్వాగ్ంసుకృతే + స్వస్తిస్వాహా॥ అగ్న యే జాతవేదస ఇదం॥ త్వే సుపుత్రి శవసో + తిరిచ్య తేస్వాహా॥ ఇంద్రాయపుత్రిణఇదం॥ ఉక్థఉక్థే సోమ + హావంతే స్వాహా॥ ఇంద్రాయమఘవత ఇదం॥ అగ్నయ ఇదం॥ రుద్రాయ తంతిచరా యేదం॥ అస్య కర్మణః హోమప్రతిష్ఠాసిద్ధ్యర్థ మృద్ధికామః జయాది హోమం కరిష్యే॥ సువే ణాజ్య మాదాయ॥ ఓం చిత్తంచస్వాహా॥ + + + జయాదిబ్రహ్మవిసర్జనాంతే...నమమ॥ తతః శిఖామాత్ర మవశిష్య సర్వా న్కేశా న్వాపయతి॥ స్నాత్వాఽ చమ్య బ్రహ్మణె వరం దదాతి॥

అగ్నిగోదానమ్.

పక్షాంతరమాహ-అగ్నిగోదానో వాస్యాత్॥ ప్రాణా నాయమ్య పవంగుణ + ప్రీత్యర్థం ఇమం సుబ్బయ్యాశర్మాణం కుమారం గోదా నాఖ్యేన కర్మణా సగ్ స్కరిష్యే॥ ఇతి సంకల్ప్య॥ అథ షట్పాత్రప్రయో గం కుర్యాత్॥ అగ్నే రుపసమాధానాద్యాజ్యభాగాంతే అగ్న యే కాండర్ష యే స్వాహా॥ అగ్న యేకాండర్ష యఇదం॥ అగ్నయఇదం...జ యాదిహోమంకరిష్యే॥ జయాదిప్రతిపద్యతే॥ పరిషేచనాంతం కృత్వా॥ సంవత్సరం గోదానవ్రత మేక ఉపదిశం త్యేతావన్నానా సర్వా న్కే శా న్వాపయ త్యుదకోపస్పర్శన మితి ఛందోగాః। ఆచార్యాయ వరం దదాతి। పూర్వవత్కేశవపనమ్॥

అథ పాలాశ ప్రయోగః.

చతుర్థేఽహని పూర్వాహ్ణే స్నాత్వాఽచమ్య సంధ్యావందనాదికం కృత్వా॥ పాలాశవృక్షప్రదేశే అలంకృత్య॥ ప్రాచీముదీచీం వాదిశముపనిష్క్రమ్య॥ శ్లో॥ శుక్లాంబరధరం + సర్వేభ్యో మహాజనేభ్యో నమః॥ ఆచమ్య + ఏవంగుణ + శుభతిథౌ మమ కుమార స్యాయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం మేధాజననసిద్ధ్యర్థం పాలాశ కర్మ కరిష్యమాణ స్తదంగత్వేన తదాదౌ శుద్ధ్యర్థం వృద్ధ్యర్థం + పుణ్యాహవాచనం కరిష్యే॥ఆదౌ నిర్విఘ్నేన పరిసమాప్త్యర్థం శ్రీమహాగణాధిపతిపూజాం కరిష్యే॥ అథ గణాధిపతిపూజాం పుణ్యాహవాచనంచకుర్యాత్ ॥ఆచమ్య + ఏవంగుణ + శుభతిథౌ మమకుమారస్యాయుష్యాభివృద్ధ్యర్థంమేధాజననసిద్ధ్యర్థం పాలాశాఖ్యం కర్మ కరిష్యే॥ పాలాశవృక్షమూలేఅలంకృత్య॥ తద్వృక్షమూలే తత్రత్రీ ణ్యుదగప వర్గాణి స్థండిలాని కల్పయిత్వా తత్రనూతనవస్త్రాణి నిధాయ । తేషు యథాక్రమ మావాహ్య॥ యశ్ఛంద సామృషభో విశ్వరూపః। ఛంద్భ్యోఽధ్యమృతాత్సంబభూవ స మేంద్రో మేధయా స్పృణోతు । అమృతస్య దేవ ధారణో భూయాసం । శరీరం మే విచర్షణం । జిహ్వా మే మధుమత్తమా । కర్ణాభ్యాం భూరి విశ్రువం । బ్రహ్మణః కోశోఽసి మేధయాపిహితః।శ్రుతం మే గోపాయ॥ (ఇతి ప్రథమస్థండిలే) ప్రణవ మావాహయామి స్థాపయామి పూజయామి॥ శ్రద్ధయాఽగ్నిః సమిధ్యతే। శ్రద్ధయా విందతే హవిః।శ్రద్ధాం భగస్య మూర్ధని।వచసా వేదయామసి। ప్రియఙ్గ్ శ్రద్ధే దదతః।ప్రియఙ్గ్ శ్రద్ధే దిదాసతః।ప్రియం భోజేషు యజ్వసు ఇదం మ ఉదితం

కృధి।యథాదేవా అసురేషు।శ్రద్ధాముగ్రేషు చక్రిరే।ఏవవం భోజేషు యజ్వసు। అస్మాక ముదితంకృధి। శ్రద్ధా దేవా యజమానాః। వాయుగోపా ఉపాసతే।శ్రద్ధాగ్ం హృదయ్యయాకూత్యా।శ్రద్ధయాహూయతే హవిః। శ్రద్ధాంప్రాతర్ హవామహే।శ్రద్ధాం మధ్యందినంపరి।శ్రద్ధాగ్ం సూర్యస్యనిమ్రుచి।శ్రద్ధేశ్రద్ధాపయేహ మా।శ్రద్ధా దేవా నధివస్తే। శ్రద్ధా విశ్వమిదం జగత్ శ్రద్ధాం కామస్య మాతరం। హవిషా వర్ధయామసి॥ (ఇతి ద్వితీయస్థండిలే)శ్రద్ధామావాహయామి॥క్షుధా దేవీ జుషమాణాన ఆగాద్విశ్వాచీ భద్రా సుమనస్యమానా। త్వయాజుష్టా నుదమానాదురుక్తాన్బృహద్వదేమ విదథే సువీరాః। త్వయాజుష్టఋషి ర్భవతి దేవి త్వయాబ్రహ్మాగతశ్రీ గుత త్వయా।త్వయా జుష్ట శ్చిత్రం విదంతే వసు సానో జుషస్వ ద్రవిణోన మేధే। మేధాం మ ఇంద్రో దధాతు మేధాం దేవీ సరస్వతీ। మేధాం మే అశ్వినా ఉభా వాధత్తాం పుష్కరస్రజా। అప్సరాసు చ యా మేధా గంధర్వేషు చ యన్మనః। దైవీం మేధా సరస్వతీ సామాం మేధా సురభి ర్జుషతాగ్ స్వాహా। ఆ మాం మేధా సురభి ర్విశ్వరూపా హిరణ్య వర్ణా జగతీ జగమ్యా । ఊర్జస్వతీ పయసా పిన్వమానా సా మాం మేధా సుప్రతీకా జుషంతామ్। మయి మేధాం + సూర్యో భ్రాజో దధాతు॥ (తృతీయస్థండిలే) మేధా మావాహయామి॥

అశ్వత్థే వో నిషదనం పర్ణేవో వసతిః కృతా।గోభాజఇత్కిలాసథ యత్సనవథపూరుషం॥అశ్వత్థనారాయణ మావాహయామి.. మి॥

తతః ఇంద్రాద్యష్ట దిక్పాలకా నావాహ్య ॥ విధిప్రకారేణ ఆవాహనం కుర్యాత్॥ ప్రణవశ్రద్ధా మేధా దేవతాభ్యోనమః॥ ఇంద్రాద్యష్టదిక్పాలకదేవతాభ్యోనమః। ధ్యానావాహనాదిషోడశోపచారపూజాం సమర్పయామి॥సమంతా దగ్ని మప్సూపైః పరిశ్రిత్య॥ఆచమ్య + ఏవంగుణ + శుభతిథౌ మమకుమారస్య మేధాజననసిద్ధ్యర్థం పాలాశహోమం కరిష్యే॥ తదంగమగ్నిప్రతిష్ఠాపనం కరిష్యే॥ అగ్నింధనాద్యాజ్యభాగాంత పర్యంతం కుర్యాత్॥ (అత్రషట్పాత్రప్రయోగః) చతుర్భిః పంచభిః షడ్భి రేకేవ చత్వా రీత్యుక్త్వా॥ చతస్రో చతుర్భి రేకేన ప్రతిమంత్ర మేకాద శాజ్యాహుతీః కుమారగ్ం హావయిత్వా ॥

యశ్ఛందసా మృషభో విశ్వరూపః- ఛంన్దోభ్యోఽధ్యమృతాత్సంబభూవ-స మేంద్రో మేధయా స్పృణోతు-అమృతస్య దేవ ధారణో భూయాసగ్ స్వాహా॥ ఛందోభ్యఇదం॥ శరీరం మే విచర్షణం-జిహ్వామే మధుమత్తమా-కర్ణాభ్యాం భూరివిశ్రువం-బ్రహ్మణఃకోశోఽసిమేధయా పిహితః-శ్రుతం మేగోపాయస్వాహా॥ ఛందోభ్యఇదం-ఆవహంతీ వితన్వానా-కుర్వాణా చీర మాత్మనః-వాసాగ్ంసి మమ గావశ్చ-అన్నపానేచ సర్వదా-తతో మే శ్రియ మావహ-లోమశా పశుభి స్సహాస్వాహా॥ఛందోభ్యఇదం॥ ఆమాయంతు బ్రహ్మచారిణ స్స్వాహా॥ఛందోభ్యఇదం॥యశోజనేసాని స్వాహా॥ ఛందోభ్యఇదం॥ శ్రేయాన్ వస్యసోసానిస్వాహా॥ ఛందోభ్యఇదం॥ తంత్వా భగప్రవిశానిస్వాహా॥ ఛందోభ్యఇదం॥సమా భగ ప్రవిశ స్వాహా॥ఛందోభ్యఇదం॥తస్మిన్ త్సహ స్రశాఖే-నిభగాహం త్వయి మృజేస్వాహా॥ ఛందోభ్యఇదం॥ యథాపః ప్రవతా యంతి-యథా

మాసా అహర్జరంప్రవం మాం బ్రహ్మచారిణః ధాత్ర రాయంతు స్సర్వతః
స్వాహా॥ ఛందోభ్య ఇదం॥ ప్రతిత్వే శోస్త్రిప్రమాభాహి ప్రమాపద్యస్వ స్వా
హా-ఛందోభ్య ఇదం॥ అగ్నయ ఇదం॥ రుద్రాయ తంతిచరాయేదం॥ అస్యక
ర్మణః హోమప్రతిష్ఠాసిద్ధ్యర్థ మృద్ధికామః జయాదిహోమంకరిష్యే।
స్రువేణాజ్య మాదాయ॥ ఓం చిత్తం చ స్వాహా + + + జయాదిబ్రహ్మవి
సర్జనాంతే-అపరేణాగ్నిం వటుర్వస్త్రమేఖలాజినదండాగ్ శ్ఛ పాలాశే
స్థాప్య-అన్యాని నూతనవస్త్రాణి ధారయేత్॥ శ్లో॥ మేఖలా మజినం-దం
డం పాలాశాగ్రే వినిక్షిపేత్। తద్వాసో గురవే దద్యా ద్వటు రన్యాని
ధారయేత్॥ స్రుశవ ఇతి మంత్రేణాన్యదండ మాదాయ॥ రేవతీస్త్వేతి
ద్వాభ్యాం వాసోఽభిమంత్ర్య॥ యా అకృంతన్న వయన్నితి తిసృభిర్వా
సః పరిధాప్యాచమ్య॥ ఆచార్యః-పరీదమితి పరిహితం కుమార మభిమంత్ర
యతే॥ ఇయం దురుక్తేతి ద్వాభ్యాం మేఖలాం ధారయిత్వా త్రిమధురే
ణ బ్రాహ్మణా న్భోజయిత్వా సహాచార్యో గృహ మాగచ్ఛే దితి॥ శ్లో॥
సంత్యజ్య మేఖలాదీని బ్రహ్మసూత్రం వినా వటుః। సర్వం పలాశే నిక్షిప్య
నవా న్యన్యాని ధారయేత్॥ మేఖలా మజినం దండ ముపవీతం కమండ
లుం। అప్సు ప్రాశ్య వినష్టాని గృహీత్వాఽన్యాని పూర్వవత్॥ సవనం మే
ఖలాదండం భైక్షాచర్యవ్రతానిచ। నివర్తంతే ద్విజాతీనాం పునస్సంస్కా
రకర్మణి॥ బ్రాహ్మణాశీర్వాదః॥ ఉపనీతస్య ధర్మా ఉపదిష్టాః॥ హరిః ఓమ్
తత్సత్. ఇతి యాజుష స్మార్తానుక్రమణికాయాం

పాలాశప్రయోగ స్సమాప్తః.

ఉపకర్మ ప్రకరణమ్.

గృహ్యసూత్రే॥ ఉపాకరణే సమాపనే చ ఋషిర్యః పరిజ్ఞాయతే
సదసస్పతిర్ద్వితీయః ఓషధీషు ప్రాదుర్భూతేషు శ్రావణ్యాం పౌర్ణమాస్యాం
శిష్యైః సహాచార్యః నదీం తటాకం వా గత్వా॥ కేశశ్మశ్రులోమనఖాని
వాపయిత్వా-మృత్తికాస్నానం వారుణస్నానం కృత్వా॥ సంధ్యావందనా
దికం కుర్యాత్॥ ప్రాగ్దేశే గోమయేనాఽనులిప్య॥ రంగవల్ల్యాదిభిరలం
కృత్య॥ నూతనవస్త్రేణ మంటప మాసాద్య॥ త స్యోపరి యథాశక్తి తం
డులా న్నిధాయ॥ ఆదాదీపారాధనం కృత్వా ప్రణమ్య॥ ఆచమ్య॥ అథ
ప్రయోగః॥ శ్లో॥ శుక్లాంబరధరం విష్ణుం శశివర్ణం చతుర్భుజం ప్రసన్నవద
నం ధ్యాయే త్సర్వవిఘ్నోపశాంతయే॥ తదేవలగ్నం సుదినంతదేవ...స
ర్వేభ్యో మహాజనేభ్యోనమః॥ఆచమ్య...శుభతిథౌ శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం
శ్రావణ్యాంపౌర్ణమాస్యాం అధీతానాం ఛందసాం సవీర్యత్వాయఅధ్యా
యోపాకర్మాఖ్యం కర్మకరిష్యమాన స్తదంగత్వేన తదాదౌశుద్ధ్యర్థం-స్వ
స్తిపుణ్యాహవాచనంకరిష్యే॥ఇతి సంకల్ప్య॥ ఆదౌ నిర్విఘ్నేనపరిసమా
ప్త్యర్థం శ్రీమహాగణాధిపతిపూజాంకరిష్యే॥ గణాధిపతిపూజాంకృత్వా॥
తతః పుణ్యాహం వాచయిత్వా॥ ఆచమ్య...ప్రీత్యర్థం బ్రహ్మచర్యవ్రత
లోపప్రాయశ్చిత్తార్థం పాహిత్రయోదశహోమంకరిష్యే ॥ తదంగ
మగ్ని ప్రతిష్ఠాపనం కరిష్యే॥ స్థండిలోల్లేఖనాది సర్వంకృత్వా॥అత్రచతు
ష్పాత్రప్రయోగం కుర్యాత్ ॥ పూర్వోక్తప్రకారేణ పాహిత్రయోదశ
హోమంకుర్యాత్॥ తతః అగ్నికార్యం సమాపయేత్॥ అగ్నికార్యం
పూర్వముక్తం॥ ఆచమ్య...ప్రీత్యర్థం ప్రాజాపత్యాదినవర్షిపూజాం కరి
ష్యే॥ వివీతీ భూత్వా॥ ప్రజాపతిం కాండర్షిమావాహయామి॥ సో
మం కాండర్షి మావాహయామి॥అగ్నిం కాండర్షిమావాహయామి॥

విశ్వాన్ దేవాన్ కాండర్షీన్ ఆవాహయామి ॥ సాగ్ంహితీ ర్దేవతా ఉపనిషద ఆవాహయామి॥ యాజ్ఞికీర్దేవతా ఉపనిషద ఆవాహయామి॥ వారుణీ ర్దేవతా ఉపనిషద ఆవాహయామి॥ బ్రహ్మాణగ్గ్ స్వాయంభువ మావాహయామి ॥ సదసస్పతి మావాహయామి ॥ ఉపవీతీ॥ ప్రాజాప త్యాది కాండర్షి దేవతాభ్యో నమః ॥ ధ్యానాదిషోడశోపచారైరభ్య ర్చ్య॥ ఆచమ్య...ప్రీత్యర్థం ప్రాజాపత్యాది కాండర్షితర్పణం కరిష్యే॥ నివీతీ భూత్వా॥ ప్రజాపతిం కాండర్షింతర్పయామి ...మి ॥౩॥ సోమం కాండ...మి॥౩॥ అగ్నిం కాండ...మి॥ ౩॥ విశ్వాన్ దేవాన్కాండర్షీగ్ స్త...మి॥౩॥సాగ్ంహితీ ర్దేవతా ఉపనిష దస్త...మి॥౩॥యాజ్ఞికీర్దేవ తా ఉపనిష స్త...మి॥౩॥వారుణీర్దేవతా ఉపనిషద స్త...మి॥౩॥బ్రహ్మాణ గ్గ్ స్వాయంభువంత...మి॥౩॥సదసస్పతిం త...మి॥ ౩ ॥ అనేన ప్రాజాప త్యాదికాండర్షితర్పణేన భగవాన్ సర్వాత్మకస్సుప్రీణాతు। ఏతత్ఫలం శ్రీపరమేశ్వరార్పణమస్తు॥ఆచమ్య...ఏవంగుణ...శుభతిథౌ శ్రీపరమేశ్వ రప్రీత్యర్థం (అస్యాం) శ్రావణ్యాం పౌర్ణమాస్యా మధీతానాం ఛంద సాంసవీర్యత్వాయ అధ్యాయోపాకర్మాహోమాఖ్యం కర్మకరిష్యే॥

తదంగత్వేన అగ్ని ప్రతిష్ఠాపనం కరిష్యే ॥ స్థండిలోల్లేఖ నాద్య గ్ని ప్రతిష్ఠాపనాది పరిషేచనాంతం కృత్వా ॥ అత్ర మట్యూత్ర ప్రయో గః ॥ అన్వారబ్ధేష్వంతేవాసిషు నవాజ్యాహుతీర్జుహోతి॥ పర్యేషితః ॥ ప్రజాపతయే కాండర్షయేస్వాహా ॥ ప్రజాపతయే కాండర్ష యఇదం ॥ సోమాయ కాండర్షయేస్వాహా ॥ సోమాయకాండర్షయ ఇదం ॥ అగ్నయే కాండర్షయే స్వాహా॥అగ్నయే కాండర్షయఇదం॥ విశ్వేభ్యో దేవేభ్యః కాండర్షిభ్యస్స్వాహా॥విశ్వేభ్యో దేవేభ్యః కాండ ర్షిభ్యఇదం॥ సాగ్ంహితీభ్యో దేవతాభ్య ఉపనిషద్భ్యః స్వాహా॥ సా

గ్ంహితీభ్యో దేవతాభ్య ఉపనిషద్భ్య ఇదం॥ యాజ్ఞికీభ్యో దేవతాభ్య ఉపనిషద్భ్యస్స్వాహా॥ యాజ్ఞికీభ్యో దేవతాభ్య ఉపనిషద్భ్య ఇదం॥ వారుణీభ్యో దేవతాభ్య ఉపనిషద్భ్యస్స్వాహా॥ వారుణీభ్యో దేవతాభ్య ఉపనిషద్భ్య ఇదం॥ బ్రహ్మణే స్వాయంభువే స్వాహా॥ బ్రహ్మణే స్వాయంభువ ఇదం॥ సదసస్పతయే స్వాహా॥ సదసస్పతయ ఇదం॥ ఉపవీతీ॥ సదసస్పతి మద్భుతం ప్రియ మింద్రస్య కామ్యం సనిం మేధా మయాసిషగ్గ్ స్వాహా॥ సదసస్పతయ ఇదం॥

ఆచమ్య ... ప్రీత్యర్థం అధీతానాం ఛందసాగ్ం సవీర్యత్వాయ అధ్యాయోపాకర్మాంగత్వేన మమ శ్రౌతస్మార్త నిత్యకర్మానుష్ఠానయోగ్యతాఫలసిద్ధ్యర్థం యజ్ఞోపవీతదానం ధారణం చ కరిష్యే॥

ఇతిసంకల్ప్య॥ యజ్ఞోపవీతం బ్రాహ్మణాయదద్యాత్॥ తతః ఆచమ్య॥ యజ్ఞోపవీతం పరమం పవిత్రం ప్రజాపతేర్య త్సహజం పురస్తాత్। ఆయుష్య ‡ మగ్ర్యం ప్రతిముంచ శుభ్రం యజ్ఞోపవీతంబలమస్తు తేజః॥ ఇత్యేకం ధృత్వాఽఽచమ్య॥ ఆచార్యప్రముఖాద్బ్రహ్మాసీనాదర్భా న్ధారయమాణా వేద స్యాద్యాం శ్చతురోఽనువాకా నధీయీరన్॥

హరిః॥ ఓమ్॥ ఇషే త్వోర్జే త్వా వాయవ స్థోపాయవ స్థదేవో వ స్సవితా ప్రార్పయతు శ్రేష్ఠతమాయ కర్మణ ఆ ప్యాయధ్వమఘ్నియా దేవభాగ మూర్జస్వతీః పయస్వతీః ప్రజావతీ రనమీవా అయక్ష్మా మా వ స్స్తేన ఈశత మాఘశగ్ంసో రుద్రస్య హేతిః పరి వో వృణక్తు ధ్రువా అస్మి న్గోపతౌ స్యాత బహ్వీ ర్యజమానస్య పశూ న్పాహి॥౧॥

‡ మగ్రియ ప్రతిమంచ.

క్షే. త్రిచత్వారిగ్ంశత్ ॥ యజ్ఞస్య ఘోషదసి ప్రత్యుష్టగ్ం రక్షః ప్రత్యు
ష్టా అరాతయః ప్రేయమగాద్ధిషణా బర్హిరచ్ఛ మనునా కృతా స్వ
ధయా వితష్టా త ఆవహంతి కవయః పురస్తాద్దేవేభ్యో జుష్టమిహ బర్
హిరాసదే దేవానాం పరిషూతమసి వర్షవృద్ధమసి దేవబర్హిర్మా త్వా
న్వఙ్మా తిర్యక్పర్వ తే రాధ్యాస మాచ్ఛేత్తా తే మారిషం దేవబర్హిః శ
తవల్శం విరోహ సహస్రవల్శాః ॥ ౨॥

వివయగ్ం రుహేమ పృథివ్యాః సంపృచః పాహి సుసంభృతా
త్వా సంభరామ్యదిత్యై రాస్నాఽసీంద్రాణ్యై సన్నహనం పూషా తే
గ్రంథిం గ్రథ్నాతు స తే మాస్థాదింద్రస్య త్వా బాహుభ్యాముద్యచ్ఛే
బృహస్పతేర్మూర్ధ్నా హరామ్యుర్వంతరిక్షమన్విహి దేవంగమమసి॥
౩॥ సహస్రవల్శా అష్టాత్రిగ్ంశచ్చ॥ శుంధధ్వం దైవ్యాయ కర్మణే దేవ
యజ్యాయై మాతరిశ్వనో ఘర్మోఽసి ద్యౌరసి పృథివ్యసి విశ్వధాయా అసి
పరమేణ ధామ్నా దృగ్ంహస్వ మాహ్వార్వసూనాం పవిత్రమసి శతధా
రం వసూనాం పవిత్రమసి సహస్రధారగ్ం హుతః స్తోకో హుతో ద్ర
ప్సోఽగ్నయే బృహతే నాకాయ స్వాహా ద్యావాపృథివీభ్యాగ్ం సావి
త్ర్యాయ సా విశ్వవ్యచాః సా విశ్వకర్మా సంపృచ్యధ్వమృతావరీరూ
ర్మిణీర్మధుమత్తమా మంద్రా ధనస్య సాతయే సోమేన త్వాతనచ్మీం
ద్రాయ దధి విష్ణో హవ్యగ్ం రక్షస్వ॥ ౪॥ సోమేనాష్టౌ చ॥ కర్మణే వాం
దేవేభ్యః శకేయం వేషాయ త్వా ప్రత్యుష్టగ్ం రక్షః ప్రత్యుష్టా అరా
తయో ధూరసి ధూర్వ ధూర్వంతం ధూర్వ తం యోఽస్మాన్ధూర్వతి తం

ధూర్త్వ్యయంవయం ధూర్వామస్త్వం దేవానా మసి సస్నితమం పప్రితమం జుష్టతమం వహ్నితమం దేవహూతమ మహ్రుత మసి హవిర్ధానం దృగ్ంహస్వ మాహ్వార్మిత్రస్యత్వాచక్షుసా ప్రేక్షే మా భే ర్మాసం విక్థా మాత్వా॥౧॥ హిగ్ంసిష ముఉరువాతాయ దేవస్య త్వా సవితుః ప్రసవేఽశ్వినో ర్బాహుభ్యాంపూష్ణో హస్తాభ్యామగ్న యేజుష్టం నిర్వపా మ్యగ్నీషోమాభ్యామిదం దేవానా మిద మున స్సహ స్ఫాత్యై త్వానారాత్యై సువరభి విఖ్యేషం వైశ్వానరం జ్యోతిర్ద్రృగ్ంహంతాం దుర్యా ద్యావాపృథివ్యో గుర్వంతరిక్ష మన్విహ్య దిత్యాస్త్వోపస్థే సాదయామ్యగ్నే హవ్యగ్ం రక్షస్వ॥ మాత్వా షట్చత్వారిగ్ంశచ్చ॥

అథ వేదాదీన్ జుహుయాత్ - ఇషే త్వోర్జే త్వా...కర్మణే స్వాహా॥ ఛందోభ్య ఇదం॥ అగ్నిమీళే...రత్నధాతమంస్వాహా॥ ఛందోభ్య ఇదం॥ అగ్న ఆయాహి...బర్హిషి స్వాహా॥ ఛందోభ్య ఇదం॥ శంనో దేవీ రభిష్టయ...రభిస్రవంతునస్స్వాహా॥ ఛందోభ్య ఇదం ॥ తతఃయజ్ఞోపవీత గ్రంథిం విస్రస్య ఆజ్యేనాక్తాం స్రుచి నిధాయ ॥ యజ్ఞోపవీతం... బలమస్తు తేజస్స్వాహా ॥ అగ్నయే పరమాత్మన ఇదం ॥ అథ బ్రహ్మయజ్ఞం కుర్యాత్ ॥

ఇతి యాజుష స్మార్తానుక్రమణికాయాం
ఉపాకర్మ ప్రకరణ సమాప్తమ్.

అథ విరజాహోమః.

ప్రాణానాయమ్య...ప్రీత్యర్థం సంవత్సరకృతదోష ప్రాయశ్చిత్తా ర్థం విరజాహోమం కరిష్యే॥ఇతిసంకల్ప్య॥ తిలాజ్యహోమిత్యాది పంచవిగ్ంశతి మంత్రైః తిలాజ్యసమిత్సకృద్భిః హస్తేనజుహోతి, తిలాజ్యహోమి సరసాగ్ంసపిష్టాన్గన్ధార మమచిత్తేర మన్తుస్వాహా ॥ శ్రియా ఇదం ॥ గావో హిరణ్యం ధన మన్న పానగ్ంసర్వేషాగ్ం శ్రియైస్వాహా॥ శ్రియా ఇదం ॥ శ్రియం చ లక్ష్మీం చ పుష్టించ కీర్తించానృణ్యతామ్, బ్రహ్మణ్యంబహుపుత్రతామ్। శ్రద్ధామేధే ప్రజాస్సందదాతుస్వాహా॥శ్రియాఇదం॥ తిలాః కృష్ణాస్తిలా శ్శ్వేతాస్తిలా స్సౌమ్యా వశానుగాః। తిలాః పునన్తు మే పాపం యత్కించిద్దురితం మయిస్వాహా ॥ శ్రియా ఇదం ॥ చోరస్యాన్నం నవశ్రాద్ధంబ్రహ్మహాగురుతల్పగః। గోస్తేయగ్ం సురాపానం భ్రూణహత్యాతిలాశ్శాన్తిగ్ం శమయన్తుస్వాహా ॥ శ్రియా ఇదం॥శ్రీశ్చలక్ష్మీశ్చ పుష్టిశ్చకీర్తిఞ్చానృణ్యతామ్।బ్రహ్మణ్యంబహుపుత్రతామ్। శ్రద్ధామేధే ప్రజ్ఞాతు జాతవేద స్సందదాతుస్వాహా॥శ్రియాఇదం ప్రాణాపానవ్యానోదాన సమానామే శుధ్యన్తాం జ్యోతి రహం విరజా విపాప్మా భూయాసగ్ స్వాహా॥ ప్రాణాదిభ్యోదేవతాభ్యఇదం॥ వాఙ్మనశ్చక్షుశ్శ్రోత్రజిహ్వాఘ్రాణరేతోబుద్ధ్యాకూతిస్సంకల్పామేశుధ్యన్తాంజ్యోతి రహం విరజా విపాప్మాభూయాసగ్ స్వాహా॥వాగాదిభ్యో దేవతాభ్యఇదం॥ త్వక్చర్మమాగ్ంసరుధిరమేదోమజ్జాస్నాయవోఽస్థీనిమే శుధ్యన్తాంజ్యోతిరహం...స్వాహా ॥ త్వగాదిభ్యో దేవతాభ్య ఇదం ॥ శిరఃపాణిపాదపార్శ్వపృష్ఠోరూదరజఙ్ఘ శిశ్నోపస్థపాయవోమే శుధ్యన్తాం జ్యోతి రహం

విరజా...స్వాహా॥శిరఆదిభ్యో దేవతాభ్య ఇదం॥ ఉత్తిష్ఠ పురుష హరితపిఙ్గల
లోహితాక్షి దేహి దేహి దదాపయితా మే శుధ్యన్తాం జ్యోతిరహం విరజా
...స్వాహా॥ ఉత్తిష్ఠాదిభ్యో దేవతాభ్య ఇదం॥ పృథివ్యాపస్తేజో వాయురా
కాశా మే శుధ్యన్తాం జ్యోతిరహం...స్వాహా॥ పృథివ్యాదిభ్యో దేవతాభ్య
ఇదం॥ శబ్దస్పర్శరూపరసగన్ధా మే శుధ్యన్తాం జ్యోతిరహం...స్వాహా॥
శబ్దాదిభ్యో దేవతాభ్య ఇదం॥ మనోవాక్కాయకర్మాణి మే శుధ్యన్తాం
జ్యోతిరహం...స్వాహా॥ మానసాదిభ్యో దేవతాభ్య ఇదం॥ అవ్యక్తభావై
రహంకారై జ్యోతిరహం...స్వాహా॥ అవ్యక్తాదిభ్యో దేవతాభ్య ఇదం॥
ఆత్మా మే శుధ్యన్తాం జ్యోతిరహం...స్వాహా॥ ఆత్మన ఇదం॥ అన్తరాత్మా
మే శుధ్యన్తాం జ్యోతిరహం...హా॥ అన్తరాత్మన ఇదం॥ పరమాత్మా మే
శుధ్యన్తాం జ్యోతిరహం...స్వాహా॥ పరమాత్మన ఇదం॥ క్షుధే స్వాహా॥
క్షుధ ఇదం॥ క్షుత్పిపాసాయ స్వాహా ॥ క్షుత్పిపాసా యేదం ॥ వివిట్యై
స్వాహా॥ వివిట్యా ఇదం॥ ఋగ్విధానాయ స్వాహా॥ ఋగ్విధానా యేదం॥
కషోత్కాయ స్వాహా॥ కషోత్కా యేదం॥ క్షుత్పిపాసామలాం జ్యేష్ఠా
మలక్ష్మీం నాశయామ్యహమ్। అభూతిమసమృద్ధిం చ సర్వాన్నిర్ణుద మే
పాప్మానగ్గ్ స్వాహా॥ క్షుత్పిపాసాదిభ్యో దేవతాభ్య ఇదం॥ అన్నమయప్రాణ
మయ మనోమయ విజ్ఞానమయమానన్దమయ మాత్మా మే శుధ్యన్తాం
జ్యోతిరహం...స్వాహా॥ అన్నమయాదిభ్యో దేవతాభ్య ఇదం॥ సమిధమిధ్మస
న్నహనం చాగ్నౌ ప్రహరతి॥ అగ్నయ ఇదం॥ రుద్రాయ తంతిచరా యేదం॥
అస్య కర్మణః హోమప్రతిష్ఠాసిద్ధ్యర్థ మృద్ధికామః జయాది హోమం

కరిష్యే॥ స్రువేణాజ్య మాదాయ॥ ఓమ్ చిత్తంచస్వాహా ... జయాదిప్ర హ్మావిసర్జనాంతే భవత్కృతబ్రహ్మత్వ దక్షిణాం...నమమ॥ అనేనవిరజా హోమేన భగవాన్ సర్వాత్మకః...ఏతత్ఫలం శ్రీయజ్ఞేశ్వరార్పణమస్తు॥ అథ నవర్షి దేవతాభ్యోనమః॥పునఃపూజాంకరిష్యే॥పునఃపూజాంచకృత్వా॥ అనయాపూజయాప్రాజాపత్యాదికాండర్షి దేవతాస్సుప్రీతాస్సు ప్రసన్నా వరదాభవంతు॥ యజ్ఞేన యజ్ఞమయజంత దేవాస్తాని ధర్మాణి ప్రథమా న్యాసన్ । తేహ నాకం మహిమానస్సచంతే యత్రపూర్వే సాధ్యా స్సంతి దేవాః॥ ఇతిపుణ్యతీర్థే ఋషీనుద్వాస్య॥ఆచార్యం వస్త్రాదిభిరలం కృత్య॥ యథావిధిసంపూజ్య॥ మారుతమసీత్యనువాక చతుష్టయం జపి త్వా॥ స్వగృహం గచ్ఛేత్ ॥

ఇతి యాజుషస్మార్తాను క్రమణికాయాం
విరజాహోమ స్సమాప్తః.

అథ ఉపాకర్మోత్సర్జనమ్.

శ్రావణ్యాం పౌర్ణమాస్యామనేన ప్రకారేణ కుర్యాత్ । తై ష్యాం పౌర్ణమాస్యా ముత్సర్గః॥ ప్రాణానాయమ్య + ఏవంగుణ + శుభతిథౌ అధ్యయనసంపాదనార్థం అధ్యాయోత్సర్జనంకరిష్యే॥ ఆదిత శ్చతురనువాకాధ్యయనంవినాసర్వం పూర్వవత్కుర్యాత్ ॥ శ్లో ॥ ఉప క్రమోత్సర్జనయోస్సశిష్య ఆచార్య ఆప్లుత్య మహాపగాసు । సంతర్ప్య వార్యంజలిభిర్మునీంస్తాన్సేభ్యస్తుహోమాన్ష్యర్ సదసస్పతిం చ । కేంద్వగ్ని విశ్వాం శ్చ నిషత్స్వయంభుం హుత్వాముఖాంతే సదసస్పతించ॥ఆద్యా నువాకాం శ్చతురోఽపరార్ధ్యా నధీయతే తత్రతతోజయాది । చర్వుప

థాసేష్వథితేషు కర్మసు ప్రధానకత్వాచ్చరుణా ముఖాహుతిః॥ఉత్సర్జనో పాకరణవ్రతేషుఘృతేనకార్యాగ్ని ముఖాహుతిస్స్యాత్ । ఆవాహనాస నేపాద్యమర్ఘ్యమాచమనీయకం । స్నానవస్త్రోపవీతాని త్వర్చనంతదనం తరం । గంధః పుష్పం తథాధూపదీపౌ నైవేద్యమేవచ। తాంబూలంచ తతోదద్యాద్విధివత్తర్పయేదృషీన్ । వార్యంజలిభిరేతాంస్తు తతోన త్వావిసర్జయేత్ । ఋషీణామర్చనంసర్వం కర్తవ్యంహినివీతినా॥

ఇతి యాజుష స్మార్తానుక్రమణికాయాం
ఉపాకర్మోత్సర్జనమ్ సమాప్తం.

అథ వేదవ్రతప్రకరణమ్.

అథ వేదవ్రతానా ముదగయనాదికాలః॥శ్లో॥ అథోదగయనాద్యుక్తకాలే వేదవ్రతానిచ। స్నానాదిద్విజభుక్త్యంతం కర్మతంత్రంపృథక్పృథక్ । నథ వేన్ముఖ్యకాలస్స్యాద్గౌణే సంకల్ప ఇష్యతే। శ్రావణ్యాంవైక తంత్రేణకుర్యాద్వ్రతచతుష్టయం। వేదవ్రతేషు చతుర్ష్వపివిధివత్పూజయేదృషీన్ । వార్యంజలిభిరేతైస్తాన్ పూజాంతే తర్పయేద్వ్రతీ। యస్మిన్వ్రతేచతుర్ష్వేషు తర్పణే చోదితాస్స్మృతే । ఋషయః కీర్తితాహ్యో మేయేచైవం మునిసత్తమైః॥

ప్రాజాపత్యాదిసూక్తైశ్చచతుర్భిర్విధివత్క్రమాత్।వాక్యక్లృప్త్యైచ తత్రాపి హుత్వాచైవ షడాహుతీః । సదసస్పతిమంత్రేణ స్విష్టకృజ్జుహుయాత్తతః। సదసస్పతిర్ద్వితీయ ఇతిసూత్రాచ్చతుర్ష్వపి। సమాప్యవిధివత్తత్ర తంత్రశేషంయథాక్రమం । అధ్యాపయేచ్చవిధివత్తత్తత్కాండమథాపరం । ఉత్సర్జనం వత్సరాంత ఏవ మేవహికారయేత్॥ షణ్మాసేవాథమాసేవా పక్షేవాథపళేహని । తత్తదుత్సర్జనంకుర్యాద్దీ

ధ్యు క్తైనై వమార్గతః । శ్రావణ్యాం ప్రోష్ఠపద్యాం వా వైశాఖ్యాం వాథ వాద్విజః । ఆసన్నే ద్వావహా అస్తో వా ఆపది స్వయమేవవా । ఏకతంత్రేణ వాకుర్యా దేత ద్వ్రతచతుష్టయం। గోదానాదీని కర్మాణి వివాహాత్పూర్వ వాసరే । ఏకతంత్రేణవాకుర్యా దితి వేదవిదోవిదుః। వటోశ్చ కేశవపనం వ్రతేషూత్సర్జనేషుచ । వదంతి కేచిత్సమ్యాఖ్య వ్రతప వేత కేషున॥

అథ ప్రాజాపత్యవ్రతమ్.

ప్రకృత మనుసన్ధామః ॥ అథ ప్రాజాపత్యవ్రతే నద్యాంవపనపూర్వకం స్నాత్వాచార్య శ్శిష్యేణ సహ ప్రాణాయమ్య ॥ ఏవంగుణ + శుభతిథౌ, శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం ఇమంశిష్యం ప్రాజాపత్యవ్రతేన సగ్గ్స్కరిష్యే॥ తతః ఋషిపూజాం కృత్వా ॥ షడృషీగ్ స్తర్పయేత్ ॥నివీతీ భూత్వా॥ప్రజాపతిం కాండర్‌షిం తర్పయామి॥ సాగ్ంహితీ ర్దేవతా ఉపనిషద స్తర్పయామి । యాజ్ఞికీ ర్దేవతా ఉపనిషద స్తర్పయామి। వారుణీ ర్దేవతా ఉపనిషద స్తర్పయామి । బ్రహ్మాణగ్గ్ స్వయంభువం తర్పయామి సదసస్పతిం తర్పయామి ।

తర్పయిత్వా। ఉపవీతీ। ఆచమ్య + ఏవంగుణ + శుభతిథౌ।శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం ప్రాజాపత్యాది హోమం కరిష్యే ॥ స్థండిలోల్లేఖనాదిసర్వం కుర్యాత్ ॥ తత్ర షట్పాత్రప్రయోగః ॥

అగ్నేరుపసమాధానా ద్యాజ్యభాగాంతే ముఖాహుతిగ్ం హుత్వాఽన్వారబ్ధే వ్రతిని జుహోతి-ప్రజాపతయే కాండర్షయే స్వాహా॥ ప్రజాపతయే కాండర్షయ ఇదం॥ ప్రజాపతే న త్వ దేతాన్యన్యో విశ్వా జాతాని పరితా బభూవ । యత్కామాస్తే జుహుమ స్తన్నో అస్తు వయగ్గ్ స్యామపతయో రయీణాగ్ స్వాహా॥ప్రజాపతయ ఇదం॥ రయీ

ణాం పతిం యజ్ఞతం బృహంత మస్మిన్భరే నృతమం వాజసాతౌ। ప్రజా
పతిం ప్రథమజా మృతస్య యజామ దేవ మధి నో బ్రవీతు స్వాహా॥ ప్రజా
పతయ ఇదం ॥ ప్రజాపతే త్వం నిధిపాః పురాణో దేవానాం పితా జనితా
ప్రజానాం। పతి ర్విశ్వస్య జగతః పరస్పాః హవిర్నో దేవ విహవే జుషస్వ
స్వాహా । ప్రజాపతయ ఇదం ॥ తవేమేకాః ప్రదిశో దిశశ్చ పరావతో
నివత ఉద్వతశ్చ । ప్రజాపతే విశ్వసృజ్జీవధన్య ఇదన్నో దేవ ప్రతిహర్య
హవ్యగ్ స్వాహా॥ ప్రజాపతయ ఇదం ॥ ప్రజాపతిం ప్రథమం యజ్ఞియానాం
దేవానా మగ్రే యజతం యజధ్వం । సనో దదాతు ద్రవిణగ్ం సుప్రీర్యగ్ం
రాయస్పోషం విష్యతు నాభి మస్మే స్వాహా॥ ప్రాజపతయ ఇదం॥ యో
రాయ ఈశే శతదాయ ఉక్థ్యో యః పశూనాగ్ం రక్షితా విష్ఠితానాం
ప్రజాపతిః ప్రథమజా ఋతస్య సహస్రధామా జుషతాగ్ం హవి ర్న
స్వాహా ॥ ప్రజాపతయ ఇదం ॥ సూక్తేన ప్రత్యృచం షడాజ్యాహుతీ
ర్జుహోతి ॥ సాగ్ంహితీభ్యో దేవతాభ్య ఉపనిషద్భ్యస్స్వాహా॥ సాగ్ం
హితీభ్యో దేవతాభ్య ఉపనిషద్భ్య ఇదం॥ యాజ్ఞికీభ్యో దేవతాభ్య ఉపని
షద్భ్యస్స్వాహా॥ యాజ్ఞికీభ్యో దేవతాభ్య ఉపనిషద్భ్య ఇదం॥ వారుణీభ్యో
దేవతాభ్య ఉపనిషద్భ్యస్స్వాహా॥ వారుణీభ్యో దేవతాభ్య ఉపనిషద్భ్య
ఇదం॥ బ్రహ్మణే స్వయంభువే స్వాహా॥ బ్రహ్మణే స్వయంభువ ఇదం॥ సదసస్ప
తిమద్భుతం ప్రియ మింద్రస్య కామ్యం। సనిం మేధా మయాసిషగ్ స్వాహా॥
సదసస్పతయ ఇదం॥ తతః ప్రత్యుత్థాయ। అగ్నే వ్రతపతే కాండఋషిభ్యః
ప్రాజాపత్యం వ్రతం చరిష్యామి తచ్ఛకేయం తన్మే రాధ్యతాం। వాయో

వ్రతపతేకాండ...తాం । ఆదిత్యవ్రతపతే కాండ...తాం।వ్రతానాంవ్రత పతేఋషిభ్యః ప్రాజాపత్యవ్రతం...రాధ్యతాం। అగ్నిపురోగాశ్చతస్రో దేవతా ఉపతిష్ఠతే ॥ జయాది హోమం కుర్యాత్ ॥ స్విష్టకృతగ్ం హుత్వా దర్వ్యాపరిధీనక్తి। పరిధీన్ప్రహృత్య సగ్ంస్రావం చ కృత్వా॥ అనాజ్ఞాతమిత్యాదిపరిషేచనాంతంకృత్వా బ్రాహ్మణాన్ పూజయేత్॥ తదంగభూత మాభ్యుదయికం కర్మణః పుణ్యాహం వాచయేత్॥ సమాపనేప్యేవమేవ ప్రయోగః । సంవత్సరే: పర్యవేతే॥

ఇతి యాజుషస్మార్తానుక్రమణికాయాం
ప్రాజాపత్యవ్రతం సమాప్తమ్.

ప్రాజాపత్యవ్రతోత్సర్జనమ్.

ఆచమ్య...ఏవంగుణ...ప్రీత్యర్థమిమంశిష్యంప్రాజాపత్యవ్రతోత్సర్జనేన కర్మణా సగ్ంస్కరిష్యే ॥ పూర్వవత్స్నానం తర్పణం హోమశ్చ-ఉపస్థానమంత్రేషు- అగ్నేవ్రతపతే కాండఋషిభ్యఃప్రాజాపత్యవ్రతమచారిషంతదశకం తన్మేరాధి-వాయో వ్రతపతే కాండ...రాధి - ఆదిత్య వ్రతపతేకాండ...రాధి। వ్రతానాం వ్రతపతేకాండ... రాధి...పూర్వవ దుపతిష్ఠతే-శేషం పూర్వవత్ - ఆభ్యుదయికం-కర్మణః పుణ్యాహవాచనం కుర్యాత్ ॥ఇతి ప్రాజాపత్యోత్సర్జనమ్ సమాప్తమ్॥

అథ సౌమ్యవ్రతమ్.

అథసౌమ్యవ్రతంవక్ష్యతే।ఉదగయనే పర్వణి పూర్వపక్షేశుభనక్షత్రేపూర్వాహ్ణే కేశశ్మశ్రువాపయిత్వా। తతః ఆచార్యశ్శిష్యేణ సహ స్నాత్వాప్రాణానాయమ్య। ఏవం-తిథౌధర్మపత్నీసమేతో౽హమిమం శి

ఖ్యాంన మ్యత్ర తేవసర్గ స్కరిష్యే। పూర్వవదృషిపూజాంకృత్వావదృషీగ్
స్తర్పయేత్ । నివీతీభూత్వా । సోమంకాండర్షిం తర్పయామి । సాగ్ం
హితీర్దేవతా ఉపనిషద స్తర్పయామి । యాజ్ఞికీ ర్దేవతా ఉపనిషద స్తర్ప
యామి । వారుణీ ర్దేవతా ఉపనిషద స్తర్పయామి । బ్రహ్మాణగ్గ్ స్వయం
భువం తర్పయామి। సదసస్పతిం తర్పయామి। ఏవంతర్పయిత్వా। ఉపవీతీ॥
తతోఽపరాహ్ణే ప్రాచీ ముదీచీంవా దిశ ముపనిష్క్రమ్య । అరణ్యేఽ
చ్ఛుదిర్ద్యేఽగ్నే రుపసమాధానా ద్యాజ్యభాగాంతే ముఖాహుతిగ్ం
హుత్వాఽన్వారబ్ధే ప్రతిని జుహోతి। సోమాయ కాండర్షయే స్వాహా॥
సోమాయ కాండర్షయ ఇదం । సోమో ధేను మితి సూక్తేన షడా
జ్యాహుతీ ర్జుహోతి । సోమో ధేనుగ్ం సోమో అర్వంత మాశుగ్ం
సోమో వీరం కర్మణ్యం దదాతు । సాదన్యం విదథ్యగ్ం సభేయం పితృ
శ్రవణం యో దదాశ దస్మై స్వాహా। సోమాయేదం । అషాఢంయుత్సు
పృతనాసు పప్రిగ్ం సువర్షామప్స్వాం వృజనస్య గోపామ్। భరేషుజాగ్
సుక్షితిగ్ం సుశ్రవసం జయంతంత్వా మనుమదేమ సోమస్వాహా॥ సోమా
యేదం । త్వగ్ం సోమ క్రతుభి స్సుక్రతు ర్భూ స్త్వం దక్షైస్సుదక్షో వి
శ్వవేదాః । త్వం వృషా వృషత్వేభిర్మహిత్వా ద్యుమ్నేభిర్ద్యుమ్న్య
భవో నృచక్షాస్స్వాహా॥ సోమా యేదం । యాతే ధామాని హ
విషా యజంతి తాతే విశ్వా పరిభూ రస్తు యజ్ఞం। గయస్ఫానః ప్రత
రణ స్సువీరో వీరహా ప్రచరా సోమ దుర్యాన్స్వాహా॥ సోమాయేదం॥
త్వ మిమా ఓషధీ స్సోమ విశ్వా స్త్వ మపో అజనయ స్త్వంగాః । త్వ
మాతతంథోర్వంతరిక్షం త్వం జ్యోతిషా వితమో వవర్థ స్వాహా॥ సోమా

కాయేదం । యా తే ధామాని దివి యా పృథివ్యాం యా పర్వతేష్వోషధీ
ష్వప్సు । తేభిర్నో విశ్వైస్సుమనా అహేడన్ రాజన్ సోమ ప్రతి
హవ్యా గృభాయ స్వాహా ॥ సోమాయేదం । సాగ్ంహితీభ్యో దేవతాభ్య
ఉపనిషద్భ్య స్స్వాహా॥ సాగ్ంహితీభ్యో దేవతాభ్య ఉపనిషద్భ్య ఇదం।
యాజ్ఞికీభ్యో దేవతాభ్య ఉపనిషద్భ్య స్స్వాహా॥ యాజ్ఞికీభ్యో దేవతాభ్య
ఉపనిషద్భ్య ఇదం । వారుణీభ్యో దేవతాభ్య ఉపనిషద్భ్య స్స్వాహా॥
వారుణీభ్యో దేవతాభ్య ఉపనిషద్భ్య ఇదం। బ్రహ్మణే స్వయంభువే స్వాహా॥
బ్రహ్మణే స్వయంభువ ఇదం। సదసస్పతిమద్భుతం ప్రియమింద్రస్య కామ్యం।
సనిం మేధా మయాసిషగ్ స్వాహా ॥ సదసస్పతయ ఇదం । మదంతీ రుప
స్పృశ్య ప్రథమే నానువాకేన శాంతిం కృత్వా । నమో వాచే యా
చోదితా యా చానుదితా తస్యై వాచే నమో నమో వాచే నమో
వాచస్పతయే నమ ఋషిభ్యో మంత్రకృద్భ్యో మంత్రపతిభ్యో మామా
మృషయో మంత్రకృతో మంత్రపతయః పరాదుర్మాహమృషీన్ మంత్ర
కృతో మంత్రపతీన్ పరాదాం వైశ్వదేవీం వాచ ముద్యాసగ్ం శివామద
స్తాం జుష్టాం దేవేభ్య శ్శర్మ మే ద్యౌ శ్శర్మ పృథివీ శర్మ విశ్వమిదం జగత్।
శర్మ చంద్రశ్చ సూర్యశ్చ శర్మ బ్రహ్మప్రజాపతీ । భూతం వదిష్యే భువ
నం వదిష్యే తేజో వదిష్యే యశో వదిష్యే తపో వదిష్యే బ్రహ్మ వదిష్యే
సత్యం వదిష్యే తస్మా అహ మిదముపస్తరణ ముపస్తృణ ఉపస్తరణం మే
ప్రజాయై పశూనాం భూయా దుపస్తరణ మహం ప్రజాయై పశూనాం
భూయాసం। ప్రాణాపానౌ మృత్యోర్మాపాతం ప్రాణాపానౌ మామాహా

సిక్తం మధు మనిష్యే మధు జనిష్యే మధు వక్ష్యామి మధువదిష్యామి మధుమతీం దేవేభ్యో వాచముద్యాసగ్ంశుశ్రూషేణ్యాంమనుష్యేభ్య స్తంమా దేవా అవంతు శోభాయైపితరో నుమదంతు। ఓంశాంతిశ్శాంతి శ్శాంతిః ॥ చతస్రఔదుంబరీస్సమిధో ఘృతాన్వక్తా అభ్యాదదాతి। ఓం పృథివీ సమిత్ । తా మగ్నిస్సమింధే । సాగ్నిగ్ సమింధే। తామహాగ్ం సమింధే। సామాసమిద్ధా। ఆయుషా తేజసా । వర్చసాశ్రియా । యశసా బ్రహ్మవర్చసేన। అన్నాద్యేన సమింతాగ్ స్వాహా॥ అగ్నయఇదం।అంత రిక్షగ్ంసమిత్ । తాం వాయు స్సమింధే। సా వాయుగ్ంసమింధే । తా మహాగ్ంసమింధే। సా మాసమిద్ధా। ఆయుషా తేజసా । వర్చసా శ్రియా యశసా బ్రహ్మవర్చసేన। అన్నాద్యేనసమింతాగ్ స్వాహా॥వాయవఇదం॥ ద్యౌస్సమిత్। తామాదిత్య స్సమింధే। సాదిత్యగ్ంసమింధే।తామహాగ్ సమింధే। సామాసమిద్ధా। ఆయుషా తేజసా। వర్చసాశ్రియా । యశసా బ్రహ్మవర్చసేన।అన్నాద్యేన సమింతాగ్ స్వాహా॥ ఆదిత్యాయేదం।ప్రాజాపత్యా మే సమిదసి సపత్నక్షయణీ। భ్రాతృవ్యహామేఽసి స్వాహా॥ ప్రజాపతయ ఇదం॥

అథ దేవతోపస్థానమ్ । అగ్నే వ్రతపతే కాండర్షిభ్య స్సౌమ్య వ్రతంచరిష్యామి తచ్ఛకేయం తన్మే రాధ్యతామ్। వాయో వ్రతపతే కాండర్షిభ్యస్సౌమ్య + తాం।ఆదిత్యవ్రతపతేకాండర్షిభ్యస్సౌమ్య + తాం । వ్రతానాం వ్రతపతేకాండర్షిభ్యస్సౌమ్య + తాం ।ఉపస్థాయ॥

శ్చ క్రియమంత్రబ్రాహ్మణానువాకానాం ప్రథమపదాన్యభివ్యాహరేద్వాచ
యిత్వాచార్యః। నమః। యుంజతే। వృష్ణః। బ్రహ్మణ। బ్రహ్మణ। దశ
అపశ్యన్। దేవస్య। సముద్రాయ। ఇషే। ఘర్మః। దేవాః। సావిత్రం।
పరిశ్రితే। బ్రహ్మణ। అగ్నిః। శిరః। దేవస్య। విశ్వాః। ఘర్మః। ప్రజాపతిం। ప్రజా
పతిః। సవితా। యుంజతే సవితే త్రివా। జయాది ప్రతిపద్యతే సౌవిష్టకృత
గ్ం హుత్వా దర్వ్యా పరిధీ నన క్తి। పరిధీన్ప్రహృత్య। సగ్గ్ స్రావంచ
కృత్వాఽనాజ్ఞాత మిత్యాది పరిషేచనాంతం కృత్వా మదంతీ రుపస్పృ
శ్యోత్తరే ణానువాకేన శాంతిం కుర్యాత్॥

శంనో వాతః పవతాం మాతరిశ్వా శం న స్తపతు సూర్యః। అ
హాని శం భవంతు న శ్శగ్ం రాత్రీః ప్రతిధీయతాం। శ ముషా నో వ్యు
చ్ఛతు శ మాదిత్య ఉదేతు నః। శివా న శ్శం తమాభవ సుమృడీకా స
రస్వతీ। మా తే వ్యోమ సందృశి। ఇడాయై వా స్త్వసి వాస్తుమ ద్వా
స్తుమంతో భూయాస్మ మా వాస్తో శ్ఛిథ్స్మహ్యవాస్తు స్స భూయా
ద్యోఽస్మాన్ ద్వేష్టియం చ వయం ద్విష్మః। ప్రతిష్ఠాసి ప్రతిష్ఠావంతో
భూయాస్మ మా ప్రతిష్ఠాయా శ్ఛిథ్స్మహ్యప్రతిష్ఠ స్స భూయాద్యోఽ
స్మాన్ద్వేష్టి యం చ వయంద్విష్మః। ఆ వాత వాహి భేషజం వివాత
వాహి యద్రపః। త్వగ్ంహి విశ్వభేషజో దేవానాం దూత ఈయసే।
ద్వా విమౌ వాతౌ వాత ఆసింధో రాపరావతః। దక్షం మే అన్య ఆవా
తు పరాన్యో వాతు యద్రపః। యదదో వాత తే గృహే మృతస్య నిధిర్
హితః। తతో నో దేహి జీవసే తతో నో ధేహి భేషజం। తతో నో

మహీ అవస్తా వాత ఆవాతు భేషజం। శంభూర్మయో భూర్నో హృదే ప్రణ ఆయూంషి తారిషత్ । ఇంద్రస్య గృహోఽసి తం త్వా ప్రపద్యే సగుస్సాశ్వః సహ యన్మే అస్తి తేన । భూః ప్రపద్యే భువః ప్రపద్యే సువః ప్రపద్యే భూర్భువస్సువః ప్రపద్యే వాయుం ప్రపద్యేఽనార్తాం దేవతాం ప్రపద్యేఽశ్మానమాఖణం ప్రపద్యే ప్రజాపతేర్బ్రహ్మకోశం బ్రహ్మ ప్రపద్యే ఓం ప్రపద్యే । అంతరిక్షం మ ఉర్వంతరం బృహ ద్గ్నయః పర్వతాశ్చ యయా వాత స్వస్త్యా స్వస్తిమాం తయా స్వస్త్యా స్వస్తిమానసాని। ప్రాణాపానౌ మృత్యోర్మా పాతం ప్రాణాపానౌ మా మా హాసిష్టం మయి మేధాం మయి ప్రజాం మయ్యగ్ని స్తేజో దధాతు మయి మేధాం మయి ప్రజాం మయీంద్ర ఇంద్రియం దధాతు మయి మేధాం మయి ప్రజాం మయి సూర్యో భ్రాజో దధాతు । ద్యుభి రక్తుభిః పరిపాతమస్మానరిష్టేభి రశ్వినా సౌభగేభిః । తం నో మిత్రో వరుణో మామహంతామదితి స్సింధుః పృథివీ ఉత ద్యౌః। కయా నశ్చిత్ర ఆభువ దూతీ సదావృధ స్సఖా। కయా శచిష్ఠయా వృతా । కస్త్వా సత్యో మదానాం మగ్ంహిష్ఠో మత్సదంధసః। దృఢా చి దారుజే వసు । అభీషుణస్సఖీనా మవితా జరితౄణాం। శతం భవా స్యూతిభిః। వయస్సుపర్ణా ఉపసేదురింద్రం ప్రియమేధా ఋషయో నాధమానాః । అప ధ్వాంత మూర్ణుహి పూర్ధి చక్షుర్ముముగ్ధ్యస్మాన్నిధయేవ బద్ధాన్ । శం నో దేవీ రభిష్టయ ఆపో భవంతు పీతయే। శం యో రభి స్రవంతు నః । ఈశానా వార్యాణాం క్ష

యంతీ శ్చర్షణీనాం। అపో యాచామి భేషజం। సుమిత్రా న ఆప ఓష
ధయ స్సంతు దుర్మిత్రా స్తస్మై భూయాసు ర్యోఽస్మాన్ద్వేష్టి యం చ వ
యం ద్విష్మః। ఆపో హి ష్ఠా మయోభువస్తా న ఊర్జే దధాతన। మ
హేరణాయ చక్షసే॥ యో వశ్శివతమో రస స్తస్య భాజయతేహ నః।
ఉశతీ రివ మాతరః। తస్మా అరంగమామ వో యస్య క్షయాయ జిన్వథ। ఆపో
జనయథా చ నః। పృథివీ శాంతా సాగ్నినా శాంతా సా మే శాంతా
శుచగ్ం శమయతు। అంతరిక్షగ్ం శాంతం త ద్వాయునా శాంతం తన్మే
శాంతగ్ం శుచగ్ం శమయతు। ద్యౌ శ్శాంతా సాదిత్యేన శాంతా సా మే
శాంతా శుచగ్ం శమయతు। పృథివీ శాంతి రంతరిక్షగ్ం శాంతి ర్ద్యౌ
శ్శాంతి ర్దిశ శ్శాంతి రవాంతరదిశా శ్శాంతి రగ్ని శ్శాంతి ర్వాయు శ్శాం
తి రాదిత్య శ్శాంతి శ్చంద్రమా శ్శాంతి ర్నక్షత్రాణి శాంతి రాప శ్శాం
తి రోషధయ శ్శాంతి ర్వనస్పతయ శ్శాంతి ర్గౌ శ్శాంతి రజా శాంతి
రశ్వ శ్శాంతిః పురుష శ్శాంతి ర్బ్రహ్మ శాంతి ర్బ్రాహ్మణ శ్శాంతి శ్శాంతి
రేవ శాంతి శ్శాంతి ర్మే అస్తు శాంతిః। తయాహగ్ం శాంత్యా సర్వశాం
త్యా మహ్యం ద్విపదే చతుష్పదే చ శాంతిం కరోమి శాంతి ర్మే అస్తు
శాంతిః। ఏహ శ్రీ శ్చ హ్రీ శ్చ ధృతి శ్చ తపో మేధా ప్రతిష్ఠా శ్రద్ధా
సత్యం ధర్మ శ్చైతాని మోత్తిష్ఠంత మనూత్తిష్ఠంతు మా మాగ్ం శ్రీ
శ్చ హ్రీ శ్చ ధృతి శ్చ తపో మేధా ప్రతిష్ఠా శ్రద్ధా సత్యం
ధర్మ శ్చైతాని మా మా హాసిషుః। ఉదాయుషా స్వాయు షోదోషధీ
నాగ్ం రసే నోత్పర్జన్యస్య శుష్మే ణోదస్థామమృతాగ్ం అను। తచ్చక్షు

ద్దేవహితం పురస్తాచ్ఛుక్ర ముచ్చరత్ । పశ్యేమ శరదశ్శతం। జీవేమ శరద శ్శతం నందామ శరద శ్శతం మోదామ శరద శ్శతం భవామ శరద శ్శతగ్ం శృణవామ శరద శ్శతం ప్రబ్రవామ శరదశ్శత మజీతా స్స్యామ శరద శ్శతం జ్యోక్చ సూర్యం దృశే । యఉదగాన్మహతో౽ర్ణవా ద్విభ్రాజమాన స్సరిరస్య మధ్యాత్సమావృషభో లోహితాక్ష స్సూర్యో విపశ్చిన్మనసా పునాతు । బ్రహ్మణశ్చోతన్యసి బ్రహ్మణఆణీస్థో బ్రహ్మణ ఆవపన మసి ధారితేయం పృథివీ బ్రహ్మణా మహీధారిత మేనేన మహ దంతరిక్షం దివం దాధార పృథివీగ్ం సదేవాం యదహం వేద తదహం ధారయాణి మామ ద్వేదో౽ధి విస్రసత్ । మేధామనీషే మావిశతాగ్ం సమీచీ భూతస్య భవ్యస్యావరుధ్యై సర్వమాయు రయాణి సర్వమాయు రయాణి । ఆభిర్గీర్భి ర్యదతో... తే స్యామ । బ్రహ్మ ప్రావాదిష్మ తన్నో మాహాసీత్ ॥ ఓం శాంతి శ్శాంతి శ్శాంతిః॥

చక్షుషీ నిమీల్య గృహ మాగచ్ఛేత్ । అహతేన వాససా ప్రదక్షిణగ్ం సముఖం శిరో వేష్టయిత్వా౽స్తమితె గ్రామం ప్రపాదయతి । వాగ్యత ఏతాం రాత్రిం తిష్ఠత్యాసీత వా। శ్వో భూతే పూర్వోక్తలక్షణే౽చ్ఛదిర్దర్శే౽గ్ని ముపసమాధా యా థాస్య ష ట్త్రయ మభిదర్శయతి। సప్తతయ మిత్యేకే। అగ్ని మాదిత్య ముదకుమ్భ మశ్మానం వత్స మాకాశం హిరణ్యం సప్తతయ మపి వా ఆదిత స్త్రీణి దర్శయిత్వా యథోపపాద మితరాణి।అత్రైత ద్వాసో గురవే వరం దత్త్వా। వయసుపర్ణా ఉపసేదు రింద్రం-బ్రహ్మ ప్రావాదిష్మ తన్నో మహాసీత్ । ఆభ్యుదయికం కర్మణః పుణ్యాహవాచనం కుర్యాత్ ॥ సమాపనే౽ప్యేవ మేవ ప్రయోగః

అథ సౌమ్యవ్రతోత్సర్జనమ్.

సంవత్సరే పర్యవేతే। ప్రాణా నాయుష్మ్యా। ఏవం-తిథౌ ధర్మపత్నీ సమేతోఽహమిమం శిష్యం సౌమ్యవ్రతోత్సర్జనేన సగ్ంస్కరిష్యే। పూర్వవ త్సాఙ్గనంతర్పణం హోమశ్చ మదంతీ రుపస్పృశ్య ప్రథమేనానువాకేన శాంతిం కృత్వా। ఓం నమో వాచే యాచోదితా + శ్లోభాహ్మై పితరోఽనుమదంతు॥ ఓం శాంతి శ్శాంతి శ్శాంతిః। చతస్ర ఔదుంబరీ స్సమిధో ఘృతాన్వక్తా అభ్యాదధాతి। ద్యౌస్సమిత్। తామాదిత్యస్సమింధే అన్నాద్యేన సమింతాగ్ స్వాహా। ఆదిత్యాయేదం॥ అంతరిక్షగ్ం సమిత్ అన్నాద్యేన సమింతాగ్ స్వాహా॥ అంతరిక్షా యేదం। పృథివీసమిత్। అన్నాద్యేన సమింతాగ్ స్వాహా। అగ్నయ ఇదం। ప్రాజాపత్యామే + స్వాహా। ప్రజాపతయ ఇదం। ఉపస్థానమంత్రేషు। ఆదిత్య వ్రతపతే కాండర్షిభ్య స్సౌమ్యవ్రత మచారిషం తదశకం తన్మే రాధి। వాయో వ్రతేపతే-రాధి। అగ్నే వ్రతపతే-రాధ। వ్రతానాంవ్రతప తే-రాధి। దేవతా ఉపస్థాయ। యుంజతే స్సవితేతి వర్జయిత్వా। జయాది ప్రతిపద్యతే॥ స్విష్టకృతగ్ం హుత్వా దర్వ్యా పరిధీ ననక్తి। పరిధీ ప్రహృత్యసగ్ స్రావం చకృత్వాఽనాజ్ఞాతమిత్యాదిపరిషేచనాంతం కృత్వా। మదంతీరుపస్పృశ్యోత్తమేనానువాకేన శాంతింకృత్వా। శంనో వాతః పవతాం-బ్రహ్మప్రావాదిష్మ తం నో మాహాసీత్। ఓంశాంతి శ్శాంతి శ్శాంతిః। గృహమాగచ్ఛేత్। శ్వోభూతే। వయస్సుపర్ణా ఉపసేదు రింద్రం- బ్రహ్మప్రావాదిష్మ తన్నో మాహాసీత్। ఓంశాంతి శ్శాంతి శ్శాంతిః। గురవే వరందత్వా గురో వరంతే దదామీతి బ్రూయాత్। కేశశ్మశ్రు వాపయిత్వా బ్రాహ్మణాన్భోజయేత్। అభ్యుదయికం కర్మణః పుణ్యాహవాచనం కుర్యాత్॥

(మదంతీరుపస్పృశ్యైత్యత్ర అభిమంత్రిత పాత్రస్థోదకస్పర్శనమ్.)

అత్రశ్లోకాః॥ సోమసూక్తనిమత్సదసస్పతిం తంత్రవజ్జుహుయాత్స కలం నమః। శుక్రియే సమిధోగ్న ఇతి వ్రతీ యుంజతే సవితా జయమా దిశేత్ ।: మాలసేయుతవాక్ఛిరసి వ్రతీ వేష్టనే స్తమితే గృహమా విశేత్ । స్థీయతేంధ ఇవ తృణ మప్యధో వాగ్యతేన తతోఽభ్యుదితక్రియా । తతః ప్రభాతేతు బహిర్గృహాణాం వహ్నించ సూర్యం చ తథోదకుంభం । ఆకాశ ముర్వీం చ గిరిం చ వత్సం పశ్యే ద్ధిరణ్యం చ వయస్సు పర్ణాః । ఉత్సర్జనేతు యుంజాది మాలనాదిచ వర్జయేత్ । సమిదాధానమంత్రేషు శాన్య స్సమిత్పూర్వ మిష్యతే । వ్రతేషు చాపరోవిధ ర్నసూక్తంచిత్త మాదికం । ఉపస్థితి ర్న దేవతాగణస్య శుక్రియా దృతే । అధ్యాయీ సోమకాండస్య యావద్వత్సర మాదరాత్ । నక్తభోజీ త్వధశ్శాయీ బ్రహ్మచారీ జితేంద్రియః । శూద్రసంభాషణా నైవనోపాన చ్ఛత్త్రధా రణం । నగతాసు సమీక్షేత నారోహే చ్ఛకటాదికం । స్నాన ము ష్ణాంబునా నైవ పర్వసూపవసే దిహ । ఏతాని శక్తితః కుర్యాద్ర్వ తీతి వ్రతసిద్ధయే । స్నానోపాకర్మ సమిధ స్తర్పణం వపనం వ్రతీ।ఆచా ర్య ఇతర త్సర్వం స్నానతర్పణపూర్వకం ॥ సూత్రార్థసంగ్రహకారోపి॥ సౌమ్యవ్రతేషు సోమాయ కాండర్షయ ఇతీరితం । సోమోధేనుమిదం సూక్తం సాంహితీభ్యః ప్రభృత్యతః। మదంతీ స్తా ఉపస్పృశ్య నమోవా చేతి శాంతికం। జప్త్వా చతస్రస్సమిధస్సాజ్యా ఔదుంబరీ ర్వటుః । పృథి వీ సమిదిత్యేతై రుత్తిష్ఠ న్నాదధాతిహి । యుంజతే వృష్ణ ఇత్యాద్యా ద్వాదశ ద్వాదశోత్తరే।మంత్రబ్రాహ్మణపాఠానువాకానాంపదవాచనం యుంజతే సవితేత్యేతా। ద్వా వా వాచయతి స్ఫుటం । అగ్నే వ్రతపతే త్యాదిత్యాద్యుపస్థాన మాచరేత్ । శన్నో వాత శ్శాంతిజపస్సుమిన్నల్యా

హుతవాససా। శిర స్సంచ ప్లావ్య స్త్రమితేత్యగారం వా ప్రవేశయేత్।పర
ద్య బ్రాహ్మణానాం చ భోజనం కారయేదితి । ఉత్సర్జనం త్వేవమేవ
ద్యాశాద్యై స్సమిధః క్షిపేత్ । ఆదిత్యవ్రతపతే కాండత్యాద్యుపస్థాన
మాచరేత్ । వటోశ్చ కేశవపనం వ్రతే షూత్సర్గనేషు చ । వదంతి కేచి
త్సౌమ్యాఖ్యవ్రత ఏ వేత రేషు న । ప్రకృత మనుసరామః॥

ఆగ్నేయవ్రతమ్.

ఆగ్నేయవ్రతే నాద్యాం వపనపూర్వకం స్నాత్వాఽచార్యశ్శిష్యే
ణ సహ ప్రాణా నాయమ్య॥ ఏవం-తిథౌ। ధర్మపత్నీ సమేతోఽహమిమం
శిష్యమాగ్నేయవ్రతేన సగ్ంస్కరిష్యే । పూర్వవదృషిపూజాం కృత్వా।
షడృషీగ్ స్తర్పయేత్। నివీతీ భూత్వా । అగ్నిం కాండర్షింతర్పయామి॥
సాగ్ంహితీ ర్దేవతా ఉపనిషద స్తర్పయామి । యాజ్ఞికీర్దేవతా ఉపనిషద
స్తర్పయామి। వారుణీ ర్దేవతా ఉపనిషద స్తర్పయామి । బ్రహ్మాణగ్గ్ స్వ
యంభువంతర్పయామి।సదసస్పతింతర్పయామి। ఏవంతర్పయిత్వా । ఉపవీ
తీ। అగ్నేరుపసమాధానాద్యాజ్య భాగాంతే ముఖహుతిగ్ం హుత్వాఽ
న్వారబ్ధే వ్రతిని జుహోతి । అగ్నయే కాండర్షయే స్వాహా। అగ్నయే
కాండర్షయ ఇదం। అగ్నే నయసుపథా రాయే అస్మాన్ విశ్వాని దేవ
వయునాని విద్వాన్ । యుయోధ్యస్మజ్జుహురాణ మేనో భూయిష్ఠాంతే
నమ ఉక్తిం విధేమ స్వాహా ॥ అగ్నయ ఇదం । ప్రవస్స్వుక్రాయ భానవే
భరధ్వగ్ం హవ్యం మతిం చాగ్నయే సుపూతం। యో దైవ్యాని మానుషా
జనూగ్ంషి అంతర్విశ్వాని విద్మనా జిగాతి స్వాహా। అగ్నయ ఇదం।అచ్ఛా
గిరో మతయో దేవయంతీ రగ్నిం యంతి ద్రవిణం భిక్షమాణాః। సుసందృ

శగ్ంస్త్రపతిక్షగ్గ్ స్వంచగ్ంహవ్యవాహమమర్తింమానుషాణాగ్ స్వాహా॥
అగ్నయఇదం। అగ్నే త్వమస్మ ద్యుయోధ్యమీవా అనగ్నిత్రా అభ్య
మంతకృష్టీః। పునరస్మభ్యగ్ంసువితాయ దేవక్షాంవిశ్వేభిరజరేభిర్యజత్ర)
స్వాహా॥ అగ్నయ ఇదం। అగ్నేత్వం పారయా నవ్యో అస్మాన్థ్స్వస్తి
భిరతి దుర్గాణి విశ్వా। పూశ్చ పృథ్వీ బహులా న ఉర్వీభవా తోకా
య తనయాయ శంయోః స్వాహా॥ అగ్నయఇదం। ప్రకారవో మ
ననా వచ్యమానా దేవద్రీచీం నయథ దేవయంతః। దక్షిణావాడ్వాజినీ
ప్రాచ్యేతి హవిర్భరంత్యగ్నయే ఘృతాచీ స్వాహా॥ అగ్నయఇదం। సా
గ్ంహితీభ్యో దేవతాభ్య ఉపనిషద్భ్యః స్వాహా॥ సాగ్ంహితీభ్యోదేవ
తాభ్య ఉపనిషద్భ్యఇదం। యాజ్ఞికీభ్యో దేవతాభ్య ఉపనిషద్భ్యః స్వా
హా॥ యాజ్ఞికీభ్యో దేవతాభ్య ఉపనిషద్భ్య ఇదం। వారుణీభ్యో దేవతా
భ్య ఉపనిషద్భ్యః స్వాహా॥ వారుణీభ్యో దేవతాభ్యఉపనిషద్భ్యఇదం।
బ్రహ్మణే స్వయంభువే స్వాహా॥ బ్రహ్మణేస్వయంభువఇదం। సదసస్పతిమ
ద్భుతం ప్రియమింద్రస్య కామ్యం। సనిం మేధామయాసిషగ్గ్ స్వాహా॥
సదసస్పతయఇదం। అథ దేవతోపస్థానం। అగ్నే వ్రతపతే కాండర్షిభ్య
ఆగ్నేయం వ్రతం చరిష్యామి తచ్ఛకేయం తన్మే రాధ్యతాం। వా
యో వ్రతపతే కాండర్షిభ్య ఆగ్నేయం + తాం। ఆదిత్య వ్రతపతేకాం
డర్షిభ్య ఆగ్నేయం + తాం। వ్రతానాం వ్రతపతే కాండర్షిభ్య ఆగ్నే
యం + తాం। దేవతా ఉపస్థాయ। జయాది ప్రతిపద్యతే। సౌవిష్టకృతగ్ంహు

త్వా। దర్వ్యా పరిధీ నన_క్తి। పరిధీన్ప్రహృత్య సగ్గ్‌స్రావంచ కృత్వాఽనాజ్ఞాతమిత్యాదిపరిషేచనాంతం కృత్వా బ్రాహ్మణాన్ సంతోషయేత్।అభ్యుదయికం కర్మణః పుణ్యాహవాచనం కుర్యాత్ ॥ సమాపనేఽప్యేవమేవ ప్రయోగః॥

ఆగ్నేయవ్రతోత్సర్జనమ్.

సంవత్సరే పర్యవేతే। ప్రాణానాయమ్య। ఏవం + తిథౌ।ధర్మపత్నీసమేతోఽహ మిమం శిష్యమాగ్నేయవ్రతోత్సర్జనేన సగ్గ్‌స్కరిష్యే। పూర్వవత్స్నానం తర్పణం హోమశ్చ। ఉపస్థానమంత్రేషు। అగ్నే వ్రతపతే కాండర్షిభ్య ఆగ్నేయవ్రత మచారిషం తదశక్తం తన్మే రాధి। వాయో వ్రత-రాధి। ఆదిత్య-రాధి। వ్రతానాం-తన్మే రాధి। దేవతా ఉపస్థాయజయాదిప్రతిపద్యతే। స్విష్టకృతగ్ంహుత్వా దర్వ్యాపరిధీనన_క్తి పరిధీన్ ప్రహృత్యసగ్గ్‌స్రావంచకృత్వాఽ నాజ్ఞాతమిత్యాదిపరిషేచనాంతం కృత్వా। బ్రాహ్మణాన్ భోజయేత్। అభ్యుదయికం కర్మణః పుణ్యాహవాచనం కుర్యాత్ ॥

అథ వైశ్వదేవవ్రతమ్.

వైశ్వదేవవ్రతేనద్యాం వపనపూర్వకం స్నాత్వాచార్య-శ్శిష్యేణ సహ ప్రాణానాయమ్య।ఏవంగుణవిశేషణ-తిథౌ ధర్మపత్నీసమేతోఽహ మిమం శిష్యం వైశ్వదేవవ్రతేన సగ్గ్‌స్కరిష్యే। పూర్వవదృషిపూజాం కృత్వా షడృషీన్ స్తర్పయేత్। నివీతీ భూత్వా। విశ్వాన్ దేవాన్ కాండర్షీన్ స్తర్పయామి। సాగ్ంహితీర్దేవతా ఉపనిషద స్తర్పయామి। యాజ్ఞికీర్దేవతా ఉపనిషద స్తర్పయామి। వారుణీర్దేవతా ఉపనిషద స్తర్ప

యామి। బ్రహ్మాణగ్గ్ స్వయంభువం తర్పయామి। సదసస్పతింతర్పయామి। ఇతితర్పయిత్వా। ఉపవీతీ। అగ్నేరుపసమాధానాద్యాజ్యభాగాంతే ముఖాహుతిగ్ం హుత్వాఽన్వారబ్ధే ప్రతిని జుహోతి। విశ్వేభ్యో దేవేభ్యః కాండర్షిభ్య స్స్వాహా। విశ్వేభ్యో దేవేభ్యః కాండర్షిభ్య ఇదం। ఆనో విశ్వే అస్రా గమంతు దేవా మిత్రో అర్య మా వరుణ స్సజోషాః। భువన్ యథా నో విశ్వేవృధాస్స శరక్షన్నపాహా విధురం నశవస్స్వాహా॥ విశ్వేభ్యో దేవేభ్యఇదం। శం నో దేవా విశ్వదేవా భవంతు శగ్ం సరస్వతీ సహ ధీభి రస్తు। శ మభిషాచ శ్శ మురాతిషాచ శ్శం నో దివ్యాః పార్థివాశ్శంనో అప్యాస్స్వాహా। విశ్వేభ్యో దేవేభ్య ఇదం। యె సవితుస్సత్యసవస్య విశ్వే మిత్రస్యవ్రతేవరుణస్య దేవాః। తే సౌభగం వీరవ ద్గోమదప్నో దధాతన ద్రవిణంచిత్రమస్మే స్వాహా। విశ్వేభ్యోదేవేభ్యఇదం। అగ్నెయాహి దూత్యం వారిషేణ్యో దేవాగ్ం అచ్ఛా బ్రహ్మకృతా గణేన। సరస్వతీం మరుతో అశ్వినాపో యక్షి దేవా న్రత్నధేయాయ విశ్వా న్స్వాహా। విశ్వేభ్యోదేవేభ్యఇదం। ద్యౌః పితః పృథివి మాత రధ్రుగగ్నే భ్రాత ర్వసవో మృడతా నః। విశ్వ ఆదిత్యా అదితే సజోషా అస్మభ్యగ్ం శర్మ బహులం వియంత స్స్వాహా। విశ్వేభ్యో దేవేభ్య ఇదం। విశ్వే దెవాశ్శృణుతేమగ్ం హవం మె యె అంతరిక్షె య ఉపద్యవిష్ఠ। యె అగ్నిజిహ్వా ఉత వాయజత్రా ఆస ద్యాస్మి న్బర్హిషి మాదయధ్వగ్గ్ స్వాహా। విశ్వేభ్యోదేవేభ్యఇదం॥ సాగ్ంహితీభ్యో-ద్భ్యస్స్వాహా। సాగ్ంహితీభ్యోదెవ-ద్భ్యఇదం। యాజ్ఞికీభ్యో-స్స్వాహా। యాజ్ఞి-దం। వారుణీ-స్స్వాహా। వారుణీ-దం। బ్రహ్మణే

స్వాహా। బ్రహ్మణ-ఇదం। సదసస్పతి-యాసిషగ్గ్ స్వాహా। సదసస్పతయ ఇదం। అథదేవతోపస్థానం। అగ్నే వ్రతపతె కాండర్షిభ్యో వైశ్వదేవం వ్రతం చరిష్యామి తచ్ఛకేయం తన్మే రాధ్యతాం। వాయో వ్రత-భ్యో వైశ్వదేవం వ్రతం చరిష్యామి-రాధ్యతాం। ఆదిత్యవ్రత-భ్యో వైశ్వదేవం వ్రతం చరిష్యామి త-రాధ్యతాం। వ్రతానాం వ్రత-భ్యో వైశ్వదేవం వ్రతం చరిష్యామి త-రాధ్యతాం। దేవతా ఉపస్థాయ। జయాదిప్రతిపద్యతే। సౌవిష్టకృతగ్ం హుత్వా దర్వాఽఽజ్య పరిధీనన క్తి। పరిధీ ప్రహృత్య సగ్గ్ స్రావంచ కృత్వాఽనాజ్ఞాత మిత్యాదిపరిషేచనాంతం కృత్వా బ్రాహ్మణాన్ సంతోషయేత్। ఆభ్యుదయికంకర్మణః పుణ్యాహవాచనంచకుర్యాత్॥ సమాపనేఽప్యేవ మేవప్రయోగః.

అథ వైశ్వదేవవ్రతోత్సర్జనమ్.

సంవత్సరేపర్యవేతే। ప్రాణానాయమ్య। ఏవం-తిథౌ ధర్మపత్నీ సమేతోఽహమిమం శిష్యం వైశ్వదేవవ్రతోత్సర్జనేన సగ్గ్ స్కరిష్యే। పూర్వవ త్స్నానం తర్పణం హోమశ్చ। ఉపస్థానమంత్రేషు। అగ్నే వ్రతపతె కాండర్షిభ్యో వైశ్వదేవవ్రత మచారిషంత దశకంతన్మే రాధి వాయో వ్రత-రాధి। ఆదిత్యవ్రతపతె-రాధి। వ్రతానాం-రాధి। దేవతా ఉపస్థాయ। జయాది ప్రతిపద్యతే। సౌవిష్టకృతగ్ం హుత్వా దర్వాఽఽజ్య పరిధీనన క్తి। పరిధీన్ ప్రహృత్య సగ్గ్ స్రావం చకృత్వాఽనాజ్ఞాతమిత్యాది పరిషేచనాంతంకృత్వా బ్రాహ్మణాన్ సంతోషయేత్। ఆభ్యుదయికంకర్మణః పుణ్యాహవాచనం చ కుర్యాత్ ॥ శ్లో॥ యజుర్వేదే తు చత్వారః కాండాః కాండపతీ నృషీన్। తర్పయం త్యర్చయం త్యేతా నుపచా

ర్యక్ష సూరయః। ఋషీంముఖాంతే జుహుయాత్ వ్రతేషు సూక్తోక్త హోమాన్ ప్రదసస్పతించ। ఉపస్థితి శ్చాపి చదేవతానాం జయాద యో బ్రాహ్మణతర్పణం చ। వ్రతేషు సువనే నైవ తథై వాధ్యయనే మఖే। పరిధిప్రహరణం కుర్యా ల్లిపకార్యాం న విద్యతే । సువనే గ్రహ పూజాయాం ఉపాకర్మనసర్వోత్సృజె ।, పరిధిప్రహరణం కుర్యా త్సంస్రా వస్తు విధీయతే॥ వ్రతాని వేద వ్రతాస సువనం పుగ్ం సవనం। అధ్య యనం ఉపాకర్మ,మఖః గృహపూజా॥ హరిః ఓం తత్సత్ ॥

అథ స్నాతకవ్రతమ్,

అథ సమావర్తన ముచ్యతే॥శ్లో॥ వేదోదితానాం నిత్యానాం కర్మణాం సమతిక్రమె, స్నాతకవ్రతలోపేచ ప్రాయశ్చిత్తమ భోజనం॥ ఆచమ్య + ఏవంగుణ + శుభతిథౌ శ్రీమాన్ + గోత్రః + నామధేయః॥ శ్రీమతః + గోత్రస్య + నామధేయస్య మమ ఉపాత్తదురితక్షయద్వారా శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం మమాయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం స్నాతకవ్రతాఖ్యంకర్మ కరిష్యమాణ స్తదంగ త్వేన దదాదౌ శుద్ధ్యర్థం + స్వస్తిపుణ్యాహ వాచనం కరిష్యే॥ ఆదౌ నిర్విఘ్నేన పరిసమాప్త్యర్థం శ్రీమహాగణాధిపతి పూజాం కరిష్యే॥ గణాధిపతిపూజాం కృత్వా పుణ్యాహం వాచయిత్వా ఆచమ్య + ఏవంగుణ + శుభతిథౌ శ్రీమాన్ + గోత్రః + నామధేయశ్శ్రీ మతః + గోత్రస్య + నామధేయస్యమమాయుష్యాభివృద్ధ్యర్థంఉపనయన దినమారభ్యసమావర్తనశుభలగ్న పర్యంతం బ్రహ్మచర్యవ్రతలోపప్రాయ శ్చిత్తం కరిష్యే॥ యథాశక్తితండులసహితపరిషద్దక్షిణాం గృహీత్వా॥ ఉపస్థాయ॥ ఆత్మప్రదక్షిణత్రయం కృత్వా ॥శ్లో॥ సమస్తసంపత్సమవాప్తి + + + యథోక్తదక్షిణామివ స్వీకృత్యమమ ఉపనయనాదిసమావర్త

నపర్యంతం మధ్యేసంభావితానాం పాపానాం అస్నాన సంధ్యావందనజప హీనభిక్షాగ్ని కార్య శూద్రాదిస్పర్శననిందితాన్న భోజనఖట్వాంకశయన ఖట్వాధిరోహణజలపానభక్షణక్షౌర కౌపీనకటిసూత్రయజ్ఞోపవీతాజిన దండాధారణ దర్పణదర్శన వృద్ధోల్లంఘన పాషండాదిసంసర్గ ప్రభృతిత్రయస్త్రింశ న్నిమిత్తానాం సర్వేషాం దోషాణా మపనోదనార్థం - బ్రహ్మచర్యవ్రతలోపప్రాయశ్చిత్తం నిశ్చిత్య-ఉపదిశ్య-మా మనుగృహ్ణంతుభవంతః-అనుగృహ్ణీమః॥యజమానస్య + గోత్రోద్భవస్య + నామధేయస్య ఉపనయనప్రభృతి ఏతత్క్షణ పర్యంతంసంభావితేభ్యస్సర్వేభ్యఃపాపేభ్యో విముక్తిర్భూయా దిత్యేషా సభాఽను గృహ్ణాతు॥స్నాతకవ్రతాధికారసిద్ధి రస్త్వితి భవంతో బ్రువంతు ॥ స్నాతకవ్రతాధికార సిద్ధిరస్తు॥ ఓంభూః + శుభతిథౌ మమశరీరశుద్ధ్యర్థం స్వర్ణ ధాన్యాజ్యకృచ్ఛ్రాణ్యాచరిష్యే॥శ్లో॥ స్వర్ణం పవిత్రమమలం స్వర్ణంపాపప్రణాశనం। స్వర్ణంహి శంకరం యస్మా తదశ్శాంతిం ప్రయచ్ఛ మే॥ ధన్యం కరోషి దాతార మిహ లోకేపరత్రచ । యస్మా త్తస్మాచ్ఛివం మేస్యా దతశ్శాంతిం ప్రయచ్ఛ మే ॥ కామధేనో స్సముద్భూతం సర్వక్రతుషుసంస్థితం। దేవానామాజ్యమాహార మత శ్శాంతిం ప్రయచ్ఛ మే॥ శ్లో॥ హిరణ్యగర్భ గర్భస్థం హేమబీజం విభావసోః। అనంతపుణ్యఫలద మతశ్శాంతింప్రయచ్ఛ మే॥ ఇదం కృచ్ఛ్రత్రయప్రత్యామ్నాయం శ్రీమహావిష్ణుస్వరూపాయ + ప్రీత్యర్థం స్వర్ణకృచ్ఛ్రప్రత్యామ్నాయంయథాశక్తి హిరణ్యంతుభ్య + నమమ॥ శ్రీమహావిష్ణుప్రీత్యర్థంధాన్యకృచ్ఛ్ర + ఆజ్యకృచ్ఛ్రప్రత్యామ్నాయం + నమమ॥ ఏభి స్స్వర్ణధాన్యాజ్యకృచ్ఛ్రైశ్చభగవాన్ సర్వాత్మకః శ్రీమహావిష్ణుస్సుప్రీతోవరదో భవంతు।మమశరీరశుద్ధిర స్త్వితిభవంతో బ్రువంతు॥ శరీరశుద్ధిరస్తు॥ ఆచమ్య + ఏవంగుణ + శుభతిథౌ మమ బ్రహ్మచర్యవ

తలోపప్రాయశ్చిత్తార్థం పాహిత్రయోదశహోమం కరిష్యే ॥ స్థండిల్లోల్లేఖనాద్యాజ్యసగ్గ్సంస్కారాంతే + అత్ర చతుష్పాత్ర ప్రయోగం కుర్యాత్ ॥ పూర్వపరిషేచనం కృత్వా ॥ ఏకం + ద్వే + త్రీణి + చత్వారి ॥ పునరూర్జాని + విశ్వతస్స్వాహా ॥ అగ్నయ ఇదం ॥ సహరయ్యాని + స్వరిస్వాహా ॥ అగ్నయ ఇదం ॥ భూరగ్నయే చ పృథివ్యైచ + స్వాహా ॥ అగ్నయేచ పృథివ్యైచ మహత ఇదం ॥ భువో వాయవేచా + స్వాహా ॥ వాయవేచాంతరిక్షాయ చ మహత ఇదం ॥ సువరాదిత్యా + స్వాహా ॥ ఆదిత్యాయచదివే చమహత ఇదం ॥ భూర్భువస్సువ + స్వాహా ॥ చంద్రమసేచ నక్షత్రేభ్యో దిగ్భ్యశ్చ మహత ఇదం ॥ పాహి నో అగ్న ఏనసేస్వాహా ॥ పాహి నో అగ్న ఏనస ఇదం ॥ పాహి నో విశ్వవేదసే స్వాహా ॥ పాహి నో విశ్వవేదస ఇదం ॥ యజ్ఞం పాహివిభావసో స్వాహా ॥ యజ్ఞం పాహివిభావసవ ఇదం ॥ సర్వం పాహి శతక్రతో స్వాహా ॥ సర్వం పాహి శతక్రతవ ఇతం ॥ పాహినో అగ్న ఏకయా × ర్వసో స్వాహా ॥ వసవ ఇదం ॥ పునరూ + స్వాహా ॥ అగ్నయ ఇదం ॥ సహ రయ్యాని + విశ్వతస్పరి స్వాహా ॥ అగ్నయ ఇదం ॥ సర్వ ప్రాయశ్చిత్తం కరిష్యే ॥ ఓంభూర్భువస్సువస్స్వాహా ॥ ప్రజాపతయ ఇదం ॥ అదితేఽన్వమగ్గ్స్థాః + ప్రాసావీః ॥ ఇత్యుత్తర పరిషేచనం కుర్యాత్ ॥ అనేన పాహిత్రయో దశహోమేన భగవాన్ సర్వాత్మకః... మమ స్నాతకవ్రతాధికారసిద్ధి రస్త్వితి + తు ॥ స్నాతకవ్రతాధికారసిద్ధి రస్తు ॥ ప్ర. ణా నాయమ్య ॥ ఏవంగుణ + తిథౌ + శ్రీపరమేశ్వర ప్రీత్యర్థం ఆయుర్వర్చోయశోబలాభివృద్ధ్యర్థం ప్రాతరగ్ని కార్యం సమిదాధానం కరిష్యే ॥ పరిత్వాగ్నే + + + అహం భో అభివాదయే ॥ (అగ్ని కార్యం పూర్వ

ము క్తం)సూ॥ వేద మధీత్య స్నాస్యన్॥ ఆచమ్య + ఏవంగుణ + శుభతిథౌ శ్రీమాన్ గోత్రః + నామధేయః॥ శ్రీమతః + గోత్రస్య + నామధేయస్య మమాయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం స్నాతకవ్రతాఖ్యం కర్మ కరిష్యే॥ స్నాతకవ్రతాంగత్వేన రక్షార్థం రక్షాబంధనం కరిష్యే॥ రక్షాబంధన దేవతాభ్యో నమః। ధ్యానావాహనాదిషోడశోపచారపూజాం సమర్పయామి॥ విశ్వేత్తా తే సవనేషు ప్రవాచ్యాయా చకర్థ మఘవన్నింద్ర సున్వతే। పారావతం యత్పురు సంభృతం వస్వపావృణోశ్శరభాయ ఋషిబంధవే॥ రక్షా బం[illegible]నముహూర్తే స్సుముహూర్తోఽస్తు॥ ప్రాగుదయా ద్వ్రజం ప్రవిశ్యాంతర్లోమ్నా చర్మణా ద్వారమపిధా యాస్తే॥ మధ్యందినేఽగ్నేరుపసమాధానాదిపాత్రప్రయోగకాలే॥ శ్లో॥ సూత్రే వస్త్రే మణియుగసమిత్స్రక్సుగంధాన్ ప్రవర్తాంశ్శీతోష్ణాంబుక్షురకటయవఛ్ఛత్త్రి దండాంజనాని। ఆదర్శోపానహౌకుశశకృత్స్నానచూర్ణోద పాత్రే స్నానం యుంజ్యాత్సకృదిహ నరః కాష్ఠ మౌదుంబరంచ॥

సూత్రే=రెండుసూత్రములు, వస్త్రే=రెండువస్త్రములు, మణియుగ=పిసువర్ణకంకణములు, సమిత్=ఇధ్మము, స్రక్=పుష్పమాలిక, గంధాన్=గంధము, ప్రవర్తా=పోగులజోడు, శీతోష్ణాంబు=శీతోదకము ఉష్ణోదకము, క్షుర=కత్తి, కట=దర్భచాప, యవ=వడ్లు, ఛత్త్రి=గొడుగు, దండం=వెదురుకఱ్ఱ, అంజన=కాటుకకాయ, ఆదర్శ=అద్దము, ఉపానద్ద్వయం=చెప్పులజోడు; కుశ=దర్భ, శకృత్=ఎద్దుపేడ, స్నానచూర్ణ=సున్నిపిండి, ఉదకపాత్రే=ఉదకసహితమయిన చెంబులజోడు, నరః = మనుష్యుఁడు, స్నానం=స్నానమును, యుంజ్యాత్= సకృత్=ఒక్కమాఱు చేయవలయును, కాష్ఠ మౌదుంబరంచ=మేడిపుల్లయును.

అథ షట్పాత్రప్రయోగః॥ ఓంభూర్భువస్సువరోమ్॥ చత్వారి శృంగా-
× × ఏకం-ద్వే-త్రీణి-చత్వారి॥ అథాజ్యభాగౌ స్రుచా జుహోతి

తి॥ అగ్నయే స్వాహే త్యుత్తరార్ధపూర్వార్ధే అగ్నయ ఇదం॥ సోమా
య స్వాహేతి దక్షిణార్ధపూర్వార్ధే సోమా యేదం ఫమం పూర్వేణ॥
అగ్నయే స్వాహా॥ మధ్యే అగ్నయ ఇదం॥ అథపాలాశీగ్ం సమిధముత్త
ర యాధాయ॥ ఓం ఇమగ్గ్ స్తోమ మర్హతే జాతవేదసేరథ మివ సమ్మ
హేమ మనీషయా। భద్రాహి నః ప్రమతి రస్యసగ్ంస ద్యగ్నే సఖ్యేమా
రిషామ వయం తవ। అగ్నయె జాతవేదస ఇదం॥ అథఉత్తరేణాగ్నిం కట
ఉపవిశ్య॥ త్ర్యాయుష మితి క్షుర మభిమంత్ర్య॥ త్ర్యాయుషం జమదగ్నేః
కశ్యపస్య త్ర్యాయుషం। యద్దేవానాం త్ర్యాయుషం। తన్మే అస్తుత్ర్యా
యుషం॥ శివో నామా సీతి యజుషా వప్త్రే ప్రదాయ॥ శివో నామా
సి స్వధితి స్తే పితా నమస్తే అస్తు మా మాహిగ్ంసీః॥ అపాగ్ం సగ్ంస
ర్జనా ద్యా కేశనిధానా త్సమానం॥ ఉష్ణేన వాయ వితి యజుషా
ఉష్ణా శ్శీతా స్స్వప ఆనీయ॥ ఉష్ణేన వాయ వుదకే నే హ్యాదితిః
కేశాన్ వపతు॥ ఉష్ణోదకం శీతోదకేనినీయ॥ ఆప ఉందం త్వితి కుమా
రస్య శిరఉనత్తి॥ ఆప ఉదంతు జీవసే। దీర్ఘాయుత్వాయ వర్చసే।జ్యో
క్చసూర్యం దృశే॥ యే నావప దితిచతసృభిః ప్రతిమంత్రం ప్రదక్షిణం
ప్రతిదిశం ప్రవపతి॥ యే నావప త్సవితా క్షురేణసోమస్య రాజ్ఞో వరుణ
స్య విద్వాన్। తేన బ్రహ్మాణోఽవప తేద మస్యాయుష్మాన్ జరదష్టి
ర్యథాస దయం + శర్మా। ఇతిపూర్వతో వపతి। తాన్ కేశాఞ్ఛకృత్పిం
డేనిధాయ అపఉపస్పృశ్య॥ త్రీగ్ త్రీన్ దర్భానంతర్ధాయ॥ యత్క్షురేణే
తి పశ్చిమంవపంతం మాతానుమంత్రయతే॥ యత్క్షురేణ మర్చ + తేన తే
వపామి + శర్మా॥ యేన పూషా బృహస్ప + సాక్షో కాయ స్వ స్తయే॥

ఇతి దక్షిణతో వపతి। తాన్కేశాఞ్ఛకృత్పిండే నిధాయ అప ఉపస్పృశ్య
పునః త్రీన్ త్రీన్దర్భా నంతర్ధాయ॥ యేన భూయశ్చరా + సౌక్షో కాయయా
స్య స్తయే। ఇతి పశ్చిమతో వపతి॥ తాన్కేశాఞ్ఛకృత్పిండే నిధాయ
అప ఉపస్పృశ్య॥ పునః త్రీన్ త్రీన్ దర్భా నంతర్ధాయ॥ యేన పూషా
బృహస్పతే రగ్నే రింద్రస్య చాయుషే వపతు। తేన తే వపామి + శర్మ
న్నాయుషా వర్చసా యథా జ్యోక్సుమనా అసాః। ఇత్యుత్తరతో వ
పతి॥ తాన్కేశాఞ్ఛకృత్పిండే నిధాయ॥ అప ఉపస్పృశ్య॥ ఉప్త్వాయ కే
శా నిత్యౌదుంబరమూలే దర్భస్తంబే వా నిదధాతి॥ ఉప్త్వాయ కేశాన్
వరుణస్య రాజ్ఞో బృహస్పతి స్సవితా సోమో అగ్నిః। తేభ్యో నిధానం బ
హుధాऽన్వవిందన్నంతరా ద్యావాపృథివీ అపస్సువః॥ క్షురం ప్రక్షాల్య
నిదధాతి॥ జఘనార్ధే వ్రజస్యోపనిశ్య విస్రస్య మేఖలాం బ్రహ్మచారిణే
ప్రయచ్ఛతి॥ కాగ్ంస ఇద మహ మితి యజుషోదుంబరమూలే దర్భస్తం
బే వోపగూహతి॥ ఇదమహం + శర్మణో × ÷ స్యస్తాపాస్మస ముపగూహా
మ్యుత్తరో + శర్మాన్నిషద్భ్యః॥ ఏవంవిహితాభిరేవాద్భి రాపోహిష్ఠేతి
షడ్భి స్సుకృతాన్స్నపయిత్వా॥ ఆపో హి ష్ఠా మయోభువః × వః॥
హిరణ్యవర్ణా శ్శుచయః + శగ్గ్ స్యోనా భవంతు॥ + బమ్రమోజో నిధ
త్త॥ అన్నాద్యాయేత్యౌదుంబరకాష్ఠేన దతో ధావతే। అన్నాద్యాయ
వ్యూహధ్వం దీర్ఘాయు రహ మన్నాదో భూయాసం॥ సోమో రాజాయ
మాగమ దితి స్నానీయేన చూర్ణేనోద్వర్త్య స్నాత్వా। సోమో రాజాయ
మాగమత్స మే ముఖం ప్రవేక్ష్యసి భగేన సహ వర్చసా॥ సోమస్యతనూ

రసీతి యజుషా అహతముత్తరం వాసః పరిధాప్య ॥ సోమస్య తనూరసి తనువం మే పాహి స్వా మా తనూ రావిశ॥

సార్వసురభిచందనం నమో గ్రహాయ చేతి ప్రతిమంత్రం దేవతాభ్యో రక్షణాయ దత్త్వా ॥ నమో గ్రహాయ చాభిగ్రహాయ చ నమశ్శాకజంజభాభ్యాం నమస్తాభ్యో దేవతాభ్యో యా అభిగ్రాహిణీః ॥ అప్సరస్వి త్యాత్మానం గంధేనానులిప్య ॥ అప్సరస్సు యో గంధో గంధర్వేషు చ యద్యశః । దైవ్యో యో మానుషో గంధ స్స మా గంధస్సురభి ర్జుషతామ్ ॥ మణిగ్ం సౌవర్ణగ్ం సోపధానం సూత్రప్రోత మియ మోషధ ఇత్యుదకపాత్రే త్రిః ప్రదక్షిణమ్ పరిప్లావ్య ॥ ఇయమోషధీ త్రాయమాణా సహమానా సహస్వతీ। సా మా హిరణ్యవర్చసం బ్రహ్మవర్చసినం మా కరోతు। అపాశోఽసీ త్యస్య చ సూత్రేణ కంఠే బద్ధ్వా ॥ అపాశోఽస్యారో మే మా సగ్ంశారీ శ్శివో మోపతిష్ఠస్వ దీర్ఘాయుత్వాయ శతశారదాయ । శతగ్ం శరద్భ్య ఆయుషే వర్చసే జీవాత్వై పుణ్యాయ॥ బాదరమణి మప్యేవం కృత్వా॥ సవ్యే పాణౌ తూష్ణీంబధ్నాతి ॥ అహత ముత్తరంవాసో రేవతీస్త్వేతి సమానం ॥ రేవతీస్త్వా వ్యక్ష్ణన్కృత్తికా శ్చాకృంతగ్ స్త్వా । ధియోఽవయ న్నవ గ్నా అవృంజన్ సహస్రమంతాగ్ం అభితో అయచ్ఛన్ । దేవీ ర్దేవాయ పరిధీ సవిత్రే మహత్త దాసా మభవ న్మహిత్వనం॥ యా అకృంతన్నితి తిసృభి ర్వాసః పరిధాప్య ॥ యా అకృంతన్నవయన్ యా అతన్వత యాశ్చ దేవీ రంతా నభితోఽదదంత। తాస్త్వా

దేవీర్జరసే సంవ్యయంత్వాయుష్మానిదం పరిధత్స్వవాసః। పరిధత్త ధత్త వాససైనగ్ం శతాయుషం కృణుత దీర్ఘమాయుః। బృహస్పతిః ప్రాయచ్ఛద్వాస ఏతథ్సోమాయ రాజ్ఞే పరిధాతవా ఉ। జరాం గచ్ఛాసి పరిధత్స్వ వాసో భవా కృష్టీనా మభిశస్తిపావా। శతం చ జీవ శరద స్సువర్చా రాయశ్చ పోష ముపసంవ్యయస్వ। పరీదం వాసో అధిధాస్స్వస్తయేఽభూ రాపీనా మభిశస్తిపావా। శతం చ జీవ శరదః పురూచీ ర్వసూని చారుర్వి భజాసి జీవన్ ॥

తస్య దశాయాం ప్రవర్తౌ ప్రబధ్య దర్భ్యా మాదా యాఽఽత్రే నాభ్యానయ న్నాయుష్య మిత్యష్టాభిః ప్రతిమంత్ర మష్టావాజ్యాహుతీ ర్హుత్వా॥ ఆయుష్యం వర్చస్యగ్ం సువీర్యగ్ం రాయస్పోష మౌద్భిద్యం। ఇదగ్ం హిరణ్యం జైత్ర్యాయావిశతాం మాగ్ స్వాహా ॥ హిరణ్యా యేదం॥1॥ ఉచ్చైర్వాది పృతనాజి సత్రాసాహం ధనంజయం। సర్వా స్సమృద్ధీర్ ఋద్ధయో హిరణ్యేఽస్మిన్థ్సమాహితా స్స్వాహా॥ హిరణ్యా యేదం ॥2॥ శున మహగ్ం హిరణస్య పితురివ నామాగ్రభైషమ్। తంమా హిరణ్యవర్చసం పూరుషః ప్రియం కురుస్వాహా ॥ హిరణ్యాయేదం 3॥ ప్రియం మాదేవేషు కురు ప్రియం మా బ్రహ్మణేకురు। ప్రియంవిశ్యేషు శూద్రేషు ప్రియగ్ం రాజసు మా కురు స్వాహా॥ హిరణ్యా యేదం॥4॥ యాతిరశ్చీ నిపద్యసేఽహం విధరణీ ఇతి। తాంత్వా ఘృతస్య ధారయా యజేసగ్ంరాధనీమహగ్ స్వాహా ॥ సగ్ంరాధన్యా ఇదం ॥5॥ సగ్ంరా

ధన్యై దేవ్యై స్వాహా॥ సగ్ంరాధన్యై దేవ్యా ఇదం ॥౭॥ ప్రసాధన్యై
దేవ్యై స్వాహా॥ ప్రసాధన్యై దేవ్యా ఇదం ॥౮॥ సమ్రాజం చ విరాజం
చాభిశ్రీర్యా చ నో గృహే। లక్ష్మీ రాష్ట్రస్య యా ముఖే తయా మా
సగ్ంసృజామసి స్వాహా॥ లక్ష్మ్యా ఇదం ॥౯॥ (నమమ) అగ్నయ ఇదం
(నమమ) రుద్రాయ తంతిచరా యేదం (నమమ) అస్యకర్మణః హోమ
ప్రతిష్ఠాసిద్ధ్యర్థ మృద్ధికామః జయాది హోమం కరిష్యే॥ స్రువేణాజ్య
మాదాయ॥ ఓం చిత్తం చ స్వాహా + + + అథ (జయాది హోమం
కుర్యాత్) జయాదిబ్రహ్మవిసర్జనాంతే అపరేణాగ్నిం ప్రవర్తమేతాభి
రేవైకం దక్షిణే కర్ణే జపతి॥ ఆయుష్యం వర్చస్యగ్ంసువీర్యగ్ం రాయ
స్పోష మౌద్భిద్యమ్। ఇదగ్ం హిరణ్యం జైత్ర్యా యావిశతాంమామ్।
ఉచ్చైర్వాది పృతనాజి సత్రాసాహం ధనంజయమ్। సర్వాస్సమృద్ధీర్
ఋద్ధయో హిరణ్యేఽస్మిన్ సమాహితాః। శునమహగ్ం హిరణ్యస్య
పితురివ నామాగ్రభైషమ్। తం మా హిరణ్యవర్చసం పూరుషు ప్రియం
కురు। ప్రియం మా దేవేషు కురు ప్రియం మా బ్రహ్మణే కురు। ప్రియం
విశ్యేషు శూద్రేషు ప్రియగ్ం రాజసు మా కురు। యా తిరశ్చీ నిపద్య
తేఽహం విధరణీ ఇతి। తాం త్వా ఘృతస్య ధారయా యజే సగ్ంరా
ధనీ మహమ్। సగ్ంరాధన్యై దేవ్యై। ప్రసాధన్యై దేవ్యై। సంమ్రా
జంచ విరాజం చాభిశ్రీర్యా చ నో గృహే। లక్ష్మీ రాష్ట్రస్య యా ముఖే
తయా మా సగ్ంసృజామసి ॥ ఏతాభి స్సర్వై ద్వితీయం ॥ ఆయుష్యం

వర్చస్యగ్ం + + + సృజామసి॥ అథశుభికేశిర ఇతిస్రజ శ్శిరసి నిధా
య॥ శుభికె శిర ఆరోహ శోభయంతీ ముఖం మమ । ముఖగ్ం హి
మమ శోభయ భూయాగ్ంసం చ భగం కురు ॥ యా మాహార దితి
భాషితం బధ్వా ॥ యా మాహార జ్జమదగ్ని శ్శ్రద్ధాయైకామయానై
ఇమాం తా మపి నహ్యేఽహం భగేన సహ వర్చసా ॥ యదాంజన
మిత్యంజనేన చక్షుషీ ఆంక్తే॥ యదాంజనం త్రైకకుదంజాతగ్ంహిమ
వత ఉపరి। తేన వా మాంజె తేజసే వర్చసే బలాయ చ॥ మయిపర్వతేతి
చతుర్ణాం యజుషా మేకేన వా॥ మయి పర్వత పూరుషం మయిపర్వ
త వర్చసం మయి పర్వత భేషజంమయిపర్వతాయుషం ॥ యన్మేవర్చ
ఇత్యాదర్శన మీక్షతే॥ యన్మేవర్చః పరాగత మాత్మాన ముపతిష్ఠతి।
ఇదం త త్పున రాదదే దీర్ఘాయుత్వాయ వర్చసే ॥ ప్రతిష్ఠే స్థ ఇతి య
జుషోపా నహా గృహ్ణాతి ॥ ప్రతిష్ఠే స్థో దేవతానాం మా మాసం
తాప్తం॥ ప్రజాపతే శ్శరణ మ సీతిఛత్త్రం ॥ ప్రజాపతే శ్శరణ మసి
బ్రహ్మణ శ్ఛది ర్విశ్వజనస్య ఛాయాఽసి సర్వతో మా పాహి॥ దేవస్య
త్వేతి వేణువం దండ మాదాయ॥ దేవస్యత్వా సవితుః ప్రసవేఽశ్వినో
ర్బాహుభ్యాం పూష్ణోహస్తాభ్యా మాదదే ద్విషతో వధాయేంద్రస్య
వజ్రోఽసి వార్త్రఘ్న శ్శర్మ మే భవ య త్పాపం తం నివారయ ॥
దేవీష్షడుర్వీరి త్యర్ధర్చచ్ఛత్త్రేణ దిశ ముపస్థాయ ॥ దేవీష్షడుర్వీ రురుణః
కృణోత్త విశ్వేదేవాస ఇహ వీరయధ్వం। మాహాస్మహి ప్రజయా మా
తనూభిర్మారధామ ద్విషతే సోమరాజన్॥ ద్వితీయేన నక్షత్రాణిచంద్ర

మసం చరాతినా సంభావ్య । యదాధీనం గచ్ఛ త్యేవ పరగ్గ స్నానం తూష్ణీమేవ తీర్థే స్నాత్వా ॥ తూష్ణీగ్ం సమిధ మగ్నావాదధాతి ॥ పాణిగ్రహణే స్నాతం పుణ్యాహం వాచయిత్వా॥ ఆశీర్వాదః॥ తతఃఆభ్యుదయికం కుర్యాత్ ॥ కాశీయాత్రాయై ॥శ్లో॥ చరితబ్రహ్మచర్యోఽహం కృతవ్రతచతుష్టయః । కాశీయాత్రాం గమిష్యామి అనుజ్ఞాం దేహి మే శుభామ్॥ (ప్రతివాక్యం) సాలంకారాంమమ సుతాం కన్యాందాస్యామిదే ద్విజ । పాణిం గృహీత్వా సాగ్నిస్త్వం గచ్ఛ స్వాగచ్ఛ మద్గృహం ॥ స్నాతకవ్రతే ఆభ్యుదయికం కర్మణః పుణ్యాహం చ నానుష్ఠేయమితిపాశ్చాత్యవైదిక సమ్మతవ్యవహారః॥

ఇతి స్నాతకవ్రతమ్ సమాప్తమ్.

వైకల్పిక సమావర్తనమ్.

అథైతదపరం తూష్ణీ మేవ తీర్థే స్నాత్వా తూష్ణీగ్ం సమిధమాదధాతి। పూర్వవదాచార్యే ణానుజ్ఞాతః॥ ప్రాణానాయమ్య॥ఏవం నామధేయోఽహం వైకల్పికసమావర్తనంకరిష్యే॥ తూష్ణీమేవ తీర్థే స్నాత్వా శ్రోత్రియాగారా దగ్నిమాహృత్య విధినోపసమాధాయాలంకృత్య పాలాశీగ్ం సమిధం । ప్రాదేశమాత్రం తస్మిన్నేవాగ్నౌతూష్ణీం ప్రజాపతిం మనసా ధ్యాయ న్నాదధాతి ॥ శ్లో ॥ స్నానం వక్ష్యే పరం తూష్ణీం తీర్థే స్నాత్వైవ లౌకికం । వహ్నిమాధాయ విధివ త్పరిషిచ్య సమంతతః । పాలాశీంసమిధంతూష్ణీ మగ్నావాధాయ యత్నతః। పరిషేచనం తతః కుర్యా ద్యథా పూర్వమితిస్మృతిః॥

ఇతి యాజుష స్మార్తానుక్రమణికాయాం
వైకల్పిక సమావర్తనమ్ సమాప్తమ్.

శ్రీరస్తు.

స్త్రీయవివాహ ప్రయోగః.

(౦)

శ్లో॥ ప్రాణసంయమనంప్రథమం భవేత్ప్రేషణం సుహృదాభిమంత్రణమ్। సంగతాయవరాయసమర్ప్యతే స్వామినాతు వధూర్జలపూర్వకమ్॥

శ్లో॥ స్థాప్యతేచవివాహమహీతలే పావకోవిధివన్మధుపర్కః॥ సోత్రగోసహితోఽసహితోపివా దీయతే వరవృత్తసమీక్షయా॥

శ్లో॥ ఏవమేవ వరాపచితస్తతోఽభ్రాతృ మంత్రజపోథ సమీక్షణమ్। అత్రచాగూఃకరణం వరకన్యయోర్భ్రూంతరంయజుషా పరిమృజ్యతే॥

శ్లో॥ కన్యకాస్వజనోరుదిసాపివా యదిహిరోదితిబంధు వియోగతః। తర్హిజీవవతీంతుజపేదృచం కన్యకావరణేయదివర్జనమ్॥

శ్లో॥ స్నాపనాదితుయద్బహు మంత్రికంకర్మతత్క్రియతేంతత ఏవహి।గృహ్యతేఖలుపాణిరమంత్రకం గమ్యతేజ్వలనంస్తు సమంత్రకమ్॥

అయంప్రయోగః.

హరిఃఓమ్॥ ముహూర్తసమయేవరో మంగళస్నానంకృత్వా॥ పూర్వమేవవధూంమంగళ స్నానంకారయిత్వా॥ అయంముహూర్తస్సుముహూర్తోఽస్తు॥ యశ్శివోనామరూపాభ్యాం... సర్వేభ్యోమహాజనేభ్యోనమః॥ ఆచమ్య॥ ఉత్తిష్ఠంతు...సమారభే॥ ప్రాణానాయమ్య॥ శుభేశోభనేముహూర్తే... శ్రీమాన్‌గోత్రః నామధేయోఽహం। శ్రీమతఃగోత్రస్య నామధేయస్య మమ ఉపాత్తదురితక్షయద్వారా శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం। పాణిగ్రహణాఖ్యం కర్మకరిష్యమాణస్తదంగత్వేన

కదాదాశుద్ధ్యర్థం వృద్ధ్యర్థం శాంత్యర్థ మభ్యుదయార్థంచ మహాజనై స్సహాస్వస్తి పుణ్యాహవాచనం కరిష్యే॥ ఆజ్ఞా. నిర్విఘ్నేన పరిసమా ప్త్యర్థం గణాధిపతిపూజాంకరిష్యే॥ గణాధిపతిపూజాంకృత్వా॥ పుణ్యా హం వాచయిత్వా॥ ప్రాణానాయమ్య॥ ఏవంగుణ...ప్రీత్యర్థం॥ వరా న్ప్రేషయిష్యే॥ సుహృదస్సమవేతాన్మంత్రవతోవరాన్ప్రహిణుయాత్॥ ముదర్థంకన్యాంవృణీధ్వమితివరాన్ప్రేషయతి॥ తానాదితోద్వాభ్యామభి మంత్రయేత॥ ప్రసుగ్మంతా...స్తుయమమస్తుదేవాః॥ తేకన్యాదాతారం గత్వాబ్రువతే॥ అత్ర ప్రథమం వరప్రవరముక్త్వాతతో వధూప్రవర ముచ్చరేత్॥ నప్త్రే-పౌత్రాయ-పుత్రాయ-శర్మణేవరాయ। నప్త్రీం- పౌత్రీం-పుత్రీం-నామ్నీంకన్యాం। ధర్మప్రజాసంపత్త్యర్థం వృణీమ హే॥ వృణీధ్వందాస్యామీతిప్రతిబ్రూయాత్॥ ఏవంత్రిః॥ కృతార్థా వయమితివరవావేదయేయుః॥ వరః॥ ప్రాణానాయమ్య॥ ఏవంగుణ... ప్రీత్యర్థం। ధర్మప్రజాసంపత్త్యర్థగ్ం స్త్రియముద్వహే॥ పునఃప్రాణానా యమ్య॥ ఏవం...ప్రీత్యర్థం। ఉద్వాహాంగభూతద్వితీయ యజ్ఞోపవీతధా రణంకరిష్యే॥ ఆచమ్య॥ యజ్ఞోపవీతం...బలమస్తుతేజః॥ యజ్ఞోపవీతం ధృత్వాఽచమ్య॥ దాతా ప్రాణానాయమ్య॥ ఏవంగుణ...ప్రీత్యర్థం శ్రీ లక్ష్మీనారాయణప్రీత్యర్థం। సాలంకృతకన్యాదానంకరిష్యే॥ మహాసం కల్పముచ్చార్య॥ వరమభ్యర్చ్య॥ శ్రీ లక్ష్మీనారాయణ స్వరూపస్యవర స్య ఇదమాసనం। ఇదంపాద్యం। నమోస్త్వనంతాయ...యుగధారి ణేనమః॥ శ్రీలక్ష్మీనారాయణస్వరూపవర॥ అమీగంధాః। అలంకారా ర్థా ఇమేఅక్షతాస్సంత్వక్షతాస్సకిలారాధనైశ్శోభనమస్తు॥

శ్లో॥ కన్యాంకనకసంపన్నాం...ధర్మకామార్థసిద్ధయే॥ అత్రవ ధూపూర్వకం ప్రవరముచ్చరేత్॥ నప్త్రీం-పౌత్రీం-పుత్రీం నా

మ్నాంకన్యాం । నప్త్రే - పౌత్రాయ - పుత్రాయ - శర్మణే వరాయ ॥
తుభ్యం ప్రజాసహత్వకర్మభ్యః ప్రతిపాదయామీతి కన్యాముదక పూర్వ
కందద్యాత్ ॥ స్వస్తీతి ప్రతివచనం ॥ దేవస్యత్వాసవితుః ప్రసవే...
ఉత్తానస్త్వాంగీరసః ప్రతిగృహ్ణాతు ॥ కన్యాదానసాద్గుణ్యార్థం దక్షిణాం
తుభ్యమహం సంప్రదదేనమమ॥ సాలగ్రామదానం ॥ దాతా ॥ ధర్మార్థ
కామేషు త్వయైషానాతిచరతవ్యా ॥ వరః ॥ నాతిచరామీతి ప్రతివచ
నం ॥ తత్రైవకన్యాఽఽస్తే ॥ వరోవివాహ వేదికాయామగ్ని ప్రతిష్ఠాపనం
కుర్యాత్ ॥ వరః ॥ ప్రాణానాయమ్య ॥ ఏవంగుణ...ప్రీత్యర్థం ॥ సకల
శ్రౌతస్మార్త నిత్యకర్మానుష్ఠానాధి కారసిద్ధ్యర్థం గృహ్యాగ్ని ప్రతిష్ఠాప
నంకరిష్యే ॥ స్థండిలంకృత్వోల్లిఖ్యాగ్నిం ప్రతిష్ఠాప్యాగ్నిం ధ్యాత్వాఽఽ
లంకృత్య ॥ తతోమధుపర్కః ॥ దాతా ప్రాణానాయమ్య ॥ మయాక్రి
యమాణ కన్యాదానాంగత్వేన వరంమధుపర్కేణ పూజయిష్యే ॥ కూ
ర్చంప్రయచ్ఛతి । యత్రాస్మా అపచితిం కుర్వంతి తత్కూర్చ ఉపవిశతి॥
యథాపురస్తాత్ ॥ రాష్ట్రభృద...ద్యోషం ॥ ఆపః పాద్యా ఇతిదాతా
ప్రాహ ॥ ఉత్తరయాఽభిమంత్ర్య ॥ ఆపః పాదా...నక్షస్యపాని ॥ దక్షి
ణం పాదం పూర్వం బ్రాహ్మణాయ ప్రయచ్ఛేత్సవ్యగ్ంం శూద్రాయ
ప్రక్షాళయి తారముపస్పృశ్య ॥ ఉత్తరేణ యజుషాఽఽత్మానం ప్రత్యభి
మృశేత్ ॥ మయిమహో...ర్యం ॥ కూర్చాభ్యాం పరిగృహ్య॥ మృ
ణ్మయేనాహరణీయా ఆపఇతిప్రాహ ॥ ఉత్తరయాఽభిమంత్ర్య॥ ఆమా
గన్ యశసా...పశూనాం ॥ అంజలావేకదేశ ఆనీయమాన ఉత్తరం య
జుర్జపేత్ ॥ విరాజో దోహో...విరాజః॥ శేషం పురస్తాన్నినీయమాన
ముత్తరయానుమంత్రయతే ॥ సముద్రంవః ... మత్పయః ॥ దధిమధ్వితి

సగ్ంసృజ్య కాగ్ం సేనవర్షీయ సాపిధాయ కూర్చాభ్యాం పరిగృహ్య మధుపర్క ఇతి ప్రాహ ॥ త్రివృతమేకే ఘృతంచ పాత్రమేకే ధానాస్సక్తూగ్ శ్చోత్తరాభ్యా మభిమంత్ర్య ॥ త్రైయ్యై విద్యాయై... పశూనాం ॥ ఆమాగ్నే ...... పశూనాం ॥ యజుర్భ్యా మప ఆచామతి పురస్తాదుపరిష్టాచ్చ ॥ అమృతోపస్తరణమసి ॥ పీత్వా ॥ ఉత్తరయా త్రిః ప్రాశ్య ॥ యన్మధునో... మధవ్యోఽసాని ॥ సకృన్మాత్రేణ ద్విస్తూష్ణీం ॥ అమృతాపిధానమసి ॥ అపః పీత్వా ॥ హస్తం ప్రక్షాళ్య । ద్విరాచమ్య ॥ అనుకంప్యాయ ప్రయచ్ఛేత్ ప్రతిగృహ్యైవ రాజా స్థపతిర్వా పురోహితాయ గౌరితి గాం ప్రాహోత్తరేణ యజుషాఽభిమంత్ర్య ॥ గౌర్నస్య... ముష్యచ ॥ తస్యైవపాగ్ శ్రపయిత్వోపస్తీర్ణాభిఘారితాం మధ్యమేనాంతమేనవా పలాశపర్ణేనోత్తరయా జుహోతి ॥ అగ్నిః ప్రాశ్నాతు... బ్రాహ్మణేభ్యః ॥ యద్యుత్సృజేదుపాగ్ం శూత్తరాం జపిత్వా ॥ యజ్ఞో వర్ధతాం... తృణాన్యత్తు ॥ ఓముత్సృజత ॥ ఉచ్చైరనుజానాతి । అన్నం ప్రోక్తముపాగ్ం శూత్తరయాభిమంత్ర్య ॥ ఓంకల్పయతేత్యుచ్చైః ॥ సిద్ధమన్నంభూతం । దాతా ప్రాహ । భూతం । వరః । సా విరాట్ । తన్మాక్షాయి... ఊర్జంధాః ॥ ఓంకల్పయత । ఉచ్చైః । వరం వస్త్రాదిభిర్యథార్హం పూజయేత్ ॥ తతస్సుముహూర్తే స్వయం దృష్ట్వా తృతీయాం జపేత్ ॥ అభ్రాతృఘ్నీం... స్సవితస్సువ ॥ దృష్ట్వైవ చక్షుషీ ఉపసగ్ంహరతి ॥ చతుర్థ్యాసమీక్షేత ॥ అఘోరచక్షు... శంచతుష్పదే ॥ కృతప్రాణాయామౌ । ఆవాభ్యాం కర్మాణికర్తవ్యాని ॥ ప్రజాశ్చోత్పాదయితవ్యాః ॥ వధూవరౌ సంకల్పయతః ॥ అంగుష్ఠేనోపమధ్యమయాచాంగుళ్యా దర్భగ్ం సంగృహ్యోత్తరేణ యజుషా తస్యాభ్రువోరంతరగ్ం సమృజ్య ప్రతీచీనంని

రస్యేత్ ॥ ఇదమహం...నిర్దిశామి ॥ అపఉపస్పృశ్య ॥ ప్రాప్తేనిమిత్త
ఉత్తరాంజపేత్ ॥ జీవాగ్ంరుదంతి...పరిష్వజే ॥ యుగ్మాన్త్సమవేతా
న్మాత్రవత ఉత్తరయాఽద్భ్యః ప్రహిణుయాత్ ॥ వ్యృత్కృత్స్యాకర.., రు
దచ్ఛంత్వాపః ॥ ఉత్తరేణ యజుషా తస్యాశ్శిరసి దర్భేణ్వం నిధాయ ॥
అర్యమ్ణో అగ్నిం...ద్దేవరాశ్చ ॥ తస్మిన్నుత్తరయా దక్షిణ యుగచ్ఛిద్రం
ప్రతిష్ఠాప్య ॥ ఖేనసః ఖేరథః...త్సూర్యవర్చసం ॥ ఛిద్రేసువర్ణ.ముత్తర
యాంతర్ధాయ ॥ శంతేహిరణ్యగ్ం......సగ్ం సృజస్వ ॥ ఉత్తరాభిః
పంచభిస్స్నాపయిత్వా ॥ హిరణ్యవర్ణాః........ స్సవితాపునాతు ॥
హిరణ్యా........ భవంతు ॥ యాసాగ్ం రాజా........ భవంతు ॥
యాసాందేవా...భవంతు ॥ శివేనత్వా...భవంతు ॥ సకృత్స్నాపయతి ॥
ఉత్తరయాఽహతేన వాససాచ్ఛాద్య ॥ పరిత్వాగిర్వణో...జుష్టయః ॥
ఆచమ్య ॥ ఉత్తరయా యోక్త్రేణసంనహ్యతి॥ ఆశాసానా...సుకృతాయ
కం ॥ ఉత్తరేణనాభింనిష్టర్క్య గ్రంథింకృత్వా ప్రదక్షిణంపర్యూహ్య దక్షి
ణేనసాభిమవస్థాపయతి ॥ మాంగళ్యతంతునా...శరదశ్శతం ॥ మంగళ
సూత్రంకంఠేబధ్వా ॥ తతఃఆర్ద్రాక్షతారోపణంకుర్యాత్ ॥ వరః । వధు
సావధ్వంజలావుపస్తీర్య ద్విస్తండులానోప్య ద్విరభిఘారయతి। వరాంజలా
వన్యఃకుర్యాత్ దేవంవధ్వంజలేరుపరిస్థాప్య । కపిలాగ్ స్మారయంతు। బహు
దేయంచాస్తు । పుణ్యాంవర్ధతాగ్ం శాంతిరస్తు । పుష్టిరస్తు । తుష్టిరస్తు।
వృద్ధిరస్త్వవిఘ్నమస్త్వాయుష్య మస్త్వారోగ్యమస్తు । స్వస్తిశివంకర్మా
స్తు । కర్మసమృద్ధిరస్తు । దంపత్యోస్స్వగ్రహేసనక్షత్రేసహసోమేన క్రియే
తాగ్ంశాంతిరస్తు ॥ ప్రజాపతిస్త్రియాంయశః...ప్రజాంమేకామస్సమృ

ధ్యతాం ॥ అన్యోన్యస్యాగ్ంశిరసితండులా రోపణంకుర్యాత్ ॥ పూర్వంవరో
వధ్వాశ్శిరసిప్రాపయేత్ ॥ ద్వితీయపర్యాయేవరస్యశిరసి పూర్వంప్రాప
యేత్ । తృతీయపర్యాయేవధ్వా శ్శిరసిపూర్వం । చతుర్థే అన్యోన్యం
యుగపత్ ॥ ద్వితీయపర్యాయే । ప్రశవో మే కామస్సమృధ్యతాం । తృ
తీయపర్యాయే । యజ్ఞో మే కామస్సమృధ్యతాం । తూష్ణీంచతుర్థం ॥
విశ్వేత్తా తేత్యృచా పుసాంబన్నీయాద్దక్షిణేకరే । అథ వామకరే స్త్రి
ణాంబృహత్సామేతిమంత్రతః ॥ సంకల్పానంతరంతస్య ముఖ్యకాల ఇతి
స్మృతః । హస్తగ్రహణకాలో వాచతుర్థ్యాం నిశిమోచయేత్ ॥ ఏవం
గుణ...ప్రీత్యర్థం ॥ వధ్వాసహపాణిగ్రహణాంగత్వేన । ఆవయోఃరక్షా
ర్థం రక్షాబంధనంకరిష్యే ॥ విశ్వేత్తా తే...బంధవే ॥ తతః ॥ బృహత్సామ...
సగరేణరక్షు ॥ వధ్వావామకరేబధ్నాతి ॥ బ్రహ్మగ్రంధింబధ్నాతి ॥ అథై
నాముత్తరయాదక్షిణెహస్తే గృహీత్వాగ్నిమభ్యానీయ ॥ తూష్ణీందక్షిణ
హస్తేగృహీత్వా ॥ పూషాత్వేతో...మావదాసి ॥ ఏవంసూత్రీయపాణి
గ్రహణప్రయోగస్సమాప్తః ॥

ఇచ్చట జరుపకలసిన ప్రధానప్రవేశ స్థాలీపాకము మొదలగునవి ముందు జూడఁదగును.

అథ భట్టీయ వివాహప్రయోగః

దంపత్యోర్మంగళస్నానం కారయేత్॥ పూర్వమేవ వధూం మంగళస్నానం కారయిత్వా॥ తత్రాయం ప్రయోగః॥ శుభమస్తు॥ అయం ముహూర్తస్సుముహూర్తోఽస్తు॥ శ్లో॥ యశ్శివో నామరూపాభ్యాం... సర్వేభ్యో మహాజనేభ్యో నమః - ఏవంగుణ - శుభతిథౌ శ్రీమాన్ - గోత్రః - నామధేయః । శ్రీమతః - గోత్రస్య - నామధేయస్య మమోపాత్త దురితక్షయద్వారా శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం ఆయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం పాణిగ్రహణాఖ్యం కర్మ కరిష్యమాణస్తదంగత్వేన తదాదౌ శుద్ధ్యర్థం - మహాజనైస్సహ స్వస్తిపుణ్యాహవాచనం కరిష్యే॥ ఆదౌ నిర్విఘ్నేన పరిసమాప్త్యర్థం శ్రీమహాగణాధిపతిపూజాం కరిష్యే॥ గణాధిపతిపూజాం పుణ్యాహవాచనం చ కృత్వా॥ ప్రాణానాయమ్య - ఏవంగుణ - శుభతిథౌ మమాయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం పాణిగ్రహణాఖ్యం కర్మ కరిష్యే॥ అనుహావ మితీశాకునాదిమంత్రాన్వాచయేత్॥ అనుహవం పరిహవం పరీవాదం పరిక్షవం। దుస్స్వప్నం దురుదితం తద్ద్విషద్భ్యో దిశామ్యహమ్ । అనుహూతం పరిహూతగ్ం శకునేర్యద్వాశకునమ్ । మృగస్య సృతమక్ష్ణయా తద్ద్విషద్భ్యో దిశామ్యహమ్ । ఆరాత్తే అగ్నిరస్త్వారాత్పరశురస్తు తే॥ నివాతే త్వాఽభివర్షతు స్వస్తి తేఽస్తు వనస్పతే స్వస్తి మేఽస్తు వనస్పతే । నమశ్శకృత్సదే రుద్రాయ నమో రుద్రాయ శకృత్సదే। గోష్ఠమసి నమస్తే అస్తు మా మా హిగ్ంసీః సిగసి నసి వజ్రో నమస్తే అస్తు మా మా హిగ్ంసీః। ఉద్గాతేవ శకునే సామ గాయసి బ్రహ్మపుత్ర ఇవ సవనేషు శగ్ంససి । స్వస్తి నశ్శకునే అస్తు ప్రతి న స్సుమనా భవ॥ వివాహాగార

మేత్య పాదౌ ప్రక్షాళ్యాచమ్య ప్రాణా నాయమ్య॥ ఓమ్ భూః-ఏవంగుణ-శుభతిథౌ ఏతామ్ - ధర్మప్రజాసంపత్త్యర్థగ్ స్త్రియముద్వహే॥ ఓమ్ భూః-ఏవంగుణ - శుభతిథౌ మ మాయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం పాణిగ్రహణాంగత్వేన కర్మాదౌ రక్షాబన్ధనం కరిష్యే॥ రక్షాబంధనదేవతాభ్యోనమః ధ్యానావాహనాదిషోడశోపచారపూజాం సమర్పయామి॥ ఓమ్విశ్వే త్తాతే సవనేషు ప్రవాచ్యా యాచకర్థ మఘవ న్నింద్ర సున్వతే। పారావతం య త్పురు సంభృతం వ స్వపావృణో శ్శరభా యఋషిబంధవే॥ రక్షాబంధనముహూర్...అస్తు॥ ద్వితీయయజ్ఞోపవీతంచ సంధార్య॥ ఓమ్ భూః ఏవంగుణ శుభతిథౌ మ మాయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం శ్రౌతస్మార్తనిత్యకర్మానుష్ఠానయోగ్యతా సిద్ధ్యర్థం (ఉద్వాహాంగ భూత శ్వశురదత్త ద్వితీయ) యజ్ఞోపవీతధారణం కరిష్యే॥ యజ్ఞోపవీతపూజాం కృత్వా॥ ఆచమ్య॥ యజ్ఞోపవీతం...బలమస్తు తేజః॥ ఆచమ్య॥ యజ్ఞోపవీతధారణముహూర్త స్సుముహూర్తోఽస్తు॥ సుహృద స్సమవేతా న్మంత్రవతో వరాన్ప్రహిణుయాత్। మదర్థం కన్యాం వృణీధ్వ మితి వరా న్ప్రేషయిత్వా॥ మదర్థం కన్యాం వృణీధ్వమ్ (వృణీమహే.) తా న్ప్రసుగ్మం తేతి ద్వాభ్యా మభిమంత్రయేత్॥ ఓమ్, ప్రసుగ్మన్తా ధియసానస్య సక్షణి వరేభి ర్వరాగ్ం అభిషు ప్రసీదత। అస్మాకమింద్ర ఉభయం జుజోషతియత్సౌమ్యస్యాన్ధసో బుబోధతి। అనృక్షరా ఋజవ స్సన్తు పన్థాయేభి స్సఖాయోయన్తినో వరేయమ్। స మర్యమా సం భగో నో నినీయా త్సంజాస్పత్యగ్ం సుయమ మస్తు దేవాః॥ తే కన్యాదాతారం గత్వా బ్రువతే॥ గౌరీకంకణపూజాస్థలే అఖండదీపారాధనం కృత్వా, ప్రణమ్య॥ ఆచమ్య - ఓం భూః। ఏవంగుణ - శుభతిథౌ అస్యాః కుమార్యాః ఆయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం

గౌరీకంకణదేవతా ముద్దిశ్య - ప్రీత్యర్థం గౌరీకంకణపూజాం కరిష్యే॥ గౌరీకంకణపూజాంచకృత్వా॥బృహత్సామక్షత్రభృద్వృ + షగ్రేణరక్షః॥ వధ్వా వామకరే బధ్నీయాత్ ॥ రక్షాబంధనముహూర్తస్సు + అస్తు॥ వాత్స్యాయనస్యపుత్రాయ + గోత్రాయ + శర్మణేవరాయ ధర్మప్రజా సంపత్త్యర్థం। గోత్రోద్భవాం లక్ష్మీనామ్నీం కన్యాం దద్యాత్ । ఇతి కన్యాప్రదః ప్రతిబ్రూయాత్ ॥ చతుస్సాగరపర్యంతం గోబ్రాహ్మణేభ్యః శ్శుభం భవతు...నప్త్రే। పౌత్రాయ। పుత్రాయ। నామధేయాయవరాయ ॥ చతుస్సాగరపర్యంతం గోబ్రాహ్మణేభ్య శ్శుభం భవతు... నప్త్రీం। పౌత్రీం। పుత్రీం। నామ్నీం కన్యాం॥ వృణీమహే వృణీధ్వమితి దాస్య మీ త్యుక్త్వా॥ (సుదర్థం వరం వృణీధ్వం) వృణీమహే॥ ఇతి విప్రాః॥ (అటుపైని "అంతః పట"లంకృత్వా తెరను పట్టవలయును) తతః వరసమీపే వధూమానీయ॥ ప్రత్యఙ్ముఖో వర ఉపవిశేత్ । పత్న్యాసహ ప్రాఙ్ముఖీం కన్యాదాతా వధూ ముపవేశ్య। ఆచమ్య। ఓమ్భూః।ఏవంగుణ + శుభతిథౌ మమ కుమార్యాః ఆయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం ఆగత మిమం వరం మధుపర్క ద్రవ్యేణ పూజయిష్యే॥ అథ వరాయమధుపర్కంకుర్వన్నుదగగ్రం కూర్చం నిదధ్యాత్ ॥ తస్మిన్ వరో రాష్ట్రభృదసీతియజుషోపవిశేత్॥ (యథా పురస్తాత్) రాష్ట్రభృదస్యాచార్యాసందీమాత్వ ద్యోషగ్ం రాష్ట్రభృదసి స్రమాడాసందీ మా త్వ ద్యోషగ్ం రాష్ట్రభృదస్యధి పత్న్యాసందీ మా త్వ ద్యోషమ్॥ ఆపః పాద్యా ఇతి దాతా ప్రాహ॥ఆపఃపాద్యాః॥ఉత్తరయాభిమంత్ర్య॥ఆపః పాదావనేజనీర్ద్విషంతం నాశయంతు మే। అస్మిన్కులే బ్రహ్మవర్చస్యసాని॥ పూర్వం దక్షిణపాదం ప్రక్షాళ్య తతో వామపాదం ప్రక్షాళయేత్॥ప్రక్షాళయి

తారము ఉపస్పృశ్య। శ్రీలక్ష్మీనారాయణస్వరూపస్య బ్రాహ్మణస్య శుభో
భాగ్యమిదం పాద్యం ॥శ్లో॥నమో௨స్త్వనంతాయసహస్రమూర్తయే సహ
స్ర పాదాక్షిశిరోరుబాహవే।సహస్రనామ్నే పురుషాయశాశ్వతే సహస్ర
కోటీయుగధారిణే నమః॥ వరస్య పాదౌ ప్రక్షాళ్యాచమ్య। వరో మయి
మహ ఇతి యజు షాత్మానంప్రత్యభిమృశేత్ ॥ వరః ॥ మయి మహో మయి
మయి యశో మయీంద్రియం వీర్యమ్॥ కూర్చాభ్యాం పరిగృహ్యామ్యై
న్మయే నార్హణీయా ఆప ఇత్యుక్త్వా॥అర్హణీయా ఆపః ఆమాగన్ని
త్యభిమంత్ర్య॥ ఆమాగన్ యశసా వర్చసా సగ్ంసృజ పయసా తేజసా
చ। తం మా ప్రియం ప్రజానాం కురు ర్వాపతిం పశూనామ్॥ . అంజల్యేక
దేశ ఆనీయమానే వరో విరాజో దోహో௨సీతి యజుర్జపిత్వా॥వరఃవి
రాజో దోహో௨సి విరాజో దోహమశీయ మమ పద్యాయ విరాజ ॥
(వరః అపః అపాస్య)। శేషం పురస్తాన్నినీయమానగ్ం సముద్రంవఇత్యభి
మంత్రయేత॥సముద్రం వః ప్రహిణోమి స్వాం యోనిమపిగచ్ఛత।అచ్ఛిద్రః
ప్రజయా భూయాసం మాపరాసేచి మత్పయః॥అత్రవాసోగవాదికం య
థాశక్తి దత్వా॥ వర మలంకృత్య॥ ఓమ్ యువం వస్త్రాణి+సచేథే॥ఇతి
మంత్రముచ్చార్యతత్తద్దాతృనామ వదేత్ ॥ మధుపర్కద్వయం ధృత్వా
చమ్య॥ దధి మధుసగ్ంసృజ్యకాగ్ంసేన వర్షీయసాపిధాయకూర్చా
భ్యాం పరిగృహ్య మధుపర్క ఇతి త్రిరుచ్చరేత్ ॥ +మధుపర్కః॥త్రయ్యై
విద్యాయా ఆమాగన్నితి ద్వాభ్యామభిమంత్ర్య॥ త్రయ్యై విద్యాయై య
శో௨సి యశసో௨సి బ్రహ్మణో దీప్తిరసి। తం మా ప్రియంప్రజా
నాం కుర్వధిపతిం పశూనామ్ ॥ ఆమాగన్ యశసావర్చసాసగ్ంసృజ
పయసా తేజసా చ। తం మా ప్రియం ప్రజానాంకుర్వధిపతింపశూనామ్॥

అమృతోపస్తరణ మసీత్యపః పీత్వా ॥ అమృతోపస్తరణమసి । (పీత్వా ద్వి రాచమ్య) యన్మధున ఇతి మధుపర్కగ్ంసకృత్ప్రాశ్య॥యన్మధునో మధవ్యం పరమ మన్నాద్యం వీర్యమ్। తేనాహం మధునో మధవ్యేన పరమే ణాన్నాద్యేన వీర్యేణ పరమోఽన్నా దో మధవ్యోఽసాని॥సకృన్మంత్రేణ ద్విస్తూష్ణీం అమృతాపిధానమసీ త్యపః పీత్వా ॥ అమృతాపిధాన మసి ॥(అపః పీత్వా,) హస్తం ప్రక్షాళ్య, ద్వి రాచామేత్॥ గౌ రిత్యుక్త్వా గౌ రసీ తి యజుషా గా మభిమంత్రయేత్ ॥ గౌః గౌరస్యపహతపాప్మాఽపపాప్మానం జహి॥మమ చాముష్య చేతివరదాతృనామ్నోరితి షష్ఠ్యన్తనిర్దేశః । శ్రీరామశర్మణో మమ చ। కేశవ శర్మణో ముష్యచ॥ అగ్నిః ప్రాశ్నాతు ప్రథమ స్సహి వేద యథా హవిః॥ అరిష్ట మస్మాకం కృణ్వన్బ్రాహ్మణో బ్రాహ్మణేభ్యః॥యజ్ఞోవర్ధతామిత్యుపాగ్ంశూక్త్వా । యజ్ఞో వర్ధతాం యజ్ఞస్య వృద్ధి మనువర్ధతాఽపచితిరస్యపచితిం మాకుర్వపచితోఽహం మనుష్యేషుభూయాసమ్। గోర్ధేనుభవ్యా మాతా రుద్రాణాం దుహితా వసూనాగ్ం స్వసాఽఽదిత్యానామమృతస్య నాభిః । ప్రణు వోచం చికితుషే జనాయ మాగామనాగామదితిం వధిష్ట। పిబ తూదకం తృణా న్యత్తు। ఓ ముథ్సృజ తేత్యుచ్చైర్వరో బ్రూయాత్ । ఓ ముథ్సృజత ॥ సిద్ధ మన్నం భూత మి త్యుక్త్వా॥ సావిరాడిత్యేతైరుపాగ్ శ్వన్న మభిమంత్ర్య॥ భూతమ్ । సావిరాట్ । తన్మాఖాయి తస్య తేఽశీయ తన్మ ఊర్జం ధాః । ఓమ్ కల్పయత॥తతః కన్యాదాన మహం కరిష్య ఇతి సంకల్ప్య॥ శుభం। ఏవంగుణ+శుభతిథౌ అస్యాః కుమార్యాః ఆయుషాభివృద్ధ్యర్థం కన్యాదానసమయే

మహాసంకల్పపఠనం కరిష్యే ॥ మహాసంకల్పపఠనం కృత్వా ॥శ్లో॥
కన్యాం కనకసంపన్నాం కనకాభరణై ర్యుతామ్। దాస్యామి విష్ణవే
తుభ్యం బ్రహ్మలోక జిగీషయా॥ కన్యేమ మాగ్రతో భూయాః కన్యే మే
దేవి పార్శ్వయోః। కన్యే మే సర్వతో భూయా స్త్వ ద్దానా న్మోక్షమా
ప్నుయామ్॥ విశ్వంభర స్సర్వభూతా స్సాక్షిణ్య స్సర్వదేవతాః ఇమాం
కన్యాం ప్రదాస్యామి పితౄణాం తారణాయ వై॥ కన్యాం సాలంకృతాం
సాధ్వీం సుశీలాయ సుధీమతే। ప్రయతోహం ప్రయచ్ఛామి ధర్మకా
మార్థసిద్ధయే ॥ పునః కన్యావరగోత్ర నామా న్యుక్త్వా॥ చతుస్సాగరప
ర్యంతం—భవతు॥ న ప్త్రీం-పౌ త్రీం-పు త్రీం-నామ్నీం కన్యాం॥ నప్త్రే-
పౌత్రాయ-పుత్రాయ-నామధేయాయ వరాయ॥ తుభ్యం ప్రజాసహత్వక
ర్మభ్యః ప్రతి పాదయామీతి సహిరణ్యాం కన్యాహ స్త ముదకపూర్వం వర
హ స్తే దద్యాత్ సాలంకృతసహిరణ్యోదక కన్యామహాదానం తుభ్యమహం
సంప్రదదే న మమ॥ వరః దేవస్య త్వేతి కన్యాం ప్రతిగృహ్ణీయాత్ ॥ దేవస్య త్వా
సవితుః ప్రసవేఽశ్వినో ర్బాహుభ్యాం పూష్ణో హస్తాభ్యాం ప్రతిగృహ్ణామి॥
రాజా త్వా వరుణో నయతు దేవి దక్షిణే ప్రజాపతయే కన్యాం। తే నామృ
తత్వ మశ్యాం- వయో దాత్రే-మయో మహ్య మస్తు ప్రతిగ్రహీత్రే-
క ఇదం కస్మా అదాత్-కామః కామాయ కామో దాతా కామః
ప్రతిగ్రహీతా। కామగ్ం సముద్ర మావిశ। కామేన త్వా ప్రతిగృహ్ణామి।
కామైత త్తే। ఏషా తే కామ దక్షిణా। ఉత్తానస్త్వాఽఽంగీరసః ప్రతిగృహ్ణా
తు॥ ఇతి కన్యాం ప్రతిగృహ్ణీయాత్ ॥తతః కన్యాదానసాద్గుణ్యార్థం వరదక్షి
ణాం + న మమ॥ తతః గోదానభూదానసాలగ్రామదానాని షోడశ మహాదా
నాని చ కుర్యాత్ ॥తతః లోకాచారక్రమేణ యథాశ క్తిదానాని కుర్యాత్॥

స్వస్తీతి ప్రతివచనం ॥ ధర్మేచ-అర్థేచ - కామే చ - నాతిచరితవ్యేతి దాతా వదేత్ ॥ నాతిచరితవ్యా। నాతిచరా మీతి వరః ప్రత్యుక్త్వా॥ నా తిచరామి॥ తతః లోకాచారక్రమేణ మంగళాష్టకాని పఠిత్వా ॥ తదేవ లగ్నం సుదినం తదేవ తారాబలం చంద్రబలంతదేవ । విద్యాబలం దైవబలం తదేవ లక్ష్మీపతేతేఽంఘ్రి యుగం స్మరామి॥ శ్రీదేవీతనయో శివ స్సుఖ కరోమిత్రః శశీ కంపన స్సర్వే తేమునయోఽచలాదశదిశస్సర్పామృగేంద్రాః ఖగాః । నద్యః పుణ్యసరోవరాణి దితిజాస్తీర్థాని కంజాసనశ్చేంద్రో వహ్న్యమరా సదా జలధయః కుర్వంతు వాం మంగళమ్ ॥ సావధాన-సుముహూర్తే- దైవజ్ఞోఘటికాయంత్రేణ ముహూర్తంసమ్యగవలోక్య-నక్షత్రమార్గ మవలోక్య ॥ స్వస్త్యస్త్విష్టేతి సహస్రాణాం ద్విజగురు దైవత్యానాం...సుప్రీతా స్సుముహూర్తాస్సుప్రసన్నా వరదాభవంతు ॥ సుముహూర్తే వధూవరయో శ్శిరసి సజీరకగుడం నిక్షిపేత్ । ధ్రువం తే రాజా వరుణో ధ్రువం దేవో బృహస్పతిః। ధ్రువంత ఇంద్ర శ్చాగ్ని శ్చ రాష్ట్రం ధారయతామ్ ధ్రువం। ధ్రువేణ హవిషా । తస్మై దేవా అధిబ్రువన్ । అయం చ బ్రహ్మణస్పతిః॥ ధ్రువా ద్యౌ ధ్రువా పృథివీ। ధ్రువం విశ్వ మిదం జగత్ ।ధ్రువాహ పర్వతా ఇమే । ధ్రువో రాజావిశా మయం। ఇహైవైధి మావ్యథిష్ఠాః । పర్వత ఇ వావిచాచలిః । ఇంద్ర ఇ వేహ ధ్రువ స్తిష్ఠ । ఇహ రాష్ట్ర ము ధారయ । అభితిష్ఠ పృతన్యతః। అధరే సంతు శత్రవః । ఇంద్ర ఇవ వృత్రహా తిష్ఠ । అపహ క్షేత్రాణి సంజయ । ఇన్ద్ర ఏణ మదీధరత్ । ధ్రువం ధ్రువేణ హవిషా । తస్మై దేవా అధిబ్రవన్న । అయంచ బ్రహ్మణస్పతిః॥అయం ముహూర్త స్సుముహూర్తోఽస్తు॥ తత స్సుముహూర్తే కన్యాం దృష్ట్వా॥చతుష్పీ ఉపసర్గంహృత్య

అభ్రాతృఘ్ని మితి జపిత్వా। అభ్రాతృఘ్నీం వరుణాపతిఘ్నీం బృహస్పతే। ఇంద్రాపుత్రఘ్నీం లక్ష్మ్యం తామస్యై సవిత స్సువ॥ అఘోర చక్షు రితి సమీక్షేత। అఘోరచక్షు రపతిఘ్న్యేధి శివా పతిభ్యస్సుమనా స్సువర్చాః। జీవసూ ర్దేవకామా స్యోనా శంనో భవ ద్విపదే శం చతుష్పదే॥ (ఆవరణవస్త్రి కూపాస్య), అత్ర వరవధ్వో సంకల్పయుతః॥

పునః ప్రాణా నాయమ్య॥ ఓమ్భూః...శుభతిథౌ ఆవయో ర్దంపత్యోః ఆయుర్వర్చోయశో బలాభివృద్ధ్యర్థం॥ఆవాభ్యాం కర్మాణి కర్తవ్యాని-ప్రజా శ్చోత్పాదయితవ్యాః॥ ఉత్పాదయావః॥ అంగుష్ఠే నోపమధ్యమయా చాంగుళ్యా దర్భగ్ం సంగృహ్యేద మహ మితి తస్యా భ్రువో రంతరం దర్భేణ సంమృజ్య ప్రతీచీనం నిరస్యేత్॥ ఇదమహం యా త్వయి పతిఘ్న్యలక్ష్మీ స్తాం నిర్దిశామి॥ అప ఉపస్పృశ్య॥ జీవాగ్ంరుద న్తీతి నిమిత్తే జపిత్వా॥ జీవాగ్ంరుదన్తి వినయన్త్యధ్వరం దీర్ఘామను ప్రసితిం దీధ్యుర్నరః। వామం పితృభ్యో య ఇదగ్ం సమేరిరే మయః పతిభ్యో జనయః పరిష్వజే॥ యుగ్మాన్విప్రాన్ వృత్వా త్ర్యూహ్కార మితి స్నానీయాద్భ్యః ప్రేషయేత్॥ వ్యుక్షత్క్రూర ముదచన్త్వాప ఆఽస్యై బ్రాహ్మణా స్స్నపనగ్ం హరన్తు అవీరఘ్ని రుదచన్త్వాపః॥ అర్యమ్ణ ఇతి యూపా॥ తస్యాశ్శిరసి దర్భేణ్వం నిధాయ॥ అర్యమ్ణో అగ్నింపరి యన్తు క్షిప్రం ప్రతీక్షన్తా గ్ శ్వశ్ర్వో దేవరాశ్చ॥ ఖేఽనస ఇతి తస్మిన్దక్షిణం బహిర్యుగచ్ఛిద్రం ప్రతిష్ఠాప్య॥ ఖేఽనసః ఖే రథః ఖే యుగస్య శచీపతే। అపాలా మిన్ద్ర త్రిః పూత్వ్యకర త్సూర్యవర్చసమ్॥ శం తే హిరణ్య మితి సువర్ణం ఛిద్రేఽన్తర్ధాయ॥ శంతే హిరణ్యగ్ం శ ముస్త

స్త్వాపశ్శం తే మేథీ భవతు శం యుగస్య తృద్మ। శంత ఆపశ్శతపవిత్రా భవన్త్వథా పత్యా తన్వగ్ం సగ్ంసృజస్వ॥ హిరణ్యవర్ణా ఇతి పంచభి స్సకృత్స్నాపయిత్వా॥ హిరణ్యవర్ణా శ్శుచయః పావకాః ప్రచక్రముర్హిత్వాఽవద్య మాపః। శతం పవిత్రా వితతా హ్యాసుతాభి ష్ట్వా దేవ స్సవితా పునాతు। హిరణ్యవర్ణా శ్శుచయః పావకా యాసుజాతః కశ్య పో యా స్వగ్నిః। యా అగ్నిం గర్భం దధిరే సువర్ణా స్తా స్త ఆపశ్శగ్గ్ స్యోనా భవన్తు। యాసాగ్ం రాజా వరుణో యాతి మధ్యే సత్యానృతే అవపశ్యఞ్జనానామ్। యా అగ్నిం గర్భం దధిరే సువర్ణా స్తా స్తఆప శ్శగ్గ్ స్యోనా భవన్తు। యాసాం దేవా దివి కృణ్వన్తి భక్షంయా అన్త రిక్షే బహుధా నివిష్టాః। యా అగ్నిం గర్భం దధిరే సువర్ణా స్తా స్తఆప శ్శగ్గ్ స్యోనా భవన్తు। శివేన త్వా చక్షుషా పశ్యన్త్వాప శ్శివయాత నువోపస్పృశన్తు త్వచం తే। ఘృతశ్చ్యుత శ్శుచయో యాః పావకా స్తా స్త ఆప శ్శగ్గ్ స్యోనా భవన్తు॥ పంచభిస్సకృత్స్నాపయతి॥ పరిత్వేత్యహ తవాసోభ్యా మాచ్ఛాద్య॥ పరి త్వా గిర్వణో గిర ఇమాభవన్తు విశ్వతః వృద్ధాయు మను వృద్ధయో జుష్టా భవన్తు జుష్టయః॥ మాంగల్యతంతు నేతి మంగళసూత్రం కంఠే బధ్నీయాత్ ॥ ఆశాసానే త్యాసీనాం యో క్త్రేణ సన్నహ్యతి॥ ఆచమ్య—ఓమ్భూః— శుభతిథౌ ఆవయోర్దం పత్యోః ఆయుర్వర్చోయశో బలాభివృద్ధ్యర్థం సంపూర్ణవర్షశతపర్యంతం సుఖేన జీవనసిద్ధ్యర్థం యోక్త్రిమాంగల్యపూజాంకరిష్యే ॥ అథయోక్త్రి మాంగల్యపూజాం కుర్యాత్ ॥ ఆశాసానా సౌమనసం ప్రజాగ్ం సౌ

భాగ్యం తనూమ్ । అగ్నే రనువ్రతా భూత్వా సన్నహ్యే సుకృతాయ
కమ్॥ఉత్తరేణ నాభిం నిష్టర్క్యం గ్రంథింకృత్వా। ప్రదక్షిణంపర్యావృత్య
దక్షిణేన నాభి మవస్థాపయతి॥ మాంగల్యతంతు నానేనమమ జీవనహే
తునా।కంఠేబధ్నామిసుభగేత్వం జీవ శరదాం శతమ్॥యోక్త్రమాంగల్య
ధారణముహూర్త...అస్తు॥తతఃఆర్ద్రాక్షతారోపణంకుర్యాత్ యథా॥వ
ధూశ్చపూర్వంప్రథమేతృతీయేవరశ్చపూర్వంద్విచతుర్థయోఽస్తు॥వధ్వా
ఽఽదౌతతోవరేణచ కార్యం॥కపిలావాచనాదిమంగళాచారప్రాప్తంకు
ర్యాత్॥తస్యాయంప్రయోగః। వరః పయసావధ్వంజలావుపస్తీర్యద్విస్తం
డులా నోప్య ద్వి రభిఘారయతి (వరాంజలౌ వధ్వాః కుర్యా దేవంవధ్వం
జలేరుపరిస్థాప్య) సోదకం కలశ మాదాయ బ్రాహ్మణాస్సహ-కపిలాగ్
స్మారయంతు॥దక్షిణాః పాంతు-బహుదేయం చాస్తు-పుణ్యం వర్ధతాగ్ం
శాంతి రస్తు- పుష్టిరస్తు- తుష్టిరస్తు- వృద్ధిరస్తు- అవిఘ్నమస్తు- ఆయుష్య
మస్తు- ఆరోగ్యమస్తు- స్వస్తి శివం కర్మాస్తు- కర్మ సమృద్ధిరస్తు - దంప
త్యోర్నామజన్మనక్షత్రే సగ్రహే......దైవతేసహాసోమేన క్రిణేతాగ్ం
శాంతిరస్తు ॥ ప్రజాపతి స్త్రియాం యశః । ముష్కయో రదధాత్స
పం । కామస్య తృప్తి మానందం। తస్యాగ్నే భాజయేహమా।మోదః
ప్రమోద ఆనందః । ముష్కయో ర్నిహితః సపః। స ఋత్వేనకామస్య
తృప్యాణి।దక్షిణానాంప్రతిగ్రహే। మనసశ్చిత్తమాకూతిం।వాచస్సత్య
మశీమహి।పశూనాగ్ం రూప మన్నస్య। యశః శ్రీః శ్రయతాం మయి।
యథాఽహ మస్యా అతృపగ్గ్ స్త్రియై పుమాన్। యథా స్త్రీతృప్యతి
పుగ్ంసి ప్రియేప్రియా। ఏవం భగస్య తృప్యాణి। యజ్ఞస్యకామ్యప్రియః

దదా మిత్యగ్ని ర్వదతి। తథేతి వాయు రాహ తత్। నాంతేతి సత్యం చంద్రమాః। ఆదిత్యస్స త్యమో మితి। ఆపస్తత్సత్య మాభరన్। యశో యజ్ఞస్య దక్షిణాం।ప్రజాంమే కామస్సమృధ్యతామ్॥ ఇతి వధూవరయో శ్శిర స్యక్షతారోపణం కృత్వా ॥ ఏవం సఘృతేన క్షీరేణ వధూవ రయోరంజల్యోరుపస్తీర్యేత్యాది॥౨॥పశవో మేకామస్సమృధ్యతామ్॥ ౩॥యజ్ఞో మేకామస్సమృధ్యతామ్॥తూష్ణీంచతుర్థపర్యాయే॥శ్రియో మే కామ స్సమృధ్యతామ్ ॥ పూర్వం వరో వధ్వా శ్శిరసి ప్రాపయేత్। ద్వితీయపర్యాయే వరస్యశిరసిపూర్వం ప్రాపయేత్। తృతీయపర్యాయే వధ్వా శ్శిరసి పూర్వం...।చతుర్థపర్యాయే అన్యోన్యం యుగపత్॥ ఏవ మక్షతారోపణం కృత్వా ॥ అజ్ఞే విశ్వేభి రితిబ్రహ్మగ్రంథింకుర్యాత్ ॥ అజ్ఞే విశ్వేభి స్స్వనీకదేవై రూర్ణావంతం ప్రథమస్సీదయోనిమ్। కులా యనం ఘృతవంతగ్ం సవిత్రే యజ్ఞ న్నయ యజ మానాయ సాధు॥ యో వైతాం బ్రహ్మణో వేద। అమృతే నానృతాంపురీమ్। తస్మై బ్రహ్మ చ బ్రహ్మాచ। ఆయుః కీర్తిం ప్రజాం దదుః॥ అథాశీర్వాదః॥

ఇతి యాజుషస్మార్తానుక్రమణికాయాం

వివాహ ప్రయోగ స్సమాప్తః.

అథ ప్రధానహోమః.

పూషా త్వేతో నయ త్విత్యగ్ని మభ్యానీయ వధూం దక్షిణహస్తే గృహీత్వా ॥ పూషా త్వేతో నయతు హస్త గృహ్యాశ్వినా త్వా ప్రవహతాగ్ం రథేన । గృహాన్గచ్ఛగృహపత్నీయథాఽసోవశినీత్వం విదథ మావదాసి॥ ఆచమ్య। ఓంభూః। ఏవంగుణ + శుభతిథౌ అనయా వహోఢయా వధ్వా సహామ మాఽఽయుష్యాభివృద్ధ్యర్థంవివాహ ప్రధాన హోమం కరిష్యే॥ ఉత్తరోవరః॥ తదంగమగ్ని ప్రతిష్ఠాపనం కరిష్యే ॥ శ్వేతతండులచూర్ణేన ప్రాదేశమాత్రం స్థండిలం చతురశ్రమండలం కల్పయిత్వా॥ దర్భాభ్యాం దర్భాభ్యా ముల్లిఖ్య॥ శ్లో ॥ ప్రాచీః పూర్వ ముదక్సంస్థం దక్షిణారంభ మాలిఖేత్। అథోదీచీః పురస్సంస్థంపశ్చిమారంభ మాలిఖేత్ ॥ అవాక్కరోఽభ్యుక్ష్యనిధాయ వహ్నిముత్సిచ్యతేఽవోక్షణాశోయ శేషం । ప్రాక్తోయ మన్య న్నిదధా త్యుదగ్వాయథాబహిస్సన్యచ్ఛ పరిస్తరాశామ్॥ భూమ్భువస్సువరోమ్॥ షట్పాత్రప్రయోగంకుర్యాత్॥ అగ్నేరుపసమాధానాది పాత్రప్రయోగకాలే॥ శ్లో॥ వధ్వంజలింహోమవిధానదర్వీం ద్వితీయదర్వీం సహ చాజ్యధాన్యా। ప్రోక్షార్థపాత్రేణ సహప్రణీతా మిధ్మం చశమ్యా స్సహలాజమశ్మా॥ పవిత్రకరణాద్యాజ్యభాగాంతే॥ వధూహస్తయో స్సదనప్రోక్షణతపనసమ్మార్జనాని కరోతి॥ సోమః ప్రథమ ఇతి ద్వాభ్యాం వధూమభిమంత్ర్య॥సోమః ప్రథమో వివిదే గన్ధర్వో వివిద ఉత్తరః । తృతీయో అగ్నిష్టే పతిస్తురీయస్తే మనుష్యజాః। సోమోఽదదద్గన్ధర్వాయగన్ధర్వోఽదదదగ్నయే। రయించ పుత్రాగ్ శ్చాదా దగ్ని మహ్యా మథో ఇమామ్॥ అథాస్యై దక్షిణేన నీచాహస్తేన దక్షిణముత్తానగ్ంహస్తం గృహ్ణీయాదద్యది

కామయేత స్త్రీరేవ జనయేయమిత్యంగులీరేవ గృహ్ణీయాద్యది కా
మయేత పుగ్ంస ఏవ జనయేయమిత్యంగుష్ఠమేవ సో౽భీవాంగుష్ఠమ్॥
గృభ్ణామిత ఇతి చతసృభిర్దక్షిణేన వానుపాణిం గృహీత్వా॥ గృభ్ణామి
తే సుప్రజాస్త్వాయ హస్తం మయా పత్యా జరదష్టిర్యథా౽సః। భగో
అర్యమా సవితా పురంధిర్మహ్యం త్వా౽దుర్గార్హపత్యాయ దేవాః।
తే హ పూర్వే జనాసో యత్ర పూర్వవహో హితాః। మూర్ధన్వాన్
యత్ర సౌభ్రవః పూర్వో దేవేభ్య ఆతపత్। సరస్వతి ప్రేదమవ సుభ
గే వాజినీవతి। తాం త్వా విశ్వస్య భూతస్య ప్రగాయామస్యగ్రతః। య
ఏతి ప్రదిశస్సర్వా దిశో౽ను పవమానః। హిరణ్యహస్త ఐరమ్మస్స త్వా
మన్మనసం కృణోతు॥ అథ ఉత్తరేణాగ్నిం దక్షిణేన పదా ప్రాచీముదీ
చీం వా దిశమభిప్రక్రమయత్యేకమిష ఇతి ప్రతిమంత్రగ్ం సప్తపదాని
గత్వా। ఏకమిషే విష్ణుస్త్వా౽న్వేతు। ద్వే ఊర్జే విష్ణుస్త్వా౽న్వేతు। త్రీణి
వ్రతాయ విష్ణుస్త్వా౽న్వేతు। చత్వారి మాయోభవాయ విష్ణుస్త్వా౽న్వేతు
పంచ పశుభ్యో విష్ణుస్త్వా౽న్వేతు। షడృతుభ్యో విష్ణుస్త్వా౽న్వేతు। సప్త
సప్తభ్యో హోత్రాభ్యో విష్ణుస్త్వా౽న్వేతు॥ సఖేత్యాదిసూనృత ఇత్యం
తగ్ం సప్తమే పదే జపతి॥ సఖా సప్తపదా భవ సఖాయౌ సప్తపదా బ
భూవ సఖ్యం తే గమేయగ్ం సఖ్యాత్తే మా యోషగ్ం సఖ్యాన్మే మా
యోష్ఠాస్సమయావ సంకల్పావహై సంప్రియౌ రోచిష్ణూ సుమనస్య
మానౌ। ఇషమూర్జమభి సంవసానౌ సం నౌ మనాగ్ంసి సంవ్రతా స
ము చిత్తాన్యాకరమ్। సా త్వమస్యమూహమమూహమస్మి సా త్వం
ద్యౌరహం పృథివీ త్వగ్ం రేతో౽హగ్ం రేతోభృత్త్వం మనో౽హ

మస్మి వాక్త్వగ్ం సా మామాహమస్మ్యృక్త్వగ్ంసామామనువ్రతా భవ
పుగ్ంసే పుత్రాయ వేత్తవై శ్రియై పుత్రాయ వేత్తవ ఏహి సూనృతే॥ సబ్ర
హ్మణాం ప్రదక్షిణమగ్నిం కృత్వా యథాస్థానముపవిశ్య॥ సోమాయ జనివి
దే స్వాహేత్యేతైః ప్రతిమంత్రగ్ం షోడశాజ్యాహుతీర్హుత్వా॥ ఏకం
ద్వే-త్రీణి-చత్వారి॥ సోమాయ జనివిదే స్వాహా॥ సోమాయ జనివిద ఇ
దం॥ గన్ధర్వాయ జనివిదే స్వాహా॥ గన్ధర్వాయజనివిద ఇదం॥ అగ్నయే
జనివిదే స్వాహా॥ అగ్నయే జనివిద ఇదం॥ కన్యలా పితృభ్యో యతీ పతిలోక
మవ దీక్షామదాస్థ స్వాహా॥ పత్యై సూర్యాయా ఇదమ్॥ ప్రేతో ముఞ్చాతి
నాముతః సుబద్ధామముతస్కరత్। యథేయ మిన్ద్ర మీఢ్వ స్సుపుత్రా
సుభగా సతి స్వాహా॥ ఇంద్రాయ మీఢుష ఇదం॥ ఇమాం త్వ మిన్ద్ర
మీఢ్వ స్సుపుత్రాగ్ం సుభగాం కృణు। దశాఽస్యాం పుత్రానాధేహి
పతి మేకాదశం కృధి స్వాహా॥ ఇంద్రాయ మీఢుష ఇదం॥ అగ్నిరైతు
ప్రథమో దేవతానాగ్ం సోఽస్యై ప్రజాం ముఞ్చతు మృత్యుపాశాత్।
తదయగ్ం రాజా వరుణోఽనుమన్యతాం యథేయగ్ం స్త్రీ పౌత్రమ
ఘం న రోదాత్ స్వాహా॥ అగ్నివరుణాభ్యామిదమ్॥ ఇమామగ్ని స్త్రా
యతాం గార్హపత్యః ప్రజామస్యై నయతు దీర్ఘమాయుః। అశూ
న్యోపస్థా జీవతామస్తు మాతా పౌత్రమానన్దమభి ప్రబుధ్యతామియగ్ం
స్వాహా॥ అగ్నయే గార్హపత్యాయేదమ్ ॥ మా తే గృహే నిశి ఘోష
ఉత్థాదన్యత్ర త్వ ద్రుదత్యస్సంవిశన్తు। మా త్వం వికేశ్యుర ఆవధిష్ఠా
జీవపత్నీ పతిలోకే విరాజ పశ్యన్తీ ప్రజాగ్ం సుమనస్యమానాగ్ం స్వాహా॥

అగ్నయే గృహపతయ ఇదమ్ ॥ కేషాంచిత్పరః॥ వధ్వైసూర్యాయా
ఇదమ్॥ ద్యౌస్తే పృష్ఠగ్ం రక్షతు వాయురూరూ అశ్వినౌ చ స్తనం
ధయన్తగ్ం సవితాఽభిరక్షతు। ఆవాససః పరిధానాద్బృహస్పతిర్విశ్వే
దేవా అభిరక్షన్తు పశ్చాత్స్వాహా॥ ద్యువాయ్వశ్విసవితృబృహస్పతి విశ్వే
భ్యో దేవేభ్య ఇదమ్॥ అప్రజస్తాం పౌత్రమృత్యుం పాప్మానముత వాఽఘం
శీర్ష్ణః స్రజమివోన్ముచ్య ద్విషద్భ్యః ప్రతిముఞ్చామి పాశగ్ం స్వాహా॥
వధ్వైసూర్యాయా ఇదమ్॥ ఇమం మే వరుణ .. కే స్వాహా॥ వరుణాయేద
మ్॥ తత్త్వా యామి... మోషీః స్వాహా॥ వరుణాయేదమ్॥ త్వం నో అగ్నే
...ముముగ్ధ్యస్మత్స్వాహా ॥ అగ్నీవరుణాభ్యామిదమ్॥ స త్వం నో అగ్నే
...ఏధి స్వాహా॥ అగ్నీవరుణాభ్యామిదమ్ ॥ త్వమగ్నే అయాస్యయా
సన్మనసా హితః । అయాసన్ హవ్యమూహిషే యా నో ధేహి భేష
జగ్ం స్వాహా ॥ అయసేఽగ్నయ ఇదమ్ ॥ అథ ఉత్తరేణాగ్నిం దక్షిణేన
పదా తిష్ఠేత్యశ్మానమాస్థాపయ॥ ఆతిష్ఠేమమశ్మానమశ్మేవ త్వగ్ం స్థి
రా భవ । అభితిష్ఠ పృతన్యతః సహస్వ పృతనాయతః ॥ వధ్వాఞ్జలావుప
స్తీర్య ద్విర్లాజానోప్య ద్విరభిఘారయతి । తస్యా భ్రాతా లాజానావ
పతీత్యేకే । ఇయం నార్యుపబ్రూతే ఇతి స్రుచేవ శీర్షత్రియుక్ జు
హోతి ॥ ఇయం నార్యుపబ్రూతే కుల్పాన్యావపన్తికా । దీర్ఘా
యురస్తు మే పతిర్జీవాతు శరదశ్శతగ్ం స్వాహా॥ వధ్వైసూర్యాయా
ఇదమ్ ॥ ఉత్తరాభిస్తిసృభిః ప్రదక్షిణమగ్నిం కృత్వాఽశ్మానమాస్థా
పయతి యథా పురస్తాత్ ॥ తుభ్యమగ్రే పర్యవహన్త్సూర్యాం వహ
తునా సహ । పునః పతిభ్యో జాయాం దా అగ్నే ప్రజయా సహ। పునః

పత్నీ మగ్ని రదా దాయుషా సహ వర్చసా । దీర్ఘాయు రస్యా యః పతి స్స ఏతు శరద శ్శతమ్। విశ్వా ఉత త్వయా వయం ధారా ఉదన్యా ఇవ । అతిగాహేమహి ద్విషః ॥ ఆతిష్ఠేమ మశ్మాన మశ్మేవ త్వగ్ స్థిరా భవ । అభితిష్ఠ పృతన్యత స్సహస్వ పృతనాయతః॥ వధ్వంజలావుపస్తీర్య ద్విర్లాజా నోప్య ద్విరభిఘారయతి । తస్యా భ్రాతా లాజానావపతీత్యేకే అర్యమణ మితి జుహోతి॥ అర్యమణం ను దేవం కన్యా అగ్ని మయక్షత। స ఇమాం దేవ అర్యమా ప్రేతో ముఞ్చాతి నాముత స్సుబద్ధా మముత స్కరత్స్వాహా॥ అర్యమ్ణేఽగ్నయ ఇదమ్ ॥ తుభ్య మగ్నే. .మహిద్విషః ॥ ఆతిష్ఠేమ మశ్మాన మశ్మేవ త్వగ్ స్థిరాభవ। అభితిష్ఠ పృతన్యత స్సహస్వ పృతనాయతః ॥ వధ్వంజలా వుపస్తీర్య-ద్విర్లాజా నోప్య ద్విరభిఘారయతి। తస్యా భ్రాతా లాజా నావపతీ త్యేకే త్వమర్యమేతి జుహోతి ॥ త్వ మర్యమా భవసి యత్కనీనాం నామ స్వధావ త్స్వర్యం బిభర్షి॥ అఞ్జన్తి మిత్రం సుధితం న గోభి ర్యద్దంపతీ సమనసా కృణోషి స్వాహా ॥ అర్యమ్ణేఽగ్నయ ఇదమ్॥ తుభ్య మగ్నే పర్యవహ ... మహి ద్విషః ॥ అగ్నయ ఇదమ్ ॥ సమిధ మిధ్మసన్నహనం చాద్భిః ప్రత్యుక్ష్యాగ్నౌ ప్రహరతి ॥ రుద్రాయ తింతిచరా యేదమ్ (నమమ)॥ అస్య కర్మణః హోమ ప్రతిష్ఠా సిద్ధ్యర్థ మృద్ధికామః జయాది హోమం కరిష్యే ॥ స్రువే ణాజ్య మాదాయ॥ జయాది హోమం కుర్యాత్ ॥ ఓమ్ చిత్తం చ స్వాహా...జయాది బ్రహ్మవిసర్జనాంతే...నమమ ॥ అపరే ణాగ్నిం ప్రత్వాముంచామీతి ద్వాభ్యాం యోక్త్రం విముంచతి ॥ ప్ర త్వా ముఞ్చామి వరుణస్య పాశా ద్యేన త్వా బధ్నా త్సవితా సుకేతః । ధాతు

శ్చయోనౌ సుకృతస్య లోకే స్యోనం తే సహ పత్యా కరోమి॥ ఇమం విష్యామి వరుణస్య పాశం యమబధ్నీత సవితా సుశేవః । ధాతుశ్చ యోనౌ సుకృతస్య లోకేఽరిష్టాం త్వా సహ పత్యా కృణోమి॥ హరిః ఓమ్ తత్సత్॥

ఇతి యాజుషస్మార్తానుక్రమణికాయాం.

వివాహప్రధాన హోమ స్సమాప్తః.

అథ వివాహ ప్రవేశ హోమః.

ఆచమ్య...ఓమ్ భూః...ఏవంగుణ...శుభతిథౌ అనయా నవోఢయా వధ్వా సహ మమాయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం వివాహ ప్రవేశ హోమం కరిష్యే॥ అథ వధూగృహాత్ స్వగృహం ప్రస్థాస్యన్ ఉదుత్తరమితి తిసృభి రభిమంత్ర్య ॥ ఉదుత్తరమారోహన్తీ వ్యస్యన్తీ పృతన్యతః । మూర్ధానం పత్యు రారోహ ప్రజయా చ విరాడ్భవ। సమ్రాజ్ఞీ శ్వశురే భవ సమ్రాజ్ఞీ శ్వశ్ర్వాం భవ। ననాన్దరి సమ్రాజ్ఞీ భవ సమ్రాజ్ఞీ అధి దేవృషు । స్నుషాణాగ్ం శ్వశురాణాం ప్రజాయాశ్చ ధనస్య చ। పతీనాం చ దేవృాణాం చ సజాతానాం విరాడ్భవ॥ సంకాశయామీతి గృహాన్ దర్శయతి। సంకాశయామి వహతుం బ్రహ్మణా గృహైరఘోరేణ చక్షుషా మైత్రేణ । పర్యాణద్ధం విశ్వరూపం యదస్యాగ్ స్యోనం పతిభ్య స్సవితా కృణోతు తత్। ఆ వామగన్థ్సుమతి ర్వాజినీ వసూ న్యశ్వినా హృత్సు కామాగ్ం అయగ్ంసత। అభూతం గోపా మిథునా శుభస్పతీ ప్రియా అర్యమ్ణో దుర్యాగ్ం అశీమహి । అయం వో దేవ స్సవితా

బృహస్పతి రింద్రాగ్నీ మిత్రావరుణా స్వ స్తయే। త్వష్టా విష్ణుః ప్రజయా సగం రరాణః కామ ఆయాతం కామాయ త్వా విముంచతు ॥ శర్మ వర్మేతి గృహమధ్యదేశే। లోహితం చర్మానడుహం ప్రాచీనగ్రీవముత్తరలో మాస్తీర్య ॥ శర్మణావర్మేద మాహ రాస్యై నార్యా ఉపస్తిరే। సినీవాలి ప్రజాయతా మియం భగస్య సుమతా అసత్ ॥ గృహాన్భద్రానితి గృహా న్ప్రపాదయ న్పత్నీం వాచయిత్వా ॥ గృహాన్భద్రాన్ సుమనసః ప్రపద్యే వీరఘ్నీ వీరవత స్సువీరాన్। ఇరాం వహతో ఘృతముక్షమాణా స్తే ష్వహగం సుమనా స్సంవిశామి ॥ ఆగారస్యైశాన దేశే ॥ వరవధ్వా దక్షిణోత్తరా వుపవిశతః ॥ ప్రాణానాయమ్య ॥ ఓమ్ భూర్భువస్సువరోమ్॥ చత్వారిశృంగా..షట్పాత్రప్రయోగంకుర్యాత్ ॥

అగ్నేరుప సమాధానాద్యాజ్యభాగాంతే ఆగన్గోష్ఠమితిప్రతిమంత్రం త్రయోదశాజ్యాహుతీర్హుత్వా॥ ఏకం- ద్వే- త్రీణి- చత్వారి ॥ ఆగన్గోష్ఠం మహిషీ గోభి రశ్వై రాయుష్మత్పత్నీ ప్రజయా స్వర్విత్॥ బహ్వీం ప్రజాం జనయన్తీ సురత్నేమ మగ్నిగం శతహిమా స్సపర్యాత్స్వాహా ॥ అగ్నయ ఇదమ్ ॥ ౧ ॥ అయ మగ్నిర్గృహపతి స్సుసగం సత్పుష్టివర్ధనః। యథా భగ స్త్వాభ్యాం దదద్రయింపుష్టిమథో ప్రజాగ్ స్వాహా॥ అగ్నయే గృహపతయ ఇదమ్॥ ౨ ॥ ప్రజాయా అభ్యాంప్రజాపత ఇన్ద్రాగ్నీ శర్మ యచ్ఛతమ్। యథైనయో ర్నప్రమీయాతా ఉభయోర్జీవతోః ప్రజాః స్వాహా ॥ ఇంద్రాగ్నిభ్యామిదం॥ 3 ॥ తేనభూతేన హవిషాఽయ మాప్యాయతాం పునః। జాయాం యామస్మా ఆవాక్షు

స్త్వాగ్ం రక్షన్త్వాభివర్ధతాగ్ం స్వాహా ॥ ఇన్ద్రాగ్నిభ్యా మిదమ్॥ ౪॥ అభివ
ర్ధతాం పయస్త్వాఽభిరాష్ట్రేణ వర్ధతామ్। రయ్యాస్సహస్రపోష స్త్వేమా
స్తా మనపేక్షితా స్వాహా॥ ఇంద్రాగ్నిభ్యా మిదమ్॥ ౫॥ ఇహైవ స్తం మా
వియోష్టం విశ్వమాయు ర్వ్యశ్నుతమ్। మహ్యా ఇన్ద్రస్స్వస్తయే స్వాహా॥
ఇన్ద్రాయేదమ్॥ ౬॥ ధ్రువైధి పోష్యామయి మహ్యం త్వాఽదా ద్బృహ
స్పతిః। మయా పత్యా ప్రజావతీ సంజీవ శరద శ్శతగ్ం స్వాహా॥ బృహస్ప
తయ ఇదమ్॥ ౭॥ త్వష్టా జాయా మజనయ త్త్వష్టాఽస్యై త్వాం పతి
మ్। త్వష్టా సహస్ర మాయూగ్ంషి దీర్ఘ మాయుః కృణోతు వాగ్
స్వాహా॥ త్వష్ట్ర ఇదమ్ ॥ ౮ ॥ ఇమం మే వరుణ... రాచకే స్వాహా ॥
వరుణా యేదం ॥ ౯ ॥ తత్త్వా యామి...ప్రమోషీః స్వాహా॥ వరుణా
యేదమ్॥ ॥ ౧౦ ॥ త్వన్నో అగ్నే...ముగ్ధ్యస్మ త్స్వాహా॥ అగ్నీవరుణా
భ్యా మిదం॥ ౧౧॥ స త్వం నో...ఏధి స్వాహా ॥ అగ్నీవరుణాభ్యామిద
మ్॥ ౧౨॥ త్వమగ్నే...భేషజగ్ం స్వాహా ॥ అయసేఽగ్నయ ఇదమ్॥౧౩॥
సమిధ మిధ్మసన్నహనం చాద్భిః ప్రత్యూ శ్యాఽగ్నౌ ప్రహరతి॥ అగ్నయ
ఇదమ్-రుద్రాయ తంతిచరా యేదమ్ ॥ అస్య కర్మణః హోమప్రతిష్ఠా
సిద్ధ్యర్థ మృద్ధికామః జయాదిహోమం కరిష్యే॥ స్రువే ణాజ్య మాదా
య॥ ఓమ్ చిత్తం చ స్వాహా...జయాది బ్రహ్మవిసర్జనాం తే శేషవత్కృత్య బ్ర
హ్మత్వదక్షిణాం...నమమ॥ యథాశక్తి దక్షిణాం దద్యాత్ ॥ అపరేణా
గ్నిం ఇహ గావ ఇతి చర్మణి యుగప దుపవిశతః । ఉత్తరో వరః॥ ఇహ
గావః ప్రజాయధ్వ మిహాశ్వా ఇహ పూరుషాః । ఇహో సహస్రద

క్షిణో ద్రాయస్పోషో నిషీదతు॥ ఉత్తరోపరోయాపున్ప్రసూజీవపుత్రాం
తస్యాః పుత్త్రింవధ్వాఅంకే సోమేనాదిత్యా ఇత్యుపవేశ్య॥ సోమేనాదిత్యా
బలినస్సోమేన పృథివీ దృఢా। అథో నక్షత్రాణా మేషా ముపస్థే సోమ
ఆహితః॥ తస్మై ఫలాని ప్రదాయ॥ ప్రస్వస్థః ప్రేయం ప్రజయా భువనే
శోచేష్ట। యాః ఫలినీ ర్యా అఫలా అపుష్పా యాశ్చ పుష్పిణీః। బృహ
స్పతి ప్రసూతా స్తానో ముంచం త్వగ్ంహసః॥ఇహ ప్రియ మితి ధ్వేజపతి॥
ఇహప్రియం ప్రజయాతే సమృధ్ధ్యతా మస్మిన్గృహేగార్హపత్యాయజా
గృహి।ఏనా పత్యా తన్వగ్ం సగ్ంసృజస్వాధా జీవ్రీ విదథ మావదాసి॥

సుమంగలీ రితి గంధర్వం ప్రతిష్ఠాప్య॥ ఓమ్‌భూః...శుభతిథౌ అన
యా నవోఢయా వధ్వా సహ మమాయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం వివాహగం
ధర్వప్రతిష్ఠాపనం కరిష్యే॥ గంధర్వపూజాం కుర్యాత్॥ సుమఙ్గలీరియం
వధూ రిమాగ్ం సమేత పశ్యత। సౌభాగ్య మస్యై దత్త్వా యాథాస్తం
వివరేతన॥ గంధర్వో విశ్వావసుః పర్యముష్ణాత్స త్రిస్రో రాత్రీః పరిము
షితో వసత్।తస్మాత్త్రిస్రో రాత్రీః స్త్రీ తస్సోమో వసతి తేద్దేవా అబ్రువన్
స్త్రీ కామావైగంధర్వాస్త్రియాసహ్వయామేత్తితే వాచగ్గ్స్త్రియమేకహా
యనీంకృత్వాతయానిరక్రీణ్ తాన్సరోహి దూర్వాంకృత్వాగంధర్వేభ్యః॥
శ్లో॥విశ్వావసోత్ర గంధర్వ దండే రాత్రిత్రయం వస। ఆవయోః ప్రీతి
ముత్పాద్య రక్ష మాం శుభలక్షణమ్॥ వివాహగంధర్వ ప్రతిష్ఠాపనము
హూర్తస్సుముహూర్తోఽస్తు॥ ఉభౌ॥ వాచం యచ్ఛత్వానక్షత్రోదయా
దితేషు నక్షత్రేషు ప్రాచీ ముదీచీం వా దిశ ముపనిష్క్రమ్య॥

ధ్రువక్షితిరితిద్వాభ్యాం యథాలింగం ధ్రువ మరుంధతీం చ దర్శయతి॥ ధ్రువక్షితి ర్ధ్రువయోనిర్ధ్రువ మసి ధ్రువత స్స్థితమ్। త్వం నక్షత్రాణాం మేథ్యసి స మా పాహి పృతన్యతః। సప్త ఋషయః ప్రథమాం కృత్తికానా మరుంధతీం య ద్ధ్రువతాగ్ం హ నిన్యుః। షట్కృత్తికా ముఖ్యయోగం వహం తీయ మస్మాక మేధ త్వష్టమీ॥...శ్లో॥కశ్యపో౽త్రిర్భరద్వాజో। విశ్వామిత్రో౽థగౌతమః। వసిష్ఠో జమదగ్నిశ్చ। సప్తైతేఋషయ స్తథా॥ శ్రీమద్భాగవతే॥ ప్రజాపతేః కర్దమస్య। దేవహూత్యా మభూ త్సుతా। అరుంధతీ వసిష్ఠస్య పత్న్యభూ ల్లోకపూజితా॥ సప్తఋషి దేవతాభ్యో నమః ఇద మర్ఘ్యం సమర్పయామి॥ అథాశీర్వాదః॥

ఇతి యాజుష స్మార్తానుక్రమణికాయాం
ప్రవేశహోమస్సమాప్తః.

అథ ఆగ్నేయస్థాలీపాకః.

ప్రాణా నాయమ్య...ఓం భూః ... ఏవంగుణ...ప్రీత్యర్థం ఏనాం వధూ మాగ్నేయేన స్థాలీపాకేన యాజయిష్యే॥ ఇతిసంకల్ప్య॥ అగ్నయే జుష్టం నిర్వపామి। అగ్నయే స్విష్టకృతే జుష్టం నిర్వపామి। అగ్నయే జుష్టగ్ం సంవపామి। అగ్నయే స్విష్టకృతే జుష్టగ్ం సంవపామి। అగ్నయే జుష్టం ప్రోక్షామి। అగ్నయే స్విష్టకృతే జుష్టం ప్రోక్షామి। అగ్నయే జుష్ట మధివపామి। అగ్నయే స్విష్టకృతే జుష్ట మధివపామి। పత్న్యవహంతి చరుగ్గ్ శ్రపయి త్వా౽భిఘార్య ప్రాచీన ముదీచీనం వో ద్వాస్య

ప్రతిష్ఠిత మభిఘార్య॥ ఓమ్భూర్భువస్సువరోమ్॥ చత్వారి శృంగా...
ఇత్యాఘారప్రభృతి ప్రధానహోమం కుర్యాత్॥ అగ్నయే స్వాహా॥ ఉత్తరార్ధపూర్వార్ధే
అగ్నయ ఇదమ్॥ సోమాయ స్వాహా॥ దక్షిణార్ధపూర్వార్ధే సోమాయే
దమ్॥ తత స్స్రుచ్యుపస్తీర్య - చరుమధ్యా * ద్ద్విరవదాయ। అభిఘా
ర్య। హవిః ప్రత్యభిఘారయతి॥ అగ్నయే స్వాహా। అగ్నయ ఇదం(న
మమ) పున స్స్రుచ్యుపస్తీర్య। చరుమధ్యా ద్ద్వి రవదాయ-అభిఘార్య-
హవిః ప్రత్యభిఘారయతి - అగ్నయే స్విష్టకృతే స్వాహా॥ అగ్నయే స్వి
ష్టకృత ఇదమ్(నమమ)ఇధ్మసన్నహనా న్యద్భి స్సగ్ంస్పృశ్యాగ్నౌ ప్ర
హరతి - అగ్నయ ఇదమ్ - రుద్రాయ తంతిచరా యేదమ్ (నమమ)॥ అ
స్య కర్మణః హోమప్రతిష్ఠాసిద్ధ్యర్థ మృద్ధికామః జయాదివర్జం ప్రాజాప
త్యహోమం కరిష్యే॥ ప్రజాపతే న త్వ...రయీణాగ్ం స్వాహా॥ ప్రజా
పతయ ఇదమ్॥భూస్స్వాహా॥ అగ్నయ ఇదమ్॥ భువస్స్వాహా॥ వాయ
వఇదమ్॥ సువస్స్వాహా। సూర్యా యేదమ్॥ భూర్భువస్సువస్స్వాహా।
ప్రజాపతయ ఇదమ్ (నమమ)॥ దర్వ్యా పరిధీ నసక్తి। పాత్రప్రయుక్తద
ర్భాగ్రాణి దర్వ్యా మభ్యజ్య। స్రువే మధ్యమూలే అనక్తి। మూలాం
జనే దక్షిణాం పాణి మధఃకుర్యాత్॥ఏవం త్రిః॥ కించిత్తృణ మపాదాయ
ప్రస్తాతం నిధాయ। పాణిభ్యాం దర్వ్యాం ప్రతిష్ఠాప్య హుతదేవతా ఉ
ద్దిశ్యాగ్నౌ ప్రహృత్య। ప్రజాపతయ ఇదమ్॥ ఇంద్రా యేదం। అగ్న
యే ఇదం। సోమా యేదం। అగ్నయఇదం। అగ్నయే స్విష్టకృత ఇదం
అంజలినా త్రి రుద్ధృత్య తృణం ప్రహరతి। త్రి రంగుళ్యా నిర్దిశ్య। ఏత

---

* కంబాకా త్రీణాం ప్రిరణదానం.

త్ ఏతత్ ఏతత్ । అగ్ని మభిమంత్ర్య భూమి ముపస్పృశేత్ ।మధ్యమపరిధిం ప్రహృత్య ఇతరౌ ప్రహరన్ ఉత్తరార్ధ స్యాగ్ర మంగారే ష్వపోహతి పరిధీ నభిమంత్ర్య । ఆఘారసమిధౌ ప్రహరతి । దర్వ్యా మితరదర్వ్యగ్ర మవధాయ స్రుగ్స్రావే ణాభిజుహోతి॥ వసుభ్యో రుద్రేభ్య ఆదిత్యేభ్య స్సగ్స్రావభాగేభ్య ఇదమ్ । అస్మిన్ప్రాకృతే కర్మ ణీత్యాది......సిద్ధము త్తరపరిషేచనం । తతః ప్రణీతావిమోకోఽపి । తేన సర్పిష్మతా బ్రాహ్మ ణంభోజయే ద్యోఽస్యాపచిత స్తస్మాఋషభం దదాతి......ఏవ మత ఊర్ధ్వం దక్షిణావర్జ ముపోషితాభ్యాం పర్వసు కార్యః పూర్ణపాత్ర స్తు దక్షిణేత్యేకే । ఆగ్నేయస్థాలీపాకా దూర్ధ్వం యత్ప ర్వాగచ్ఛతి తస్మిన్ ఉపక్రమః॥ పౌర్ణమాస్యా మేవ పంచదశ్యాం ప్రాతఃకాలే కృతప్రాణాయామః॥ దేశకాలౌ సంకీర్త్య॥ ఏవంగుణ...ప్రీత్యర్థం పౌర్ణమాసేనాగ్నేయేన స్థాలీపాకేన శ్వో యాజయిష్యే॥ సర్వమాగ్నేయస్థాలీపాకవత్ ॥ వృషభదానం నాస్తి। పూర్ణపాత్ర స్తు దక్షిణేత్యేకే। ఆగ్నేయస్థాలీపాకానంతర మౌపాసనహోమః । సాయం ప్రాత రత ఊర్ధ్వగ్ం హస్తేనైతే ఆహుతీ తండులై ర్యవై ర్వాజుహుయాత్ ॥ స్థాలీపాకవద్దైవతగ్ం సౌరీ పూర్ణాహుతిః ప్రాతరిత్యేకే ॥

అత్ర స్థాలీపాకే॥ శ్లో॥ దర్వ్యా మన స్త్వగ్ర మథేతరస్యాం మధ్యం సమూలం త్రిరి హాపి వా ద్విః । పక్షే ద్వితీయేసకృ దేవ మూలం ద్వితీయదర్వ్యా మితర చ్చ దర్వ్యాః। అక్త్వోపసీ యాత్తతృణం నిధాయ దర్వ్యాం ప్రతిష్ఠాప్య కరద్వయేన । నిరస్తసవ్యః ప్రహరే త్ప్రహృత్య త్రిరత్ర చోద్ధృత్య తృణప్రహారః । నిర్దేశనంచాగ్న్యభిమంత్రణం చ భూమా నివిష్టః పరిధప్రహారః । సంస్రావహోమాంత మమంత్రకం స్యా త్పాత్రప్రయుక్తం తృణ మత్ర బర్హిః॥

అథ ఔపాసన మారప్స్యే - తేన యావజ్జీవం హోష్యామీ. త్యథ హోమాస్సంకల్పః। పునః ప్రాణానాయమ్య + ఓమ్భూః...ఏవంగుణ ...ప్రీత్యర్థం సాయమౌపాసనం తండులైర్హోష్యామి ఓంభూర్భువస్సువరోమ్-ఔపాసనమ్ పూర్వముక్తమ్ ॥ గ్రంథవిస్తరభయాత్ నలిఖ్యతే॥

మహాసంకల్పః.

అథ మహాసఙ్కల్పమాహ ॥ —— ॥ దేవలః ॥ మహాదానేషు యజ్ఞేషు ప్రాయశ్చిత్తేషు కర్మసు । కన్యాదానే నదీస్నానే మహాసఙ్కల్పమాచరేత్ ॥ .. ॥ మరీచిః॥ కన్యాదానే నదీస్నానే తులాదానాదిషు ద్విజః॥ ప్రాయశ్చిత్తేషు యజ్ఞేషు వ్రతాదిషు విశేషతః॥ ఏతదాదిషు సర్వత్ర మహాసఙ్కల్పమాదరాత్ । కృత్వా యత్కురుతే కర్మ తద్దానన్త్యాయ కల్పతే॥ ——॥ సఙ్కల్పప్రకారః॥

అథానంతవీర్యస్య - శ్రీమదాది నారాయణస్య - అచింత్యాపరిమితశక్త్యా ధ్రియమాణస్య మహాజలౌఘమధ్యే పరిభ్రమమాణానా మనేకకోటి బ్రహ్మాండానా మేకతమేఽవ్యక్తప్రకృతిమహదహంకారాకాశ వాయు వహ్నిజలపృథివ్యావరణై స్సప్తభి రావృతేఽస్మిన్ మహతి బ్రహ్మాండకరండమండలే- ఆధారశక్తి శ్రీవరాహకూర్మానంతాద్యష్టదిగ్గజోపరిప్రతిష్ఠితస్య పాతాళాదిసప్తలోక స్యోపరితలే- ప్రతిలోమేన సత్యాదిలోకషట్క స్యాఽధోభాగే- మహానాళాయమాన ఫణిరాజరాజ శేషస్య సహస్రఫణామండలమండితే- దిగ్దంతిశుండాదండో త్తంభితే- లోకాలోకాచలవలయితే- లవణేక్షు సురా సర్పిర్దధి క్షీరోదకార్ణవైః పరివృతే- జంబూ ప్లక్ష కుశ క్రౌంచ శాక శాల్మలి సప్తద్వీపైరావృతే- ఇంద్రద్వీప కశేరు తామ్ర గభస్తి నాగ సౌమ్య గంధర్వ చారణ భారతా

ఖ్యా నవఖండ మండితే - మహాసరోరుహాకారే - పంచాశత్కోటి విస్తీర్ణ భూమండలే - లక్షయోజన విస్తీర్ణ జంబూద్వీపే - సుమేరునిషధహేమకూటహిమాచలానాం హరివర్షకింపురుషవర్షయోర్దక్షిణే - సేతుబంధమలయాచలయోరుత్తరే సహస్రయోజనవిస్తృతే భరతవర్షే - భరతఖండే ప్రజాపతిక్షేత్రే దండకారణ్యే - కర్మభూమౌ - అయోధ్యా కాశీకురుక్షేత్ర గయాప్రయాగ కాంచీ శ్రీరంగ శ్రీవేంకటాచలాదిపుణ్యక్షేత్రైర్గంగా యమునా సరయూ నర్మదాది పుణ్యనదీభి ర్విరాజితే - సమభూమధ్య రేఖాయాః పూర్వదిగ్భాగే - శ్రీశైలస్య ఈశాన్య ప్రదేశే - కృష్ణాగోదావర్యోర్మధ్యదేశే - సమస్తదేవతా బ్రాహ్మణసన్నిధౌ - అస్మిన్ కల్యాణమంటపే - పరబ్రహ్మణా నియుక్తస్య సకలజగత్స్రష్టుః షరార్ధద్వయజీవినః - కారణబ్రహ్మణః పంచాశత్తమవత్సరే - ప్రథమమాసే - ప్రథమపక్షే ప్రథమదివసే - అహ్ని ద్వితీయే యామే - తృతీయే ముహూర్తే శ్వేతవరాహకల్పే - స్వాయంభువ స్వారోచిషాది మనుషు షట్సు వ్యతీతేషు సప్తమే వైవస్వతమన్వంతరే - బౌద్ధావతారే - అష్టావింశతితమే మహాయుగే - కృతాదిషు త్రిషు యుగేషు యాతేషు కలియుగే ప్రథమపాదే - శాలివాహనశకే ప్రభవా షష్ఠి సంవత్సరాణాంమధ్యే వర్తమానవ్యావహారిక చాంద్రమానేన అముక సంవత్సరే అముకాయనే - అముకఋతౌ - అముకమాసే...పక్షే...దినే...వాసరే - ఇదానీం అనాద్య విద్యావాసనయా సంసారచక్రేఽస్మిన్ మహతి నానాయోనిషు జనిత్వా కేనాపి భాగ్యవిశేషేణేదానీం మనుష్య జన్మవిశేషం ప్రాప్తవతో మమజన్మప్రభృత్యేతత్క్షణపర్యంతం మనోవాక్కాయ కర్మభిః జ్ఞానతోఽజ్ఞానతః కృతానాం మహాపాతకోపపాతకాదీనాం నవవిధానాంపాపానాం సద్యఃఅపనోదనద్వారా శ్రీపరమేశ్వర ప్రీత్యర్థం

గంగావాలుకాభిస్సప్తర్షిమండలపర్యంతం కృతరాశేర్వర్షసహస్రావ
సానేప్యేకైకవాలుకాపకర్షక్రమేణసర్వరాశ్యపకర్షసమ్మితకాలేబ్రహ్మలోకే
నివాససిద్ధ్యర్థం - తిలైస్సూర్యమండలపర్యంతం కృతరాశేర్వర్షసహ
స్రావసానే ఏకైకతిలాపకర్షక్రమేణ సర్వరాశ్యపకర్ష సమ్మితకాలే
బ్రహ్మలోకే నివాససిద్ధ్యర్థం యవైర్ధ్రువమండల పర్యంతం కృతరాశే
ర్వర్ష సహస్రావసానే ఏకైకయవాపకర్షక్రమేణసర్వ...ర్థం॥ మాషైర్ధ్రు
వమండల...ఏకైకమాషాపకర్ష...ర్థం॥ పంచాశద్గవ్యూతిగణనాసమ్మిత
దేశే వృషభోమభిర్నక్షత్రమండల— ఏకైకరోమాపకర్ష ... ర్థం
త్రిగుణీకృతాఽగ్నిష్టోమాఽతిరాత్రాఽప్తోర్యామ సాంతపన వా
జపేయపౌండరీకాశ్వమేధాది శతక్రతు పుణ్యఫలావాప్త్యర్థం మయా
సహ దశపూర్వేషాం దశాపరేషాం మధ్యమానాం పితౄణాం
నరకాదుత్తీర్య శాశ్వత బ్రహ్మలోకే నివాససిద్ధ్యర్థం స్వగృహోక్త
ప్రకారేణ సాలంకృత సహిరణ్యోదక కన్యామహాదానం కరిష్యే॥ ఇతి
సంకల్ప్య॥

ఇతి యాజుష స్మార్తానుక్రమణికాయాం
మహాసంకల్పస్సమాప్తః.

అథ మార్జనం.

స్వస్త్యష్టాశీతిసహస్రాణాం ద్విజగురుదైవత్యానాం సమస్తజగదా
ధారమహామండూకకూర్మయజ్ఞవరాహశేషపృథివీనాం పురందర పావక
యమ నిర్ఋతివరుణవాయువ్యకుబేరఈశానాద్యష్టదిక్పాలకానాం।జలజ
భవ హరిహర ముఖ్య దేవగణానాం। నారద విశ్వామిత్రపరాశరాత్రి వా
ల్మీకి గౌతమ భృగు వ్యాసాది మహర్షీణాం। సీతారుంధత్యహల్యా
ద్రౌపదీతారామండోదరీ పాంచాలీదమయంత్యాది మహాపతివ్రతానాం।

హరిశ్చంద్ర నల కార్తవీర్య విక్రమార్క భోజరాజాది పుణ్యపురుషాణాం। గంగా నర్మదా తుంగభద్రా మలాపహారిణీ శ్రీకృష్ణవేణీ గోదావరీ భీమరథ్యాది మహానదీనాం। జంబూ నింబు కదంబ చూత క్రముక నారికేళ ఖర్జూర ధాత్రీ దాడిమ్యాది ఫలవృక్షాణాం। పున్నాగ జాజీవకుళ కేతకీ చంపక మల్లికా మాధవీ మాలత్యాది వివిధకుసుమానాం। కస్తూరీ కుంకుమాగరు గోరోచనాది సుగంధానాం। అపరిమితకనకకలశకన్యక గృహమేధికవిశ్వవీణావాదిమేఘధ్వనీనాం। అయోధ్యా కాశీ పురుషోత్తమ రామేశ్వరాది పుణ్యనగరీణాం। శ్రీశైల వింధ్య హేమాచల గోవర్ధన కైలాసాది మహాశైలానాం। తర్కమీమాంసా న్యాయ వైశేషిక భాట్ట ప్రాభాకరవ్యాకరణాదిషట్ఛాస్త్రాణాం। ఋగ్యజుస్సామాఽథర్వణవేదానాం। లగ్న హోరా ద్రేక్కాణ నవాంశ ద్వాదశాంశ త్రింశాంశ త్రింశదంశకానాం। నిరంతర మనుకూలా శ్శుభాశ్శోభనాః। అస్య...ముహూర్తస్య సుతిథిం సువారం సునక్షత్రం సుయోగం సుకరణం సుచంద్రతారాబలం అనుకూలం శుభశోభనా స్సర్వే గ్రహా స్సునక్షత్రా శ్శుభైకాదశస్థాన ఫలదా వరదా స్సుప్రీతా స్సుముహూర్తా స్సుప్రసన్నా వరదా భవంతు॥

ఇతి చూర్ణికా సమాప్తా.

అథ సదస్యప్రయోగః.

ప్రాతస్సంధ్యాదినియమానంతరే ప్రాతఃకాల హోమోపాసనం కుర్యాత్॥ బ్రాహ్మణాన్ బంధూంశ్చాహూయ - బంధుభి స్సహాఽలంకృత్య-భేరీ మృదంగ వాద్య ఘోషై స్స్వస్తివాచకమంగళపాఠక పుణ్యాంగనాదిభిః అన్వితస్సన్ ర్వధూవరై స్సహ కల్యాణమంటపస్య పశ్చాత్ ప్రాఙ్ముఖము పవిశ్య॥ తత్ర నూతనవస్త్రేణమంటపమాసాద్య। తదుపరి తండులాన్నిధాయ।

ఆచమ్య॥శ్లో॥శుక్లాంబరధరం...సర్వేభ్యో మహాజనేభ్యో నమః ॥ ప్రాణా నాయమ్య...ఏవగుణం...శుభతిథౌ-దంపత్యోః ఆయుర్వర్చో యశోబలాభివృద్ధ్యర్థం మహదాశీర్వచనసమయే ఇంద్రాద్యష్టదిక్పాలకసహిత సరస్వతీపూజాం కరిష్యే॥ ఆదౌ నిర్విఘ్నేన పరిసమాప్త్యర్థం శ్రీమహాగణాధిపతిపూజాం కరిష్యే ॥ గణాధిపతిపూజాం కృత్వా ॥ ఓంభూః...ర్థం ఇంద్రాద్యష్టదిక్పాలకసహిత సరస్వతీపూజాం కరిష్యే॥ ప్రణో దేవీ సరస్వతీవాజేభి...త్ర్యవత్ ॥మహాసరస్వతీమా...మి॥తతః అష్టసు దిక్షుదిక్పాలకానావాహ్య ॥ తత్ర మంత్రాః పూర్వోక్తాః ॥ షోడశోపచారైరభ్యర్చ్య ॥ వస్త్ర గంధ పుష్ప తాంబూలహిరణ్యాదికం ఆచార్యాయ దద్యాత్॥ (ఉభయత్ర) దద్యాత్ ॥ తతస్సభాపూజా ॥ సర్వేషాం మహాజనానాం శ్రీ మహావిష్ణుస్వరూపాణాం బ్రాహ్మణానాం సర్వత్రయి దూన్యాసనాని ఇతి కర్తృవాక్యం। సుఖాసనానీతి సభావాక్యం॥ సర్వైర్దేవతుణః క్రియతాం॥ ఓం తథా । పరిపూర్ణవంతుభవంతః॥ ప్రాప్నవామ॥ అర్చతప్రా...త॥ గంధద్వారాం...శ్రియం॥ హిరణ్యరూ...మస్మై అత్రవేదికాస్థితాఽశేషవిద్వన్మహాజనేభ్యోఽనేక సువర్ణపుష్పాణి॥ సుపుష్పాణి ॥ సకలారాధనైః శోభనమస్తు॥ శిష్టాచారప్రకారేణ మహదాశీర్వచనం కుర్యాత్॥

ఇతి సదస్యప్రయోగస్సమాప్తః.

అథ కంకణవిమోచనమంత్రః.

కింకత్రో నకంకత్రో ధోసత్రినకంకతః । ద్వావితిపృష్ఠీఇతిన్యాఽద్రుష్టాఅలిప్సత॥శ్లో॥కంకణంమోచయామ్యద్య రక్షాస్మిన్నకదాచన। మయి రక్షాం స్థిరాం బద్ధ్వా దేవ త్వం గచ్ఛ కంకణ॥

మిథునవిడియమంత్రః.

త్రత్తోన్నద్దేతాంద్వంద్వ మింద్రేణ దేవతాస్వస్వం తే। ద్వంద్వం వై మిథునం తస్మాద్ద్వంద్వాన్మిథునం ప్రజాయతే। ప్రజాత్యై ప్రజాయతే ప్రజయా పశుభిర్య ఏవం వేద॥

ఉపహారమంత్రాః.

సుమంగలీ రియం వధూ రిమాగ్ం సమేత పశ్యత। సౌభాగ్య మస్యైదత్త్వాయాథా స్తం విపరేతన॥ ఇతి వధ్వాః॥ యువం వస్త్రాణి పీవసా వసాథే యువో రచ్ఛిద్రామంత్రవ స్తా సర్గాః। అవాతిరతమనృతాని విశ్వాఋతేన మిత్రావరుణా సచేథే॥ ఇతి వరస్య॥ హిరణ్యరూప స్సహిరణ్యసందృగపాన్నపా చ్ఛేదు హిరణ్యవర్ణః। హిరణ్యయాత్పరి యోనేర్నిషద్య హిరణ్యదా దదత్యన్న మస్మై॥

కన్యాయా స్తద్బంధ్వధీనమంత్రః.

అష్టవర్షా భవేత్కన్యా పుత్రవ త్పాలితా మయా। ఇదానీం తవ దాస్యామి దత్తాం స్నేహేన పాలయ॥ అష్టవర్షా...మయా। ఇదానీం తవ పుత్రస్య దత్తాం స్నేహేన పాలయ॥ అష్టవర్షా...మయా। ఇదానీం తవ పౌత్రస్య దత్తాం స్నేహేన పాలయ॥ అష్ట...మయా। ఇదానీం తు తవ భ్రాతు ర్దత్తాం స్నేహేన పాలయ॥ ఇత్యాదిత త్తత్ప్రతిగ్రహీతృ సమయేపాఠః॥

ఆచమ్య॥శ్లో॥శుక్లాంబరధరం...సర్వేభ్యో మహాజనేభ్యో నమః॥ ప్రాణా నాయమ్య...ఏవగుణం...శుభతిథౌ-దంపత్యోః ఆయుర్వర్చో యశోబ లాభివృద్ధ్యర్థం మహదాశీర్వచనసమయే ఇంద్రాద్యష్టదిక్పాలకసహిత సరస్వతీపూజాం కరిష్యే॥ ఆదౌ నిర్విఘ్నేన పరిసమాప్త్యర్థం శ్రీమహాగ ణాధిపతిపూజాం కరిష్యే॥ గణాధిపతిపూజాం కృత్వా॥ ఓంభూః...ర్థం ఇంద్రాద్యష్టదిక్పాలకసహిత సరస్వతీపూజాం కరిష్యే॥ ప్రణో దేవీ సర స్వతీవాజేభి...త్రీవత్॥మహాసరస్వతీమా...మి॥తతః అష్టసు దిక్షుదిక్పా లకానావాహ్య॥తత్ర మంత్రాః పూర్వోక్తాః॥ షోడశోపచారైరభ్య ర్చ్య॥ వస్త్ర గంధ పుష్ప తాంబూలహిరణ్యాదికం ఆచార్యాయ ద ద్యాత్॥ (ఉభయత్ర) దద్యాత్॥ తతస్సభాపూజా॥ సర్వేషాం మహా జనానాం శ్రీ మహావిష్ణుస్వరూపాణాం బ్రాహ్మణానాం సర్వత్రయి శుభా న్యాసనాని ఇతి కర్తృవాక్యం। సుఖాసనానీతి సభావాక్యం॥ సర్వైర్వై దికైః క్రియతాం॥ ఓం తథా। పాత్రిఫుల్ల వంతుభవంతః॥ ప్రాప్నవా మ॥ అర్చతప్రా...త॥ గంధద్వారాం...శ్రియం॥ హిరణ్యరూ...మస్మై॥ అత్ర వేదికాస్థితా ఽశేషవిద్వన్మహాజనేభ్యో ఽనేక సువర్ణపుష్పాణి॥ సుపు ష్పాణి॥ సకలారాధనైః శ్శోభనమస్తు॥ శిష్టాచారప్రకారేణ మహదాశీ ర్వచనం కుర్యాత్॥

ఇతి సదస్యప్రయోగస్సమాప్తః.

అథ కంకణవిమోచనమంత్రః.

కింకత్రో నకంక్షతో ధోసత్రైనకంకతః। ద్వావితిపృషీఇతిన్యాఅదృ ష్టాఅలిఫ్సత॥శ్లో॥కంకణంమోచయామ్యద్య రక్షాస్మిన్నకదాచన। మయి రక్షాం స్థిరాం బద్ధ్వా దేవ త్వం గచ్ఛ కంకణ॥

మిథునవిధియమంత్రః.

త్రో౽స్వదేతాంద్వంద్వ మింద్రేణదేవతాస్వస్యంతే। ద్వంద్వా వై మిథునం తస్మాద్ద్వంద్వా న్మిథునం ప్రజాయతే। ప్రజాత్యై ప్రజాయతే। ప్రజయా పశుభిర్య ఏవం వేద॥

ఉపహారమంత్రాః.

సుమంగలీ రియం వధూ రిమాగ్ం సమేత పశ్యత। సౌభాగ్య మస్యైదత్త్వాయాథా స్తం విపరేతన॥ ఇతి వధ్వాః॥ యువం వస్త్రాణి పీవసా వసాథే యువో రచ్ఛిద్రామంత్రవో హ సర్గాః। అవాతిరతమనృతాని విశ్వ ఋతేన మిత్రావరుణా సచేథే॥ ఇతి వరస్య॥ హిరణ్యరూప స్సహిరణ్యసందృగపాన్న పా చ్ఛేదు హిరణ్యవర్ణః। హిరణ్యయాత్పరి యోనే ర్నిషద్య హిరణ్యదా దదత్యన్న మస్మై॥

కన్యాయా స్తద్బంధ్వధీనమంత్రః.

అష్టవర్షా భవేత్కన్యా పుత్రవత్పాలితా మయా। ఇదానీం తవ దాస్యామి దత్తాం స్నేహేన పాలయ॥ అష్టవర్షా...మయా। ఇదానీం తవ పుత్రస్య దత్తాం స్నేహేన పాలయ॥ అష్టవర్షా...మయా। ఇదానీం తవ పౌత్రస్య దత్తాం స్నేహేన పాలయ॥ అష్ట...మయా। ఇదానీం తు తవ భ్రాతు ర్దత్తాం స్నేహేన పాలయ॥ ఇత్యాదితత్తత్ప్రతిగ్రహీతృ సమయేపాఠః॥

అథ శేషహోమః.

పూర్వోక్తమేవ గారీగంధర్వపూజాం కుర్యాత్ ॥ తం చతుర్థ్యా మపరరాత్రౌ ఉదీర్ష్వాత ఇతి ద్వాభ్యాం దండముత్థాప్య। ప్రత్యేకస్యానిధాయ । ఉదీర్ష్వాతో విశ్వావసో నమ సేడామహేత్వా । అన్యా మిచ్ఛ ప్రఫర్వ్యగ్ం సంజాయాం పత్యాసృజ । ఉదీర్ష్వాతః పతివతీ హ్యేషా విశ్వావసుం నమసా గీర్భిరీట్టే । అన్యా మిచ్ఛ పితృషదం వ్యక్తాగ్ం స తే భాగో జనుషా తస్య విద్ధి । స్వస్థానా దన్యత్ర నిదధాతి ॥ అగ్నే ప్రాయశ్చిత్త ఇతి ప్రతిమంత్రం సప్తాజ్యాహుతీ ర్హుత్వా ॥ పత్న్యా సహ ప్రాణా నాయమ్య...ఏవంగుణ...శుభతిథౌ అనయా నవోఢయా వధ్వాసహ ఆయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం వివాహ శేష హోమం కరిష్యే ఓమ్ భూర్భువస్సువరోమ్॥ చత్వారిశృంగా...షట్పాత్రప్రయోగంకుర్యాత్ ॥ సోమాయ స్వాహా॥ దక్షిణార్ధ...దం నమమ॥ ఏకం-ద్వే-త్రీణి-చత్వారి॥ ఇత్యాజ్యంగృహీత్వా॥ అగ్నే ప్రాయశ్చిత్తే త్వం దేవానాం ప్రాయశ్చిత్తిరసి బ్రాహ్మణ స్త్వా నాథకామః ప్రపద్యే యాఽస్యాం పతిఘ్నీ తనూః ప్రజాఘ్నీ పశుఘ్నీ లక్ష్మిఘ్నీ జారఘ్నీ మస్యై తాం కృణోమి స్వాహా॥ అగ్నయ ఇదమ్ ॥ వాయో ప్రాయశ్చిత్తే త్వం...కృణోమి స్వాహా ॥ వాయవ ఇదమ్ ॥ ఆదిత్య ప్రాయశ్చిత్తే త్వం... కృణోమి స్వాహా॥ ఆదిత్యాయేదమ్ ॥ ప్రజాపతే ప్రాయశ్చిత్తే త్వం...కృణోమి స్వాహా ॥ ప్రజాపతయ ఇదమ్ ॥ పరిసవ కోప్పేపయామశ్చ కాటశ్చాణాతవశ్చ ధర్ణసిశ్చ ద్రవిణం చ భగ శ్చాన్తరిక్షం చ సిన్ధుశ్చ సముద్రశ్చ సరస్వాగ్శ్చ విశ్వ

వృచా శ్చ తే యం ద్విష్మో య శ్చ నో ద్వేష్టి త మేషాం జమ్భే దధ్మ స్వాహా ॥ ప్రసవాదిభ్యో దేవతాభ్య ఇదమ్ ॥ మధు శ్చ మాధవ శ్చ శుక్ర శ్చ శుచి శ్చ నభ శ్చ నభస్య శ్చేష శ్చోర్జ శ్చ సహా శ్చ సహ స్య శ్చ తప శ్చ తపస్య శ్చ తే యం ద్విష్మో య శ్చ నో ద్వేష్టి త మేషాం జమ్భే దధ్మ స్వాహా ॥ మధ్వాదిభ్యో దేవతాభ్య ఇదమ్ ॥ చిత్తం చ చిత్తి శ్చాకూతం చాకూతి శ్చ విజ్ఞాతం చ విజ్ఞాతి శ్చ విజ్ఞాతంచ విజ్ఞానం చ నామ చ క్రతు శ్చ దర్శ శ్చ పూర్ణమాస శ్చ తేయం ద్విష్మో య శ్చ నో ద్వేష్టి త మేషాం జమ్భే దధ్మ స్వాహా ॥ చిత్తాదిభ్యో దేవతాభ్య ఇదమ్ ॥ అగ్నయ ఇదమ్ ॥ రుద్రాయ తంతిచరా యేదమ్ ॥ అస్య కర్మణః హోమప్రతిష్ఠాసిద్ధ్యర్థ మృద్ధికామః జయాదిహోమం కరి ష్యే ॥ స్రువే ణాజ్య మాదాయ ॥ ఓమ్ చిత్తంచ స్వాహా...జయాదిబ్ర హ్మావిసర్జనాంతే భవత్కృతబ్రహ్మత్వ దక్షిణాం...న మమ॥ అపరేణా గ్నిం తస్యా శ్శిరసి ఆజ్య శేషాత్ భూ స్స్వాహేతి చతుర్భిర్నినయతి ॥ భూ స్స్వాహా భువ స్స్వాహా సువ స్స్వాహోగ్ స్వాహా ॥ అపశ్యం త్వేతి ద్వాభ్యాం వధూ ర్వర మీక్షేత॥ అపశ్యంత్వా మనసా చేకితానం తప సో జాతం తపసో విభూతమ్। ఇహ ప్రజా మిహ రయిగ్ం రరాణః ప్రజా యస్వ ప్రజయా పుత్రకామ॥ అథ ద్వితీయం అపశ్యం త్వేతి వరో వధూ మీక్షేత।అపశ్యం త్వా మనసా దీధ్యానాగ్ స్వాయాంతనూగ్ం * ఋత్వి యే నాథమానామ్। ఉప మా ముచ్చా యువతి ర్బభూయాః ప్రజాయస్వ

* ఋత్వియే.

ప్రజయా పుత్రకామే॥ సమంజాత్యేత్యాజ్య శేషేణ హృదయదేశం
మృజ్య। సమంజన్తు విశ్వే దేవా స్సమాపో హృదయాని నౌ। సం
మాతరిశ్వా సంధాతా సముదేష్ట్రీ దధాతు నౌ॥ ప్రజాపత ఇతి తిస్రో జుహో
తి॥ ప్రజాపతే తన్వం మే జుషస్వ త్వష్ట్ర్దేవేభి స్సహ సామ ఇన్ద్ర
విశ్వై ర్దేవై రాతిభి స్సంరరాణః పుంసాం బహూనాం
మాతర స్స్యామ॥ ఆ నః ప్రజాం జనయతు ప్రజాపతి రాజరసాయ సమన
క్త్వర్యమా। అదుర్మఙ్గలీః పతిలోక మావిశ శం నో భవ ద్విపదే శం
చతుష్పదే। తాం పూష ఞ్ఛివతమా మేరయస్వ యస్యాం బీజం మను
ష్యా వపన్తి। యా న ఊరూ ఉశతీ విశ్రయాతై యస్యా ముశన్తః ప్రహ
రేమ శేఫమ్॥ ఆరోహోరు మిత్యనువాకేన సమావేశనం కుర్యాత్॥
ఆరోహోరు ముపబర్హస్వ బాహుం... దేవేషు కృణుతో దువః॥ సమా
వేశనము వ్యూహార్త స్సముహ్యాక్తోఽస్తు॥ ఆశీర్వాదః॥ ఇతి శేష హోమః॥

అథ నాకబలిః.

బంధుభి స్సహ అభ్యంగస్నానం కుర్యాత్॥ నిత్యోపాసనం కృత్వా॥ తతః గృహమధ్యే హస్తద్వయ మాత్రం చతురశ్రం గారవర్ణం మృణ్మయే నానులిప్య పంచవర్ణతండులచూర్ణై శ్చతురశ్రం పుష్కరాకారం లిఖిత్వా॥ దక్షిణోత్తరయో ర్లవణకల్పై ర్గజౌ లిఖిత్వా - ఇంద్రాణీం తదుత్తరతో గౌరీం చ ప్రతిష్ఠాప్య - పూర్ణకలశద్వయం ప్రాగ్భాగే నిధాయ చతుర్దిక్షు నాకబలిమృణ్మయపాత్రాణి నిధాయ-తంతునా వేష్ట్య॥ గంధపుష్పాక్షతాదిభిరభ్యర్చ్య॥ త్రయస్త్రింశద్దీపాన్ నిధాయ-

ప్రాగ్భాగే అయుక్షం నిక్షిప్య-సువాసిన్యా దీపసహిత కాంస్యపాత్ర
ద్వయం గృహీత్వా త్రిః ప్రదక్షిణీకృత్య। త్రయస్త్రింశదన్నకబళాన్ పర్ణే
తో నిధాయ-ఉపహారాదికం కృత్వా।తంతూ నుద్వాస్య-చతుర్థీషునాక
దేవతాభ్యోబలి ముదకపురస్సరం విసృజేత్ ॥ఓమగ్ని ర్దేవతా వాతో దే
వతా సూర్యో దేవతా చంద్రమా దేవతా వసవో దేవతా రుద్రా దేవతాఽ
దిత్యా దేవతా విశ్వే దేవా దేవతా మరుతో దేవతా బృహస్పతి ర్దేవతేం
ద్రో దేవతా వరుణో దేవతా మూర్ధాసి రాట్ ధ్రువాసి ధరుణా యంత్ర్యసి
యమిత్రీ షే త్వోర్జే త్వా కృష్యై త్వా క్షేమాయ త్వా యంత్రీ రాట్ ధ్రు
వాసి ధరణీ ధర్త్ర్యసి ధరిత్ర్యాయుషే త్వా వర్చసే త్వౌజసే త్వా బలా
య త్వా॥ త్రిరర్ఘ్యం దద్యాత్ ॥ శుక్లాంబరధరంవిష్ణుం...సర్వేభ్యోమహా
జనేభ్యోనమః ॥ ఆచమ్య...ఏవం గు...శుభతిథౌ దంపత్యోఃఆయుర్వ
ర్చోయశోబలాభివృద్ధ్యర్థం గౌరీనీలలోహితపూజాఖ్యం కర్మకరిష్యమాణ
స్య...కర్మణః పుణ్యాహవాచనమ్ కరిష్యే॥ఆదౌనిర్విఘ్నేనపరిసమాప్త్య
ర్థం శ్రీమహాగణాధిపతిపూజాం కరిష్యే గణాధిపతిపూజాం కర్మణఃపుణ్యా
హవాచనం చ కుర్యాత్ ॥ ఆచమ్య...ఏవంగుణ...ర్థం గౌరీనీలలోహిత
పూజాం కరిష్యే ॥ పూజాంకృత్వా॥ అత్ర కుసుమాలాన్నం నివేదయేత్ ॥
నీలలోహితే భవతః కృత్యా సక్తి ర్వ్యజ్యతే । ఏధంతేఽస్యా జ్ఞాతయః
పతి ర్బంధేషు బధ్యతే॥నీలలోహితధారణ...సుముహూర్తోఽస్తు।పాత్రిణా
వాయుమ్య...ఏవం...ప్రీత్యర్థం గర్భాధానాఖ్యంకర్మకరిష్యే॥విష్ణుర్యోనిం
కల్పయతు...తంమే వార్యో సమర్థయ॥ గర్భాధానముహూర్త స్సు...
అస్తు॥తతఃఫలప్రదానాని కరిష్యే॥ బ్రాహ్మణేభ్యో ఫలప్రదానాని దద్యా
త్ ॥సువాసినీభ్యోశూర్పవాయనాని దద్యాత్ ॥తతః ఇంద్రాణీంచప్రార్థయే
త్ ॥ఇంద్రాయ రాజ్ఞ ఇతి హిమవతో హా స్తీత్యంతం జపేత్త్రిః ప్రదక్షిణం

కృత్వా ॥ ఇంద్రాయ రాజ్ఞే సూకరో వరుణాయ రాజ్ఞే కృష్ణో యమా
య రాజ్ఞ ఋశ్య ఋషభాయ రాజ్ఞే గవయ శ్శార్దూలాయ రాజ్ఞే గౌరః
పురుష రాజాయ మర్కటః క్షిప్రశ్యేనస్య వర్తికా నీలంగోః క్రిమి స్సోమ
స్య రాజ్ఞః కులుంగ స్సింధోశ్శిగ్ంశుమారో హిమవతో హస్తి॥ బంధు
భ్యో మిథునేభ్య స్తాంబూలాని దద్యాత్ ॥ అథాశీర్వాదః॥ కంకణవిమో
చనం కుర్యాత్ ॥ తతో వసంతమాధవపూజాం కేచి త్కుర్వంతి॥ అథ
మార్జనం॥ వసంతే ఋతునా దేవాః। వసవ స్త్రివృతా స్తుతం। రథంతరేణ
తేజసా। హవి రింద్రే వయో గధుః। గ్రీష్మేణ దేవా ఋతునా। రుద్రాః
పంచదశే స్తుతం। బృహతా యశసా బలం। హవి రింద్రే వయో దధుః।
వర్షాభిర్ ఋతునాదిత్యాః। స్తోమే సప్తదశే స్తుతం। వైరూపేణ విశౌజసా।
హవి రింద్రే వయో దధుః। శారదేనర్తునా దేవాః। ఏకవిగ్ంశ ఋభవ
స్తుతమ్। వైరాజేన శ్రియా శ్రియం। హవి...దధుః॥ హేమంతేన
ర్తునా దేవాః। మరుత స్త్రిణవే స్తుతం। బలేన శక్వరీ స్సహః। హవి—
దధుః॥ శైశిరేణర్తునా దేవాః। త్రయస్త్రిగ్ంశే మృతగ్ స్తుతమ్। స
త్యేన రేవతీః క్షత్రం। హవి రింద్రే వయో దధుః। దేవస్యత్వా...మి॥
ఇతి మంత్రేణ పూర్ణకలశద్వయే రత్నద్వయం నిధాయ॥ అభావే సువర్ణ
రజతేం నిధాయ॥ శ్లో॥ దేవీంద్రాణి నమస్తుభ్యం దేవేంద్రప్రియ భామిని। వివా
హం భాగ్యమారోగ్యం పుత్రపౌత్రాంశ్చ దేహి మే॥ ఇతి వధూవరయో
శ్శిరసి సమ్మార్జనం కుర్యాత్ ॥

ఇతి యాజుష స్మార్తానుక్రమణికాయాం

నాకబలి స్సమాప్తః.

శ్రీరస్తు.

అథ మంగళాష్టకాని.

(౦)

శ్లో॥ ప్రహ్లాదందురవాప శోకజలధే రుత్తారయన్నైఘ్న గమామ్। బాహ్యాంతఃపరిపూర్ణతాం ప్రకటయన్ స్తంభంవిభిందన్ బలాత్। హే మా హేమాగ్రజమాజఘాన నఖరైర్యో మంగళానాంనిధిః। శ్రీమాన్ శ్రీవిభు రీశ్వరో నరహరిః కుర్యాజ్జగన్మంగళమ్॥ ౧ ॥ శ్లో॥ సోమేశాబ్జ భవాష్ట దిక్పతి ముఖై ర్దేవై ర్వసిష్ఠాదిభి ర్బ్రహ్మర్షి ప్రవరైశ్చ నారద ముఖై ర్దేవర్షి భిర్భూషితే। ఆసీనోరమయాంభువాసహమహా వైవాహికే మంటపే శ్రీమాన్...మంగళమ్॥ ౨॥ శ్లో॥ యత్పాదాబ్జమరంద బిందుస దృశీ గంగాజగత్పావనీ యన్నామస్మరణాదదాతిసకలాన్కామాన్ నృణామన్వహమ్। యత్సేవాభవసాగరైకతరణి స్సోయం జగన్నాయక శ్శ్రీమాన్...మంగళమ్॥౩॥ శ్లో॥ కల్యాణైకనికేతనస్సుజనితా కల్యాణసంధాయకః। కల్యాణప్రదకీర్తనోగుణనిధిః కల్యాణకల్యాణదః। కల్యాణాద్రిసమానసారవిభవఃకల్యాణసారాత్మక శ్శ్రీమా...మంగళమ్॥౪॥అన్యోన్యాభినవాక్షతార్పణవిధౌ శృంగారభాగ్యావహాం। లక్ష్మీవీక్షణవైఖరీ మనుభవన్ తత్పాణిసంగోత్సవేసానందంస్మరపారవశ్య పిశునంరోమాంచముద్వేలయన్ శ్రీమా..మంగళమ్॥ ౫ ॥ లక్ష్మీదత్తవరాంపులిందతనయాం లావణ్యసారాత్మికాం। సంరక్తాంసుమ మంజరీంకరుణయాజగ్రాహలీలాస్పదః। సర్వజ్ఞఃప్రథితశ్చిరంతనముని స్సుబ్రహ్మచారీతియ శ్శ్రీమాన్...మంగళమ్॥౬॥ సత్యాసత్యవివేచనైకకుశల స్సత్యప్రియస్సత్యవాక్సత్యజ్ఞాన సుఖాత్మక స్సుఖకరస్సత్యావతారోహరిః। సత్యః కేవలజన్మమోనతజనా సత్యాపహాస్సర్వదా శ్రీమాన్...మంగళమ్॥౭॥రాజీవా

యతలోచనః ప్రవిలస ద్రాజీవమిత్ర ప్రభః । రాజీవాంఘ్రిరజోవిధూతా-
వృజిన బ్రహ్మర్షిరాజస్సదా । రాజీవైకనికేతనా ముఖలస ద్రాజీవపు
ష్పంధయ శ్రీమాన్... మంగళమ్॥ ౮॥ శ్లో॥ ఇత్యేతద్వరమంగళాష్టకమిదం
లక్ష్మీనృసింహాస్యయః । కల్యాణోత్సవ వేదికాసుపఠతే వధ్వావరస్య
శ్రియై । మాంగల్యంసుతసంపదం సువిమలాం కీర్తించదత్వావిభు శ్రీ
మాన్ శ్రీవిభురీశ్వరోనరహరిః కుర్యాజ్జగన్మంగళమ్॥ ౯ ॥

ఇతి యాజుష స్మార్తానుక్రమణికాయాం
మంగళాష్టకాని సమాప్తాని.

అథ లగ్నాష్టకాని.

శ్లో॥ లక్ష్మీర్యస్యపరిగ్రహః కమలభూ స్సూనుర్గరుత్మాన్రథః। పౌత్రా
శ్చంద్రవిభీషణౌ సురగురు శ్శేషశ్చ శయ్యాసనమ్ । బ్రహ్మాండం వరమం
దిరం సురగణా యస్యప్రభోస్సేవకా । స్సత్రైలోక్య కుటుంబ పోషణప
రః కుర్యాత్సదామంగళం॥ ౧ ॥ బ్రహ్మావాయుగిరీశ శేషగరుడా దేవేంద్ర
కామాగురు । శ్చంద్రార్కా వరుణానలౌ మనుయమౌ విత్తేశ విఘ్నే
శ్వరా । నాసత్యౌనిరృతిర్మరుద్గణయుతాః పర్జన్య మిత్రాదయ స్స
శ్రీకాస్సుర పుంగవాః ప్రతిదినం కుర్యాత్సదామంగళం॥ ౨॥ విశ్వామి
త్రపరాశరార్వభృగవోఽగస్త్యఃపులస్త్యఃక్రతుః । శ్రీమానత్రిమరీచి
కౌత్సపురవశ్శక్తిర్వసిష్ఠోంగిరాః। మాండవ్యోజమదగ్నిగౌతమ భరద్వా
జాదయస్తాప సాస్సశ్రీకాముని పుంగవాః ప్రతిదినం కుర్యాత్సదామం
గళం॥ ౩ ॥ మాంధాతానహుషాంబరీషసగరా రాజాపృథుర్హైహయ
శ్రీమాన్ధర్మసుతోనళోదశరథో రామోయయాతిర్యదుః । ఇక్ష్వాకు
శ్చవిభీషణశ్చభరత శ్చోత్తానపాదధ్రువా । విత్యేతే భువిభూభుజఃప్రతి

విష్ణుః కుర్యాత్సదా మంగళం ॥ ౪ ॥ అశ్వత్థో బదరీచ చందనతరు ర్మం
దారకల్పద్రుమౌ । జంబూనింబకదంబమాతసరశాఖావృతాశ్చయేఽప్యరే
సర్వేతేఫలమిశ్రితంపనసతరుం భైభారిజితంభారిజితం । రమ్యంచైత్రరథం
సనందనవనం కుర్వంతువాంమంగళం ॥౫॥ గార్గీశీరదితిశ్చ కద్రువిన
తేజ్యోతిస్తుపూర్ణాక్ష వతీ।సావిత్రీచసరస్వతీచసురభిస్సత్య వ్రతారుంధతీ।
స్వాహాజాంబవతీ చరుక్మభగినీదుస్స్వప్న విధ్వంసినీ వేలాచాంబునిధే
స్సమీనాసహితా కుర్యాత్స దామంగళం॥౬॥ఆదిత్యాది నవగ్రహాశ్శుభ
ఫలా మేషాదయో రాశయో। నక్షత్రాణి సయోగకాశ్చతిథయ స్తద్దే
వతా స్తద్గణాః। మాసాబ్దాఋుత వస్తథైవదివసా స్సంధ్యాదయోరా
త్రయః।స్వర్గస్థావరజంగమాః ప్రతిదినంకుర్యాత్సదామంగళం॥ ౭॥ గంగా
సింధుసరస్వతీచయమునా గోదావరీనర్మదా। కృష్ణాభీమరథీచ ఫల్గుసర
యూశ్శ్రీగండకీగోమతీ । కావేరీకపిలాప్రయాగ విరజావేత్రావతీత్యా
దయోనద్యశ్శ్రీహరిపాదపంకజభవాః కుర్వంతువాంమంగళం ॥ ౮ ॥

శ్లో॥ లక్ష్మీశోభువనత్రయే నివసతో దేవాన్ మనుష్యోరగాన్
సంస్థాతుం కరుణానిధిః కరుణయా మార్తాండ వంశేథయయా । కౌస
ల్యా నిజగర్భసంభవభృతే జన్మన్యపాధారణే జాతేశ్రీ రఘునాయకస్య
జననం దేయాదిదంమంగళం॥౧॥వైదేహీవదనాభిలాషణయుతం శామంస
శాపాంకృతం। విఖ్యాతంభువనత్రయం హరధనుర్భగ్నీకృతం లీలయా।
విశ్వామిత్ర పరాశరాదిమునిభి స్తత్సన్నిధానాంచితం। సీతారాఘవయో
ర్వివాహశుభదేదేయాదిదంమంగళం ॥ ౨॥ ఉత్ఫుల్లామల నీలవారిజదళ
శ్యామాభిరామం తంకోమలం। పార్వత్యాచ మహేశ్వరేణ చకిరత్నాకీకృతం
సర్వేషాం శాపా త్తిర్వ్యరశాతమహ్యా మనితాశైలా సుశీలాకృతాద్రంతతో

రిహా వామభాగవనితం దేయాదిదంమంగళం॥౪॥ శ్రీరామంజనకాత్మజా సుర గురుం ప్రత్యఙ్ముఖం ప్రాఙ్ముఖం। దోర్భ్యామంజలిమంచి తైశ్చవనితామా పూర్ణ్యముక్తాఫలైః॥ నానారత్నవిరాజమాన్వకలశై రాసీయతంసాగరాత్। సీతారాఘవయోర్వివాహసమయే దేయాదిదంమంగళం॥ ౫॥ కల్యాణం కమనీయ కోమల కరై రాదాక్షతారోపణం। కన్యాదానపురస్సరం సురగురోర్విప్రాశిషానుగ్రహం। బాహ్వోఃకంకణబంధనందశగుణం మాంగల్యసూత్రాన్వితం। సీతారాఘవయోర్వివాహ సమయేదేయాదిదంమంగళం॥౬॥తదేవలగ్నం సుదినంతదేవ తారాబలం చంద్రబలంతదేవ।విద్యాబలం దైవబలంతదేవ లక్ష్మీపతేతేంఘ్రి యుగంస్మరామి॥ ౭ ॥ శ్రీరామపత్నీ జనకస్యపుత్రీ సీతాంగనాసుందరకోమలాంగీ। శ్రీవిష్ణుపత్నీ భువనైకమాతా వధూవరాభ్యాంవరదాభవంతు॥ ౮॥ జానక్యాఃకమలామలాంజలిపుటేయాః పద్మరాగాయితాః। న్యస్తారాఘవమస్తకేచవిలసత్కుందప్రసూనాయితాః। స్రస్తా శ్యామలకాయకాంతికలితాయా ఇంద్రనీలాయితాః। ముక్తాస్తాశ్శుభదాభవంతు భవతాం శ్రీరామవైవాహికాః॥౯॥

ఇతి యాజుష స్మార్తానుక్రమణికాయాం
లగ్నాష్టకాని సమాప్తాని.

అథ నవగ్రహాష్టకప్రారంభః.

శ్లో॥ భాస్వాన్కాశ్యప గోత్రజో ఒరుణరుచి ర్యస్సింహపో ఒర్క స్సమిత్ । షట్త్రిస్థో దశగ శ్శుభ శ్శశిగురూ భౌమ స్సఖాయ స్సదా । శత్రూ మందసితౌ కలింగజనప శ్చాగ్నీశ్వరా దేవతే। మధ్యే వర్తుల పూర్వాది గ్దినకరః కుర్యాత్సదా మంగళమ్ ॥ ౧॥ శ్లో॥ చంద్రః కర్కటకప్రభు స్సితనిభ శ్చాత్రేయ గోత్రోద్భవ । శ్చాగ్నేయ శ్చతు

శ్ర[illegible] వారుణముఖ శ్చాపో హ్యుమాధీశ్వరః । షట్సప్తాగ్ని దశైకగ శ్శుభకరో నారి ర్బుధార్కౌ ప్రియౌ । స్వామీ యామునపః పలాశ సమిధః కుర్యాత్సదా మంగళమ్॥ ౨॥ శ్లో॥ భౌమో దక్షిణది క్త్రికోణ నిలయో విన్ధ్యేశ్వరః ఖాదిర స్స్వామీ వృశ్చికమేషయో స్సురగురు శ్చార్కః శ్శశీ సౌహృదః । జ్ఞోరి ష్షట్త్రిఫలప్రద శ్చ వసుధాపుత్రో ఽర్యమా దేవతా భారద్వాజ కులోద్భవో ఽరుణరుచిః కుర్యాత్సదా మంగళమ్॥ ౩॥ శ్లో॥ సౌమ్యః పీత ఉదఙ్ముఖ స్సమిధపామార్గో ఽత్రి గోత్రోద్భవో । బాణేశానదిశ స్సుహృ ద్రవిసుతో వైరీందు రస్యా సమాః । కన్యాయుగ్మపతి ర్దశా ష్టక చతు ష్షణ్ణేత్రగ శ్శోభనో విష్ణు ర్దేవ్యభగదైవతో మగధపః కుర్యాత్సదామంగళమ్॥ ౪॥ శ్లో॥ జీవ శ్చా ఙ్గిరగోత్ర ఉత్తరముఖో దీర్ఘో త్తరాశా స్థితః । పీతో ఽశ్వత్థ సమి త్పురందరగురుః కోదణ్డమీనాధిపః । సూర్యేన్దు క్షితిజ ప్రియో బుధ సితౌ శత్రూ సమ స్సూర్యజ । సప్తాఙ్క. ద్వికపఞ్చగ స్తు శుభదః కుర్యాత్సదా మంగళమ్॥ ౫॥ శ్లో॥ శుక్రో భార్గవ గోత్రజ స్సితనిభః పూర్వాముఖః పూర్వది క్పాఞ్చాలో వృషభ స్తులాధిప మహారాష్ట్రాధిపౌ దుమ్బరః । ఇన్ద్రాణీ మఘవాచ సౌమ్య రవిజౌ మిత్రే ఽర్క చన్ద్రావరీ షష్ఠ్యాభృ ద్దశ వర్జితో భృగుసుతః కుర్యాత్సదా మంగళమ్॥ ౬॥ శ్లో॥ మన్దః కృష్ణనిభ స్తు పశ్చిమ ముఖ స్సౌరాష్ట్రపః కాశ్యపో నక్రేశో ఘటప స్సుహృ ద్బుధ భృగు ర్వైరీ గ్నివ త్సూనుతః । స్థానం పశ్చిమది క్ప్రజాపతియమౌ దేవౌ ధను స్త్వాసనం । షట్త్రిస్థ శ్శుభకృచ్ఛని రవిసుతః కుర్యాత్సదామంగళమ్॥ శ్లో॥ రాహుస్సింహళదేశపో నిఋతిః కృష్ణాఙ్గశూర్పాసనో । యః పైఠీనసిగోత్రజో ఽ స్యతుసమి ద్దూర్వా ముఖం దక్షిణం । యస్సర్పో ఽప్యధిదైవతం నిరృతిః ప్రత్యధిదేవ

స్సదా । షట్త్రిస్థ శ్శుభకృచ్చ సింహికసుతః కుర్యాత్సదా మంగళమ్ ॥ శ్లో॥ కేతుర్జైమిని గోత్రజః కుశ సమిద్వాయవ్య కోణేస్థిత । చిత్రాంకధ్వజలాంఛనో హి భగవాన్యో దక్షిణాశాముఖః । బ్రహ్మాచైవతుచిత్రగుప్త అధిపః ప్రత్యాధిదేవస్సదా । షట్త్రిస్థశ్శుభకృచ్చ బర్బరపతిః కుర్యాత్సదామంగళమ్ ॥ ౯ ॥

ఇతి శ్రీ ఆదిత్యాదినవగ్రహా మంగళాష్టకాని
సమాప్తాని.

శ్రీ విష్ణుకవచప్రారంభః.

అస్య శ్రీవిష్ణుకవచస్తోత్రమహామంత్రస్య - బ్రహ్మఋషిః - గాయత్రీఛందః - శ్రీ మహావిష్ణుర్దేవతా అచ్యుతాయబీజం - అనంతాయ శక్తిః - గోవిందాయకీలకం - శ్రీ మహావిష్ణుప్రసాదసిద్ధ్యర్థే జపేవినియోగః - కేశవాయఅంగుష్ఠాభ్యాంనమః - నారాయణాయతర్జనీభ్యాం నమః - మాధవాయ మధ్యమాభ్యాంనమః - గోవిందాయ అనామికాభ్యాంనమః - విష్ణవేకనిష్ఠికాభ్యాంనమః - మధుసూదనాయకర తలకర పృష్ఠాభ్యాంనమః - త్రివిక్రమాయహృదయాయనమః - వామనాయశిరసే స్వాహా - శ్రీధరాయ శిఖాయైవౌషట్ - హృషీకేశాయకవచాయహుం పద్మనాభాయనేత్రత్రయాయవౌషట్ - దామోదరాయఅస్త్రాయఫట్ - భూర్భువస్సువరోమితిదిగ్బంధః ॥ ధ్యానం ॥ శాంతాకారంభుజగశయనం పద్మనాభంసురేశం । విశ్వాకారంగగనసదృశం మేఘవర్ణంశుభాంగం ॥ లక్ష్మీకాంతంకమలనయనం యోగిహృద్ధ్యానగమ్యం । వందేవిష్ణుంభవభయహరం సర్వలోకైకనాథం ॥ పూర్వతో మాంహరిః పాతు పశ్చాచ్ఛ్రీపతిర్దిశే । శ్రీకృష్ణ ఉత్తరే పాతు శ్రీశో విష్ణుశ్చ సర్వతః । ఊర్ధ్వమానందకృత్పాతు అధస్తాత్ శార్ఙ్గభృత్సదా । పాదౌపాతుసరోజాంఘ్రిర్జ

ఘ్నీంపాతుజనార్దనః॥ జానునీమేజగన్నాథః ఊరూపాతుత్రివిక్రమః । గుహ్యంపాతుహృషీకేశఃపృష్ఠంపాతుమమావ్యయః॥ పాతునాభింమమానంతఃకుక్షిం రాక్షసమర్దనః । దామోదరో మేహృదయంవక్షఃపాతునృకేసరీ॥ వక్షౌమేకాళియారాతిర్భుజౌభక్తార్తిభంజనః। కంఠంకాలాంబుదశ్యామఃస్కన్ధౌమేకంసమర్దనః॥ నారాయణోవ్యాన్నాసాంమేకర్ణౌకేశిప్రభంజనః। కపోలౌపాతువైకుంఠఃజిహ్వాంపాతుదయానిధిః॥ ఆస్యందశాస్యహంతావ్యాన్నేత్రేమేపద్మలోచనః । భ్రువౌమేపాతుభూమీశఃలలాటంమేసదాచ్యుతః॥ ముఖంమేపాతుగోవిందోశిరోగరుడవాహనః । మాంశేషశాయీ సర్వేభ్యోవ్యాధిభ్యోభక్తవత్సలః ॥ పిశాచాగ్ని జలేభ్యోమాంపాపేభ్యోపాతువామనః । సర్వేభ్యోదురితేభ్యశ్చ పాతుమాంపురుషోత్తమః॥ యఇదంవిష్ణుకవచంసర్వ మంగళదాయకమ్। సర్వరోగప్రశమనంసర్వశత్రునివారణం ॥ ఏవంజపతత్కాలే హ్యాత్మరక్షాకరంపరమ్ । ప్రతిసంధ్యాపఠేచ్ఛ్రేష్ఠఃసర్వత్రవిజయీభవేత్॥

ఇతి యాజుష స్మార్తానుక్రమణికాయాం

శ్రీవిష్ణుకవచస్తోత్రం సమాప్తమ్.

ఉపనయన మఙ్గళాష్టకమ్.

శ్లో॥ ఆద్యా గణేశ స్తదను స్వయంభూ స్తతో గిరీశ స్తదన న్తరం హరిః। ఏతే సదా దేవగణా దిశన్తు వటో శ్చిరాయు శ్శుభ కీర్తి విద్యాః॥ ౧ ॥ సుమేరు పారత్న గిరీన్ద్రి నీల కైలాస విన్ధ్యాచల హేమ కూటాః । సర్వే గిరీన్ద్రా స్సతతం దిశన్తు వటో శ్చిరాయు శ్శుభ కీర్తి విద్యాః ॥ ౨॥ గోదావరీ సిన్ధు మలాపహారి వేగావతీ నాదవతీ ప్రశస్తాః నద్య స్సమస్తా స్సతతం దిశన్తు వటో శ్చిరాయు శ్శుభ కీర్తి విద్యాః ॥ 3॥ కృష్ణాజినం ధ

భర్ణమయీ చ మౌఞ్జీ పాలాశదణ్డః పరిధానశాటీ। యజ్ఞోపవీతంచ దిశన్తు నిత్యం వటో శ్చిరాయు శ్శుభ కీర్తి విద్యాః॥ ౪ ॥ తామ్బూల గన్ధా క్షత పత్ర పుష్ప దీపా ఙ్కురా శీర్వచనాని యాని। పుణ్యాహ వాక్యాని దిశ న్తు తాని వటో శ్చిరాయు శ్శుభ కీర్తి విద్యాః ॥ ౫ ॥ మన్దార ధాత్రీరుహ పారిజాత సంతాన కల్పద్రుమ చన్దనాని । కల్పద్రుమాఖ్యాని దిశన్తు తాని వటో శ్చిరాయు శ్శుభ కీర్తి విద్యాః॥ ౬ ॥ జమ్భారి వైశ్వానర కాల పుణ్యా సరిత్పతి ర్వాయు కుబేర శర్వాః । ఏతే సదా దిక్పతయో దిశ న్తు వటో శ్చిరాయు శ్శుభ కీర్తి విద్యాః॥ ౭ ॥ ఓఙ్కార సవ్యాహృతి మన్త్రౌ ముద్రా స్సావిత్రీ గాయత్రీ సరస్వతీ స్వరాః । ఛన్దాంసి వేదా శ్చ దిశన్తు సర్వే వటో శ్చిరాయు శ్శుభకీర్తి విద్యాః॥ ౮॥ వసిష్ఠ జాబాలి పరాశ రాత్రి వాధూల బోధాయన జామదగ్న్యాః । భృగ్వ ఙ్గిరో గౌతమ కాశ్యపా శ్చ వటో శ్చిరాయు శ్శుభ కీర్తి విద్యాః॥ ౯॥

అథ పునరుపనయనసంస్కార నిమిత్తాని.

తీర్థయాత్రాం వినా - అంగ వంగ కళింగ సౌవీర సౌరాష్ట్ర మాగ ధావంతి దక్షిణాప థాది దేశ గమనే సింధుతరణే, మద్యపానే- విణ్మూత్ర ప్రాశనే అనధ్యయనదివసే తత్పూర్వేద్యు శ్చోపనయనే-సర్వే షాం పునరుపనయనం కార్యమ్ । స్వబ్రహ్మచారిణ స్తు పితృమాతృ మా తామహాచార్యోపాధ్యాయ మాతుల వ్యతిరిక్త ప్రేతకార్యకరణే - పి తృ మాతృ జ్యేష్ఠభ్రా త్రాచార్య వ్యతిరి క్తోచ్ఛిష్టాన్న ప్రేతా న్నా శౌచాన్న గణాన్న గణికాన్న శూద్రాన్న సూతకాన్న శ్రాద్ధాన్న భోజనే, అనిర్దశాహ క్షీరపానె, మధు మాంస భక్షణే. మాతరి రజ స్వలా యాం ముపనయనేచ, పునరుపనయనం కార్యం। ఉపవీతపరిత్యాగ

మట్యాప్రాచ్ఛాణి కృత్వా, పునరుపనయనం కుర్యాత్ । వప నాజిన మౌంజీ దండధారణ భిక్షాచరణ త్రిరాత్రవ్రతాని చ పునరుపనయనే వర్జయేత్ ॥

ఇతి యాజుష స్మార్తానుక్రమణికాయాం
పునరుపనయనసంస్కార నిమిత్తాని సమాప్తాని.

అథ స్నానప్రకరణమ్.

గంగా ధ్యాన పురస్సరం గంగాం ప్రవిశ్య ॥ అథ గంగాధ్యానం శ్లో॥ గంగా గం గేతి యో బ్రూయాత్ యోజనానాం శతైరపి । ముచ్యతే సర్వపాపేభ్యో విష్ణులోకం స గచ్ఛతి । అంబ త్వద్దర్శనా న్ముక్తిర్న జానే స్నానజం ఫలం। స్వర్గారోహణ సోపానే మహాపుణ్య తరంగిణి॥ విశ్వేశం కేశవం డుంఢిం దణ్డపాణిం చ భైరవం । వందే కాశీం గుహాం గంగాం భవానీం మణికర్ణికాం ॥ అతితీక్ష్ణ మహాకాయ కల్పాంతదహనోపమ । భైరవాయ నమ స్తుభ్య మనుజ్ఞాం దాతు మర్హసి ॥ త్వంరాజా సర్వతీర్థానాం త్వమేవ జగతః పితా । యాచితో దేహిమే తీర్థం సర్వపాపాపనుత్తయే ॥ యో౽సౌ సర్వగతో విష్ణు శ్చిత్స్వరూపీ నిరంజనః ॥ స ఏవ ద్రవరూపేణ గంగాంభో నాత్ర సంశయః ॥ నందినీ నలినీ సీతా మాలినీ చ మహాపగా । విష్ణుపాదాబ్జసంభూతా గంగా త్రిపథగామినీ ॥ భాగీరథీ భోగవతీ జాహ్నవీ త్రిదశేశ్వరీ । ద్వాదశైతాని నామాని యత్రయత్ర జలాశయే ॥ స్నానకాలే పఠే న్నిత్యం మహాపాతక నాశనమ్॥

నాభిమాత్రే జలే స్థిత్వా-శిఖాం ద్విధా విధాయ, నిరుద్ధకర్ణ నాసః త్రిరాప్లుత్య ఆచమ్య - శిఖాంబద్ధ్వా - దేహం ప్రక్షాళ్య -

ఆచమ్య ...ర్థం ప్రాతస్స్నానమహం కరిష్యే ॥ ఇతి సంకల్ప్య ॥

హిరణ్యశృంగసూక్తమ్.

హిరణ్యశృంగమితిసూక్తంజపేత్ ॥ హిరణ్యశృంగంవరుణం ప్రపద్యే తీర్థం మే దేహి యాచితః । యన్మయా భుక్తమసాధూనాం పాపేభ్యశ్చ ప్రతిగ్రహః । యన్మే మనసా వాచా కర్మణా వా దుష్కృతం కృతం । తం న ఇన్ద్రో వరుణో బృహస్పతి స్సవితా చ పునన్తు పునః పునః ॥ స్నాత్వాచమ్య ॥ తతః మార్జయేత్ ॥ ఓం ఆపో హి ష్ఠా మయో భువస్తాన ఊర్జే దధాతన । మహేరణాయ చక్షసే ॥ యో వశ్శివతమో రసస్తస్య భాజయతేహ నః । ఉశతీరివ మాతరః ॥ తస్మా అరంగమామ వో యస్య క్షయాయ జిన్వథ । ఆపో జనయథా చ నః ॥ హిరణ్యవర్ణా శ్శుచయః పావకా యాసు జాతః కశ్యపో యాస్విన్ద్రః । అగ్నిం యా గర్భం దధిరే విరూపాస్తాన ఆప శ్శగ్గ్ స్యోనా భవన్తు ॥ యా

స్నాననియమః ॥ శ్లో ॥ స్రోతసోఽభిముఖ స్స్నాయాత్ మార్జనే చాఘమర్షణే । అన్యత్రార్కముఖో రాత్రౌ ప్రాగుదఙ్ముఖ ఏవ వా ॥ సంకల్ప స్సూక్తపఠనం మార్జనం చాఘమర్షణం । దేవాదితర్పణం చైవ స్నానం పంచాంగ ముత్తమం ॥ తతః నదీం సమాగత్య గంగాధ్యానపురస్సరం । నాభిమాత్రే జలే స్థిత్వా త్రివారం స్నానమాచరేత్ ॥ విశ్వామిత్రః ॥ నాభిమాత్రే జలే స్థిత్వా కృత్వా కేశాన్ ద్విధా ద్విజః । నిరుద్ధకర్ణనాసస్తు త్రివారం మజ్జనం చరేత్ ॥ విష్ణుః ॥ త్రిరాప్లుత్యసమాచమ్య శిఖాం బద్ధ్వా సమాచమేత్ । ప్రాణానాయమ్య సంకల్ప్య త్రివారం మజ్జయేత్పునః ॥

సాగ్ం రాజా వరుణో యాతి మధ్యే సత్యానృతే అవపశ్యం జనానాం।
మధుశ్చుతశ్శుచయో యాః పావకాస్తా న ఆపశ్శగ్గ్ స్యోనా భవం
తు॥ యాసాం దేవా దివి కృణ్వన్తి భక్షం యా అన్తరిక్షే బహుధా
భవన్తి। యాః పృథివీం పయసోన్దన్తి శుక్రాస్తా న ఆపశ్శగ్గ్ స్యోనా
భవన్తు॥ శివేన మా చక్షుషా పశ్యతాపశ్శివయా తనువోపస్పృశత
త్వచం మే। సర్వాగ్ం అగ్నీగ్ం రప్సుషదో హువే వో మయి వర్చో
బలమోజో నిధత్త॥ ఇద మాపః ప్రవహతావద్యం చ మలం చ యత్।
యచ్చాభిదుద్రోహానృతం యచ్చ శేపే అభీరుణం। ఆపో మా తస్మా
దేనసో విశ్వాన్ముంచన్త్వగ్ంహసః। నిర్మా ముంచామి శపథాన్నిర్మా
వరుణాదుత। నిర్మా యమస్య పడ్బీశాత్సర్వస్మాద్దేవకిల్బిషాదుతో
మనుష్యకిల్బిషాత్॥

అథ పవమానసూక్తమ్.

పవమానస్సువర్జనః। పవిత్రేణ విచర్షణిః। యః పోతా స పునాతు
మా॥ పునన్తు మా దేవజనాః। పునన్తు మనవో ధియా। పునన్తు విశ్వ ఆ
యవః॥ జాతవేదః పవిత్రవత్। పవిత్రేణ పునాహి మా। శుక్రేణ దేవ
దీద్యత్। అగ్నే క్రత్వా క్రతూగ్ం రను। యత్తే పవిత్రమర్చిషి। అగ్నే
వితతమన్తరా। బ్రహ్మ తేన పునీమహే॥ ఉభాభ్యాం దేవ సవితః। పవి
త్రేణ సవేన చ। ఇదం బ్రహ్మ పునీమహే॥ వైశ్వదేవీ పునతీ దేవ్యాగా
త్। యస్యై బహ్వీస్తనువో వీతపృష్ఠాః। తయా మదన్తస్సధమా

ష్యేషు। వయగ్గ్ స్యామ పతయో రయీణాం॥ వైశ్వానరో రశ్మిభిర్మా
పునాతు। వాతః ప్రాణేనేషిరో మయోభూః। ద్యావా పృథివీ పయసా
పయోభిః। ఋతావరీ యజ్ఞియే మా పునీతామ్॥ బృహద్భిస్సవితస్తృ
భిః। వర్షిష్ఠైర్దేవమన్మభిః। అగ్నే దక్షైః పునాహి మా॥ యేన దేవా
అపునత। యేనాపో దివ్యంకశః। తేన దివ్యేన బ్రహ్మణా। ఇదం బ్రహ్మ
పునీమహే॥ యః పావమానీరధ్యేతి। ఋషిభిస్సంభృతగ్ం రసం।
సర్వగ్ం స పూతమశ్నాతి। స్వదితం మాతరిశ్వనా॥ పావమానీర్యో అధ్యేతి
ఋషిభిస్సంభృతగ్ం రసం। తస్మై సరస్వతీ దుహే। క్షీరగ్ం సర్పిర్మధూ
దకమ్॥ పావమానీస్స్వస్త్యయనీః। సుదుఘా హి పయస్వతీః। ఋషిభి
స్సంభృతో రసః। బ్రాహ్మణేష్వమృతగ్ం హితం। పావమానీర్దిశంతు
నః। ఇమం లోకమథో అముం। కామాన్త్సమర్ధయంతు నః। దేవీ
ర్దేవైస్సమాభృతాః॥ పావమానీస్స్వస్త్యయనీః। సుదుఘా హి ఘృ
తశ్చ్యుతః। ఋషిభిస్సంభృతో రసః। బ్రాహ్మణేష్వమృతగ్ం హితమ్॥
యేన దేవాః పవిత్రేణ। ఆత్మానం పునతే సదా। తేన సహస్రధారేణ।
పావమాన్యః పునంతు మా॥ ప్రాజాపత్యం పవిత్రం। శతోద్యామగ్ం
హిరణ్మయం। తేన బ్రహ్మవిదో వయం। పూతం బ్రహ్మ పునీమహే॥ ఇన్ద్ర
స్సునీతీ సహ మా పునాతు। సోమస్స్వస్త్యా వరుణస్సమీచ్యా। యమో
రాజా ప్రమృణాభిః పునాతు మా। జాతవేదా మోర్జయంత్యా పునాతు॥
పునర్నిమజ్జ్య॥ (మఱలస్నానముచేసి)॥ నమోగ్నయే ఇతి నమస్కృత్య॥

నమో౽గ్నయే౽ప్సుమతే నమ ఇంద్రాయ నమో వరుణాయ నమో
వారుణ్యై నమో౽ద్భ్యః॥ యదపాం క్రూరమితి సాంగుష్ఠయజ్ఞసూ
త్రేణా౽౽లోడితాభి రద్భి స్త్రి రాప్లుత్య॥ ఆలోడనపూర్వక మవగాహ
నమ్॥ య దపాం క్రూరం య దమేధ్యం య దశాంతం త దపగచ్ఛ
తాత్॥ అత్యాశనా దతీపానా ద్య చ్చ ఉగ్రాత్ప్రతిగ్రహాత్। తన్నో
వరుణో రాజా పాణినా హ్యవమర్శతు॥ సో౽హ మపాపో విరజో నిర్ము
క్తో ముక్త కిల్బిషః। నాకస్య పృష్ఠ మారుహ్య గచ్ఛే ద్బ్రహ్మసలోకతాం॥
య శ్చాప్సు వరుణ స్సపునా త్వఘమర్షణః॥ ఇమం మే గంగ ఇత్యపో
౽భిమంత్ర్య॥ ఇమం మే గంగే యమునే సరస్వతి శుతుద్రిస్తోమగ్ం సచ
తా పరుష్ణియా। అసిక్నియా మరుద్వృధే వితస్తయా౽౽ర్జీకీయే శృణుహ్యా
సుషోమయా॥

అఘమర్షణసూక్తమ్.

ఋతంచే త్యఘమర్షణసూక్తే నా ప్స్వవగాహేత। ఋతం
చ సత్యంచాభీద్ధాత్తపసో౽ధ్యజాయత। తతో రాత్రి రజాయత తత స్సము
ద్రో అర్ణవః॥ సముద్రాదర్ణవా దధి సంవత్సరో అజాయత। అహోరా
త్రాణి విదధ (విదధ) ద్విశ్వస్య మిషతో వశీ॥ సూర్యాచంద్రమసౌ
ధాతా యథాపూర్వ మకల్పయత్। దివం చ పృథివీం చాంతరిక్షమథో
సువః॥ య త్పృథివ్యాగ్ం రజస్స్వమాంతరిక్షే విరోదసీ। ఇమాగ్ స్త
దాపో వరుణః పునాత్వఘమర్షణః॥ పునంతు వసవః పునాతు వరుణః పునా

శ్యే భువస్త్రణః। ఏష భూతస్య మధ్యే భువనస్య గోప్తా। ఏష పుణ్యకృతాం ల్లోకా న్నేష మృత్యో ర్హిరణ్మయం। ద్యావాపృథివ్యో ర్హిరణ్మయగ్ం। సగ్ శ్రితగ్ం సువః ॥ స న స్సువ స్సగ్ంశిశాధి॥ ఆర్ద్రం జ్వలతి జ్యోతిశ్చ మ్యో॥ ఆర్ద్రం జ్వలతి జ్యోతి రహ మస్మి। జ్యోతిర్జ్వలతి బ్రహ్మాహమస్మి యో౽హ మస్మి బ్రహ్మాహ మస్మి। అహమస్మి బ్రహ్మా౽హమస్మి అహమేవాహం మాం జుహోమి స్వాహా ॥

పూర్వోక్తఏవంగుణ...శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం స్నానాంగత్వేనదేవాదితర్పణం కరిష్యే॥ ఇతి సంకల్ప్య॥ దేవతీర్థేన తర్పణంకుర్యాత్ బ్రహ్మాదయో యే దేవాః తాన్ దేవాగ్ స్తర్పయామి ॥ భూర్దేవాగ్ స్తర్పయామి॥ భువర్దేవాగ్ స్తర్పయామి॥ సువర్దేవాగ్ స్తర్పయామి॥ భూర్భువస్సువర్దేవాగ్ స్తర్పయామి॥నివీతీ॥ఋషితీర్థేన ద్వి రావృత్త్యా॥కృష్ణద్వైపాయనాదయో యే ఋషయః తాన్ ఋషీగ్ స్తర్పయామి॥ భూర్ ఋషీ + మి॥ భువర్ ఋషీగ్...మి॥సువర్ ఋషీగ్...మి॥భూర్భువస్సువర్ ఋషీగ్...మి॥౨॥ప్రాచీనావీతీ॥ పితృతీర్థేన త్రిరావృత్త్యా తర్పయేత్ ॥ సోమ పితృమాన్ యమో౽ంగిరస్వా నగ్నిష్వాత్తాగ్నిః కవ్యవాహనాదయో యే పితరః తాన్ పితౄగ్ స్తర్పయామి ॥3॥ భూః పితౄగ్ స్తర్పయామి ॥3॥ భువః పితౄగ్...మి ॥3॥ సువః పితౄగ్ స్తర్పయామి ॥3॥ భూర్భువస్సువః పితౄగ్...మి ॥3॥ సవ్యం॥ అనేన దేవఋషిపితృతర్పణేనభగవాన్ + మస్తు॥ (స్నాత్వా) ప్రాచీనావీతీ॥ స్నానకాలేపితృపితామహప్రపితామహానాం...గోత్రాణాం...శర్మణాం వసురుద్రాదిత్యరూపాణాం॥ మాతృపితామహీ ప్రపితామహీనాం...గోత్రాణాం...దాయీనాంవసు

....ణాం మాతామహ మాతుః పితామహమాతుః ప్రపితామహీనాం... గోత్రాణాం...శర్మణాం వసురు...పాణాం। మాతామహీమాతుః పితామహీమాతుః ప్రపితామహీనాం...గోత్రాణాం...దాయీనాం॥ సర్వేషాం పితౄణాం అక్షయపుణ్యలోకఫలావాప్త్యర్థం...స్నాన మహం కరిష్యే॥ స్నాత్వాచమ్య॥సూర్యార్ఘ్యప్రదానాని కరిష్యే॥ఓమ్ఉద్యన్నద్య మిత్ర మహః । ఆరోహన్నుత్తరాం దివం । హృద్రోగం మమ సూర్య। హరిమాణం చ నాశయ । శుకేషు మే హరిమాణం । రోపణాకాసు దధ్మసి। అథో హారిద్రవేషు మే। హరిమాణం నిదధ్మసి। ఉదగాదయమాదిత్యః । విశ్వేన సహసా సహ। ద్విషన్తం మమ రంధయన్।మో అహం ద్విషతే రధం ॥ ఓమ్ మిత్ర రవి సూర్య భాను ఖగ పూష హిరణ్యగర్భ మరీచ్యాదిత్య సవిత్రర్కభాస్కరేభ్యోనమః ఇదమర్ఘ్యంసమర్పయామి స్నాత్వా ॥ తతః ఉదకపరిక్షేపణం కుర్యాత్ ॥శ్లో॥ యన్మయా దూషితం తోయం శారీర మలసంయుతం।తస్మాత్పాపవిశుద్ధ్యర్థం యక్ష్మాణం తర్పయామ్యహమ్॥అసంస్కారాశ్చ యే కేచిజ్జలాశాః పితరో మమ తేషా మాప్యాయనార్థాయ దీయతే సలిలం మయా॥శ్లో॥ యే కేచాస్మత్కులే జాతా అపుత్రా గోత్రిణో మృతాః।తే గృహ్ణంతు మయాదత్తం వస్త్రనిష్పీడనోదకమ్ ॥ ఇతి వస్త్రం నిష్పీడ్య ॥ శ్రీరామరామరామ॥

తత శ్శుభ్రవస్త్రం ధృత్వాచమ్య॥ విధిప్రకారేణ భస్మధారణ సంధ్యావందనాదికం కుర్యాత్ ॥

శ్లో॥ సువర్ణదర్భరజతైర్వినా నై దక్షిణేకరే। య ఆచమయతే మోహా దాచాంతే రుధిరం భవేత్ ॥ విష్ణుః ॥ శ్లో ॥ ఉత్తమంతునదీస్నానం తటాకే మధ్యమంస్మృతం । కూపే స్నానం తు సామాన్యం

భాండస్నానం వృథా భవేత్ ॥ నదీషు దేవఖాతేషు ప్రాత స్స్నాయా
ద్దినే దినే। తదభావే తటాకేచ కూపేవా స్నాన మాచరేత్॥శ్లో॥శ్వాన
కుక్కుటమార్జాల మద్యభాండ రజస్వలాః । స్పృష్ట్వాదేవలకంచైవస
చేలం స్నాన మాచరేత్ ॥ చితిం చ చితికాష్ఠం చ యూపంచండాల
మేవ చ । స్పృష్ట్వా దేవలకంచైవ సవాసా జల మావిశేత్ ॥

ఇతి యాజుష స్మార్తాను క్రమణికాయాం
స్నానప్రకరణం సమాప్తమ్.

అథ భస్మధారణవిధానమ్.

ఆగ్నేయంభస్మ సద్యోజాత మితి పంచబ్రహ్మమంత్రైః ప్రతిగృ
హ్య॥ సద్యోజాతం ప్రపద్యామి సద్యోజాతాయ వై నమోనమః। భవే
భవే నాతి భవే భవస్వ మాం। భవోద్భవాయ నమః ॥ వామదేవాయ
నమో జ్యేష్ఠాయ నమ శ్శ్రేష్ఠాయ నమో రుద్రాయ నమః కాలాయ
నమః కలవికరణాయ నమో బలవికరణాయ నమో బలాయ నమో బల
ప్రమథనాయ నమ స్సర్వభూతదమనాయ నమో మనోన్మనాయ నమః॥
అఘోరేభ్యోఽథఘోరేభ్యో ఘోరఘోరతరేభ్యః। సర్వేభ్య స్సర్వశ
ర్వేభ్యో నమస్తే అస్తు రుద్రరూపేభ్యః॥ తత్పురుషాయ విద్మహే మహా
దేవాయ ధీమహి। తన్నో రుద్రః ప్రచోదయాత్ ॥ ఈశాన స్సర్వవిద్యా
నా మీశ్వర స్సర్వభూతానాం బ్రహ్మాధిపతి ర్బ్రహ్మణోఽధిపతిర్బ్రహ్మా
శివో మే అస్తు సదా శివోమ్॥ అభిమంత్రణమ్॥ అగ్ని రిత్యనేనచాఽభి
మంత్ర్య॥ అగ్ని రితి భస్మ॥ వాయు రితి భస్మ । జలమితిభస్మ॥ స్థలమితిభస్మ

వ్యోమేతి భస్మ। సర్వగ్ం హ వా ఇదం భస్మ। మన ఏతాని చక్షూగ్ంషి భస్మాని॥ మానస్తోక ఇతి సముద్ధృత్య జలేన సంసృజ్య॥ మానస్తోకే తనయే మా న ఆయుషి మా నో గోషు మా నో అశ్వేషు రీరిషః। వీరాన్మా నో రుద్ర భామితోఽవధీర్హవిష్మన్తో నమసా విధేమ తే॥ త్ర్యాయుషైః త్ర్యంబకైః తిర్యక్త్రిస్రో రేఖాః ప్రకుర్వీత॥ త్ర్యాయుషం జమదగ్నేః కశ్యపస్య త్ర్యాయుషం। యద్దేవానాం త్ర్యాయుషం, తన్మే అస్తు త్ర్యాయుషం॥ త్ర్యంబకం యజామహే సుగంధిం పుష్టివర్ధనం। ఉర్వారుకమివ బంధనాన్మృత్యోర్ముక్షీయ మాఽమృతాత్॥ యే తే సహస్ర మయుతం పాశా మృత్యో మర్త్యాయ హంతవే। తాన్ యజ్ఞస్య మాయయా సర్వా నవయజామహే॥ మృత్యవే స్వాహా మృత్యవే స్వాహా॥ ఇతి భస్మధారణమ్॥ తతః విధిప్రకారేణ సంధ్యావందనాదికం కుర్యాత్॥

అథ బ్రహ్మయజ్ఞః.

ఆచమ్య...ఏవంగుణ...శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం బ్రహ్మయజ్ఞేన యక్ష్యే, విద్యుదసి విద్య మే పాప్మానమృతాత్సత్య ముపైమి॥ హస్తావవనిజ్య-త్రిరాచామేత్-ద్విః పరిమృజ్య-సకృదుపస్పృశ్య-యత్సవ్యం పాణిం పాదౌ ప్రోక్షతి-శిరశ్చక్షుషీ నాసికే శ్రోత్రే హృదయమాలభ్య, దక్షిణోత్తరౌ పాణీ పాదౌ కృత్వా సపవిత్రావోమితి ప్రతిపద్యతే ఓమ్-ఋచోఽక్షరే పరమే వ్యోమన్-యస్మిన్ దేవా అధి విశ్వే నిషేదుః। యస్తన్న వేద కిమృచా కరిష్యతి-య ఇత్తద్విదుస్త ఇమే సమాసతే॥ ఏవం త్రిః॥ ఓంభూః తత్సవితుర్వరేణ్యం ఓంభువః

ర్గో దేవస్య ధీమహి - ఓగ్ంసువః ధియో యో నః ప్రచోదయాత్ ॥ ఓం భూః తత్సవితుర్వరేణ్యం భర్గో దేవస్య ధీమహి ॥ ఓం భువః ధియో యో నః ప్రచోదయాత్ ॥ ఓగ్ం సువః తత్సవితుర్వరేణ్యం భర్గో దేవస్య ధీమహి ధియో యో నః ప్రచోదయాత్ ॥3॥ (పురోరజసి సావదోం) శ్రీగురుభ్యో నమః హరిః ఓమ్ ॥ ఇషే త్వోర్జే త్వా వాయవ స్థోపాయవ స్థ దేవో వస్సవితా ప్రార్పయతు శ్రేష్ఠతమాయ కర్మణ ఆప్యాయధ్వమఘ్నియా దేవభాగ మూర్జస్వతీః పయస్వతీః ప్రజావతీ రనమీవా అయక్ష్మా మా వస్తేన ఈశత మాఘశగ్ంసో రుద్రస్య హేతిః పరి వో వృణక్తు ధ్రువా అస్మిన్ గోపతౌ స్యాత బహ్వీ ర్యజమానస్య పశూన్ పాహి ॥ హరిః ఓమ్ ॥ బ్రహ్మసంధత్తం తన్మే జిన్వతం । క్షత్రగ్ం సంధత్తం తన్మే జిన్వతం । ఇషగ్ం సంధత్తం తాం మే జిన్వతం । ఊర్జగ్ం సంధత్తం తాం మే జిన్వతం । రయిగ్ం సంధత్తం తాం మే జిన్వతం । పుష్టిగ్ం సంధత్తం తాం మే జిన్వతం । ప్రజాగ్ం సంధత్తం తాం మే జిన్వతం । పశూన్థ్సంధత్తం తాన్మే జిన్వతం । స్తుతోఽసి జనధాః । దేవా స్త్వా శుక్రపాః ప్రణయంతు । సువీరాః ప్రజాః ప్రజనయ న్పరీహి ॥ హరిః ఓం ॥ న మో బ్రహ్మణే ధారణం మే అ స్త్వనిరాకరణం ధారయితా భూయాసం కర్ణయో శ్శ్రుతం మా చ్యోఢ్వం మమాముష్య ఓమ్ । ఋతం తపస్సత్యం త పశ్శ్రుతం తప శ్శాంతం తపో దమ స్తప శ్శమ స్తపో దానం తపో యజ్ఞం తపో భూర్భువస్సువర్బ్రహ్మైతదుపా స్స్యైత త్తపః ॥ యథా వృక్షస్య సంపుష్పితస్య

దూరా ద్గంధో వా త్యేవం పుణ్యస్య కర్మణో దూరాద్గంధో వాతి యథాసిధారాం కర్తేఽవహితా మవక్రామే యద్యువే యువే హవా విహ్వయిష్యామి కర్తం పతిష్యామీ త్యేవ మమృతా దాత్మానం జుగుప్సేత్।

...ఓమ్ శాన్తి శ్శాన్తి శ్శాన్తిః॥ అహం వృక్షస్య రేరివా। కీర్తిః పృష్ఠం గిరేరివ। ఊర్ధ్వపవిత్రో వాజినీ వ స్వమృత మస్మి। ద్రవిణగ్ం సవర్చసం। సుమేధా అమృతోక్షితః। ఇతి త్రిశంకో ర్వేదానువచనమ్॥ (ఋగ్వేదః) అగ్ని మీళే పురోహితం। యజ్ఞస్య దేవ మృత్విజం। హోతారం రత్నధాతమమ్॥ (సామ) అగ్న ఆయాహి వీతయే గృణానో హవ్యదాతయే నిహోతా సత్సి బర్హిషి॥ (అథర్వణః) శం నో దేవీ రభిష్టయ ఆపో భవంతు పీతయే। శంయో రభిస్రవంతు నః॥

అథాతో ధర్మజిజ్ఞాస॥ అథాతో బ్రహ్మజిజ్ఞాసా॥ అథాతో దర్శపూర్ణమాసౌ వ్యాఖ్యాస్యామః॥ వృద్ధి రాదైచ్ - ఓం నమో బ్రహ్మణే నమో అస్త్వగ్నయే నమః పృథివ్యై నమ ఓషధీభ్యః। నమో వాచే నమో వాచస్పతయే నమో విష్ణవే బృహతే కరోమి॥ ఓం శాన్తి శ్శాన్తి శ్శాన్తిః॥ ఓమ్ భూర్భువ స్సువ స్సత్యం తప శ్శ్రద్ధాయాం జుహో 'మి॥ వృష్టిరసి వృశ్చ మే పాప్మాన మృతా త్సత్య ముపాగామ్॥

అథ దేవర్షి పితృతర్పణమ్.

స్మృత్యాచమనం కృత్వా॥ ప్రాణానాయమ్య॥ + ప్రీత్యర్థం బ్రహ్మయజ్ఞాంగ దేవర్షి పితౄ నుద్దిశ్య దేవర్షి పితృప్రీత్యర్థం దేవర్షి పితృతర్పణం కరిష్యే॥ బ్రహ్మాదయో యేదేవాః తాన్ దేవాగ్ స్తర్పయామి। సర్వాన్ దేవాగ్ స్తర్పయామి। సర్వాన్ దేవగణాగ్ స్తర్పయామి। సర్వాన్ దేవపత్నీ స్తర్పయామి। సర్వాన్ దేవపుత్రాగ్ స్తర్పయామి। సర్వాన్ దేవపౌత్రాగ్ స్తర్పయామి। భూర్దేవాగ్ స్తర్పయామి। భువర్దేవాగ్ స్తర్పయామి। సువర్దేవాగ్ స్తర్పయామి। భూర్భువస్సువర్దేవాగ్ స్తర్పయామి॥ నివీతీ॥ కృష్ణద్వైపాయనాదయో యేఋషయః॥ తానృషీగ్ స్త...మి ౨॥ సర్వానృషీ...మి ౨॥ సర్వా॥ నృ...మి ౨॥ సర్వాః ఋషి పత్నీ స్త + మి ౨॥ సర్వానృషిపుత్రాగ్ స్త × మి ౨॥ సర్వానృషిపౌత్రాగ్ స్త + మి ౨॥ భూర్ ఋషీగ్ స్త...మి ౨॥ భువర్ ఋషీగ్ స్త...మి ౨॥ సువర్ ఋషీగ్ స్త...మి ౨॥ భూర్భువస్సువర్ ఋషీగ్ స్త...యామి ౨॥ అథ కాండర్ షితర్పణం॥ ప్రజాపతిం కాండఋషిం తర్పయామి తర్పయామి॥ సోమం కాండఋషింత...మి ౨॥ అగ్నిం కాండఋషింత...మి ౨॥ విశ్వాన్ దేవాన్ కాండఋషీగ్ స్త...మి ౨॥ సాగ్ంహితీర్దేవతా ఉపనిషద స్త...మి ౨॥ యాజ్ఞికీ ర్దేవతా ఉపనిషద స్త...మి ౨॥ వారుణీ ర్దేవతా ఉపనిషద స్త...మి ౨॥ బ్రహ్మాణగ్ స్వయంభువం + తర్పయామి ౨॥ సదసస్పతిం + తర్పయామి ౨॥ ప్రాచీనావీతీ॥ సోమః పితృమాన్ యమోఽంగిరస్వానగ్నిష్వాత్తాఽగ్నిః కవ్యవాహనాదయో యేపితరః॥ తాన్ పితౄగ్ స్వధా నమ స్తర్పయామి తర్పయామి తర్పయామి॥ సర్వాన్ పితౄగ్ స్తర్పయామి...మి 3॥ సర్వాన్ పితృగణాగ్ స్త + మి 3॥ సర్వాః పితృపత్నీ స్త...మి 3॥ సర్వాన్ పితృపుత్రాగ్ స్త...మి 3॥ సర్వాన్ పితృపౌత్రాగ్

స్తర్పయామి 3 ॥ భూః పితౄగ్ స్త...మి 3 ॥ భువః పితౄగ్ స్త...మి 3 ॥ సువః పితౄగ్ స్త...మి 3॥ భూర్భువస్సువః పితౄగ్ స్త...మి3॥ అనేన బ్రహ్మయజ్ఞేన దేవర్షిపితృతర్పణేన భగవాన్ సర్వాత్మక...ఏతత్ఫలం శ్రీపరమేశ్వరార్పణమస్తు॥ ఆచమ్య ॥

ఇతి యాజుష స్మార్తానుక్రమణికాయాం
బ్రహ్మయజ్ఞ స్సమాప్తః.

నిత్యపితృతర్పణమ్.

శ్లో॥ ఆదౌ పితా తథా మాతా సాపత్నీ జననీ తథా ! మాతామహా స్సపత్నీకా ఆత్మపత్నీ త్వనంతరమ్ ॥ సుత భ్రాతృ పితృవ్యాశ్చ మాతులా స్సహ భార్యకాః । దుహితా భగినీ చైవ దౌహిత్రో భాగినేయకః ॥ పితృష్వసా మాతృష్వసా జామాతా భావుక స్స్నుషా । శ్వశుర స్స్యాలక శ్చైవ శ్వశ్రూ శ్చ గురు రిక్థినః ॥

తా॥ ముందు తండ్రి, తాత, ముత్తాత, మాత, పితామహి, ప్రపితామహి, పినతల్లి సవతితల్లి, జనకతల్లిదండ్రులు, మాతామహాదిత్రయము, మాతామహీత్రయము, తనభార్య, కొమారుడు, భ్రాతలు, పినతండ్రి. పెత్తండ్రులు, మేనమామ, అతనిభార్య, కూతురు, తోబుట్టువు, మనుమడు, మేనల్లుడు, మేనత్త, పినతల్లి, పెదతల్లులు, అల్లుడు, భావమరదులు, కోడలు, మామ, భార్యయొక్క సోదరుడు, భార్యయొక్కతల్లి, గురువు రిక్థి, వీరలకు తర్పణ మొసగ్వవలయును.

తత్ప్రయోగః ॥ ఆచమ్య...ఏవం—ప్రీత్యర్థం అస్మత్పితౄణాంశుద్ధి ద్వారా అస్మత్పితృప్రీత్యర్థం మస్మత్పితృతర్పణం కరిష్యే ॥ ~~దక్షిణాభిముఖః~~ ప్రాచీనావీతీ॥ సవ్యంజాన్వాచ్య॥

+ పితరం + గోత్రం + శర్మాణం స్వధా నమ స్తర్పయామి 3॥

పితామహం + గోత్రం + శర్మాణం స్వధానమ స్తర్పయామి3॥ ప్రపితామహం + గోత్రం + శర్మాణం స్వధాన + మి 3॥ మాతరం + గోత్రాం + దాం స్వధా నమ స్తర్పయామి 3॥ పితామహీం + గోత్రాం + దాం స్వధా నమ స్తర్పయామి 3॥ ప్రపితామహీం + గోత్రాం + దాం స్వధానమ + మి 3॥ సపత్నీ మాతరం + గోత్రాం + దాంస్వధా నమ + మి 3॥ జనకపితరం + గోత్రం + శర్మాణం స్వధా నమ + మి3॥ జనకమాతరం + గోత్రాం +.దాం స్వధా నమ + మి 3॥ మాతామహం + గోత్రం + శర్మాణం స్వధా నమ + మి 3॥ మాతుః పితామహం + గోత్రం + శర్మాణం స్వధా + మి 3॥ మాతుఃప్రపితామహం + గోత్రం + శర్మాణం స్వధా + మి 3॥ మాతామహీం...గోత్రాం ...దాం స్వధా నమ + మి 3॥ మాతుః పితామహీం ... గోత్రాం... దాం స్వధా + మి 3॥ మాతుః ప్రపితామహీం ... గోత్రాం ... దాం స్వధా + మి 3॥ ఆత్మపత్నీం...గోత్రాం... దాం స్వధానమ స్తర్పయామి 3॥ సుతం...గోత్రం...శర్మాణం స్వధా నమ + మి 3॥ భ్రాతరం... గోత్రం...శర్మాణం స్వధా నమ + మి 3॥ పితృవ్యం...గోత్రం...శర్మాణం స్వధా నమ + మి 3॥ మాతులం...గోత్రం...శర్మాణం సపత్నీకం స్వధా + మి 3॥ దుహితరం...గోత్రాం...దాం స్వధా నమ + మి 3॥ భగినీం...గోత్రాం ... దాం స్వధా నమ + మి 3॥ దౌహిత్రం ... గోత్రం...శర్మాణం స్వధా నమ + మి 3॥ భాగినేయకం ... గోత్రం ... శర్మాణం స్వధా నమ + మి 3॥ పితృభగినీం...గోత్రాం...దాం స్వధా నమ + మి 3॥ మాతృభగినీం...గోత్రాం...దాం స్వధా నమ+మి 3॥ జామాతరం... గోత్రం...శర్మాణం స్వధా నమ+మి 3॥ భావుకం... గోత్రం...శర్మాణం స్వధా నమ × మి 3॥ స్నుషాం...గోత్రాం...దాం

స్వధా నమ + మి 3॥ శ్వశురం...గోత్రం...శర్మాణం స్వధా నమ + మి 3॥ స్యాలకం ...గోత్రం ... శర్మాణం స్వధా నమ + మి 3 ॥ శ్వశ్రూం... గోత్రాం...దాం స్వధా నమ + మి 3 ॥ గురుం...గోత్రం... శర్మాణం స్వధా నమ + మి 3 ॥ రిక్థినం...గోత్రం... శర్మాణం స్వధా నమ + మి 3 ॥

ఏవం తర్పణం కుర్యాత్ ॥ యే కే చాస్మత్కులే జాతా అపుత్రా గోత్రిణో మృతాః। తేగృహ్ణంతు మయా దత్తం సూత్రనిష్పీడనోదకమ్

స్త్రీశ్రాద్ధే = దాయీం ఇతి కేచిత్పాఠః॥

ఇతి నిత్యపితృతర్పణమ్.

అథ యమ తర్పణమ్.

వృద్ధమనుః ॥ శ్లో ॥ దీపోత్సవచతుర్దశ్యాం కార్యం చ యమతర్పణమ్ । కృష్ణాంగారచతుర్దశ్యా మపి కార్యంతథైవ చ ॥ నియమస్తు॥ దక్షిణాభిముఖో భూత్వాతిలైస్సవ్యం సమాహితః। దేవతీర్థేన దేవత్వాత్తిలైః ప్రేతాధిపత్యతః॥ఏవం కుర్వతః ఫల మాహ మనుః ॥ యత్రక్వచనదద్యాం హిస్నాత్వాకృష్ణచతుర్దశీం। సంతర్ప్య ధర్మరాజానంముచ్యతే సర్వకిల్బిషైరితి ॥ ఆచమ్య...ఏవం...ణం దీపోత్సవచతుర్దశ్యాం యమతర్పణం కరిష్యే॥ దక్షిణాభిముఖః స్త్రీణాం బహిః దేవతీర్థేనతిలమిశ్రితం జలం దద్యాత్ ॥ యమం తర్పయామి ॥ ధర్మరాజం తర్పయామి ॥ మృత్యుం తర్పయామి॥ అంతకం తర్పయామి। వైవస్వతం తర్పయామి ॥ కాలం తర్పయామి ॥ సర్వభూతక్షయం తర్పయామి ॥ ఔదుంబరం తర్పయామి ॥ దధ్నం తర్పయామి ॥ నీలం తర్పయామి ॥ పరమేష్ఠినం తర్పయామి ॥ వృకోదరం తర్పయామి ॥ చిత్రం తర్పయామి ॥ చిత్రగుప్తం

తర్పయామి ॥ ఇతి తర్పయేత్ ॥శ్లో॥ యమాయధర్మరాజాయ మృత్యవే చాంతకాయ చ । వైవస్వతాయ కాలాయ సర్వభూతక్షయాయ చ॥ ఔదుంబరాయ దధ్నాయ నీలాయ పరమేష్ఠినే । వృకోదరాయ చిత్రాయ చిత్రగుప్తాయ తే నమః ॥ కృష్ణాంగారకచతుర్దశ్యా మితితత్తిథి సాకల్యవిశేషః॥

ఇతి యమతర్పణం సమాప్తమ్. చ॥ ల॥

అథ భీష్మతర్పణమ్.

వ్యాసః॥ శ్లో॥ శుక్లాష్టమ్యాం తు మాఘస్య దద్యాద్భీష్మాయ యో జలం। సంవత్సరకృతంపాపం తత్క్షణాదేవ నశ్యతి॥అచమ్య...ప్రీత్యర్థం మాఘశుక్లాష్టమ్యాం భీష్మతర్పణం కరిష్యే॥ వైయాఘ్రపాదగోత్రం సాంకృతి ప్రవరం గంగాపుత్రవర్మాణం తర్పయామి॥వైయాఘ్రపాదగోత్రం సాంకృతిప్రవరం భీష్మవర్మాణం తర్పయామి॥వైయాఘ్రపాదగోత్రం సాంకృతిప్రవరం అపుత్రవర్మాణం తర్పయామి ॥ ఇతితర్పయేత్ ॥అసైవ్యవాన్యశ్చ కల్పః॥ వైయాఘ్రపాద గోత్రాయ సాంకృతి ప్రవరాయ చ। గంగాపుత్రాయ భీష్మాయ ప్రదాస్యేఽహం తిలోదకమ్ ॥ అపుత్రాయ దదా మ్యేత జ్జలం భీష్మాయ వర్మణ ఇతి॥ ఇతి భీష్మతర్పణమ్॥

అథ సింధుస్నానప్రయోగః

శ్లో॥ అశ్వత్థ సాగరా సేవ్యా నస్ప్రష్టవ్యా కదాచన। అశ్వత్థం మందవారే తు సాగరం పర్వణి స్పృశేత్ ॥ అత్ర సముద్రోదకేనాచమనం న కార్యం కిం తూదకాంతరేణైవ తథా చోక్తం। అపూరాభిరద్భి ళాళామే ఇతి॥ తత్రైవాచమనయోగ్యస్థలాని॥ గోకర్ణే చ ప్రభాసేచ

గంగాసాగర సంగమే। జగన్నాథే రామసేతౌ వధ్వాఽఽచమనంచరేత్
సింధౌ కృత్య మహా॥ ధనుర్బాణౌ లిఖిత్వాథ నమస్కృత్య శ్రుతిం జ
పేత్। సింధౌ ప్రక్షిప్య సూత్రాణి సరత్నం సహరీతకమ్॥ సింధుతీరం ప్రా
ప్య తత్ర ధనుర్బాణౌ లిఖిత్వా॥ శ్లో॥ రఘువీరపదాంభోజపవిత్రీకృతపాం
సవే। దశకంఠ శిరశ్ఛేద హేతవే సేతవే నమః॥ యానికానిచ...రక్ష రక్ష
పరిష్వతే॥ ఇత్యాత్మప్రదక్షిణత్రయం కృత్వా॥ సముద్రాయ వయునాయ
సింధూనాం పతయే నమః॥ నదీనాం సర్వాసాం పిత్రే జుహుతా విశ్వ
కర్మణే విశ్వాహాఽమర్త్యగ్ం హవిః॥ ఇతి నమస్కృత్య। రత్న హారీతకసహి
తాని యజ్ఞోపవీతాని అథ నారికేలపుష్పతాంబూలాని సింధౌ ప్రక్షిప్య॥
పిప్పలాదాత్సముత్పన్నే కృత్యే లోకభయంకరి। పాషాణం తేమయా
దత్త మాహారార్థం ప్రకల్ప్యతామ్॥ ఇతి పాషాణం ప్రక్షిప్య ప్రార్థయేత్॥
శ్లో॥ విశ్వాచీ చ ఘృతాచీ చ విశ్వయోనే విశాంపతే। సాన్నిధ్యం
కురు మే దేవ సాగరే లవణాంభసి। త్రితత్త్వాత్మక మీశానం। నమో విష్ణు
ముమాపతిం। సాన్నిధ్యం కురు మే దేవ సాగరే లవణాంభసి॥ నమస్తే వి
శ్వగుప్తాయ నమో విష్ణ వపాంపతే। నమో జలధరూపాయ నదీనాం
పతయే నమః॥ ఇతి నమస్కృత్య॥ సమస్తజగదాధార శంఖచక్రగదాధర।
దేవ దేహి మమానుజ్ఞాం తవ తీర్థనిషేవణే। ఇత్యనుజ్ఞాం స్వీకృత్య।
మంత్రం పఠేత్॥ అగ్నిశ్చ తే యోనిరిడాచ దేహో రేతోధా విష్ణో
ర్త్వమమృతస్య నాభిః। ఏతద్బ్రువన్ పాండవ సత్యవాక్యం తతోఽవ
గాహేత పతిం నదీనాం। తత స్స్నాత్వా। ఆపో హి ష్ఠా మయోభువ
ఇతి తిసృభిర్హిరణ్యవర్ణా ఇతి చతసృభిః పవమానస్సువర్జన ఇత్యేతేనా
నువాకేన చేత్యాదిభి స్స్నాయాత్॥ పూర్వోక్త...శుభతిథౌ ప్రాచీనా
వీతీ యజమానస్య పితుః పితృణాం అక్షయపుణ్యలోకఫలావాప్త్య

ర్థం - అకామావైప్రయుక్త మహాపర్వణి సింధుస్నానకాలే పితృపితా మహప్రపితామహానాం...గోత్రాణాం...రూపాణాం॥ మాతృపితామహీ ప్రపితామహీనాం ..గోత్రాణాం...దాయీనాం॥ మాతామహమాతుః పితామహమాతుః ప్రపితామహానాం...గోత్రాణాం...పాణాం- సపత్నికానాం॥ సర్వేషాం పిత్రాణామక్షయపుణ్యలోక ఫలావాప్త్యర్థం ... స్నాన మహం కరిష్యే॥ ఇతిస్నానం కృత్వా॥ సూర్యార్ఘ్యం॥ ఉద్యన్నద్య...రథమ్॥ మిత్ర...నమః॥ ఇదమర్ఘ్యం...మి॥ ఆచమ్య...ర్థం సింధుస్నానాంగ మర్ఘ్య ప్రదానం కరిష్యే॥ శ్లో॥ సర్వరత్నోద్భవ శ్రీమాన్ త్సర్వరత్నకరో యతః। సర్వరత్నప్రదాత స్త్వం గృహాణార్ఘ్యం మహోదధే॥ఇత్యర్ఘ్యం దత్వా॥ఉదకాంతరేణాచమ్య-ఏవం...ర్థం సింధుస్నానాంగ పిప్పలాదాదితర్పణం కరిష్యే॥ పిప్పలాదం కలిం కణ్వం కృతాంతం జీవనేశ్వరం। వసిష్ఠం వామదేవం చపరాశర మహాంపతిం॥ వాల్మీకిం నారదం చైవ వాలఖిల్యాం స్తథైవ చ। నలం నీలం గవాక్షం చ గవయంగంధమాదనం। జాంబవంతం హనూమంతం సుగ్రీవం చాంగదం తథా। మైందం చ ద్వివిదం చైవ వృషభం శరభం తథా। రామంచ లక్ష్మణం చైవసీతాం చైవ యశస్వినీం।ఏతాం స్తు తర్పయేద్విద్వాన్ జలమధ్యే విశేషతః। ఆబ్రహ్మస్తంబపర్యంతం యత్కించి త్సచరాచరం। మయా దత్తేన తోయేన తృప్తి మే వాభిగచ్ఛతు॥ ఆచమ్య॥ యన్మయాదూషితం తోయం శారీరమలసంయుతం। తస్య వ పవిశుద్ధ్యర్థం యక్ష్మాణాం తర్పయామ్యహం॥ అసంస్కార్యా యే కేచి జ్జలాశాః పితరో మమ। తేషా మాప్యాయనార్థాయ దీయతే సలిలం మయా॥ ఇతి తటే హస్తాభ్యాం ఉదకం నిక్షిప్య॥ యే కేచాస్మత్కు...నోదకమ్॥ శుభ్రవస్త్రం ధృత్వాచమ్య॥ యథాశక్తి గోదానాదికం బ్రాహ్మణాయ దద్యాత్॥ అకామావై ప్రయుక్తమహాపర్వణి సింధుస్నాన మహం కరిష్యే॥

ఇతి సింధుస్నానప్రయోగస్సమాప్తః.

స్నాత్వా మృత్తికయా చోర్ధ్వ పుండ్రం కుర్యాత్ప్రయత్నతః। జపకాలే మృదా కుర్యాత్సంధ్యాకాలే చవారిణా। భస్మనా హోమకాలే తు చందనం సార్వకాలికం॥ తత్ప్రకారః॥ గోపీచందన పాపఘ్న విష్ణుదేహ సముద్భవ। చక్రాఙ్కిత నమస్తుభ్యం ధారణా న్ముక్తిదో భవ॥ ఇతి మృత్తికా మాదాయ॥ ఇమం మే గంగే యమునే ... శృణు హ్యా సుషోమయా॥ ఇతి జల మాదాయ॥ విష్ణో రరాటమ సీతి మర్దయేత్॥ విష్ణో ర్రరాట మసి విష్ణోః స్పృష్ఠ మసి...విష్ణ వేత్వా॥ అతో దేవా ఇత్యేతాభి ర్విష్ణుగాయత్ర్యా చ త్రివార మభిమంత్ర్య॥ అతో దేవా అవంతు నో యతో విష్ణుర్విచక్రమే। పృథివ్యా స్సప్త ధామభిః॥ ఇదం విష్ణు ర్విచక్రమే...సురే। త్రీణి పదా విచక్రమే విష్ణు ర్గోపా అదాభ్యః...ధారయన్॥ తద్విష్ణోః పరమం ప.. ద్విప్రాసో దయాత్॥ శంఖచక్ర గదాపాణే ద్వారకానిల యాచ్యుత। గోవింద పుండరీకాక్ష రక్ష మాం శరణాగత మితి ధ్యాత్వా గృహీత్వా లలాటాది స్థానే ష్వనామికాంగుళ్యా విష్ణుగాయత్ర్యా కేశవాదిద్వాదశ నామభి ర్వా ధారయేత్। బ్రహ్మచారీ వానప్రస్థో వాలలాటకంఠహృదయబాహుమూలేషు నారాయణగాయత్ర్యా కృష్ణాదిపంచనామభిర్వా ధారయేత్। యతి స్సర్వన్యాసీ శిరోలలాటహృదయేషు ప్రణవేన ధారయేత్। పరమహంసో లలాటే నైక మూర్ధ్వపుండ్రం ధారయేత్॥

ఇతి యాజుష స్మార్తానుక్రమణికాయాం

ఇత్యూర్ధ్వపుండ్రవిధిః.

అథ పురుషసూక్తవిధాన దేవతార్చనం.

←→(०)←→

శ్లో॥ ఆగమార్థం తు దేవానాం । గమనార్థం తు రక్షసాం । కుర్యా ద్ఘంటారవం తత్ర దేవతాహ్వానలాంఛనమ్ । అపసర్పంతు యే భూతా యే భూతా భూమిసంస్థితాః । యే భూతా విఘ్నకర్తార స్తే నశ్యంతు శివాజ్ఞయా। ఆచమ్య॥ ఉత్తిష్ఠంతు భూతపిశాచాః...సమారభే॥ ప్రాణా నాయమ్య॥ ఏవంగుణ...శుభతిథౌ॥ హనుమత్సీతాలక్ష్మణభరతశత్రుఘ్నపరివారసమేతశ్రీరామచంద్రదేవతా ముద్దిశ్య...ప్రీత్యర్థం సంభవద్భి ర్ద్రవ్యైః సంభవద్భి రుపచారైః సంభవతా నియమేన పురుషసూక్తవిధానేన యావచ్ఛక్తి ధ్యానావాహనాది షోడశోపచారపూజాం కరిష్యే॥ అస్య శ్రీపురుషసూక్తమహామంత్రస్య నారాయణఋషిః గాయత్రీ ఛందః శ్రీపురుషోత్తమో దేవతా శ్రీనారాయణారాధనే వినియోగః॥ ఓమ్ నారాయణాయ అంగుష్ఠాభ్యాం నమః ఓం మాధవాయ తర్జనీభ్యాం నమః ఓం హృషీకేశాయ మధ్యమాభ్యాం నమః॥ ఓం జనార్దనాయ అనామికాభ్యాం నమః ఓం శ్రీవిష్ణవే కనిష్ఠికాభ్యాం నమః ఓం పురుషోత్తమాయ కరతలకరపృష్ఠాభ్యాం నమః ఇతి కరన్యాసః॥ అథాంగన్యాస మారభేత్ ॥ మూర్ధ్ని కేశవాయ నమః॥ లలాటే నారాయణాయ నమః॥ కర్ణయోః మాధవాయ నమః॥ నేత్రయోః గోవిందాయ నమః॥ ఘ్రాణే విష్ణవే నమః ॥ ముఖే మధుసూదనాయ నమః॥ కంఠే త్రివిక్రమాయ నమః॥ భుజయోః వామనాయ నమః॥ హృది శ్రీధరాయ నమః॥ నాభౌ హృషీకేశాయ నమః॥ కట్యాం పద్మనాభాయ నమః॥ పాదయోః దామోదరాయ నమః॥ కవచమ్ ॥శ్లో॥ పురస్తా త్కేశవః పాతు చక్రీ జాంబూనదప్రభః । పశ్చాన్నారాయణ శ్శంఖీ నీలజీమూత

సన్నిభః॥ ఊర్ధ్వమిందీవరశ్యామో మాధవోఽస్యాగ్రగదాధరః। గోవిందో దక్షిణే పార్శ్వే ధన్వీ చంద్రప్రభో మహాన్ ॥ ఉత్తరే హలభృ ద్విష్ణుః పద్మకింజల్కసన్నిభః। ఆగ్నేయ్యా మరవిందాభో ముసలీ మధుసూదనః త్రివిక్రమః ఖడ్గపాణి ర్నైరృత్యాం జ్వలనప్రభః। వాయవ్యాంవామనో వజ్రీ తరుణాదిత్యదీప్తిమాన్ ॥ ఐశాన్యాం పుండరీకాక్షః శ్రీధరః పట్టసాయుధః। విద్యుత్ప్రభో హృషీకేశో హ్యధస్తాద్దిశి ముద్గరీ॥ హృత్పద్మే పద్మనాభో మే సహస్రార్కసమప్రభః। సర్వాయుధ స్సర్వశక్తిస్సర్వజ్ఞ స్సర్వతోముఖః॥ ఇంద్రగోపకసంకాశః పాశహస్తోఽపరాజితః। సబాహ్యాభ్యంతరం దేహో వ్యాప్య దామోదర స్స్థితః॥ ఏవం సర్వత్ర నిశ్ఛిద్రం నామద్వాదశపంజరం। ప్రవిష్టోఽహం న మే కించి ద్భయమస్తి కదాచన॥

అథాంగన్యాసః॥ వామహస్తే॥ ఓం సహస్రశీర్షా పురుషః। సహస్రాక్ష స్సహస్రపాత్। స భూమిం విశ్వతో వృత్వా। అత్యతిష్ఠ ద్దశాంగులం॥ దక్షిణహస్తే॥ పురుష ఏవేదగ్ం సర్వం। య ద్భూతం య చ్చ భవ్యం। ఉతామృతత్వ స్యేశానః। యదన్నే నాతిరోహతి ॥ వామపాదే॥ ఏతావానస్య మహిమా। అతో జ్యాయాగ్శ్చ పూరుషః। పాదోఽస్య విశ్వా భూతాని। త్రిపాద స్యామృతం దివి॥ దక్షిణపాదే॥ త్రిపా దూర్ధ్వ ఉదైత్పురుషః। పాదోఽస్యేహాభవా త్పునః। తతో విష్వ ఙ్వ్యక్రామత్। సాశనానశనే అభి॥ వామజంఘే॥ తస్మా ద్విరా డజాయత। విరాజో అధి పూరుషః। స జాతో అత్యరిచ్యత। పశ్చా ద్భూమి మథో పురః॥ దక్షిణజంఘే॥ య త్పురుషేణ హవిషా। దేవా యజ్ఞ మతన్వత।

వసన్తో అస్యాసీదాజ్యం । గ్రీష్మ ఇధ్మశ్శరద్ధవిః ॥ గుహ్యే ॥ సప్తాఽ
స్యాసన్ పరిధయః । త్రిస్సప్త సమిధః కృతాః । దేవా యద్యజ్ఞం తన్వా
నాః । అబధ్నన్ పురుషం పశుమ్ ॥ నాభౌ ॥ తం యజ్ఞం బర్హిషి ప్రౌక్షన్
పురుషం జాతమగ్రతః । తేన దేవా అయజన్త । సాధ్యా ఋషయశ్చ యే
హృది ॥ తస్మాద్యజ్ఞాత్సర్వహుతః । సంభృతం పృషదాజ్యం । పశూగ్ం
స్తాగ్ంశ్చక్రే వాయవ్యాన్ । ఆరణ్యాన్ గ్రామ్యాశ్చ యే ॥ కంఠే ॥ తస్మా
ద్యజ్ఞాత్సర్వహుతః । ఋచస్సామాని జజ్ఞిరే । ఛందాగ్ంసి
జజ్ఞిరే తస్మాత్ । యజుస్తస్మాదజాయత ॥ వామబాహౌ ॥ తస్మా
దశ్వా అజాయన్త । యే కే చోభయాదతః । గావో హ జజ్ఞిరే తస్మాత్ ।
తస్మాజ్జాతా అజావయః ॥ దక్షిణబాహౌ ॥ యత్పురుషం వ్యద
ధుః । కతిధా వ్యకల్పయన్ । ముఖం కిమస్య కౌ బాహూ । కావూ
రూ పాదావుచ్యేతే ॥ ముఖే ॥ బ్రాహ్మణోఽస్య ముఖమాసీత్ । బా
హూ రాజన్యః కృతః । ఊరూ తదస్య యద్వైశ్యః । పద్భ్యాగ్ం
శూద్రో అజాయత ॥ వామకర్ణే ॥ చంద్రమా మనసో జాతః । చక్షోః
సూర్యో అజాయత । ముఖాదింద్రశ్చాగ్నిశ్చ । ప్రాణాద్వాయు
రజాయత ॥ దక్షిణకర్ణే ॥ నాభ్యా ఆసీదన్తరిక్షం । శీర్ష్ణో ద్యౌస్సమవ
ర్తత ॥ పద్భ్యాం భూమిర్దిశశ్శ్రోత్రాత్ । తథా లోకాగ్ం అకల్పయన్
॥ వామనేత్రే ॥ వేదాహమేతం పురుషం మహాన్తం । ఆదిత్యవర్ణం తమస
స్తు పారే । సర్వాణి రూపాణి విచిత్య ధీరః । నామాని కృత్వాఽభివదన్

యదాఽఽస్తే॥ దక్షిణస్మై తే॥ ధాతా పురస్తాద్య ముదాజహార । శక్రః ప్రవిద్వాన్ ప్రదిశశ్చతస్రః । తమేవం విద్వా నమృత ఇహ భవతి । నాఽన్యః పంథా అయనాయ విద్యతే॥ ...శిరసి॥ యజ్ఞేన యజ్ఞ మయజన్త దేవాః । తాని ధర్మాణి ప్రథమా న్యాసన్ । తేహ నాకం మహిమాన స్సచంతే । యత్ర పూర్వే సాధ్యా స్సంతి దేవాః ॥ అతో దేవా అవంతు నో యతో విష్ణు ర్విచక్రమే । పృథివ్యా స్సప్తధామభిః॥హృదయాయ నమః॥ ఇదం విష్ణు ర్విచక్రమే త్రేధా నిదధే పదం। సమూఢ మస్యపాగ్ంసురే॥శిరసే స్వాహా॥ త్రీణి పదా విచక్రమే విష్ణుర్గోపా అదాభ్యః॥ తతో ధర్మాణి ధారయన్॥ శిఖాయై వషట్॥ విష్ణోః కర్మాణి పశ్యత యతో వ్రతాని పస్పశే । ఇంద్రస్య యుజ్యస్సఖా॥ కవచాయ హుమ్॥ త ద్విష్ణోః పరమం పదగ్ం సదా పశ్యంతి సూరయః । దివీవ చక్షు రాతతం॥ నేత్రత్రయాయ వౌషట్॥ త ద్విప్రాసో విపన్యవో జాగృవాం స స్సమింధతే విష్ణో ర్యత్పరమం పదం॥ అస్త్రాయ ఫట్॥ ఓం భూర్భువస్సువరో మితి దిగ్బంధః॥

ధ్యానమ్॥శ్లో॥ గోక్షీరాభం పుండరీకాయతాక్షం చక్రాబ్జాద్యై ర్భూషణై ర్భూషితాంగం । శ్రీభూమిభ్యాం మర్చితే యోగపీఠే యస్తం దేవం పూజయే త్పౌరుషేణ ॥ శ్లో॥ యో జపే త్పురుషంసూక్తం త్రివారం తు దినేదినే । పారాయణఫలం తస్య వేదానాం వై సహస్రశః॥ బ్రహ్మాండోదరతీర్థాని కరై స్స్పృష్టాని తేరవే। తేన సత్యేన మే దేవ తీర్థం దేహి దివాకర ॥ సూర్యమండలా దంకుశముద్రయా

తీర్థా న్యావాహ్య ॥శ్లో॥ యస్య కేశేషు జీమూతో నద్య స్సర్వాంగసంధిషు । కుక్షౌ సముద్రా శ్చత్వార స్తస్మై తోయాత్మనే నమః॥ తతఃకలశపూజాం కరిష్యే ॥శ్లో॥ కలశస్య ముఖే...సమాశ్రితాః ॥ ఓమ్భూర్భువస్సువః...ప్రచోదయాత్ ॥ ఇతి గాయత్ర్యా త్రివారమభిమంత్ర్య॥ ప్రణవేన దశ వారా నభి మంత్ర్య॥ శంఖ చక్ర యోని సురభి ముద్రాః ప్రదర్శ్య॥ అస్త్రేణ దశదిగ్బంధః॥ కూర్మముద్రయా కలశోదకం ప్రచ్ఛాద్య॥ కలశోదకేన శంఖ మాపూర్య॥ శంఖే గంధ పుష్పాక్షతా న్నిక్షిప్య॥ తతః శంఖపూజాం కరిష్యే॥ శంఖపీఠే బ్రహ్మాణ మావాహయామి॥శంఖ మధ్యే ఆదిత్య మావాహయామి ॥ శంఖహృదయే చంద్ర మావాహయామి ॥ శంఖాగ్రే గంగాం సరస్వతీం ఆవాహయామి ॥ శంఖేహ స్తం పరిసార్య ॥శ్లో॥ శంఖం చంద్రార్క దైవత్యం వరుణం చాధిదైవతంపృష్ఠే ప్రజాపతిం విద్యాదగ్రే గంగాసరస్వతీ॥ పృథివ్యాం యాని తీర్థానివాసుదేవస్య చాజ్ఞయా। శంఖే తిష్ఠంతి సర్వాణి తస్మాచ్ఛంఖంప్రపూజయేత్ ॥ త్వం పురా సాగరోత్పన్నో విష్ణునా విధృతః కరే। సవ్వదేవహితార్థాయ పాంచజన్య నమోఽస్తుతే॥ గర్భాదైత్యాధిభూతానాం విదీర్యంతే సహస్రశః। తవ నాదేన పాతాళే పాంచజన్య నమోఽస్తుతే ॥ దర్శనే నాపి శంఖస్య స్పర్శనేన తు సర్వతః । విలయం యాంతి పాపాని హిమవద్భాస్కరోదయే॥ స్తుత్వా శంఖం కరే ధృత్వా మంత్రై రేభిస్తు వైష్ణవైః। పృథివ్యాం యాని తీర్థాని వాసుదేవస్య చాజ్ఞయా। శంఖే తిష్ఠంతిసర్వాణి తస్మా చ్ఛంఖం ప్రపూజయేత్ । అనేన మంత్రేణ దేవోపకరణాని సంప్రోక్ష్య॥ పూజాద్రవ్యాణి సంప్రోక్ష్య-దేవ మాత్మానం చ సంప్రోక్ష్య॥ పున శ్శంఖం పూరయిత్వా ॥ తతః పీఠార్చనం కుర్యాత్॥ ఆధారశక్త్యై సనః మూలప్రకృత్యై నమః మత్స్యాయ నమః కూర్మాయ నమః

అనంతాయ నమః శేషాయ నమః - గరుడాయ నమః ప్రాగ్ద్వారే - ద్వారశ్రియై నమః ధాత్రే నమః విధాత్రే నమః దక్షిణద్వారే - ద్వారశ్రియై నమః చండాయ నమః - ప్రచండాయ నమః పశ్చిమ ద్వారే - ద్వారశ్రియై నమః జయాయ నమః విజయాయ నమః ఉత్తరద్వారే - ద్వారశ్రియై నమః బలాయ నమః ప్రబలాయ నమః - చిచ్ఛక్త్యై నమః మాయాశక్త్యై నమః గంగాయై నమః యము నాయై నమః దిగ్గజేభ్యో నమః కేసరేభ్యో నమః తన్మధ్యే శ్వేతద్వీ పాయ నమః శ్వేతద్వీపమధ్యే వేదికాయై నమః వేదికామధ్యే కల్పవృ క్షాయ నమః కల్పవృక్షస్యాధస్తాద్రత్న సింహాసనాయ నమః తన్మ ధ్యే శ్రీరామచంద్రాత్మనే నమః॥ ధ్యానమ్ ॥శ్లో॥ శాన్తాకారం భుజగ శయనం పద్మనాభం సురేశం విశ్వాకారం గగనసదృశం మేఘవర్ణం శుభాంగం। లక్ష్మీకాన్తం కమలనయనం యోగిహృద్ధ్యానగమ్యం వందే విష్ణుం భవభయహరం సర్వలోకైకనాథం॥ సహస్రశీర్షేత్యావాహనమ్॥ సహస్రశీర్షా పురుషః। సహస్రాక్షః సహస్రపాత్। స భూమిం విశ్వతో వృత్వా। అత్యతిష్ఠ ద్దశాంగులమ్ ॥శ్లో॥ జ్యోతిశ్శాన్తం సర్వలోకాంత రస్థ మోంకారాఖ్యం యోగిహృద్ధ్యానగమ్యం। సాంగం శక్తిం సాయు ధం భక్తసేవ్యం। సర్వాకారం విష్ణుమావాహయామి॥ హనుమత్సీతా లక్ష్మణ..శ్రీరామచంద్రపరబ్రహ్మణే నమః ॥ ఆవాహనం సమర్పయామి పురుష ఏవేద మిత్యాసనమ్॥ పురుష ఏవేదగ్ం సర్వం। యద్భూతం య చ్చ భవ్యం। ఉతామృతత్వ స్యేశానః। య దన్నే నాతిరోహతి॥శ్లో॥ కల్పద్రుమూలే మణివేదిమధ్యే సింహాసనం స్వర్ణమయం సురత్నం। విచి త్రవస్త్రావృత మచ్యుతప్రభో। గృహాణ లక్ష్మీధరణీసమన్వితః॥ ఆసనం॥

ఏతావానస్యేతి పాద్యం॥ ఏతావా నస్య మహిమా। అతో జ్యాయాగ్ శ్చపూరుషః। పాదోఽస్య విశ్వా భూతాని। త్రిపా దస్యామృతం దివి॥ శ్లో॥ శ్రీకృష్ణ స్సర్వదేవానా మధిక స్సర్వకామదః। మయా నివేదితం తుభ్యం సంగృహాణ సుపాద్యకమ్॥ పాద్యం॥ త్రిపా దూర్ధ్వ ఇ త్యర్ఘ్యమ్॥ త్రిపా దూర్ధ్వ ఉదై త్పురుషః। పాదోఽస్యే హాభవా త్పునః। తతో విష్వ ఙ్వ్యక్రామత్। సాశనానశనే అభి॥ శ్లో॥ గంగాజలం సమానీతం సువర్ణకలశేస్థితం। అర్ఘ్యం గృహాణభగవన్ కాలరూపనమోఽస్తు తే॥ అర్ఘ్యం॥ తస్మా ద్విరా డిత్యాచమనమ్॥ తస్మా ద్విరా డజాయత। విరాజో అధి పూరుషః। స జాతో అత్యరిచ్యత। పశ్చాద్భూమి మథో పురః॥ శ్లో॥ జనార్దనాయ దేవాయ సమస్తజగదాత్మనే। నిర్మలజ్ఞానరూపాయ దత్త మాచమనీయకమ్॥ ఆచమనీయమ్॥ యత్పురుషేణేతి మధుపర్కం॥ యత్పురుషేణ హవిషా। దేవా యజ్ఞ మతన్వత। వసన్తో అస్యాసీ దాజ్యమ్। గ్రీష్మ ఇధ్మ శ్శరద్ధవిః॥ శ్లో॥ మధ్వాజ్యదధిసంయుక్తం స్వర్ణపాత్రే ప్రతిష్ఠితం। మధుపర్కం గృహాణ త్వం లక్ష్మీకాంత నమోఽస్తుతే॥ మధుపర్కం॥ సప్తా స్యాస న్నితి స్నానమ్॥ సప్తా స్యాస న్పరిధయః। త్రిస్సప్త సమిధః కృతాః। దేవా యద్యజ్ఞం తన్వానాః। అబధ్న న్పురుషం పశుమ్॥ శ్లో॥ తీర్థోదకైః కాంచనకుంభసంస్థైః స్సువాసితై ర్దేవకృపారసార్ద్రైః। మయాఽర్పితం స్నానవిధిం గృహాణ పాదాబ్జనిష్ఠ్యూతనదీప్రవాహా॥ స్నానమ్॥ తం యజ్ఞ మితి వస్త్రమ్॥ తం యజ్ఞం బర్హిషి ప్రౌక్షన్। పురుషం జాత మగ్రతః। తేన దేవా అయజన్త। సాధ్యా ఋషయశ్చ యే॥ శ్లో॥ స్వర్ణాంచలం స్వర్ణవిచిత్రశోభితం

కౌశేయయుగ్మం పరికల్పితం మయా। దామోదర ప్రావరణం గృహాణ
మాయాచల ప్రాకృతదివ్యరూప॥ వస్త్రం॥ తస్మాద్యజ్ఞా దితి యజ్ఞోపవీ
తమ్॥ తస్మా ద్యజ్ఞా త్సర్వహుతః। సంభృతం పృషదాజ్యమ్। పశూగ్ం
స్తాగ్ం శ్చక్రే వాయవ్యాన్। ఆరణ్యాన్ గ్రామ్యాశ్చ యే॥ శ్లో॥ సువ
ర్ణతంతూద్భవయజ్ఞసూత్రం ముక్తాఫలస్యూత మనేకరత్నమ్। గృహాణ
త ద్వత్కృత ముత్తరీయం స్వకర్మసూత్రం ధరతే నమోఽస్తు॥ తస్మా
ద్యజ్ఞా దితి గంధం॥ తస్మా ద్యజ్ఞా త్సర్వహుతః। ఋచ స్సామాని జజ్ఞిరే।
ఛందాగ్ంసి జజ్ఞిరే తస్మాత్। యజు స్తస్మా దజాయత॥ శ్లో॥ కస్తూరి
కాకర్దమచందనాని కాశ్మీరసంయోజితగంధసారైః। విలేపనం స్వీకురు
దేవదేవ శ్రీదేవివక్షోజవిలేపనాంగ॥ గంధం॥ తస్మా దశ్వా ఇతి పుష్పమ్॥
తస్మా దశ్వా అజాయంత। యే కే చోభయాదతః। గావో హ జజ్ఞిరే త
స్మాత్। తస్మాజ్జాతా అజావయః॥ శ్లో॥ చామంతికావకుళచంపకపాటలాబ్జ
పున్నాగజాజికరవీరరసాలపుష్పైః। బిల్వప్రవాళ తులసీదళ మల్లికాభి
స్త్వాం పూజయామి జగదీశ్వర వాసుదేవ॥ శ్లో॥ ఆరామపుష్పాణి మనోహ
రాణి జలాశయస్థాని సుపల్లవాని। సువర్ణపుష్పాణి మయార్పితాని గృహాణ
శ్రీవత్సధర ప్రసీద॥ శ్లో॥ కరవీరై ర్జాజికుసుమై శ్చంపకై ర్వకుళై శ్శుభైః।
శతపత్రైశ్చ కల్హారై రర్చయే త్పురుషోత్తమమ్॥ పుష్పం॥ శ్లో॥ కేయూ
రకటకే చైవ హస్తే చిత్రాంగుళీయకం। మాణిక్యోల్లాసిమకుటం కుండలే
హారశోభితమ్॥ శ్లో॥ నాభౌ నాయకరత్నంచ నూపురౌ పాదపద్మయోః।
అంగుళీముద్రికాశ్చైవ గృహ్యన్తా మస్మదర్పితాః॥ ఆభరణం॥ అథ శ్రీరా
మాద్యష్టోత్తరశతనామావళిపూజాంకరిష్యే॥ యథాశక్తి పుష్పాణి పూజ
యేత్॥ యత్పురుష మితి ధూపం॥ యత్పురుషం వ్యదధుః। కతిధా వ్య

కల్పయన్ । ముఖం కిమస్య కౌ బాహూ । కా వూరూ పాదా వుచ్యేతే॥ శ్లో॥ శ్రీఖండ లాక్షారస కుంద దివ్య కర్పూర కాలాగరు చందనాని। ఖచోర కృష్ణాగరు దేవదారు మాంసీయుతా స్సేనజపూతికాశ్చ॥ ధూపం॥ బ్రాహ్మణోఽస్య ముఖమాసీత్। బాహూ రాజన్యః కృతః । ఊరూ తదస్య యద్వైశ్యః। పద్భ్యాం శూద్రో అజాయత ॥ శ్లో॥ సూర్యేందుకోటి ప్రభ సుదీప। దీపావళో స్మృత వర్తియుక్తం। స్వమాయయాంధీకృతసర్వలోక ప్రకాశరూపం కురు తే నమోఽస్తు॥ దీపం ॥ చంద్రమా మన సేతి నైవేద్యమ్ ॥ చంద్రమా మనసో జాతః। చక్షోః సూర్యో అజాయత । ముఖాదింద్ర శ్చాగ్నిశ్చ । ప్రాణా ద్వాయు రజాయత ॥ ఓమ్ భూర్భువస్సువః...త్ ॥ సత్యం త్వర్తేన పరిషించామి । అమృతమస్తు అమృతోపస్తరణ మసి ॥ శ్లో॥ సౌవర్ణస్థాలిమధ్యే మణిగణఖచితే గోఘృతాక్తాన్ సుపక్వాన్ భక్ష్యాన్భోజ్యాంశ్చ లేహ్యానపరిమితరసాన్ చోష్యమన్నం నిధాయ। నానాశాకై రుపేతం దధిమధుసగుడక్షీరపానీయయుక్తం తాంబూలం చాపి విష్ణోః ప్రతిదివస మహం మానసే కల్పయామి॥ ఓం ప్రాణాయ స్వాహా...ఓం సమానాయ స్వాహా॥ నాభ్యా ఆసీదితి తాంబూలమ్॥ నాభ్యా ఆసీ దంతరిక్షం। శీర్ష్ణో ద్యౌ స్సమవర్తత। పద్భ్యాం భూమి ర్దిశ శ్శ్రోత్రాత్ । తథా లోకాగం అకల్పయన్ ॥ శ్లో॥ పూగీఫలైస్సకర్పూరై ర్నాగవల్లీదళై ర్యుతం । ముక్తాచూర్ణసమాయుక్తం తాంబూలం ప్రతిగృహ్యతామ్ ॥ తాంబూలం ॥ వేదాహమేత మితినీరాజనమ్ ॥ వేదాహమేతం పురుషం మహాంతం। ఆదిత్యవర్ణం తమసస్తు పారే । సర్వాణి రూపాణి విచిత్య ధీరః। నామాని కృత్వాఽభివదన్ యదాస్తే

దాస్తే ॥ సర్వ ప్రజాం మే గోపాయ। అమృతత్వాయ జీవసే। జాతాం జనిష్యమాణాంచ। అమృతే సత్యే ప్రతిష్ఠితాం। అథర్వపితుం మేగోపాయ। రసమన్నమిహాయుషే। అదబ్ధాయోఽశీతతనో। అవిషం నః పితుం కృణు। శర్గస్య పశూన్మేగోపాయ। ద్విపాద్యో యే చతుష్పదః। అష్టాశఫాశ్చ య ఇహాగ్నే। యే చైకశఫా ఆశుగాః। సప్రథ సభాం మే గోపాయ। యేచ సభ్యాస్సభాసదః। తానింద్రియావతః కురు। సర్వమాయురుపాసతాం। అహే బుధ్నియ మంత్రం మే గోపాయ। యమృషయస్త్రైవిదా విదుః। ఋచస్సామాని యజూగ్ంషి। సా హి శ్రీరమృతా సతాం। మానోహిగ్ంసీ ర్జాతవేదో గామశ్వం పురుషం జగత్। అబిభ్రదగ్న ఆగహి శ్రియామాపరిపాతయ। స్వరాజం చ విరాజం చాభిశ్రీర్యా చ నో గృహే। లక్ష్మీ రాష్ట్రస్య యా *ముఖే తయా మా సగ్ంసృజామసి ॥ సంతతశ్రీరస్తు-సమస్తమంగళాని భవంతు ॥ నిత్య శ్రీరస్తు - నిత్యమంగళాని భవంతు॥ ధాతా పురస్తా దితి మంత్రపుష్పమ్॥ ధాతా పురస్తాద్య ముదాజహార। శక్రః ప్రవిద్వాన్ప్రదిశశ్చతస్రః। తమేవం విద్వానమృత ఇహ భవతి। నాన్యః పంథా అయనాయ విద్యతే॥ సహస్రశీర్షం దేవం విశ్వాక్షం...అస్తుసదాశివోమ్॥ శ్రీరామచంద్ర..నమః ॥ సువర్ణ దివ్యమంత్రపుష్పం సమర్పయామి॥శ్లో॥ యాని కాని చ పాపాని జన్మాంతరకృతానిచ। తానితాని ప్రణశ్యంతిప్రదక్షిణపదేపదే ॥ పాపోఽహం పాపకర్మాఽహం పాపాత్మాపాపసంభవః త్రాహి మాం కృపయా దేవశరణాగతవత్సల ॥ అన్యథా శరణంనాస్తి

త్వమేవ శరణం మమ। తస్మాత్కారుణ్యభావేన రక్షరక్షజనార్దన॥ శ్రీరామ . నమః ॥ ఆత్మప్రదక్షిణ...మి॥ ఛత్త్రం సమర్పయామి।చామరంసమర్పయామి।గీతంసమర్ప (శ్రా)వయామి। నృత్యం సమర్పయామి। నాట్యం సమర్పయామి సమస్తరాజోపచారాన్ సమర్పయామి ॥శ్లో॥యస్యస్మృత్యాచ నామోక్త్యా తపఃపూజాక్రియాదిషు । న్యూనం సంపూర్ణతాం యాతి సద్యో వందే జనార్దనమ్। మన్త్రహీనం క్రియాహీనంభక్తిహీనం జనార్దన । యత్పూజితం మయాదేవ పరిపూర్ణం తదస్తుతే॥ అనేన... మస్తు ॥ యజ్ఞేన యజ్ఞ మయ...దేవాః ॥ యథాస్థానముద్వాసయామి.

ఇతి యాజుష స్మార్తానుక్రమణికాయాం
పురుషసూక్తవిధానదేవతార్చనమ్
సమాప్తమ్.

అథ మన్త్రపుష్పమ్.

ఓమ్॥ సహస్రశీర్షం దేవం విశ్వాక్షం విశ్వశమ్భువమ్ । విశ్వం నారాయణం దేవ మక్షరంపరమంపదమ్।విశ్వతః పరమాన్నిత్యంవిశ్వం నారాయణగ్ం హరిమ్ । విశ్వమేవేదం పురుష స్త ద్విశ్వ ముపజీవతి। పతిం విశ్వ స్యాత్మేశ్వరగ్ం శాశ్వతగ్ం శివ మచ్యుతమ్ । నారాయణం మహాజ్ఞేయం విశ్వాత్మానంపరాయణమ్ । నారాయణపరో జ్యోతిరాత్మా నారాయణః పరః। నారాయణపరం బ్రహ్మతత్త్వం నారాయణః పరః। నారాయణపరో ధ్యాతా ధ్యానం నారాయణః పరః। యచ్చ కించి జ్జగత్సర్వం దృశ్యతే శ్రూయతేఽపి వా॥ అన్తర్బహిశ్చ తత్సర్వం

వ్యాప్య నారాయణ స్థ్సితః । అనన్త మవ్యయం కవిగ్ం సముద్రేఽన్తం
విశ్వశమ్భువమ్॥ పద్మకోశ ప్రతీకాశగ్ం హృదయం చాప్యధోముఖమ్॥
అధోనిష్ట్యా వితస్త్యాన్తే నాభ్యా ముపరి తిష్ఠతి । జ్వాలమాలాకులం
భాతీ విశ్వస్యాయతనం మహత్ । సన్తతగ్ం శిలాభిస్తు లమ్బత్యాకోశ
సన్నిభమ్। తస్యాన్తే సుషిరగ్ం సూక్ష్మం తస్మిన్ త్సర్వం ప్రతిష్ఠితమ్॥
తస్య మధ్యే మహానగ్ని ర్విశ్వార్చి ర్విశ్వతోముఖః॥ సోఽగ్రభుగ్వి
భజ న్తిష్ఠ న్నాహార మజరః కవిః । తిర్య గూర్ధ్వ మధ శ్శాయీరశ్మ
య స్తస్య స న్తతా॥ సన్తాపయతి స్వం దేహ మాపాదతలమ స్తకః। తస్య
మధ్యే వహ్నిశిఖా అణీయోర్ధ్వా వ్యవస్థితః । నీలతోయదమధ్యస్థా
ద్విద్యుల్లేఖేవ భాస్వరా। నీవారశూకవ త్తన్వీ పీతా భాస్వత్యణూపమా॥
తస్యా శ్శిఖాయా మధ్యే పరమాత్మా వ్యవస్థితః॥ స బ్రహ్మ స శివ స్స హరి
స్సేన్ద్ర స్సోఽక్షరః పరమ స్స్వరాట్॥ రాజాధిరాజాయ ప్రసహ్య సాహి
నే। నమో వయం వైశ్రవణాయ కుర్మహే। స మే కామాన్ కామ
కామాయ మహ్యం॥ కామేశ్వరో వైశ్రవణో దదాతు । కుబేరాయ
వై శ్రవణాయ । మహారాజాయ నమః॥ ఓం తద్బ్రహ్మ।ఓం తద్వాయుః
ఓం త దాత్మా । ఓం త త్సత్యం। ఓం తత్సర్వం। ఓం త త్పురోర్నమః॥
అన్త శ్చరతి భూతేషు గుహాయాం విశ్వమూర్తిషు । త్వం యజ్ఞ స్త్వం
వషట్కార స్త్వ మిన్ద్ర స్త్వగ్ం రుద్ర స్త్వం విష్ణు స్త్వంబ్రహ్మత్వం
ప్రజాపతిః । త్వం త దాప ఆపో జ్యోతీ రసోఽమృతం బ్రహ్మభూర్భువ
స్సువ రోమ్॥ ఈశాన స్సర్వవిద్యానా మీశ్వర స్సర్వభూతానాం బ్రహ్మ

ధిపతి ర్బ్రహ్మణో౽ధిపతి ర్బ్రహ్మా శివో మే అస్తు సదాశివోమ్॥ యో౽-
పాం పుష్పం వేద । పుష్పవాన్ ప్రజావాన్ పశుమాన్ భవతి । చన్ద్రమా-
వా అపాం పుష్పమ్ । పుష్పవా...న్భవతి ॥ య ఏవం వేద । యో౽పా
మాయతనం వేద । ఆయతనవాన్భవతి । అగ్ని ర్వా అపామాయతనమ్ ।
ఆయతనవాన్భవతి । యో౽గ్నే రాయతనం వేద । ఆయతనవాన్భవతి ।
ఆపో వా అగ్నే రాయతనమ్ । ఆయతనవాన్భవతి । య ఏవం వేద ।
యో౽పామాయతనం వేద । ఆయతనవాన్భవతి । వాయు ర్వా అపామా-
యతనమ్ । ఆయ...తి । యో వాయో రాయతనం వేద । ఆయ...తి । ఆపో
వై వాయో రాయతనమ్ । ఆయ...తి । య ఏవం వేద । యో౽పామాయ
తనం వేద । ఆయ...తి । అసౌ వై తపన్నపామాయతనం । ఆయ...తి ।
యో౽ముష్య తపత ఆయతనం వేద । ఆయ...తి । ఆపో వా అముష్య
తపత ఆయతనమ్ । ఆయ...తి । య ఏవం వేద । యో౽పా మాయత
నం వేద । ఆయ...తి । చన్ద్రమా వా అపా మాయతనమ్ । ఆయ...తి ।
య శ్చన్ద్రమస ఆయతనం వేద । ఆయ...తి । ఆపో వై చన్ద్రమస ఆయ
తనమ్ । ఆయ...తి । య ఏవం వేద । యో౽పా మాయతనం వేద ।
ఆయ...తి । నక్షత్రాణి వా అపా మాయతనమ్ । ఆయ...తి । యో నక్ష
త్రాణా మాయతనం వేద । ఆయ...తి । ఆపో వై నక్షత్రాణా మాయ
తనమ్ । ఆయ...తి । య ఏవం వేద । యో౽పా మాయతనం వేద ।
ఆయ...తి । పర్జన్యో వా అపా మాయతనమ్ । ఆయ...తి । యః పర్జన్య
స్యాయతనం వేద । ఆయ...తి । ఆపో వై పర్జన్యస్యాయతనమ్ । ఆయ

...తి । య ఏవం వేద । యో౽పామాయతనం వేద । ఆయ...తి । సంవ
త్సరో వా అపామాయతనమ్ । ఆయ...తి । యస్సంవత్సర స్యాయత
నం వేద । ఆయ...తి । ఆపో వై సంవత్సర స్యాయతనమ్ । ఆయ...తి ।
య ఏవం వేద । యో౽ప్సు నావం ప్రతిష్ఠితాం వేద । ప్రత్యేవతిష్ఠతి ।
కిం తద్విష్ణోర్బల మాహుః । కా దీప్తిః కిం పరాయణం । ఏకో యద్ధా
రయ ద్దేవః । రేజతీ రోదసీ ఉభే ॥ వాతా ద్విష్ణోర్బల మాహుః । అక్ష
రా ద్దీప్తిరుచ్యతే । త్రిపదాద్ధారయ ద్దేవః । య ద్విష్ణో రేక ముత్తమం ॥
రాజాధిరాజాయ ప్రసహ్యసాహినే । నమో వయం వైశ్రవణాయ కుర్మ
హే । స మే కామాన్ కామకామాయ మహ్యం । కామేశ్వరో వైశ్ర
వణో దదాతు । కుబేరాయ వైశ్రవణాయ । మహారాజాయ నమః । ఓం
తద్బ్రహ్మ । ఓం తద్వాయుః । ఓం తదాత్మా । ఓం తత్సత్యం । ఓం తత్సర్వం ।
ఓం తత్పురోర్నమః ॥ అంతశ్చరతి భూతేషు గుహాయాం విశ్వమూ
ర్తిషు । త్వం యజ్ఞస్త్వం వషట్కార స్త్వమింద్ర స్త్వగ్ం రుద్ర స్త్వం
విష్ణు స్త్వం బ్రహ్మ త్వం ప్రజాపతిః । త్వం తదాప ఆపో జ్యోతీరసో౽
మృతం బ్రహ్మ భూర్భువ స్సువరోమ్ ॥ ఈశాన స్సర్వవిద్యానామీశ్వర
స్సర్వభూతానాం । బ్రహ్మాధిపతిర్ బ్రహ్మణో౽ధిపతిర్ బ్రహ్మా శివో మే
అస్తు సదాశివోమ్ ॥ తద్విష్ణోః పరమం పదగ్ం సదా పశ్యన్తి సూరయః ।
దివీవ చక్షు రాతతం ॥ తద్విప్రాసో విపన్యవో జాగృవాగ్ంస స్సమింధతే
విష్ణోర్యత్పరమం పదం ॥ నారాయణాయ విద్మహే వాసుదేవాయ ధీమహి ।

— — — —

తన్నో విష్ణుః ప్రచోదయాత్ ॥ ఋతగ్ం సత్యం పరం బ్రహ్మ పురుషం కృష్ణపింగలం ఊర్ధ్వరేతం విరూపాక్షం విశ్వరూపాయ వై నమో నమః॥

లక్ష్మీం క్షీరసముద్రరాజ తనయాం శ్రీరంగధామేశ్వరీమ్ । దాసీభూతసమస్తదేవవనితాం లోకైకదీపాంకురామ్ । శ్రీమన్మందకటాక్షలబ్ధవిభవ బ్రహ్మేంద్రగంగాధరామ్ । త్వాం త్రైలోక్యకుటుంబినీం సరసిజాం వందే ముకుందప్రియామ్॥ సిద్ధలక్ష్మీర్మోక్షలక్ష్మీర్జయలక్ష్మీస్సరస్వతీ। శ్రీర్లక్ష్మీర్వరలక్ష్మీశ్చ ప్రసన్నా మమ సర్వదా॥ వరాంకుశౌ పాశ మభీతిముద్రాం కరైర్వహంతీం కమలాసనస్థామ్ । బాలార్కకోటిప్రతిభాం త్రినేత్రాం భజేహ మంబాం జగదీశ్వరీం తామ్॥ సర్వమంగళమాంగళ్యే శివే సర్వార్థసాధికే। శరణ్యే త్ర్యంబకే దేవి నారాయణి నమోఽస్తుతే॥

ఇతి యాజుష స్మార్తానుక్రమణికాయాం
మంత్రపుష్పం సమాప్తమ్. చ॥ ల॥

అథ పంచాయతనపూజా.

శివ, విష్ణుం, రవి, గణేశ, అంబికాః పంచదేవతాః॥ శ్లో॥ ఆగమార్థం తు దేవానాం గమనార్థం తు రక్షసాం । కుర్యాద్ఘంటారవం తత్ర దేవతాహ్వానలాంఛనం॥ అపసర్పంతు యే భూతా యే భూతా భూమిసంస్థితాః। యే భూతా విఘ్నకర్తారస్తే నశ్యంతు శివాజ్ఞయా॥ ఆచమ్య ...ప్రీత్యర్థం బోధాయనోక్తసూత్రప్రకారేణ ఆవాహనాద్యంగిదేవతా సహిత మహాదేవపరిచర్యాం కరిష్యే ॥ తదంగ కలశారాధనం కరిష్యే॥ కలశం గంధపుష్పాక్షతై రభ్యర్చ్య॥ శ్లో॥ కలశస్య ముఖే విష్ణుః...సమాశ్రితాః॥ ఇతి కలశే దశకళాత్మనే వహ్నిమండలాయ నమః । మధ్యే